

გური ოცობაია

კოუნანა

მებრული პოეზია

ერთი
© ბელეტრისტის
ტრიბუნა

გური ოტობაია

ჰოუნანა

პოეზია

ერთობიანი

თბილისი
2008

ქართული-ლაზური ანბანი

1. ა - ანო	A	20. ტ - ტარი	T
2. ბ - ბანო	B	21. უ - უნო	U
3. გ - განო	C	22. ფ - ფელუპა	F
4. დ - დონო	D	22. ზ - ზარი	P
5. ე - ენო	E	23. ქ - ქანო	K
6. ვ - ვინო	V	24. ლ - ლანო	C
7. ზ - ზენო	Z	25. ყ - ყარი	Q
8. თ - თანო	T	26. ც - ო	
9. ი - ინო	I	27. უ - უინო	S
10. გ - დ	Y	28. ჩ - ჩინო	C
11. კ - კანო	K	29. ც - ცანო	C
12. ლ - ლანო	L	30. ქ - ქინო	Z
13. მ - მანო	M	31. ჯ - ჯინო	3
14. ნ - ნარი	N	32. ჭ - ჭარი	C
15. ო - ონო	O	33. ხ - ხანო	X
16. პ - პარი	P	34. ჯ - ჯანო	C
17. უ - უანო	J	35. ჰ - ჰინო	H
18. რ - რამ	R		
19. ს - სანო	S		

GURI OTOBAIA *

H
O
U
N
A
N
A

პირბი პირველი

5

მ ი მ ე შ ა რ ა

**ჯიბეს მონტუ ჭიჭე ფარა,
ღაჩქიშიშუ ნაცხაბარა.
ვაიკვენანო ვეშვონგარა?!
ვაიკვენანო ვეშვოღვარა?!
ჭვეთ-ჭვეთითუ ნაშაყარა,
ჯიბეს მონტუ ჭიჭე ფარა.**

არ არსებობს კინო-ოპერატორული ხელოვნება,
რომელსაც ამ ფოტოზე აღბეჭდილი
ქალბატონ ლუბა ქარჩავა-ფაცაცის ხელის
მიმონტაჟება შეეძლოს პოეტის მაჯებთან;
დაშორიშორებაზე ხომ საუბარი ისედაც ზედმეტია
და იქ დამკვიდრებული დედაშვილური სიტბოს წაგვრა
უკვე თვით ცაბათსაც აღარ ძალუძს —
არსთაგამრიგეს ჩვენსას.
მუხლები მიდუნდა, მაგრამ გონება ძველებური დაუნჯებით
მუშაობსო, იტყოდა ხოლმე ღიმილით.
რაც შეეხება ჩემს მეგრულ ლექსებს, ნიადაგ რომ
ქვითინით ისმენდა ოთარაანთ ქვრივივით გაუტეხელი პიროვნება,
ერთადერთი ეგ გახლდათ ფართო ენგიდუნიაზე,
ცხადია, გელენახე დედაჩემის მხარდამხარ.

**გური ოტობაია,
28. 05. 2008 წ.**

პაწა ფული

**ჯიბეს მიწვავს პაწა ფული,
დედის ხელით დაჯაფული,
აღარ გიკვიროთ, რომ არ ვტირი?!
აღარ გიკვიროთ, რომ არ ვყვირი?!
წვეთ-წვეთობით დაჯაფული,
ჯიბეს მიწვავს პაწა ფული.**

გეფრჩინეჲ უჩხონჩხე

გატყარებე ჩქიმი ცუდე,
ინჭირიას გოუფალუ,
ლაკაციაშე ნოცელეფე,
ჟინბორიას დოურქალუ.

კაკლარიშე კიბირეფე,
ღანდას მითოვარკალანს,
ხუმლა-ხუმლა ნოცელეფს,
კობა მიკობარკალანს.

სო რე ფურკი გიროხილი,
მინდორც ნოხო დორჩაფილი,
კარგ თოლსერო ღირწყინუნს,
ცუჯიშე ჟინშა გონჯამილი.

ვამაპალუ შურო გური,
გურგ ეფშა რე ღალეფით,
გილეცხვაბარგ დიაჩქიმე,
მოპურახილგ ვალეფით.

ფუფე, უჩხონჩხე გეფრჩინეჲ,
ზისხირგ სო რე ჯვეშეფიში,
თურმე თუდო მინოპვეჲ,
მა მიჩქუდუ ეშე მიფში.

დოცემილ რე ფურცელეფი,
ითამგ დემეფს გოუხვალუ,
გატყარებე ჩქიმი ცუდე,
ინჭირიას გოუფალუ.

ბავჩენილვარ უჯიბრო

პარტახია ჩემი ეზო,
ანწლი აბიბინებულა,
აკაციის რტო-შტოები
ზენა ქარებს დაუფრაკავს.

ეკალ-ბარდის კბილანები
ლობეთაგან იბზინება,
ზეზეურად ხმელ ტოტებზე
დაფხაკუნობს მწარე კვახი.

არ ჩანს კვამლი დაგრეხილი,
მოდზე ნოხად დაფენილი,
ყურებამდე ღია კარის
სასწაული ღირწკინია.

გული ერთობ წამრთმევა,
გული ღელეს აუვსია,
დაფუსფუსებს დედაჩემი,
მოდუნული ვალებისგან.

ფუ, უჯიგრო გავჩენილვარ,
სისხლი გაქრა წინაპრების
თურმე ქვევით ვეშვებოდი,
მე მეგონა აღმა მივალ.

დაცვენილა ფოთლეული,
ვითომ დევმა დაახველა,
ვერანია ჩემი ეზო,
ანწლი აბიბინებულა.

უ შ რ ი უ ლ ა ფ ა

სქანგ სისმარეფსუ გულულუქ, ნანა,
უჩათ გონწერილ ჯ მარცხას ფშუქ მასი,
მორო ქეკვალი ირნერი ჭყანა,
უქვინჯე ცას დო ღვინიშგ შუმასი.
ნანა, ქონებამ ჯ ცირა მოძირეს,
თიშგ მაჯანგარა — ინგირს ვარჩხუნი,
ნანა, ქომიწი მუ ბჟა მოწინე,
შური ოშნერო მიკმაკვარჩხუნი?!
მუშენ ვემნტირექ შუბარზამგ ხორცის,
ღვინშე ჩქიმცალო ბრელი დინაფე,
მუმაშგ საფულე ევრე ქოგგ წონწის,
ავრე აფთიაქგ გოწკვირინაფე.
ცათე კვარჩხგ რინას მუს ევალექუ,
თიცალგ ლანდღვა დო თიცალგ ტომბა რე,
დიო გობგვალეს მორიალეფქუ,
უკულგ ქომრთინუ ქიანაქ ოფარე.
სქანგ სისმარეფსუ გულულუქ, ნანა,
მაფაშე ჭყელი, ზღვარზღვილ-შოლირი,
ჟინცას ზისხირელგ თოლით ნარჩქვანა —
ვოძუქ ლურიშე გიშათოლირი.
ვუჯინექ მინშა პოპორელგ ინგირს,
მუჟამს სოვრეთინგ ვეპალუ მორსხა,
მუჟამ შურგ ცურანს დო ართო ინკირს,
მუჟამს კუჩხეფსუ ეთმორღვეუ ნორცხვა.
სქანგ სისმარეფსუ გილულუქ, ნანა,
უჩათ გონწერილგ მარცხას ფშუქ მასი,
მორო ქეკვალი ირნერი ჭყანა,
უქვინჯე ცას დო ღვინიშგ შუმასი.

სულისხდომა

ნანა, დავდივარ შენი სიზმრებით,
 ნანა, ძაძებზე როგორ მოთოვა?!
 განა ცოტა მაქვს, ნანა, მიზეზი,
 რომ გადავყვი ცას და ლოთობას?!
 ნანა, ბინიან გოგოს მაცნობენ,
 ნანა, მირჩევენ მოწესრიგებას,
 ნანა, ისეთი რა რძე მაწოვე,
 რომ სული ასი მზით მეხრუკება?!
 რად არ ვეტევი ამ უძღებ ხორცში?!
 ვახარებ ღამეს ღვინით, თრიაქით,
 მამის საფლავზე გასწორდა ბორცვი,
 ჩაბნელებული ჩანს აფთიაქი.
 ბორჯალს იქამდე ვეთანატოლე,
 ისეთ ღრმასა და ესოდენ მღვრიეს,
 რომ გაეხრიოკდი ვით ანატორი
 და ძილში ვებრძვი ათას მორიელს.
 ნანა, დავდივარ შენი სიზმრებით,
 მაფას წყეული, ტიალ-ნაგვემი,
 ო, ნანა, ნანა, ცისკენ ვიზრდები,
 სისხლიან მზერის ლიანდაგებით.
 ზოგჯერ ჩამესმის ენგურის ჩქამი,
 როს სული კივის და არც ქარი ჩანს,
 ათასი ღველფი და ნაკვერჩხალი,
 როცა მიგია ფეხქვეშ ხალიჩად.
 ნანა, დავდივარ შენი სიზმრებით,
 ნანა, ძაძებზე როგორ მოთოვა?!
 განა ცოტა მაქვს, ნანა, მიზეზი,
 რომ გადავყვი ცას და ლოთობას?!

ნ ა ნ ა ნ ი ა

ნანაია, შხვა რდი ირო,
გეირჩქინუქო სქანი ჭირო,
ჩქიმდა მითინს ვაგაგებუ,
სქანჯ მეტისუ, გოლვაფირო.
სქანჯ სისმარეფჯ მოფუნს ცუჩე,
ლორონთჯ ვორექ გური ქუჩე,
ვაგმაკურცხინ, მარა ქიბგინჯ,
ნორჩალჯ მუჭო ელამკუჭე.
ერჩქინაშე ხანგა ვორდი,
სო ვებდი დო სო ვავორდი,
სქვამჯ ცირეფსუ ქეკვოლინი,
ჩქიმი რინა შქაშა გოფრთი.
უდღანუნა, ნა, ჩქიმჯგურეფს,
მოჯგირეფქუ მიმენდურეს,
მარა ლერსეფქ ამაქექეს
დო ჟი დო ჟი მიდამტყურეს.
ვარე ჰავაშჯ ფიჩუ-ფაჩუ,
შურქ თიცალო გიმაფაჩუ,
კოჩიშჯ თოლით უძირაფუ
ოროეფი გიმაქვაჩუ.
ვემგმართინე ანწი გიმე,
ჟინცაშჯ ქვინჯი ოკო ბზიმე,
კოჩიშჯ ცუჯით ურჩქილაფუ
ხონარეფი ელმასიმე,
ქიშილებე დაჩხირქ დირკას,
დაჩხირჯ მუშო ოკო ნირგას,
მა შილებე გეგნობტირხე,
მარა გურქ დღას ვამოდირკას.
სქანჯ ზისხირქ რე გამაყალუ,
სქანჯ მასქვამა მი მაპალუ,
ლორონთიში ნოყელაშე,
თურმე ღორონთს გელამფალუ.

დედილო

სხვა იყავი, დედი, მარად,
 შენდა ჭირად გიშობივარ,
 მე ვერავინ შემითვისა,
 შენ ერთს მეტმა, შემოგველე.
 მოღუღს შენგან ზმანებები,
 რომ დაფიქრდე უფალი ვარ,
 ვიგრძენ ძილით გათანგულმა
 საბანი ვით შემიკეცე.
 გაჩენიდან გიჟი ვიყავ,
 სად არ წაველ, სად არ ვიყავ,
 ლამაზმანებს გადავყვი
 და სვე შუა გადავტეხე.
 აყვედრიან ჩემნაირებს,
 მომემდურნენ მოკეთენი,
 მაგრამ ლექსმა ამაჩატა
 და ზემორე წამიტყუა.
 არ ფაჩუნობს სიო არსით,
 სული ისე გადაშლილა,
 კაცის თვალით უხილველი
 ჩეროები მომეგარსა.
 ვერ ჩამოვალ აწი ქვევით,
 ზეცის ფსკერი უნდა ავრწყა,
 კაცის ყურით უსმენელი
 ხმები ჩამეწიალება.
 შეიძლება ალმა იკლოს,
 ცეცხლი რისთვის უნდა ბოთეს,
 შესაძლოა მე გადავტყდე,
 მაგრამ ამ გულს ვერ მოდრეკენ.
 შენმა სისხლმა გამახელა,
 არავინ მყავს შენებრ მშვენი,
 თურმე ღმერთის ტოტისაგან
 ისევ ღმერთი აღმოვცენდი.

მ ა ფ შ ა ლ ი ა

ჩქიმგ ქიანაში მაფშალია,
შხვაშგ ქიანაშა ვაფურინა,
გოლვაფირო, უსქანეთუ
გეწკურილი მაფუ რინა.

სქანგ ოგვაჯეშგ ხეშქა გური,
ჩილამურით მათუ ეფშა,
სქანი ართი ბირაშენი
თე შურს ხოლო ღურუს მეფჩა.

საქორთუოშგ ჩე ქიცა რე
თე გოთანა ხვარჩალია,
შხვაშგ ქიანაშა ვაფურინა,
ჩქიმგ ქიანაში მაფშალია.

გონწყი ფსუა დო კისერი
თუთაშგ ფერი ქემოძირი,
არძა ჩქიმდა, არძა ჩქიმდა,
სქანგ ჭუა დო სქანი ჭირი.

ულურჭულე წკონდა დაღეფს,
წვირალ თხუმ დო მბჟეღიას,
შხვაშგ ქიანაშა ვაფურინა,
ჩქიმგ ქიანაში მაფშალია.

მავშალის

სხვა ქვეყანას არ გაფრინდე,
ჩემი ქვეყნის მავშალია,
მარადია მამულის მზე,
თუკი ჩემი დამშვრალია.

ნეტავი, რამ დაგიღონა,
მავშალია, ასე გული?!
შენი ერთი გალობითა,
სიკვდილსაც ვძლევ დავსებული.

ეს ცისკარი ოდითგანვე,
საქართველოს თავშალია,
სხვა ქვეყანას არ გაფრინდე,
ჩემი ქვეყნის მავშალია!

გახსენ ფრთები, მთვარისფერი
ყელი ციდან მომანათე,
ჩქარა სულში შემოფრინდი,
თორემ თავი მომანატრე!

უგალობე წმინდა ღელეს,
კენარ თხმელას და ფშანიანს,
სხვა ქვეყანას არ გაფრინდე,
ჩემი ქვეყნის მავშალია!

ღებჯერაო?!

ჩქიმგ კოკი დო ჩქიმი რეფი,
ჩქიმგ ფიჩორიშ მინდორეფი,
ჭველეფგ, მით ტყას მითორეთი,
ცათე გურიშგ ჭუა რეთი.

ჩქიმგ ინგირგ დო ჩქიმი ხურჩა,
ქელამჭიშეთ მუთ რე ხუჯშა,
ჰავა, ფურცელს სო მეხუშა,
ეშმანტირეთ არძა ხუშა.

ჩქიმგ წისქვილგ დო ჩქიმი კარე,
ჩქიმგ ვარჩხილიშგ ოჭუმარე,
ღებჯერაო, გოლვაფირო,
შხვაში რენ დო ჩქიმი ვარე?!

დავნიჯერო?!

ოქუმი და ჩემი კოკი,
მისხალ-მისხალ დანაზოგი,
ასჯერ ხელ-ფეხ განათოკი,
არასოდეს დანაჩოქი!

ენგური და ჩემი ხურჩა,
დიდი-დიდი — ერთი მუჭა,
ბოლომდე რომ მტერს ეურჩა,
რამდენ რამეს გადაურჩა!

წისქვილი და ჩემი მზვარე,
სივრცეები მოცისკარე,
დავიჯერო, შემოგველე,
სხვამ წამართვა ჩემი მხარე!

ქ ა ზ ი მ ქ უ ი უ ნ ჯ უ ს

მუს ოცილუ ჭყონი მეხი ცალას,
ჭყონი ჟინცას ქიმეიქუნანს მალას,
ჭყონქი ოკო ჭყონიცალო ფალას,
თაშგ ვარენო, ჩქიმი ლაზი, ჯიმა?!

მაფშალია მუს ოცილუ ქირეფს,
მაფშალია გილმაქარგუნს ბირეფს,
ორულუნანს ატამეფიშგ ცირეფს,
თაშგ ვარენო, ჩქიმი ლაზი, ჯიმა?!

საქორთუო მუს ოცილუ თურქის,
ვარა რუსის უნწალუნსო ფურკის,
გოლურჯოლსუ ხარხუნტია ხურხის,
ღურა უჯგუ, ჩქიმი ლაზი, ჯიმა!

ქაზიშ ქუიუნჯუს

რას უშავებს ცოფიან მებს მუხა,
მუხამ ზეცით სული აიდულა,
რაა მუხა თუ არ დაიქუხა,
ხომ ასეა, ჩემო ლაზო, ძმაო?!

მაფშალია რას უშავებს ძერას,
მამულია მისი გულის ძგერა,
სიმღერაა მისი ბედისწერა,
ხომ ასეა, ჩემო ლაზო, ძმაო?!

საქართველო რას უშავებს თათარს,
ანდა იქნებ რუსეთს სთხოვდეს ღადარს,
ჩახუტებას უხსენებლის სადარს,
სიჯვდილი სჯობს, ჩემო ლაზო, ძმაო!

ჯარუბა ვაზარენთ უკლან ჯიმას

ჰავას ნახვილეფქ ვამკასოფე თოკშე,
კიროკილე თუმას წყარე გეწენს დოქშე,
ეფურნელე ჩენჯას ვარკუ მეჯინა,
მარა უსქვამაშე ბონილე რე ჯიმა.

ჭუმე ქუდოცენს ორქოშფერე თუმა,
ჭუმე იცუაფე ნატრიშე ერთუმა,
დობადონაშო გვალო დო ფალო!
ჩენჯაშე უსქვამაშე ბონილე რე ჯიმა.

დორზამილე ბუხარს აფუ ართე ამბე,
ალდაჩხირე ცხვინშა გეშაჭვართაფე,
ეფურნელე ჩენჯას ვარკუ მეჯინა,
მარა უსქვამაშე ბონილე რე ჯიმა.

ჯარუი ვაცნილეთ ნაბოლარა ძმას

ალაღებს სარეცხს ქარი და თოკი,
ხუჭუჭა თმაზე ჩუხჩუხებს დოჭი,
აფრენილ აღვას ქარგავს თლილი ცა,
მაგრამ მეტია განბანილი ძმა.

ხვალ თმა დაცვივა ოქროცურვილი,
ხვალ აცხადდება ყველა სურვილი —
სამშობლოს მთლად, სამშობლოს მტლად!
აქარწყლებს აღვას განბანილი ძმა.

ბუხარი ჰყვება გარდასულ ამბავს,
ალი მომავალ გმირობებს ლამბავს,
აფრენლ აღვას ქარგავს თლილი ცა,
მაგრამ მეტია განბანილი ძმა.

ქა-შქვილი დო ქა-საგანი

ქა-შქვილი დო ქა-საგანი,
ვამჩათ ოკო გასაქანი,
პაპუში რდუ, ასე ჩქიმგ რე,
უკულგ შხვეფქუ გასხაპანი.

ქა-შქვილი დო ქა-საგანი,
ვამჩათ ოკო გასაქანი,
ჩქი მიქ მუჩეს საქორთუო,
ეშმაკიში გაზაკვალი!

ქა-შქვილი დო ქა-საგანი,
ვამჩათ ოკო გასაქანი,
ჯიმა რდასგნ — უოჭიშეს,
დიარა დლას ქიგიოჭიშე!

ქა-შქვილი დო ქა-საგანი,
ვამჩათ ოკო გასაქანი.

1978 წ.

მზვილდ- ისარი

ჰა, მზვილდი და ჰა, ისარი,
ლარი დაწყდეს ლამის არი,
პაპის იყო, დღეს ჩემია,
როგორც შვილი მამის არი!

ჰა, მზვილდი და ჰა, ისარი,
ლარი დაწყდეს ლამის არი,
ჩვენ ვინ მოგვცა გასაწირი,
საქართველო საფიცარი!

ჰა, მზვილდი და ჰა, ისარი,
ლარი დაწყდეს ლამის არი,
ორგულია? ძმაც რომ იყოს,
ქორწილის დღეს მიუსწარი!

ჰა, მზვილდი და ჰა, ისარი,
ლარი დაწყდეს ლამის არი...

1991 წ.

დამორჩილი

მეურს ურემი, დამორჩილი რე,
სერჯ გინძე რე დო დღა მორჩილი რე,
ჯათ გორჩვილი რე თავრენჯ ცურენი,
სამარგალოშო მოკო ბღურენი!

მეურს ურემი დო მირსიოლუ,
ცოროფაქ დუდი მომირსიოლუ,
ტანჯ მარზიოლუნ, აკა მუ რენი?!
სამარგალოშო მოკო ბღურენი!

ემერჯ სქუა დო ემერჯ ჩილი რე,
შურჯ ფურცელეფით მოფორჩილი რე,
ფოფორჯ ჭვილი რე?! ვეფანდურენი?!
სამარგალოშო მოკო ბღურენი!

შემოდგომა

შემოდგომაა, მიდის ურემი,
დღე მოკლეა და ღამე — ულვევი,
ვერას დამაკლებს ჟამი ტიალი,
თუ სამშობლოსთვის აღვესრულები!

მიდის ურემი და მისრიალებს,
ტრფიალი თვალებს მინისლიანებს,
ვერას დამშლიან ლეთა-სულები,
თუ სამშობლოსთვის აღვესრულები!

ამ საზვარაკე შვილებს მზე შობდა,
სული ფოთლებით გადანეშოვდა,
ადარ გაჭრება ეს ხმა სრულებით,
თუ სამშობლოსთვის აღვესრულები!

ჰოი, ბირა, მაჭუალი!

თოლონჭესგ ინგირი რე
ბჟაშგ ჩხორიათ გინოსქილი,
წყარპის ცხენეფგ მირულენა
ძუა-ფოფორ გინოსქილი.

ფაფალასუ ჭყონეფი რე
პელაგონო მინორთელი,
მანგარინჯე ჯიჭონეფი
ბერეყო რე გინორთელი.

მორთი, სერი გუტახათუ
ცათე ჭვია ქუჩუჩეფსუ,
ირფელგ საქორთუოშო რდას
ლორონთიქი მუთ მუჩესუ.

მორთი, სერი გუტახათუ,
ლალეფს თუთათ ხანტურელსუ,
მაფშალია გაღურჭოლუ
ბინეხეფი ხანდურელსუ.

მორთგ, ბორიას ვენირზათუ,
ფსულეფიშგ ზირუასუ,
უბირათუ კირდეფიში
ბჟათი ელასირუასუ.

მორთი, ქეწიფხუნუათუ,
ჩონგურეფი გოჯოგელი,
ჰოი, ბირა მაჭუალი,
ბალუ რინა დოჩოქილი!

პოი, მწველო, სიმღერებო!

საწიერზე ენგურია —
მზის სხივებით აღანძული,
მოთქარუნობს რემა წყლის პირ
ძუა-ფაფარ გადაწნული.

ხაბოს თავზე მუხებია
ქარებისგან ზღვაშებმული,
და ტირიფი — ცრემლის ძეგლი,
ბაირაღად აშვებული.

მოდი, ღამე გავუთენოთ,
ამ ხუჭუჭა ჩიჩილაკებს,
ალალ იყოს მამულისთვის
ჩვენი წვა და სიჯილაგე!

მოდი, ღამე გავუთენოთ,
ღელეს მთვარით დაკვესებულს,
ეკონება ვაზის ღერწი
მაფშალიას დაკვენესებულს.

მოდი, ქარებს ვეხუტუნოთ,
იქნებ ფრთებად წამოგვესხას,
ვუგალობოთ მწვერვალების
აისებით წამოლესვას!

მოდი, მუხლზე დავისკუპოთ,
ჩონგურები გაჩორკნილი,
პოი, მწველო, სიმღერებო,
კმარა ყოფნა დაჩოქილი!

ბვიმარა

ოხვამერგ ჯა რდი, მარა
დღიჩიო, გვიმარა?
ვეკანგარა ირიათო
თი თუთა დო თი მარას,
ოხვამერგ ჯა რდი, მარა
დღიჩიო, გვიმარა?!

ჩელაია ნირსი ცაშე მირაცვალუ,
გოკურცხია, დიდა ინგირგ გირაქვალუ,
გოლვაფირო, გოლვაფირო, ირო ფალუ,
კუჩხეფიშა წყურგილეფი ქუმოიდვალუ,
ოხვამერგ ჯა რდი, მარა
დღიჩიო, გვიმარა?!

შხურიშგ ტყების გეჭარულუ სქანგ ნინაშა,
მუჭო ოკო ონდლულესკო ფულანდი,
ითამგ კუჩხი გეიდგუმუდკო ტინტილაშა,
ეკორჩილი გილეში დო ქულანდი!
შხურიშგ ტყების გეჭარულუ სქანობურო,
ორქო ქვიშაშგ კორობუა-წესეფი,
გიკურცხინე, გიკურცხინე, გოლვაფირო,
სი მუნაფას გიწილოხუნს მესეფი!
ოხვამერგ ჯა რდი, მარა
დღიჩიო, გვიმარა?

ბირგულგ მუშენგ გიდირკუ,
კოლხურგ ბირაშგ მარჩქილეს,
ქარწუქქ — ჰავაქ ქიდირქუ,
ფსუა გეკოვარჩხილე!

ბვიმრა

ვით გულს ესატკივარა,
 ვით სულს ესამძიმარა,
 სად დაჰკარგე ის სიმაღლე,
 სალოცავო, გვიმარა?!
 ვინც ცამ დაგაწინარა,
 თქვი, რამ დაგამძინარა,
 სად გუგუნებს ის გრიგალი,
 საით წაგამდინარა?!
 სალოცავი ხე იყავი,
 დაჩიავდი, გვიმარავ?!

შენ თეთრონი ბუერები გაგიცრია,
 შენ ენგურის კენესა გულში ჩაგიწნია,
 შენ კოჭამღე ნაკადული ჩაგიცვია,
 შენ სიცოცხლე გრიგალებში გაგიცვლია,
 ვინც ცამ დაგაწინარა,
 თქვი, რამ, დაგამძინარა?!

შენს ენაზე ქუხდა ოქროს საწმისი,
 თუ რარიგად გამოედნოთ ფოლადი,
 მოილიე ჟამი გაუსაძლისი,
 ოდეს ზეცას მწვანედ გადაბოლავდი.
 იმ საწმისზე ჩაშანთულა შენებურად
 ოქრო ქვიშის მოპოვების წესებიც,
 გაიღვიძე, ჯერ არ გადაშენებულა,
 ღრუბლის წვიმად მომწურავი მესეფი,
 ვინც ცამ დაგაწინარა,
 თქვი, რამ დაგამძინარა?!

ქიგიშინი ხიოლი,
რე მუმულიშე ციონი,
მობალუნა ქირონი,
უზისხირე, გვიმარა!

ნჭყოლირ გური მუჭო ვემკისქილადე,
ღურა თელათ მუჭო ვემკიზგილატე,
კოლხიდაშე ლანდი ქიდოსქილადე,
უზისხირე, გვიმარა!

ჩელაია ნირსი ცაშე მირაცვალუ,
გოკურცხია, დიდა ინგირ გირაქვალუ,
გოლვაფირო, გოლვაფირო, ირო ფალუ,
კუხხეფიშა წყურგილეფი ქუმოიდვალუ.

ოხვამერ გ ჯა რდი, მარა
დეჩიჩიო, გვიმარა?
გოკურცხინე, გოლვაფირო,
ვარა გიმორჯგინანა!
ქიგიშინი თი მარა,
ქარწყექ: მუსხის გიღვარა,
გემწოდირთი, გემწოჟვენგი,
გემწოსოფი, გვიმარა!

მუხლი რისთვის გ შელუნვის
 კოლხურ ყანგის გამგონეს,
 შენ რომელიც გეყუდნის
 იმ ქარებში ჩამკონე!
 გაიხსენე ხარება,
 დიღების გამყარება,
 ვიკმარისოთ მთქნარება,
 უსულგულო, გვიმარავ!

ჭრილობიდან სისხლი მოგდის ტბორებად?!
 ძველ დიღების ლანდილა იზმორება?!
 კვდომა ისევ ყოფნით აიშორება,
 უსულგულო, გვიმარავ!

შენ თეთრონი ბუერები გაგიცრია,
 შენ ენგურის კენესა გულში ჩაგიწნია,
 შენ კოჭამდე ნაკადული ჩაგიცვია,
 შენ სიცოცხლე გრიგალებში გაგიცვლია,

ვინც ცამ დაგაწინარა,
 თქვი, რამ დაგამძინარა?!
 გაიღვიძე, შემოგვევლე,
 თორემ გამოგვივა რა.
 ვით სულს ესატკივარა,
 ვით გულს ესამძიმარა,
 წამოდექი, წამოფრინდი,
 წამოხეთქე, გვიმარავ!

გურუა ქომისუტოლეთ

ტანი თქვანით მახუაფუ,
თქვანით ვორექჩაღაია,
გურუა ქომისუტოლეთუ,
ჯალეფჯოქვაჩაღაია.

გურუა ქომისუტელეთუ
ეკობეჭილ ჯ ოროთი,
ნიტე ვამხუმუნდას
თქვან სინთესუ ღორონთი.

ბრელუა მიძირ ჯ ცოროფილჯ,
წყარც თქვანცალო ელებირდჯ,
კუჩხეფჯ ვიშო ენუძუდ ღო
ორკოლცჯ ბონუნდჯ ხელეფით.

ცოხ, წყარ ჯ მუჭო ხვარჩალანდჯ,
ქუეფს მუჭო ვარკალანდჯ,
ჩქიმ ცოროფა შურდგუმელს
მის აღინე ართჯ ღალათ!

ტანი თქვანით მახუაფუ,
თქვანით ვორექჩაღაია,
გურუა ქომისუტოლეთუ
ჯალეფჯოქვაჩაღაია.

გულში ჩამისუტუნეთ

ტანი თქვენით დამერღვევა,
თქვენით, ოხერ-ტიალეზო,
გულის გულში ჩამიკონეთ,
ხენო, მოხეტიალენო!

გულის გულში ჩამიკონეთ,
მიმოწნული ჩეროებით,
ნეტავი არ გამიხმობდეს
თქვენს სინათლეს ცაბათი.

სატრფოს ბევრჯერ შევსწრებივარ,
წყაროს პირას თქვენებრ მროკავს,
ჩქერს წვივებით აშხეფებდა
და ხელებით ბანდა კოკას.

ოხ, წყალივით კრიალებდა,
ლოდებს ვით აპრიალებდა,
ჩემს სიყვარულს ვინდა ასწევს,
რაც ამ გულში ბრიალებდა!

ტანი თქვენით დამერღვევა,
თქვენით, ოხერ-ტიალეზო,
გულის გულში ჩამიკონეთ,
ხენო, მოხეტიალენო!

კ ვ ი ნ ჩ ა

ბუაქ გინილგ გვალაშე ხინჯი,
სერგ ილიებუ ცინჩას,
იჭკირჭკინგ ლურიშე ქვინჯი,
ჭვიანს ნოცელშე კვინჩა.

ალბათ, ცოროფა ორკუ
დო ანგარინე კინი,
ანწალა ჯას მებორკუ,
სერგ ილიებუ ცინი.

სკვინჩა

ქრება სალამო დინჯი,
აისი ქედებს სინჯავს,
სოფელი ყვინთავს ძილში,
კვნესის ტოტიდან სკვინჩა.

ალბათ, ალერსი შივა,
ალბათ, სატრფოზე ჩივის,
ხეს მიბორკილა თივა,
ქრება სალამო ცივი.

ცათე ძღაბი

ცათე ძღაბი, ცათე რინტუ,
მალას ხეშე გეგნოზგირტუ,
მიტირტინგ დო მიკეკუანს,
აკაბურცხა ვამიკინდუ.
ბოგიშგ ბოგიშგ ბოგი მაფუ,
ნიტე უშურო სოთინგ ვაპუ,
ქეთიმნჯირუქ ოროს ვარა,
ხათე ხასლას ქელმარტყაპუ.
გამაღეთუ მინდორს ფცალუ,
ეკოფთხოზუნგ მი ანძალუ,
ნაცალასუ ქეშეშხვართუ,
ირფელგ ართო მაცანცალუ.
ამარგ-ამარგ სქუათ მოსქუ,
წყარმა კაბათ გენმათხოზუ,
იშქვიდუდუნგ მიჩქუდო დო
დახე მართუს ქენმოქოსუ.
ჩქიმი რინა მუშა ღირუ,
ქეთიძიცუ, ქეთიბირუ,
ხუჯის ხურხი ქიგნობდუ დო
ხელეფგ კისერს ქიგომკირუ.
მართუშორო ზისხირგ ფუნსუ,
გობჯუნუნს დო გობსხუპუნსუ,
ჩქიმი ელხე ნტებული რე
მი რე მოხუტოლუ გურსუ?!
ცას მუნაფაშგ პირეფგ მობუ,
უქვინჯე რე თოლიშგ რობუ,
ბჯუნუნსუ დო ფუცქინუნსუ,
მემიჩქ დუდი ქომცოროფუ.

ეს ბოზონა

ეს გოგონა, ყაჩაღანა,
 გადაცდება მალე გზიდან,
 იმდენს მეჩიჩინება, რომ
 საფრთხობელას დამამგვანა.
 შორი ნათესავი არის,
 ეს, ნეტავი არსად ვიყო,
 წამოვწვები ჩრდილში, თვარა
 ხელად ტანზე მომეკრობა.
 მოჩვენებით ბალახს ვთიბავ,
 კუდში დევნას ვინ აძალებს?
 მოთიბულზე იშხლართება
 და ძვალ-რბილში მაკანკალებს.
 შვილად მშვენის ამისთანა,
 წყალში ციმციმ ჩამიყვანა,
 იხრჩობოდა მეგონა და
 ლამის ფსკერში ჩამაქანა.
 ჩემს საწუთროს რა ფასი აქვს,
 ჩაიციანა, ჩაიმღერა,
 მკერდზე თავი მომაყრდნო და
 ყელზე ხელი შემომხვია.
 მორევივით სისხლი ჩქროლავს,
 დამკოცნის და მიალერსებს,
 ჩემი ელზე გაქცეულა,
 გულს ვინდაა მეხუტება?!
 ცაზე ღრუბლის ფთილეგია,
 უძირა თვალთ მორევი,
 მკოცნის და მეჩურჩულება,
 მგონი თავი შემაყვარა.

ს ი ს მ ა რ ი

ღ უ მ ა ო ტ ო ბ უ რ ჯ ც ი რ ე ფ ს,
თ ო ლ ს ე რ ჯ ს ი ს მ ა რ ჯ მ უ ძ ი რ ე,
ტ ა ნ ს პ ე უ ლ ე ფ ჯ მ ი კ მ ო ქ უ ნ დ ჯ
მ უ ჭ ო თ გ ვ ა ლ ა შ უ ჯ ღ უ ც ი რ ე.

ღ უ მ ა ო ტ ო ბ უ რ ჯ ც ი რ ე ფ ს,
თ ო ლ ს ე რ ჯ ს ი ს მ ა რ ჯ მ უ ძ ი რ ე,
ო რ თ უ მ ე ლ შ ა ნ ო ც ე ლ ე ფ ი
ტ კ ი ბ ი რ შ ო რ ო მ უ ც ი რ ე.

ღ უ მ ა ო ტ ო ბ უ რ ჯ ც ი რ ე ფ ს,
ვე ნ ტ ი, ვ ე ნ ტ ი, მ უ თ ი რ ე,
ხ ვ ა ლ ე ე ლ ხ ე ს ვ ა დ ო რ უ ლ ა ფ ჯ,
ნ ა მ უ თ ც ა თ ე გ უ რ ც ი რ ე.

ნ ა მ უ თ ც ა თ ე გ უ რ ც ი რ ე,
ც ო რ ო ფ ი ლ შ ო კ უ რ ც ხ ი რ ე,
ღ უ მ ა ო ტ ო ბ უ რ ჯ ც ი რ ე ფ ს,
თ ო ლ ს ე რ ჯ ს ი ს მ ა რ ჯ მ უ ძ ი რ ე.

სიზმარი

წუხელ ოტობელ ცირებს,
სასწაული ვასიზმრე,
ტანზე მეცვა ფთილები —
ვით მწვერვალის თავზეა.

წუხელ ოტობელ ცირებს
სასწაული ვასიზმრე,
სასთუმალთან რტოების
წყება მოვუსაცრისე.

წუხელ ოტობელ ცირებს
სასწაული ვასიზმრე,
მხოლოდ ელხეს არ ეძინა,
რომელიც ამ გულშია.

რომელიც ამ გულშია,
მღვიძარეა სატრფოსთვის,
წუხელ ოტობელ ცირებს,
სასწაული ვასიზმრე.

ბ ა ლ ა ნ ო ბ ა გ ი მ ა შ ი ნ ე ჩ ქ ი ნ ი

ჩქიმი ელხე, ჩქიმი გურიშე ჭუა,
 სოვრე იბდა, სოვრეშე იმნჭუა,
 ქიფრჩინუქ დო იშენ ვორექ ჩქიჩქი,
 გურს ბონდლუნსუ თოლეფიში ჩხვიჩხვი.
 ბალანობა გიმაშინე ჩქინი,
 მუსხი სერგ დო ჭუას გივორჯგინი?!
 ჩქიმი შარა ჩეშმანი რე, თინუ,
 სქანგ თოლეფშა დღასუ ვამანტინუ,
 მუ დაჩხირი დორზამე თე გურსუ?!
 ოხოხოი, მუსხი მუთუნს გურზუ,
 ბალანობა გიმაშინე ჩქინი,
 მუსხი სერგ დო ჭუას გივორჯგინი?!
 მირაგადნა: გილურცია ხვალე,
 მის დართინე ბორჯი უკახალე?!
 ჯიჭონეფცუ გოცუნცია ირო,
 დოცუნცია ჰავას, გოლვაფირო,
 ბალანობა გიმაშინე ჩქინი,
 მუსხი სერგ დო ჭუას გივორჯგინი?!
 ცურენცია ლალა ქომონჯისუ,
 ნორჩალიშო ცუმენცია ისუ,
 სი ჩქიმგ სერეფს ოთანუანქ ძღაბი,
 ტყურათ რენო შური დომიჟვაბი?!
 ბალანობა გიმაშინე ჩქინი,
 მუსხი სერგ დო ჭუას გივორჯგინი?!
 მორთი, ელხე, ქომიძირე აკა,
 ქომირგ თე გურს მუჭო გილაკვაკვა,
 ქომირგ თე გურს მუშ მასქვამა რექუ,
 ქომირგ, ქომირგ, მუჭო გიმოჭვენქუ,
 ბალანობა გიმაშინე ჩქინი,
 მუსხი სერგ დო ჭუას გივორჯგინი!

ბავშვობა მახსენდება ჩვენი

ჩემო ელხე, ჩემო გულის ტკენავ,
 სად წავიდე, საით ვპოვო ლხენა,
 ვბერდები და მაინც ბავშვად ვრჩები,
 გულს მიქსელავ თვალთა ალუჩებით.
 ყმაწვილობა მახსენდება ჩვენი,
 რამდენ წვას და ტკივილს გავუძელი?!
 ჩემი გზაა თეთრონი და სწორი,
 შენს მოხედვას ვერსად გავეჭეცი,
 ამ სხეულში რა ხანძარი ენთო?!
 ოხოხოი, რას გავუძელ ღმერთო!
 ყმაწვილობა მახსენდება ჩვენი,
 რამდენ წვას და ტკივილს გავუძელი?!
 მიყვებიან: სეირნობსო მარტო,
 დროს რომელი მოაბრუნებს უკან?!
 ტირიფიონს დაივლისო ხშირად,
 დაჰყვებაო გრიგალს, შემოგვევლე,
 ყმაწვილობა მახსენდება ჩვენი,
 რამდენ წვას და ტკივილს გავუძელი!
 ქმარს ითმენსო უხეიროს ერთობ,
 ლოგინისთვის სწყურიაო იმას,
 შენ ჩემი გზის აისი ხარ ცირავ,
 განა სული ტყვილა დამიშაშრე?!
 ყმაწვილობა მახსენდება ჩვენი,
 რამდენ წვას და ტკივილს გავუძელი?!
 მოდი, ელხე, ერთი, მინახულე,
 მოდი, ნახე, რარიგ ვიმარხულე,
 ნახე ჩემში რარიგ ლამაზდები,
 ნახე წვეთი რარიგ სამასდები,
 ყმაწვილობა მახსენდება ჩვენი,
 რამდენ წვას და ტკივილს გავუძელი!

ელზე

მა დო ჩქიმი ელხესუ
ნირსეფე მუმოგუძუნა,
ინგირე პიჯის ფურცელით
დოყურშილი თხუმწკუმა.

მართუს მეთხოზ მართუ დო
ხუმინუნსუ ფაფალა,
გასურებე სერწკემა
დლაში ეკონთხაფალა.

რცხონილე აფუ ზლოურსუ
რატიეფიშე ნაჭალი,
სამოხიოს მეჭყადრე
ბალანეფიშე ჭაჭალი.

ხერზელე ცუჩა მინჭუაფ,
შუმილე მიონჩვალანსუ,
ხვალე თოლე რე ქვერსემელმ
კინე თოლიში ჩალამსუ.

ელხე

მე და ამ ჩემს ელიხეს
ბუერები მოგვისხამს,
ენგურპირას, ფოთლებით
გადაბურულ თხმელასთან.

მორევს მისდევს მორევი
და ბუებუყებს ვარდნობი,
დასრულდება ღამესთან
დღეის შეჯაჯგურება.

დავარცხნილა ზღვაურით,
რატიების ყანები,
სამოხიოს შემწყდარა
ქრიამული ბავშვების.

ფხიზელი შინ იჩქარის,
მთვრალი გზად მიაბოტებს,
მარტო თვალი დანთქმულა
ისევ თვალის უფსკრულში.

თე ბურცალო

თე გურცალო ბჟასჯთ ვანტუ,
იბორბონჯღ დო იკვარკვანტუ,
ზღვაპიც სქეერი მირულენ თუ
ცოროფილქუ ეწმალანტუ?!

ჩილამურიშჷ ჭვემას ფთასუ,
ბჟა დო თუთაშჷ ეკორთასუ,
ცოროფილიშჷ თუმა რენ თუ
ჯიჭონეფი იგვარგვასუ?!

თე ტანჯ სოვრენჯ ხუროქ თოლუ,
წყარქ მუჭო რე მეუქურთოლუ,
ცოროფილიშჷ ხურხი რენ თუ
ზღვაში ქვიშა მოხუტოლუ?!

ამ გულივით

ამ გულივით მზეც არ იწვის,
გარგარებს და იგრაგნება,
ზღვის ნაპირას შველი გარბის
თუ მიჯნური მელანდება?!

ცაზე ვთესავ ცრემლის წაიმას,
მზე და მთვარის შეკონვისას,
ტირიფები შხვართალებს თუ
ქარი ვარცხნის შეყვარებულს?!

რომელ ხურომ გამოთალა
წყალი რარიგ ულაქუცებს
გულის სწორის ყელია თუ
ზღვათა ქვიშა მეხუტება?!

აკა, მუშენ ვემირულექ?!
აკა, მუშენ ჯ ვემირულექ ფიორითუ?!

ჰავაქ ეიოფშე ლაკაცია ციორითუ,
აკა, მუშენ ჯ ვემირულექ ფიორითუ?!

გეგმათხოზუ თოლი ფერდის წაწაფითუ,
ვემირულექ მუშენ ჯ თუნგიშე კვანწაფითუ?!

სოვარენო დამორჩილიშე ფოფორჯ ჩანსუ,
სონჯ ხანი რე ჰავა ნოხო ოფორჩანსუ.

სონჯ ხანი რე დამორჩილი შურსუ ჰვეთანს,
სონჯ ხანი რე წყუ ცვინთელო ბონუნს ჩე ტანს.

ლილაშფერი ოროეფი გვალეფს ლოლუნს,
აკაბცხათ დო ბჟა ოჭმარეს გეიშათოლუნს.

დრო რე ელხე, თი თუნგიშე წყარსუ ფშუნდე,
დრო რე ხურხის მასქურცალო ეთმარშუდე!

ჰავაქ ეიოფშე ლაკაცია ციორითუ,
ვემირულექ მუშენ ჯ კაბაშე ფიორითუ?!

რად არ მორბი, სანატრელო?!

ქარი ცოცხლობს აკაციის ტკბილი რიგით,
რად არ მორბი, სანატრელო, ძველი კიბით?

ჩაჰყვა თვალი საფეხურებს ქვევით, ქვევით,
რად არ მორბი, სანატრელო, სურის ქნევით?!

რა ხანია წალკოტების მყუდრო ბაქნებს,
შემოდგომის ფოთოლცვენა აფილაქნებს.

რა ხანია შემოდგომა წვეთავს სულში,
რა ხანია ვცურავ ყვითელ ნაკადულში.

იისფერი აჩრდილები შორით ლანდავს,
სულ ცოტაც და მზე განთიადს გამორანდავს.

დროა, ელხე, მაგ სურიდან წყაროს ვსვამდე,
უკვე ერთი მტკაველია აისამდე.

ქარი ცოცხლობს აკაციის ტკბილი რიგით,
რად არ მორბი, სანატრელო, ძველი კიბით?

მალას მორთი!

ქიგიკირუ ცაქ სერგ წილამურო,
გოწოს ვარინგ — ცირა, წი ვამულო?

ამარგ ინგირგ ხურხის გილაბგ ნირსის,
ა, ბორია იჭყანს გილანირზინს.

ეფურნელგ რე გური ნაპოპორა,
ვამოცქვანქ და ცირა, ვამოგორა!

ვარა ჯასუ ფურცელგ ობარგ ძალამს,
ვარა სერი შურსუ გოფარსალანს.

ვარა შქირტუ მურიცხგ ეჭაჭილი,
ვარა ნდღულუ სქანი ჩენჯა ჭვილი.

ქიგიკირუ ცაქ სერგ წილამურო,
გოწოს ვარინგ — ცირა, წი ვამულო?

ჩპარა მოდი!

მოიხვია ცამ ბნელეთის ჯვალო,
ჩპარა მოდი, ჩემო დედოფალო!

აგერ, ენგურს ნისლი აცლის ჯავარს,
აგერ, ქარი ტყესთან იწყებს დავას.

აფრენილხარ, გულო, ნამეწყრალო,
ჩპარა მოდი, ჩემო დედოფალო!

თორემ ტყე-ტყე მიშრიალებს ნეშო,
თორემ მიდის ღამე სათარეშო.

თორემ ქრება ხომლი აკინძული,
თორემ დნება შენი უფლისწული.

მოიხვია ცამ ბნელეთის ჯვალო,
ჩპარა მოდი, ჩემო დედოფალო!

თოღე ბწკურიდა...

თოღე ბწკურიდა, მა სი ცვერე ვაიჩქუდა,
 ცუჯე იბძგიბდა, მა სი ცუნგა ვაიჩქუდა,
 უქვინჯელა ღურუმე ქვარა მომინჯუდას,
 ცათე გურე მა ჩილამურით ვამირჩხუდა.
 მუშენი რე მარაცვალუ ბირგულეფი,
 მუშენი რე მაწილოხუ შურე დო გური?!
 სო ოდინეთე ჩენჯალეფიშე ბირკულეფი,
 ფურცელიში ხანტურელი მალაღური?!
 ცავავაი, ჟინგ-ანთარი გობჭყორუნო,
 თოღე ბწკურიდა — ქვერსემია სინთე მარე,
 ცუჯე იბძგიბდა, სისანდობა ვარნჭყოლუნო?!
 ჭიჭკეფითუ ეფშა მაფუ ოლაფარე.
 ცავავაი, კაკლარეფქუ ქომიცუეს,
 ცავავაი, ოჭუჭელეს ქეშუანთხი,
 ბორბოლიეფქ დოფხართეს დო დუმორცუეს,
 ჯვეშობურო ვემაცუნუ ეშე განთხი.
 ჟვერეფიშე ლაკარტამი გვერე ეფალუნს,
 ჯა ღუდგიმე მინმირთუ დო ჩხვიჩხვის ფაჩუნს,
 ხე ქიმეთხი ცათე მანჯეფს — მუჭო ლალუნს,
 მუჭო ლალუნს, მუჭო რკიანს, მუჭო აჭუ...
 თიშენი რე თოღეც ბწკურუ დო ცუცე იბძგიბუ,
 სი ფიქრულენქ ვაგორწყქ დო ვამიცორქუ,
 შარეფე კუჩხის ჩაფლაშენერო მუმორწყიპუ,
 თეშე გილულუ, ითამე დაჩხირე-სინთე მორკუ.
 თოღე ბწკურიდა, სი მა ცვერე ვაიჩქუდა,
 ცუჯე იბძგიბდა, სი მა ცუნგა ვაიჩქუდა,
 უქვინჯელა ღურუმე ქვარა მომინჯუდას,
 ცათე გურე მა ჩილამურით ვამირჩხუდა!

თვალს თუ ვხუჭავ...

თვალს თუ ვხუჭავ, მე შენ ბრმა ნუ გეგონები,
 ყურს თუ ვიხშობ, მე შენ ყრუ ნუ გეგონები,
 უსასრულო სიკვდილს გადაგკონებოდე,
 თუკი ამ გულს ცრემლად აღარ ვეფონები.
 ეს მუხლები ნეტავ რისთვის მიკანკალებს,
 სული, გული ანდა რისთვის მეწურება,
 აღვის ხენო, გაატანეთ რომელ ქარებს—
 მოლალური — ხატულია ფოთლის წყება?!
 ავავაი, გამწყრომია თურმე ზენა,
 თვალს თუ ვხუჭავ — განადიდა შუქმა ძალა,
 ყურს თუ ვიხშობ, არ გტკენია ყურთასმენა?!
 აღქაჯებით სახლი დგება ყირამალა.
 ავავაი, ტანს ეკლები დამესია,
 ავავაი, ჭინჭრიანებს ჩავეკონე,
 ობობებმა დამხლართეს და დამასივეს,
 ძველებურად აღარ მომსდევს მკლავში ღონე.
 შამბნარიდან გველი ენას ასარსალებს,
 თავდაყირა დგება ხე და ფესვებს ფანტავს,
 შეხე, მაჯებს — რა ტკივილი ასამსალებს,
 რა ფეთქვას და რარიგ კივილს გადუღრანტავს?!
 აი, რისთვის ვხუჭავ თვალს და ვიხშობ სმენას,
 შენ გგონია ვერ გხედავ და დამავიწყდი,
 გზები ფეხზე ამომისხამს ქალამნებად,
 ისე დავალ თითქოს ნათელს ველარ მივწვდი.
 თვალს თუ ვხუჭავ, მე შენ ბრმა ნუ გეგონები,
 ყურს თუ ვიხშობ, მე შენ ყრუ ნუ გეგონები,
 უსასრულო სიკვდილს გადაგკონებოდე,
 თუკი ამ გულს ცრემლად აღარ ვეფონები.

ნერჩი

ჩვარჩავლერგ ტყაცალო ცოთანს,
ძეკვენეფგ ნახუა ოდაშგ,
მიდეღეს კვიკვალი ოდა,
ქიცუნეს სისმარეფგ ცოდაშგ.

გილაშუნდგ უჩხონჩხე მუმა,
დოღურგ დო ქიდიტუ ვალი,
ბორიას აბარჷყუ ხუმა, —
მიოგდას ჩხოროფა ჭვალი.

ჭვემასუ ეთურე ნოსა,
გონწერე ცოროფათ მერკე,
მინარე ბორჯეფი ქორსა,
იხირგინგ ვედრასუ ხერკე.

ჯარგვალსუ ბერჯღელანს ცირა,
შქირენს დო ვეპალუ მინჯე,
ჩხვიჩხვშორო იკვენწელგ ჩილა,
შოფერსუ უძახნა: ქინჭე!

დოხუეს, მიდეღეს ცუდე,
ვედიტეს ბონი დო ღულა,
მაჭირხოლს გეკურღვეს ბუდე,
ვეშმოურს ოფურკეს ნპულა.

ბალანეფს გეკორღუნს ნანა,
გეირზამუ ქიანა ცვერე,
ომბოლშოთ ქუმოურს ჩხანა,
ქიანა დიდათუ გერე!

ფუძის ანბელოზი

აკაფულ ტყესავით გოდებს,
სვეტები გაყიდულ ოდის,
დაშალეს კოპწია ოდა,
კედლები — ოქროთა ზოდის.

ლოთობდა უჯიგრო მამა,
სამადლოდ დამარხეს მკვდარი,
დაჰკრესო ათასი ყამა —
იმგვარად წრიალებს ქარი!

წვიმაში ცისფერი რძალი
თალხი და სოველი კაბით,
ნამდვილი ტყავი და ძვალი...
ვედროში ტივტივებს ხაპი.

ძელურში ატირდა ჩვილი,
შია და მწარეა ბოლი,
ლურსმანზე — გამხმარი ჩირი,
ჩქარაო, მოიხმეს მძლოლი.

დაშალეს, წაიღეს ოდა,
წაიღეს მერცხლების ბუდეც,
გარშემო — ნაფოტი ცოტა,
სვეტები... საკვამლე მრუდე...

ბოკვერებს გამოზრდის ნანა,
ოდასაც შეუბამს სვეტებს,
ქვეყნები დედებით დგანან,
მარადი კურთხევა დედებს!

გ ა გ ლ ა

გვლო შხვა რე მამიში,
ოდა ქრავაშე კართამი,
მუჟამს ჭვემა დოგორუნს
ვარჩხილიში ღართამი.

მუჟამს იბირცე ყამბარი,
კატუ თხილანს კარეფსუ
დო კაკალანს თამარა
ჭითა ლაიტიშე ტარეფსუ.

მუჟო ოსქვანს კილოთი,
ართო ფსუა ქაჩანუ,
მუჟამს ბარდლაშე ბაღანა
ქვირშა ქიმიჩაჩანუ.

ჯვეშე დღალეფიშე გოშინა,
აღდაჩხირეფს დარკენსუ,
ეთექ ბიწკიშე გერნელო
ქიმიაზადუ სარკესუ.

უკულე ბრელხანს კარკაცანს
წყარი, ვედრა დო ხერკე,
თუმა ყებურს ქეკოცენს —
ნოცელე თირით დოხვერგე.

ნორჩალს ეთეშე გეკიჩუნს,
ითამე რდასუ ნალიში,
ჩილამურით დირშვაპუ
კვევერია ბალიში.

მამილა

არა, სხვაა მამიდის
ოდა ქარვის კალთება,
როს წვიმიან ამინდით
ცისკენ აიმართება.

როცა გალობს ყავარი,
კატა უმზერს თაროებს
და მამილა თამარი
ფშვნის სიმინდის ტაროებს.

როგორ შვენის ფაცური,
ფრთები როგორ ესხმება,
ოდეს ბარდლას ასული
ღერღილს დაესესხება..

ხშირად სევდა დაზიდავს
და ძნელია ცხოვრება,
მაშინ სარკეს ყასიდად
იერს ენათხოვრება.

მერე დიდ ხანს კისკისებს
წყალი, ხაპი და ვარცხლი,
მერე ცეცხლზე გიზგიზებს
თმები გადმონავარცხნი.

ლოგინს ჩუმად გაიშლის
ჭერზე ალი ნელდება,
და ერთგული ბალიში
ცრემლით დაუსველდება.

ძიკვას

ყინგე მიკორთელღ ძიკვას,
მი მაღვანსუ ძიქვას,
მუშგ რე წილამურეფგ,
მუსხი ოკონ წიკვას,
მი მაღვანსუ ძიქვას,
ყინგე მიკორთელღ ძიკვას?!

ქონებათ რე ეფშა,
ძიკვაში რე ჩხე ბჟა,
ორთვალღ გოუნჯამუ
ხვიჩა მურიცხეფშა,
მი მაღვანსუ ძიქვას,
ყინგე მიკორთელღ ძიკვას?!

დამჯერიითუ თაშგ რე,
იშგ უნჩაში ჯაშგ რე,
ომბოლო რე ნარდა,
იშგ ნახჩქა შხვაშგ რე,
მი მაღვანსუ ძიქვას,
ყინგე მიკორთელღ ძიკვას?!

ცათე ქიანა ჯუა,
მუშენგ რე თეჯგ უა,
კოჩანობას უმოს
ხირუაში ჭკუა,
მი მაღვანსუ ძიქვას,
ყინგე მიკორთელღ ძიკვას.

ჩქიმგ ჭუა რექ იშენგ,
მუჭოდგა ვეგლეშენგ,
ულურალო გირსხენს,
ჩქიმგ ხონარი ჟიშენგ,
მით აბორენს ძიკვას,
ეშე გემვონწყუ ძიქვას!

ძიკვას

ქედღადრეკილ ძიკვას,
 ვინ ჩააცმევს ძიქვას?!
 კონკიას და დაბღურს
 ჟამი მიწყივ ბზიკავს.
 ვინ ჩააცმევს ძიქვას,
 ქედღადრეკლ ძიკვას?!

განძითაა სავსე,
 ძიკვასია ცხრა მზე,
 სახურავი დაღბა,
 წვიმა დასდის თავზე.
 ვინ ჩააცმევს ძიქვას,
 ქედღადრეკილ ძიკვას?!

საქმე არის ანგრე,
 უფროსი ჰყავს ტანბრგე,
 ობლად გამოზრდილა,
 სხვისთვის ავსებს ლანგრებს.
 ვინ ჩააცმევს ძიქვას,
 ქედღადრეკილ ძიკვას?!

ეს ქვეყანა ძუკნა,
 ღმერთმა ასე თუ ქნა,
 კაცობას რად სჯაბნის,
 ბელზებელის ბუქნა.
 ვინ ჩააცმევს ძიქვას,
 ქედღადრეკილ ძიკვას?!

შენს უთვალავ წყენას,
 ღმერთმაც ვერ უშველა,
 მაგრამ მალე გიხსნის
 ჩემი ჰანგი ზენა,
 ვინც აბრიყვებს ძიკვას,
 ზეავახევ ძიქვას!

არდა

შხვეფქ დითირუ, მუ თირანსუ არდას,
ჯარგვალის სერეფს ტახუნს ფართას,
ცათე ტყა დო ცათე დიხაშუგ ნარდას,
მუჭო შევლებ ჩაღაია ვარდას?!
ოჭმარესუ ფსულაფი არდუ,
მარა არდაშუგ ჯარგვალშა ვემნართუ,
მეფუნს ქიანა წყარიშორო მართუ,
არდაქ ირო მუშუგ ჯარგვალსუ დართას.
შვერთიშუგ თოკის დოგროხუნს არდა,
თოფურიშფერგ ხოჯებს ეკოხართანს,
ცხინშა გუმუძუგ დამორჩილიშუგ ხანდა,
არდაქ ირო მუშუგ ჯარგვალსუ დართას.
ტყას ორტყაფუთ გეკოკირუნს ხინკის,
ტყათ ოდეფი ქიგიბანჭუ მინქი,
მარაშუგ ოღალს ნთირუნს არდაშუგ ყინგი,
არდაქ ირო მუშუგ ჯარგვალსუ დართას.
ყბურიშუგ დუს გეკოჭოფუნს ნორცხვას,
არდას ზესქვიშუგ მებირაფა ორძღანს,
არდაშუგ გური ჩილამურქუ გორჩხას,
არდაქ ირო მუშუგ ჯარგვალსუ დართას.
ქარღადისუ ქიმიოკირანს თუთუნს,
ნირსეფიშე ვეიშაყუნე მუთუნს,
არდას გურსუ ზოთონჯეფი უთუნს,
არდაქ ირო მუშუგ ჯარგვალსუ დართას.
ვადუდვალსუ მითინს არდაშუგ განთხი,
ჯიმა გაფუ გიკინდუ თუ დანთხი,
არდა, წიე, წკვარამეფი განთხი,
გეიოსქირე ოსურსქუა ქარდას!
უცორქუ დო ვატქულალსუ მორო,
ორთუმელშა მეუჩანს სქანი ორო,
არდა, ხვალე თიშო ვარექ ბორო,
ჯარგვალაშუგ კარგ გოუნჯი ფართას!

არდა

სხვები წახდნენ, რა წახდნენ არდას,
 ღამ-ღამობით ფიქრზე ფიქრებს ართავს,
 შეიძლება დაბდური არ იყოს,
 ვინც ამ ტყემ და მიწამ გამოზარდა?!
 უსიერებს გამოსტაცებს მზე რულს,
 ვერ შეადწვეს ჯარგვალს ელურ-ბელურს,
 მორევივით ბრუნავს ჟამი მიწყვი,
 არდა მუდამ შევა თავის ძელურს.
 ლაფანისგან დაგრეხს არდა თოკებს,
 და თაფლისფერ ხარებს დააოკებს,
 სხვენზე სარჩოს ზე-ზე დააჯორგებს,
 არდა მუდამ შევა თავის ძელურს.
 უღრანებში ფიჩხს შეკონავს ღვედით,
 წამოჭიმა ბევრმა ოდა ტყითი,
 კვირის სამყოფს ზიდავს არდას ქედი,
 არდა მუდამ შევა თავის ძელურს.
 კერიიდან გამოქეჩავს ლადარს,
 გალურსული უსმენს შაშვის ლდავს,
 მოაგორებს ცრემლს წუხილი ზღვა დარს,
 არდა მუდამ შევა თავის ძელურს.
 სქელ ქალაღში გამოახვევს თუთუნს,
 გაეყრება წუთისოფლის დუდუნს,
 არდას გულში ნახავთ ზამთრის რუდუნს,
 არდა მუდამ შევა თავის ძელურს.
 მოუხრია ვერვის არდას მუხლი,
 გადაგყვება დილაა თუ მწუხრი,
 არდა, ბიჭო, მდუღარე ცრემლს ნუ ღვრი,
 გამოსტაცე ქალიშვილი ქარდას!
 უფარხარ და მაინც ვეღარ გიმხელს,
 შენი ხატი ასინათებს იმ ხელს,
 მარტო მისთვის არ ხარ ჭკუათხელი,
 გახსენ კარი, ხედავ უხმოდ გიმღერს!

ჰიჭა ხარჩილა

ჰიჭა გვარო ხარჩილა რე,
ჰიჭკეფიშა ნარჩილა რე,
გვერეფჷ ჯიბეთ გილაცუნსუ,
მენცარიში ნარჩინა რე.
არკვანეფს დო ჰკუდის თოლუნს,
ჟამილჷ ჩქიჩქის ფურკით ლოლუნს,
თიშჷ სახელით პატონანა,
ბალანეფსუ ჩქინჷ გოხოლუს.
მიტინს ვოულჷ დარსქინალი,
რე ღურელიშჷ მარწკინალი,
კათა თეშჷ აფჷ ეზიმილი
ცინდა ვარე მაძინალი.
თეშჷ მახალსუ მუ რე უხუ,
ღურელეფიშჷ ფერი ულუ,
ღურელს ეთეშჷ გოთინუნსუ,
ითამჷ სო რდუ დღასუ პუხუ.
შხუ ორდას დო ჰიფე ორდას,
ქუდოუჰყანს ფერიშჷ მორთას,
გოხოკუნს დო თეშჷ გასქვამენს,
მინჯეს ოშქურჷ ვამწოდორთას.
ვართჷ ქისა აფჷ ონკალარი,
ვართჷ — ოცალარგ-ომბარალი,
ჰიჭას ირფელჷ დონწყილჷ აფუ,
ხვალე ართჷ ულჷ ონგარალი, —
შხვა საქმეშა ვაგნართინე,
უკახლეთუ ვამკართინე,
ღურელს ირფელს ქუთინუნს დო
თიშა სახელჷ ვაგათინე.

ჭიჭა ხარჩილავა

ჭიჭა გვარად ხარჩილა,
 ყურს მიუგდებს ჭინკეებს,
 ჯიბით დაჰყავს გველები,
 უშობია გულთმისანს.
 თლის აკვნებს და კუბოებს,
 კვამლით რუჯავს გათვალულს,
 მის სახელით აფრთხებენ
 პატარებს ჩვენს მახლობლად.
 ვერვინ დაეჭადნება,
 არის მკვდრების მკაზმავე,
 ხალხს იმგვარად აზომავს,
 ციდას ვერ წაუმატებ.
 რა უშვია მის გამჩენს,
 მკვდრის ფერი აქვს სახეზე,
 მკვდარს იმგვარად გარანდავს,
 ვითომ კუზი სად იყო.
 გინდ მსხვილია, გინდ წვრილი,
 ფერის შეცვლას დაუწყებს,
 გაპარსავს და პატრონი
 შიშობს არ წამოდგესო.
 არც ქისა აქვს საჩურთი,
 აღარც — საბარ-სათიბი,
 ჭიჭა ცხოვრობს მეფურად,
 ერთილა აქვს სატირლად, —
 სხვა საქმეს ვერ შეეწყო,
 ვეღარც უკან მობრუნდა,
 მკვდარს ყველაფერს უსწორებს და
 სახელს ვეღარ უმართავს.

წკონდა ვორეძ...

უკვანწუნს ჰავა ნუზუს,
ჩიტიშე ბირათ ეფშაფილს,
მა თინაშე ბწუნდი ძუძუს,
მწვანე ჭვემათ ერშვაპილს.
ულურალი ფერი მონტუ,
ნაშაყრა ცოდებით,
ჩქიმე სიწკონდეს ოხვარე გონთუ
ჩხორიეფიშე ნოდეფით.
დიდაშე თუმაშე ფერე აძინუ,
თიშე ორო დო სიქექეს,
თოლუბადო ის ვაცილუნ,
დლაჭუმენი ქიგეგენს!
შარაქ ოკო ოლი მეჩას
კოჩის ბონი აკანით,
ჩქიმე სიწკონდეს მიაბეჭას
ცხენქ ძუა დო ლაგამით.
წკონდა ვორექ, წკვარამეფსუ
დუდი გეგნოფსქირიტე,
მოკო ცოდა ჰარემეფსუ
ელამი გეშუშქირიტე.
ლალაქ თუმა ირცხონას,
მა ბჟას წოხლე ეწოპუნქე,
ზგუმონჯილი ქირცხონას
კიბირ-ბირცხათ მეფსოფუნქე.
ჩქიმე სიწკონდეს ოხვარე რულა,
პიბრუნსუ დო ბლასრანს,
რულაქ გომთინ ირი ღულა —
მუქ რე ანწი მაცილას!

ანპარა ვარ...

ანანავეს ქარი კედარს,
 ჩიტის ჰანგით ავსებულს,
 მე იმისგან ვწოვდი ძუძუს,
 მწვანე წვიმით დაღტობილს.
 უსიკვდილო ფერი მდაგავს
 ნაგროვები წვეთ-წვეთად,
 ჩემს სიწმინდეს შველის დილა —
 მზის სხივების ნაღურით.
 ერთვის ფერი დედის თმის
 იმის ჩრდილს და სიმჩატეს,
 რომ ვერას ვნებს ავთვალის
 დღეხვალისა გაიგებს.
 უნდა მისცეს გზამ გეზი,
 კაცს მართებულ არესკენ,
 ჩემს სიწმინდეს შეეწნას
 ცხენი ძუა-ლაგამით.
 წმინდა ვარ და უკუნეთებს
 გადავბალთე თავები,
 მსურს საბრალო არმეულებს,
 ჯავრი ამოვუშანთო!
 თმა ივარცხნოს უჯიგრომ,
 მე მნათობს წინ ვუძღვი,
 გადაგრაგნულ ჯაგნარებს,
 ფრჩხილ-კბილებით მიმოვგლეჯ!
 ჩემს სიწმინდეს შველის სრბოლა,
 მათხიანებს და მბასრავს,
 რბოლამ მრუდი გამისწორა
 აწ რამ უნდა დამაკლოს?!

სახიოლო

ამდღა ჭვენს დო გესერელღ რე, მარა
სახიოლო ქუმწუძახე ოკო,
ხიროკუა ცოფე ჩქიმი ჭარა,
ნასვართასუ ხოკოს მინოდღ ხოკო.
მუ ფსულაფეღ ენოხე თე დუცუ,
უძირაფეღ რე ფურინუა ჩქიმი,
სო ვარენო ჟინცას ჟინცა მუძუ,
შქაბანია გურცუ ქენვოჯინი.
სისუფთე რე თექე თოლსერი სქვამი,
თექე ირფელი ართიანს მობირძღუ,
გახანგებულღ ვუჯინექ დო ვამიჩქ
თესხი მურიცხე შურს მუქ ენმოკირცხუ.
ჩქიმღ ჯიმაღეფე თაქ ხენა დო შუნა,
გოკონანდა დობკოროცხუნექ არძას,
ჰომეროსიქ ცვა ემიფშუ ჯუნათ,
მუ ჭუაქ რე ანწი ეკობწარწას?!
სქანღ გოლვაფრო, რუსთაველი, ყილო,
ჩქიმღ მარონი, გოეთე დო ვაჟა,
კოლხეთიშე მურქუ გური ნტკილო,
ჩქიმი დანტე, ქიმშამრინეთ შქაშა!
ქომხუტოლეთ, ქიმშამრინეთ შქაშა,
წკვარამელი ბორჯეფიშე მოურქ,
ვაბშქურნებე გურგინ-მუნათაშა,
ნოჟღეფსუ უჟოფუნანდ გზლოურს.
ქიმშამრინეთ, ქეწმაცუნით წიმი,
დიხას მითინღ ვეპალუ თეშე მანგი,
ფსუა გომწყი დო ცას ქიმკიბწიმინდღ,
ლერსი სი რე დობჰვღ დო გამახანგი!
ამდღა ჭვენს დო გესერელღ რე, მარა
ნტერიშე ჯინშე ქუმვობირა ზოხო,
ხიროკუა ცოფე ჩქიმი ჭარა,
სახელღ ხოლო უშქურნათუ ბჯოხო!

სამხიარულო

H
O
U
N
A
N
A

ახლა წვიმს და წყდიადია, თუმცა
 საგუმბათოს შემოვძახებ: ჯერ არს!
 ჭრილობათა ნაწიბური თუ მწვავს,
 თვითგვემა ჩემი ბედისწერა.
 რა ფრთებია ამ თავს შეყუჟული,
 უჩინოა გადაფრენა ჩემი,
 სად ზეცაა ცარგვალს შეყუჟული,
 გულისგულში ჟინით ჩავაცქერდი.
 იქ ყოველი შეჭიდულა ღია,
 იქ ყოველი კრიალებს და ფეთქავს,
 გაშტერებულს ვეღარ გამიგია,
 ეს მთიები სულში ვინ ჩასეტყვა.
 ჩემი ძმები აქსხედან და მოცდას
 თუ დამაცლით, არ დავტოვებ ბეწოს,
 ჰომეროსმა შუბლი დამიკოცნა,
 რა ტკივილმა აწი დაცამლეწოს?!
 შემოგველე, ვირგილიუს, ლომო,
 ჩემო ვაჟავ, რუსთველო და დანტევ,
 კოლხეთიდან მოვალ უთვისტომო,
 გოეთეო, ნისლი გამიფანტეთ.
 ჩამიკონეთ, ძმებო, გულის ახლოს,
 ვეჭიდები ქვეყნის აურზაურს,
 სითამამემ ბევრჯერ ამამაღლა,
 როცა ტოტებს ვაგებებდი ზღვაურს.
 ჩამიკონეთ და წინ გამიძებნით,
 ქვეყანაზე ვერ ჰპოვებთ მის ბადალს,
 ფრთა გაეშალე და გულგაუტეხი
 მივსდევ ლექსებს სიგისგან ნათალს.
 თუმცა წვიმს და კვლავაც წყდიადია,
 მტრის ჯინაზე შემოვძახებ: ჯერ არს!
 ხრუკვა არის ჩემი ბედისწერა,
 სახელიც ხომ უშიშარი მქვია!

ბესერელ ბორჯიშ ობირეში

ჰავაქ ქიანა ამარგ-ამარგ მომბოლას,
არქა, კოლი, ამსერგ ვადმომბოლა!
ვემიოტუა ბირა ჭერჭე ბორჯიში,
ეგება მათ გემწობჭოფე ოჭიში!
გური ყამათ თისხიშა რე ნაზგმა,
ვამოკონა ჯიმაკოჩი მას გმა!

შელამებული ჟამის სასიგელირო

ხედავ, ქარმა ველი როგორ მობელა?
იგალობე, ჩემო ჭრიჭინობელა!
შელამების სანუკვარო მგოსანო,
იგალობე, იქნებ ამაფრთოსანო!
არ გვჭირდება მეგობარი მესამე,
იგალობე შენი გულის კენესამე!

ო ლ ი ა რ ე

თე ზღვაშფერი ოდიარე,
ჰავაშო ართგ ორგია რე,
მარა ლურუშგ მორდია რე.

კიდირ შა მუმონჰგ შქიორა ჟვერი, —
შურიშგ მახინწალგ გიმაქვაქვალუ,
ეთეშგ ისერუ, ვავა, ჩქიმშენი!
ვარა დლაქ მუჰო გეგნიგვაგვალუ?!

მუშენგ მიზალა, ოდიარე, მიკოკვალუას,
მეიფერუანქო, მუჟამს იცინგ დიხაშგ ნწალუა,
კუჩხუჩაფულეს, მოპურახილგ აკარდამაშე?!

ვო, ოდიარე, აკაბურცხა მიჩქგდგ აიშახინგ,
ათაშგ თოლონჰქექ ღორონთიშო დამაჭიჭორუ,
ვო, ოდიარე, რუმე რინას შურქუ ვაიშალინგ,
მორო ჩამინით გური ამარგ-ამარგ დიჭორუ.

ვორწყექ: ირნერი წიმოკინა, ფურიინი, ღუნა,
ბჟა დო თუთაში წკირონტილი, წყარიშგ ნართელი,
რე ტყურაია კილოთინი, ოჭიშიშგ წყუნა,
სქანგ ჩხვიჩხვეფიში ჯღვალკგ- ბირცხათ ეკოხართელი.

ამდლა შილეზე ჩქიმდა ველანჰე,
მარა ლურუშა პიჯგ მუს ელაჰე,
ერჩქინას უჯგუ დიასქანსუ ლუბას ქელაჰე!

ბალახი

ეს ზღვისფერი ბალახი,
არ ეყოფა ქარს მკლავების გაშლად,
თუმცა სიკვდილს ნათლიმამად ეგების.

მკერდამდე მწვდება შრიალა ქვერი—
მიმთვისებელი სამყარო სრული,
ისე ბინდდება, რაღას მიშველის
დღე ფერმიხდილი და უსუსური.

ჰოი, ბალახო, დავიწყებას რისთვის მიქადი,
ნუთუ მეც ერთხელ ფეხისგულზე მოგეფერები
ამ კუზიანი საფლავებიდან?!

ჰოი, ბალახო, ცეროდენა მეგონე დღემდე,
დამაჩიავა უფლის თვალში ასე სიშორემ,
ჰოი, ბალახო, სული ველარ ამართვა ყოფნამ,
თუმცა კბენებით გული ფრიად მოიხალისა.

რადგან ყოველი ამალღება, დიდება, განძი,
რადგან ყოველი ნატიფი და მზისგან ასხმული,
არის მერყევი მანძილი და გაწყვეტა ქანცის,
ბალახის ფესვთა ფარგლეულით შემოსაზღვრული.

დღეს შეიძლება ველარ ამომწვდე,
ამოუკერავს სიკვდილს პირს ვინმე?!
გაჩენას გიჯობს წიალშივე მშობელს ჩაეწვა!

მუს ბგორუნდი დო მუ მაძირედუ,
მუ მაპალუდუ შურიშე მანგური,
ცაშე მურიცხი ვამკმაწილედუნგ
თაქ ვამჩქედულო, მარა ხანგური

რინა ჟი დო ჟი მემტყურუნდუ,
შქირენით თებულგქ ქომიორზოლუ,
შქირატილგ ყბურს გემტურუნდუ
დო ჩელა ხურხით დამაბორზალუ.

ართმა იცინგ დო, ოდიარე, ცუთი დღათ ქუმურს,
ბიწკის გერნელო ქელგაზგმუქ ხორციში ჭკუმურს,
ბაბუში ნარგის მებრიჩუნდე ითამდა ცუმურს.

ამარგ, შარაპიც, ხუნჯგეფი დო ტუბუხ-ჩალამი,
აკარდამეფი ელახუნა ჩე-ჩე ძვალამი,
ვო, ოდიარე, ეფუნქ თევრე მწვანე დაჩხირო!

იშენგ გესქანჩი, შური, ალაგე,
დო გეგნუსკოპი ფირქის ოვლარი,
ღურუ მორთხოზგ დო სოდგა დალაგვენგ —
სინთე რე სერშე გიშათოლარი.

სი კუტახანით მინორექ დიხას,
უმბელე ცხენი მელეშე ჭირხანს?
ვემიახალექ დო გური დირხანს?!

იშენგ მირჩქილე რია მართუში,
ზარეფიშგ რკია: „ქორთუ“, „მარგალი“,
ვენარლა ჭვია პეულგ-მარდუში
დო ბირა-ბირათ გეგნიგვარგვალი!

რას დავეძებდი, ან რას ვპოვებდი,
ან რა მებადას ულის ბადალი?
ვით ჩამოვწყვეტილი ვარსკვლავს პოეტი —
ოცნების ფრთებით ნაფარფატალი.

ვით დავლაშქრავდი ციურ გალაგნებს,
ვით გავარღვევდი მარადისობას?!
სულს მიღმა რომ ვერ გავიქალამნე,
ცერად შეხედეს ჩემს გულთმისნობას.

მოვა ის დღეც და ჰე, ბალახო, დაგეტოლები,
მოვა ის დღეც და თითისწვერზე შევდგები სიმწრით,
რომ მოგეჩვენოთ უფრო მაღალი.

აგერ, გზის პირას ხაფანგები და მეჩეჩები —
ჩასაფრებულან თეთრძვლიანი სასაფლაონი,
ჰოი, ბალახო, აღმოსკდები უმწვანეს ხანძრად.

მაინც ჩარაზე სულო, ჭიშკარი,
და ჩაუგმანე ფიქრს გასავალი,
დე, არდაცემის იყოს ნიშანი —
დღე ღამეთაგან გამოსათალი.

შენ ამ მიწაზე დგახარ დროებით,
უბელო ცხენი ჭიხვინებს გაღმა
და გული კვნესის ვერგანახლებას?!

მაინც ისმინე ზღვათა გუგუნნი,
ზარების ექო — კოლხა, იბერი,
სახნისს მიუხმე ბერი გუგული
და აყვავილე წამით ქიმერი.

გემკოზილოტი სანძლო სერიშა,
დო ქიანაშა გუტე ბჟალარა,
სი რექ ღორონთი დო კისერიშე
ეხარცქილგ ბირა ვადასარალა!

ვო, ოდიარე, შარა გუნწყი სარიკო სუმარს,
მუში კუჩხითუ ქარწყექ, მურს ინა,
ართათ მუ აცი — ღურუ ნასუმორს,
მუქამს დუშირუეკი-დიკი გილნაბურსინა.

მოგგირეს ქიანა დუტუას ინაქ,
ვესქილიდუას გემუანგ ნინაქ,
ვართგ ხარხუნტია ჯალეფქ დო რინაქ.

ვო, ოდიარე, შარა გუნწყი სარიკო სუმარს,
ვედიონჯლორას დადიობასქანი გურგინით,
ო, შარა გუნწყი, ტომბა ცაშა გეგნოხურთქინით,
ღურა დო თელაშე მაზებელსუ, ინა ბრელს უმარდს.
ო, შარა გუნწყი, გეწანაშო თიში საფულე,
ცირაშე ჭყუნტურუ კიდირშორო გეკოჭაპულე!

შემოახიე ღამეს საზღვრები
და მტილოვანში მნათი შეუშვი,
შენ დარჩი ერთი — ღმერთის ნაწყვეტი,
შენ დაბანაკდი შენსავსეულში!

ჰოი, ბალახო, გზა უტიე შენს უცხო სტუმარს,
ხედავ, ის მოდის ცხოვრებით მთვრალი,
განასიკვდილმა რომ შეისრუტა,
ან დალეულა აღმა-დაღმა ნაბობოქრალი?!

დე, მან დაუთმოს მოძმეს ეს მიწა,
ვერ დააყოვნებს იმას ქვეყნის ჩურჩული მწველი,
ვერც მოხატული ხეები და ენგიდუნია.

ჰოი, ბალახო, გზა უტიე შენს უცხო სტუმარს,
არ ითაკილოს მან მეფობა შენი გვირგვინით,
ო, გზა უტიე, ცარგვალისკენ გადავიგრგვინოთ,
სიკვდილ-სიცოცხლის შემრიგებელს ენდე უტყუარს.
ო, გზა უტიე, საგაისოდ მისი სამარე,
გოგოს მკერდით უნორჩესად მოაკამარე!

ეჩლოშქვითი ჩილამური

თქვანგ დუდიშა მუნომლუაფგ ჯაშგ წვანჯეფი,
 ცაშგ ნოტეხეფქ ანწი ვარა თე გურს ხირცქას,
 თქვათ გიჩქუნა ცათე შარა ვარდუ ეფი,
 თქვათ გიჩქუნა ზისხირგ გობუნდგ არძო ბირცხას.
 ეჩლოშქვითი ჩილამური გეკვოშქვიდე,
 ეჩლობრუო მიხაზირენს, ალბათ, თორსას,
 ლერსი, ოკო უკახალე ეკმოსქიდე,
 ცათე რინაქ მუდგანერო ვეკმამორსას.
 კოლხიდაშე წყურგილშორო გემწოფსოფი,
 ჩქიმგ სისქვამეს მებეჭუდუ მახალაია,
 ოდაბადეშგ თოლიშგ სინთე გეკობჭოფი
 დო ხურხიშა ქიფხუტოლე მათშალია.
 ცათე გურსუ ღურუშგ ორანგ ჰვეითთ ვარზუ,
 მარა არძა მურიცხიში ლისმარგ გეშქუ,
 მუჭო ფიქრენტ, იბთირანქო ანწი გვარსუ?!
 ჩქიმგ შარაქუ ბუა ეიოლშე გემწოფეშქუ.
 მიკმაჭაბუ ირფელგ ართო, ბჯოგუ მერკე,
 ებდილორი, ქიპობობრე, ეკიბლანდღვი,
 შურშა ოკო თისხი დაჩხირგ ქენიბგვერგვე,
 მუსხის ვაგურზგ ჩქიმგ ბირგულგ დო ჩქიმი განთხი!
 წანეფგ, წანეფგ ეკოფხართეთ ხაჯალურო,
 ეჩლოშქვითი ჩილამური გეკვოშქვიდე,
 ჩქიმგგურეფი ვეშქურინე ღაჭალურო,
 ლერსი ოკო უკახალე ეკმოსქიდე.
 ცათეგურა წიმოკინა კოჩის ვაშუ,
 ნამსგთ ართშა ღურუშგ ფერი ვეგნოდვალუ,
 არძა ჭუაქ მა ვამაყვილგ, მა ვეშმაშუ,
 გურც ნტყოლირი ლეკურეფქუ ვამათვალუ.
 ეჩლოშქვითი ჩილამური გეკვოშქვიდე,
 ეჩლობრუო მიხაზირენს, ალბათ, თორსას,
 ლერსი ოკო უკახალე ეკმოსქიდე,
 ცათე რინაქ მუდგანერო ვეკმამორსას.

ოცდაშვიდი ცრემლი

ჰა, მოვევლე თავზე თამამ კენწეროებს,
 მეხთატეხამ აწი მაინც ამ გულს სჭექოს,
 ისე დავგმე წუთისოფლის სიმყუდროვე,
 რომ მზემ ლამის ფრჩხილებიან დამაჭლექოს.
 ოცდაშვიდი ცრემლის ჩქერი წამოვახრჩე,
 ოცდამერვე გამიყენებს, ალბათ, ერწოს,
 ჰოი, ლექსო, სააქაოს უნდა დამრჩე,
 საწუთრელომ რარიგადაც გადამბერწოს.
 კოლხეთიდან წამოვხეთქე წყაროსავით,
 ჩემს სახეებს წვავდა მზე სადიადონი,
 გავეკიდე მამულის შუქს სალოცავად
 და სულშიგან ჩავიხუტე იადონი.
 არ ფაჩუნობს ჩემს წიალში კვდომის ფთილა,
 მკერდზე ზეცა ვარსკვლავებით მაჭედია,
 როგორ ფიქრობთ, გამოვიცვლი აწი ჭილაგს?
 თუმცა ირგვლივ უსულგულო ქაჩეთია.
 მძულს ნაკლული, ზემეკრობა ყოველივე,
 ავბობოქრდი, ავზვირთდი და ავიმღვერი,
 სულს ისეთი ჰანგი უნდა მოვუვლინო,
 რომ ვერ ზიდოს ქედმა რიხით დანამღერი.
 წლებო, წლებო, დაილეწა ბორკილები —
 ოცდაშვიდი ცრემლის ჩქერი წამოვახრჩე,
 წინ ხომლია ლურჯად ამოკოკრილები,
 ჰოი, ლექსო, სააქაოს უნდა დამრჩე!
 ამნაირი აღტკინება კაცს არ ახსოვს,
 ვინაც ერთხელ სიკვდილით არ დაგეშილა,
 ყველა ბალღამს და სამსალას რომ ამოვქსოვ,
 მემჩატება გულს რაც ყამა გახეშილა!
 ჰა, მოვევლე თავზე თამამ კენწეროებს,
 მეხთატეხამ აწი მაინც ამ გულს სჭექოს,
 ისე დავგმე წუთისოფლის სიმყუდროვე,
 რომ მზემ ლამის ფრჩხილებიან დამაჭლექოს.

ჰეჰეტიობა

ჭიჭიკელა, მერეკელა, ინტელა,
თე რინა რე მინგ ღურა დო მინგ — თელა,
გერნელგ ვორეთ ოდინაფალგ შარას დო
ნტერიშგ ჯინშე, არქა, ვედიცვინთელა!
ჭიჭიკელა, მერეკელა, ინტელა.

ტატაჩია, ტატურელი, ტატალი,
ყბურს ღუმუს ქუდუჭყაფუ ჰყვართალი,
დიდაშგ ხელეფს უჯინენა მარდუეფგ,
ბონგ შარაშა ბრელგ რე გიშაჰვართალი.
ტატაჩია, ტატურელი, ტატალი.

ოფოფორე, ფოფორია, ფაფარუ,
კინონინიშგ ნერჩი მოთაჰგაფარუ,
სოთინგ მუთუნგ ვეძირებე ოხორსუ,
აბრაგიშგ დო გერიშგ გიონთხაფარუ.
ოფოფორე, ფოფორია, ფაფარუ.

კიკორია, კიკოდემი, კოკორო,
ქილოიტესო მალაზეფი ხოკორო?
გინორთექო მათუნთიაშგ მანგურო?
გინორთექო ცუჯეფო დო ნოცორო?
კიკორია, კიკოდემი, კოკორო.

შიბა რენი, იშიმბორი, იშიმბე,
ჯგირგ დო სქვამით ჩილი გეგმოხიშიმბე,
მუჟამს იცინგ ქეკატახა კვინჭინეს,
მუჟამს იცინგ ეგებ ძალამს დიშიმბე,
შიბა რენი, იშიმბორი, იშიმბე.

ჭინაკობონა

ჭიჭიკელა, მერეკელა, ინტელა,
ეს ცხოვრება ხან კვდომაა, ხან ლხენა,
დამდგარი ვართ დასაღუპავ გზაზე და
მტრის ჯინაზე, არიქა, ნუ დაილევია,
ჭიჭიკელა, მერეკელა, ინტელა.

ტატაჩია, ტატურელი, ტატალი,
კერიაზე ქვაბში ღომის თუხთუხი,
დედის ხელებს შეჰყურებენ შვილები,
მართალ გზამდე გასაწალდი ბევრია,
ტატაჩია, ტატურელი, ტატალი.

ოფოფორე, ფოფორია, ფაფარუ,
ძველი ფუძე შვილი შვილმა მოშალა,
არაფერი იძებნება სახლ-კარში
აბრაგის და რუხი მგლების საკბილო,
ოფოფორე, ფოფორია, ფაფარუ.

კიკორია, კიკოდემი, კოკორო,
დაგიტოვეს ნალიები პარტახად?!
მოიხედე, დათვის ჩუჩის სადარო,
ქცეული ხარ ყურებად და ლაშებად,
კიკორია, კიკოდემი, კოკორო.

შოვნა როა, იშიმბორი, იშიმბე,
ფარჩეულით ცოლი გამოანათე,
როს იქნება ფეხი დაგიცურდება,
როს იქნება ფრიალ გაიჯორები,
შოვნა როა, იშიმბორი, იშიმბე.

ს ო ნ ზ ხ ა ნ ი რ ა ...

ს ო ნ ზ ხ ა ნ ი რ ე ვ ა მ ძ რ ე მ უ მ ა შ ე ს ა ფ უ ლ ე,
ჩ ქ ი მ ზ ო ხ ო რ ს უ შ ო რ შ ე მ ი ვ ო ყ ი ყ ი ნ ა,
მ ე ხ ი თ კ ა ს ი ლ ზ გ უ რ ი ს ო ი შ ა ხ ზ მ ა ფ უ ლ ე,
ა რ თ შ ა ნ ტ ე რ ს უ მ ე ტ ი რ ხ ზ ძ ვ ა ლ ი ხ ი ხ ი ლ ა!

ს ო ნ ზ ხ ა ნ ი რ ე დ უ დ შ ა მ ე მ ი ძ ზ ჯ ი კ ი დ ო
მ უ ნ მ ო ქ უ ნ ს უ ჩ ე ლ ა ნ ი რ ს ი ჩ ხ ო რ ო ფ ა,
ს უ მ ზ წ ა ნ ა რ ე ვ ა გ ო მ წ ყ უ მ უ ლ ი კ ვ ი დ ო
შ ქ ვ ი დ ე ლ ი რ ე ხ ე შ ქ ა გ უ რ ს უ ც ო რ ო ფ ა.

ს ო ნ ზ ხ ა ნ ი რ ე ო რ ჟ ო ნ ე ფ ი შ ე ხ ა რ კ ა ლ ი,
ჩ ქ ი ნ ზ ო ს უ რ ი შ ე უ რ ე მ ი ა ს მ ე ბ ო რ ძ ლ უ,
ს ო ნ ზ ხ ა ნ ი რ ე გ ი ლ ე ბ გ ა გ ჯ მ ა რ გ ა ლ ი,
ბ უ მ ბ უ ლ ზ - ნ ო რ ჩ ა ლ ქ დ ი კ ა კ ლ ა რ ზ დ ო დ ე ქ ო რ ც ხ უ.

ს ო ნ ზ ხ ა ნ ი რ ე ქ ი ვ ა გ უ რ ი ლ ა გ ვ ა ს უ,
მ ი ზ ღ ვ ი ნ დ უ ა ნ ს ჟ ი ნ ბ ო რ ი ა ჯ ა ქ ა ლ ა,
ს ო ნ ზ ხ ა ნ ი რ ე ვ ა ს ქ უ ა ფ უ ლ ა გ ვ ა ნ ს უ,
ბ ი ნ ე ხ ე ფ ი ც უ რ უ მ უ ლ ო ნ ა ფ ა ლ ა.

ს ო ნ ზ ხ ა ნ ი რ ე ჩ ქ ი ნ ი ც ი რ ა ც ვ ი რ ა ლ ი,
ნ ა ბ უ რ შ ე ლ ა ს ქ უ ა ლ ე ფ ც უ ო რ ჩ ქ ი ნ ა ნ ს,
ჟ ა ნ გ ი ქ ო ჭ კ უ მ ზ ლ ე კ უ რ ზ ე ი ო პ ი რ ა ლ ი
დ ო მ ი ა ნ გ ა რ ს ე ქ ი - ა ქ ო გ ო რ ჩ ქ ი ნ ა ს.

რ ი ნ ზ ვ ა ჯ ო ხ ო კ ო ნ ქ ი შ ე გ ე თ ო ლ უ ა ფ ა ს,
კ ო ჩ ზ ვ ა ჯ ო ხ ო კ ო ს ხ ო რ ხ ო ტ ა ნ კ ა ლ ი რ ს უ,
დ უ ც უ ლ ა ფ ი დ უ დ ი შ ე ე თ ო ლ უ ა ფ ა ს
დ ო გ ი ლ უ ლ ა ს კ უ დ ე ლ ზ ე თ ო მ პ ა ლ ი რ ს უ!

რა ხანია ...

რა ხანია მელის მამის საფლავი,
ჩემს ეზო-კარს შევცივინებ შორიდან,
მეხით ტენილ გულს სანამდის დავმალავ,
ერთხელაც და ძვალი მოგტყდეს დახრული.

რა ხანია თავქვევ მიდევს ჯირკი და
ზედ მახურავს თეთრი ნისლი ცხრაკეცი,
რა ხანია არ გახსნილა მუშტი და
ჩამხვრჩალია ხელისგულში ტრფიალი.

რა ხანია ეჟენეულის ჟღრიალი,
შენასკვია ურიკელებს დიაცთა,
რა ხანია ვბოდილობ მეგრელი,
ეკლი-ბარდად მექცა თბილი ლოგინი.

რა ხანია დავემსგავსე უჯიგროს,
მეხეთქება ზენა ქარი წიოკა,
რა ხანია არ შებმია საწნახელს
ვენახები უპატრონოდ ნაზარდი.

რა ხანია ჩვენი გოგო კენარი,
მიყოლებით აჩენს შვილებს ნაბუშართ,
მოითავა ჟანგმა ხმალი ნალესი,
და მისტირის დაბადებას აქა-იქ.

ყოფნა ჰქვია კოჭმანჭურის გამოთლას?!
კაცი ჰქვია ქვით ყანყრატო დატენილს?!
ლაფის დასხმა მონურ თავის ჩაღუნებს
და სიარულს — კულის ამოძუებით.

ბემცაღიაზე ჰიანა

გილართგ ოსურიშგ ქიცათი,
ვემინდურუა მითინი,
გიცაღიადა — გიცაღი,
მითვინიადა — მითვინი!

გილეღვ ელაფირგ კისერი,
ვენარლა სქანი ნახანდა,
დისერევადა — დისერე,
ვახანტავადა — ვახანტა!

სქანგ ცირა მის რე ეწუხე?!
ჩილამურეფი დარჩქალე!
ვეწუხავადა — ვეწუხა,
ტკარჩალევადა — ტკარჩალე!

კარს თიცალგ ბორჯი ალახუ,
ეფორსილგ თიში ნოქური,
საქორთუოშო ხვალახე,
ვალურავადა — დოღური!

მომიცდილეს ჰვეჟანა

იარე ქალის ლეჩაქით,
ნუ მოიმღურებ ნურავის,
მოიცადეო და — მოიცადე,
მოითმინეო და — მოითმინე!

ატარე ქედი ნახეხი,
შენს ნაამაგარს ნუ ნაღვლობ,
დაილამეო და — დაილამე,
ნუ დახატავო და — ნუ დახატავ!

ვის უზის მუხლზე შენი მზე?!
დაიშოშმინე კურცხალი,
ნუ სწუხხარო და — ნუ სწუხხარ,
იტკარცალეო და იტკარცალე!

დრო დამხობილა იმგვარი,
მოისპო მისი ნავალი,
საქართველოსთვის მარტოკა,
არ მოკვდეო და — მოკვდი!

ზანური ნანაია

ჰოუ, ნანა, ჰანანი,
ნანაია დირულე,
მინორთელ გ რე ქიანანი,
ლურც მუშენი ხირულე,
ნოცორგ მოუქიქანანი,
მუ რე დიდას კვირულე?
ჰოუ, ნანა, ჰანანი,
ნანაია, დირულე!

ოჩოკოჩი თირხონით,
ტყალეფიშე მრულე,
წყარიშგ დიდა ქიფხოლით,
ჩქიმი თოლი გვირულე,
სისმარეფი ქიფხონით,
სანთელეფცუ რწარულე,
ჰოუ, ნანა, ჰანანი,
ნანაია, დარულე!

მუსხი ზისხარქ ქვლოწუ,
კოჩგ ბედეკოჭვილგ ცურე,
ჩხონჩხამეფქვ ქვლოცუ,
ქიანას მი რე მილურე,
მუმა დიხას მითოდუ,
იშგ აკანსუ ხვილუ რე,
ჰოუ, ნანა, ჰანანი,
ნანაია, დირულე!

ზანური იანანა

ჰოუ ნანა, ჰანანი,
დაიძინე, ნანინა!
დაქცეულან ქვეყნები,
ძილს რაისთვის იპარავ,
პირი დაუფჩენიათ,
დედას რისთვის იკვირებ?
ჰოუ, ნანა, ჰანანი,
დაიძინე, ნანინა!

ოჩოპინტრე თრახუნით
ულრანიდან გამორბის,
აღს მოვუხმობ წყლებიდან,
ჩემო დიდრონ თვალებავ,
ვიმარხულე სიზმრები,
სანთლებს გწირავ შენხელას,
ჰოუ, ნანა, ჰანანი,
დაიძინე, ნანინა!

სისხლი ბევრი დაღვრილა
ბედდამწვარი კაცისგან,
გულადები დაცვივდნენ,
ქვეყანას ვინ მიუძღვის?!
მამას ძინავს მიწაში,
ეშმაა მის სანაცვლოდ,
ჰოუ, ნანა, ჰანანი,
დაიძინე, ნანინა!

მიმოტუეს ნათესეფქ
 დო ხვალახე ბრკინულე,
 გიწარწე, ვარა ვაგიჭიშე,
 მუმაშე ლეკურზრგილურე,
 მორდე ოკო ტახილგჯიშე,
 ღულაკათას გინულე,
 ჰოუ, ნანა, ჰანანი,
 ნანაია, დირულე!

მუჭო ენმოფიფინანქე,
 მუჭო ირფელს რჩქილურე,
 დო ტანით მიგინანქე,
 დო ტანით ბჩინულე,
 მუჭო მითიქვიქვინანქე,
 წყარიშორო ძინულე,
 ჰოუ, ნანა, ჰანანი,
 ნანაია, დირულე!

სქანი ჭუტა ქარმატი,
 ჭიჭე სქანგწისქვილარა,
 ართო გურშაქალმანტი —
 ბედიშე ნაკვისკილარა.
 გვიმარა დო ლიმხონა,
 ცირეფი დო კულანა,
 ბამბეცალი ნირსეფი
 ცაშა გეშაქულანა.

აფხაზა დო მარგალი,
 ქორთული დო ლაზონა,
 მურიცხეფით გაძგვატუ
 ლური ნადარბაზონა.
 ნანაია, დირულე,
 ჰოუ, ნანა, ჰანანი,
 ჭუმენი ბჟა ბარჩხალა
 თოლსე გითომღანანი.

მიგვატოვა მოყვასმა,
 ბოროტს ვებრძვი მარტოკა,
 რინდი, თორემ ვერ შეწვდე
 მამის გაცივებულ ხმალს,
 დაგმე ხალხი მრუდჯიშა,
 მომავალზე იზრუნე,
 ჰოუ, ნანა, ჰანანი,
 დაიძინე, ნანინა!

როგორ მომჩერებიხარ,
 ყოველს როგორ შეისმენ,
 ჯერეთ ტანით შემიგრძნობ,
 ჯერეთ ტანით მცნობილობ,
 რანაირად ჟღერტულეებ
 წყალთა მსგავსად იზრდები,
 ჰოუ, ნანა, ჰანანი,
 დაიძინე, ნანინა!

შენი პაწაქარმატი,
 პაწა შენი წისქვილი,
 დამითუთქავს გულს ერთობ —
 შერისხული ბედისგან.
 გვიმრები და ლიმხონა,
 ცირები და კულანა,
 ბამბასავით ნისლეები
 ცაში აკოჭლდებიან.

აფხაზი და მეგრელი,
 ქართველი და ლაზეთი,
 მეჩხვლიტება მთიებით
 ძილი ნადარბაზევი.
 დაიძინე, ნანინა,
 ჰოუ, ნანა, ჰანანი,
 ცხრათვალა მზე ხვალისა
 ძილით თვალს ეპარება.

ხ ა ჯ ა ლ უ რ ი

კირბეფშენი თე აია
ერებამო აბორჯესუ, ჰეი!
ღურა გინორჩელაია
ონატრელო გამფორჩესუ, ჰეი!

ქუჯიშენი ჭიჭე კოლხას,
ცინდათ ვამწობრგულაფუ, ჰეი,
ღუდის მინმაჩაბახუნა,
ჩალამეფი ბირკულჯ მაფუ, ჰეი!

გუბაზშენი ლაზიკონა
წირლით ქეითაკვენწელესუ, ჰეი,
მარდიანჯ რე გოზიკონა —
სუმარჯ ყებურს მენძელენსუ, ჰეი!

ცოტნეშენი სამარგალოქ
შქვილს ოკონა გითოლენდას, ჰეი,
თუთა, თეში გოვარკალე,
ჯიკშა დუდი გითოლენდას, ჰეი!

ზვიადშენი ოდიშისუ
გეიშულესუ შქაგურჯ-ძვალი, ჰეი,
მითინ ვაიწინს ბოდიშისუ,
შარა ვარე ვაკურცხანი, ჰეი!

გურიშენი ჭიჭონდითუ,
ურიჩონეთ ქუალეფსუ,
მეხეფიში მახიტნწალო
მეპუნქ ცურუ სქუალეფსუ, ჰეი!

ხაჯალური

კირბთა გამო ეს აია
ერთიანად აამტუტეს, ჰეი,
კვდომა გადათეთრონებული,
სანატრელად გაგვიხადეს, ჰეი!

ქუჯის გამო პაწაკოლხა,
ციდითაც ვერ ამართულა, ჰეი!
თავზე მიწას გვატკეპნიან,
ჭაობებში ჩავძირულვართ, ჰეი!

გუბაზის წილ ეს ლაზეთი
თოკით ხეზე ჩამოჰკიდეს, ჰეი,
მადლი არის აღსასრული,
სტუმარი შინ დამასპინძლობს, ჰეი!

ცოტნეს გამო სამეგრელო
ცხრილში უნდათ გააძვრიონ, ჰეი,
მთვარევე, ისე აკამკამდი,
ჯირკზე თავი წაითალოს, ჰეი!

ზვიადის წილ ამაყოდიშს
ამოართვეს შუა ძვალი, ჰეი,
აღარავინ გეტყვის ბოდიშს,
მორჩა თუ არ გაფხიზლდები, ჰეი!

გურის გამო გაწიწმატლით,
ჩამოკბიხეთ რიყის ქვები,
წინ მივყვები მეხამრიდად
შვილებს ჭერაც გამოუტდეღს, ჰეი!

***

ხენცფექ ბრელი რაგადუ,
ქნაგეკორაბადუ,
კოჩის ბარჯგო მიოშქვანს,
მარა ხინჯიქვაგადუ,
ინგირი დო რიონმ შქას,
მოცქულეფცუ მიოშქვანს,
ხვალე თინას ვაკადუ,
მიდგა ბარგულს მიოშქვანს, ჰეი!

საწმობონოთ ანთასებს
ართი სქუა აკათუ,
ანთას მარიპოტუ დო
უჩათ გეგნიკაკათუ,
აკა მა მიჩქმ ხვალახე
მუშენმ მეურთმ ჭაკათუ,
ინგირმ ხეთუ ვეჭოფე,
ინგირმ ზღვასუ აკათუ, ჰეი!

!სამარგალო ქვინჯი რე,
ლაზიკონა ჯინჯი რე,
ღორონთიშა ოვლარი
შონე — ჩელა ხინჯი რე,
საქორთუო ტომბა რე,
დო ოთხხოლო კონკა რე,
ჩქინი ლური დო კურცხა —
მინმ ქექე, მინმ — მონკა რე, ჰეი!

***

მეფემ ბევრი იღავა,
დააყრუა ქვეყანა,
კაცებს ასობს სარივით,
მაგრამ ხიდი ვერ გასდო,
შუა ენგურ-რონს,
მოციქულებს აგ ზავნის,
მარტო იმას არ ერჩის,
ვინაც მუხლებს მოიყრის, ჰეი!

სამერმისოდ ათასებს
გაერევა ერთი ძე,
სხვები მიტლიკინობენ,
შავეთს გადიყრებიან,
ერთმა ვიცი მარტოკა,
საქმე რატომ წამხდარა,
ენგურს ხელით დაიჭერ?!
ენგური ზღვას შეერთვის, ჰეი!

სამეგრლეო ფსკერია,
და ლაზეთი — ძირ-ფესვი,
ცაბაოთის სავალი
სვანეთი მზის ხიდია,
საქართველო სიღრმეა
და ოთხივე მწვერვალი,
ძილ-ღვიძილი ყოველთა,
ხან მძიმე და ხან — მჩატე, ჰეი!

ს ო ნ ე ბ ი ბ უ ტ უ ტ ი ა ს

ეთექვ დინუ ბუტუტია, მუჟამე ფსუა ქაჩანუნი,
მუჟამე დიხას ქიდიტენს დო ჟინცას გორუნს დოხორესუ,
მუჟამე ცვერეთე მიახიოლგ მურიცხეფიშე ნოწორეფსუ,
მორო მითინს ფსუაშე უმშოთ უღურალა ვაჭარუნი.

ბუტუტია დინაფილგ რე ოდაბადეს ვაჭანუდა,
ულირგ დლაში გოჯოგათა ვამუჟუნანს წოხოლენსუ,
ინას ფსუა მეუჟოთანს მონტერე დო მხოლესუ,
მორო სინთე ვადარზინე ფსუათე ვეგლეხვარჩალუდა.

ვემიდინე სოვრეთინი გურცუ მუდგა ვეპალუნი,
ტყვია ზეპეს ბაჩაჩიას, მუჟმს ართშა გეცალუნი,
მინშა ჯვარიშე გეჰკადუა ულიებუ ხვამა დლა რე.

ეგებე გვალო გელორონთი ფსუალეფქუ ეფალუნი?!
მაფურინჯე, ბუტუტია, ღურა მუში მამარდა რე,
რინაშე ნება ქორდასენი, ქიანა მუში მათართა რე.

სონეტი ჭინჭველას

ჭინჭველა მანდ იღუპება, როცა ფრთები გამოუვა,
როცა მიწას დასტოვებს და ცაში ეძებს სამოსახლოს,
როცა ბრმად მიელტვის ვარსკვლავების ხახას,
თუმცა ფრთების გარეშე უკვდავებას ვერავინ ეღირსება.

ჭინჭველა დაღუპულია სამშობლოში თუ არ სუფევს,
გარდასული დღის შეძულება არ განუახლებს წინანდელს,
იმას ფრთები განაშორებს მტერსა და მოკეთეს,
მაგრამ ნათლეს ვერ დააგზნებს ფრთებით თუ არ ინარჩუნა.

ვერსაიდან დაკარგავ გულში რაც არ არსებულა,
ტყვია დაახალეს თვინიერს, როცა ერთხელ გაცოფდა,
ზოგჯერ ჯვარზე დაჭედება უსასრულო ლოცვის დღეა.

ეგებ სულაც გამაცხოვრდი ფრთები რომ აღმოგიცენდა?!
მფრინავო, ჭინჭველაგ, სიკვდილი რაოდენ მადლია,
ყოფნის უფლება რომ იყოს, ქვეყანა რამსიფართეა.

ს ო ნ ე ტ ი რ ო კ ი ს

კ ი რ დ ე ს გ ი მ ვ ო რ ე ქ მ ე რ ე ხ ე ლ ი, ვ ე რ ე ხ ი რ ო კ ი,
გ ო ხ ე რ ჭ ე კ ე ლ ი, უ ფ უ რ ც ე ლ ე, ბ ო რ ჭ ე ფ ს უ ბ ჭ ყ ი შ უ ნ ქ,
ჭ ა რ კ ი ნ ტ ჯ ბ ო რ ი ე ფ ს ი ა ნ ა რ ი შ მ ნ ო ც ე ლ ი თ ბ ჭ კ ვ ი შ უ ნ ქ,
მ ი ვ ო ტ ე ტ ყ ა დ ო გ უ რ გ ი ნ ჯ - ტ ყ ა ც შ ა მ ა ლ ე ბ ხ ი რ ო კ ი.

შ ქ ა ბ ა ნ ი ა ს ე რ ს გ ვ ე რ შ ა პ ი შ ი ი ჭ ყ ა ფ ჯ ზ ი ლ ო კ ი,
გ ი მ ა კ ი რ ო კ უ, ბ ჯ დ ვ ა ლ ი კ ა ნ ს უ, ბ ო რ ზ ა ლ ს უ ბ ჯ გ ვ ი შ უ ნ ქ,
გ ე ს ი ნ თ ო რ ე ბ უ ნ ჯ: ყ ვ ა რ ი ე ფ შ ე ნ ა ბ ა დ ე ბ ს ი ფ შ უ ნ ქ,
მ ა ჩ ი ლ ა მ უ რ უ — ნ ტ ე რ ს ი რ ჯ შ ა რ ა გ ე გ ნ უ ს ი რ ო ტ ი.

თ ა კ ა რ ი ა დ ლ ა ს დ უ დ ი შ მ უ ფ ი მ ე ბ თ ხ ო ზ მ ნ ა რ ჩ ა ს უ,
ბ ნ ა ტ რ უ ლ ე ნ ქ წ ყ უ რ გ ი ლ ს, ვ ა ბ ს უ მ ა რ ე ნ ს ზ ლ ო უ რ ჯ მ ე შ ა რ ე,
ქ ი მ კ ო ბ დ ვ ა თ ო ლ ს უ — ე გ ე ბ ჯ ს ი ს მ ა რ ქ მ ა ლ ე ხ ვ ა რ ჩ ა ს უ.

მ ა რ ა ლ უ რ ი შ მ ც ა მ უ რ ი ც ხ ე ფ ი შ მ ქ ა ც უ თ ე ფ შ ა რ ე,
დ ო მ ზ ა რ ზ ა ლ უ ა ნ ს — თ ო ლ ო ნ ჭ ე ს უ მ ი თ ი ნ ჯ ვ ე შ ა რ ე,
გ ე ს ე რ ე ლ ი შ ა ქ ი ა ნ ა ს ყ ვ ი ნ გ ი მ ი კ უ კ ვ ა რ ჩ ა ს უ.

სონეტი ძელჭვას

კლდის წვერზე ვდგავარ დამეხილი, ვეება ძელჭვა,
დაკორძებული, უფოთლებო, ბორჯალებს ვმწყემსავ,
ქარ-ბორიაყებს იანვარში ტოტებით ვგმანავ,
დავტოვე ტყე და ელჭექისკენ წამოვხრიოკდი.

უკუნ ღამეში გველვე შაპის იწყება ზღაზნვა,
შემომეხვევა, გადამბრჭყალავს, ბოძალით ვმსჭვალავ,
ინათებს თვარა, ყვავ-ყორნებით ნაბღებს მოვიქსოვ,
აწ მეცრემლება — მტერს ყველა გზა გადავუწურე.

თაკარა დღეში თავის ოფლი ჩამსდის ტერფამდე,
ენატრულობ წყაროს, აღარ მსტუმრობს ზღვაური მგზავრი,
დავხუჭავ თვალებს — წამოზვირთდეს იქნებს სიზმარი.

მაგრამ ძილის ცა ვარსკვლავების ქაცვით ავსილა,
გამაჟრიალებს — არვინაა თვალსაწიერზე
შელამებამდე მამულს ქედი რომ მოუგრიხოს.

ს ო ნ ე ბ ი ლ ა ნ დ ა ფ ა ს

ო ლ ი მ ა ფ უ ქ ა რ თ ი შ ა, ქ ე წ მ ა ზ ა დ უ ე კ ი ქ უ,
ხ რ ე შ ი ლ ი რ ე კ ი რ დ ე დ ო ქ უ ა ლ ე ფ ი შ კ ი რ ც ხ ი რ ე,
ვ ა მ ი ჩ ქ მ უ ჭ ო ე კ ო ფ რ თ ე, მ უ ნ ე რ შ ა რ ა ი ბ ც ხ ი რ ე,
ს ე ტ ე ლ ი ა ტ კ ი ლ ე ფ ქ უ ქ შ მ უ ც ა ლ ო ე კ ი ქ უ.

შ ხ ვ ა ა კ ა ნ შ ა გ ი ნ ი ბ ლ ი, ს ა ნ დ ა ლ მ ი დ ე ლ ლ ე კ ი ქ უ,
წ ყ ა რ ი მ ი ზ ი მ ო თ უ დ ო ა რ თ ო ტ კ უ ც ი ქ ი რ ც ხ ი რ ე,
ჟ ვ ე რ დ ი ა მ უ ს! ფ უ თ ქ უ რ შ ა მ უ ჭ ო ვ ე მ ი ბ ი რ ძ ლ ი ნ ე,
რ ო ბ შ მ ქ ვ ი ნ ჯ ის ქ ე ნ ო ც უ ვ ი თ შ ა ე კ ა ნ ხ ე კ ი ქ უ.

„მ ი კ ი რ თ ი ა უ კ ა ხ ლ ე“, ი ე ლ ი ლ ი ნ უ ბ ო რ ი ა,
„ე რ ს ქ ე მ ე ფ ს უ ვ ა თ ხ ო ზ ა, ს ქ ა ნ ი ფ ე ნ დ ა ზ ე ს ქ ვ ი რ ე,
ღ უ მ შ უ რ გ ი ლ დ ო ლ ე ბ ი ა უ გ ე მ ი შ ო რ ო ნ კ ო რ ი ა.

ვ ა რ ა ა რ ძ ა წ ყ უ რ გ ი ლ ი უ ქ ყ ა ნ ე თ უ მ ე ს ქ ი რ უ,
თ ი შ ს ა რ კ ე ს უ უ ჯ ი ნ ი, დ უ დ ი თ ე ქ ი გ ო რ ი ა!“
ჰ ო დ ო, ჯ ვ ე შ ი ხ ე ს ქ ე რ ქ უ კ ი ნ ი ქ ი მ ი ხ ე ს ქ ე რ უ.

სონეტი მოლანდებს

წასავლელი ვარ თბილისს, მომეგება აღმართი,
ხრე შიანი კლდეა და არის სეტყვა ლოდების,
არ ვიცი რა ვიღონო, რაფერ ავიღმართო,
მოლიპული კლდეები ქუმელივით იფშვნება.

სხვაგნით გადავინაცვლე, წყამ წამაძრო სანდალი,
წყალი მიქოთქოთებს და ერთობ ეკალ-ყარდია,
ჯანდაბასაც! ხავსს მაინც რარიგად ვერ წავწვდები!
უფსკრულეთში ჩაინთქა ავგ ზის ამოღწეული.

„შემობრუნდი უკანო“, დაშლიგინობს ქარბუქი,
„ნიამორებს ნუ მისდევ, შენი ხვედრი შაშვია,
ლობიო და ცივლომი უგემურად ლოდნეო.

თორემ ყველა ბინული უმოწყალოდ დაშრება,
იმის სარკეს უმზირე, იქ იპოვე მეობა!“
ჰოდა, ბადემ ხნიერმა ისევ მოიბადისა.

სონეტი ელულას

ზღვაში მიმამკეთუდუ ქოქა კიდობანეფი,
ურთხელიშე თოლირი დო კვეკვაში ნაჭკადა,
ქიმიბორე სიტყვეფი აფხა-გორგალ ნაჭყადა,
მოხუმინა ღიაშე ბორიაში ბანეფი.

მიკიბჟინინ — ვეპალუ ტკეცერია კანეფი,
იგორგოთუ მართუ დო ონკირეთი ნაჭკ კათა,
თოლი ქიგმაწკვერემუ ჩილამურით ნაწყათა,
იშაყარუ ქართასუ მინ ცა, მინ არკვანეფი.

დღვეზერია წიგნეფი ვესისანდუ სოთინი,
არძა ართო დოშქვიდე პელაგონიშ რთაფასუ,
ნამთინიშა ვეთქუე: სო იდი დო სო დინი!

ასა-გასა ჭუმენიშ ბორჯიქვე შართქაფასუ,
„დაჭიფარი შხუ რენდა, ლულა რენ და გოთინი!“
ქიგეჭარუ გვართაში ხირიტილი კაბასუ.

სონეტი დასავალს

ზღვაში მქონდა შედგმული კიდობნები ღრუები,
ურთხელისგან გათლილი და ჩაქუჩით ნაჭედი,
მოვიძიე სიტყვები მხარ-ბეჭ განამჭვალე,
ილლიდან ხავიან ქარაშოტის ბანები.

მოვიხედე — არ სუფევს გატკეცილი ტყავები,
იგრაგნება მორევი, ხალხი საკირეთშიგან,
თვალი დამელურსება ცრემლით დამლაშებული,
მოგოროვდება ქართაში, ხან ცა, ხანაც აკვნები.

ზორბა-ზორბა წიგნების ჩამიჩუმი არ არის,
ერთიანად დამხვრჩალა პელაგონის ტრიალში,
ერთსაც ველარ შეაწეთ: „სად წახველ და სად გაქრი!“

ხვალინდლობის არსობა ჟამმა ამოგიხაპოს,
„მსხვილი თუა — დაწვრილდეს, მრუდი თუა გამართე!“
აწერია ტალღების გადაფხრეწილ კალთაზე.

სონეტი ეკოთანას

ზღვაპიჯიში მანგასუ ქეკოზღვარზღვუ ხინკეფი,
რე შვერთითუ კირილი ზისხირითუ ნაჭარა,
ოჩხიჩხინანს ბორკეფი წყვირთალი დო კაჭალა,
გეგლალაფუ ნამთინეს მიკოტახილ ყინგეფი.

დულიჭონუ ღვაჭასუ ატარიაშ მინკეფი,
„მუსხი გილამგაგურუ?!“ ჩქიმ დუდიშე ბლაჭალა,
ექი-აქო რწკინუნსუ ჩხე გურიშე ნაჭვალა,
მაბუალიას მებეჭნა ბორიეფი წინკეფი.

ჯგირეფი დო ფურეფი ზოხო-ზოხო დოსხუნე,
ოქრო — ხუ რე, ნძორეფი — რობუს ვენინტირენა,
ირფელ წოხლე ეწომძუ სანგარო დო ოსხუნე.

კარაკანტო იძირე სონ რენა დო მი რენა,
დიდი ამბე! სარალო, ჭიჭე ქეთიბოსხუნე!
ულურალშა მეურქდა ქიმაცალე შქირენა!

სონეტი ზემოთენებას

ზღვათა სანაპიროზე ახორხილა ფიჩხები,
შეკრულია თოკებით სისხლით გადაწერილი,
გამოჩრილა ფეხები მრუდი თუ გალარული,
ჩამოყრია ზოგიერთს მოგრეხილი კისერი.

დაულრნია მკბენარებს ასოები ნიჟარის,
„რარიგ დავხეტებულვარ?!“ ვწყრები საკუთარ თავზე,
მობრჭყვიალებს აქა-იქ ცხელ გულისგან ნაწური,
წნავენ მინდვრის ყვავილებს ჭინკეული ნიავთა.

დარჩეულა ცალ-ცალკე წყობილი და უჯიშო,
ოქრო პეშვობს, მძორები ხევში აღარ ეტევა,
მილაგია წინარე სალიზლო და საფიცი.

ილანდება ყოველის სრული წარმომავლობა,
დიდი რამე! საბრალოვ ცოტა წამოფუცხუნდი!
უსიკვდილოს ესწრაფვი?! დაიმგ ზავრე შიმშილი!

ს ო ნ ე ტ ი ქ ა ზ ი მ ქ უ ი უ ნ ჯ უ ს

მ უ კ მ ო ქ უ ნ ა ჩ ხ ე ქ ვ ი შ ა შ ი ო ს ა რ ე,
მ უ ნ მ ო რ ე ნ ა ს ფ ი ნ ქ ს ი შ გ კ ვ ა რ ჩ ხ ი ო რ ა ნ ი,
შ ა რ ა ვ ა რ ე დ ი ხ ა ს ვ ე მ ი ა ნ თ ხ ო რ ა ნ ი,
მ ი დ გ ა ლ ა ნ დ ღ ვ ა, უ ბ ა დ ო დ ო თ ო რ ს ა რ ე.

ა მ დ ლ ა ჩ ქ ი ნ დ ა ჟ ი ნ ც ა ს ვ ე მ ი ა ნ ო ს ა ლ ე,
გ უ რ გ ი ნ ქ უ დ ო ტ ყ ვ ა ც ი ქ ვ ა გ მ ა ჭ ყ ო რ ა ნ ი,
ჩ ქ ი ქ ი ა ნ ა შ ე გ უ რ ქ უ ვ ა დ მ ა წ ყ ო რ ა ნ ი,
მ ო რ ო ი ნ ა ბ ო რ ბ ო ლ ი ა შ გ მ ო რ ს ა რ ე.

გ ო ბ ი რ უ ნ გ დ ო გ ო ლ ვ ა ფ ი რ ო, ი ბ ი რ ი,
მ უ ჭ ო ო კ ო დ ე რ ი ზ ე, დ ი ლ ა გ ვ ე,
გ უ თ ი ნ გ ჯ ი მ ა ს ბ ი რ გ უ ლ ე ფ გ ე ლ ი ბ ი რ ი!

გ უ რ შ ა დ ა ჩ ხ ი რ გ გ ვ ა რ თ ა-გ ვ ა რ თ ა თ გ ი რ ა გ ვ ე,
ბ ი რ ა შ გ დ ა ლ ა ს ქ ე ლ ე რ ი ნ ე კ ი ბ ი რ ი,
ბ ი რ ა ვ ა რ ა მ უ თ უ ნ ს ვ ა მ ა დ ი რ ა კ ე!

სონეტი ქაჯიმ ჭუიუნჯუს

ტანთ გვაცვია ცხელი ქვიშის პერანგი,
თავზე გვადგას სფინქსის ავი სახება,
გზა არ არის — მიწას მიემარხება,
ვინც მღვრიეა, ავსული და ვერაგი.

დღეს ზეცამდე ძნელი მისასვლელია,
ხანდახან რომ მერეხითაც გვიწყრება,
არ გვჩვევია ქვეყნის გადავიწყება,
თუმცა იგი ბაბაჭუას ქსელია.

შემოგველე, გემღერება? — კეთილი!
ქედის მოხრას გპირდებიან ოცრიგად? —
შეივრდომე მოძმე მუხლდაყვლეფილი.

ნალვერდალი გულმა ისევ მოჩხრიკა,
ზიდე ჰანგი კბილით გადაკენეტილი,
სიმღერას ხომ ვერაფერი მოდრიკავს?!

სანდრა-ელისაბედ რულოვსკის

ქველო რძალო, სანდრა,
საით მიკობტაობ?!
გულს გამჩრია ხმლები,
ბასრწვერანი ყველა.
გამოჭრილი ყვლით
ამესებია დრანდა,
ბიძანი მაყავს ტექსელს,
ვერ მოუწნავთ ღობე,
ქველო რძალო, სანდრა,
საით მიკობტაობ?!

შენ მოდგმა ხარ ფრიგის,
ჩვენ პაპა გვყავს ოდი,
როცა ჩვენ მზე გვხრუკავს,
შენ გწვავს ყინულ მწვეთი,
გულში გეხუტება,
ღაბუა ძმისწული,
ყველად აგუნდავებ
ჩვენს სუფევა ლუყს,
ქველო რძალო, სანდრა,
საით მიკობტაობ?!

ჰოუნანას მღერი,
დაგიფასდეს ღვაწლი,
თავს ხელს შემოგავლებ,
ღამეს გადაშოლტავ,
შენღა დაგვშთენიხარ,
ლაჟვარდი და გამრჯე,
აიღევნე კოლხი,
ასჯერ დანავსები,
ქველო, რძალო, სანდრა,
საით მიკობტაობ?!

* მ უ ნ ა ნ ა

ბ უ რ ი მ ტ რ ა ნ ი ა

კირბი მემრე

დადია

ცოფენჯე თუ ცოფერე,
სერი დლაშით გოფერე,
დადიაში დოხორეს
ლანდა ვედილობერე
ხერხალიშგ დო ჭოკაში;
ნაძგაშურა სო გაში,
დადიაში დოხორეს
დუც კვათუნა ჯოლორეფს,
მარკას კურთა მედინაფ,
შარაშია გედინაფ.

სამარგალოშგ მანჯღვერი
რე ლევანი დადია,
მუმულგ თიშო ციონუნს,
მარდის ოგანს კვატია,
კამეშგ თიშო მიჩერჩელ:
ჯოლა გილებლათია,
ხეძღვინითუ მაკითხანა
გერეფგ — შხურგ დო თხათია,
ოსურეფქუ: დადიაშგ
ბურშეფგ გილაფხათია.

დაღია

ყოფილა თუ ნამყოფა,
ღამე ღღით გაფერილა,
დადიანის სამკვიდროს
ღობეს ვეღარ დაღობავ,
ტყრუშულსა თუ ლატნისას;
ნაგვარდაღას საღ იშოვი,
დადიანის სამწყსოში
თავებს ჭრიან ქოფაკებს,
დაკარგვია მარს კვართი,
შარაშიაც გადაჰყვა.

სამეგრელოს მთავარი
არის ლევან დაღია,
მისთვის ყვის მამალი
და თავს უქნევს იხვინჯა,
ზაქი მისთვის ზოზინობს,
ვათროთო ხეები,
საჩუქრებით სტუმრობენ
მგლები — ცხვრებით და თხებით,
ღიაცებმა: დადიანის
ვაჩინოთო ბუშები.

გ უ რ ი ე ლ ი მ ა კ ა თ უ
ჯ ო ლ ო რ ე ფ ი შ ე ჯ ა რ ი თ უ,
ი მ ე რ ე თ შ ე თ ე მ რ ა ზ ი
მ ო ს უ მ ა რ ე ნ ს ჯ ვ ა რ ი თ უ,
რ ა ჭ ა - ლ ე ჩ ხ უ მ ს რ ა ტ ი ა ნ გ
დ ი რ ხ ა ნ ს ბ ა რ გ - ა ნ ჯ ა რ ი თ უ,
უ პ ა ტ ო ნ ო შ ო ნ ე შ ე
პ უ ხ უ მ უ ლ ნ ა ჭ ვ ა ლ ი თ უ,
შ ა რ ა შ ი ა მ უ რ ზ ა ყ ა ნ ი
დ ო ლ უ რ ე ლ ე ნ ჯ ა რ ი თ უ.

ო რ ქ ო შ ე ჯ ა ჭ ვ ი თ მ ი კ უ კ ი რ გ
წ ყ უ რ გ ი ლ ე ფ შ ა ფ ო ხ ა ლ ი,
მ ო ჭ კ ა დ ი ლ გ ა ფ გ ვ ა რ ხ ნ ი ლ ი თ
ი ნ გ ი რ გ, ჯ უ მ ი დ ო ლ ა ლ ი,
თ უ რ ქ ის ხ ა რ კ ი გ ე გ ნ უ ს კ ო პ გ,
ს ო რ ე ფ ა შ ა შ ე ო ლ ა ლ ი,
ა ს კ ე რ ე ფ შ ო ხ ა ზ ი რ გ ა ფ გ
დ უ მ უ რ გ ი ლ ი გ ო ლ ვ ა ნ ი,
ლ ე ბ ი ა ქ უ ქ ა შ ის დ ა
ჯ გ ი რ ა ს ქ ი მ ი ო ტ ო ხ ა ნ ი.

ნ ა რ დ ის მ უ გ უ მ უ რ ზ ა ყ ა ნ ს
გ ა ნ ა რ ჯ ი ა შ ე მ უ ხ უ რ ი,
ხ უ რ ჩ ა ქ ე ლ ე მ უ შ უ დ ო
ჭ ა ლ ე — ჯ უ თ ა ჯ უ ქ უ რ ი.
ფ ა ხ უ ლ ა ნ ს გ თ ხ ა ქ უ ლ ა ნ ს,
ჭ ყ ო რ ი დ ი შ ქ ა ს ც ა ფ უ ლ ა ნ ს,
მ ე რ ი ქ ი ფ ე ქ ო შ ო რ უ ნ ს
ა მ ა რ გ მ ა ს მ ა ჩ ა ფ უ ლ ა ს,
„უ ლ ა გ ი ნ ო ბ დ ვ ა თ ი ა,“
ზ ო ჯ უ ნ ს კ ი ნ ი დ ა დ ი ა.

გურიელი აკითხავს
ქოფაკების ამალით,
თეიმურაზ იმერში
აიყრება ჯვარ-ხატით,
რაჭა-ლეჩხუმს რატიანი
კვნესის ბარ-იარაღით,
უბატონო სვანეთიდან
მოვლენ გაჭვალულ ქედით,
შარშვაშიძე მურზაყანს
პირზე ჯავრი გადასდის.

ოქროს ჯაჭვით მიუბამს
წყურგილებზე ფოხალი,
მოუჭედავს ვერცხლითა
ენგურ-ჯუმი და ღელე,
შეუწყვიტა თურქს ხარკი,
თურქის წილი სადღაა,
ასკერთათვის მზადაა
შარშანდელი ცივ-ლომი,
ლობიო თუ იშოვეს
კარგად მიემადღრისონ.

ნარდში სძლია მურზაყანს
განარჯიის მუხური,
ხურჩა დაიკალთავა,
ჭალე — ქედუდრეკელი.
ფახულანში თხა კოჭლობს,
ანამცეცებს შემას ყმა,
მერიქიფეს უცვდება
ქალამანი მესამე,
„წასვლა გადავდოთოო,“
ბრძანებს ისევ დაღია.

ღუმუს ჩხვერუნს ხობი დო
ლაიტის ფალუნს აბაშა,
ცხენს ცდულენს თურქიშე
მარტვილგ — სქუა-ბაბაშა,
ფუთი ხარგანს სანდალცუ
შურიშე გინოლაფაშა,
წენდიხა დო ჩხოროწყუ
მითულირგ რე ლაქაშა.
„ულა გინობდვათია,“
ზოჯუნს კინი დადია.

გაკვარკვანტუ შარაშხე,
მითინგ ვაცუნს მოცილი,
ჩხეშა ქუგუ დიფაშა,
ვოურზგ კაბა გორცხილი,
სუმარგ ელარაგადანს:
„აკა, სხული გოწილი,
ორთუმელშა ქეწომდვი
სქანიცალო ხოწილი.
ულა გინობდვათია,“
ზოჯუნს კინი დადია.

ძუძუეფი გელაზით
დიო ვარე ჯგირგ ქილი,
თოლს ჩილამურგ ეიოფშანს
არგუსოთუ ჯირქილი,
წოხლენგ კიბირგ გეცუმე,
გიბანდალუ ჯირგილი,
გოტახელე ნაჭალუ,
კაბა მუდგა იფორე,
თელი დღასუ ვეცუაფგ,
ცაშა გეშეხიმფორე.

ლომს მოცეხავს ხობი და
 სიმინდს ბერტყავს აბაშა,
 ცხენს ყიდულობს თურქისგან
 მამა-შვილზე მარტვილი,
 ფოთი ტვირთავს ხომალდებს
 სულის ამოვარდნამდე,
 წაღენჯიხა-ჩხოროწყუ
 შეძრომილა ძვალ-კანში,
 „წასვლა გადავდოთოო,“
 ბრძანებს ისევ დადია.

თავს ევლება შარაშხე*
 არავინ ჰყავს მეტოქე,
 თეძო ლაღარს მიუგავს,
 სამოსში ვერ ეტევა,
 უჩურჩულებს სტუმარი:
 „ერთი, მახალი დაკრიფე,
 სასთუმელთან დამიდგი,
 შენფერ კანი პრიალა.
 „წასვლა გადავდოთოო,“
 ბრძანებს ისევ დადია.

ძუძუები დოლაბით
 ჯერ კარგად არ დაფქულა,
 თვალებს ცრემლი აავსებს
 აგვისტოსგან დახრუკულს,
 წინა კბილნი აცვივდა,
 მორყეულა სიბრძნისა,
 გატეხილა ჭალნარი
 კაბა რომც აიფარო,
 გამთელდები ვერასდროს,
 თუნდაც ცამდეც აფორთხდე.

ცვაწიკვილო ვადუტებგ,
ოკვანწაფუ ონწეშა,
მორო შური გეშუცუნგ
კონკაშა დო კონწეშა,
მოლე რდუ თუ მელე რდუ
ბიცო ხუჯშა ქელერდუ,
ჯიჯის დუდი დაჭყაფუ,
შური შურით ქელერტუ,
შარაშხეში სანგაროთ
ართო გაგმოშელერდუ.

ჰოდო, გურიშგ ეკინათუ,
შარაშხექუ ვეგინათუ,
ფირქენს: თიცალს მიძრუანთ
ლურა დღაშა ვეგინათუ,
აფხაზა ჭყორს აღურჯოლუ
იშირუნო მეკინათუ?!
შარაშიას დოხორეს,
დუც კვათუნა ჯოლორეფს.
მარკას კურთა მედინაფგ,
შარაშია გედინაფგ.

არ აკადრა შერცხვენა,
არწვევინა აკვანი,
ათუმცა მიაყვანინა
სული ამოხდომდე.
გაღმაა თუ გამოღმა,
გვერდს მოისვა ბიცოლა,
ბიძია თავს იწყველის,
სული სულით დაიტკბო,
შარაშხეის სასირცხვოდ
ერთიანად დარახტა.

ჰოდა, გულგაჯავრებით
ვერც შარაშხე გაბრწყინდა,
ფიქრობს: ისეთს იხილავთ
სიკვდილამდე ვერ იგრძნოთ,
ყმა აფხაზას ეხვევა,
ვითომ გაცვეთს ალერსი?!
შერვაშიძის სამკვიდროს
თავებს ჭრიან ქოფაკებს.
დაკარგვია მარს კვართი,
შერვაშიძე გადაჰყვა.

პ ა პ ა ნ წ ყ ვ ი ლ ი

— გამარჯობა, პაპა, სიღო!
— გომორძგუა, ცაცხუჯის!
პაპა დო მუშუგ დიაკონგ
ქეთოხენა ცაცხუშუგ ჯინს,
ცალგ ხუც აბგა გილაბუნა
დო ხურჯინი — ცალგ ხუჯის,
ჟირიხოლო ქუნჭირანს
შარვალისშუგ მახუჭის.
ართო გილეკვეწელუნა,
ართო გილემენძელუნა.

დიაკონი ტვიტვილი რე
პაპა — გვალო პუტორილი,
სამარგალოშუგ ქოთომეფი
ძვალამო რე ხუტორილი,
ასე თინას გეძინელი
ბულეკეფი გუდორილი,
უკულგ ხოლო — შინკაცალგ
შხურშინაფილგ ჩიხუეფგ,
ჯღანჯღილი რე ლიკვეფით
ხასლა ელნაჯიხუეფგ.

ცაცხუჯისში ფაჭაჭია,
ჭითა რე დო ხუჭუჭია,
სიღოშუგ დუცუ ეჩგ წანა რე
ოსისმარუ ქუჩუჩია.
ოჯალეშიშუგ შინა სო რე
ონარტელი აფნა თხოლო,
გითოხენა ცაცხუშუგ ჯინს დო
ირიპოტუ ჟირიხოლო.
გოკონგ ცხვინშა მიოპონი,
პაპა დო მუშუგ დიაკონი.

პაპანწყვილი

— გამარჯობა, მღვდლო, სიღო!
 — გაუმარჯოს ცახუჯის!
 მღვდელი თავის დიაკვნით
 ცაცხვის ძირას დამჯდარა,
 ცალ მხარს აბგა ჰკიდიათ,
 და ხურჯინი — ცალ მხარზე,
 მაგრად უჭერს ორივე
 ხვანჯარს ფართე შარვლისას.
 ერთად დაპროწილობენ,
 ერთად დამსაპინძლობენ.

დიაკონი ქვეშქვეშაა,
 მღვდელი მთლად გაპუტული,
 სამეგრელოს ქათმები
 გაკვნეტილა ძვლიანად,
 ახლა იმას დავურთოთ
 ბოლოკები ხრამუნა,
 მერე კიდევ — ნესვივით
 გოჭები, შებრაწული.
 დაბეგვიათ გვერდები
 მუშტი-ბლკვის ჯგვლემისგან.

თმა-ქოჩორი ცახუჯის
 ჟღალია და ხუჭუჭა,
 რა ხანია სიღოს თავი
 ჩიჩილაკებს ზმანულობს.
 ოჯალეშს ვინ გაიმეტებს,
 თხლე გამხდარა სანატრი,
 ცაცხვის ძირას სხედან და
 ენას არატრატებენ.
 გინდა სხვენზე ააყუდე,
 მღვდელი თავის დიაკვნით.

სიღო

—სი მუ გიჭირს ახალგაზრდას,
 თოლით გორგუ, ბირგულით,
 ბრელგ გოგურე, ვედიჩალუქ
 კოჩშე საქმე ნირგულით.
 გითოღალირგ ოკო რდე დო
 ლაგვაცალო გილეშე,
 დიხას უჩვიგინანდე დო
 მეფურინდე ჟილეშე.
 ნათქუელი დიგურე:
 ჭკვერი თუღონ სქიბუ რე.

მირონიში სუმალას
 ცირას მიკუწკიტონე,
 შხვადო შვი დო შხვადო ჯვაბი,
 ცუდეს მილეტიტონე.
 ორტყაფუშა მეიკირდას
 ორქო-ვარჩხილგ პუტალერი,
 ვეწაყუნა, ეკაყუნი,
 ქანა წურწი დუდალერი.
 მეცემელე მიქ ინჭუნი,
 მიდგაქ ლორონთგ მიკინჭუნი.

პირჯვარიშგ წერუას
 მინშა ხვამა ქუტურე,
 სოთინგ ქისა ქოძირ და
 გური გეგმუფუტურე.
 ქარწყუქ, ოსურს გიმიჩანს
 ცვაწიკვილი ქომონჯი,
 ბული ირო ვეტყაბარე,
 ირო ვარე ჩხომონჯი.
 ერჩქინდუქუ ართიშა,
 ღვინგ ისხუნე ღართიშა!

სიღო

— შენ რა გიჭირს ახალგაზრდას,
 თვალიც გერჩის და მუხლიც,
 ბევრი რამე დაგასწავლე,
 ვერას გავნებს აკაცო.
 აბასრული უნდა იყო,
 დადიოდე ჩლუნგივით,
 მიწას მიშტერებოდე და
 მიფრინავდე ზემორე.
 დანასწავლი შეიგნე:
 ბრძენი — ქვე-დოლაბია.

წაცხებისას მირონის
 გოგოს წაუჩქმიტუნე,
 სხვაგან ჭამე, სხვაგან სვი,
 შინ — მსუბუქად წანაყრდი.
 ქამარს ჩაიყოლიე
 ოქრო-ვერცხლი ბაჯადლო,
 არ წარუძღვე, მისდიე,
 ჟამი წრუბე მართული,
 ვინც იჩქარა, მოისპო,
 ვინაც უფალს მიენდო.

პირჯვარს როცა გადიწერ,
 ზოგჯერ ლოცვაც შეუნთე,
 სადმე ქისა თუ ნახო
 გული გამოუფატრე.
 ხედავ, ჰყიდის მეუღლეს
 ქმარი შუბლმწიკვლიანი,
 ერთხელ ძვრება ბალს კანი,
 თევზს მუდამ ვერ დაიჭერ.
 ერთხელ დაბადებულხარ,
 ჩოხას ღვინო არჩიე.

დადიაშა ქუმურთუმ
არქანჯელო ლამბერტის,
მიჩქუ მუსხი რხვილ უღუ
ნამგ ღია დო ნამგ ფერდის.
რომშა ოცუნაფალო
ბოშეფს კორობუნსია,
ქუცუნუანდგ ჩქიმს, მარა
გვალო ბორო პუნსია, —
სილო ქოლურგ ღვირთაფის,
მელე ზლოურგ — ღირთაფის.

— წიმოკინა გოკონდა
პაპას ქუმუხიცონე,
მეტგ მუ დიგოგურუა,
ჭიჭე გეითიკვიცონე.

ცახუჯი

— ზუკოლიშე გიმარდუქ
ვემკიჭკუმე-ვემკიშვე,
ბედნიერი იპიქუ
თექ სი ხოლო გეკიშე —
ართი ქვარაშე ნახასი,
გუნა არგუნგ-კვალასი.

ვითართი ეშობას
ღიაკონი-მესია,
ჯორიცალი ჩვაგაფით
ფერდის ეკილენსია,
სამოხიოს თუდოლე
კარეფგ მეკილესია,
მითინს ვაკო თენეფიშგ
მირონგ დო ეკლესია.
ზარს მითინი ვარჩქილე,
რწუმი გეკობარჭყილე.

დადიანთან მოსულა
 არქანჯელო ლამბერტი,
 რამდენი აქვს ნახვრეტი
 ვიცი, ფერდ-ილიაში.
 რომში გასამგზავრებლად
 აგროვებსო ჯეელებს,
 გავატანდი ჩემს, მაგრამ
 მთლად ბოთერა მერგუნა, —
 სილო კვდება ქავილით,
 გაღმა — ქარი ბლავილით.

— წინ წაწევა თუ გინდა
 პადრეს მოუხიციანე,
 მეტი რაღა გასწავლო,
 ცოტა წამოკვიცინდი.

ცახუჯი

— ჭკუის სწავლას გიმაღლი,
 ველარაფერს დააკლებ,
 ბედნიერი ვიქნები
 თუკი შენც იქ წამოხვალ. —
 ერთი მუცლით შობილებს,
 ჰგვანან ნაჯახ-წალდუნას.

ამეებში თერთმეტი
 დიაკონი-მოძღვარი,
 ჯორისმაგვარ ლაყუნით
 ამოივლის ფერდობზე,
 კარს მიკეტავს ქვემორე
 უკაცური სოფელი,
 არვის უნდა ამათი
 ტაძარი და მირონი.
 ზარს არავინ ენდობა,
 რწმენა იავარქნილა.

დიშაყარუ ზლოდი დო
ქიმოცენა თურქეფი,
ნაცას დოლიმინწანა,
ქუდოსქიდუ ურგები,
სანდალესუ ეიოფშანს
კიდირი დო ხურხეფი,
უკულჯ წყარეფს მინიფაფ
ჩაფულა დო წურლეფი.
მითინს ვამაძირუაფ
თენერგ ხვამა-წირუა.

მარკატელი ღიჭინუნს,
გიმე მოცენს ფრიმული,
ურაგადუ ცახუჯის:
„მუჟამს ეთეჟ ქიმული,
შურცინცალა ჩეთხინე,
ქიმიკინდე თვინული,
ჭვეთით ვეგისუნუა
ნდურია დო წყინული.
ასე ქოთქვი სო და შე,
ჰე დეფქექათ ცოდაშე.“

გოცანცალანს ცახუჯი,
თუმა გეძაგვარებუ,
კინოხონერგ ტყურეფქუ
სოთინგ ვეწახვარებუ.
ასე ნასეს ღაჭუნა,
თუმა ითხითხარებუ,
ოცულეში იჭვარუ,
ღია გითმიტყარებუ.
სუმშა ქეთიხვალუნს,
ხელეფს ქეთირყალუნს.

მოგროვდება ხალხი და
 მოსკდებიან თურქები,
 მამაცს გადაკარგავენ,
 დასტოვებენ ლონდრებს,
 გადაჭედებს ხომალდებს
 ძუძუ-მკერდი და ყელი,
 მერე წყლებზე ტივტივებს
 წალა-წალა-მესტები.
 აღარავინ ენდობა
 ასეთ ლოცვას და წირვას.

მაკრატელი კრაჭუნებს,
 დაბლა ცვივა თმა-წვერი,
 ეუბნება ცახუჯის,
 „როცა მიხვალ იქამდე,
 სულსწრაფობას დაეხსენ,
 მოიხელოთ მოთმენა,
 წამითაც ნუ დაიმჩნევ
 მდურვასა და საწუხარს.
 ახლა თქვი სად მიჰქარე,
 რომ ცოდვისგან ავმჩატდეთ.“

გააჟრჟოლებს ცახუჯის
 და თმა აუჯაგრდება,
 ადრინდელი ტყუილი
 ვერსად მოუხმარია,
 ნასეს კრეჭენ ამჟამად,
 თმა ნელი-ნელ თხელდება,
 სუფთავდება ქედ-ყელი,
 იღლია კი ტყვედება.
 ჩაახველებს სამწყებად,
 გულზე ხელებს დაიკრეფს.

ცახუჯი

— ვითაართიმ წოხლოლე
ახსარება შინერსო?!

სიღო

— უჯინგ ათე ბალანგარს
ხოლო ლურუ რშქინერსო?!

გორსიმონდუ ცახუჯი,
გიძღისუ რე ხვილირი,
სიღოშე სიტყვა ახურენს:
„ცვილუა“ დო „ცვილირი.“
მუჭოთ ღირლი ჩოგანსუ,
უფი გინმასოფანსუ.

ცახუჯი

— ცოდათ ვორექ ხარგელი,
მუს მოხვარუ ფულუა,
შქაბანიას ენვანთხუქ,
მორო ძგა-ძგათ ულუა,
ჯიმა ურემქ გოჭყანჭყუ,
იბზუმინით ოშეფი,
ქეწირაცეს თურქეთშა
ჯიმასქუა ბოშეფი.
მის მუ ოკო ვაბრალე,
მა, ნოსა დო ძაბრალე,

ჯარგვალის ვოჯანუთ,
კიდას მერცხილგ ტაბაკის,
ღისერუ დო ხეთელე
იხი იჭყანს ხაბარკის,

ცახუჯი

— თერთმეტ კაცის წინაშე
აღსარება ეგების?!

სიღო

— უყურე ამ საძაგელს,
კიდევ სიკვდილი გშია?!

გარინდდება ცახუჯი,
დამწყდელულა გოდორში,
სიღოს სიტყვა ახელებს:
„მკვლელობა“ და „მოკლული.“
ვით ღერდილი ჩოგანზე
ოფლი ისე გადასდის.

ცახუჯი

დავტვირთულვარ ცოდვებით,
რას მიშველის დამალვა,
შუაგულში ვვარდები,
თუმც ვუვლი ნაპირით,
ძმა ურემმა გაწყლიტა,
დავიგლოვეთ ასრიგად,
გაირეკეს თურქეთში
ძმისშვილები ჭეელი.
ვის რა უნდა დავწამო,
მე, რძალი და ძაბრაღე,

ლამეს ვათევთ ძელურში
კედელს მიბმულ ტაბაკზე,
დაღამდება და მყისვე
ქარი იწყებს რახარუხს,

რქამულანა ვირთხეფი
ტამაცელი ხაბაკის,
მინორთელი თოლგეფი
ქიმნიდვანა კაკაბის,
ჟირიხოლო მობირძღუ,
ნორჩალი რე ოქირცხუ.

ძუძუეფი ნოსაში
ეთმონჯღვილუ ნიკისუ,
ჩუპას მიკომჭაბუნს,
მიხორხუნს მინკისუ,
ოჭიშისუ მორტყაპილგ
ძაბრა ქოგუ ქიმქისუ,
უქერქუა ფართო სერს
მინ თესუ დო მინ თისუ,
იშუარებ ჟირიხოლო,
უკულგ ქუმურს თირგ ხოლო.

ოხვამეშა ვამალნე,
არქა, ვამენტანია,
ნოსა უკვე ხირთქინუნს,
ცირაშგ ვამონგ ტანია,
„ვაგაშქურნას ვაგაფუქ,
მოგგირე დო ნათესე,
ზისხირგ დილაშგ მიშაბღუ,
ვენარღვა ათეშე.“
ა — მუნერსუ კვაკვალანს,
ჟი მინობჯანგ ტარკალას.

პუტორუნა ართიანს,
ირიათო ნირ ზენა,
მიწოკინელგ ქვარეფი
სოთინ ვადაქვირსენა,

ახრამუნებს ვირთაგვა
გამოშინულ განჯინებს,
ამობრუნებულ თვალებს
დაკრავს სარკის კამკამი,
ორივ მებლაუჭება,
ლოგინია ჯაგნარი.

ძუძუ-მკერდი ძალუის
მომბჯენია ნიკაპზე,
ჭიპით მომეწებება,
საშოს მომიხახუნებს,
აქეთ ზურგს მოტმასნილი
ლინდლს ჩამოჰგავს ძაბრალე,
ვუქაქუნებ გრძელ ღამით
ხან ამას და ხან იმას.
ალივსება ორივე,
მერე თოვლიც ჩამოვა.

საყდარში არ მიშვებენ,
ვაი, გაგვექცევო,
უკვე ხვრინავს ძალუა,
გოგოს ტანი არ მერჩის,
„ნულარ შიშობ არა ვარ
ნათესავი მე შენი,
დედის სისხლი გამომყვა,
ამის გამო ნუ დრკები!“
აი, რეებს ჩიჩინებს,
ზედ მაწვება ტიტველი.

გაპუტავენ ერთმანეგს,
გამუდმებით დავობენ,
წამოზრდილი მუცლები
ველარსაით დაუფლავთ,

ჭიჭე თოლსუ ქიმკობდვა,
ლურსუ ვამალირსენა,
„გეგნოლია სი კახმა,“
მეტო ვამათხირსენა
ართიანიშგ საყალოთ,
ცვინგიშგ მიკატახალო.

გიბკურცხინენ — სქუასუ,
დიდა დუ შქვიდუაფუ,
კუნთხუს ქუცნოკუმინუნს,
თოკი ქუმუსქუაფუ,
„სქანგ ცოროფაქ ბლოლუა,“
ანწი მუჭო მირთაფე?!
იშენგ ეთმალვარკალუ,
იშენგ ქუვოლვირთაფე.
უკულგ მუნჭირგ ხელეფ დო
შური გუვოყვიტაფე.“

სოდო ბორქომს ონჯანსუ,
„დუჩოქია ჩე რინელს,
ეგებ შეინდასია
დურუმგ კარაშა გერინელს,
მიძინუ მაჟირა...
მახუთა დო მაშქვითა...
ბრელი ცოფე თენეფშე
ჟითუოლო ნაშქვიდა.
ქიმლაკილანს ოხვამეს,
მონკა ცოდაშგ-ნოხამეფს.

ემობასუ თურქეფი
სუკიშგ დუდშა გეკულა,
ეწოცუნა თავადი,
ჭილაია ხეკულა,
„ვითოჟირი ზოჯით დო
ემერგ მიხვილუნია,“

თვალს ოდნავად მივლულავ,
ძილს არავინ მალირსებს,
„გადაშენდი შე კახპავ!“
მეტად ველარ გასვრიან
ერთურთს მანკიერებით,
მოსატეხად კისრისა.

გავიღვიძე და ასულს
დაუხვრჩია მშობელი,
გამოუბამს თოკი და
ბნელ კუთხეში ზმუკუნებს,
„მოგკალიო შენს ტრფობით,“
აწი სულს ვით ჩაუდგამ?!
მანც ქვეშ მეკლაკნება,
მანც დავასაპალნე,
მერე ყელში ვებრდღვნი და
სული გავაფრთხობინე.

სიღო ბოქლომს გააღებს,
უფალს და უჩოქეო,
შეგინდოსო ეგება
დამდგარს შორეულ გზაზე.
ემატება მეორე...
მეხუთე და მეშვიდე...
ბევრი ამათ ხელისგან
ზეზეურად დამხვრჩაღა.
გამოკეტავს ტაძარში,
ცოდვის ნაჭუჭიანებს.

ეგ არის და თურქებიც
ბორცვის თავზე ამოვლენ,
წინ მოუძღვით თავადი,
ჭილაია ხელმოკლე,
„თორმეტიო, ბრძანეთ და
ეგერ დამიმწყდევია,“

ბურდინარე ჭილაძე,
ნინას გიხვილუნია.
„ხოკილო დო ლაჭილო,
ვითოშუმ რე შაჭირო!

ჭყორი გაეფებულგ რე
ხურო რდას დო პაპა რდას, —
თოლეფს ორიჟინუანს
ტკიბირიში მაფართას, —
თენა ხოლო ქუძინით,
მუშმანგურეფს აკათას,
აქ შჭირენით დოღურუ,
მალას პიჯიქ გაკარდას.
ქანაშისუ დამმარდუ,
მუჟამს ქონშე განმართუ.“

კირუნა დო ნჯღვილუნა
ვითოსუმი პაპალუს,
გოდიორილგ ოხვამეს
ჰავა მილექაქალუ,
ღვინს მიარზენს ყურსალეფს,
ნამთინ შურსუ ვაქალუნს,
ჟიმოლეშე მუნაფა
რაწკას ქიმიტაკვალუ.
უკულგ თისხის იქანჩუ,
ცა დო დიხა დიპანჯუ.

გიმეიანგ ჟი მეურს,
დო ჟიშენი — თუდოლე,
ცუნგა იშენ ცუნგა რდუ,
ცვერე — თოჭუ-უთოლე,
ჩხე წყარეფი ეფუნა,
ლაჭილს გაშქვანს ტუტოლე,
ბაბაცი რე კაკლარი
გურშა ეშმახუტოლე.
ირფელგ ინწყუ რქიათუ,
უჩა-ქვერსემიათუ.

ჩლოფინაა ჭილაძე,
ზოგჯერ ენას უკიდებს.
„გაპარშულ-გაკლეჭილი
ჩამეტია შაჭირო!“

გაიაფდნენ მონები,
მთოხნელია თუ მღვდელი.“
თვალებს დააბრიალებს
საცრისხელას, დიახაც,
„ესეც მიუმატეთო,
შეერიოს მისთანებს,
აქ შიმშილით მოკვდება,
პირი ამოეზრდება.
დამიმადლის უზომოდ,
როცა ქონით გასკდები.“

კოჭავენ და მჯილავენ
ცამეტივე ბერიკას,
ფარღალალა ტაძარში
დაქარქათებს ნიავი.
ღვინოს აწვდის ყურსალებს
ხმას არავინ გაიღებს,
ცოტა ზევით ღრუბლები
მწკრივად მოჯარდებიან,
მერე იმდენს იშფოთებს
მოისრება ცა-ხმელი.

ზემოთ ადის დაბლითა,
და ზეითა — ქვემორე,
ყრუ ისედაც ყრუ იყო,
ბრმა — თვალბდავსებული,
ცხელი წყალი მოსკდომა,
მთლად აქაჩლებს გაკრეჭილს,
ბამბა არის ეკალი
გულში ჩანაკონები.
იძირება რყვისგან
უფსკრულეთში ყოველი.

ხუმუზე ჟური

ინგირე ნირსით დოქუნელე,
პარონს ცხენეფე ჭირხინუნა,
ნაბაზარა ოსურეფი
საყებუროთ ირხინუნა,
ხარკალა დო გინძე ხოპი
მაქურქათუ ხირხინუნა,
გახუზებულე კამე შეფი
ჩალამეფშე ყირყინუნა.
რჩინე ბირგულსუ იჭუაფუ,
ირკოჩე ცუჩა მინჭუაფუ.

ფულანდიში ჟირი ნიში
ყულევშე რე მოღალირი,
ბრელე ორინჯი გუნუცუნაფე
ჭკოლა დო ტე მოღალირი,
ბრელე მუთუნე რე ცხოვრებაშა
საწმომხუნოთ დოღალირი,
სერე დო დღამით ვოულე სვანჯი,
ოშე ლური აფე გოხარილი.
ღორონთე ლურა-რინა შქასუ,
კოს პარონო გინაშქვანსუ.

რუსიშე ხენცფექ ანჩბეიას
თე პარონი უპადარკუ,
გეგნოლე არძაქ უსახელეთ
კოჩანობას უკათარქუ,
ბრელი ასეთე იჟლილინუ,
დიარასუ მუკადარგუ.
ჟინცაშე კარიშე მეკილასუ,
ირე ქონება ეკილასუ,
ღორონთიში ჩარდახიშა
ხვალე სახელქ ეკილასუ.

ხუმუს ჰუსლი

ენგურს ნისლი მობურვია,
 ბორანს ცხენთა ჭიხვინია,
 ნაბაზრალი დიაცები
 კერიისკენ ისწრაფვიან.
 ხარკალა და გრძელი ხოპი
 ხრიგინებენ ნაკადისგან,
 მიშვებული კამეჩები
 საფლობიდან ყროყინებენ,
 მუხლს იტკივებს ბერიკაცი,
 სუყველა შინ მიეჩქარის.

ორი ნავი ფოლადისა
 მოტანილა ყულევიდან,
 ბევრი ჯოგი გადასულა
 მისით, მჭლე თუ ჭიქანსავსე,
 მრავალია ცხოვრებისგან
 წართმეული სამომავლოდ,
 დღე და ღამე არ ისვენებს,
 ასი ძილი გაუტოპავს,
 ღმერთი ყოფნა-არყოფნაში,
 ბორნად აქცევს ადამიანს.

რუსის მეფემ ანჩაბაძეს
 ეს ბორანი უსახსოვრა,
 უსახელოდ გაქრა ყველა
 კაცობაში უვარგისი,
 ბევრი ახლაც დაშლიგინობს
 ლხინში დაგისადგურდება,
 ზეცის კარის მიხურვისას
 ყოვლი განძი პარტახდება,
 ცაბაოთის ჩარდახებზე
 მხოლოდ სახელს აესვლება.

ადრე ბაჟის მითინგ ვეგანდგ
ასე რე წესგ ღოთირესუ,
ჯიბეს ელუტიშონუნა
მანგარსუ დო მობირესუ,
ოხართალი დოხართეს დო
ოკირალი დოკირესუ,
ბრელსგ დუდი ქუდაცესუ
შქაბანია ონკირესუ.
მოლქუ შარა დომოლუას,
მუთუნგ ვაცილგ ქომოლუას.

გურცუ ამბე მაცხვანტალუნგ
ცინდათ ვარე რაგადელი,
ფაფალაში პუხუეფი
ჰველეფით რე რაბადელი,
ცვა ბაშლაყის გუსკუბოჭუ,
ხუჯეფი რე ნაბადელი,
თიშგ დინახლე ენინტარე
კოჩიშგ რინა ლაკვატელი.
კოჩანობა ირო ცოფე,
ბჟაშა მუთუნგ ვემკისოფე.

ჩემნაშგ კარეშგ ომანგეთუ
თოფიქ ქიანა დოპელეტუ,
ცვერე ტყვიაქ ჰანდარიში
დიდა-ნოცელგ გოფელეკუ,
გემკურთინუ ნაგანქ ხურდა,
ბარჰყილო დო მოცვერეთუ,
ხუმუქ ბირგულგ გეგნიფართხუ:
„თურმე მი რე ცოფერეთუ?!“
ხუმუ გვარო — ანთარია,
ედემშამო ლანდარია.

წინათ ბაჟს ვინ გაიხდიდა,
ახლაა რომ წესი წახდა,
შიგ ჯიბეში უძვრებიან
მოზარეს და დალხინებულს,
გასათოკი გათოკეს და
შესაკრავი შეკონილა,
მრავალს თავი აღურთინეს
შიგ შუაგულ საკირეთში.
მოღმა გზები გადამოლოს,
ვერარა ვნებს ვაჟკაცობას.

გულში ალი რომ ტრიალებს
ჯერ ციდიტაც აღარ თქმულა,
ხაბოების კუზ-გორგალი
მურყანებით გაჭედილა,
შუბლი ბაშლიყს შეუკონავს
მხრები არის დანაბდული,
ჩაეტევა იმის შიგნით
კაცის ყოფნა გაჯოხილი.
ვაჟკაცობა მუდამ იყო,
მზეს ვერაფერს ჩამოგლეჯ.

ჩემინავას ფარეხისკენ
თოფმა მოსრა საბადისი,
ბრმა ფინთიხმა ჭადრის ტოტი
დაცალეწა ერთობ ზორბა,
შეუბრუნა ხურდა ფიშტომ
ხმახაფად და უზუსტობით,
ხუმუმ მუხლი გადიფერთხა:
„თურმე ეს ვინ ყოფილანო?!“
ხუმუ გვარად — ანთარია,
ერთიანად აწვართული.

მოზისხირე ნტერი აფუ
 ომალურეთ მიდგას თხოზნა,
 ცხენეფქვ ცუჯი გაცქვირინეს,
 ძღაბეფვ ნიშის ენოთორსენა,
 პროლს გეხუნა ოსურეფი —
 ითამე ქანა ეკუმორსნა,
 ხუმუქ: „პარონგ დართინევა!“
 ბრელი ღურუშვ გენამორსნა.
 ცათე რინა გოზღვაპილი,
 მუსხიშა აფ გოსხაპილი.

მის რე ხუმა ეკაღინე,
 კაბამსუ თუ შარვალამსუ?!
 ხე გეუძუ ბერდენკაშა,
 ედემშამო ვარკალანსუ,
 ხუმუშვ გაპაპარანება
 ბორია დო ჯაქალასუ!
 მარა მუშ ტერს თხოზნა დო
 გუნჯას ოკო კარგ მაღასუ.
 ხუმუ გვარო — ანთარია,
 ედემშამო ლანდარია.

ხუც უმარგენს გიმი-ცირა,
 უბაპონო მესხიაში,
 მი რე იცი ოსურვ მაჟრა
 ომორღულავ თესხი აში,
 მარა ნამთინგ მუში ვარე,
 შხვაშა ქიმუსქუალებუ,
 თინეფიში ხვარჩალუა
 მიდგარენშა დუვალებუ.
 შური ოშშა გოკაშილი
 ნონტყლო რე დოცაშილი.

მთლად მოსისხლე მტერი არის
 სასიკვდილოდ ვისაც სდევნენ,
 ყური ცქვიტეს ქურანებმა,
 გოგოები ნავში ჩაძვრნენ.
 ქალნი ყრია იატაკზე —
 ვითომ დღეა აღსასრულის,
 „შეაბრუნე ბორანიო!“
 ბევრ სიკვდილს ჰყავს განასინჯი,
 ეგი ყოფნა გაზინზლული
 რამდენჯერ აქვს განახტომი.

რომელია ხმის გამლები,
 შარვლიანი თუ მეკალთე?!
 ხელი უდევს ბერდანკაზე
 ერთიანად რომ ზიმზიმებს,
 ხუმუს გაჯავრიანება
 მეწყურსა და უბადობას!
 მაგრამ მის მტერს მოსდევნ და
 უნდა გახსნას ჩქარა კარი.
 ხუმუ გვარად — ანთარია,
 ერთიანად გალარული.

მხარს უმაგრებს გიმი-ცირა
 უბატონო მესხიების,
 ვინ იქნება ქალი კიდევ
 გამჩენელი ამდენ შვილის,
 მაგრამ ერთიც არ ეკუთვნის,
 სხვისთვის მიუშვილებია,
 მათი ვარცხნა და განბანვა
 სხვისთვის დაუკისრებია.
 სული ასგზის დანაოხრი,
 სხვა საძირეს დამყნობილა.

პარონჯქ მიკირთ მოლემე დო
გვიჩიქვ ცხენი ქათურინუ,
მათხოზინექვ თოფის დუკინგ
დო დუცვ ნიკის ქათურინუ,
ამდლა ნამგსთ შურვ აცვათუ
შხვანერვ რინათ ვადურინუ,
ეფშა რდვ და გეშასქირუ,
სქირი რდვ და მადირინუ.
ბორჯშა მის მუ დაღალეზე,
შური ვემიახალეზე.

გიმშა გური აფუდუ დო
მუჟამს ხუმუ ქისხუნუნი,
თე ჯღირკალი გელენაქუ
კითვ ჩამინით ქიწყუნუნი,
ევრე ლაიტიქ დიკაკალუ,
ავრე თხირქუ დისხუნუნი,
გიმვ დო ხუმუშვ ცოროფაშე
ფანდურეფი ხანტურანა,
ტუმინუნა ოსურეფი,
მუჟამს ჭკიდის ტატურანა.

ვითვ ბაღანა გარჩქინუ დო
ვოუკვანწუაფ ართშა ონწე,
მინვ დგებიას ქიმბასქულვ,
ითამვ ქიმეჩვ შარა გონწე,
თოდუა დო მიქაშვ ყბურს
ბრელი პინტი გეკოწონწე,
ჰამო ლური ვაჭარაფუნვ
ეთეშვ რინი გეკორონწე.
უპატონო ომონვ ჯიში,
ჭუნს ცოროფა ქომონჯიში.

შემობრუნდა ბორანი და
 გვიჩმაც დეზი ჰკრა ქურანას,
 დაუწია თოფს მღევარმა
 ნიკაპს ხელი შეუყენა,
 დღეს, რომელსაც სული სძალავს
 სხვაგვარ ყოფით არ უვლია,
 სავსე იყო?! ამოაშრო,
 ცარიელი?! ალიფლიფა.
 დრო-ჟამს ვინ რას გამორჩება,
 სულს ვერაფრით განიახლებ.

ჩავარდნია გიმი გულში
 და როს ხუმუ აირჩია,
 ამ ჭლარკალა გელენავამ
 ცერი კბენით წაიმტკივნა,
 იქით სიმინდი დაფშენილა,
 აქეთ თხილი გარჩეულა,
 მათ საკვირველ სიყვარულზე
 ფანდურები ჟღურტულეებენ.
 ჩუმათობენ დიაცები
 სამჭადე ფქვილს როს ზილავენ.

ათი პირმშო გააჩინა
 და ერთიც არ ურწევია,
 ვინ დგებიას მიაშვილა,
 ვითომ მისცა შარა ფართო,
 თოდუა და მიქავებთან
 ბევრი ჭინჭი დაძენძილა,
 ტკბილი ძილი არ ეღირსა
 ისე ჟამმა მოითავა.
 უბატონო ახლავს ჭიში,
 წვავს ტრფიალი მეუღლისა.

გვაჩის ართშა უროპოტუ:
 „სქუალეფცუ ორღვანცია
 თუღეფცალო, ითამუდა
 ურთანდასუ ორღანცია,
 ჩხეშა გიღუძუ შარაშა დო
 ეთუკარუ ნორღვაცია,
 ნიტე ხუმუს მუ ახვილუ
 თე მართალო ზორყანცია.“
 დაფშინესუ ნაჩიებუ,
 გიმის თუმა დარჩიებუ.

ვაკინდესუ გელენაქუ
 ქვერსემია თოლონჭესუ,
 მორო ნოქურუ სოდგა ძირეს
 დოფურკეს დო დოლონჭესუ,
 მუნერუ ეკოშანქარუნი,
 თინერუ ჰამო-კოლო ჩესუ,
 სოვრედგაშე გითორთუნი
 თევრე ქიმთაჩოლონჩესუ.
 მეტუ უმოსო ვერდუ კილი —
 კოჩი ქიცა გერთუმილი.

ვაკვათესუ ნინაქ ვარა
 ვადარკესუ შხვა მუთუნი,
 „თითო-თითოთ მორთითია,
 წორო გიღეჟღამუთუნი,
 ბზიმათია ართიანი,
 გოკონუ თოფუ დო ხამუთუნი,
 ვაბალუნდა, ხოლო ქორე
 თაქ მაპალუ ნამუთუნი.“
 ა — თოფი დო ა — გელენა,
 ამარუ — თიში ნაცულენა.

გვიჩმა ერთხელ არატრატა:
 შვილებს ყრისო გოჭებევით,
 თითქოს ატრიალებდესო
 რამე ორღანს უსასრულოდ,
 გაუდვია გავაგზაზე
 ქვეშ უნთია ნალვერღალი,
 ნეტავ ხუმუს რა შეატყო,
 ამ მართლაცდა აყლაყუღას?“
 დაასივეს ნაამბობი,
 გიმს დაღალი გაუთეთრღა.

ვერ იხელთეს გელენავა
 უსასრულო თვალარეზე,
 თუმცა კვალის საღაც ნახეს
 გადარუჭეს და დანაცრეს,
 რანაირიც ამოშაქრა,
 თხლე აგემეს იმნაირი,
 საიდანაც გამომტყვრღლა
 იქით შეაძრომიღლეს,
 არ იზრღება მეტად ზადი —
 კაცს ლეჩაქი დახურღია.

ვერ მოაჭრეს ენა, თორემ
 არ დააკლეს სხვამზრივ რამე,
 „თითო-თითო მობრძანღითო
 გვერღიგვერღ რომ დათუხთუხებთ.
 გავზომოთო ერთმანეთი
 გნებავთ დანით თუ თოფითა,
 არ იკმარებს?! კიღევ არის
 აქ რომელიც მაბაღია.“
 აგერ — თოფი და გელენა,
 აგერ — მისი ნაზმუღლები.

ქიმუღესუ თხოზინეღეს
ამბე ართო კაჭალერო,
„თაქე თქუნი, ხე გიდუა,
ართე დინაშა“, მაჭარენო,
ხუმუქ წარცუ ქეუკინუ
გური გიმოჭაჭალერო,
გიმის ძიცაქ გეუტირხუ,
უკულე რკიუ ოჭვალეთუ.
გოხილე თუმათ იშქორუ
ონჯუა დო ოჭმარეთუ.

ძე თენერი ნტერალა დო
ინგირს ცხენი მეჭვირთუნსუ,
უმოსე უფი მუკმოხორცქუ
გელენაში ბედე ჭვილე დუსუ,
ნტერე უკახლე ტყვიათ თხოზუ,
წოხლენე კისერს მეჩვორთუნსუ,
მიპუროსკუ ინგირი თუ
ცვაშე უფი მეჭვირთუნსუ.
უჯგე აბარწას ქეწიბორე,
ჭარაშა ხე ვეწიფორე.

ხუმუ პარონს გიმარენე დო
გინაძახანს მეღენარსუ:
„ვეიწიშქვაჲა ხეშე ტყვია,
მუთუნქ ვენას გელენასუ,
ვეგნირთავა ჩქიმი ნტერო,“
ათეშნერო ცელენანსუ,
ოჭიშიში ბუძეურია
დუცუ გინოჭველენანსუ.
ხუმუ გვარო — ანთარია,
ედემშამო ლანდარია.

მოუტანეს ოტებულებს
 თქმული ერთობ გაკროლილად,
 „აქ რომ თქვაო, ხელი ახლო
 ერთ ადგილას“, რაფერ დავწერ,
 ხუმუმ წარბი ზეაზიდა
 გულით გაწიწმატებულით,
 გიმს სიცილი აუტყდება,
 აკივლდება მერე მჭახედ.
 გაშლილი თმით დალივლივებს
 დილაა თუ ბინდისპირი.

ძევს ასეთი მტრიანობა
 და მიმსჭვალავს ცხენი ენგურს,
 მეტი ოფლი მოასკდება
 გელენავას ბედკრულ ყოფას,
 მტერი უკან ტყვიით მოსდევს,
 წინარე ყელს გამოუღრღნის,
 მიგრილებს ენგური თუ
 შუბლი ოფლით დატბორილა,
 გინდა ბანზე წასულელდი, —
 იღბალს ხელს ვარ ააფარებ.

ხუმუ ბორანს გადამდგარა,
 გადასძახებს გაღმითაურს,
 „ტყვიას ნუღარ გამოუშვებ
 არრა ევნოს გელენავას,
 თორემ მტრებად გადვიქცევით,“
 მიაყივლებს ამნაირად.
 ნაზურგალი ბურძგლი-მურძგლი
 თხემს და კეფას აუღრანებს.
 ხუმუ გვარად — ანთარია,
 ერთიანად გალარული.

მელენარი შონია რე
დიდი არსენაში მოთა,
ჩენჯაცალო გოლაფირი
დო ჭყონშორო ნაგორგოთა,
მარულასუ დემარცხუნი
გვიჩიქსუმშა გოხარხაშუ,
„სო რე შონხეშე მაგებელი“,
ნინას თაში დულაბაშუ.
ყამა დღასუ ვარრგალუნო?
„ხე“ ოსურგ რე მარგალურო.

უკახლეშე ტყვია თხოზგ დო
წოხლე — წირლით ებუნაფა,
ხაზირი რე ალდაჩხირით
გეჰენიაშე მეფუნაფა,
ჩხომი ვარექ დუდი ტუცე
შქაბანია პელაგონცუ,
ჩიტი ვარექ მითიყურშე
ჯიჭონა დო ჭველაფონცუ.
მინჭუაფუ პარონიშა,
დუდიშე ოჭყვიდარონიშა.

მითინგ მუთუნს ვეჩიებუ
შურგ მიხირუ ინგირჯქ ხოლო,
სინთე ენიკაკაბუდუნგ
ასე ენიქვანთალგ თხოლო,
ქვარას მანჭირგ ორტყაფუქ დო
ჩაფლაქ ქიგინგ კუჩხიშე ფოლო,
ყორყელს ლერჭყვა არყინტუაფ
შიშიშე სუნელს ეზადილი,
გვალო ეფი ვაპოფერე
ღურუს სქანით მეზადინი.

გალმითელი შონიაა
 მოდგმა დიდი არსენასი,
 აღვასავით აწვართული
 და მუხისებრ ნაშფოთვარი,
 მარულაში რომ დამარცხდა
 გვიჩმა სამგზის იხარხარა:
 „ვინ თქვა შონხეს მოსაგები“,
 ენა ამფერ ატყლაშუნა.
 ზოგჯერ ყამაც დაჩლუნგდება,
 „ხე“ ქალთა მეგრულითა.

ზურგს უკნიდან ტყვია მოსდევს,
 წინ — თოკებით დაკიდება,
 გამზადისდა ალცეცხლისგან
 ჯოჯოხეთთან შედუღება,
 თევზი არ ხარ თავი დურთო
 შიგ შუალა პელაგონში,
 ჩიტი არ ხარ შემყუდროვდე
 ძეწრებსა თუ თხმელიანში.
 მისწრაფის ბორნისაკენ,
 თავის დასაქვესკნელებლად.

ყელამ ენა გადაყლაპა,
 ენგურმაც კი ხმა გაკმინდა,
 ადრე შუქით რომ ბზინავდა
 ახლა თხლეა დამლოვრილი,
 მოეჭირა წელს ქამარი,
 ქალამანმა იგრძნო კნაჭი.
 ყელს მალიმალ გადაცდება
 ნერწყვი შიშით შეკმაზული,
 მთლად იოლი არ ყოფილა
 სიკვდილს შენით მიგებება.

ცხენიშგ ფოფორს ელაბირძლუ,
იფართონებ პარონითუ,
ოსურეფი რაცვალანა,
კოჩეფგ დო დლარონითუ,
თუთუნს უფუთქურუანა
ყალონი ტარონითუ,
ტანშე ბარგის მიკირღვანსუ
გვაჩი რტყილი წარონითუ.
ამარგ გერე კოჩგ ტარკალე,
ქირსეთუთა გოსარკალე.

მიდგარენი ქიმიოხვალანს,
მიდგარენი ქიმოკვიჩანს,
ჟინბორია ხვამილაფირგ
ქიცას ნირსის ქიმოკვიჩანს,
პარონგ წყარიშგ ოშქაშეს რე,
წყარ ფაფალას ქიმოხიჭანს,
ოჩოკოჩის უჯინენა
მონტყორელი თუმა-ქვიჩას,
ხუჯგ ფართო დო კუჩხი ღულა,
რე ფირსაშე ეშნაულა.

გეგნიცოთანს ნაბადიას
აცონებულგ ცათე ხუმუ,
ცხენამ კოჩის ქიგნაქუნანს,
ხოპიქ ხონარგ ქათეხუმუ,
ანანგერი დინაფილგ რე
ნეძიშგ კეხი ხათე ხუმუ,
გვაჩის განთხმა ვეგერინუ,
უმბელოშათ ვაგეხუნუ
დო გოსხაპუნს ელაფონშა,
ცხენი მართუ-პელაგონშა.

ცხენის ფაფარს ჩაფრენია,
 ახლოვდება ბორანიცა,
 დიაცები კანკალებენ
 და კაცები ჯერჯერობით
 აფუტებენ მწარე თუთუნს
 გრძელტარიან ყალიონით,
 ტანზე იხდის შესამოსოლს,
 გვაჩი წარბებდახლართული.
 აგერ, კაცი ტიტლიკანა
 მიწ ურვილი დეკემბრის თვეს.

რომელიდაც ჩაახველებს,
 რომელიდა იწიკვინებს,
 ზენა ქარი მოტაცებულ
 რიდეს ნისლში გაამქრალებს,
 ბორანია შუაგულში,
 წყალი ხაბოს ჩამოკბიჩავს,
 უყურებენ ოჩოპინტრეს
 ერთიანად თმაბიბინას,
 ფეხმრუდი და ბეჭებ ფართო
 ჰგავს ფისიდან ამოდწეულს.

ნაბადს მყისვე გადაიგდებს
 ხუმუ წამით გარინდული,
 ცხენიან კაცს გადააფენს,
 ხოპმა ხმები გაიკმინდა,
 უნაგირი დაკარგულა,
 მჩატე არის კაკლის ხისა,
 ფეხზე ველარ დგება გვაჩი,
 უბელოზეც ველარ ჯდება
 და გასხლტება გასაფონად
 ცხენი მორევ-ნაკადისკენ.

უკულგ ბრელშა დოშირუნსუ
ეფშა თუთას ხუმუშგ ქური,
თუნთეფი ში ქანაფითუ
ტყას კვეტელე ხუმგ უშქური,
ბრელ ხათეცის ნიკოიაქ
მოზარეფი ქუმუშქუნი,
საფულეში ორთუმელშა
ბრელს ზლოური წუმუშქუნი,
ხვალე ხუმ დო გიმი რენა,
წორო გილაკიბირენა.

თენეფითუ ქიკინდესუ
ართშა რხინუ ჯარგვალის,
გიმი თუთას ენორე დო
წუთის ელუ თართალიას,
ქიანა თოფით ირაბადუ,
ითამ ონტუ ფართალიას,
იბარბანჯუ მუხურონი,
ლალი იჭყანს ჭყვარტალიას,
ჯა დუს ჩხვიჩხვშა მითილანსუ,
თოფი თეში ფინთიხანსუ.

სრაჟნიკეფი ქისირუნა,
ურწუბელა ნაგანიშე,
მიდგარენეფგ გოქურსანა,
ეკოჭყელი აკანიშე,
ჯარგვალა დიჩვარჩვალუ,
თუთა ეშმურს არკვანიშე,
თეფერს ჩქიჩქი გორსხიანსუ
დუდმოხილი ლაგვანიშე
დო მუ სარკო გელენასუ,
მუშით ქიმიაცელენასუ?!

მერე ბევჯერ გაანელებს
სავსე მთვარეს ხუმუს ქუსლი,
ძუ დაფვების ჯაჯგ ურისგან
ტყეში ხმება პანტა ვაშლი,
ბევრ პატარძალს ნიკოლოზმა
მოუგზავნა მოზარენი,
სასაფლაოს სასთუმალზე
დასობია ბევრს გრიგალი,
მარტო ხუმუ და გიმია
ერთად რომ დანავარდობენ.

ერთხელ მათაც მოიმწყვდევინ
დაღრძუებულ ძელურაში,
მეცხრე თვეში არის გიმი
შობას ელის წუთი-წუთზე,
ულრანს აქცევს თოფის ზათქი,
ვითომ იწვის ფართლეული,
ცეცხლში ცურავს ჯარგვალთა,
იქვე ღელე იწყებს თუხთუხს,
ხე კუნწეროს ფესვში დღურთავს,
ბათქიბუთქობს თოფი ისე.

ჟანდარმები იხოცება
უჩინარი ნაგანისგან,
ვილაცები გაქუსლავენ
დაწყველილი ადგილიდან,
ჯარგვალთა ჩანაცრდება
და აკვნიდან ჩნდება მთვარე,
ისე ჩვილი გაისხავლებს
თავმოხსნილი ქვევრისაგან,
და რა უცხო — გელენავამ
იღრიალოს უნებლიეთ?!

* მ უ ნ ა ნ ა

ბ უ რ ი მ თ რ ა ნ ი ა

GURI OTOBAIA *

H
O
U
N
A
N
A

კირბი მესამე

149

ო უ ქ ა რ ა ნ დ ე რ ზ ი

**ჩქიმე ჯიმა ტარიელე დგებუაქეს,
ფრანსუა ვიონიშე მეგურაფილო**

I

ვო, ჩქიმე ჯიმა, ტარიელი,
ვო, ჩქიმე ჯიმა, დგებუაქე,
ანდერზისუ გიტენქუნი —
ეგებე თუთას ვეგუარზე,
ბები პუნდუ მოლექრსე დო
ბაბუ ხოლო — მებუასე,
აიშახე ქართის მებუბდინი,
ზუგიდისუ მებუფქ ასე.
ვო, ჩქიმე ჯიმა, ტარიელი,
ხულა მაფუ ცარიელი.

ვო, ჩქიმე ჯიმა, ტარიელი,
ვო, ჩქიმე ჯიმა, დგებუაქე,
თეშე ბჭარუნქუ თე ანდერზის,
მუჭოთ შურიშე ეკულას რე,
ლაწკარს ლაწკარე თეში მეთხოზ, —
გურს მუმოგდას ლეკურე ლასრე,
ქიშილებე ჩილე დო სქუას
ცოდებე რინა გეკულასე.
გილებგაგუქ ჩაჩანცალო,
გურს დაჩხირი მაჯანე ძალო.

ზუალა ანდერძი

**ჩემს ძმა ტარიელ დგებუაძეს,
ფრანსუა ვიონის მიმსგავსებით**

I

ჩემო ძმაო, ტარიელი,
ჩემო ძმაო, დგებუაძევ,
რომ გიტოვებ ამა ანდერძს
ეგებ თვესაც ველარ გავძლო,
ბები მყავდა მოლექსე და
ბაბუ კიდევ — მებუასლე,
თუ აქამდე ქართს* მივსდევდი,
გამოვბმულვარ ახლა ზუგდიდს.
ჩემო ძმაო, ტარიელი,
ზანდუკი მაქვს ცარიელი.

ჩემო ძმაო, ტარიელი,
ჩემო ძმაო, დგებუაძევ,
იმგვარად ვწერ ამა ანდერძს
როგორც სულის ამოსვლისას,
ბწკარს იმგვარად მისდევს ბწკარი,
გულში მეჩრას ხმალი ბასრი,
შესაძლოა საწყალ ცოლ-შვილს
საწუთრისო მოვუშალო.
დავეთრევი ბოშასავით,
ცეცხლი ძალუმ შემომეგზნო.

ვო, ჩქიმგ ჯიმა, ტარიელი,
ანდერზისუ გიტენქუნი,
არქა, სოთინგ ვემეიდინას,
მუჭოთ ბაბუშე კიტელქუნი.
ზუგიდური პატიცემა
მითაჟამსუ ვაგვაკირე,
იმპორტული ლებიაშე
მოშქურგ სტოლბას ვაგვაკირე.
ეთისხი რე შიშონილი,
ჟითო ვორეთ ტიშონილი.

ბალანეფსუ განმოხურშე
ქუმნოფართხა გიმნაზიას,
ხემანჯღვერო ზამირა რე,
შხვა მუ ოკო ქიმნასია,
ზოჯუნს: „სი ხინკე დოხინკოლი,
სი ქვირით ღუმე ქიმნაზია,“
მანგარს მოშქურგ შქირენულსუ
წიგნეფქ ვეგნარყინტასია.
წი ქუვორექ, მარა წანას,
ეგებ რინაქ გეკმენწალას.

აფხაზასუ ვეჩხუპინი,
ტყია ბზეპეს, ლიშე ვარია,
იგორგოთუ ქიშმარია:
„მიშე ივანე დო მიშე მარია,
ამარგ, ჩქინი მარგალეფსუ
ფართას გუნჯათ ჭიშკარია,
ინეფქ ცხირა ძგვაბანი დო
ჩქი ბჯვაბათუ ჭვიშტარია.“
იგორგოთუ ქიშმარია,
ჭითა ბჟაკე ფიშქვალა.

ჩემო ძმაო, ტარიელი,
 ამა ანდერძს რომ გიტოვებ,
 ეჭა, არსად დაგეკარგოს,
 ვით კიტელი ბაბუისა,
 ზუგდიდელთა მასპინძლობას
 მის ღღემში ვერ გადავიხდი,
 იმპორტული ლობიოსგან
 ვშიშობ ბოძს არ შემოვევლო.
 იმოტოლა შეთქვლეფილა,
 გავტყაულვართ ზეზეურად.

განარჯიის მუხურიდან
 ბავშვებს შევეყრი გიმნაზიას,
 მესვეური ზამირაა
 რა იღონოს ამის მეტი?!
 ბრძანებს: „შენ ფიჩხს დაამტკრევედე,
 შენ ფქვილით ღომს ამოზელდე!“
 ფრიად ვშიშობ ნაშიმშილარს
 წიგნები არ გადმეყლაპოს,
 წელს ვარ, მაგრამ საგაისოდ
 ეგებ ყოფნა დამენაცროს.

აფხაზას რომ წავეჩხუბე,
 ტყვია მკრეს და ნემსი — არა,
 დაბობოქრობს ქიშმარია:
 „ვინ — ივანი, ვინ — მარია,
 აგერ, ჩვენებურ მეგრელებს
 ფართოდ გავულოთ ჭიშკარი,
 იმათ ლოღონონ ხშიადი და
 ჩვენ ჭვიშტრები ვიგემოვნოთ.“
 დაბობოქრობს ქიშმარია,
 გაფუყული ჟღალი წვერით.

იგორგოთუ ქიშმარია:
„ზისხირგ გეიშურს გიშმალა,
თხრი ვოფართხაფუათუ,
ვეკიმნჭათუ შიშტარია,
ეგებ გეგნიაფხაზანინგ
ვოუწუათ თეშე ვარია,
მარგალეფით გემამნგარათ
ეკოცემილგ ჭიშგ-გვარია,“ —
იგორგოთუ ქიშმარია,
ჭითა ბჟაკე ფიშქვალა.

მარგალურო უცხაფუნსუ
„ბალ“-სუ სალაყაია,
ვაუჩქ ცოდაქსო დოდვას
დუდი ოლაყვაია,
ღირთანს სინჯა შიშტიგინი,
რჩხვიანს ცალა დაია,
ევრე აფხაზგ, ავრე — ქორთუ,
შქასუ — სალაყაია.
მუსხი გოკონ ალანგარი,
ბირცხამო რე ბალანგარი.

ბრელგ იზნახგ დო მუთგ იცუნგ
დუდგ ქიმეჩუ აფსუას,
ჯიჯის ცუდე დუჩვარჩვალუ,
პალურგ ქიმოგგ დასქუას,
აფხაზობას ჩემულენს დო
მუშე ყბურსუ გაფსუანს,
ლლამობასგ ჩემულენსგ,
მარა ელეხამსუანს,
მუჭოთ ალაქვაია,
ლალუნს სალაყაია.

დაბობოქრობს ქიშმარია:
 „სისხლი გავა გასასვლელი,
 თხილი დავაფერთხინოთ და
 ჩაუქს ნულარ გავიკარებთ.
 იქნებ იქცნენ აფხაზებად
 ნულარა ვკრავთ ხელს ამაზე,
 მეგრელებით გავიმაგროთ
 დაქცეული ჯიმ-ჯილაგი,“ —
 დაბობოქრობს ქიშმარია,
 გაფუყული ქლალი წვერით.

ჩხაპნის მეგრულ ენაზე
 „ბალ“-ის სალაყაია,
 აღარ იცის სად დადოს
 ლაყ თავი საწყალმა.
 ბლავის სიძე მშფოთვარე,
 ჩხავის და შერყეული,
 იქ აფხაზი, აქ — ქორთუ,
 შუა — სალაყაია,
 რაღა უნდა ეაჭო,
 ფრჩხილიანად გარეწარს?!

იქადნა და როგორღაც
 თავი ანდო აფსუას,
 ბიძას სახლი გადუწვა,
 პანღური ჰკრა ბიძაშვილს,
 აფხაზობას იჩემებს და
 თავის კერას აშარდავს,
 კი იჩემებს ღლაგობას,
 მაგრამ გახლავს ჭიჭყინა,
 მესოფლია ძაღლივით,
 ღრინავს სალაყაია.

პოდო, ჩქიმი ბინეხისუ
ასეთ მიკიკიკონუ,
ცოდაშუ ბიგათ ნახანდი,
პიჯშა ქეთილიცონუ,
ჩქიმუ შქირატილუ ყბურსგ,
მუშუ გემოშა იცონუ,
ლორონთიში გამნარყი
ემმაკითუ იცონუ!
მუჭოთ ალაქვაია,
ლალუნს სალაყაია.

მიფშინეთუ ცონუა,
ჯიშიშუ გინობონუა,
ბცონი, მარა მუ ბცონი,
ვაცანძარა კუპონი,
შაგრენიში ტყბცალო
ხეშა ქეშებწკუპონი,
დოლარს ქელუმაცაღე,
სტერლინგის ქელუცონი,
ბცონი, მარა მუ ბცონი,
ვაცანძარა კუპონი!

ვადომტებუ სოვრეთინგ
მიკონი დო მუკონი,
მინშა ტანი გუხვარჩაღე,
მინშა კუჩხი გუბონი,
მინშა ოჭიმუ ღულოზირგ
ლანდარცალო გუბონი,
უჭყანე დო უცონის
მუსხი ბარჯგი დუბონი,
ბცონი, მარა მუ ბცონი,
ვაცანძარა კუპონი!

ჰოდა, ჩემს ვენახებში
 ახლაც ყურძენს იკეცნის,
 ცოდვის მაღლით ნაჯაფი
 ჩაუძახა მუცელში,
 ჩემს ჩაქრობილ კერაზე
 მის გემოზე ბუდრაობს,
 გაჩენილი ღმერთისგან
 ბელზებელით იმყოფა.
 მესოფლია ძალღვივით,
 ღრინავს სალაყაია.

მყოფა მოვიხსენიეთ,
 ჯიშის გადასხვაფრება,
 ვამყენ, მაგრამ რა ვამყენ,
 სალაყანა კუპონი,
 როგორც ტყავი შაგრენის
 ხელებში შემომადნა,
 დოლარს დავუმეგობრე,
 სტერლინგსაც დავუწყვილე,
 ვამყენ, მაგრამ რა ვამყენ,
 სალაყანა კუპონი!

არ დავტოვე მისხალი
 მისადგომ-მოსადგომი,
 ვუკრიალე ხან ტანი,
 ზოგჯერ ფეხი დავბანე,
 ხანაც ზურგი მოხრილი
 გავუსწორე ლარივით,
 უძღურსა და უპოვარს
 რა ბიჭები ვუმარჯვე?!
 ვამყენ, მაგრამ რა ვამყენ,
 სალაყანა კუპონი!

იშენგ გილებანდალუ,
ითამგ მაფაქ ჭყუკონი,
ხეს თიცალო ქეშმოდინგ
ითამგ პაპაქ ნწყუკონი,
მუ მიჭირდუ ცოდების,
ჭირქა ღვინი ბჩუკონი.
მუ მიჭირდუ ცოდების,
ფუჩხა ღუმუ ბჩუკონი,
ბცონი, მარა მუ ბცონი,
ვაცანძარა კუპონი!

ვამგმარინუ ჩეჩმასუ,
მუჟამს ძალამგ ბკუკონი,
ვამგმარინუ საფურკეთ,
ფსქაქ მიოტუ ბუკონი,
ინათგ ხვიმრაქ ვამაძგიბგ,
ცუდეს ნწალუნს ჭუკონი,
ვარა ფურჩა რდუკონი,
გინი გიშამრდუკონი,
ბცონი, მარა მუ ბცონი,
ვაცანძარა კუპონი!

ძამს ოკოდეს ინაშე
მუთუნქ გიშართუკონი,
ძამს ოკოდეს შხურეფგ შქას
ერჯო მიშარდუკონი,
თეშგ მამალას მის ოკოდგ
შური გოყვიტუკონი,
ბცონი, მარა მუ ბცონი,
ირკოჩიში უკონი,
პუტჩეღეფიშგ ჩხონათას
ვაცანძარა კუპონი!

დაბანცალებს ჯინაზე,
 ვითომ ალმა დაწყველა,
 ხელში ისე ჩამადნა,
 ვითომ მღვდელმა დაძირა,
 რა მიჭირდა უბედურს
 ჭიქა ღვინო ესმია,
 რა მიჭირდა უბედურს
 ლუკმა ღომი ეჭმია.
 ვამყენ, მაგრამ რა ვამყენ,
 სალახანა კუპონი!

ვერ მიშველა ჩეჩმასთან,
 როცა მოვიიმასქნე,
 საკვამლედ არ წამადგა,
 სკა დასტოვა ფუტკარმა.
 ხვრელი ველარ დავგმანე,
 სახლ-კარს არყვეს თაგვეთი,
 ყოფილიყო ფუჩეჩი,
 გამიზრდიდა ბოჩოლას.
 ვამყენ, მაგრამ რა ვამყენ,
 სალახანა კუპონი!

ძან სურდათ იმისგან
 რამე გამოსულიყო,
 ძან სურდათ ცხვრის ფარას
 წაძლოლოდა ყოჩივით.
 ვის ელოდა ასე მსწრაფლ
 თუკი სულს გააფრთხოვდა,
 ვამყენ, მაგრამ რა ვამყენ
 ყველასთვის უსანდომო!
 პუტჩელების ცხონებას
 სალახანა კუპონი!

II

ვო, ჩქიმგ ჯიმა, ტარიელი,
ვო, ჩქიმგ ჯიმა, დგებუაძე,
კუბონიშე გიბჩვამბარინგ,
ოთქულარგ გვალო ანწგ რე,
ნაგანი დო ავტომატი
მორხინილი ერჯიშგ ყანწგ რე.
გეგიძესუ ქავოდირთი,
მარა იშე თურმე ბრანწგ რე,
ფუთის გემეფგ იცვინთუნა,
ჩქიმო — ონწე ველიკვანწრე.

თისხი ჭუაქ გეგნომლუ
ოში წიგნო ვეკინძე,
ესოფილი ფულაქიშე
გური ოკო გეკიმწყე,
თურმე ართი მორქიათ
ფუტურო ჯათ ვემინწყე.
მა მიდგაქუ გემჯიკუნი,
დუდი ოკო მებქინძე,
ცათე ხვამელგ გეგიძეს,
ნინა ნოღვე ჭე გინძე.

„თურქიშგ გემი მაღირთუნგ
სქანო დიჩოლუნია,
ვითი ულუ კამეში
სქანო დიჯოლუნია,
ცუმენელი ხორხოტა
ღვინით დიშოლუნია,
მუთგ ვარენო ვეჭიშენგ,
სქანო ჭიშოლუნია,“
ცათე ხვამელგ გეგიძეს,
ნინა ნოღვე ჭე გინძე.

II

ჩემო ძმაო, ტარიელი,
 ჩემო ძმაო, დგებუაძვე,
 კუპონისგან რომ გავტყავდი,
 სათქმელი მთლად აწია,
 ნაგანი და ავტომატი
 შემართულა ყანწებად.
 გეგიძეს კი მივაღეჭი,
 მაგრამ მისგან ბრანწია.
 ფოთს გემები ქინდრავენ,
 მე — აკვანს ვინ დამირწევს?!

იმდენი წვა გადმივლის
 ას წიგნად ვერ აკინძავ,
 აწყვეტილი ღილისგან
 გული უნდა გადვიხსნა,
 თურმე ერთი მოქნევით
 ფუყე ზეც არ წაიქცეს.
 მე, რომელმაც მიბიძგა,
 თავი უნდა წავსხიპო.
 ამ დალოცვილ გეგიძეს
 გრძელი ენა ჰქონია.

„თურქის გემი რომ მოვა
 შენტვის დაიცლებაო,
 ათ ულლი კამეჩი
 შენტვის დაიტვირთება,
 ნამწყურვალი ყანყრატო
 ღვინით დასველდებაო,
 რაიც ვერ მოსწრებულა,
 შენტვის გასრულდებაო.“
 ამ დალოცვილ გეგიძეს,
 გრძელი ენა ჰქონია.

კონკერმა რე დორღვაფილგ
კოფე ბრაზილიაში,
შანქარგ მოცენს კუბაშე
ცირეფიშე ურჩიაში,
ცას მურიცხიქ ვემესქიდგ
ჭაჭილქ ძიაძიაში,
მაშაყარალგ მინორე,
მაკორობალგ მიაში,
ცათე ხვამელგ გეგიძეს
ნინა ნოდვე ჭე გინძე.

ავრე ართო ქეთომირჩგ
ორთუმელშა ფართალი,
ირანული ნოხეფცუ
ქუდაჭყაფუ ხვართქალი.
ჩილამური, მუ გოჭირგ,
მუ რე მალეტკვარტკვალი?!
გებტურიუნქ ფირქეფსუ:
„ბალუ ღუმუშგ ტკარტკალი!“
ცათე ხვამელგ გეგიძეს,
ნინა ნოდვე ჭე გინძე.

ვადუტებუ მუთუნი
მენძელს პიჯგ დო ნინა შქას,
ხუმლას ალაღირენს დო
ხინძირს ცირათ გინაშქვანს,
გეგნოლასე გურჭუა
უჰანდობას გინარჩქვანს,
ოქროშგ ნისორს ბაჯაღლოშგ
მონეტეფით მინაფშანს.
ცათე ხვამელგ გეგიძეს,
ნინა ნოდვე ჭე გინძე.

წვივამდგა დაყრილი
 კოფე ბრაზილიისა,
 ცვივა კუბის შაქარი
 უთეთრესი ცირებზე,
 ცას ვარსკვლავი არ შერჩა
 აკინძული მძივებად,
 შემკრიბავი ვინღაა,
 ამკრეფს ვიღას იპოვის.
 ამ დალოცვილ გეგიძეს,
 გრძელი ენა ჰქონია.

აქეთ მთლად დამიფინა
 სასთუმალთან ფართალი,
 ირანეთის ხალიჩებს
 გააქვთ ხვართქალ-ხვართქალი.
 ცრემლო, რა გემართება,
 რისთვის წამოკამკამდი?!
 დაკუნტრუშებ ფიქრებში:
 „კმარა ღომის პურტყუნი!“
 ამ დალოცვილ გეგიძეს
 გრძელი ენა ჰქონია.

არ დატოვა ვარგისი
 ენასა და პირს შუა,
 ხმელა-ხმულას ანეღლებს
 და ღრძუს გააქალწულებს.
 გარდასულა გულტკენა
 უქონლობას ჩვეული,
 ოქროს გობებს ბაჯადლო
 მონეტებით აღავსებს.
 ამ დალოცვილ გეგიძეს
 გრძელი ენა ჰქონია.

ჯაშვ ნათქუელვ ქოიქუნა:
 მუს რე დიმარკენსია,
 არგუნვ, მარა ნოცელა
 ტარო ქიგოგესია,
 მოკვანწილი ნტერი რე —
 ჯიმა ქიგიოდვესია,
 გეგნოხუეს ყამბარვ დო
 ტკიბირვ ქიგიორთვესია.
 უჯგუ შარეფვ მოჭკირე
 დო ვემკინჭე მოჯგირე.

მოჭკადილი დიპლომეფს
 ყამათვ უქარქაშუანს,
 წიგნი ვაფუ ნაკითხრა,
 ჭკუაქ სოვრე აშუას,
 დუდშა ჭირქას ქიგმიდგნს,
 ქვარას გულუფაშუანს,
 ჩქიმვ ცხვაბარელვ ლერსეფსუ
 მუშოთ ულაბაშუანს.
 გვალო ქულა ვარენ დო
 ძალამს ქელემაშუანს.

ქენარჩინუ ცირეფი
 მათშალიაშვ მანგური,
 მუმას ლაბერწვ მეტახუ,
 დიდას შქიდუ პალური,
 ქიგიშირუ ჯიმალეფვ,
 უცორს გილაფახური,
 თენაქ მუჟამს ერჩქინდგნ
 ეთექ მუშენვ ვაბლური?!
 უცორს ჭიფას წკვირინი,
 რე უჯიშო გირინი.

ხის ნათქვამი ხომ იცით:
 რას დამაკლებს ცულო,
 მაგრამ ჩემი ტოტები
 ტარად გაუყარესო.
 დარახტული მტერია,
 თუმცა თავს ძმად ასალებს,
 გადააძვრეს ყვარი,
 საცრით გადაუხურავთ.
 სჯობს აღკვეთო ქეიფი,
 გაერიდო ნათესავს.

გადაჭედილ დიპლომებს
 აქარქაშებს ხმალივით,
 წიგნი არ წაუკითხავს,
 ცოდნას სად შეიძენდა?!
 თავზე ჭიქას შეიდგამს
 მუცელს დააფაშფაშებს,
 ჩემს ნაჯაფარ ლექსებით
 ალაქარდებს ენასა.
 კოჭლობას ვერ შეკადრებ,
 კელანაობს თუმც ფრიად.

აშინაბრებს გოგოებს
 მსგავსებს იადონების,
 მამას უღრძო ლავიწი,
 დედას პანლური ჰკადრა,
 ძმები შემოიცივითა,
 უყვარს ფუფხურ-ფაფხური,
 რა დროსაც ეგ შობილა,
 იქვე რად არ გავთავდი?!
 უყვარს წვრილად თვალთვალი
 ამ უჯიშო სახედარს.

ქენგახორუ ცუდესუ
სოიშახე ჭყიანს თულეფი,
სოიშახე ინდურე როპოტანს
დო ეფშა რე კულეფი,
ჩაირცხინუანს ფარეფსუ
ტკვაჩილსუ თუ ხურდასუ,
ხურჩას რენი გოგონუნგ —
წურაფლენა ურთასუ,
არისტოტელგ მემქარებ
დუს ეთეში ურთანსუ.

ლიმა რენი იტყობუ
ნუნისი დო ხარანსუ,
გალე შურსუ ხირულენს,
დინახალე ღვარანსუ,
თხირსუ გილეგუდორუ
ცურუმულო იბირსუ,
პოემა დო რომანეფს
ენაცირანს ტკიბირსუ,
მარა ლერსეფს უმორსენს
როფოია კიბირსუ.

ბრელგ მოჯგირეს მეუკათუ
ორთუმელშა კანტუზია,
უკახალე ქეთიჯირქუ,
მიდგა ცუნდუ ლამპუზია,
ჰე კუნტასგ ქიფჩუათგნ ,
დუდშა გინმისხაპუნსია,
თოლიშგ უდუვალაფუო
ბაბმუშიშისგ კვამპუნსია.
მის რე ელმოსხაპანსგნი
თე მართალო გამბუზია!

ჩაგიჯდება ოჯახში,
 სანამ გოჭი ჭყვიტინებს,
 ინდაური ფხუკუნებს
 და საესეა კულები.
 ფულს სრულებით აგაცლის
 ტკიცინას თუ ჩხრიალას,
 ხურჩაში რომ გგონია —
 მოიძიე ურთაში.
 არისტოტელს შეშურდეს
 იმის თავის ტრიალი.

იმალება ომის დროს
 ნუნისსა და ხარანში,
 სულს განაბავს კარს გარეთ,
 შიგნით კიდევ — ღრიალებს.
 ახრამუნებს თხილ-კაკალს
 მღერის თავყირამალა,
 პომას და რომანებს
 ცხრილ-საცერში ატარებს,
 მაგრამ ლექსებს უსინჯავს
 კბილებს სახედარისას.

ბევრ ნათესავს შეუნთო
 სასთუმალთან ბრუალი,
 მიახოცა უკანალს
 ქლაჩუნა ვინც ჰყავდა.
 ცოტა მოკლედ თუ ვიტყვით,
 საკუთარ თავს ახტება,
 თვალის უხამხამებლად
 ბაბუისას ნებულობს.
 ნეტავ ვის მეტოლება
 გამბუზია ნამდვილად!

III

ენა გვალო ნარკვანა —
 ჯიმაკოჩიქ გეკმაძირუ,
 შურქ უმოსო გეკმაწილოხგ
 დო გურქ გვალო გეკმაწირუ...
 კოჩიქ, მარა მუკოჩიქ,
 ჩქიმი ჯიმა შუკოჩიქ,
 სენშა ნიჩვი ქიმემგუ,
 მუჟამს ჩხორო თუ ქოფჩი,
 მუ ბლოლიკო, გამბედუნგ,
 თხორილს ქენვოლუბოჩი.

შუკო

— ჯგირი რენ თუ ფური,
 ჩქინგ ჯიმა რე გური,
 ფეტელა რე გვარო,
 ჯინჯო — ოტობური,
 მარგალური ჭარუნს,
 ირო მუშო ჭვარუნს, —
 ესე იგი ქოფთქუათი
 შურკუნტალა ბჩალუნს,
 შუროსინდის ვანოღვენო
 თე მართალო ჩარუმს?!

უძღანძღალუ: ძღაბ ცუნსია,
 რომანს გილაძღაბუნსია,
 ჯიმაქ, ჯიმას მათხოზუნი,
 გილანთირუნდგ ლაღუმცია.
 ურაგადუ: უცორს შუმმა,
 ოსურეფიშგ ღლაბუცია,
 ვართგ შონს გგ დო ვართგ აფხაზას
 დო ვართგ ხოლო — მარგალსია,
 დიშუმუნი ქიდიჰყანს
 შარაშგ გილაფარკალსია.

III

ნაკმაზია ეგი მთლად,
წამეკიდა ძმაკაცი,
სული დამეწინხა და
გულიც ერთობ მეწურვის...
კაცი, მაგრამ რა კაცი,
ჩემი ძამა შუკოჩი,
თეფშზე დინგი ამიკრა,
ცხრა გოჭი როს ვაჭამე.
რას ვუზამდი, მომწვდა და
თხრილშიც ჩავადლლაზუნე.

შუკო

— კარგია თუ ცუდი,
ჩვენი ძმაა გური,
ფეტელაა გვარად,
ძირით — ოტობელი,
სულ მეგრულად გვიწერს,
სულ თავისთვის წალდავს,
ესე იგი, რომ ვთქვათ,
გულსიხარბე მთანგავს.
სინდისს რაღა უყო,
მართლაც ამ ავყიამ.

უჭინჭელია: გოგო ჰყავსო,
რომანს დაიჯობნებო,
ძმა ძმას როცა წაეკიდა
ლალუმ-ფინთიხს დაათრევდა.
უთქვამს: უყვარს ლოთობაო
და ლლაბუცი დიაცებთან,
არც სვანს ჰგავს და აღარც — აფხაზს,
არც მეგრელის სცხია რამე,
როს დათვრება სულს იცხონებს
შუკა-შარა ბორილით.

ბოშის ვაკეთენქია დო
ჟირშა მუგიავა ნირზი,
ჟირშა ეთის ქიგვარძლია,
ჟირშა ეთის ქიგვაყირზი.
მუთუნგ ვოულგ ცოდასია,
იშენგ მეთხოზგ მოდასია.
ქელეფულუ ბოში პუნსუნგ,
გვარგ დაძახუ მოთასია.
კოჩიქ, მარა მუ კოჩიქ,
ჩქიმი ჯიმა შუკოჩიქ.

ეთექ ქუწი: „ვო, შუკო,
ქანას შურო ქოშუქო,
სქანცალეფით მინორთელს
დო პარტახო გინორთელს?!“
ქუწი ორფელგ მუთ ხვადუდგ:
„მუქთა ღვინს ქოშუნქო?
დიანთელგ დო მუანთელეფს
ხოლო ქიგლატორშუნქო?!
თუთაშხაში ჭყელგ რექო,
წყარქ გენუო ნოშურქო?“

გურიშგ ლერსი ირგ დიხას
გეგონი დო ბიდიხა.
მუთა გაფუ ნაგურეფი,
დუდშა მეიგამგ ანგურეფი,
მუჟამს ართათ დორშაყარეს
დრანდას სქანი მანგურეფი,
მუშენი დაჩე დადული,
ციონუა ნაგურეფი,
დოიცილეფსგ, გობერჩღელე
დო ქიმწიჭყი ხანგურეფი.

გავაკეთებ ბიჭსო და
 ორჯერ ვძლიე ნიძლავში,
 ორჯერ იმას მივაძეხი,
 გავიტრიტე ორჯერვე.
 არარა აქვს საცოდავს,
 მაინც მოდას მიჰყვება,
 ბიჭი რომ მყავს დამალა,
 გვარი უცდის შვილიშვილს.
 კაცმა, მაგრამ რა კაცმა,
 ძმადნაფიცმა შუკოჩმა.

იქ ვუთხარი: „ე, შუკო,
 ქვეყნად ვინმეს ახსოვხარ,
 არეულში შენდართა
 და პარტახად ქცეულში?!“
 ვუთხარ რაიც ხვდებოდა:
 „მუქთა ღვინოს თუ ყლურწავ?!
 სიღედრებს და სიმამრებს
 უტყლამუნებ ისევლე?!
 ვინ გწყვლიდა ორშაბათს,
 წყალმა გავნო შმორისამ?!“

გურის ლექსი ყოველგნით
 გესმინა და დაბდურობ,
 სწავლით ვერას იკვებნი,
 თავში აგურს იშენდი,
 როცა ერთად შეგყარეს
 შენდარები დრანდაში,
 ვინაიდან თეთრ დედალს
 ყვილს დააზუთხებდი,
 რომ დაგიკლეს, აბღავლდი
 და დაიწყე აბღლობა.

წიმი სოვრე მიკინანდგ,
წიგნის მიშეკიკინანდგ,
„დონ კიხოტო“ ჩინებულს,
ავრე გურით შიკინანდგ,
ჭიჭე ბჟაკე მერჩასგნ,
სანჩო პანსა დიგორუ,
თიშე მოსალი ბაღდადის
ბრელი ვირი ინკორუ.
გილეშითუ ლაფილო,
კუდლკილარღვაფილო.“

ქუწი: „ვაჟას დუწონესუ
ართმა ნინა ჩარგალური,
მორო იმა ვოუშქიდუნა
სქანიცალი ჩვანგალური,
ვართი ხოლო უღონობა —
ცვერეთ გილეჩანგალუნი,
წკვარამე წოლაშე ნარაგვინა,
ჟანგამი დო ჯანგარული,
ხვამელს აკაკე ონირზუდუ,
ართგ რე ჩქიმი მარგალური!“

შუკო

— შურო ჭკუა ქოილუდუკონგ
ჩქიმე პატიოსანგ სახელე „შუკო“
სქანგ ფასონელგ ნაცხაფაშა
ვემშიაშინ უაფუდუკო.
სი ვარენო ლერსუაშე
მორუდენი თეშე ეფშინი,
მუ ჯანსულოშე მასხაპალშა
ქოიგე ცეთი ოშმეშინი.
თიცალგ დღასგ ენგოცოთა
დაბადებას იჭყანდენი,

წინ ვით წაიწეოდი,
 წიგნებს ჩაჰკირკიტებდი
 „ღონ კიხოტად“ საცნაურს,
 აქეთ მოგსპო სლოკინმა,
 პაწა წვერი რომ გქონდეს,
 სანჩო დაიძებნება,
 ბალდადში მის სადაგი
 ბევრი ვირი იცოხნის,
 განუყრელად ივლიდით,
 კუდგაყრილნი ნიადაგ.

H
O
U
N
A
N
A

ვთქვი: „ვაჟასაც უძაგეს
 ერთხელ ენა ჩარგლისა,
 თუმცა არვინ შეჰკადრა
 შენისთანა ბჟუტური,
 არც სიმწირე ქონების
 მობანცალე უჩინოდ,
 მრუმე მურში ნათრევი
 და დახრული ჟანგისგან,
 ნეტარს ცდიდა აკაკი.
 ჩემი ლექსი ერთია!“

შუკო

— ოდნავ ჰკუთა რომ გქონოდა,
 პათიოსანი სიტყვა „შუკო“
 შენს მანერულ ნაჩხაპნაში
 ჯობდა აღარ გაგერია.
 კაფიაში რომ მჯობნიდე
 გაიხარე ეგრემაც,
 რა ჯანსულოს მოცეკვავეს
 გიგავს ეგი ულვაში.
 იმფერ დღეში ჩაგაგდებ,
 იწყვილიდე გაჩენას,

ტვინი გითხუმურანდას დო
დუს კაკლარით ინჰყანდენი. —
ვადაცუნდა — ხეთე ძირუქ
ჩეჩმას მუჭო ბირცხანდენი,
ვითოჟირმა როხუნდენჯ დო
კინი დუდშე იჰყანდენი,
უფი ქეშქელიებუნი,
ჩილამურსუ ჩხვიჩხვანდენი.
თინერეფსუ ბედუნია,
ტიფას შუკოშგ მონდურია!

შუკო

— დაჩიჩიებულჯ რეთუ,
ეთექ მითილით გვალო,
ზუგიდს მუშგ სახე მიდუღით,
გეგნართინეთუ გალო,
თოლჯ გიყყანა ქართმა,
დუს მიკოდვანთუ ძალო,
მის მუშო ოკოთ ხორცო დო
მის მუშო ოკოთ ძვალო, —
ა, ბაბა, შუკოშგ ნაკვალი,
მერმეწანს თიში რაქვალი. —

ეს მითინ ვაკითხულენთი,
ვართ რკარნახენა გუმანი,
დიდა ცონილი გაფუნა,
ცონილი გაფუნა მუმანი,
ენა გიჩქნა დო ინა — ვარჯ
თქვათ დიცონუთუ ჭუმანი,
ზუგიდქ გეთუ დო მეტჯ ვარე,
ანწჯ თე შიბლა ჭკუმანი. —
მის ერგებ შუკოშგ კირტაფი?
ვეთებუ თიში ღირთაფი.

ტვინი გიწყლულდებოდეს და
 ამოირწყა ეკლებითა. —
 თუ არ დაჰყევ — ხელად ნახავ
 ჩემში ვით ბულრაობდე,
 ათორმეტჯერ ხეხავდე და
 კვლავ იწყებდე თავიდანვე,
 ოფლი როცა დაგელევა,
 ცრემლს ფანტავდე ფესვებივით.
 იმისთანებს დაახეთქებს,
 მტრისას შუკოს მომდღურება!

H
O
U
N
A
N
A

შუკო

— დაჩაჩანაკდით ერთობ,
 იქ შეძრომილხართ სრულად,
 ზუგდიდს წაართვით სახე
 გადააქციეთ გალად.
 თბილისს უბრიცავთ თვალებს,
 თავებს მიყრდნობთ ძალად,
 ვის რად უნდიხართ ხორცად,
 ვის რად უნდიხართ ძვალად. —
 აგერ, შუკოჩის კვალი,
 სოფელს ქოქოლას აყრის. —

ამას არავინ კითხულობთ,
 აღარც გკარნახობთ გუმანი,
 დამყნობილი გყავთ დედები,
 მამებიც დამყნობილია,
 ეს კი იცით და ის — არა,
 თქვენც დაიმყნობით ხვალთან,
 ზუგდიდი მორჩა, გასრულდა,
 აწი ეს შიბლა ინებონ. —
 ვის არგებს შუკოს ჩხიკინი?!
 დაუსრულებლად ჯავრობს.

შიბლაშე შიება ეშე ვარე
 დუდშე ძალამო ვაძღუდა,
 ევროპას გეგმეოჭორუა
 აზიაქ ბრელი გარღუდა.
 მარა მუ ბლოლა მიდგარენს
 ჩინიშე კიდალაქ ვარხუდა?!
 ვარდა ეშობას ბედურაქ
 თოლეფი ქუმულარღუდა?!
 ყუმინუნს თიში მართახი,
 დოქურსუ ქანა ჩათლახი.

უეკო

— ჯვარე გიწერა მადაშენი,
 მენჯირელო იდიარეთ,
 ქუდი ნოქუდია რენგ დო
 ზუგიდგ ნოზუგიდია რე...
 ზუგიდითუ ვაჭრენს დო
 ნავაჭრითუ ხარენსენი...
 ეთი ზუგიდარი ბზოკი,
 ხოლო ზუგიდარენსენი. —
 მორთე ასე დო უკირტონე,
 ქუას კიბირე მუგორღონე. —

მუ მოხვადე ჭუმანინი,
 ამდლა მიჩქუ ხუთიშა,
 კენჭის მითინს ვენუცოთა
 საარჩენო ყუთიშა.
 ასე ბჰარუნქ ლერსისუ დო
 უკულე დობჰარ ნოველას,
 ედუ გილმოზე ათეშე ჯერღვის,
 ასლანგ — ჯერღვიშე ნოცელას. —
 მოსათმენო ძნელი რე,
 დისიდენტი მენძელი რე. —

შიბლათა შოვნა ძნელია,
 თავიდან თუ არ გებოძა,
 ევროპას გამოვაპურებ,
 თუ წელი მოწყდა აზიას.
 მაგრამ რას ვიზამ ვილაცა
 ვერ ხვრეტდეს კედელს ჩინეთის?!
 ან ამეებში დაბღური
 თვალს მილულავდეს წამისად?!
 წუის შუკოჩის მათრახი,
 დაწიხლა ყოფნა ჩათლახი.

H
O
U
N
A
N
A

შუკო

„მადისგან ჯვარი გწერიათ,
 წამობარკლულმა იცოხნეთ,
 აწ ქუდი ნაქუდარია,
 ზუგდიდი — ნაზუგდიდარი...
 ზუგდიდელობით ვინც ვაჭრობს
 და იმ ნავაჭრით ზიმზიმებს,
 ეგ ზუგდიდელი გავპარსე,
 რომ ზუგდიდელობს აქამდის.“
 მიდი და შეუჩხიკინე,
 გინდ ლოდი ჩაგიკბეჩია.

რაც მოხდება ხვალისთვისა
 ხუთზე ვიცი აქედანვე,
 კენჭს არავის არ ჩავუგდებ
 საარჩევნო ყულაბაში.
 ახლა გიწერთ შარებს და
 მერე დავწერ ნოველას,
 ედუ ამის ძარღვს მკიდია,
 ასლან — ძარღვის შიმელზე.—
 მოსათმენად ქეა ძნელი,
 დისიდენტი მასპინძელი! —

მიბურჯუნს აზრეფი დო
მიხვინთქუას შაყირეფი...
ცათიშგ მაწულაღეფგ რენა,
ცუთიშგ პარიკმახერეფი.
ხუმა მიდგაშა მეიჩამუ,
მუ თეშა დო მუ — თიშა,
კენჭის მითინს ვენუცოთა
საარჩევნო ყუთიშა.—
ირუმუ დო ქუმუხუჯე,
ვარა ცქებზი ქუმულგ ცუჩე.

მ ა

— ენა ასე, მარა ადრე
ხომ ტკაბუნდი „მუკუზანსუ?!“
არჩევნეფცუ უფურკუნდგ
სახფრონტელი პუპუზასუ,
თიმწკალა რდგ ჩხოროწყუსუ
ქიგგორღვესუ ჯგირგ დო სქვამი,
ხეშა კულა ქეშიიდვესუ,
განთხშა ქეთოიკირეს სკამი.
ვემგარკესუ სუმგ სუტკასუ
თუ ჭვილი დო გებჟალია,

პუპუზაში მხარდამჭერო
მუჟამს კირცხშა გემშალია,
ქიმეიხუნეს მობანეთუ
საპოჟნიკგ დო ფერშალია.
არძა ხონარგ დოღიმინწუ
ოჯალეშგ დო „მუკუზანქუ“,
ასეთ ქორშუ სი ბედურა
თიმწკმა გაღოღგ მუ კუზაქუ,
არჩევნეფიშგ ვარიასუ
ასე რენო უკუსანქუ?!

მაბოჟირებს აზრები და
 მიგლაჯუნებს შაყრები...
 ამის მწოვრები არიან,
 იმის პარიკმახერები.
 ვისაც გინდა ხმა მიეცი,
 გინდა ამას და გინდ—იმას,
 კენჭს არავის არ ჩავუგდებ
 საარჩევნო ურნაში.“
 ღრუბლდება და ცოტა დაპყვ,
 ანდა ძღვენი მიართვი.

მე

— ეგი ახლა, მაგრამ ადრე
 ხომ ტუცავდი „მუკუზანს?!“
 არჩევნებში ხომ ქოქავდი
 სახფრონტელო პუპუზას?
 მაშინ იყო ჩხოროწყუში
 მოგაყარეს ტკბილ-ცხარე,
 ხელში ჭიქა მოგაჩეჩეს
 და ქვეშ სკამი მოგაბეს.
 სამ დღე-ღამეს არ მოგაკლეს
 გოჭი და ყველეული,

პუპუზიას მხარდამჭერად
 ოდეს კირცხში შევარდი,
 მოგიჩინეს მეინახედ
 ხარაზი და ფერშალი.
 ყოველი ხმა დაიფრინა
 ოჯალემ-მუკუზანმა.
 დღემდე გახსოვს უბედურო
 რა დღეშიაც ჩავარდი.
 არჩევნების გადავარდნას
 ახლაა რომ უჩივი?!

შუკო

— დიო ხოლო ვურზუქ ჩხურუს,
დიო ხოლო ვურზუქ შქირენს,
ინჰაცალო ინვოჯინექ
ჩქიმგ ცხოვრებას ინორშვინელს.
ენეფქ სახელი იკეთესი,
ჩქიმგ სოთინი ვამიშინეს, —
ადრე მუშო ჭვარუნსია,
ასე ითამ ვამიჩინენს. —
ლერიშგ ბების ქელვოსხაპი,
ბონდოშგ ბები ვამიშინერს...

IV

ვო, ჩქიმგ ჯიმა, ტარიელი,
ქისა თისხი დონჰკვილითუ,
ანწი ვარა მიჩომლეთ დო
ჰე ორტყაფუს მუნჭირითუ!
სამარგალო გოჭვარიტნ,
თეს ჭინგ ვარა დუჰკირითუ,
აკა ფაცხას დოლობუნსუ
თამაკონსუ მუშგ ჭირითუ,
ეგებგ ართშა დორხვადანი
ელარჯი დო თუ ჰვილითუ.

„სოსო, ლაიტი ქუდურღვიშო,
მუნაწია ანჯერიში,
მუხუდოშე ვეგეცოდას,
ჰკიდ აცინშო დამჯერიში,
ვარა ფართას გაცხადენსშო
ბრეზენტიში პერჩატკეთსუ,
ოძახებელქ ვაგაცუას:
„წიე, გეგნიფერჩვა ტყბსუ!“
თქუალაშე მუ გალოლე?
ეგებგ მუთუნგ მიკარლოლე?!

შუკო

— ჯერაც ვუძღვებ სიცივეს და
 ჯერაც ვუძღვებ მარხულობას,
 თითქოს ჭაში ჩავცქეროდე
 ჩემს ცხოვრებას ჩაფშტვინებულს.
 იმათ ჭედეს სახელი და
 ჩემი არსად მოიხსენეს,
 ადრე — წაღდავს თავისთვისო,
 ახლა ვითომ აღარ მიცნობს, —
 ლერის ბეზის წავეცეკვე,
 ბონდოს ბები არ მეგების...

IV

ჩემო ძმაო, ტარიელი,
 ქისა ისე გაგივსიათ,
 აწი მაინც მოიცალეთ
 ცოტა ქამრის მოსაჭერად!
 სამეგრელო რომ გაგიკაფეთ,
 ამას წკნელი მოუჭერით,
 სადმე ფაცხას შემოლობავს,
 თამაკონში თავის ჭირით,
 იქნებ ერთხელ შეგეგებონ
 ელარჯით და შემწვარ გოჭით.

„სოსო, სიმინდს მიართმევდე,
 მოწეულს-თქო ანჭერიდან,
 სოისთვის ნუ დაზოგავ
 მჭადს დააცხობს დამყოლიეს.
 თორემ ღიად გაუცხადებს
 ხელთათმანებს ბრეზენტისას,
 საძახებლად არ გაგიხდეს:
 „ბიჭო, ხელს ნუ გადიტყავებ!“
 ნეტავ თქმისგან რა მოგივა?
 ქეც გამორჩე იქნებ რამეს?!

ბალანობაზე ჯიმაკოჩი
ქორექშოდა, გურიშგ, ალე,
მეუ ლესიჭინეშა დო
თოლეფს ძალამს გურიალე,
ფეტერიში მოთა გოხოლგ,
ინა გვერდო ურია რე,
თოფურცალო მუშუსუნშო,
სოდგა ბანძლი-ნდურია რე.
უკუდელე ხოჯიცალო,
მიჩერჩელშო ოძიცალო.

მიჩქუ მუთა ვაგაპალუნშო
დიო დღარო, წიე, მიქა,
ჯონგ ფიფიას გეგნაბარას
ქუყიდასშო ართი ძიქვა,
თოფურითუ დორშვაპასშო
ბზაკალიში კუნტა ბიგა,
დო გორგალსუ უზეპუას
ველუდასშო სოიშახ დიფა.
თეშგ თქუალას გაბარენქუ,
მუჟამს ირფელს გაფარენქუ.

ქუწი უკულგ რწუნებულს:
„ენას ცუდე ვაკოდუო,
ოდიშისუ დახორეთუნ,
უხოლაშ აფ საკოდუო.
ეთექ თისხი გიოჭყესუ,
დახე დიტუ საქორთუო.
მანცხვარგ კარსუ ქიმუზიმათ
დინა ოთხი ალაბიშო,
ნამთინეშა ქემაკითხანს
უკულგ მუში ჯალაბიშო.

სიყმაწვილის ძმადნაფიცი
 თუკი ხარ-თქო გურის, ალე,
 წადი ლესიჭინეში და
 თვალი ფრიად დააკვესე,
 ფეტერების ფესვი მოსდგამს,
 სანახევრად ყვევრია,
 ზედ აცხია თაფლივით-თქო,
 სადაც მდურვა მტრობაა.
 კუდა ხარი ხომ გინახავს,
 დაჩერჩეტობს სასაცილოდ.

ვიცი არრა გაბადია
 ჯერჯერობით, ბიჭო, მიქა,
 ჯონ ფიფიას გადულოცოს
 უყიდოს-თქო ერთი ძიქვა,
 თაფლში კარგად ამოავლოს
 ჯოხი ბზისგან გამოთლილი
 და ბეჭებზე უზათქუნოს,
 სანამ ალი არ ავარდეს.
 დაგებარებ თქმას ამისას,
 როცა ყოველს გააფულებ.

უთხარ მერე რწმუნებულს:
 „ამას სახლი არ უნდა-თქო,
 ოდიშში რომ დაასახლეთ,
 ახლოს იყო საკოდუო?
 მანდ იმხელა დააწყველეს,
 ლამის მამულს გაეცალა.
 მანცხვარკართან მიუზომეთ
 მიწა ოთხი ალაბი-თქო,
 შიგადაშიგ მოაკითხავს
 მერე მისი ჯალაბი-თქო.

ვო, ჩქიმგ ჯიმა, ტარიელი,
 ვო, ჩქიმგ ჯიმა დგებუაძე,
 ქარწყექ, ცათე შურგ დო გური
 მუშე მანწარათ მეპურასკე,
 ბცოფერედკო მეკააუსტე,
 ვარა ხოლო — მეპურასკე,
 ხვამელგ თქვანი მახორობა,
 მუსხითგ ჩქიმი მეპურასხე!
 ვადამჭერქდა, ჯა-ქუათუ
 შუკოს ქიმეიკათუანთუ.

ანთარიაშე მობირეშის
 ქელუდირთშო, ქანთარია,
 ჯვარშე გეგმუკერკელეთშო
 მარმალრო ფანთარია,
 მოხელესუ ქიმეჩითშო
 ქიდიჭყასუ ტანტალია,
 მერგებნანშო, გეუოლუნ
 მუჟამს შურიშე ხანტალია.
 გუნვოძახა ვარდა შუკოს
 დო გოფუჟდანთ მიკონს-მუკონს.

მუ გათქუე ირაკლიშა,
 ჯიშტის ჭყიშენს ხოჩა მარე,
 ჭიჭე მეჩამა ქორდასშო,
 მუჟამს ბრელიშე მოჩამარე,
 ჭყონ-ჭუბური მოკვათიშო
 დო ძალამას გოჩვამბარე,
 დადვანიში კამაზეფი
 წვათა-წვანშა მოჭვამბარე.
 ვარა ქუმურს მოზარეთშო,
 შუკო ჭუჭელგ-ოსარეთშო.

ჩემო ძმაო, ტარიელი,
 ჩემო ძმაო, დგებუაძვე,
 ხედავ, ესე სული-გული
 სიმწრით როგორ დახრუკულა,
 ვყოფილიყავ მეკომბოსტე,
 ანდა კიდევ — მეპრასია,
 დალოცვილი თქვენი ყოფნა,
 ჩემიც რარიგ მობუზულა.
 არ მისმენ და მეწყრივით
 ხელად შუკოს მოგიგზავნით.

ანთარისა მოგალობეს
 დაუდექ-თქო ქანთარია,
 დაუგორეთ ჯვარიდან-თქო
 მარმარილო მოდიდროვნო,
 ჩააბარეთ ხელოსანს და
 აკრიალოს ზეცასავით,
 წაგვადგება, როს აუტყდეს
 მკერდში სულის ხროტინები,
 ანდა შუკოს გადავძახებ
 და წაყროლავეთ გარეშემოს.

რალა გეთქმის ირაკლისთვის,
 ზვავებს მწყემსავს ხოჩა მარე,
 იყოს ცოტა წაშველება,
 როცა ბევრის მოხვეჭაა.
 მოსჭერი-თქო მუხა-წაბლი,
 და საკმაოდ გაატყოს,
 კამაზები დადვანისა
 სულ პირთამდე ამოყოროს,
 თორემ მოვა შემცხადებლად
 შუკო ჭინჭრის პერანგით-თქო.

ტარიელი, სი გიცადი,
 ტარიელი, ჯიმა, სი — სუ,
 ანდერზისუ გაბარენქუ
 მუჭოთ ნოტარიუსისუ,
 ჩქიმგ დაზღვევაშუ ქარლადეფი
 დასტობითუ ტკვაჩუნია,
 აიშახ ბრელი ეკმათხოზ დო
 ანწით მიმინჯ ფაჩულია.
 მარა ირფელქუ მისირუდა
 დო გვალო სერქ დიზირუდა,

ქარლადეფი ფშინეთი დო
 ნუგზარგ შარა მის კილუნშო,
 აკა წიგნი გეშქუშქვათუ
 მუჟამს ღურუთ დიშქვილუნშო.
 ორთუმელშა ქიმწუღვათუ
 სიტყვა მუდგა მიშინუშო,
 კინგ ახალშო ღუბემტათუ
 კითხრითუ დიშირუნშო.
 სამარგალოშუ ჯინჯი რენშო,
 საფულეშა დინჯირენშო.

ცუხ, მივოტე ღვინიშ შუმა
 დო შურქ ქიდიჰყ ცხურცხინუა,
 სერ-სერიითუ მანცხვარგ კარსუ,
 სპილოს ვეოკურცხინუა,
 ვართე ნირსეფსუ მებთხოზუქუ,
 ცუნდიშუ ნალით ჭკადილეფსუ,
 ჯვეშობურო ვაბღურჯოლუნქ
 თხუმუეფი ჭყვადილეფსუ.
 მივალუანს ხეს აგაგა
 დო ჟი დო ჟი მივოგაგა.

ტარიელი, შენ იყუჩე,
 ტარიელი, ძმაო, შენ — სუ,
 დაგიბარებ ამა ანდერძს,
 რარიგადაც ნოტარიუსს,
 დაზღვევათა ქალაღები
 დასტა-დასტად მილაგია,
 ბევრი მსდია აქამდე და
 აწიც მიძმოს ფუჩულიამ.
 მაგრამ ყოვლი თუ განქარდა,
 და მთლად ლამე ჩამოშვავდა,

ქალაღები ვახსენეთ და
 ნუგზარ, გზა ვის დახშია-თქო,
 ერთი წიგნი დავუბეჭდოთ,
 როს სიკვდილით მოიმშვილდოს.
 სასთუმალთან ჩამოვულოთ
 დაცდენია სიტყვა რაიც,
 კვლავ ხელახლა დავუსტამბოთ
 ოდეს კითხვით გაიცრიცოს.
 სამეგრელოს ძირია-თქო,
 საფლავს ჩაიწვინება-თქო.

ეხ, დავაგდე ღვინის სმა და
 სულმაც იწყო ფაციფუცი,
 ლამ-ლამით მანცხვარკარიდან*
 სპილოს* აღარ ვესიტყვები.
 აღარც ნისლებს მივაცილებ
 დაჭედილებს ცვრის ნალებით,
 ძველებურად არ ვეხვევი
 ამ სამიწე თხმელიანბს.
 ხელებს მიხმობს მოჩვენება
 და ზემორე ვეხეტები.

ეში — ყბურს ეკვობეჭუ,
შუკოშგ ლერსეფს მენართელი,
ჩქიჩქუეფი ჭაჭალანა,
თუთა გელურს ჩე ლართელი.
ოსურცალო რჩხვიანს ტურა
დო ლანჯიში ზიმოთი რე,
ძვალსუ ხორცი ეთხიებუ,
სო რე შური გიმოთირე?!
არძა კარგ რე ენჯამილი,
შურგ ბჟაშა რე მეჩამილი.

თაში, ნამდა, ტარიელი,
გვარიანას ქომიფუქი,
ცუდეს ჩეჩმა გეძიკუნი,
არძინბაშა ქომიჩუქი,
ნატყვიარი ბუტკა გემდგუ
ფაიფურიშგ აკანისუ,
ართი კოჩშა გეგნომიჩი,
თინა ორკუ აკა ისუ.
მუჟამს პალურს ქოდაცნანი
დო ქასქიდუ ცუჯი ფალო,
მინშა ოსქო გეგმადირთუ,
მინი — ჯოდორიშგ დაკირალო.

1998 წ.

ისე — ვზივარ კერიასთან
 შუკოს ლექსებს მიხლართული,
 პატარების წიაჭია,
 მთვარე მოდის თეთრჩოხება.
 დიაცივიტ ჩხავის ტურა
 და ისლების შრიალია,
 ხორცი ძვლისგან გაიყრება,
 სულს სად ჰპოვებ სამაგივროს?!
 გახსნილია ყველა კარი,
 სული მნათობს ეანდერძა.

ამგვარად, რომ, ტარიელი,
 გვარიანად კი მჯობიხარ,
 შინ ჩეჩმა რომ წაფერდილა,
 არძინბასთვის მისახსოვრე.
 ნატყვიარი ჯიხური მაქვს
 ფაიფურის მიდამოში,
 ერთ ჩვენებურს გადაეცი
 ახლა ესლა აკლია მას.
 როცა პანდურს ამოჰკრავენ,
 ამარაღა დარჩეს ყურის
 ხან სალორედ წაადგება,
 ხანაც — ძაღლის დასაბმელად.

1998 წ.

* მ უ ნ ა ნ ა

ბ უ რ ი მ ტ ი ბ ა ნ ი

პირბი მემოთხე

ოღოია

მეჯღუნა

ირფელს ოჭიშგ ქურთინე დო
ხალხიშგ გური ვადნუა,
ომბოლს ცხირა დაცხირაფე,
ტყურათ ვეგლახანდინუა,
ცვერეს ხინჯი ქიმეგჭიშე,
სერეფიშა ვარჯგინუა,
ცუნგას ბირა ქიდარზაფე,
უკოჩანა ვარჩქილუა,
ოღოიაშგ ნორცხვა რექუ,
010 ირგ ცოდებიშგ მორსხა რექუ.

არფელს ოჭიშგ ქურთინე დო
შქას ქიმშანთხი გაზებელსუ,
დიხაშგ გურშა გენაცუნი,
ომბოლსუ დო მარსხებელსუ,
ვაგაშქურნას — სქანი ჟიშე
ულურალა არსებენსუ,
ირგ ჭუასუ გოიჭვარუნსუ,
უგურზებგ დო გარზებელსუ.
სი რექ სინთე ოღინიში,
020 წკვარამია, გოდინ იში!

ოდოია

მიაჯნა

ყოველს ზურგი აქციე და
ხალხის ნდობას ნუ დაკარგავ,
ობოლს კვერი გამოუცხვე,
ამოდ ნუ ამუშაკებ,
ბრმას ბონდები მიაშველე,
ბნელს ნუ დაამარცხებინებ,
დააგ ზნინე ყრუს ჰანგები,
უკაცობას ნუღარ ასმენ,
ოდოიას ღადარი ხარ,
010 მალამო ხარ ბოველ წყლულის.

ყოველს ზურგი აქციე და
შუაჩადექ წაკიდებულს,
მიწის გულში ჩაედევნე
ობოლსა და ხელგასამართს,
ნუღარ შიშობ — შენს ზემორე
უსიკვდილოს უფევაა,
ყოველ ტკივილს გაგიკაფავს,
ასატანს და გაუსაძლისს.
შენ ოდინის ნათელი ხარ,
020 უკუგენეთო, გადაშენდი!

ირფელს ოჭიშგ ქურთინე დო
შარა გონწყი მობირეში,
ხუმლა ჩხვიჩხის დუხვანცალე,
ნოცელგ პირით გოპირეში,
სანთელეფი ვაშქირიტა
მოხვამე დო მოპირეში.
ხანგას ტანშე გეიშუფართხი,
აღდაჩხირი ონკირეში.
სი ოდიში თანაფა რექ,
030 რინაშგ ეთოჰყანაფა რექ.

ხალხიშგ გური ვადინე დო
ირფელს ოჭიშგ ქურთინედა,
დექექებუქ ერებამო,
ცაშა გეშახურთქინედა,
მოთალეფი ეგკათხოზუ,
ასე გოკონგ უჩილე რდა,
ცინდა რინაშგ მაძგაბალი,
ულურალსგ ურჩქილედა.
ლეკურს შხვეფქუ მუკურთანი,
040 ჩქი ბკვერათუ წყუ გურთანი!

„ჰალიძონეფქ ეპისტრო დო
ოდიოსის მაცუნესუ, —
ღაბაჩანსუ ჰომეროსი,
არიკეფი ვაჰუმენსუ, —
ვარჩხილიში ობადიშშე
შორ ალიბეს დაცუნესუ,“
ჩქით ვოძირანთ მახორობას,
აგაში დო ბჟაჰურენსუ.
ახალი დო ირო ჯვეში,
050 ქუმუძახათ ობირეში!

ყოველს ზურგი აქციე და
 გზა გახსენი მომღერლისა,
 ხმელ-ხმელ ფესვებს უჩიჩხინე,
 ტოტი ფთილით აფავილე.
 სანთლებს ნუღარ ჩამაქრალე
 მოაჯე და მლოცველისას,
 შეშლილისგან გამოფერთხე
 ცეცხლის ალი საკრეთის.
 შენ ოდინის აღდგომა ხარ —
 030 არსებობის საბადისი.

ხალხის გულს თუ არ დაკარგავ,
 და ზურგს აქციე ყოველივეს,
 ამჩატდები ოდის მსგავსად,
 ცისკენ გადაფათქუნდები,
 შვილთა შვილი დაგესევა,
 დღეს უცოლო იყავ თუნდაც,
 ციდა ყოფნის გამძიძგნავი
 ყურს მიუგდებ უსიკვდილოს.
 ხმლები სხვებმა ატრიალონ,
 040 ჩვენ ვკვერავდეთ გუთან-წყაროს!

„ეპისტროფოსს და ოდიოსს
 მოჰყენე ჰალიძონებიო, —
 გვიბაბანებს ჰომეროსი,
 არაკები არ ელევა, —
 ვერცხლის შორი საბადოდან,
 დაჰყენე ალიბეის მხარეს,“
 ჩვენც ვანახებთ წუთისოფელს
 სულეთის თუ მზიანეთის,
 ახალი და მარად ძველი,
 050 შემოვძახოთ სიმღერები!

ოდს პირველი

დუდიუგ ბოჭყოლადა

I. 1. ღაზარე

სიტყვაქ ეფუ ჟიმოლეშე,
სიტყვა დუდო ღორონთი რე,
ღორონთწკმა ზოჯუნს თინა,
ასეთგ თიში ოროთგ რე,
შურდგ უმილსუ ვაჩინებე,
ჭყოლოფა თუ ჭყორონი რე,
თოლი მითინს ვაჭირინე
ჟღამინი თუ ჩხორონთი რე,
უფალიში მოტოლუა
010 რე სიტყვაში გოთოლუა.

შუმერული ფრფიტეფსუ
მარგალქ ოფელგ თაშგეხანტუ:
ღორონთგ მუში ნასაქვარას
სამოთხეშა აშედანდუ,
ბჟალარაში ხეშქაგურშა
დინა რთაფათგ ქაშეხანდუ,
ხე ჯა-ნერჩის ქუპოტინუ,
ღობერეფი ქაშედანდუ.
იონა რდგ მეხვამარდე,
020 მუჟამს წყარქიმიღგ ამარდე.

ოდს კირველი

ანისტორიისა

I. 1. ღაზარე

სიტყვა მოდულს ზემოთიდან,
სიტყვა მამა-ღმერთი არის,
ცაბათთან ბრძანდება ის,
ახლაც მისი ნათლითაა,
სულდგმული ვერ ამოიცნობს,
წყალობა თუ წყრომისაა,
თვალს მიუწვდენს ველარავინ,
სიავე თუ სიგლახეა,
თავად უფლის შესადარი
010 არის სიტყვის გარანდებნი.

შუმერების ფირფიტებზე
ასე ხატავს სვეს მარგალი:
ღმერთი თავის ნამოღვაწარს
სამოთხემდე აიტანდა,
მზიანეთის ხელისგული
მიწის ბრუნვით ამუშავა,
ხელი ხე-ცხადს წაუწვდინა
ღობეები გადათქერა,
მეხომალდე იყო ონ,
020 ოდეს წყალმა გამიტაცა.

ამშვიდლაში დინარცხუა
ირფელჯ ართო იკვარკვანტუ,
წკვერემით დოქუნილი
ოჭმარესუ გიკარკანტუ,
დოლოს, ცინით გოსქანჩილსუ,
შურჯ რინაშა აცაცუნი,
მარა ცურენს სოიშახითუ
ჩხურუ ვემკიკვაწაწუნი.
სიტყვეფით რე რაბადელი,
030 ლორონთიში რაგადელი.

ვითოჟირი მილიარდი
წანაშგ მეტჯ რე ქიანა ირთანს,
თუთა მინშა იშირუნჯ დო
მინშა ცუჯეფჯ გილუფირთანს,
მეფურინუნს გალაქტიკა,
მეუპონუ წყარეფჯკირდას
დღამუშისუ იკილოთუ,
ჩაფლაშგ ნერჩიქვ ვადუშირდას,
გასურება გოჭყაფა რე,
040 ბეჭედლა მონჭყაფა რე.

ჩქინდა მითინს ვოუკითხირუ
ბჟას მუშენი ოფორჯ დიხა,
ვარა ვითი ელმაცვინჯე
მუშენი რე ნაბორდიხა,
ჩქი ართჯ თუთა მაპალუნანჯ,
ცოდა მერკურს შურო ვაცუნს,
მარსის ჟირი გათართალუ,
ნეპტუნჯ ბრუოს გილამაცუნს,
ვითოჟირი გართანს ურანს,
050 შხვამოლეშე მეტი ცურანს.

გაჩენილი ექვსი დღისა
 ერთად ბრუნავს ყოველივე,
 უკუნეთით დაბურული
 ალიონზე განათდება,
 მოლს ყინვისგან გასაგნებულს,
 სული ყოფნით ეხარბება,
 მაგრამ ითმენს სანამდისინ
 სიცივე არ გადაივლის.
 სიტყვითაა ჩაწინწკლული
 030 ცაბათის ნაამბობი.

თორმეტ მილიარდზე მეტი
 წელია რომ ბრუნავს ჟამი,
 მთვარე ზოგჯერ ილევა და
 ზოგჯერ ყურებს აპარტყუნებს,
 ფრინავს ვრცელი გალაქტიკა,
 წყლები ტინებს მიყუდვია,
 დღენიდაგ დაფუსფუსებს,
 ვერ ცვეთს ლანჩას ქალამნისას.
 გაჩენაა დასასრული,
 040 დაბეჭდვა კი — თავის მოხსნა.

მე არავინ დამკითხვია
 მიწა მზეს რად ეფარება,
 ანდა ათი თანამგზავრი
 რისთვისაა ნაბოდვარი,
 ერთი მთვარე გვაბადია,
 საწყალ მერკურს სულ არა ჰყავს,
 მარსს ორილა დასტრიალებს,
 ნეპტუნი რვას მიმოხედნის.
 თორმეტია ურანოსთან,
 050 სხვაგნით კიდევ მეტი ყმუის.

სინთე, ნამუთ ჩქი ბჰოფუნანგ
სუმკუთხულო მიშქუმალუ,
ემგ ცილინდრიშგ ფორმა ულუ,
საწმობუნოთ დიშქუმალუ,
ვაგათქუე მუქგეცაცუ
სონგ მალი დო მიშგ მაგორუ,
სინთე დიხას ურთანსენი,
ირგ მირსხალსუ მიშმახორუ.
თე ამბეფით კიდა-კიდა,
060 გებდგი ბრელი პირამიდა.

ქუა ქუას გენწკარილი
ტორნადოფეს ურთანსენი,
ითამგ დიხა უხონ უდკო
კიდირჩელა გურთანსენი,
ფარაონი შურიშგ ლაფას
ცაშა გეშაბურსანსენი,
ღორონთისუ მიაკათუ,
ლალაქ — ღურუ ღურზასენი.
სუმგ დო ოთხით აკონწყილი,
070 ეფურნელგ დო აკონწყილი.

ქურუმეფიშგ წერილეფით
ჭიჭეს ქეთიეფრსქემუა:
შუმერს ცოფუ ეჭკარილი
ატლანტიდაშგ ქვერსემუა,
მუჭო გეთოლგ მურიცხიქ დო
რფელგქ ართო მისიროტუ,
დიხაშგ ღერძექ გეგნიკინუ,
ნამუთ აიშახ ისირო რდუ.
ეკინა დო დოკინოლას,
080 ცოდა კოჩიქ სო გინოლას?!

ჩვენ რომ გვიჭერს შუქდიადი,
სამკუთხედით მობრძანდება,
ისე ცილინდრს ემსგავსება,
სამომავლოდ დაესობა.
ველარ იტყვი რამ მოჩმახა
სით წამსვლელი, ვის მძებნელი,
შუქი მიწას რომ აბრუნებს
ყოველ მისხალში ბინადრობს.
ამა ამბით კიდით-კიდე,
060 დავდგი ბევრი პირამიდა.

ქვები ქვაზე დაწყობილი
ტორნადოებს რომ აბრუნებს,
ვითომ მიწა გადაეხნას
გუთანს გულ-მკერდ განათებულს,
ფარაონი სულხდომისას
ცად რომ ამობობოქრდება,
ამაღლდება ზეციერთან
მონამ ყლაპოს სიკვდილეთი.
სამი-ოთხით შეკონილი,
070 აფრენილი-დაქცეული.

ქურუმების წერილებით
ცოტას წავიკამარები,
შუმერს ჰქონდა აღწერილი
ატლანტიდის წყალში დანთქმა,
ვით ჩამოწყდა ვარსკვლავი და
რარიგ მოსრა ყოველივე,
მიწის ღერძი გადიწია
ლარივით რომ იყო ადრე.
აწევა და დაწევისას
080 კაცმა სადღა დაივანოს?!

სინდიუმორო გეკიფაჩუ:
 კაკასია, ჰიმალაი,
 ანდეფი დო აპალაჩი,
 მინს გვალაშე გიმაღლ აცი,
 მინშა შურიშე ეშალაფა,
 მინშა შურიშე დგვ მალაი,
 ულიებუ სქიბუეფით
 დუდიშე გინოქულაი,
 ზღვაშე ჭვეთი ქასქილადუ,
 090 ნჭყოლირე გური ვასქილადუ.

იხორუ დო დუდშე იჭყანს
 ჯვეში რჩქინაშე თასუასუ,
 გიოჭარანს ქვიმასუ დო
 გვართა ჭიშუ ლასუასუ,
 აკა ართშა ქეშეტენდას
 ფარეფიში კასუასუ,
 გურგინიშა მინჭუაფუ,
 ზენშა გეშაკვაზუასუ,
 ობჟინუანს ავრე ოროს,
 100 ედემშამო შორო-ბოროს.

გალიასუ ბჟასკუა რე,
 ალბიონსე გელეფინი,
 გურსუ ტყვია მორხვადუნი
 სარდიკია ქელეფინი,
 ყბერი რე ისრაელსუ —
 გექიმნელი სელეგინი,
 ლათინირე იტალიას
 მუჟამს ტროას ველეცინი,
 ცაშა მუთუნე ვედილაღე
 110 დო ქიგედვალე მედიხალე.

სინდიკავით განიბნევა:
 კავკასია, ჰიმალაი,
 ანდები და აპალაჩი,
 ვინ მთებიდან დაეშვება,
 ზოგჯერ სულის ამოხდომა,
 ზოგჯერ სულის ჩაბუდება,
 უსასრულო დოლაბების
 თავზე დატრიალებანი,
 ზღვისგან წვეთი შეგრჩენია,
 090 გულის წყლული ვერ მოშუშდა.

სახლდება და ისევ იწყებს
 ძველი ცოდნის თესლის ჩაყრას,
 ზედ წააწერს ქვიშროვანზე
 ზვირთი წაშლის უმაღლესად,
 ნეტა ერთხელ დაივიწყოს
 ზანდუკების ფულით ძეკნა,
 მებთატეხას მიეჩქარის,
 თავს ამოჰყოფს ტრიალ მინდვრად,
 ამზეურებს აქეთ ჩეროს,
 100 ერთიანად გიჟ-სულელას.

გალებს შორის მზის შვილია,
 ბრიტანეთში — გელთა მოდგმა,
 გულში ტყვია რომ მოგხვდება
 სარდიკია ჩაიფინე,
 ყებერია ისრაელში —
 ჩამოქნილი სულ უგუნნი,
 რომაელი — იტალიას,
 როს ტროიდან განქარდება.
 რას დააკლებს ნეტავ ზეცას?!
 110 დარქმევია მიწის მუშა.

მართალი რე ვოუჩქინას
ბედშადუდიშ ათოდვალა,
მარამი რე დობადონას
კინი თიში მაცოდალა?
ღორონთიში თასი ჯოხო,
მუსხი ოკო გეჩუალე,
საწმობუნოთ მეღენჯ დღაშო
მუთუნითგ ვეჩუალე.
მეცენს ქუა ოხვამერი
120 დო სისქვამე გოღანერი.

ქარლადიშა ვატყობინე
კოჩის ფსქე დო სამოხიო,
გურწყორილო ქორძირუნსგნ,
თქუანს: „ხელეფგ ამოლიო“,
დასქელენქინ — გიწოლენსუ:
„მუშენ ბლოლი კინგ ჩიხევა“,
დათხითხორენქ ძალამსგ დო:
„მებტახო კვინჭიხევა“.
თიშგ კუსაფგ დო სოფინი,
130 ვედინტირე სოთინი.

ოტყობინალგ ვაგაში
უმკუთვალუ მურიცხის,
ხვალე ღორონთგ გიზალანს
რინობუა ურიცხვის.
მენცარობა რსიროტუნს
ღებადებუქგ მურიცხის.
მუჟამს კითეფგ ქიდოიჭყანს
ხეკვარჩხულო ბურიცხის.
გოკო ირო თელუა
140 დო შურს ისანთელუა.

მართალია, მან არ იცის
 სხვისთვის თავის დამონება,
 თუმცა ვინ არის საბადისში
 ისევ მასზე საცოდავი?!
 ცაბაოთის თესლი ჰქვია,
 სხვანაირად როგორ გითხრა,
 სამუდამოდ გაღმა დღისთვის
 ველარაფერს გადინახავ.
 გაქრეს ქვები სალოცავი
 120 და სიმშვენიე გუშინდელი.

ველარ დამალავს ქალაღზე
 კაცი ჯილაგს და გასაგისს,
 როცა ამღვრეულს გიხილავს,
 იტყვის: „გამწორე რისთვისო“,
 განასქელებ და გაგკილავს:
 „რად მქმენ ასეთი მყოფეო“,
 ზომისად დაათხელებ და:
 „დამიმსხვრიეო ლავიწი“.
 იმისი შფოთვა და კვნესა
 130 ველარსად დასადგურდება.

სამალვის ვერ იპოვი
 აურაცხელ ვარსკვლავში,
 მარტო ღმერთი გაბრდება
 უსასრულო სუფევას,
 გულთმისნობა შეგმუსრავს
 რაჟამს დაიბადები,
 როს დაიწყებს თითები
 კრუნჩხვებს ხელებმარცხიანს.
 გინდა მარადისობა
 140 და სულს მოიშუქდიღებ.

ფაუსტცალო ბადგ მინშა
ჯგრობუაშ ბანდლუა,
ვარა კეხანაცალო
რინაშ ეკოლანდლუა.
დოსქილადა ვეპალუ,
ჟირშა მითინქ ვეფალუ,
გესანწალინგ — ცხოვრებაქ
რობუს ქენგობებალუ.
შუბარზამგდა რჯგინია:
150 „მუშენ ემორჩქინია“.

სიტყვაშენი ბზოჯითი დო
ლორონთგ რე თიშგ გოთოლუა,
შხვეფი გილაბანძლინი რე —
წყარიშგ გილაკოდოლუა,
„გინძას ჭარგ დო კუნტას იჩი“,
რუსთველშე რე ზოჯოლუა,
იშენგ ჰომეროსი პუნა,
ირკოჩიში მოტოლუა.
სიტყვა ზელგ რე მილიონი,
160 მარა ართგ რე ილიონი.

ჩხორო წანაშგ ნალიმარი
მავითასუ დაგვარგვალუ,
ფურინელი ისარეფი
დოშქვილუ დო დაკვარკვალუ,
აქილევსიშგ შურგ დო გური
აღდაჩხირო ქაპარპალუ,
დოზგუმონჯუ არიკეფი
დო ფაიტონშო დაბარბალუ.
ულუნჭაფგ რე ჰომეროსი,
170 გოძგ გოლანს დო ჭუმენორსი.

ფაუსტივით კმარს ზოგჯერ
 კარგი საქმის ქმედება,
 ანდა კეხანასავით —
 ამტუტება საწუთროს.
 გადარჩენა ფუჭია,
 ორჯერ არვინ ყვავილობს,
 გამწარდი და ყოფამაც
 ხევში ჩაგაქვესკნელა.
 ამ შურიან-მძღველმა:
 150 „რისთვის გამაჩინეო“.

სიტყვის გამოვბრძანეთ და
 ის უფლისგან ითლება,
 სხვა ამაო შრომაა —
 წყალთა კოდვა ნამდვილი,
 „გრძლად აღწერე, მოკლედ თქვი“,
 ნაბრძნობია რუსთველის,
 მინც ჰომეროსი გვყავს
 ყოველივეს მამფალი.
 სიტყვა თქმულა ათასი,
 160 მაგრამ ტროა ერთია.

ცხრა წელიწადს ნაომარი
 მეათეში აამდულრა,
 გაფრენილი ისრონი
 მომშვილდა და დაამრგვალა,
 აქილევსის სული, გული
 აბრიალა ცეცხლის ალად,
 ჩამოგრიხა არაკები
 და ეტლთათვის შემორკალა.
 ჰომეროსი უბადლოა,
 170 მკის გუშინდელ-ხვალინდელს.

გეჟნიას ქენაქოსუ
დანტექ კოჩი გოჟამილი,
ეთექ ბრელი ოგორაფუ
ედემგ რინათ მოჩამილი,
მინშა მარონგ ქეწიცუნუ,
მინშა ხოლო — ბეატრიჩა,
შურგ ქიმილუ უფალიშა
კაკაბი დო ართო ქვიჩა.
ლურუს ხელეფგ ქუდუვალუ,
180 ჰომერს მაჟრათ ქემაცალუ.

ოჰანი გოეთე რე
ფაუსტიში მახანტალა,
აკა შური აპალუდუ
ძვალგ დო ხორციტ ნახანტალა,
თინათ გეგმაჩამაფუ დო
ქიანას დუდშა ქიგოულუ,
იშენგ უფალს ქიმიაკათუ,
მორო შორშე მიკოულუ.
ა — სუმგ ბარჯგისო ცოფერე,
190 ანწი ღანდა ილობერე.

უკულგ ბრელი ობირძლუდუ
თოლუნჭაფუ თი კარდესუ,
მორახტილი ჩე რაშეფი
უკუმელას მიკირდესუ,
მარა ბედგ რე მარგალიში —
სისმარეფქუ მიკირტესუ,
მინქ გ ხორციო მიდამჯუმუ,
შხვეფქუ ძვალი იკირთესუ,
აკა ლერსიქ ამოსქიდუ —
200 ვამათელგ დო ვამოშქვიდუ.

ჯოჯოხეთში ჩაანარცხა
 დანტემ კაცი გათვალული,
 იქ მრავალგზის აძებნინა
 ედემი ღვთით ბოძებული,
 ხან მარონი წარიმძღვარა,
 ხანაც კიდევ — ბეატრიჩე,
 სული უფალს ჩააბარა
 ანკარა და გადაშლილი.
 სიკვდილს ხელი დაუქნია
 180 და მეორედ ეძმო ჰომერს.

ოჰანი გოეთეა
 დამხატველი ფაუსტისა,
 ერთი სულილა ებადა
 ძვალ-ხორც შიგან მოკიანთე,
 ისიც გააყიდინა და
 სოფელს თავზე შემოავლო,
 მაინც უფალს მიეახლა,
 თუმცა შორიდან მოუარა.
 აჰა, სარი სამეფული,
 190 აწი ღობე მოიწნება.

მერე ბევრი ებლაუჭა
 თვალუწვდენელ იმ მწვერვალებს,
 დარახტული თეთრონები
 გვება უკუნ სიბნელეში,
 მაგრამ ბედზე მეგრელისა
 შემომიჩნდნენ ზმანებები,
 ზოგმა ხორცად წამიძლოლა,
 სხვებმა ძვლებმად დამიტაცეს.
 ერთი ლექსი შემრჩენია,
 200 არც მხუთავს და აღარც მარჩენს.

პოეტეფი ბრელი პუნა,
ბო ძი უ თუ ხაიამი,
მონოლითი ვანდღულენა —
წყუ მიხვარჩალგ ხაიამი,
ფირდოუსი ამბეს რზვენუნს,
შექსპარგ ყამას ლასირანსუ,
გილეფურფინგ ბაირონი,
შხვეფგ კიკონნა ნაზირასუ.
მუ დროს ცხენიშგ რულაფა რე?!
210 შურიშგ ეკონდღულაფარე!

„ნთხორილგ რე ნინა ქორთული
მაჟირა დღაში მულაშა,
ირგ კოჩიშგ ორწუნებელო
ღორონთით, ანდა რჯულაშა,
ასე ლურენჯი ტომბასგ
სისმარით ნამერთულაშა,
ლაზარე გემძნა სახელო
ხარებათ ნასარჩულაშა,“
თქუანს ონა-ზოსგმე:
220 მარგალიშგ ცქვაფა გოსიმე!

„ახალგ ნინო დო ელეგე
მანათალგ რენა თინაში,
მარიამი დო მართაში
დალობათ გინათინაში,
მეფუჩაფილი ჯიმალეფგ
მოლეს თქუანა რჩქინაში:
ნთხორილგ რე ირი ფულირი
დინახლე ცათე ნინაში.
ნინა რე ტომი ლაზარე,
230 დუდო ღორონთშა მაზარე.

პოეტები მრავლად გვყვანან,
 ბო ძიუ თუ ხაიამი,
 მონოლითს ვერ ადვებენ
 რუკამკამებს ლერწმინი,
 ფირდოუსი ამბავს ზვინავს
 და შექსპირი ლესავს დაშნას,
 დაგრიგალობს ბაიორონი
 სხვები ნაკრებს მოციცქნიან.
 რა დროს ცხენის ჭენებაა?!
 210 სულის შედუღაბება!

„მარხულ არს ენა ქართული
 მოსვლა მეორე დღისამდის,
 ყველასთვის სარწმუნებელად
 ღმერთისგან ათას რჯულისა,
 ახლა მძინარე საღათით
 სიზმრებით ნამოგვერდალი,
 ლაზარე ჰქვია სახელად,
 ხარებით ნასარჩულები,“
 ბრძნობს იოანე-ზოსიმე,
 220 მარგალის ქება ცხადდება!

„ახალ ნინოს და ელენეს
 მოუნათლიათ ესერე,
 მარიამის და მართასი
 დობისგან გადალარული.
 და განდობილი ძმობილნი
 ფრიადს იტყვიან იმისას:
 მარხულ არს ყოვლი ფარული
 წილში ამა ენისა.
 ენა ტომია ლაზარე,
 230 მამა-ღმერთისკენ მეგზური.

„ოთხი დღაში რე ღურელი
დავითიშგ ნაზოჯაშითუ,
ღღა წანაგოხოლგ ანთასი
ქურუმულგ ნინა-ბჟაშითუ,
მათეშგ წოხოლე წილი რე
ოთხი ანთასო ბჟაშითუ,
თიშე უკდებაშე ფულირი
მაფალუთ გინორთაშითუ,“
ნინა ტომი რე მოგვეურო,
240 ქიანას მეთხოზ ნოქურო.

ამღლა ღურენჯი მარგალი
ჭუმე იცუაფგ მაფალუ,
თუმამგ ჯინჯიშა გორჩვილი,
ნამსგთ მუთუნი ვაპალუ,
ირგ უბადობას დორანგუნს,
წკვარამი გეგნიგვაგვალუ,
არძა ხალხიში მორსხათუ
ჟინცაშა გეშებზაკალუ.
თე აკაბურცხა მარგალი,
250 რე უკდებაში მარგალი.

ზლოდიშგ დინახლე ნინა რე
ფულირგ რჩქინაში გურაფა,
იონაშგ გამოცხადებას
ბრელშა რე თიში წურაფა,
ნინალუათი დირქიენს
თიში კართეში ფურაფა,
შხვა საქავარუა ქიანაშო
რე საფულეშა ტყურაფა,
დიდა დო მუში მორღული —
260 მარგალური დო ქორთული.

გარდაცვლილია ოთხი დღის
დავითის ბრძანებისამებ,
დღე წელი გახლავთ ათასი
ქურუმულ ენამზიანით,
მათეს წინარე წილია
ოთხი ათასად ვამრავლეთ,
მის საუკედაოდ დაფლული
და მოყვავილედ ქცევისთვის.
ენა ტომია მოგვურად,
240 ჟამი-ჟამ ტოვებს ნატერფალს.

ახლა მთვლემარე მარგალი
ხვალ იყვავილებს ნამდვილად,
თმის ძრობამდე ნაძარცვი,
რომ აბადია არარა,
ყოველ სივეს დათრგუნავს,
წკვარამი გადამენდება,
კაცობრობის სახსნელად
ზეცამდე აზეითდება.
ეს პაწაწინა მარგალი
250 მრგველია უკვდავებისა.

ერობის შიგნით ენაა
დაფლული ცოდნის სწავლება,
ონას გამოცხადებით
ბევრია მისი სამხილი,
ლმობიერებით დაჰბერავს
მისი კალთების აღმური,
სხვა სამსახური ქვეყნისთვის
ჩამგზავრებაა საფლაფში.
დედა და მისი ნაშობი —
260 მარგალური და ქართული.

I. 2. აპარანტა

იქვანთალუ თაქ ირფელი
ხუმლა გოჭყოლაღირითუ,
ოცოფარი მინჭუაფუ
ნოცელეფი ლაღირითუ,
ბრელ უხერხს დო ბრელგ მიორე
არგ უნეფი კვათირითუ,
იგვარგვასუ ბორჯალეფი
მორსხებალა-ჭყვაღირითუ,
წყარგ დო დაჩხირგ ართო ხენა,
010 ართო გილაკატორღენა.

გემკობარცქე შქა გურიშე
მართუეფგ დო ფაფალარა,
მესროტუნს ნოქურისუ
ჰავა გიღნაჯაქალარა,
ცუდეს დოლო მინოჩანსუ,
თოლეფგ ტუტათ ისილოგუ,
მინგ იგვაჯგ დო მინგ ორჩანსუ,
ტყა ოროთუ მიზილოკუ.
დახორინალგ სოთინგ ვეში,
020 დიხა რე ჩქინგ ოკვანეში.

გიმანტარენგ თირანსუ დო
გეწი-გეწი მერეხანსუ,
ურწყებელა ზლოურეფი
თოლონჭესუ ბერეყანსუ.
ცინი გედგუ ულუცალო,
გორგალეფსუ ჩერეხანსუ,
ბჟაკე წარსუ მიკმაბინუ
მანჯას ზისხირგ ჭერეხანსუ,
მოთალეფი მოჭიშენი,
030 მარდი ღურა კოჩიშენი.

I. 2. აპარანტა

აქ ყოველი დაქვანთალებს
დავიწყებულ სიბროკით,
აწ საშობი მოიჩქარის
ნედლზე ნედლი შიმალებით,
ბევრი უვლის, მისდგომია
სხვა პრბასრი ნაჯახებით,
იგრაგნება ბორჯალები
თანადგომა- იავარქმნით,
ერთად სუფევს წყალ-ლადარი,
010 გადაბმულად ვაგლახობენ.

კაკალ გულში ამომსკდარა
მორევი და ხაბოები,
ნაფეხურებს გააქარწყლებს
მოქოთქოთე ქარიშხალი,
სახლზე მდელი ამოსულა,
თვალი ნაცრით იგლისება,
ხან ბუდრაობს, ხანაც აფენს
ზმორია ჩრდილს უსიერი.
ვერსად ჰპოვებ სამკვიდრობელს,
020 მიწა ჩვენი აკვანია.

გაღულებლად ითოვლება
და ზედი-ზედ იმეხება,
უჩინარი გრიგალები
თვალსაწიერს ადროშებენ.
ყინულები უღელივით
უდრეკელ ქედს უხეშეშებს.
წვერი წარბზე ეწებება,
აბოჟირებს მაჯებს სისხლი,
ბადიშს როცა მოგესწრები,
030 კაცის კვლომა მადლი არი.

გოთანდუნი მაკითხანსუ
ქუჩუჩელი ოდოია,
ჩენჯაცალო გოლაფრგდო
მუმაცალი ლოდოია,
მარულაშა ვეტყაბარე,
ხუჯის გინაბგ კოტოია,
წურფა თხირით ეფშაფილი,
ჭითა, ქვარა გოდოია,
აიეტიშგ ბურში მოთა,
040 ზორყანი დო მუნდგორგოთა.

ეჩდომშვი წანაშგ მელე
დღალეფ მოძუ ღურა ჯგურა,
თოლს უკმელა ქეწაფორუ,
გუსქანჩუნსუ ძვალსუ ჩხურა,
შურო სოთინგ ვაგმადირთუ
ჰალიძონეფიში ნჯღურა,
მუშგ ნაჰკადა ფულანდითუ
მოძუ შურიშგ გინოჟღურა.
ნტერგ ხვამი დო ისქანებუ,
050 კერზის ევძახგ — ისქამებუ.

ფრიქსე მუშქვანს მალ-მალასუ
ბალანეფსუ ფოხალითუ,
ეგებ მუთუნგ დაღალანი
ჭუეფიში გოღალითუ,
ხეთე ცუჩა ქუმულანა
საწმობუნო ოღალითუ,
მოცუნს კირდეს ოდოიათ
კუსაფი დო ღოდალითუ.
ბატიცალო მიჩერჩელუნგ,
060 მირდუ დო ჰეს გოჯერჯელუ.

ინათებს და მოაკითხავს
 თმახუჭუჭა ოდოია,
 ალვასავით გავარდნილი,
 მამასავით ერთობ ლონდრე,
 ვერ წაიყვან მარულაზე,
 მხარზე ჰკიდია ქოთანი,
 მწიფე თხილით ავსებულნი,
 წითელი და მუცელ გორდა,
 აიეტის ბადიშია, ბუში,
 040 თანაც — ოტროველა.

გავაწელი ოცდაექვსი
 და დღე ელის კვდომის მსგავსი,
 თვალს შავეთი გადაფარავს,
 ძვალს გაჭეჭავს ყინულეთი,
 წამითაც არ წაადგება
 ჰალიძონთა წინამძღვრობა,
 მის დაჭედილ ფოლადისგან
 ელის სულის ამოხდომა.
 მტერი ლოცე — გიმოყვრდება,
 050 ღვიძლს შესძახე — იფხიანებს.

ფრიქსე ხშირად მოუგზავნის
 ბალაჭუჭებს დოქ-ღვინოთი,
 იქნებ რამე წამოცდესო
 ტკივილების მოსარჩენი,
 მყისვე სახლში მოუტანენ
 სამერმისო არმაღანად,
 მოსდევს კლდეებს ოდოიაც
 კვნესითა და ლოლიალით.
 ზაქივით რომ იზღაზნება,
 060 გავა დრო და იფხიანებს.

აფსირტეშ ფსქეს გეგნუფაჩუნს
ბონიში დო ღულაშისუ,
ჭაბუცალო მიკიჭოფანს
სქიდირი დო ულაშისუ,
ირო თხირს გგილეგ უდორ გ
კიბირ გ ცხენიშ გ რჯულაშითუ,
მევხარჭუნს ჭითა კოტოს,
ნამთინეშა — კულაშითუ,
ოფსინ გ კოლხიშ გ მოგვერდალა,
070 კოჩი მუ რე ოგვერდალა?!

ეპისტროფო იყდილინუ
ნინაჟლამილ გ მართახითუ,
სანდალეფსუ ძიუთ ჭოფუნს
ბოჭოკეფიშ გ არტახითუ,
მალას ცუდე ქიდასქიდუ
ნოხორი დო პარტახითუ,
ილიონსუ გეგნარკვანუ
ჰამო რინა კვარწახითუ,
მორო ბრელი წანაშ გ მელე —
080 ასე ორტყაფ გ მოშქუმელე.

შორ შე ვორწყექ: მედეია
წილუნს უჩა მუციასუ,
ძიგირიშინაცხაბარას
კარკაცითუ ურკიანსუ,
ჭოროფა რენ გ — დიხიროკუ
ურწყებელე გოლოფათუ,
გოლოფა რენ გ — დიზღვარზღვალუ
უძირაფუ ჭოროფათუ,
ართი ჯაჭვით ვოკირუთუნ გ,
090 ინა დირშუ ჩხორო ფათუ.

აფსირტეს ძეს გადაუშლის
 საიდუმლოს სწორ-მრუდისას,
 წებოსავით ეწებება
 წასვლისა და გადარჩენის,
 თხილს ნიადაგ ახრამუნებს
 ცხენის მაგვარ კბილებითა,
 აჩხრიალებს წითელ ქოთანს
 ხან დიდსა და ხანაც — მომცროს,
 იცის კოლხის გულთმისნობა,
 070 რაა კაცი სანახევრო?!

ეპისტროფო დაშლიგინობს
 ფართო ტუჩა მათრახებით,
 ძლივს ამაგრებს მხატვ სანდალს
 გალეული კოჭ-სახსარით,
 მალე სახლი დაურჩება
 ნასახლარი და პარტახი,
 ილიონში ეკმაზება
 ტკბილი ყოფნა კვაწარახად,
 წელიწადი ბევრის შემდეგ,
 080 დღეს ქამარი მოშვებულა.

შორით ვხედავ: მედეია
 კრეფს გზადაგზა შავ-შავ მაცვალს,
 ეკალ-ბარდის განაკაწრებს
 შეკივლებით უკისკისებს.
 წარღვნაა და იხრუკება
 უჩინარი გვალვებითა,
 გვალვაა და დაიღობა
 უხილავი წყალმეტობით.
 ერთი ჭაჭვით რომ ვაბივართ,
 090 ის ცხრაკეცად დაიხლართოს.

ურუმეფი ცურუმულო
 სქვილგ რენა დო იბანძღუნა,
 პუნუს ცოდა მუნორძუნი
 კაბაცალო ეკანწყუნა,
 ნარკვანა რე ჯვეში კილი
 ქურს მოგამილგაკილარო,
 კირიბგ რდენი გენგოშქვანა
 ალალგ ჯიმაშგ მაცვილარო,
 თოლსუ ვადუფაფუნა,
 100 სქუას გოშქვიდაფუნა.

მედეია დო აქილევსიქ
 ლეთა გეგნოლოჟურესუ,
 მუჟამს რინშე გეწირდეს დო
 გეკიკათეს ოშურესუ.
 სო რე ღვანწყი ჭვეჭვერია,
 ჩელა ხურხი დო კიდირი,
 აგაშგ ფერსუ ელაშუშუ
 პეულეფით გოჭიტილი.
 ოხვამერგ დო პიჩუნუ,
 110 ოფელგ ჰავას იჩუალუ.

მედეია ჟღირტალი რდუ
 ზღვა პიც ორქოქ აკათუნი,
 მარა თქვი შალგ ქალკიოპეს
 ბირგ ულეფი მაკვათუნი:
 ერჯის გეხე ჩემმანგ ბოში
 სოთინგ უჩავაკათუნი.
 მარდის ოგანს დიდგ დო ჭიჭე
 ცუჩა გემნიკაკათუნი.
 რე შუმა დო ტურინუა,
 120 ცაშა ბირათ ფურინუა.

ურუმები უკუღმართად
 განასკულან და ზეობენ,
 მხრებზე ცოდვა რომ გკიდია
 ზეახდიან კაბასავით,
 ნაკმაზია ძველი ნაკლი
 ქუსლს ჩარჩენილ ეკალივით,
 კრავიც იყო, დაგსახავენ
 ალალი ძმის დაცამკვლელად,
 თვალის დაუხამხამებლად,
 100 შვილებს დაგახოცვინებენ.

მედემ დო აქილევსმა
 ლეთა გადაინაპირეს,
 როს ყოფნისგან დაიწრიტნენ
 და სულეთში შეიყარნენ.
 გაქრა დაწვი ალანძული,
 ბროლის ყელი და გულ-მკერდი,
 აგას ფერი ყვავილებით
 გაუჩრია სიკვდილს ყბაში.
 სამარხო და სალოცავი
 110 სრულად ჰაერს ინახება.

მედეია ჭყიტი იყო
 როს ზღვას ოქრო შეერია,
 მაგრამ სავსე ქალკიოპეს
 მოეკვეთა ლამის მუხლი:
 ზის თეთრონი ბიჭი ვერძზე,
 არსად შავის ნატამალი,
 მადლს მიაგებს დიდ-პატარა
 შინ რომ შეიპატიჟებენ.
 არის სმა და ტაშ-ფანდურა,
 120 ამაღლება ცაში მღერით.

სინჯაშგ მენდით მი რე ცოფე,
ვარა — ოსურსქუაშითუ,
ეტახილი მუნტიკალათ
გეჭენიას ქუაშითუ.
ცირა წყარსუ კაკურანსუ
ოროდონი ქუაშითუ.
სინჯა ცვანას ტატურანსუ
კუჩხინიგაჯგუაშითუ.
ჟირგ ქვარაში ორცხონდითუ
130 რინა წვანჯშა გოფცხონტითუ.

იშენგ ქიმნიფსინჯალეთუ
ჰყიში ორქო შხურეფიში,
ანწგ თენა რე მათხილარი
აიეტხეშგ ქურეფიში,
მელე-მოდლე რჩხვიაფი რე
ოსური დო ტურეფიში.
მოთალეფიშგ ჰირხოლს მერცხუ
ჩერია დო წყურეფიში.
ჩხვიჩხვი წვანჯშა ვათიშირე,
140 ბაბუშგ მენდი ბადიში რე.

ნაბურშელა ოდოიას
უცორს თხირიშგ გუდორუა,
ბიგაშგ ცხენით ქუდუჰყაფუ
მახანეფიშგ დუდორუა.
მინგ მედეას დესაჰირებგ
ცალენგ მინთაშგ პუტორუა.
ეშობასუ ვით წანაქუ
რობუს ქენიპუტორუა.
ირგ ჰუასუ გურს უჩანსუ,
150 ხამუთ ჰინეფს ქუჩუჩანსუ.

სიძის იმედს ვინღა ჩივის,
ანდა კიდევ — ქალი შვილის,
ატეხილი ატროკებით
გეჭენიას ვლურთეთ თავი,
წყალს ხილულად ნაყავს
გოგო ქვისგან თლილი როდინითა,
სიძე ყანებს გადათქერავს
უშველებელ ფეხებითა.
ორი ტოლი მუცლის გვრემით,
130 ვკაფეთ ყოფნა კენწერომდე.

ჩავისიძეთ ფრიქსე მაინც,
მწყემსი ცხვრების ოქროვანის,
აწ ესაა მოთვალთვალე
ქალკიოპეს ქუსლებისა,
აქეთ-იქით ჩხავილია
ქალისა და ტურებისა,
ჰგავს ჟრამულს შვილი შვილთა
ჯარას რთვა და საჩეჩელა.
ფესვს ვერ გაცვეთ კენწერომდე,
140 ბადიშია ბაბუს ხვალე.

ბუშის მაგვარ ოდოიას
უყვარს თხილის ხრამუნება,
ცხენ-ჯოხებით დაუწყია
თავკაცობა ტოლებს შორის.
ხან მედეას დასჭირდება
ტყის ბალახის შეგროვება,
ესაა და ათი წელიც
ჩაინთქმება უფსკრულეთში.
ყურს მიუგდებს ყოველ ტკივილს,
150 თლის ჯოხისგან ჩიჩილაკებს.

ჰალიძონგ რე დო მოგვეფი
ხორუმს ოსხაპაფუნა,
ტიამგ ჩხოუს უფულუნა,
თხალეფს ოძღვაკაფუნა,
ქეთაბუნა ჯულაბისუ,
ჰვახას ოცხაკაფუნა,
ჩენთერია კუჩხეფითუ
ცურზენს ოჰყანჰყაფუნა.
ხვამა რენი — ეკოცუნა,
160 ჩამა რენი — ეწოცუნა.

თუმა ჩელა აიეტიშგ
შურს იბურჯანს მართუეფი,
გურსუ ჰიჰეს ელუკინანს
მოთალეფი მარდუეფი.
არამხუტუშგ დოკირუა
რკინაშგ ჯაჰვით ვარდუეფი,
ბრელი სერი ქუმეკოკვალე
ცვაში უფით ნარტუეფი.
ცავავაი გესოფუდა,
170 ცავავაი მესოფუდა.

დობადონაში მათაგა
ბჟაში ნოცელა „უთუ“ რე,
უმუხარცქუო შუმერსუ
მონკა უღუსუ უთურე,
„ერეხგ“ ნოლა რე თევრენი,
ემობას გეგნოუთურე,
მობრთი დო დუდშე გევონწყი
ჟინგ ხონარითუ მუთუ რე,
ბჟაში სინთელე მუკუსუ
180 გერგეზი არამხუტუსუ.

ჰალიძონია და მოგვნი
 აცეკვებენ ხორუმებით,
 ცურსავსე ფურს უმაღავენ,
 უწველიან თხა-ცანცარას,
 აყლაპებენ მწარე წამლებს
 ხელს როდესაც დარევს ხველა,
 ყურძენს დააჭყლეტინებენ
 ზორბა-ზორბა ფეხებითა.
 თუ ლოცვაა — მიჰყვებიან,
 160 თუ პურობა — წინამძღვრობენ.

თმათეთრონი აიეტის
 სულში ასი მორეგია,
 გულს ცოტათი გაუკეთებს
 ბადიშების ჟრიამული,
 არამხუტუს ჯაჭვით დაბმა
 არ ყოფილა მთლად იოლი,
 ბევრი ღამე გაკრეფილა
 შუბლის ოფლით დანალბობი.
 ვაი, თუკი აბობოქრდა,
 170 ვაი, თუკი აიწყვიტა.

მამულის შესადარისი
 მნათობის ტოტი „უთუ“-ა,
 შუმერში განუწყვეტელად
 გმინავს უმძიმეს უღელ ქვეშ,
 „ერეხი“ ქალაქს გვიქვია,
 აწი რომ გადანათლულა,
 მოველ და ახლად დავრახტე
 ზენაარ ხმებით როგორღაც.
 მნათობის შუქი ჰფენია
 180 გმირ არამხუტუს მეობას.

ფირფიტას ამბეს მეჭარუნდგ
სუმწკენტა ასოთ მარგალი,
გოთოლირგ ქუას ონწკარანდგ
სუმწკენტას თიში ფარგალი,
სიმეტშა ეშმეშგ სუმწკენტა
ქუა-კირიბიშგ ვარკალი,
დიხა მაძულუ ჩაფლათუ,
ქუდო გიორთუდგ ცარგვალი.
ასე მა ვორექ მობრე
190 დო ირფელს დუდშე ბცოფირე.

ჩინელქ გემრავლუ კიდელათ
მარღვაწითელო ჩინესუ,
ურიაქ ფარა შაყარუ
დო ორქოს ქენმარჩინესუ,
„კორობითია უფალი!“
ჟინცაშე გიმომჩინესუ,
„მიდგა შურსუ დო გონებას
ლორონთის დუმორჩილესუ,
დღას ვეცილებუ ნათოლი,
200 იცუაფგ ირიათონი.“

ატომიშგ მაფეთქებელი
აკაბუცხა რე ფიტილი,
თოლსუ მურუჟო იძირე
ტყალეფი ნირსით ქიტილი,
ჰო, გოლვაფირო, მუთგ რენი
სალათა ლურშე გითილი,
შორო-ბორო რე ქიანა,
დულოზირგ ოჭიშგ გითინი!
უდუშქირატუ ნორცხვა რექ,
210 ერკებულგ რინაშგ მორსხა რექ.

თიხაზე ამბავს აღწერდა
 სამკუთხა ხაზით მარგალი,
 ქვებს ალაგებდა გათლილებს
 სამკუთხად მისი ფარგალი,
 სვეტზე ვიდოდა სამკუთხად
 ფილა-კირბების კამკამი,
 მიწა ქალამნად ჩაეცვა,
 ქუდად ეხურა ცარგვალი,
 ახლა მე მოველ მეჰანგე,
 190 და ვქმნი სამყაროს თავიდან.

ჩინელი მრავლობს კედლითა
 აღურიცხველად ჩინეთში,
 ურიამ ფული აგროვა
 ოქროში ჩაგვიმხცოვანდა,
 „შეაგროვეთო უფალი!“
 ზეციდან შემოგვითვალეს,
 „ვინაც სულსა და გონებას
 დაუმორჩილებს ცაბათს,
 ვერასდროს გაიმზაკვრება
 200 იქნება სამარადჟამოდ“.

ატომის მაფეთქებელი
 პაწაწინაა ლაღუმი,
 მზერაში მოჩანს ლანდებად
 ტყეები ნისლით ნაბური.
 ჰო, შემოგველე, როგორღაც
 ძილს დაეხსენი საღათას,
 გიჟ-სულელია ქვეყანა
 მოხრილი ზურგი გამართე!
 ჩაუქრობელი ცეცხლი ხარ,
 210 აკლებულ ყოფნის მსხნელი ხარ.

რე მარგალური გვიმარა
მილიონიშა ნაცალა,
მურიცხეფიში მენდული
ომბოლო ვეგლეტაცალა,
ანთას ყებურიშე მარზაფუ
ჩხურენჯო ვეგლეცანცალა,
ვერეხი ტანიშე მენდული
ცოდებო ვეგლექვაცალა.
სი რექ ჭუაში სქილადა,
220 ღურუშე გინოზგილატა.

ჩხორო მილიონგ სიტყვასუ
ურგინუანქუ შველათი,
მუჭოდგა გოკონგ თეშე ბეჭუნქ
ღობერსგ ჭინი ჭველათი,
სანთელიშე ორქი მორხვადუ
ღორონთშე ომონჭკელათი,
გოლვაფრო, აკა კაკაბი
ოჭმარე გიმონს ჩელათი,
სი რექ შურიში მალამო,
230 ხორც-ტყებამო ღო ძვალამო.

მითინს ვათქუე გურიში
სქანგ მეტის ართი ბგერათი,
დინაფილი რე პლანეტა
სით ვეციქვდა ჭკვერათი,
გორჩვილ გ რექ, მარა გარზება
ჭუმენშო დონაბკვერათი,
უდუნდებელეფ გ გეკანწყი,
ირკოჩგ იცუაფგ ყერათი,
მორსხა რექ თინგ ღო ღულაში,
240 მორსხა რექ ანდა რჯულაში.

არის მეგრული გვიმარა
 ნათიბი მილიონჯერა,
 ბატონ-პატრონი მთიების
 ნუ დატანტალებ ობლობით,
 ათას კერიის დამგზნები
 ნუ დაცანცალებ მცივანი,
 შენ, სიზვიადით ქებული,
 ნუ დაცერცეტებ საწყლობით,
 შენ ხარ მორჩენა ტკივილის,
 220 შენ ხარ ასხლეთა სიკვდილის.

დიახაც, სიტყვა მილიონს
 ხვითოსებრ ეთამაშები,
 იმგვარად ბეჭავ ღობეებს,
 ვით გლეხი თხმელის წკნელებით,
 გეცემა სანთლის აღმური
 უფლისთვის შესატრუსავად,
 მარტოკა დილა ანკარა,
 გჯაბნის, თოლიგე, თეთრონით.
 შენა ხარ სულის მალამო,
 230 ხორც-ტყავიან და ძვლიანად.

ვერავინ იტყვის გულისას
 შენს მეტი ერთი ბგერითა,
 დალუპულია პლანეტა
 შენც უგუნურად თუ ივლი,
 გაძარცული ხარ, თუმცაღა
 გმართებს ხვალისთვის დათმენა,
 წაკიდებულნი ამოყრე,
 ხვათი აავსებს სუფველას.
 სწორის და მრუდის შველა ხარ,
 240 შველა ხარ ათასნაირის.

ველარუ ეფერგ კიდალა
 გოჩიხას თე პელაგონი,
 ყორყელშა გიგოკარკაზგდ
 ტანქაცუამი დრაკონი,
 შურგ გაყვიტაფე არძასუ,
 გოცხონტი დო ქელაპონი,
 გოჭვირთი მართუ ბზიორა,
 ვითომდა რდუკო შქაფონი,
 სი რექჟ მორსხა დიხაში,
 250 ეიმოლე ნაბორდიხაში.

ირნერი რჯულას ქაწისე
 თე მარგალური წუწეღე,
 ჟირხოლო მანგას მიცორა,
 ჩელა ვარდი დო ჭუჭეღე,
 ჰავას ჩუალირგ კირბიში
 ქიანაშო გეგნოფურცეღე,
 გალაქტიკეფი მელუნა,
 მურიცხი გეგნოკურცხეღე,
 სიტყვა მიჭვირთუ ფაილსუ
 260 ულაგამე დო უცხენე.

I. 3. მარგალეფი

ჩქინდე მოურს ფსქაშგ წონუა —
 გურიშგ ქვინჯიშგ ფარგალეფი,
 ბორჯიშგ მანჯას ევარკენდით,
 ჩელაია მარგალეფი.
 ხეშქაგური ჩქინობრა რდუ, —
 რზენეფი დო წყარ-გვალეფი,
 მათაცალო ეკოფთხოზდეს
 ჩე ნირსეფი ტარკალეფი,
 მუშგ მენდული სო რე ფხეთუ,
 010 სო რე ენოფჩამახეთუ?!

ვერ აღიმართოს კედელი
შემჩერებელი ამ ჩქერის,
კისერზე შემოგხვეოდა
ტანეკლიანი ურჩხული,
სული აართვი ყოვლიარს,
გაჩხოტე და მიაყუდე,
გასჭერ მორევი ბზრიალა,
ვითომ კოჭამდე გეფონა,
შენ დედამიწის შველა ხარ—
250 დანაბოდვარის ზენარე.

ყოველ რჯულისას აგემე ეს
მარგალური ბაჯალლო,
ორივე გვიყვარს თანაბრად
ყოჩივარდა და ჭინჭარი,
ჰაერს დაფლული კირბიში
საქვეყნოდ გადაგვიშალე,
გალაქტიკები გველიან
ვარსკვლავებს გაღვიძებით,
მიქრის ფაილში სიტყვები
260 უაღვირო და უბელო.

I. 3. შეგრელები

ჩვენგან მოდის სკის აწონვა
და ფარგალი გულის ფსკერის,
დროის მაჯას დავითვლიდით
თეთრგვრემანი მარგალები,
ხელისგული ჩვენგან იყო,
ზეგნები და წყალ-გორაკი,
ალის მსგავსად უკან გვსდევდა
თეთრი ნისლი ტიტლიკანა.
რის პატრონი სადღა ვსხედვართ,
010 სადღაა რომ ჩავმხობილვართ?!

ჩქინდე მიშუ წოწინარი,
გონოო დო ბარბალია,
კვერცხმა მარქვალე მიჯოხოლეს,
მუშენდა რე კვარკვალა.
ადრე ტანი წორილი
ასე მიღნა დღვარკვალა,
ღურელე ჯაშა ეშამღურეს —
ბალე გილაძარგვალა!
ბჟაშე მუღორეჟ ბჟაშა დირთუ,
020 შქაბანგ სინთეს ქიმშადირთუ.

„მარქვალე“ დო „მარგალე“ შქასე
ხინჯი ვარე გადვალარი,
ჩქი ვორდითუ მურიცხეფიშე
მაზიმალე დო მათვალარი.
ჩქი ვორდითუ მირსხალიში
სიტომბაში ენმაჯინე,
ეშმაკი ბრელს მიზინღუნს,
მარა შური ვემმაჩინე.
სამოთხეში აბარწასუ
030 კვარჩხის ღორონთე ლაბარწანსუ.

მოხოლდეს ვითოსუმშა
შქვითიანიშე მერცხუაფა,
ჩქინდე მიშუ ერჩინაშა
ჩქიჩქიშე ბედიშე გერცხუაფა.
ეფი ვარე ქექე ღუდიშე
სიტომბაშა ენწყუაფა,
გვალე ართო საფარსაკო
სიტყვეფიში გენწყუაფა, —
ღორონთიში სინთე ონტუ,
040 იწკანტუ დო იწკირონტუ.

ჯალამბარი ჩვენგან იყო,
 ბორბალი თუ გონიონი,
 კვერცხს მარქვალ გვიქვიოდა
 ვინაიდან მრგვალი არის,
 ადრე ტანი აშხვართული
 აწ საბრალოდ დაგვარჯღულა,
 ცხედარს ხეზე ავიტანდით:
 კმარა ძუნძულ-ხეტიალი!
 მზით მოსული მზეს ჩაბარდა,
 020 ნათელს შიგან დაივანა.

ცნება „მარქვალ-მარგალისა“
 ბონდებს აღარ საჭიროებს,
 ჩვენ ვიყავით ვარსკვლავების
 დამთვლელი და მოთვალთვალე,
 ჩვენ ვიყავით უმცირესის
 სიღრმეების მოყურადე,
 ეშმაკი ბევრს მექაჩება,
 მაგრამ სული ვერ დამსტყუა,
 სამოთხეთა აივანზე
 030 აცამტვერებს ღმერთი ბოროტს.

გვიხაროდა ცამეტისთვის
 შვიდიანის გადაბმები,
 ჩვენგან იყო გაჩენამდე
 ბავშვის ბედის განჩინება,
 ძნელი არის მჩატე თავის
 სიღრმეებში ჩაყუდება,
 ანდა — სულაც საარაკო
 სიტყვის მწყობრად დალაგება, —
 უფლის შუქი შენთებია,
 040 ლარდება და ინაკეთება.

კუჩხიშე კითით მებგორგნდით
 ნოსაღეფს დო სინჯაღეფსუ,
 წყირთაღეფსუ გუხუანდით
 დო ბკვათუნდით ქვინჯაღეფსუ.
 გურშა იფხუტოლუანდით
 თოთორო დო რჩინგ ჯაღეფსუ,
 მიღვას დუდი მიკობდვითინგ
 მითინგქ ვემემინჯაღესუ.
 ცოდები რე ომინჯარი,
 050 ნარჩაშე გიოხომინჩალი.

ოქკორიეფს გითმირზანდუ
 სერიშე ტყებამე ჯარგვაღეფი,
 ღურუს უღუს უსქუანდით,
 ჩელაია მარგაღეფი.
 უჯინედეს ჩქინგ ცხვაბარსუ
 თოლზისხირელე კარკაღეფი,
 ბრელი ლეტა მიკიფრჩხითუ
 ნარჩათ გილნატკარტკაღეფი.
 დუს გემელა ეკი სოდვა,
 060 ცვაში ჯერღვი ვაგოსოფდა.

სუმე დო ოთხიშე ნაზგუმონჯას
 უძახუდით სამოთხესუ.
 დიდი თუნთიშე ომურიცხექ
 მუჟამს ხელეფე ვამოფთხესუ,
 სალათათუ ქიდიბრულეთ
 გიბკურცხინეთ ნამე ონდღესუ,
 ბონგ შარაშა ვეიშმართინეს
 ლეტას ქიმშმოჩამონთხესუ.
 გოჭყოლადაშე წყარე რე ლეთა,
 070 ქვინჯის ვორეთ ჟიმოლეთა.

ფეხის თითით დავეძებდით
 სარძლოებს და სასიძოებს,
 აწვართულებს ვალაღებდით
 და მოვსხებდით დაგვაჯულებს,
 გულში ჩავიხუტუნებდით
 უნორჩეს და ბეხრეკ ხეებს,
 ვისაც თავი მივაყრდენით
 აღარავინ გვიერთგულა.
 საწყალია საპატრონო,
 050 ლანჩით გადასათქერალი.

ჭუჭრუტანებს აბზინებდა
 ღამის ტყავა ძელურები,
 სიკვდილს უღელს დავადგამდით,
 თეთრგვემანი მარგალები,
 შესცქეროდა ესე გარჯას
 ზოგიერთი შურიანად,
 ბევრი მწიკვლი მოვიცილეთ
 სხვათა ლანჩით მონაშხეფი,
 თავს ღამაზად გამოიტან,
 060 შუბლის ძარღვი თუ მთელია.

სამ-ოთხისგან დაგრაგნილი
 გვიქვიოდა სამოთხისთვის.
 დიდი დათვის ვარსკვლავეთმა
 ოდეს ხელი არ ჩაგვჭიდა,
 საღათა ძილს მინდობილებს
 შუა დღისას გაგვეღვიძა,
 სწორ გზაზე რას გავაღწევდით,
 ტალახშიგან ჩაფლულები.
 დავიწყების ლეთა-წყალი,
 070 ფსკერზე გვძირავს ზემოურთა.

ლურენჯას თუ კურცხალასუ
 კოჩიშუ თასის ოლჯ აფჯ ირო,
 დუდო ღორონთს ვოხვეწუდით:
 „სქანჯ ოროში გოლვაფრო“.
 ორო ცაშა მიბრულედით
 ჩაფულია მოლაფირო,
 ოდაბადეს ბლობერანდით
 გურიეთონჰყოლაფირო.
 ასე ორფელჯ გოხილირე,
 080 მორთჯ დო კარი ოლილინე!

ბჟაშუ სინთეშე მიკნახარცქა,
 რინაშუ ჯაშე მოჰვილირი,
 ცას ქუხოლეთ სარანჯცალო
 ოშუ თელი დო ოშუ ცვილირი.
 ვაიძირანო ჩენჯალეფი
 კონკერიშა დოშქვილირი,
 ტანქექე რე მართალჯ კოჩი,
 ტყურას უცორს გოჰდილინი.
 გეგნობჰვენგი ოშუ ალაგე,
 090 მუჰო ორფელჯ მოჯალაგე.

ოლაფარეს ელამჩანდეს
 ღურუშუ წამალჯ „ვადურია“,
 ჭითა დიხას ჭაპულანდეს
 ცელვერე დო ჭაკურია,
 ჭითა ჭკიდის მიაბიხვუდჯ
 სელეგინი ჭაფურია,
 ბიწკის გერდუ დიდჯ დო ჭიჭე,
 მით ცას ველანჭაფუნია,
 ქიმურჩქვანეთ ანწუ თოლჯ დიხას,
 100 ირკოჩჯ ართო გილაღირხანს.

ძილია თუ ღვიძილია,
 სულ გზაშია კაცის მოდგმა,
 მალალ უფალს ვფიცულობდით:
 „მაგ შენს ნათელს შემოვევლე“.
 მუდამ ცისკენ მივიღტოდი
 ტყავ-ქალამან მოშვლებილი,
 მამულს შემოვაკავებდით
 ღობეებით გულნაკლულად.
 დღეს ყოველი გარღვეულა,
 080 მო, კარები აღრიალე!

მზის შუქისგან მონაწყვეტი,
 ყოფნის ხისგან მოგლეჯილი,
 ცას ვაახლეთ გოლეულად ასი
 მხნე და ასი მკვდარი.
 არ გინახავთ ალვის ხენი
 წვივებამდე დახრილები?!
 მართალი სულ ტანმჩატეა,
 მტყუანს უყვარს მრისხანება,
 ათას ღობეს გადავევლე,
 090 ყოველი როგორ შემუსრილა!

ლაფაროსთან ყვავილობდა
 სიცოცხლის რტო უკვდავების,
 წითელ თიხას აზილავდა
 კვიცუნა და ჭაკუნია,
 იჭმებოდა წითელ მჭადთან
 სულ უგუნისაარაკო,
 ცერზე იდგა დიდ-პატარა,
 ისიც ცას რომ ვერ შემწვდარა,
 აწ ხმელს თვალი მივაჩვიეთ,
 100 ყველა ერთიანად მიმოხვნეშის.

ადრე არცა ჩელა ვორდით,
აყლოშე ფერს ვოხოლუდით,
ჟინგ ღორონთის იფხვამანდით
ლო შქვილს გითმოფხოხოლუნდით,
სოდეთ ღურელგ მეკვენწელგდ,
მურიცხეფე შქას ვოხოლუდით,
ხემორძგვიშე იფრთუდით ღო
რინას ეწვაწოხოლუდით.
ღუღო ღორონთგ, მარდიანი,
110 მიცორდესუ ართიანი.

ჭითა დიხას ეთეშე ბზანდით
ვაკათუდკო მარკვალეფი,
ბალადეფით ბრაბადანდით
ფირფიტეფცუ მარგალეფი.
ჰო, ჩქი ვორდით კირბეფიშა
ჟინგ ხონარიშე მარგალეფი,
ჯამფეზიაშე ლაფილს ქოგვდ
ბორჯღალი ღო ჯვარ-ქალეფი.
გოფაჩუა ფარგალიში,
120 ვემიჩინედგ ანგარიში.

ავრე ხედეს ჩე ღუღამო
რჩინეფი ღო ხუგეგეფი,
ჭითა ატარს მეხაზუნდეს
ედემშამო უკეკეფი.
სიმბოლოებს უძახუდეს
ჩიებაშე ძუბეკეფი,
ხვალე კითეფე ქასგქილადდეს,
შხვა აფუდეს ურგებეფი.
გურგ ღო გონგ შქას ცალა ხურგი,
130 ტყორტყოშითუ მალაფხურგი.

ყრმიზები ვიყავით სულ,
ფერი გვედო აყალოსი,
ზემოურ ღმერთს ვლოცულობდით
დამწვილდის ქვეშ გავფრებოდით,
სად ცხედარი ქანაობდა,
ვბინადრობდით მთიებს შორის,
მარჯვენა მხრით ვტრიალებდით,
წინ მისვდევდით წუთისოფელს.
დიდო, ღმერთო, მაღლიანო,
110 ერთმანეთი გვიხაროდა.

წითელ თიხას ისევ ვზელდით,
კუშტი მიწა არ ხლებოდა,
ბალადებით დავრაზმავდით
მარგალები თხელ ფირფიტებს,
ჰო, ჩვენ გახლდით კირბიშებზე
ზენა ხმების დამრგველები,
ჭიაფერთ ხატულს ჰგავდა
ბორჯღალი თუ ჯვარ-ნიშნები,
გაშლილობა ფარგლებისა.
120 იყო ერთობ უსასრულო.

აქეთ ისხდნენ თეთრ თავება,
მხცოვანნი თუ ბეხრეკები,
იმ ფირფიტებს მოხატავდნენ
ერთიანად უკმეხები,
სიმბოლოებს ეძახოდნენ
წუწურაქნი საუბრისას,
თითებილა შერჩენოდათ,
სხვები ჰქონდათ უსარგებლო.
გულ-გონს შუა ავი მიჯნა
130 ტალახ-ტალახ გადმოვლახე.

მიაბეჭუდგ ართიანსუ
 ეკინელგ დო დოკინელი,
 ჩალამეფსუ ინტყოლუდეს
 ბატეფგ გინოძოკინელი.
 ჭიე-ჭიეთ რჩქინაქ გეგნოლგ,
 ბოგიშგ ბოგიშგ ბოგინელი,
 უჩა აკარდამასგ რე
 ტომბას ენოჩოქინელი.
 ჯვეშობურო ვეთინჩვალე,
 140 წკონდა დღალეფგ დოჩვარჩვალე.

ბჟა ჯოხოდუ ნაჭვალასუ,
 დიდა ხოლო ჩელა ბჟა რდუ,
 მუჟამს ნირსი მაკინანდუნგ
 თოლი ჭვემათ ელაფშა რდუ,
 ბჟა ასეთუ ბარჩხალანსუ,
 გიმე ინგირგ ელაჟღვართუ,
 დღა ანთასი წანას უმონს,
 მარა თიჟამს ირფელგ შხვა რდუ.
 ღორონთიში ზოჯინგქ გეფუ:
 150 გავამორსით უმორსებუ:

ყებურეფი გუმინუნდეს
 ფურკით კილე ხარგილეფი,
 ფირფიტეფსუ ირგუაფუდგ
 რინა სიტყვათ ქარგილეფი,
 ვაგაშინედგ ოსტატისუ
 ოჭკუმალი ნარგილეფი,
 მელე ცვანეფ იქვაჩალდეს
 ძგაში-ძგაშა ბარგილეფი.
 გილეფშითუ საღას ონდო,
 160 პაპტონანდეს საღორონთო.

ერთურთს მჭიდროდ ეწნებოდა
 ზეითა თუ ქვემოური,
 ტლაპოებში იფლობოდნენ
 შიშაგი ცურს მოსხლეტილი,
 ცოდნა ნელ-ნელ გადაეგო
 შორ ზე შორი ბოგინითა,
 ვართ უშავეს სამარეში
 ჩაყუდებულები მკვიდრად.
 ძველებურად ვერ დაილხენ,
 140 ანკარა დღე დარუჯულა.

მზეს ვარქმევდით ჩამონაწველს,
 დედაც თეთრი მნათი იყო,
 როცა ნისლი მოდებოდა,
 თვალი წვიმით სავსე იყო,
 მზე ბრდღვიანებს ძველებურად,
 ძირს ენგური გაშხლართულა,
 დღე ათას წელს ეტოლება,
 მაშინ ყოვლი სულ სხვა იყო,
 ცაბათის თქმული ახდა:
 150 გამოგცადეთ უნახავი:

კერიები გუგუნებდნენ
 კვამლით მკლავებ დატვირთული,
 ფირფიტებზე ირგვებოდა
 ყოფნა სიტყვით დაქარგული,
 ოსტატი ვერ იხსენებდა
 ხემსს სიცივე შეპარებულს,
 გაღმა ყანა ღაღანებდა
 გამარგლული კიდით-კიდე.
 ვინემ საღად დავდიოდით,
 160 გვიფარავდა საუფლისო.

ფირფიტეფცუ გოქუნუნდეს
 ბალანეფი ბჟალარათუ,
 ლაკაციაშე ნოცელშე
 თოფურე გიმოჟვალარანდუ.
 ჩენჯალეფიშე გორგალეფი
 სუკის გინმოშვალარანდუ,
 ზანდუ ართი, ჭარუნდგ მაჟრა,
 მასმა ჭუნდგ დო შხვა ლარანდუ.
 იშუაფუდგ ირფელგ ართო
 170 ხანტურელი რჩქინაშე ლართო.

ჭინიშე დობერს მეპონუდუ
 თხუმუიაშე დღვარკალეფი,
 ისისმარანდგ მელენგ დღასუ
 ბარბალგ გიღნახარკალეფი,
 ჭოროფილგ დო გოლოფირიშე,
 მომინჯეთუ მარგალეფი,
 დიხას ანბანს მებრგუნდითგნ,
 თიშენგ ვორდით მარგალეფი.
 ასე ნტებულგ ვორეთ ხეშე,
 180 მარა მენდგ რე ჟიმოლეშე.

აბა, თიჟამს მუ ირგედუ,
 ცგ, ნეძი თუ მაგნოლითი...
 ღუმუშე კაკალს ფთასუნდითგნ
 თიშენი რე ვაგნობლითი.
 მოჯგირალათ გემშაკათეს
 დო ნტერქ რინა წამპროლესუ,
 დომსანწალეს ჰამო ღური,
 კურცხა — ართო წამკოლესუ.
 შორიშე ტერი ქონება რე,
 190 ხოლოშიანგ — მონება რე.

პატარები იმ ფირფიტებს
 მზიანეთით შემოსავდნენ,
 აკაციის ტოტებისგან
 თაფლი ჩამოწკურწკურებდა
 და გორგალი ალვის ხეთა
 ზეგანს გადააბინდებდა.
 ზელავს ერთი, წერს მეორე,
 წვავს მესამე და სხვა ლარავს,
 ყოვლი ერთურთს ექსოვება
 170 დარახტული ცოდნის ჩოხად.

მიყრდნობოდა წკნელის ღობეს
 თხმელის ჯღები დაგვარჯღული,
 ისიზმრებდა გაღმითა დღეს
 ბორბალი გზად მოხანხალე.
 დატბორილ და დაგვალულის
 ჭირის უფალ-მეპატრონე,
 მიწაზე რომ ანბანს ვრგავდით,
 მიტომ გახლდით მარგალები.
 ახლა გაქსუებული ვართ,
 180 მაგრამ ზენა მაიმედებს.

აბა, მაშინ რას დავრგავდით,
 სუროს, ტუნგს თუ მაგნოლიას,
 ღომის მარცვალს რომ ვთესდით,
 მიტომ აღარ გადავშენდით,
 სიახლოვით შეგვერივნენ
 ყოფნა მტრულად წავვისწრაფეს,
 მოგვიშხამეს ტკბილი ძილი,
 ღვიძილი მთლად ჩაგვამწარეს.
 შორის მტერი ქონებაა,
 190 ახლოსა — დამონება.

მათასალსუ დომძახუდეს,
 ვარა — გვალო მამარგალსუ,
 ცვანეფც ბორკეფც ასე ხოლო
 ჟინ-ბორიათ აფარკალსუ.
 თოლონჭეშე გინმაჯინე
 ოტობარი ანარკალსუ,
 ამარგ გალი, ა — მარგალი,
 ანწუ მიძახნა ნამარგალსუ.
 მუნაფასუ წკვარამგ ორუ,
 200 მორო ირფელქ გესინთორუ.

ბერეს ასეთ მარღვანა დო
 თაქ რჩხუნა დო თაქ ნახუნა,
 იჯალაგუ თენეფიში
 აშნანჯირა-აშნახუნა,
 ერებამო იწკვერემუ
 თენეფიში აწნაყუნა,
 ნაჭვემარეფც უჯოხონა —
 წყარკაკიეფც წყარც კაკუნა.
 დღას ვაგორნა მოწყალესუ,
 210 წკალეფც ცორდუ ოწყალესუ.

უბადოშა კუნტა გოძუ,
 ჯგირშა მევლა ეფი ვარე,
 კოკუჩინა ართიანსუ,
 ღორონთიში ჭყუპი ვარე.
 მინგ ხეკულე გერჩქინე დო
 მინგ გერჩქინე თოჭუ-ყუნგა,
 დუღგ გედგუნა შინკაცალი,
 ენინტირე კალათგ გუნგა.
 ჩიტგ რე ჭინჭა თენერგ რჯულა,
 220 უკვე მუში ნაწკინტულა.

შეგვარქმევდნენ დამთესველებს,
ანდა სულაც მემოროდეს,
ყანებს მუხლი, აი, ახლაც
ზენა ქართი უკანკალებს,
გადახედავს თვალსაწიერს
ანაკლიელს ოტობელი
აგერ, გალი, ა — მეგრელი,
აწ გვარქმევენ ნამეგრელარს.
ღრუბელს ფარავს წკვარამეთი,
200 თუმც ყოველი გასინათდა.

ბავშვებს ახლაც მოაყრიან,
აქ ბანენ და აქ რეცხავენ,
მაისრება ამეების
დანაწოლი-დანასხდომი,
ერთიანად ჩამრუმდება
ამეების წანაძლოლი,
ნაწვიმარ ხალხს ეძახიან —
წყალს ნაყავენ წყალკოდანი.
არ ეძებენ მწყალობელ ღმერთს,
210 თესლი ღებება სათესლეში.

სიავემდე მოკლე გვიძევს,
კარგთან მისვლა ძნელი არი,
დაჩინჩლავენ ურთიერთს და
სადღაა ღვთის გასაგისი.
ზოგი კუტი გაჩენილა, ვინაც —
ყრუ და უსინათლო,
თავი ადგათ ნესვის მსგავსი,
გოდორნაქურჩალს ჩაიტევს.
არის ჩიტი ამნაირი,
220 უკვირს თვისი მოსკინტლული.

არძას ღულა ელაშუშუ,
 ბონი ირკოჩქ გიჭყოლიდუ,
 მუ წამალსუ ასქილიდე
 ტანგ ლისმარით მინჭყოლითუ?!
 დღაში წანა ანთასი რდუ,
 ბრელი შარა ბჭინჭყოლითუ,
 ბრელი ღვინი ბყირტითუ დო
 ბრელი ფუჩხა ბჩინჩხოლითუ,
 ვარაგუთუ მინგ თეს, მინგ — თის,
 230 გილეზგაგუთ ლაბორინთის.

არიადნაში ძაფი ვარე,
 ვართგ — იონაშგ ბიგა-კვერთხი,
 ირო დუდი გემკომ ცოთი
 მუმალსურო ხელეფგ მერთხი,
 მუ ეფერი დგგავალი,
 ვაგმაგინუ მუ ეფერგ რთხი,
 ირო ინდურუაფუქუ,
 ირო ინდურუაფუქუ,
 მუშენგ ემორჩქინია დო
 240 ნჯარით ინდულულუაფუქუ?!

დუგოხორე ედემს დო
 ბჟა დო თოფურ ვაგმირინე,
 ბონ შარაშა გიგოწურენ,
 თოლი უნდოთ გაგვირინე,
 ბედაური გაჩუქინი,
 ვირეფითუ გაგვირინე,
 მუ ეფერი კოკია რექ
 სოვრეთინი ვამკირინე.
 ხაჯალურეფს გირდონუნქუ,
 250 ხანგათ გილეხირთონუქუ.

ყველას მრუდი აუტვირთავს,
 სწორი ყველამ დაივიწყა,
 რა წამალმა მომიჩინოს —
 ტანი ლურსმნით დასვრეტილი?!
 დღე ათასი წელი იყო,
 გზები ბევრი მიმოვკვცეთ,
 ბევრი ღვინო დავლიეთ,
 ბევრი მჭადი ვანამცვცეთ.
 ვეჭახებით აქეთ-იქით,
 230 ვბოდიალობთ ლაბირინთში.

არიადინას ძაფიარ გვაქვს
 აღარც — მოსეს არგან-კვერთხი,
 მუდამ თავი ამარიღე
 როს მშობლურად ჩაგეჭიდე,
 ისეთი რა დაგავალე,
 ან რა გთხოვე იმნაირი,
 ნიადგ რომ მემღური და
 ნიადგ რომ იბღვირები,
 რატომ გამაჩინეო და
 240 რომ ილევნი ჯავრისაგან?

დაგასახლე ედემში და
 რძეს და თაფლს ვერ უპატრონე,
 სწორ გზაზე რომ დაგაყენე,
 თვალი ეჭვით მომანათე,
 ბედაური რომ გაჩუქე,
 ვირებისგან გააჯორე,
 რანაირი კუნძული ხარ
 ვერსაიდან მიუდგომი,
 ხელბორკილებს აჟღარუნებ,
 250 გიჟმაჟურად იარები.

სქანგ დუდიში გოჭყოლადას
 ჯოხო ანისტორესია,
 ლეთაშგ წყარი გეიხუპუ,
 ქოგუქ ჯიმატონერსია,
 ვარა გიჭკუმგ ლოტოსი დო
 ქოგუქ მინაჯლონერსია,
 ვარშუ სქანი ანგ დო განი,
 უჭყანეს დო ჭყონერსია,
 დაჩხირიში საქვარელი,
 260 ნოჩეჩო რე ქვაქვალერი.

I. 4. არამხუტუ

ართგ მიწონებ თენეფგ შქასუ
 კირდეს მიკოკარკაზელი,
 არწივგ თიჟამს მაკითხანსუ —
 ნირს ჩეთხიებგ გვარგვასელი,
 ჩხონჩხის ეთეშგ უძირძონუნს
 ღუმუ ორდას მარკვას ზელი,
 ქუდოსქიდუ შურგ მალაფუ,
 ზისხირს მიშაჩარგაზელი.
 პრომეთე რე ქორენ მუთუ,
 010 ჩქინობურო — არამხუტუ.

მუკი-მუკი შოლარეფი
 ბჟალარათ რე წიორილი,
 ოჭკადღრეს მიკონწკარუ
 ნოწკერიეფგ ღიორილი,
 ჭკადუეფი ისვანჯუნა,
 ვემოხენა ხიოლინი —
 ანთასშა რე ხაჯალერი,
 უნაქუანს მანჯას ურო,
 ქორთულო რე ამერანი,
 020 არამხუტუ ჩქინობურო.

შენი თავის დავიწყებას
 ჰქვია ანისტორესია,
 ლეთას წყალი შეგიხვრიპავს,
 დაემსგავსე ნახევარძმას.
 ან ლოტოსი გიჭამია,
 გამოგ ზავნილ ქისას ჰგავხარ,
 თავს და ბოლოს ვერ იხსენებ
 უღონოს თუ ძაღვ უღლოვანს.
 ცეცხლის მიერ ნამაშვრალი,
 260 ქცეულია ნაცარ-ფერფლად.

I. 4. არამხუტუ

ამათ შორის ერთი არის
 ფრიალო კლდეს მიხლართული,
 მყის არწივი მოფრინდება,
 როცა ნისლი გაეცლება,
 ღვიძლს იმგვარად დაუკორტნის,
 თითქოს ქვაბში ღომს ზილავდნენ,
 ტინს შერჩება სულთმოზრდავი,
 სისხლის ღვარში მოტივტივე.
 პრომეთეა რაიც არის,
 010 ჩვენებურად — არამხუტუ.

ირგვლივ ყინ ულს მნათობისგან
 ტანი დაწერწეტებია,
 სამჭედლოზე აყუდია
 შეშა სიგრძივ დაპობილი,
 ისვენებენ მჭედლები და
 არაფერი უხარიათ,
 უთვალავჯერ დახლართულა,
 ურო მაჯებს ენარცხება,
 ამირანი — ქართულითა,
 020 არამხუტუ ჩვენებურად.

ნიტე მუს რე აზნახნა,
ვარა ეფერგ მუ ღუშებუ?
ნირსილგ სოფელც ქიგნაჯინე
ლო შურგ გემეხუნტუშებუ.
ლორონთის დაჩხირგ ქეთახირუ,
კოჩმა ჭუა მუშუშებუ,
კვათუნა ღო ვეკვათარუ,
ბრელს ნახაფულგ მუშუშებუ.
ფულარგ რჩქინა თეს ობარუ,
030 ღორონთეფი გულამბარუ.

არამხუტუს უძახუნა,
სამართალიშ გონიო რე,
გიმე სოფელგ იცხვაბარუ,
ხაჩქილგ აფუ ონიორე,
გეწურაფა ქოილუნდა
სითგ ქიმიცონიორე,
მორო ბრელი იგვარგვასუ,
ჭყლო გილაძე კირდეშუ გასუ:
მუშით მუთუნგ ვარჩქინ უდას,
040 შხვაშათ ვადუჯერებდასუ.

თექ დაგურუ ოდოიას
ჯღუნა უმართგ-სამართიში,
ბანძილიში დონწყულა:
ემერგ — თეშგ ღო ამარგ — თიში;
ნდღულაფა ღო ზგუმონჯუა,
ნამგ — ოში ღო ნამგ — ართიში,
ოდეფიში ეფურნაფა,
წკირონტუა ხვამარდიში.
მარა მუ რე გურაფილი,
050 მარა მუ რე წურაფილი?!

ნეტავ ვინ რას ემართლება,
 ისეთი რა შეუცოდავს,
 გადახედავს ნისლულ სოფელს
 სული ამოხროტინდება,
 ღმერთს მოჰპარა ნაპერწკალი,
 კაცს ტკივილი მოუშუშა,
 ჭრიან, მაგრამ ველარ მოჭრეს,
 ბევრს ნაფოტი უშოვია,
 მფლობელია დაფლულ ცოდნის,
 030 ცაბათი გაუძარცვავს.

არამხუტუს ეძახიან,
 სამართალის გონიოა,
 ძირს სოფელი დაფუსფუსებს,
 გათოხნილა ბალ-ბოსტანი,
 მითითება თუ გელირსა,
 ძალი შენაც მოიკრიბე,
 თუმცა ბევრი დაგნიასებს,
 წყევლით ბმული ხაბოს პირას:
 შენით არრა გცოდნოდეს და
 040 აღარც სხვისი დაგეგვროს.

ოდოიას მან ასწავლა
 მართვა უმართ-სამართისა,
 აბურდულის დალაგება,
 ეგერ — მისი, აგერ — ამის,
 გადნობა და გამოწრობა,
 რომელ ასის, რომელ ერთის,
 ოდის შეკამარავება,
 გალაღება ხომალდების.
 მაგრამ რაა დანასწავლი,
 050 მაგრამ რაა მითითება?!

თექ დაგურუ ცირეფიში
ფალოსიშა მეჯღუნალა,
ოსურალათ ვაღურანინგ
განჩურალგ რე ეჩღ ღურალა,
ქოი ცორსდა ბეჭედგ მუ რე?!
თაკარიაქ ვეჩხურალა,
ქოჯოგუქ და გემკოირთანსუ,
გოკონგ ქიანამეჩღ ტყურალა.
სქანგ ღუდიში მანგიორო,
060 გეიშაგორი მანგი ორო.

თექ დაგურუ ოდოიას
მანგიქმუჭო გამანგასუ,
ორქოთ მუჭო ვედეცვერას
დო რინგ ვედილამანკასუ,
თექ დაგურუ ღუმეგ-კაკალი
დათასანი ნამგაკანსუ,
სო გახაჩქანგ ზანდურსუ დო
ხონილს სო მი ტაბაკანსუ.
ღორონთიში დოკვანწილი,
070 ეშმაკშე რე დობანძილი.

თექ დაგურუ ოდოიას
ღულა პუხუშგოთინუა,
კორკონტიას ველანჭუქ და
ხელეფგ ვემწუპოტინუა,
ვემირკა დო ვეგნუძინა —
ბორჯის ტყურათ ოდინუა,
რინა ჟირშა ვეგერზიებგ,
კულა ღვინგ რე მოდგინუა.
ტაბაკონა ჭეჭეთელი,
080 ეშმაკშე რე ბეჭედელი.

მან ასწავლა გოგონების
მიძღვნა უფალ ფალოსისთვის,
ქალწულობით რომ არ გაწყდნენ,
ბევრი კვდომა უნდა სძლიო.
გიჟვარს? ბეჭედი რაღაა?!
მხურვალე ნუ შეიმცივნებ,
თუკი სძულხარ, გიღალატებს,
გინდ ქვეყანა მიუბოძო.
შენი თავის სამაგივროდ
060 მსგავსი ჩერო მოიძიე.

მან ასწავლა ოდოიას
ტოლმა რარიგ ითანასწროს
ოქრო-ვერცხლის დახარბებით
ყოფა რომ არ ჩაიმწაროს,
მან ასწავლა ღომის თესლი
სად იხარებს უკეთესად,
სად მოთონონ ზანღური და
სად რომელი ტკეპნის ნახნავს.
უფლის მიერ დაწყობილი
070 აუბურდულა ეშმაკისგან.

ოდოიას მან ასწავლა
მრუდი მხრების გასწორება,
კენწეროებს თუ ვერ წვდები,
ხელებს მაინც ნუ აიწვდენ,
ნუ აკლებ და ნურც ამეტებ —
დროს ამაოდ ანიავებ,
ყოფნა ორჯერ არ გეძლევა
შარბათია ერთი ყლუპი.
ტაბაკონა-ალქაჯეთი
080 დაბეჭდილა ეშმაკისგან.

თექ დაგურუ ოდოიას
 სიმართალე ნაკაბეტა:
 „ასე წონწით გულურქუნი,
 ჟინგნდურია ვაგაბედა!
 მუდგა უფის დაბუნქუნი
 უფალს ბაჟო ვაგაფე და
 საწმობუნოთ გაჩუალუ,
 ჟინცათ გეგნოკაკაბედა.“
 მორო კოჩის მურცუნდასუ,
 090 შურჭიფე დო შურკუნტასუ?!

გაჭყუ ანი, ბანი, განი,
 დონი, ენი, ვინი, ზენი,
 სალორონთო ჰე-მაბრუო,
 თანი — შურშა მინირზვენი,
 ინი, კანი, ლასი, მანი,
 ონი — ცაშო ინირზენი,
 პარი, ჟანი, რაე, სანი,
 ტარი — რინათ დინირსენი,
 უნი, ფარი, ქანი, ღანი —
 100 შურგ წკონდაშა გაშელანი.

გაჭყუ ყარი, შინი, ჩინი,
 ცილი, ძილი, წილი, ჭარი,
 გაჭყუ ხანი, ხარი, ჯანი —
 ლანჭაცალო ოლანჭარი,
 ქორე ჰოე, ხოლო სუმე:
 ური წკენტა, ლი დო ფონი,
 რჩქინაშე ქუა ქიგუდვალი —
 დუშაყარუ მუთ ოკონი,
 დუდშენო ხომ სიტყვაქ დირცხუ,
 110 კოჩიქ უკულგ ეკიბირცხუ.

ოღოიას მან ასწავლა
 სამართალი მეთაური:
 „ახლა ძონძით რომ დადიხარ,
 უფლის გამობას ნუ გაბედავ!
 ოფლს დაანთხევ რაოდენსაც
 თუ ღმერთს ბაჟად არ მოსთხოვე
 საიმდროოდ გენახება,
 როს ცით გადახასხასდები.“
 თუმცა მოკვდავს რა გიშველის,
 090 სულმოკლეს და სულწვრილმანას?!

შექმნა ანი, ბანი, განი,
 ღონი, ენი, ვინი, ზენი,
 საუფლისო ჰეი-მერვე,
 თანი — სულში ჩაიზვინე,
 ინი, კანი, ლასი, მანი,
 ონი — ცისტვის რომ იდავო,
 პარი, ჟანი, რაე, სანი,
 ტარი — ყოფნით დაინისლო,
 უნი, ფარი, ქანი, ლანი —
 100 სული მნათზე აიტანო.

შექმნა ყარი, შინი, ჩინი,
 ცილი, ძილი, წილი, ჭარი,
 შექმნა ხანი, ხარი, ჯანი —
 ნაჭასავით ასაკინძი.
 არის ჰოე, კიდევ — სამი:
 კუთხა უნი, ლი და ფონი,
 ცოდნის ლოდი დაანათლა —
 შეუკრიბავს რაიც უნდა.
 თავიდან ხომ სიტყვა იშვა,
 110 კაცი მერე მოიბრჭყალა.

თექ დაწკანტუ ცოლკინიში
სიტომბე დო ასაგასა,
ვითოსუმი განი უღუ,
სიგინძა ეჩგ — ნაზაკვაზა,
კოჩიშგ თასი ენმიხანტუ,
თექ ვალიში ნოცელათუ,
სიჩქარეში ენერგია
დოჯვარუ დო დოგელათუ,
ბჟაშგ ჩხორიათ გოსკუ-გოჭუ,
120 დო უკდებათ გოსკუბოჭუ.

სუმკუნთხულო ეხანტუნსუ
ბჟაშე მულირგ სინთელესუ,
პირამიდა ცილინდრი რე
სო მუმია ცვინთელენსუ,
ტორნადოში ჭარკინტითუ
ფარაონი მინგ თელენსუ,
ჩქიჩქიცალო მეპინტანა
ხუგეგი დო ჭყინტელეფსუ:
„ჩქინას უცორს მაჟირუა,“ —
130 რე ლორონთიშგ ნაჟირუა.

ნასრენ ჟაკეს უძახუნა
ცხენით ცქვაფილ ყაბარდოსუ,
დუღგ ხოკილს დო ბჟაკე ფიფალს,
წელგ ჭიფეს დო ცვა ფართოსუ.
ფოქვეშისუ მითოკირუ
გინოთილგ დო ტყამგ ართოსუ
კოჩიშგ გეშა წიროხილი
ცხირას ძგაბუნს სამარდოსუ —
კინგ კოჩიში ფაჩალერით,
140 წკვერემს ენოხაჯალერი.

მან დარახტა ცოლკინისა
 სიღრმეები და არსობა,
 ცამეტია ზომა განით,
 სიგრძე — ოცი გამიზნულად,
 კაცის თესლი იხატება
 იქ ელვათა შიმალებით,
 ენერგია სიჩქარისა
 შეყარა და აატაძრა,
 მნათის შუქით განასკვა და
 120 უკვდავებით შემოგარსა.

სამკუთხედით გამოსახავს
 მზისგან მოსულ სინათლეებს,
 პირამიდაც ცილინდრია,
 სად მუშია ჩაყვითნულა,
 ტორნალოთა ბორიყით
 ცოცხლობს ზოგი ფარაონი,
 ჭინჭში ჩვილები გაახვევენ
 მიხრწნილებს და სულაც ნორჩებს:
 „ცოდნას უყვარს მოროდები,“ —
 130 ცაბათის ხატებაა.

ნასრენ ჟაკეს ეძახიან
 ცხენი ქებულ ყაბარდოში,
 თაენაპარსს და წვერგაბებლილს,
 წელწვრილსა და ფართო შუბლას,
 დაბმულია გამოქვაბულს,
 გადათოვლილ უსიერში,
 კაცის გამო დაწურული
 ხმადს ლოღნის დამადლებულს —
 ისევ კაცის ნაბოდვარით
 140 უკუნეთში ჩათოკილა.

აბსრკილი რე აფხაზაშო,
 მოჭუმინუნს არაშითუ,
 მესის ორღვანს ტომარეფით
 ნაშაყარას მარაშითუ,
 ანცვას სინთე გეიოსქირუ,
 ომბოლიში ნგარაშითუ,
 ბორიეფი იფართხალუ
 გოფარაქელგ ქარაშითუ,
 არძაშე ყებურგ ხერზე რენი,
 150 ხვალე თიშე რე გესერელი.

უქომოლეთ ერჩქინელი
 დიდა ქორთულს უბიწო რე,
 გეგნუსქვესუ ორქოშე ჩუბა,
 ანწე ქიანას უბიწორე,
 ჩქვალამე დემი აშლატონა
 ჯინჯამე რდუ და უჯინჯო რე,
 ქიმკაკირეს რკინაშე პალოს,
 მუსხი გოკონე უჯინჯორე,
 მოფურინუნს მბზაკუნა,
 160 დო როკიპით დობზაკუნა.

მორხინუნსუ უროსუ დო
 მასაქელათ ქიმკიკვალუ,
 ურო პალოს ქაზეპუნი
 დიხაშე გურმა ქენინკალუ,
 ავრე ყურმა შქურნაფილქუ
 კუდეღე მუნდმა ქიმთიმპალუ,
 ირკოჩე ართო გორსიმნაფე,
 მითი რე დო მით ვეპალუ,
 კინე ქასქიდუ ფირქიშე მართუს,
 170 ულიებე დო უზოგართუს.

აბრსკილია აფხაზისთვის,
 მოჭრის მალი არა შითა,
 მეხებს ფანტავს ტოპრაკებით,
 კვირაობით დაგროვილებს,
 ანცვას შუქი ააცალა,
 ობლის ცრემლით გალდამწვარმა,
 ფართხალებენ ბორიონი
 გაფხრეწილნი როკებისგან,
 ყველა კერა ფხიზელია,
 150 მხოლოდ მისი ჩაქრობილა.

უმამრობით გაჩენილი
 ტკბილ-ქართულში უბიწოა,
 გადუნასკვეს ოქროს ჭიბი,
 აწ ქვეყანას უჩიხინე,
 ეშვიან დევ აშლატონას,
 ძირი ჰქონდა? უძიროა,
 მიაჯაჭვეს რკინის პალოს,
 რამდენიც გსურს ეჯაჯგურე.
 მოფრინდება მამზაკუნა,
 160 კუდით ზეცის მონანავე.

შემოუქნევს უროს და
 მყის მამზაკუნაც აფრინდება,
 ურო პალოს ენარცხება
 და ჩააღწევს მიწის გულში,
 აქეთ ყურშა უღალატო
 შიშით კუდს ამოიძუებს,
 ყველა ერთად გალურსულა,
 მკვდარია თუ ცოცხალია,
 კვლავ შერჩება ფიქრის მორევს,
 170 ულევსა და დაუზოგველს.

სასრიყა რე ალანიშო,
გერე დემი ქალამიში,
მორსხა ირი შურდგუმაში,
ხორცამი დო ძვალამიში,
რკინას რკინა მიაზორთუ
უჭყანე დო ძალამიში
კვათირგ კირუ, ზისხირგ სქირუ
უხანტელა კალამიში,
მით გვალონას ამაყი რე,
180 არამხუტიშე გამნარყი რე.

ფჰარმათი რე ვაინახშო,
ხემანჯღვერი აფუ ნართის,
ნორცხვა მიდუღჲ სიელასუ
ელგ დო ვალიშე კართეთ ნარდის,
ნახლოუშო — აურა რე
ლილდა უძახჲ ჟინცაშე კვართის,
ნაცხაცხელიშე კუდეღჲ ხანტუნს
თურფალიში მისამართის.
ვეიშუგორუ კოჩი ფსქეთუ,
190 ულურალო ქიმეფსქვეთუ.

მობირეში ჩიტი სათა
გურს უმარგენს ღურჭულითუ,
თურბალგ თეში მეჭუმინუნს
ვარწყქ თოლიშე ჭურჭულითუ,
დაჩხირგ ეშმულგ ბაშლიმიშა
კოჩანაშე გურჭვილითუ,
დოხართანსუ თოჭუ უჟა,
ვემიაძინე ცინდა ტკუშა,
იდა ნინძგით ჯღვალკანსუ
200 ოში ნძორით ნაბუჟბუჟა.

სასრიყვან ალანისთვის
 მძლე რქიანი ბაყბაყ-დევის,
 შვება ყოველ სულდგმულისა,
 ხორციანის და ძვლიანის,
 რკინას რკინა ემატება
 უძლურის თუ ღონიერის,
 ბასრი ბმულა, სისხლი შრება
 ყალმისაგან უხატველი,
 გახლავთ კარის მეზობელი,
 180 არამხუტუს ნაწიერი.

ფჰარმათია ვაინახში
 ნართს მიუძღვის მეწინავედ,
 ღველფს წაართმევს სიელა-ღმერთს,
 ელვა-ჭექის კალთით ნაზარდს,
 ნახჩოუსთვის — აურაა,
 ღიღლა უხმობს პერანგს ცისას,
 ნაპერწკლების კული ხატავს
 მისამართებს თურბალისას.
 კაცს ზნეობით გამოარჩევს,
 190 უსიკვდილოდ შევენასკვე.

მომღერალი ჩიტი სათა
 გულს უმაგრებს გალობითა,
 ისე მიქრის თურბალ-რაში
 თვალი ცქერას ვეღარ ასწრებს,
 ცეცხლი ბაშლიმს აიტანა
 ხალხისათვის გულდამწვარმა,
 შეკრავს უჟა თვალ-ელამი,
 ციდას გოჯს რომ ვერ შეჰმატებს,
 იდანისკარტს მოუნაცვლებს,
 200 ასი მძორით ნალაღები.

სომეხგ ურძახგ არტავაზდის,
მინშა — გვალო ცალა მჭერსუ:
„აჯახაკიშგ ოსურეფშე
ბრელგ ხანგური აღამრქენსუ.“
ოჭოფნა დო ჭკადუშგ მანჯა
ხაჯალურეფს ვადარკენსუ,
მესისიში ფოქვეშისუ
წკვარამეფი ამარგენსუ.
სოდგა ურო გიანარცხუ,
210 თექ ეკირდუ ლარჭა ნარცხუ.

ვითომ ვაუდგ ეიორთაფუ
როკაპიში შერობაშე,
მის გუგონებ ოცქვანდესუ
გერეს კოჩიშგ ნტერობაშე,
შხურსუ ხესუ გინუსვანა,
გერს ცვილუნა გერობაშე,
მჭერი კირუ ფოქვეშისგნ —
კვარჩხიშგ უდუჭერობაშე,
მჭერი ნტერშო როკაპი რე,
220 უკმელაშა ორკაპინე.

აღუეტშო არამხუტუ
იელი რე ოხვამერი,
პოლინეზიას რე მაუ
გვალო ჯვეშგ ვარგ — გოლანერი,
მაიასუთ უძახუნა
ჭარგა რენგ თუ ჭოლა რენი,
ბრაზილიას — სერგ დო კამე —
წკვარამიშა დოღალერი,
მითრა რექ თუ ამარანტა,
230 დუსუ ვენისამარანდა!

სომეხი ხმობს არტავაზდის,
 ზოგჯერ — სულაც ცოფიან მჭერს:
 „აჯახაკის დიაცთაგან
 მრავალი მაქვს საშფოთვარი“
 დაიჭერენ მჭედლები და
 ჯაჭვის ბორკილს დაადებენ,
 არარატის წკვარამ ქვაბში
 დააოკებს უკუნეთი.
 ურო გრდემლს რომ ენარცხება,
 210 გამრთელდება ჯაჭვი მყისვე.

ვითომ არ აქვს ასაქცევი
 შერობისგან როკაპისა,
 ვის სმენია უმადლოდნენ
 მოყმეს კაცთა მტრობისათვის,
 ცხვარს ხელს გადაუსვამენ და
 მგელს ქოლავენ მგლობისათვის,
 მჭერი ქვაბს თუ დამწყდელულა —
 ხალხის ერთგულების გამო,
 მჭერი მტრისთვის როკაპია,
 220 მიდი და ბნელს შეაჭიდე.

არამხუტუ ალუეტთან
 იელიასალოცავი,
 მაუ არის პოლინეზში,
 ძველი არა — გუმინდელი,
 მაიასაც ეძახიან
 ჭრელია თუ ფერსადარი,
 ბრაზილშია სერ და კამე —
 უკუნისთვის წართმეული,
 მითრა ხარ თუ ამარანტა,
 230 თავი აღარ დაიმარხო!

ურემეფი ქიგიოდვანა
მენცარ კოჩი პრომეთესუ,
„პრო“ წოხლე რე მარგალურო;
უჩხიხუნს კომეტეფსუ,
„მეთე“ — გელანს მიძირუნს,
ჰავას ჭოფუნს მომენტეფსუ —
საწმობუნო ჯგირობუა
სო ბზირით დო სო მენტესუ.
ტანით ცოფა გინაფილი,
240 გეხე გორსგმინაფილი.

შხვეფშე უმოსო პრომეთეს
მიკუსჯ ბჟალარა-კოჩიში,
მორო დღამუშის ვოუძირგ
არამხუტუში ოჭიში,
მიშეფაფურუ ზისხირს დო
მეტიში ვარე მოჭიში,
გოფართხუნს უჩადართამეფს
შური წურწუფა-მონჭკიში.
შხვას ჟვენდერობა ხვალუდა,
250 უკდებას ელუ ნალუდა.

სანსკრიტული „პრომატა“ რე
ჩქინობრათუ თარხვანტია,
ყამბარს წკირი იკვარკვანტუნგ,
დიფა ელუ ბარხატია.
ღაბაჩელა ყბური რე
უკდებაში ქარღაღია:
„ჟათე რჩქინა, ცათე ჩინა
ტუტაცალო ვარღვათია“
რაგადგ რე თუ ჰავაშე კუსა?
260 გილედაჩხირგ პრომათუსა.

ურუმები გულთმისან კაცს
 ეძახიან პრომეთეოსს,
 „პრო“ წინაა მეგრულითა:
 აწ კომეტებს უჩიჩინე,
 „მეთე“ — ხვალეს მოიაზრებს,
 ჰაერში კრებს სამომავლოს —
 საწუთრისო სიკეთენი
 სად ვკრიბოთ და სად ვაპნიოთ,
 ტანით მერმის შეგრძნობილი,
 240 დაყუდნილა გასაგნებით.

სხვებზე მეტადრე პრომეთეს
 აცხია შუქი მზე-კაცის,
 თუმც არ უნახავს მის ღღემში
 ბეჭები არამხუტუსი,
 სისხლშია ამოვლებული,
 სხვა სიკეთე არ რგებია,
 გაფერთხავს უჩაღართამებს
 გოგირდის წამოხრჩოლება,
 სხვას რახად ყოფნა თუ ერგო —
 250 მარადისია თავკვერი.

„პრომატა“ სანსკრიტულია,
 ჩვენებურად კი — დიდგულა,
 ყვარში ჩხირი ტრიალებს
 ალი აჰყვება ბარხატი,
 მოაგუგუნებს კერია
 ქალადღებს საუკვდავებს:
 „ეს ცოდნა, ესე თვალთვალი
 ნაცარივით არ გაფანტოთ“,
 თქმაა თუ კვნესა ქარისა?
 260 დაცეცხლიანობს პრომეთე.

I. 5. პროპეტე

რე ჩინელშო „დაოშე“ ცნებას
 მეკვანწილი ხუმა „ძინი“,
 „კუჩხი სოდგა გუვობიჯგენგ
 იმენდეფო ქუვაძინი.
 ქუა ქუას მინვონდლულე,
 ბრელშა ბრელი ღურა ბძირი,
 ლეხის კეთრი ღუშქირიტი
 თხუმურეფით ტყურაცილი“.
 უცორს ზოჯინგ მარსხებელსუ:
 010 „ურჩქინჯელათ ვარწყქ ბრელსუ“.

„უჯინგ უნთხორნა ართიანს
 აკარდამა დო საფულეს,
 გეგნიდიარეს შუმერი,
 ეგვიპტე დონახაფულეს,
 ცოდას ჭოფუნა ჭაბუთუ,
 ნახაჩქა დონაჩაფულეს,
 დაჩხირს მიშე რე იხირდი,
 კოს მუს გინარექ დღაკულეს?!“
 ჩიებას უჯგუ ინკორე,
 020 ტკილშე მუ ეშეღინტკორე.

კინგ გეცვანგუანს არწივი:
 „ირი უბადო სი თასი,
 დუდი ღორონთო მოილუ,
 მარა ონარლუქ მითასი,
 ჭკადუეფი რე სამარდოთ
 მიკოიტახუნა ხიტასი,
 ვასაჭირუდე ზევსისგნ
 გეშებლა შურიშგ ყიტასი!“
 ზევსის გელაფუ გონთხაფა,
 030 ვოუჩქ მიშე მოძღ დონთხაფა.

I. 5. პრობლემა

- ჩინელისთვის „დაოს“ ცნებას,
მიგზნებია ხმები „ძინის“:
„ფეხი საცა კი დავადგი
იმედებად წავემატე,
დავადუღე ლოდზე ლოდი,
ბევრზე ბევრი კვდომა ვნახე,
სწეულს კეთრი დავუშრიტე
ჩირქისაგან დატენილი“.
ბრძანებს ხოლმე გადამჩენი:
010 „უვიცობით ბევრს ვერ ხედავ“.
- „შეხე, უთხრიან ერთმანეთს
აკლდამებსა და სამარეს,
გადაიძოვეს შუმერი,
ეგვიპტე დაანაფოტეს,
ზადს წებოსავით იჭერენ,
ნათოხნი დააქალამნეს,
ცეცხლს იპარავდი ვილასთვის,
კაცს რას ემხრობი დღემოკლეს?!“
020 ტინისგან რას გამორჩები!
- კვლავ უნისკარტებს არწივი:
„მენ თესავ ყოველ სიავეს,
თუმც ეტოლები მაცხოვარს,
მაგრამ არავის ენაღვლი.
კიდევ მჭედლები სამადლოდ
ლუკმა-პურს მოგიციცქნიან,
ზევისი რომ აღარ გწყალობდეს,
სულს სრულად ამოგაცლიდი!“
ზევისი შიშშია, არ იცის
030 საიდან ელის დაცემა.

„მუჰო რე შურსუ იხირქუ,
დუდი მოილუ ბოროთი,
შხვა ართშა რენდა, სიყაბრა,
გითოლალირგ რექ ჩხოროთი,
ნინა ქვარაშა ქენორლაფგ,
რინას მეცუნქუ ცქოროთი.“
ავრე ოხვეწუ ზევსისუ:
„ო, ჩქიმი დიდი ღორონთი,
თეშგ ჯღვალიკუას გინმოტე,
040 ქანა გინომშქვი ოროთი!“

ტიტანი ტომბას იჯინე,
„საცოდალი რექ სარალო,
მა კისერგ გებდგუ ცინჩალი
ნირსიში მიოსვარალო,
ვითშა გოსხაპუნს სქვერი დო
ვაგაჭიშენა „ჰარალო“,
ვეგორე თქვანი ძვალეფი
ჭკუდიში ენანწკარალო.
თაქობასი დო თეურე,
050 არძა მუშგ დღასი გეურე.

ასე სქანი რე დიარა,
ცერბერიში რღას ჭუმანი,
უქვინჯე სტიქსიშგ მულაშა,
გელანგ ქარბიეფქ ბჭკუმანი,
გოხარცქილი რე ცვაშგ ჯერღვი,
ნაპარშა ღორონთწკუმანი,
გოხარხაშანა — დიდასუ
კართესუ ეკანწყუნანი.
ულუამო დო ხოჯამო,
060 ოსურამო დო კოჩამო,

„ხმა ისე გაგიკმენდია,
 თითქოს და იყო სულელი,
 სხვა ერთხელ როა ქვეშქვეშა,
 შენ ცხრაგ ზისა ხარ, ბოგანოვ!
 ჩავარდნილი გაქვს მუცელში
 ენა და მისდევ ჭაობებს“.
 აქეთ ზევს დაეღრღება:
 „ო, ჩემო დიდო უფალო,
 მაშორე ამის დაბრჭყალვა,
 040 ქვეყანა ჩეროდ მიქციე!“

შორს იმზირება ტიტანი,
 „საცოდავი ხარ საბრალოვ,
 მე ქედი მადგას ამაყი
 ნისლებთან საკამეთებლად,
 ათჯერ გასხლტება შველი და
 ველარ მოასწრებთ „ჰარალოს“,
 თქვენს ძვლებს ვერავინ იპოვის
 კუბოში ჩასალაგებლად.
 აქაური თუ იქითა,
 050 კაცი თავის ბედს ემონვის.

ახლა შენია მოლხენა,
 ცერბერის იყოს ხვალიდან,
 უძირო სტიქსის მოსვლამდე
 ზეგ ქარპიებმა მათრიონ.
 შუბლ-ძარლი გაწყვეტილია
 ნამყნობი ცაბაოთთანა,
 ხარხარი არის — ღვიძლ დედას
 კალთას რომ მოუშიშვლებენ.
 უღლიან ხარიანადა,
 060 ქალიან კაციანადა,

თახსირგ რე მთელი ურუმი,
გოკონგ — ტროა დო აია,
აძირუაფნა ორქოთუ
მურიცხეფი დო ბაია,
ხასლაშა ელუჯანუნა
ოფუჩაფალი დაია,
დაჩხირს კვარჩხულო ხვარენა
დო ქანას მორსუნს „ვაია“,
წყარს მინიფაფუ ლაქვათი,
070 ხენცფეშენი რე რაგადი.

„ბშოლუნდას ჭვემა მუდგასი,
ბლოლუნდას ვალი მუ დღასი,
შურო სარხოშათ ვამკიმბჭა
სქანი ჭყორული ბურდღასი,
ვამაცი გიმაჩამალი
შური ქვარა დო პიჯიშე,
ვამაცი გიმაჟღამალი
ლური ბიცო დო ჯიჯიშე,
გოკონგ ეიოპონგ ლაგაში,
080 შურიშგ მანგორგ ვაგაში!

სქანგ დუდი გიჭყოლიდე დო
შხვას უტურუა ყებურსუ,
კოჩანაშგ ჭვეთი ვემშადგუ
ჭყორიშგ ზოჯინსუ მეფურსუ,
არძა გვიმარაქ ვამაჯინჯგ,
არძა ძიგირქუ ვექურსუ,
წირახილგ ხეთი ვემვანჭი
დაღანჯებული ლეკურსუ.“
მარა თანაფა მონჭაფე
090 დო შური ცაშა ქონჭაფე.

ბილწია მთელი ურუმი,
 ვნებავს ტროა და აია,
 მოელანდებათ ბაჯაღლოდ
 ვარსკვლავები და ბაია,
 მოუწვენიათ ლოგინში
 დასაფიცარი დაია,
 ცეცხლს უკუღმართად ხმარობენ
 და სოფელს მუსრავს „ვაია“,
 წყალზე ტივტივებს ფელოზი,
 070 ნათქვამი მეფეს ეკუთვნის.

„წვიმა რაოდენ მასხამდეს,
 ელვა მრუჯავდეს რა დღესაც,
 ახლოსაც არ გავიკარებ
 შენს ფაფუკ ბუმბულს მონისას,
 გასაყიდი არ მექნება
 სული კუჭი და პირისთვის,
 საჭმუხნი აღარ მექნება
 ძილი ბიცოლა-ბიძისთვის,
 გინდ ააყენე ლაგაში,
 080 სულის სანაცვლოს ვერ ჰპოვებ!

განაგდე შენი მეობა
 სხვისთვის დააგზნე კერია,
 კაცობის წვეთი არ ახლავს
 მეფურ ბრძანებას მონისას,
 ვერ ამოვიძირკვე ჩადუნა,
 ვერ გადავთქერე ჯაგნარი,
 დაწნეხილ ხელით ვერ მივწვდი
 დანჯმოკიდებულ ორლესულს“,
 მაგრამ ახლოა აღდგომა
 090 და სული ცამდე ამწვდარა.

ანდა ხონარს მირჩქილუანს
ხეთურსუ დო შუმერულსუ,
ეგვიპტეშე გეიშენტებუ
სარკოფაგიშგ რუმე ლურსუ.
იოანის უძახუნა
წყარიშგ მუმა ცუმენულსუ,
ედემიში მოვარიე
ცხირას ძგაბუნს ღუმენულსუ.
თეში მეტი მი მიმინჯუ,
100 შური გეგნომსილიმინჯუ.

დარჯელანიშგ ბოში ჯონო
შონეს ჯვეში ქორთულითუ,
არმაზიშე გეგმიკეკუ
გაიმ-გაციშგ მორდულითუ,
ბრელი ქართა გეიოპონუ
ხირხალუა-ქორთულითუ,
ბრელი დუდი გასინთორუ
ქართუშეფი მორთულითუ.
უჯოხონა მენდიშგ კართე
110 დო ღორონთეფქ ქუდუკვარტეს.

თის ბრელნერო უძახუნა
ცათე ჩქინი პლანეტასუ,
არძა ოკო გეკობჭოფე,
პიტაქოკო ვამენტასუ,
პერუნი რე სკვითეფიშო,
გოკონჯ ქრისტეშგ „ამენ“ რდასუ,
მუ შარა რე მარჩქილექუ
ჯითა ჯინშა ვამენდასუ.
მუდგა გილეღჯ ფარა ხუთუ,
120 დღასჯ ვეციქ არამხუტუ.

ყურს მიუგდებს მრავალ ხმობას,
 შუმერულს თუ სულაც ხეთურს,
 ეგვიპტიდან გაექცევა
 ძილს უამურს სარკოფაგის,
 ეძახიან იოანის
 ნამწყურვალეზ წყლის მეუფეს,
 უარმყოფი ედემისა
 ხშიადს ლოლნის წუხანდელსა.
 ამის მეტი ვინ მომხედავს?!

100 სული გადაჯავშნულია.

დარჯელანის ბიჭი ჰქვია
 სვანეთში ძველ ქართულითა,
 არმაზიდან ჩამოვანდა
 გაც-გაიმის გაზრდილებით,
 აღუმართავს ბევრი ღობე
 ტყრუშული თუ ლატანისა,
 ბევრი თავი გაანათა
 ცით მორთული ქართუშებით.
 ხმობენ კალთას იმედისას

110 და ღმერთები აუხირდნენ.

მას ბევრგვარად ეძახიან
 ამ ჩვენეულ პლანეტაზე,
 ყველა უნდა შემოვკრიბო,
 ერთიც უნდა არ გამექცეს,
 პერუნია სკვითებისთვის,
 გნებავთ ქრისტეს „ამენ“ იყოს,
 სხვა რა გზაა მოყურადე
 ძირძირამდე აღარ მენდოს.
 რა გინდ ფულიანი იყავ

120 არამხუტუ ვერ გახდები.

ირანელიშგ აპრიმანსუ
 ორქოთ გინვონდღულუანქუ
 ნირვანასუ თორსილგ ბუდას
 სქუაცალო ულუანქუ,
 თიშე ეფალგ ზარატუსტრაქ,
 კვარჩხის უბურჭულუანქუ,
 მინშა ნირზით ბზგ უმონჯუნქუ,
 მინშა უდურჭულუანქუ.
 ჭერჭე რინაქ ძალამგ ბხუთუ,
 130 მარა მოხვარგ არამხუტუ.

„ატლანტიდას უძახუდეს
 პლატონი დო ხოლო შხვეფი,
 ცაშე გემკოლგ მურიცხიქ დო
 ზისხირელი გეჭოფგ შხეფი,
 ირფელგ ართო მოჯალაგუ
 ქვალონი დო ვარდობუა,
 წოხოლეშე დუხვამილუ
 ჟინიშგ უდუმარდობუა.
 ართი დღათუ მიძინგ წანაქ,
 140 ლულგ გვერცალო მიძიცანა.

ლუმერული მახროობა
 უჯოხოდუ შტაინერსუ,
 ირკოჩგ ართათ ქენოცუმე
 პელაგონი შხვაინერცუ,
 დინო ზავრქუ ხვლიკო გინირთ,
 ჯა-გვიმარაქ — ლიმხონათუ,
 ორტყაფეფსუ მუნჭირათ დო
 ირიათო იფხონათუ“ —
 არამხუტუშგ ზოჯუა რე,
 150 ოჭმარე თუ ონჯუა რე.

ირანელთა აპრიმანი
 ოქროს ზოდად გადავადნე,
 ნრვანაში დაფლულ ბუდას
 თავს ვეველები შვილივითა,
 მისგან იშვა ზარატუსტრა,
 უკუღმართებს გადავწალდავ,
 ზოგს კამათით ვამთლიანებ,
 ზოგს — გალობით საამურით,
 ჭრელი ყოფნა დია მხუთავს,
 130 მაგრამ მშველის არამხუტუ.

„ატლანტიდას ეძახოდნენ
 პლატონი და კიდევ სხვები,
 ციდან მოწყდა ვარსკვლავი და
 აღიმართა სისხლის სვეტი,
 ერთიანად მოსრა ყოვლი,
 ქვიანი თუ სავარდეთი,
 დაუხვედრა წინ სიმკაცრით
 ზეცის დაუფასებლობა.
 წელმა ერთი დღით იმატა
 140 ლელვი გველებრ იღმინჭება.

ლუმერული სამოსახლო
 ერქვა შტაინერისაგან,
 ყველა ერთად ჩაცვენილა
 განსხვავებულ პელაგონში,
 დინოზავრი ხელიკად იქცა
 და ხე-გვიმრა გაგვიმრუჭდა,
 მოვუჭიროთ წელს ქამარი,
 გამუდმებით ვიმარხულოთ“ —
 არამხუტუს ბრძანებაა,
 150 დილაა თუ შებინდება.

დისას მუჟამგ დოცაშუნსუ
შურდგუმილით ბჟალარონი,
კირდეცალო გემწოდირთუ
ჭოლეფი დო ჯალარონი,
კოჩი ცაშა მინჭუაფუ,
დაკუნტარებუ ჩქვალარონი,
ეთერული ოხოლგ ნოთე,
გემშვებუ თი ბონგ დღასუ
დო ცურუმულგ ცხოვრებაქუ
160 ჰამო ლურით დიბონდღასუ.

ბრელს უფულუნს არამხუტუ,
დიო ირფელგ ვეგიფაჩე,
ცურუს კურცხე ცუნს ეშმაკი,
ჟღამგ დო თოფურგ ვეკიფაჩე:
„ირო ქურშა ვეგისხაპე,
ირო კარშა ველიმაჩე,
მურიცხითუ შქირტუ ართშა,
ლორონთი რე ურთაფელა,
ხოლო — რიცხვი დო კოჩანა,
170 შხვას ძოდონუნს ურძღაფელა.

მუნერო რე მონწყილგ ქანა,
თეშა გური მის აჩინე,
წყარსუ ხოლო დაჩხირი რზგ
შქაბანიას მიშაჩინე,
ბრელს უტახუ თეშენგ დუდი,
ბრელგ ყბურსუ მიშარჩინე,
ულურალშა მი დოიძახუ,
გოკონგ შქვითშა მიშაჩინე,“ —
ნჯღვერუნს ოდის არამხუტუ,
180 ნჭყოლგ გურშა ქელეხუტუ.

მიწას, როცა გააღვივებს
 სულდგმულისგან მზიანეთი,
 კლდეებივით აიმართოს
 ისლები და უღრანები,
 კაცი ცისკენ მიისწრაფვის,
 ეშვი დამოკლებულია,
 ეთერული ახლავს შუქი,
 გაექვსდება იმ სწორ დღეში
 და უკუღმართ ყოფითობამ
 160 ტკბილი ძილით გადაბინდოს.

ბევრს უმაღლავს არამხუტუ,
 ჯერ ყველაფერს ვერ აუხსნი,
 ყრმას ფხიზლად ჰყავს ბელზებელი,
 შხამს ვერ შერევ გოლეულში:
 „ვერ იცეკვებ გამუდმებით,
 ველარ გახსნი კარს ნიადაგ,
 ვარსკვლავიც კი ქრება ერთხელ,
 შეუცვლელი უფალია,
 კიდევ — რიცხვი და კაცობა,
 170 სხვებს ღრღნის კვდომა უძლომელი.

სამყარო ვით მოწყობილა,
 ამას ჰკუთას ვინ დაატანს,
 წყალშიც ცეცხლი დაგზნებულა
 შუაგულში რომ ჩახედო,
 თავი მრავალს უმტვრევია,
 ბევრი კერას ჩაბეხრეკდა,
 უკვდავეთში ვინ მიგიწვევს
 გნებავს შვიდგზის შეუთვალო,“ —
 მოძღვრავს ოდის არამხუტუ,
 180 დაჭრილ გულში ჩაიხუტა.

„შქვით გ რე კოჩიშგ ანგ დო განი,
მარა ბრუო ოკო რდასუ,
ცეთი ართიქვ ვემიძინდა
ჭყანაქ ირო ოკორდასუ,
დიო ყვინგი დუბჟღირდუ დო
უკულგ კილექ დუცორდასუ,
ფართო შარას ქიგლადინუ
მიკორთა დო მუკორთასუ.
გიჩქუნანო ტყურათუნი
190 გილგამეში ცურანდუნი?!

ვითოსუმი დოიკეკუანს:
ჩქიმგ წესგ დიზუკოლითია,
შურგ დო გურით ეზიმილი
ვესხუნუათ თოლითია,
ჭირჭინელი ბორჯალიშე
რინაგი შათოლითია,
ქა-შქვილო დო ქა-საგანო
ლორონთიშა გოლითია.
თაშგ დაბაჩანს ყებურს ლალა,
200 მარა ჯოგუ მოქმედალა.“

ჰოდო, ქიდიჭყვ არამხუტუქ
ოდოიაშგ გოთინუა,
სალორონთო ქაბრაფუ —
ბორჯის ტყურათ ოდინუა.
ქასხაპინუ ხორუმეფი,
ძვალი შვერთის აგურუდუ,
ქახურთქინუ ულიებშა,
ნამუთ გილეგაგურუდუ.
გოთინუ დო გაბონარუ,
210 ლორონთიშა ქაპონარუ.

„შვიდი — კაცის ყისმათია,
 თუმცა რვაასრულყოფილი,
 ის ერთი თუ არ დაირთო
 ღონე მუდამ ისაკლისოს,
 ჯერეთ ქედი დაუჭკნება,
 მერე მკლავი ჩამოერღვას,
 ფართო გზაზე დაილევა
 მიდგომა და მოდგომაში.
 თქვენ გგონიათ უმიზეზოდ
 190 დაყმუოდა გილგამეში?!

ცამეტი კი მიჩინებებს:
 „ჩემს წესს დაემორჩილეთო,
 გულ-გონებით აზომილებს,
 თვალთ ნუღარ აირჩევთო,
 დაწნეხილი დრო-ჟამისგან
 გამორანდეთ სუფევაო,
 მშვილდის ნატყორცნ ისარივით
 წასწრაფდითო უფლისაკენ“.
 ასე ყბედობს ოტროველა,
 200 მაგრამ ზარავს მოქმედება.

ჰოდა, იწყო არამხუტუმ
 მრუდე კაცის გასწორება,
 საუფლისო დაამღერა —
 დროს ტყუილად ნუ კარგავთო,
 ააცეკვა ხორუმები
 ძვალი ღვედებს დაუმგვანა,
 ააფრინა ულეველში,
 ვინაც ტყე-ღრე ეთრეოდა,
 გამართა და გამორანდა,
 210 ააყუდა ცაბაოთონ.

ქიდაგურუ ბრელგ მუთუნი
საწმობუნოთ სარგებელი:
მიოძინალს მევძინასუ,
გუმურკასუ დარკებელი;
„დღას ვეკირთუ კოჩლანდარი —
ბჟაშო უდუმარგებელი,
ირიათო ეკათხოზუ
შარა უდუნარლებელი.“
ქიდაგურუ, მარა რჩქინა
220 რე უმოსო დუდიშგ რგგინა.

ოდოიას ქასქიდ ხვალე
არამხუტუშგ ურაფაქუ,
მაზაკვალეფს ვეიშურთესუ
კარშე გინოტყურაფაქუ,
ქირქეს გეცუ წელიშგ რთაფაქ
დო სამოთხეშგ წურაფაქუ,
ვაგაგინეს მუშენგ ვენუ
ღვინიშგ გინოშურაფაქუ.
მორო კოჩიშგ ვარჩქუ ნალი,
230 დუდშენო რე გარჩქინალი.

კინ ზოჯუნსუ არამხუტუ:
„ტერი რდასზნ ქი ცოროფე,
სიხანდი, შხვეფქ ილანი,
უფი მუდგა გიოროფე,
ვედენარლა ცურუშენი,
ჭუა გეგნილიორობე,
რინა მისაჯებულ გ რექუ,
სერი გეგნიხიორობე!“ —
გურიშ გ ფიცარს გიახანტუ
240 დო მურიცხეფს მიახანგუ.

დაასწავლა ბევრი რამე,
საყამისოდ სასარგებლო:
სამატებელს დაუმატონ,
ჩამოაკლონ დასაკლებელს;
„ვერ წააქცევ კაც-გონიოს —
მზისთვის დაუდგარია,
გამუდმებით წარუძღვება
გზები დაუნადვლებელი.“
დაასწავლა, მაგრამ ცოდნა
220 არის უფრო თავის ძლევა.

ოდოიას შერჩა მარტო
არამხუტუს დანასწავლი,
ველარ შეძლო ბელზებელმა
გზიდან მისი გადაცდენა,
წყალში ცვივა თეძოს რხევა
და სამოთხის მითითება,
ვერ ხვდებიან რატომ არ ვნებს,
ღვინო გესლში ალესილი,
ალარსად ჩანს კაცის კვალი,
230 ხელახლაა გასაჩენი.

მაგრამ ციდან ბრძანებაა:
„მტერიც იყოს შეიყვარე,
შენ იშრომე, სხვამ წაილოს,
დაანთხევდე ოფლს რაოდენს,
ნუ ამადლი შეუსმინარს,
გადიხაფრე ტკივილები,
გქვია სიცოცხლე მისჯილი,
ღამე გადაინაპირე!“ —
ეხატება გულის ფიცარს
240 და აღანთებს ზეზეურად.

„ენიფქოსუქ ინჭასუ დო
 ულირგ დღალეფს ეშმაფშუნქუ,
 სარკოფაგეფს ევოპონა,
 ფარაონეფს ეშგვაფშუნქუ,
 მუთუნგ ვარე დინაფილი,
 ირფელ იღას ეშმალგ შურქუ,
 მურიცხეფიშგ ჭვარჭვალუა
 ერჩქინაშე თეშგ მაშუნქუ,
 გობწილე დო კინი ბ ცაშე
 250 გალაქტიკაშგ ნო ცელაშე.“

არამხუტუს ანგარინე,
 მარა მირე მარჩქილაფუ,
 ხონარგ მუჭოთ გეკილუნი,
 არწივქინიძგიქანგვილაფუ,
 ავრე შუმა-სხაპუათუ
 ცუჯეფგ ეკორანგვილგ აფუ,
 თოლიშგ სინთე მაკვეცარა
 უკუმელას დანქილაფუ:
 „ხედღვინი რე მაცვერენა,
 260 ჟინცა ვემკმანაკვერენა“.

I. 6. კირიბიში

ჟირგ და შორს ცუნს აიეტის —
 პასიფე დო ხოლო — კირკე,
 მედეშგ მორდუ ჰეკატე რე
 იანარი-მესი-კვირკვე,
 საწმობუნოთ ზუკოლუნსუ —
 ჭუათ მუჭო ვამოდირკე,
 რჩინათ მუჭო ვამობჟღირდე,
 ბორჯით მუჭო ვალოჭირკე.
 უჯერს მუდგას ელუჩანსუ,
 010 ორთუმელშა ელუჩანსუ.

„ჭების შიგან ვქვესკნელდები
 ამოვსრუტავ გარდასულ დღეთ,
 ზეავღმართავ სარკოფაგებს,
 ფარაონებს თავს ვახსომებ,
 არაფერი ეკარგება
 სულს ყელიდან ამომდინარს,
 ვარსკვლავების ჭიოტობა
 გაჩენიდან ისე მდაგავს,
 დავკრიფო და კვლავ ვახარო
 250 გალაქტიკის ტოტებისგან.“

არამხუტუს ეტირება,
 ყურისმგდები — აღარვინ,
 ხმა როგორც კი ამოიღო,
 არწივმა კვლავ უნისკარტა,
 აქეთ ლხინი, ტაშ-ფანდურით
 წართმევია ყურთასმენა,
 თვალთა შუქი მონაპერწკლე
 უკუნეთით დაგლეჯილა:
 „ძღვანია რომ გვასულელებს,
 260 ზეცას ველარ მოვიხელთებთ.“

I. 6. თქროს საწმისი

დები შორს ჰყავს აიეტის —
 პასიფეა და იქით — კირკე,
 მედეს უზრდის ჰეკატონე
 მარტის თვეა თუ აგვისტო,
 სამომავლოს დანასწავლის —
 ტკივილს როგორ გაუმკლავდეს,
 ყოფნით რარიგ არ ჩამოჰკენეს,
 არ მოხუცდეს ჟამით რაფერ.
 სჯერა რასაც ჩააგონებს,
 010 სასთუმალთან ამოზრდილა.

ართგ ძღაბგ ურუმს ქეკუხუნეს,
 მაჟრათ თევრე მიპალურუ:
 „ქიანაშგ ჩუპა ვორეთია“ —
 ფრიქსე ათაშგ იფახურუ,
 ირო ცუჩა მირხინუ დო
 ირო ზღვაპის მიკალურუ,
 ქომოლგ სქუა ოთხი ცუნსუ,
 არძა ხოლო მუშგ მანგურუ.
 ართგ ქიანაში ვეცი მინჯე
 020 ჟირგ კველაში გიმახვინჯე.

ურთხელეფსუ კვათუნსუ დო
 ბირდაბირით ლანდარანსუ,
 ზღვა პიჯიში თხუმუეფსგ
 წვანჯშა ეშმაკანტარანსუ,
 მუშგ ნერჩი დო ოხვამეში
 ცოროფალა მანდარანსუ,
 კირიბცალიბალანეფი
 ოხუტოლნა მანგარასუ.
 ქომოლსქუაშგ ნაღობერას,
 030 ოსურსქუა ჩვარჩვალანსუ.

ოდაბადე უძახუნი
 ვითგ წანა რე კაჭალია,
 ტყაბარელი ორქოშგ ერჯი,
 ჭყონს გითობუ ქვაჩალია,
 ხართელი რე ბორიათუ
 ხაიეფგ დო ნაჭალია,
 თესგთ ცოროფალა ბორკუნს
 ჩხორო ფა დო ხაჯალია.
 დაჩხირს ხელეფს გულუანსუ,
 040 ფურკი ოქურქულუანსუ.

ერთი ბერძენს მიათხოვეს,
 იქით იწევს მეორეცა:
 „წუთისოფლის ჭიპი ვართო“ —
 ფრიქსე ასე დაფაფხურობს,
 სულ შინისკენ იბზიკება,
 სულ ზღვის კიდეს მიკრობია,
 ვაჟი შვილი ოთხი უვის
 თითოეული მისი მსგავსი.
 ერთ ქვეყანას ვერ მოუვლის
 020 ორ ჯორჯოზე ჩამომჯდარი.

წამოაქცევს ურთხელებს და
 ლარავს მერე ბირდაბირით,
 ზღვთისპირეთის მურყან-თხმელას,
 წამოკაფავს კენწერომდე,
 თვისი ფუძის და ტაძრების
 სიყვარული მოინელებს,
 კრავის მსგავსი ბიჭუნები
 ეხუტებათ გულში მაგრად.
 ვაჟი შვილის გრაგნილ ღობეს
 030 ქალი შვილი აცამტვერებს.

მამულეთი რომ ეძახის
 ათი წელი არის სრული,
 გატყაული ოქროს ვერძი,
 მუხაზე თვლემს ხუჭუჭელა,
 დახლართულა ქარაშოტით
 ისლები და ჭალიანი,
 მათაც სიყვარული ბორკავს
 ცხრაკეცი და ცხრანაკვანძი,
 კოცონს ხელებს შემოავლებს,
 040 აქვითინებს მწარე კვამლი.

ხარანი დო ნუნისიშა
მი რე ენაზაკვაფუნს,
მოგვეფე გითაწკვირინანა —
ქუას დაჩხირგაკაფუნს,
ბჟა პელაგონს ქელანჯირუ,
ძალამს ქუდულაჰაფუნს,
კერძგ დო მოჯგირეში ნატრი
ირო გილაგაგაფუნს,
მუს გოხვარუ დუს განგარე,
050 ჰქელგ რე კოჩი უსანგარე.

თესხი ქიბლაბაჩითუნი,
ანწგ ოხანტალს დგვართათი,
მუ შხურს მუფურინუდკო დო
ბლურედითკო მუ ართათი,
ხორცი ხორცი დობშიშონით,
წკირს ყებურო გუართათი,
მოფუნს ცოდა ჟიმოლეშე
გვართა გვართა გუართათი.
ვორწყქ ღურუშე მონჭაფასუ,
060 ცა დო დიხაშე გონჭაფასუ.

ცანჭიშე თასი ნახირა რე
ბამბუკიში ბიგეფითუ,
კოლხშა რჩქინა ვემლიდინე
ლეკური დო ლიკვეფითუ,
კოლხშა ნინა ვემლიდინე
ხართუა დო რიკვეფითუ,
ხედღვინი რე აცვერენსუ,
ორქოშე ფერი წუწელია,
ტანს ნორჩალო ეხაზრებგ
070 ნორცხვაცალი ჰუჭელია.

ხარანსა და მისნურ ნუნის
 ახლოსაც ვინ გააკარებს,
 ჰვრეტენ ეჭვით ქურუმები,
 ქვას ამღულრებს ცეცხლის ალი,
 მზე პელაგონს მოუწვება,
 გაეთამაშება ძალუმ,
 ნათესავთა მონატრება,
 მუდამ დააბორიალებს,
 რას გიშველის თავს დასტირო,
 050 წყუღია კაცი უფხო.

ამდენი რომ ვილაყბენით,
 აწი სათქმელს დავუბრუნდეთ,
 გინდა ვერძი მოსულიყო
 და გინდ მიწა გაგვსკდომოდა,
 ხორცი ხორცად გეახელით,
 ძვალი კერას შემოვუგზნეთ,
 მოდულს ცოდვა ზემოთიდან,
 ზვირთ-ზვირთად და ჩანჩქერებად,
 ვხედავ კვდომის მოსწრაფებას,
 060 ცის და მიწის გასაყარზე.

ყაჭის თესლი მოპარულა
 ხელ-ჯონებით ბამბუკისა,
 ვერ წაართმევ ცოდნას მარგალს
 ბლიკვებით და ორლესულით,
 ვერ წაართმევ ენას მარგალს
 ალიკაპით თუ გათოკვით,
 ძღვენია რომ გვაყუყუებს —
 ბაჯაღლოთა ოქროსფერი,
 ტანს საბნები ექსოვება
 070 ლადარივით ჭინჭროვანი.

მუჭოდგა რღუნ გეგნიპცოთით
 ვითოხუთი კინტირობა,
 მინგ გოლოფას ქუგურზითუ,
 გეგნიბლითუ მინგ თირობა,
 ღუმუშგ ღუმუ იჩხვერუნგ დო
 ორქოშგ ფერი ივარკალუ,
 ევრე ჭითა ფირფიტეფი
 სიტყვეფთუ იმარგალუ.
 რე ღურჯოლგ დო რე ტურინი,
 080 ეშობასგ გეთებ რინი.

მასქურგ ირქენს ლაკადასუ
 ასე ხოლო თეშმანგურო,
 არამხუტუ დირხანსგნი
 რკინას ჭკადნაეშმაკურო,
 ოლონც მითინქ ვეგეგასუ
 სინთელე დო შარა ბონი,
 მეხი მეხის მიანდღულუ,
 იჯალაგუ ჭალა-ფონი,
 ღორონთი დო კოჩი შქასუ
 090 ჭვიტე უკმელქ გოჭიმქასუ.

ეშობასუ ქიმაღირთუ
 ფაზისისუ გემი არგო,
 ღუღმანჯღვერი იაზოგნ რე
 გურონჯია თუმა-სარკო,
 შხურიშგ ტყებგ აფგ ოხირალი,
 ჩინელეფიშგ ცანჭიშგ პარკო,
 ეგებ მუთუნგ დიგურუნგ
 სალორონთო რჩქინა — „ვარ-ქო“,
 „ჩქინი შხური ქომჩითია,
 100 ვარდა ტუნკი მომნჭითია.“

როგორც იყო გადავიგდეთ
ათთხუთმეტი კიტრობანა,
ხან ვეომეთ წყალმეტობას,
ხანაც გვალვას გავუძელით,
ლომის თაველს ცეხავენ და
დალივლივებს ოქროს ფერი,
სად წითელი ფირფიტები
სიტყვებისგან იქარგება,
არის ხვევნა, არის როკვა,
080 ამეებში ყოფნაც მორჩა.

მასქური ქრის ლაკადაში
ახლა ზუსტად იმნაირად,
არამხუტუ ოდეს კენესის
რკინას ჭედენ ეშმაკურად,
ველარავინ მიწვდეს ოლონდ
სინათლეს და მართალ შარას,
მეხს მერეხი დაედნობა,
მოისრება ჭალა-ფონი,
ხორციელს და უფალს შუა
090 ღრიჭო ბნელმა ამოავსოს.

ეს არის და მოადგება
როონს სწრაფი გემი „არგო“,
მესვეურობს იაზონი,
თმახვეული საარაკოდ,
ცხვრის ტყავი აქვს წასაღები
ჩინელების ყაჭის თესლად,
იქნებ რამე შეისწავლონ
ძველი ცოდნასაუფლისო,
„ჩვენი ვერძი მოგვეცითო,
100 ან ჩავცხეთო თავში კეტი“.

აიეტი ქიმეხვადუ
 სო რე კუჩხი ტუცესანი,
 ტყების ჯადო მუ აღვენუ
 ორქო-ვარჩხილგ უცენსანი.
 მარა ირფელგ გეჭარილგ რე
 სალორონთო კანონეფი,
 კოჩიქ მუჭო ეიაშქვასუ
 მურიცხეფსუ ჯალონეფი,
 ჯინჯამო დო ღერეფამო
 110 წკირს გეფხორანთ ერებამო.

ენა ხოლო პოტიკი რე
 უმოს ტომბათ გოფაჩესუ:
 მუშენგ ბეჭუნს მათშალია
 თხუმონარას ოგვაჯესუ,
 დადული დო მუმულგ შქასუ
 მუსხი ჯღა რე მეპონილი,
 უსქილადუ მუთგ რე სქიდუ
 სოიშახგ გარზუ გეცონილი,
 თე ქიანასუ მე რე ურთანს,
 120 მი ეწოცუნს სინთეშგ გურთანს.

თექ გეჭარუ ქვიშონაშე
 ორქოეფიშგ კორობუა,
 თექ გეჭარუ წყარეფიშე
 წისქვილეფიშგ გოროფუა,
 მუსხის ლანდლუნს მეძინა დო
 მუსხის ჭყონჭყუნს მერკებალა,
 მუჭო ოკო გალადირე
 ხუმლაკეტი ურგებელა.
 გირზინე დო გურზენინი
 130 მურიცხეფიშგ ყურზენინი.

აიეტი იგუმანებს
 თავი რარიგ ჭირში დურთეს,
 ტყავს რა ჯაღო დაჰყვებოდა
 რომ მოაცვდეს ოქრო-ვერცხლი,
 მაგრამ ყოვლი წარწერილა
 საუფლისო კანონები,
 კაცმა როგორ გაახაროს
 ვარსკვლავებზე ხეივანი.
 ვცხოვრობთ ფესვებ-კენწეროთი
 110 წკირის წვერზე ერთიანად.

ესეც კიდევ არარაა,
 მეტი სიღრმით გაავრცელეს:
 რისთვის ბეჭავს მაფშალია
 პეშვა ბუდეს თხმელიანში,
 დედალას და მამალს შუა
 რა მანძილი ჩატეულა,
 მოურჩენელს რა მოარჩენს,
 სანამდე ძლებს დამწობილი,
 ამ ქვეყანას ვინ აბრუნებს,
 120 ვინ მოუძღვის შუქის გუთანს.

იქ წერია ქვიშნარიდან
 ოქროების შეგროვება,
 იქ წერია წყლებისაგან
 წისქვილების ქოთქოთები,
 რამდენს ამღვრევს მიმატება,
 რამდენს ზინზლლავს ჩამოკლება,
 რარიგ უნდა გაანედლო
 უსარგებლო ხმელი ჯოხი,
 რარიგ უნდა მოიხმარო
 130 ვარსკვლავების აკიდონი.

„ირფელს უმონს პატიება
ნტერიში დო უბადოში,
კოლო ბჟარდას — ქიმიდგინი,
თოლწკურილო უმბარგ დო შვი..
რხუტორუნდას ჟითუონი
იშენგ ოკო ღურჯოლუნდე,
იშენგ ოკო ხვამანდე დო
თიშო გილებურჯონუნდე.“
გეჭარილგ რე თეფერეფი,
140 შელორსა დო მეფერეფი.

გეჭარილგ რე ირგ საგანი,
მუშენგ ტყობუ ომანესუ
შხურეფს მუშენგ ტყაბარანა,
თულეფგ მუშენგ გომანესუ,
ირინერი ერთი-მორთი,
ქექე ჰავას ჩუალირი,
ნაფირქალსგთ ტანი ულუ,
ხურხამი რე თქუალირი,
ირფელგ გერე მუშგ აკანსუ,
150 წკვარამს სინთე მიშაგანსუ.

რსხება ორო ხასლას პუნა,
გილებგოროუთ მორო განშე,
იქვერსემუ პალიასტომი
მერეხელი კოლობანშე,
ირო თოლეფგ მირიჟანა
ჟიშეიანგ ჭყოლოფაშე,
შურეფგ მახიროკუნანი —
ჩქინგ დუდიში გოლოფაშე.
ართშა ჯათუ მინწყუ რგილი,
160 სქანი წყუშე შვი წყურგილი!

„ყოველს მეტობს მიტევება,
 დუშმანის თუ ავთვალისა,
 მწარე რძეა? მოიყუდე,
 შეუბერე სული და სვი,
 ზეზეურად რომ გძვალავდეს
 მაინც უნდა ეხვეოდე,
 მაინც უნდა ლოცავდე და
 მისთვის დასაქმიანობდე“.
 წარწერილა ამგვარები,
 140 შელოცვა და დაყავება.

აწერია ყოვლი ნივთი
 რად იმალვის საბუდარში,
 ცხვარს რის გამო ატყავებენ,
 რად ტრუსავენ გოჭ-ბურვაკებს;
 ყოველმხრივი მიხვრა-მოხვრა
 ჰაერს მკვიდრად შენახული.
 ნაფიქრალსაც სხეული აქვს,
 თქმული ქედით განირჩევა.
 ყოვლი სუფევს თავის ალაგს,
 150 ბნელში შუქი შეიჭრება.

ხსნა ყოველთვის გვერდითაა,
 თუმცა ვეძებთ მოშორებით,
 პალიასტომს უფსკრულდება
 დამეხილი კოლობანი,
 თვალებს მუდამ ვაფაციციებთ
 ზენაარულ წყალობისკენ,
 სულები რომ გვეხრუკება
 ჩვენი თავის უმეცრებით.
 ერთხელ ხეც კი წაიქცევა,
 160 შენი რუდან შესვი წყარო!

ვითოჟირი ანთას წანა
მუ ეფერი ბორჯალი რე,
კვარკვანტია სამყაროშო
მეცეკუნტა ნორჩალი რე,
ცას მურიცხეფგ მეროფუნი
ოჰმარეში ორჩვალი რე,
მარგალგ ბრუო ფსუათ ხანტუნს,
ბჟაშგ სიმბოლო ბორჯღალი რე.
შხვა რე ნინაშგ დარგალია,
170 ირფელი რე კვარკვალაია.

მურიცხგ გეგნილიმინწუნი —
ბჟაშგ ჩხორიაქ გეითოფალუ,
უკმელგ ქიცოთ მერთულიშა
დო რობუსუ ქენამბალუ,
სინთელექუ გეფართონუ,
ვარდის ბარდი მებარდონუ,
გინეფგ ტისუ ნჯღვილუნა დო
ჭყიშიქ ხელეფგ ქიკართონუ.
ეშე ცუნას ოკო ცვალი,
180 თოლსინთე შიმამბორკალი.

გოდანერი ეშნადელი
ციცნათელიშგ მარჩია რე,
ევრე ტიოზგ მინდორიას
ცხენეფიში თარჩია რე,
მუშვანეფიშგ მაჩუბისუ
ჯვეში ამბეშგ გარჩია რე,
ირფელგ გეჭარგ დედაბოძის,
უსიტყველო ნაჩიარე:
ქიანაშგ წესგ რე ორო რთაფა,
190 ალდაჩხრო გინორთაფა.

წელი თორმეტი ათასი
 ისეთი რა დრო-ხანია,
 მარადმბრუნავი სამყაროს
 ლოგინი ცეროდენაა,
 ვარსკვლავები რომ ასხია,
 საძარცვი არის აისის,
 რვა ფრთიანს ხატავს მზეს მოგვი,
 ბორჯღალის სიმბოლოებით,
 სულ სხვაა ენამასწარა,
 170 ყოველი არსი მრგვალია.

ვარკვლავი რომ გადიკარა
 მზის სინათლე შეიფოთლა,
 ბნელი კისრულით წაიღო
 და უფსკრულში ჩაანამჭრა.
 ნელ-ნელ შუქი გაფართოვდა,
 ვარდს ბარდნარი შეხლართვია,
 ცურს ხბოები აგირისებს,
 მწყემსმა მკლავი მოიშიშვლა,
 ყველი უნდა ამოიღოს
 180 თვალისჩინის მომნუსხველი.

გუშინ ამოყვანილი ხომ
 ცის ნათელზე თეთრონია,
 ცოტა იქით ტრიალ მინდორს
 ქურანების მარულაა,
 მუშვანების მაჩუბებში
 გაარჩევა ძველი ამბის,
 დედაბოძზე წერია სულ
 უმეტველოდ ნაუბნები:
 ქვეყნის ზნეა მარად ბრუნვა,
 190 ცეცხლის ალად გადაქცევა.

მორო თოლიშგ ნაძირეფუს
 შური სოვრე აჩხონებე,
 ევრე ქვირით ენოდუდუნგ
 ამარგ ართო გაჩხომებე,
 მუშგ შობელეფს ძირძონუნა,
 შური ცაშა ვაჯლონებე,
 წყარშა ნწყვილი თხუმუია
 როკიშგ მეტო გაჭყონებე,
 ნოშქერი დო აღმასისუ,
 200 ართნერგ ტანი აღმაციცუ.

აღმასობა-ნოშქერალა
 ართგ ტანი დო ოშგ ლერალა,
 ანთასნერი ფალუა დო
 ანთასნერი დოჟდერალა,
 გვალო შვადოშხვანერი რე
 დონწყულა ატომიში,
 ოქროშგ კვეთას უძახუნა
 შარას ჟინი პატონიში.
 დოკვანწუა თითგ ოგურუ,
 210 შხამი ხოლო ითოფურუ.

ზევსიშგ სახელგ ბჟასკუა რე,
 მარა სქვილგ რე ცურუმულო,
 დღამელენი ვაჩინებე,
 ღორონთენსუ ურუმულო,
 არამხუტუშგ ნაგურეფის
 მიშერდღვებუ დურუმულო,
 დუდგ დაჩხირით აფუეფშა,
 რინი ოკო ქურუმულო.
 ქურუმგ დაჩხირს ორზანს წყარშე
 220 ულანდღვუ დო უმუნჭყაფშე.

თუმცა თვალთ გამორჩეულს
 სული სითგან უცხონდება,
 იქ ქვირითი თუ ეყარა,
 აგერ, გალიფსიტებულა,
 თავის მშობლებს ძიძგნიან და
 სულს ცად ველარ ააგ ზავნი,
 წყალს დაფლული ხე-თხმელისა
 მუხას მეტობს გამძლეობით,
 აღმასსა და ბუხრის ნახშირს
 200 ტოლფარდი აქვთ აღნავობა.

ნახშირობა-აღმასობა,
 ერთი ტანი, ასი ღერო,
 ათასგვარი ყვავილობა,
 ათასგვარი დაჭკნობები,
 ფრიად განსხვავებულია
 წყობა მათი ატომების,
 ოქროს კვეთას ეძახიან
 გზას ზემოურ ბატონისას.
 მისით ამცნო დალაგება,
 210 შხამიც კიდევ ითაფლება.

მნათის შვილი არის ზევსიც,
 განასკულა თუმცა მრუდედ,
 დღე-ხვალინდელს ველარა ცნობს
 ღმერთი თავის ურუმობით,
 არამხუტუს დანასწავლებს
 დასტივტივებს ღრმას და ვრცეულს,
 თავი ცეცხლით ავსებია,
 ყოფნა კი სურს ქურუმულად.
 ცეცხლს წყლისაგან აჩენს მოგვი,
 220 აუმღვრეველ-ანკარისგან.

კინგ ქუა დო კინი ბიგა?!
კინი შქვილი დო ბარბალი?!
კინგ ზანდურგ დო კინგ ლაზუტი?!
კინი ცვანა ობარგალი?!
ჟიშე პიჯი ქასქილადუ,
თუდო — ქვარა ოფართხალი,
თოლს მეთხოზუ ჩილამური,
ნინას — სიტყვა-გობარდღალი,
ვარცუნს ხეში მოკიდირე,
230 გეინჭორესენ — ქოკიდირე.

ათაშე გილეგაჯული დო
ოშგ რჯულაშე გილამბარი,
მინშა ქვარაქ ქიმთქარტყაპუ,
მინგ ჩუჩუბა კილამბარი,
ევრე ხაჩქი ოხაჩქალი,
ავრე ბარით გილამბარი,
მუ ეფერი კანიშირდი,
ედემშამო კილამგარი?
ეფერგ მუ დღა მიზალესუ,
240 ეკვოდინკო ბიზალეგესუ?!

ბრელი გილეგაგითუ დო
ბალუ ანწი გოძიკინი,
ღღა დო სერგ შქას ირემიში
გოსხაპუა გოძიკინი,
ჩქი რე მანჭუაფუნანი,
მორო მის რე დინაფუქუ.
ბორჯისუ დო განგებასუ
კუჩხიშე კითის გილაბუქუ.
კვირდირე თუ ცონიერი,
250 ცურუ რენგ თუ გონიერი?!

ისევ ქვა და ისევ ჯოხი?!
 ისევ მშვილდი და ბორბალი?!
 კვლავ ზანდური და სიმინდი?!
 ისევ ყანა გასათოხნი?!
 ზევით პირი დარჩენია,
 ქვემოთ — კუჭი გასაფერთხი,
 თვალებს მისდევს ცრემლის ღვარი,
 ენას — სიტყვა მოფაშფაშე.
 არავინ გყავს მოსარჩლე და
 230 წაგიჭირეს?! შესდექ ყალყზე.

ასე იბორიალე და
 ასი ზნისგან გაიფცქვენი,
 ხან მუცელი ჩაგივარდა,
 ხან ლაბაბი გამობერე,
 იქით თოხნე სათოხნელი,
 ბარით მიწა ატრიალე,
 რა ისეთი კანის იყავ,
 სავსებით რომ მომიგლოვე?!
 რა ისეთი დღე მისურვე,
 240 შევწირვოდი ზონზროხოებს?!

ბევრი ვიხეტიალეთ და
 კმარა აწი ღმეჭობა,
 დღის და ღამის გასაყარზე
 ისევ ირმის გახტომა ძევს,
 ჩვენაა რომ მივსულსწრაფობთ,
 თორემ ვისლა დაკარგვიხარ,
 დრო-ჟამსა და ჭრელ განგებას
 უკიდხარ ფეხის ფრჩხილზე.
 ღვიძლია თუ შორებელი,
 250 ტლუ არის თუ გონიერი?!

მუდგა გიოდვგ ილიონსუ —
 ტროა, ვილუ, ხოლო — მითგ რე,
 ზისხირითი ურძღაფელა
 მინოტავრიშგ ლაბორინთგ რე,
 ჩხორო წანას მელე-მოლე
 ზღვა ხალხგ რყინტუ ართო ჭყინტრე,
 ქაშა მაგუ ორქოშგ კურთა,
 კარკაცანცუ ოჩოპინტრე,
 მაჟრა კახმა ორქომენი,
 260 ფარათ აფსო ბორქომელი.

I. 7. სამანჯელი

ოდლიაქ მუშიანშო
 ფულადიში ლეკურგ ჭკადუ,
 შხვეფსუ ლინჯი უტატურუ,
 მორქიაშახგ გეშაჭყადუ,
 დუდო ღორონთგ, ჰელიოსი,
 თეშგ მანწარათ მი რე ჭყანდუ,
 ვოუჩქედუკო სო იდკონი,
 ყბურს მიშო მოჩხვიჩხვანდუ.
 არამხუტუშგ გითაშინე:
 010 „ბოში იშენგ მუმაში რე.“

თოლშა ვეწმადირელედეს
 აფსირტეში ცვილუაშა,
 უკულგ დახე გურქუ ქაჟის
 ქარვასლაში ხვილუაშა,
 შურგდგ უმილსუ ვაგარზინე
 ირო თოლით თხილუაშა,
 გურგ ეიოლუ დამარდებულგ
 ხოზოეფიშგ ნტყვილუაშა.
 შხვა მოთალეფგ ურუმგ რენა,
 020 ურუმეფშო — წკურუმგ რენა.

ილიონს რაც გსურდეს უხმე:
 ტროა, ვილუ, კიდევ ვინცხა,
 არის სისხლით უძლომელი
 ლაბირინთი მინოტავრის.
 ცხრა წელიწადს იქით-აქეთ
 ხალხი ყლაპა სულ თოთორო,
 რქით დააქნევს ოქროს ნიფხავს,
 დაკარკაცებს ოჩოპინტრე,
 კახპა — ორქომენის დარი,
 260 ფულით საშო დაკლიტული.

I. 7. მიზეზი

ოდლიამ თავისიანს
 ხმალ-ფოლადი გაუჭედა,
 სხვას სპილენძი შეუთითხნა,
 მოქნევამდე სასიკვდილო,
 დიდო ღმერთო, ჰელიოსი,
 ასე მწარედ ვინ წყველიდა,
 არ ცოდნოდა საით ევლო,
 კერას ვისთვის აღვივებდა.
 ახსენდება არამხუტუ:
 010 „ბიჭი მაინც მამისაა“.

თვალთ აღარ ინახვებდნენ
 აფსირტეის სიკვდილამდე,
 მერმე ლამის იგუნებეს
 ქარვასლაში გამომწყვდევა,
 ვერ გაუძლებს ხორციელი
 ეჭვით თვალთვალს გამუდმებულს,
 მოგბეზრდება დამადლება
 საუფლისო კვერეულის.
 სხვა ბადიში ურუმიცა,
 020 ურუმისთვის — შავ-ბნელეთი.

მედვიაშგ გეწურაფათ
 ხირილი რე კირიბიში,
 ქეკაპანტალგ იასონსუ,
 ქისხუნარუ ჭირი თიში,
 ფრიქსემგ ბოშეფნ ტებულგ რენა
 სორე ბორჯი ჭინითიში,
 ჯიმაქ დასუ ქიგიათხოზუ:
 „შხვას ვამალე ჩქინიჯიში“,
 მასმა დღასუ ქეწაკვათანს
 030 დო ლურალათ ეთექ ქიში.

ემგ უფერუ იასონქუ:
 „შხურიშგ ტყები იღანია,
 სი მითინშა ვამმაჩინექ
 ჩქიმი ხურხი ღვიღვალია,
 ეფერს მუს რე გუმმობუდი,
 გური მუშენგ მიხალია,
 ირფელს ღორონთგ გინოიგანსუ,
 ჭუმე, ვარა — გიღანია,
 დო დაქ ჯიმა ქიმიჭანსუ
 040 დო ე — ზისხირს ეშაჯანსუ.

ენა ართო ნარკვანა რე
 ანწი ეკეწამებუნი,
 მარა ტროას დუვართათუ —
 მურიცხამი ცა მებუნი,
 ცუდე სოთინგ ვაგაგორე
 ორქომგ ჩარდახგ ვამედგუნი,
 მუშენგ იციგასაკვირი
 ურუმგ გილეჟღამებუნი,
 ურუმშე რე თაკარუა,
 050 გლახაშგ ეთოსაქვარუა.

მედეიას დანასწავლით
 ოქროს ვერძი მოპარულა,
 გაეკიდა იასონს და
 ამჯობინა მისი ჭირი,
 ფრიქსეს ძენი გაქცეულან,
 სადღა არის ჟამი მოცდის.
 გაედევნა ძმა დაიას,
 „სხვა ჩვენს ჯიშს ვერ იგემოვნებს“
 მესამე დღეს გზას მოუჭრის
 030 და სიკვდილსაც იქვე ჰპოვებს.

ისე — მოლბა იასონი,
 „ვერძის ტყავი წაიღონო,
 ვერ დავუთმობ შენს თავს ვინმეს
 ჩემო ყელ-მკერდ მშვენიერო,
 რას მერჩოდი ნეტავ ისეთს,
 გული რისთვის დამიდაგე,
 ყოველს ღმერთი გადაგიხდის,
 ხვალ თუ არა, მასზეგ მაინც.“
 და მოიხმო ძმა დაიამ,
 040 და ცხელ სისხლში ჩააწვინა.

ეს ნამდვილად ნაკმაზია
 დასწამებენ აწი რასაც,
 მაგრამ ტროას მოვუბრუნდეთ —
 ცას რომ ერთვის ვარსკვლავიანს,
 სამოსახლოს ვერ იპოვი,
 რომ არ ებას ოქროს კიბე,
 რატომ არის გასაკვირი
 ურუმი თუ იგესლება?
 მისგან მოდის წამონთება,
 050 ავი საქმე ქვეშქვეშური.

ჩხორო წანა ისურებუ
 ართიანსუ ჭარხალანა,
 ირთანს სქიბუ ლიმუაში
 დო ბოშეფსუ ღარღალანა,
 უმინჯური ორღაშეფი
 ქირქეს გინოჯარღალანა,
 ზისხრითუ მოქვანთილი
 ღალშე გორდეფუ ყარყალანა.
 მერცხონილგ რე ბჟაკე მოლსუ,
 060 ვეშერხვადუ ჯა გემოლსუ.

ტროაშგანი — შქვითი ცინდა
 დო სიგინძა — ვითოსუმი,
 დიხა ვაბადგ საფულეთუ
 კოჩიქ ცხენშე ვითოცუნი,
 ცას მურიცხი ვეკოროცხე
 დიხას ძვალი მითოძუნი,
 ზღვასუ წყარი ვექვანთალუ
 თექ ჩილამურქ მითოწუნი.
 იჩიებნა: „ელენეშე“,
 070 მოლემე დო მელენეშე.

მედეიაშ ხვამილაფას
 წურაფლენა სამანჯელო,
 ითამგ თინა იცუნესკო
 ბოჭოკეფი ღამანჩელო,
 მორო სარჩულგ გვალო შხვა რე
 სამართალით ღაბაჩელო,
 ამბე ჰავაშე ჩუალრი
 მოპუნს გინოკაკაჩელო.
 შარა ორცა-ირიბიში —
 080 ხირუა რე კირიბიში.

წელიწადი ცხრა სრულდება,
ერთმანეთს რომ მიმიმოლევინ,
დოლაბები ბრძოლებისა
მძლე მოყმეებს სრულად ფქვავენ,
უპატრონო ოორღები
ხევეს გადაევლებიან,
სისხლით სავეს ღელეებში
ყიყინებენ ბაყაყები.
მივარცხნილა წვერი მდელს,
060 დაღმართში ხეს ვერ შეხვდები.

ტროას განი — შვიდი ციდა,
სიგრძე კიდევ — ცამეტია,
მიწა საფლავად არ ყოფნის
კაცს ცხენიდან ჩამოცვენილს,
ცაში ვარსკვლავს ვერ დაითვლი,
მიწაში რომ ძვლები ყრია,
ზღვაში წყალი არ ლივლივებს,
იქ რომ ცრემლი დადენილა.
კამათობენ: „ელენესგან“,
070 გაღმელი თუ გამოღმელი.

მედეიას მოტაცებას
იმიზეზებს დიდ-პატარა,
ვითომ იგი წაეყვანოთ
ხელ-ფეხ შეკრულ, გაკოჭილი,
თუმც სარჩული სულ სხვა არის,
მართებულად ნაამბობი,
ჰაერისგან შემონახულს
ამბავს ვყვები გადასარკულს.
გზა მიკიბულ-მოკიბული —
080 მოპარვაა კირიბიშის.

დოლიმინწეს შხურიშგ ტყები
მუჭოთ რინაშგ თილისმანი,
მარა სო რე მენცარობაშგ
მაკითხირე თი ლისმარი?!
ურთანა დო გაჯინენა,
მუ რენგ გური ვაჩინუნა,
ეკი-დიკი გულუნა დო
ძალამს გილეხვარჩინუნა.
შხურიშგ ტყები ჭეჭეთელი,
090 რე უფალშე ბეჭედელი.

გინულუნა არეშუმიშგ
ზენწარი დო ბერეყიშა,
მეულუნა ბაბილონიშგ
ჯიხაშკარი ვერეხიშა,
ვერჩქილინე ქურუმეფიშგ
ჩაჩახი დო ჩერეხიშა,
სქვილგ რე შარა, ჭვილგ რე ჭარა,
ცინგ რე წყარი, ჩხე რე ქვიშა.
კინგ დართესუ მედეასუ:
100 „მუნერგ ამბე რე თენასუ?“

ჰელიოსიშგ თია ქორდკონგ
ოსურგ ლაგვანს ვენტხორუდუ,
მედეიაქ მუ ქიმინას,
რჩქინას თექით ვენტყოლუდუ.
თუმა გინძე, კუნტა ჭკუა,
მარჭვას ტყურათ ულარჭკუა,
ჟირგ ბალანა ელაშუშუ,
ერთი-მორთი ქულაჯგუა.
ფუი, დიდაშგ მაცვილარი,
110 კუჩხის მიმოგგ კაკილარი.

წასწრაფეს ვერძის ტყავი,
 როგორც ყოფნის თილისმანი,
 თუმც სადღაა გულთმისნობის
 წამკითხველი ის ლურმანი?!
 აბრუნებენ და უმზერენ,
 რა ჭირია ვერ მიმხვდარან,
 აღმა-დაღმა მიმოაქვთ და
 ძანადაც ლაყუნობენ.
 მონუსხული ვერძის ტყავი
 090 ღმერთისაგან დაბეჭდილა.

გადიტანენ აბრეშუმის
 ზეწარსა და ბარაღზე,
 წაიღებენ ბაბილონის
 თვაუწვდენელ გოდოლისკენ,
 ვერ მოუსმენ ქურუმების
 ხატხატსა და ფახიფუხებს,
 სკვნილა შარა, კრულა ბედი,
 წყალი ყინავს, ხვატობს ქვიშა.
 კვლავ მოადგნენ მედეიას:
 100 „აქ რეები აღწერილა?!“

ჰელიოსის ყოფილიყო
 ქალს ჭურში არ დამარხავდნენ,
 მედეიამ რა იღონოს,
 ცოდნით იქაც არ ბრწყინავდა.
 თმა გრძელი და ჭკუა მოკლე,
 ღრანჭებს ფუჭად აღლაჭუნებ,
 ორი ბავშვი გასჩენია,
 მიხვრა-მოხვრა — კოჭლის მსგავსი.
 ჰოი, დედა გაღლეტილი,
 110 ქუსლს ეკალი მომსობია.

კორინთოში ხენცფეშე ცირა
 ეფალირგ რე მეტოქეთუ,
 მურუჟცალო ეკართელი
 ჰამო რინაქ მეტო გეთუ.
 უწირსფალეს ანგარინე,
 შხვაშო იშენ გ მანგარი რე,
 ცოროფალათ ჩილათირსუ
 ართგ კირდეშა ვამკარინე.
 ხანგაცალო აძიცინე:
 120 „ნჯარი წვანჯშა მაწიწინე!“

„თიშე კითხირსუ შიბლებუა,
 მოკონია მორო ხანი,
 ჩხორო თუთა ეფერგ მუ რე,
 ნოხი შხვეფქუ გოროხანი,“
 კაბა დუშუ მოჭყუდუსუ:
 ბალანეფი წორო ხანი,
 საქმეშე ტომბას გოჯინალათ
 მაყურყეფი წიროხანი.
 ვითომგ ქალკიოპე აფუ,
 130 ჰოდო, შური გაყვიტაფუ.

გამათხოზეს მედეიას
 ეთექ ომალურეთია,
 „ვითგ წანა რე შურგდინაფილგ
 სქანგ ლაკარტის ბეჟურენთია,
 გოკო კოლხიშე გახენცფება,
 მარა მიგამპურენთია!“
 ქიმლუჭყანჭყეს ოხვამეშა
 ბალანეფი ტყურეთია.
 ვაგუგონებგ ქანას კოსუ
 140 დო რინქ რობუს ქანაქოსუ.

აქეთ სპარტის მეფის გოგო
 სამეტოქოდ ამოზრდილა,
 ბურუსივით აკრეფილი
 ტკბილი ყოფნა მსწრაფლ მოსრულდა,
 ეტირება უთვისტომოს,
 სხვისთვის მაინც მაგარია,
 სიყვარულით თავარეულს
 ერთ კონცხთან არ მიესვლება.
 ეცინება შეშლილივით,
 120 „ალიფლიფე ჯავრი სრულად“.

„მის წაკითხვას მოვახერხებ,
 ოღონდ უნდა დრო საკმაო,
 ცხრა თვე რაღა ბედენაა,
 ხალიჩები სხვებმა რეცხონ“.
 მოუქსოვა კაბა სასძლოს:
 შვან გვერდი-გვერდ პატარები,
 საქმეში ბრძნულ ჩაკვირვებით
 საქამანდე თოკი გრიხონ.
 ვითომ დაა ქალკიოპე,
 130 ჰოდა, სულიც გააცალა.

დაედევნა მედიას
 მაშინ ყველა სასიკვდილოდ,
 „წარწყმედილო, ათი წელი
 გადის ვითმენტ შენს სამსალას,
 გინდა კოლხის გამეფება,
 თუმც ვერასდროს ეღირსები!“
 გაუჭეჭყეს სალოცავში
 უცოდველი ბიჭუნები.
 მსგავსი ქვეყნად არ სმენილა
 140 და ყოფამაც მორევს დანთქა.

ურუმს ვაჭარგ მედიაზე
კირბიშიში კითხირუაქ,
მუთუ წკურუმგ ჰადესის რე
დუს გამაღეთ ითხილუანქ,
გილულუნა ძღვენგ დო ფარა,
ითამგ ცოდას ჩითხინუანქ,
სქუალეფი დაცვილაფეს
ევრიპიდეშგ ტყირტყინუათ.
მორო მუ რე იფულარუ,
150 მუდგას სინთექ მიკულარუ!

შხურიშგ ტყების ქეკადინუ
ურუმიში ლურგ დო სვანჯი,
ცხენიშგ ნალგ დო ეტლიშგ
ბარბალს ვაჭარაფუ პიტა ღანჯი,
მინს ქონქიშა ქეთორშვაფუ,
გოხარცქილგ აფგ მინსუ ბანჭი,
ქურს გულულათ ზიორილსუ
გაბუძოლუ ცვერე ჭანჯი.
კოჩგ ჟითუო გეწირადე
160 დო მითინშა ვეძირადე.

ცირასქუა მეჩირთუ დო
ძალგ ველოლე ოსურიშა,
მუთუნგ კირდეს ვეწარინე
ხასიათი ბოზურიშა,
მუთუნგ რაშის ვაგასხაპე
„ქო-ვარია“ ღოზურიშა,
ოშგ ქომონჯის ვებაღუნს,
ართი რენი— ოშქურგ იშა,
ოსურგ ზღვა რე უქვინჯელა,
170 რობუცალო უხინჯელა.

არ ეღირსა მედეასგან
 ბერძენს კირბის ამოკითხვა,
 თავად უკუნ ჰადეს შია,
 თავს ყასიდად უფრთხილდები.
 დააქვთ ფული და ძღვენები,
 ვითომ ცოდვას მოიშორებ,
 დაახოცვინეს შვილები
 ევრიპიდეს შეთითხნილით.
 მაგრამ ქრება საიდუმლო,
 150 რასაც შუქი შეეხება.

ვერძის ტყავმა შეილია
 ბერძნის ძილითუ ღვიძილი,
 ცხენის ნალს და ეტლის ბორბალს
 ფთილა ჟანგი არ ეღირსა,
 ზოგს შეკვრია ბადე-ქონი,
 ზოგს ელენთა გახეთქვია,
 სიარულით დამსკდარ ქუსლებს
 დაესევა ხარაბუზა.
 კაცს, ჩამომდნარს ზეზეურად,
 160 ველარავის დაანახებ.

ქალიშვილი შეცდება და
 დიაცს ძალას ვერ დაატან,
 რა გალავნით დააოკებ
 ავხორციან კახპას სურვილს,
 მერანიც ვერ გადაევლოს
 „კი“ და „არას“ პაწა ნაპრალს,
 ასი ქმარი არ ეყოფა,
 ერთი როა — მისით ბნდება.
 ქალი ზღვაა უსასრულო,
 170 უფსკრულივით უხიდბონდო.

თაშგ რე სპარტელგ ელენეთგ,
ზისნახეთუ შინაფილი
ქვარა დირგალგ მითეფიშე
ნძორიცალო ფშინაფილი,
აიშახ ართის ღურჯოლუნდუნგ,
შხვათგ რე გოში შინაფილი,
ოსურიში ან დო განი
ნორჩალი რე ბჟინაფილი.
ბოში დანდას ლობერანსუ,
180 ძღაბგ დაჩხირშო ნოკვერანსუ.

„იხვამილეთ ჰესონენგ,
ანწი ელენს რტაცენთია,
ბარიბარსუ იპუაფუთ,
პატის მუჭო ვარცენთია?“
დუდის თაში იმართლენა,
ბონშა მუჟამს მიმართენა,
ირფელს ორწყე ჟინგ ლორონთი,
სოიშახ ტიბინგ მიმართენა,
მარა მი რე დაიჭერენსუ?!
190 ა, მუ ისამანჯელესუ.

გიჭყოლიდეს გამაღეთუ
კირიბიში ქვეჩერია,
ეთექიანგ გეჭარილი
წყურიშელა დო ჩერია,
შხურიშგ ტყებიშგ გიმოთირე
ელენე რე ტკვეჩერია,
ანწი ქომოლგ ქორექგდა
ლიმუასუ ვეჩერია!
დო გეკანთხუ ჟირიშერი
200 უსქილადუ ჭირიშენი.

ამნაირად სპარტელ ელენს
 აღარებენ მზეთუნახავს,
 მუცელ მსხვილი მითებისგან
 მძორზე მეტად გასივებულს,
 აქამდე რომ ერთს კოცნიდა
 აწი სხვისგან დანაყრულა,
 დედაკაცის ანი, განი
 მზედაკრული საბნებია.
 ბიჭი ლობეს ჩამოგრაგნის,
 180 კერიასთვის არღვევს გოგო.

„ჰესონე რომ წაგვართვით,
 აწი გტაცებთ ელენესო,
 ბარიბარ ში ვიქნებითო,
 თორემ პატივს ვინ არ გცემთო,“
 თავს ამგვარად იმართლებენ,
 როს გავაღწევთ მართალ-სწორზე,
 ყოველს ამჩნევს ზეციერი,
 სანამ გეფარავს მისი მადლი,
 მაგრამ ვინლა დაგიჯერებს?!
 190 აი, რაღას მიზეზობენ.

განგებ ყველამ დაივიწყა
 კირიბი ში ხუჭუჭელა
 და იმაზე წარწერილი
 საჩეჩელა-თითისტარი,
 ვერძის ტყავის სანაცვლოა
 ელენ-ქალი გათქვირული,
 აწი მამაკაცი თუ ხარ
 ომში ნუღარ ჩაერევი!
 და შეებმვის ორი ხელიც
 200 მოურჩენელ წყლულის გამო.

სამანჯელზე რე ელენეში
ხვამლაფა დო ზესნახალა,
ვარა მის შუ მედეიაშ
ნარგუსელი ეშნახალა?!
ქურსითუ რე ჩაბახელი
ცვალი ბჟაშე ეშნალალა.
ურუმს შური დოხიროკუ
კირბიშითუ ეშნახალა.
ირგ ღამაკი ცოფინელი,
210 რე რჩქინა თექ ტყობინელი.

„— მუშო მოკო ცვანა ფხაჩქე
აიტიქ მიდამლულა?!
— მუშო მოკო ღვინი დობდგე
პრიაშე დითახულა?!
— მუშუ მოკო ჯიხა გებდგე
ენეასიქ იკარლულა?!
— მუშო მოკო ცირასქუა
პარისიშე დიჯარლულა!“
თეს შიშენა ურუმეფი,
220 ცურუეფი თუ ქურუმეფი.

სოვრეთინი ვემკირინუ
კირბიშიშ ტკილეფიშა,
ვემიჩინე ანგარიში
ქილიბერი კილეფიშა,
იპუტორუ გინძე ბჟაკე,
უფი ბაცუნს ტყილეფიშა,
მუდგანერო ვეკონტე
მიკმირთუქუ კინე თიშა.
გოკონგ ქიანა ოშშა მილი,
230 მენცრობათ რე გოჟამილი.

საბაბიაელენესი
 მშვენება და მოტაცება,
 თორემ ახლა ვიღას ახსოვს
 მედიას კრული ძენი?
 ქუსლითაა გათელილი
 ყველი რძისგან ამოსული,
 ურუმს სული დახრუკვია
 კირბიშისგან მოშანთული,
 ყოვლი ავი გარდახდილი
 210 იქ დაფლული ცოდნა არი.

„— რისთვის მინდა ყანა ვთოხნო
 აიეტმა თუ წამართვა?!
 — რისთვის მინდა ღვინო ვწურო
 პრიამესთვის თუ იმაჭრა?!
 — რისთვის მინდა ციხე დავდგა
 ენეასმა თუ დალეწა?!
 — რისთვის მინდა ქალი შვილი
 თუ პარისმა დააგრილა?!“
 ამას კრთიან ურუმები,
 220 ახლები თუ ქურუმები.

ვერსაიდან მისდგომიან
 კირიბიშის პიტალოებს,
 აგნარიშში ვერ ჩააგდებ
 გადაქლიბულ საკეტურებს,
 იპუტება გრძელი წვერი,
 ოფლი ჟონავს ხალებიდან,
 რარიგადაც უტრიალო,
 მაინც იმას უბრუნდები.
 ასჯერ მოვლე გინდა ხმელი,
 230 გულთმისნობით გაჩხიბულა.

ჰოდო, ჩხორო აკარდამა
 ართმაჟრასუ მეუტკვაჩუ,
 რე ქომოლიშგ სიროტუა
 დო ოსურიშგ ფიჩუფაჩუ,
 ფსქას ქოფეშე ქოფფურიჩუ,
 ცხიმურონსუ ვაცუნს ტყაჩუ,
 ლეკურს ჭკადუნს ოდოია
 დო ფარასუ მიშექვაჩუ.
 ამარანტაშგ ოჭკადურე —
 240 ირი ქიანაშგ ოჭყადლუ რე.

ამარანტაშგ გვალაშგ დუდი
 ტაბაკონათ ისურებუ,
 ჯაქალა დო ქარ-ბორიას
 უროეფქუ თის ურეფუ,
 ქიშილებე თუდო ქიანას
 გერგეზობაშგ ღირსუ რექუ,
 მარა თიში მარჩქილინე
 ჩქიჩქიშორო იზურებუ.
 რანგვილგ ხუმა კირდეს ხუნსუ,
 250 ჭვეთი ქუას კილარხუნსუ.

ჯანგარამი ჭკადუეფი
 დლა დო სერით ვესვანჯუნა,
 ლანჯამგ რკინას აჩეშმანენს
 დაჩხორიში თეზმა ჯუნა,
 ომბარეშეფგ ხუმინუნა,
 ნაცხაცხელეფგ მესკვანჭუნა,
 ვარვალია ლეკურეფით
 შხურეფს დუდის მესქანჩუნა.
 რკინას რზვენა ირგ აკანსუ,
 260 მერეხითუ დინაკვანსუ.

დასამარე ცხრაკეცული
 ერთურთს მიჯრით მიწყობილა,
 წყდება კაცის სინსილა და
 არის ქალთა ჭორ-ხარბები,
 ფუტკარი სკით გაფრენილა,
 არ ჰყავს ტყაჩუ უსიერებს.
 ჭედავს მახვილს ოდოია
 და ტივტივებს ოქრო-ვერცხლში.
 ამარანტას სამჭედლოა
 240 ყოველ ქვეყნის სასაკლაო.

ამარანტას მთის მწვერვალი
 ტაფობელით ბოლოვდება,
 მტრისას რაც კი იმ ალაგეთს
 უროებმა უზათქუნეს,
 შესაძლოა ქვემო სოფლად
 ღირსი იყო დევ-გმირობის,
 მაგრამ მისი მოყურადე
 შიშნეულობ ბავშვის მსგავსად.
 კლდეებს არღვევს ხმა-დგანდგარი,
 250 გახვრეტს ტინებს წვეთის ვარდნა.

და მჭედლები გამურულნი,
 დღე და ღამ არ ისვენებენ,
 ათეთრონებს ჟანგულ რკინას
 ესოდენი ხვევნა ცეცხლის.
 ქშენენ დონდლო საბერველნი,
 ნაპერწკლები დახტუნავენ,
 მოელვარე ორლესულით
 ვერძებს თავებს წააცლიან.
 ყველგან რკინა დაზვენილა
 260 მეხ-გრიალით დავანებულს.

I. 8. ტაბაკონა

ჟიმოლეშე ჩანჩქერეფი
გთმოწენა გურჯინითუ,
ჯორეფჷ ფერდის მაგაგანა
გოდორეფიშჷ ხურჯინითუ,
ქუა გემკოლჷ დო ქირქესუ
ქენიქოსუ ჭურჭინითუ,
ეპისტროფო ეკი-დიკი
ქოლურჷ გილაპურჭინითუ.
რკინა ნდღულჷ დო იგვარგვალუ,
010 დინაქუ დო იგვარგვალუ.

ჟირპიჯამი არგუნეფსუ
კვერუნა დო ლასირანა,
ჭვირთეფსუ დო ლეკურეფსუ
დასტა-დასტათ მაზირანა,
„არქა ვედმერგალანია“,
უბადო თოლს ვაძირანა,
ორჩხეს ოტყობინუნა
დო ტროაშო ხაზირანა.
ადრე ორქოს წეწუნდესუ,
020 თუმაცალო ბეჭუნდესუ.

ასე ჭკადნა მალიმარი
ცხენეფიში მოსართესუ,
რკინაშჷ ზოდი ჯაჭვეფიში
ოსარეთუ დო ზარდესუ,
ძალ-კიდირიშჷ გარჩია რე,
ნამუთჷ ძალამს ოზარდესუ,
ყბურს ქეკოსქილადენა,
მიდგა გოლათ ქოსა რდესუ,
ბოშკოჩალათ გაბაჯანა
030 ფართო-ფართოს ღაბაჩანა.

I. 8. ტაბაკონა

ზემოთიდან ჩანჩქერები
 იღვრებიან გრუხუნ-ზათქით,
 ფერდს მოსდევენ სახედრები
 გოდრის ხურჯინ გადამშული,
 ქვა მოწყდება და ქარაფში
 დაინთქმება წუილებით.
 ეპისტროფო აღმა-დაღმა
 სიარულით გალეულა,
 რკინა დნება და თუხთუხებს,
 010 იგლინება და მრგვალდება.

ორპირიან ცულ-ნაჯახებს
 კვერავენ და აბასრავენ,
 შუბებსა და ორლესულებს
 დასტა-დასტად აგროვებენ,
 ეჭა, აღარ გაგალდესო,
 ავთვალს აღარ ანახებენ,
 მყის მალავენ ქარქაშებში
 და ტროასთვის ამზადებენ.
 ბაჯაღლოებს წეწდნენ ადრე
 020 და ბეჭავდნენ დალალივით.

ახლა ჭედენ მეომარი
 ულაყბის მოსართავებს,
 რკინის ზოდი ჯაჭვეული
 პერანგებად დაბრტყელდება,
 ძალ-ჭიდილის გარჩევაა,
 რაც ზარავდათ გვარიანად,
 კერიასთან დარჩენილა,
 ვინც გუშინაც ქოსა იყო.
 ვაჟკაცობით მდოგვისხელა,
 030 ბაასობენ ფართო-ფართოს.

„აფროდიტა გეიშუგორუ
პრამეში ბოშისია,
მუჟამს ნარზი სისქვამეში
დედუფლეფშქას დოშისია,
ქეკუხუნუ შხვაში ჩილი,
ვაწონულენს ნოშირსია,
ფერჯ ამბე რე ეცაცილი,
ნინას თხულენს ოშისია.“

040 დო ურუმქუთ თუმა გიხუ
დო ტროას გემჯ ქიმაჩიხუ.

ანთასიში ჭე მეტი რე
ელუაფირჯ წკვარამიშა.
მუ ჯიხას რე აწარინე
თიჯარიში ვარამიშა?!
აფრა დოშქუმალორი რე
ანძეფიშე ჯვარამიშა,
მანგარას რე მონჭირელი
ხე ლეკური ტარამიშა.
ჩხორო წანა თემჯ გოზგირტუ,
050 ხელეფს მუთუნჯ ვეშქოსქიდუ.

ქულამურეფჯ დოშირელე
ჩხორო უროშგ რანგვაფითუ,
ჩხორო რემა მოსირელე
შარაშგ გილაქვანგაფითუ,
ჩხოროფა რე ჩიებული
ოსურეფიშგ ტვანგაფითუ,
„ლიმა მევტებუნიავა
აქილევის დრანგაფითუ,
ბრისეიდა მიდულეს დო
060 გილურსია ხანგაფითუ.

„აფროდიტე აირჩია
პრიამოსის ვაჟი შვილმა,
სილამაზის პაექრობა
როს აგორდა დედოფლებში.
სხვის მეუღლეს შეაწყვილა,
ალარ წუნობს განაცვეთარს,
ისეთი რამ აწეწილა
ენას ითხოვს ასკეცეულს.“
და ურუმაც თმა გაშალა
040 და მოაწყდა ტროას გემით,

ცოტათი რომ ჭარბობს ათასს,
წკვარამებით მოგლესილი.
რასიმაგრე აღუდგება
იმ მრისხანე ჯარის ვარამს?!
აფრა ჩამოშვებულია
ჯვარიანი ანძებიდან,
ხელი მაგრად მოჭერილა
ორლესულის მძიმე ვადას.
ისე გასხლტა წელი მეცხრე,
050 ხელში არრა შეგრჩენია.

ბევრი გრდემლი დალეულა
ცხრა-ცხრა უროს დაგადუგით,
ცხრა-ცხრა რემა წარხოცილა
შარა-გზაზე ლაყუნითა,
ცხრაკეცია ნაამობი
დიაცების ჩამიჩუმში,
„ბრძოლა მიუტოვებია
მოწყვეტილად აქილევსსო,
ბრისეიდა წაართვეს და
060 იარება გახელებით.

ეპისტრო დო ოდოია
ტროაშ ლეტას ტატურანა,
ანჯარქ გემით ვემიჭიშუ
დო რკინას თექ ჭკადურანა,
მუნეფგ ხენა ფალურო დო
შხვეფგ ართიანს ჭყადურანა,
ზისხირიში მაგურჯალსუ
ლეკურს გითოწკანტურანა.“
დიფა ამბეთ ნარტუეფი,
070 რკინას ჭკადნა ჭკადუეფი.

ხვამარდეფითუ მეულუდეს
მესრეთმა ცეთი ანჯარი,
სარწყუმ მანგურო ქარგილი
რკინა დო ლინჯიშგ ნაჯვარი,
გეკისოფუანდგ ირფელსუ
ფარამგ კათაში ჯგარჯვალი,
მალახუმანდუ ტროაშა
ოლაჭკანდრეში ქვანჯალი.
კუჩხი მუჭოდგა ეკურქი,
080 მაჟრაშა დლასი ვეკურქი.

ანჯარგ მეულუდეს ჯორითუ,
აქლემითი დო ნიშითუ,
ლიმაშო ლეკურგ ნაფთი რე
ირ ზამუ ვაი-ვიშითუ,
ლინჯგ-ვარჩხილი დო ფულანდით
გვარიანგ ფარა ბჭკვიშითუ,
ჭკვერულგ თელაშო ვარი და
ბორულგ ღურაშო ბჭიშითუ,
ჭკადუეფგ რკინას ჭკადუნა,
090 ოსურეფგ გილეჟგართუნა.

ეპისტრო და ოდოია
 ილიონის ზელენ ტალახს,
 ვერ მიესწრო გემით ხმალი
 და რკინას იქარბილებენ.
 თვითონ სხედან თავადივით,
 სხვები ერთურთს შემუსრავენ,
 ცხელი სისხლით გაუმაძღარს,
 ხანჯალს ააფხიანებენ.“
 მდულარ ამბით დანალბობი,
 070 რკინას ჭედენ ხალიბები.

მიჰქონდათ ასი ხომალდით
 მესრეთში იგი აბჯარი,
 ხელსახოცივით ნაქარგი
 რკინა-სპილენძის ნაჯვარი,
 დაიტაცებდა ყველაფერს
 ფულიან ხალხის გნიასი,
 წამოხვეტავდა ტროისკენ
 ოლაჰკანდრეთა ტორტმანი.
 გინდ გამალებით გივლია,
 080 ვერასდროს მოხვალ მეორედ.

ჯორით მიჰქონდათ აბჯარი,
 აქლემებით და ნავებით,
 ომისთვის ხმალი ნავთია
 ვაით და უით იგზნება,
 ვერცხლ-სპილენძით და ფოლადით
 ფული ყელამდე ვიშოვეთ,
 ჭკვიანურ ყოფნით თუ ვერა
 ხეპრულ სიკვდილით გავჯერდით,
 მჭედლები რკინას ჭედავენ
 090 და სხმარტალებენ ქალები.

მილანა ჩხე-ჩხე ამბებსუ
კარკაცით ოჭკადურეშა,
თოლი ქაისქიდუ რკინაშა
ცვინთელო მოჭვათურეშა:
„ძოკო მოქოსე, ძეკერეს
ვემიართე ოჭმათურეშა.
მონჭაფე ტროაშე ფსირუა
თოლიში ონჭათურეშა.“
რე უროეფიშე გუმინი
100 დო ოსურეფიშე ტუმინი.

„მუ ოხვარე ბრისეიდასუ,
ვარადა მიშა იდასუ,
აქილეესიში ხელუას
ანწე აგამემონე შქიდანსუ.
ნამუ რე ეფერე ბარსოფი
დიჭყანდას დუდიშე შქვიდასუ,
ცოდა რე გერეშე სახელქუ
დუცულაფიროსქიდასუ!“
რე ფარეფიში ქვაჩალი
110 დო ოსურეფიშე ფაჩალი.

დუდშენო მის რე ათქუე:
„ლიმუას თე ზმა დინუნი!“
სო გინოტირხუ ლეკური
მორქიას ქევზადინუნი,
მელე დო მოლე ზღვა ხალხის
ართი ვაკათუ თინუნი
ორქო-ვარჩხილიშე ვარვალქუ
ორინჯო ვაგნართინუნი.
ბჟაკე ტკუციოთუ მოჩანა,
120 მარა ვეპალუ კოჩანა.

მოაქვთ ცხელ-ცხელი ამბები
 სამჭედლოებში კარკაცით,
 თვალი ზოდს მიაცივდება
 მოყვითლო ფერით მწვეთარეს,
 „ძოკო მომსპარა, დილამდე
 ვერ მიატანსო ძეკერე,
 მომდგარა ტროას დაცემა
 თვალსაწიერის არეში.“
 არის უროთა დგანდგარი
 100 და დიაცების ქოთქოთი.

„რა ეშველება ბრისიდას,
 ანდა წავიდეს რომელთან?!
 ხელობას აქილევისას
 აწი აგამე შეჰკადრებს.
 მთლად უკარება ვინ არის,
 თავის დახრჩობა რომ სცადოს,
 ცოდვაა გმირის სახელი
 რჩებოდეს თავლაფდასხმული!“
 არის ფრიალი ფულისა
 110 და ჩუმათობა ქალების.

ვინლა განსაზღვრავს თავიდან:
 „ომში ამდენი მოკვდება!“
 სად გადატყდება ხანჯალი,
 რომ ეგებება მოქნეულს,
 იქით და აქეთ ზღვა ლაშქარს
 ერთიც არ გამოერევა
 ოქრო და ვერცხლის კრიალმა
 პირუტყვად რომ არ აქციოს.
 წვერი ტყედ მოშვებულია,
 120 მაგრამ კაცობა მომსპარა.

არწივგ ოგვაჯეს იცონუ,
 გერი ომანეს იმანუ,
 კოჩიქ ცინდაცა ორქოშენგ
 ქიანა გეგნილიმანუ,
 გვართას მეთხოზუ გვართა დო
 ვაჭარგ ფარაშე იმანუ,
 შუბარზამქგ შური გოკაშუ
 დო თოლი ქიგირწკიმანუ.
 ოსურგ ფარაშა კართესუ
 130 მეციდენს მოსამართესუ.

გოდირგილი რე მემფისი,
 გვალო სანგარო სოდომი,
 მუმულგ მარქვალსუ მინოხე,
 ცაშე ციონუნს ქოთომი,
 მიჯირქუანა სარწყითი
 ვამათქუელე სო დო მი,
 დუდშა უსხუნნა განთხეფი
 თვეთვერია დო თოთომი,
 ჟიშე ღორონთიმგ ორთა რე,
 140 თუდო — მხეციშა დორთა რე.

არამხუტუშა მუდუდუ
 ტროაში ამბე არწივსუ,
 ჯღვალკეფგ ელასირელს დო
 ზლოურით ფსუა წარწილსუ,
 ზისხარგ მალურსუნგ ბორია
 ქიდიჭყანს გილაკვანწინსუ,
 ასე იდაშე უჯინე,
 თოლეფით მუთუნს ვავწინსუ,
 ჩვარჩვალერს მუდგა უტურე,
 150 უშქირატგ — არამხუტუ რე.

არწივი მკვიდრობს ბუდეში,
 მგელი იმაღვის ბუნაგში,
 კაცი ნამცეცა ოქროსთვის
 ქვეყანას გააპარტახებს,
 ზვირთს ედევნება ზვირთი და
 ფულისთვის ბნდება ვაჭარი,
 ამოიოხრებს გულხარბი
 და მღვრიე თვალებს დალურსავს.
 ფულისთვის კალთას მიჰყიდის
 130 ქალი ქმრის სანათესაოს.

გავარდნილია მემფისი,
 უფრო სასირცხვო სოდომი,
 მამალი აზის კვერცხებს და
 ყვის ტოტიდან დედალი,
 ხელსახოცივით გზმარობენ,
 ველარ გაარკვევ სად და ვინ,
 თავს ურჩევენიათ ლაჯები
 ფაფუკელა და თონთოლო,
 ზევით მაცხოვრის ნებაა,
 140 ქვემოთ — გარდაქმნა ტყიურად.

მოჰქონდა არამხუტუსთან
 არწივს ამბავი ტროისა,
 წამობასრებულ კლანჭებით
 და ფრთა დაწურულს ზღვაურით.
 როს სისხლი წამორუვდება,
 ქარი დაიწყებს ბორიას,
 ახლა იდადან უყურებს,
 ვერარას უმხელს თვალებით,
 დანაცრულს რაღას შეუგზნებ?!
 150 უქრობი — არამხუტუა.

ანწი გევარკათ უკახლე
 ეჩიშა წანაშე მარჭვალი,
 ჰერაკლექ გიმილგ არგოშე,
 ქიდიტუ აფრანაჭვალი,
 გვერდო კოლხირე, ოონჯლორგ,
 ჯიმადი აფუ გარჩვალი,
 სარწუმისიში ხირუა
 რე ოდიდალეშე ჰვარჩვალი.
 ეს გემკიცოთანს ძალათი,
 160 გვალო ვარ — ოგვერდალათი.

აქილევსითუ კოლხი დო
 ელინიშირე ნაცაშა,
 ქიმინატრუა სტიქსისუ
 ქეშაიციოთუდა აკაშა,
 ირემიშე კუჩხით მირულე,
 გერი მითუხე ლაცვაშა,
 ცაშა მიანჭუ უგუთხუ
 ცირეფიშე შური ნაკაშა.
 ამარგ გიმარე ხვამარდის,
 170 ათხოზას ოკონგ ნამგ ართის.

ენა ლეკურსუ ირქენდენ,
 ატრიდი ორქოს ზირუნდუ,
 ენა დღალეფსუ ირკენდენ,
 ატრიდი ფარას კირუნდუ,
 ბრისე მიდულუ წყირთალი,
 უჯგუმის თოლგ მუს ძირუნდუ?!
 გერეშე კოჩანა ჩაბახუ,
 დუდის ყითუო ჰკირუნდუ.
 იშენგ ხიოლით ეფშა რე —
 180 ნათესეშე ცოდას ვემშარე.

აწი დავთვალთ უკნიდან
 ოცამდე წლების ამაღა:
 არგოს დასტოვებს ჰერაკლე,
 დააგდებს აფრას გაჭვალულს.
 კოლხია სანახევროდ და ბიძის
 გაძარცვა რცხვენია,
 ოქროს საწმისის მოპარვა
 მოსრაა დედულეთისა.
 კი არიღებს ამეებს,
 160 მთლად ვერა, ნაწილობრივად.

თვით აქილევსიც კოლხის და
 ელინისაა ნაჯვარი,
 სტიქსში დახრჩობას ინატრი
 თუ საიდანმე გიხელთა,
 ირმის ფეხებით დარბის და
 მგელი ჩაუსვამს ფერდებში,
 მალალ ზეცამდე მიმწვდარა
 ქალწულთა ამონაოხრი.
 ა, გადმომდგარა ხომალდზე,
 170 აწ სდიოს, ვინაც სწყუროდეს.

ეს რომ ორლესულს იქნევდა,
 ატრიდი ოქროს ზვინავდა,
 ეს რომ საწუთროს იკლებდა,
 ატრიდი ქისებს კონავდა,
 ბრისე წაართვა მწყაზარი,
 რას იხილავდი უკეთეს?!
 გმირის კაცობა გათელა,
 ლაფი დაასხა საჯაროდ.
 მაინც სავსეა ხალისით —
 180 მოშორდა მოძმის განსაცდელს.

უჩა ფერდამი ხვამარდი
ჩელა კართამი ონწე რე,
ილიონიშე ელეხი
კვარიეფითუ გონწერე,
ბიწკის გილულა ცირეფი
შურიშე ხირუა გონწერე,
ბალანობაში დღალეფი
თოლეფსუ ქენოწონწერე.
დიხაშა მუ რე ნაღელი?!
190 გოსქიდუ აკა სახელი.

ნათესალუა-ზისხირი
ბრელი რე მელე-მოლეშე,
თავრე ტიბინი დორხვადუ,
ოღონც მაცალეთ მოლეშე,
მევტებუ ფარგ დო ლეკური,
ნამუშე ვარკალით ქოლგეშე,
ცუჯეფი ეკარანგუ დო
ეცენს კიბირი ნოლეფშე,
ვარექ ხუმლა დო ლადირი,
200 შქასგ რექ გოსქილადირი.

არფაშე ხასლასუ გეპონუ
ლარმოლაფირი ქა-შქვილი,
ქირონგქ დაგ ურუ ყირხოლო:
„თეშე მიოგი დო თაშე ცვილი!“
ეთარჩუ ზიქიშე ტყებეფი
უჩა-ცვინთელო ფაშქილი,
ლაგამერი რე კუნტასუ
ჩქინგ სისქვამე დო შხვაშე კილი.
აკა პატროკლე მანჯასი,
210 ვაჩურცხინ უანს ანჯარსი.

შავფერდიანი ხომალდი
 თეთრონისარწვეველაა,
 აღმოსავლეთი ტროისა
 ჩაძაძებულა ყვავებით,
 ცერზე მიმოვლენ ცირანი,
 სულის გაკმენდა ვრცელია,
 ყმაწვილბიჭობის დღეები
 თვალეში ჩანაძენძარა.
 რა წაგიღია მიწისგან?!
 190 გრჩება მარტოკა სახელი.

სისხლი და ნათესაობა
 გაღმა-გამოღმა ბევრია,
 აქეთ წყალობა დაგხვდება
 ოღონდაც მომხრედ წამოდი,
 ფარი და ხმალი დააგდო,
 ზეატყორცნილა რომლითაც,
 დახშვია ყურთა სმენანი,
 კბილები ცვივა უნითგან,
 არა ხარ ხმელითუ ნედლი,
 200 გახირული ხარ შუაში.

მიყუდებულა არფასთან
 მშვილდი ლარგარდატეული,
 ორნივ ქირონმა ასწავლა:
 „ასე დაუკარ! ასე ჰკალ!“
 გემბანზე ჭიქის ტყავები
 შავ-ყვითლად გადაფეთქილა,
 ალაგმულია მოკლეზე
 ჩვენი შნო, სხვისი ზადები.
 პატროკლე არის მარტოკა
 210 ფხას რომ უსინჯავს იარაღს.

თე მუზარადი დაჩხირო
ივარვალუდუ თებესუ,
სო ლორნესიში ჩვარჩვალით
ლიმუაქვაგათებესუ,
ჩხორო წანა რე ტროაშა
მუთუნქი ვადარკებესუ,
ჩხორო წანა რე მახარექ
ცუდეშა ვაგატებესუ.
ანწი კითისი აჩანი

220 დო რობუს ქენიტკვაჩანი.

ქერიში ლუდი მულუნა,
უცორდუ გილგამეშისუ,
თისხის გურჯუნდუ გერგეზი
ვაშვინედუ ვითუ კამეშისუ,
სმირნაში ღვინი კაკაბი...
ფერუ ეწკონდებუ ჯვეშისუ,
ვაკო მუთუნი... თრიაქი...
ფურკის ყურწუნდუ თეშისუ,
ქენაორცხონდუ ბორია
ბჟაკე დო ბჟა ოშმეშისუ.

230

აქილევისიში ერჩქინათ
დონთხაფა გემკიჩილითუ
მეხიშუ მახინწალუ ზევსიქუ
დო ხარენს თესხი ჩილითუ.
„მენცარუ პრომეთეშუ ნაზოჯას,
კრონიდი, დემორჩილითუ!
თეტისას ვემკანჭასია,
შხვა კოჩი ქიმევრჩქინითუ.
მოდური ქიდებადებუ,
თქვა იქითია რჯგინითუ“.

240

ეს მუზარადი მუგუზლად
დავარვარებდა თებეში,
სად ლორნესოსის გარგარით
ომი ვერ მოინაპირეს,
მეცხრე წელია ილიონს
ველარაფერი დააკლეს,
მეცხრე წელია მაცნენი
ველარ აფრინეს სახლებში.
აწი ცერა თითს უკბინონ,
220 და სამარეში ჩალაგდნენ.

ლუდს მოიტანენ ქერისას,
გილგამეშს რომე უყვარდა,
იმოდენს ნთქვავდა დევგმირი,
მუხლს მოკვეთავდა ათ კამეჩს,
კამკამებს ღვინო სმირნისა,
ფერი წდევდება ხნიერის,
არარა უნდა... თრიაქი...
ყლურწავდა ზოგჯერ ბოლს მისას.
ჩაევარცხნება ნიავი
230 წვერსა და ქერა ულვაშში.

აქილევეს-ბიჭის გაჩენით
დაცემა აისხტომილა
მეხის მტყორცნელმა კრონიდმა
და ლალობს ამდენ ქალღმერთით.
„მისან პრომეთეს ნაამბობს
დანებდი, ზევსო, მაღალო!
არ გაეკაროს თეტისას,
სხვა კაცი მიუჩინოსო,
მოკვდავი დაიბადება,
240 თქვენ იქნებითო მარადის.“

ჰოდო, გერჩქინე თენათი,
 დლაკუნტა, მორო გერგეზი,
 ქურს უღუ აკა ოშურე,
 მუთუნნერჯ დაჩხირს ვერკენსი,
 პელაგონირე იშგ გურსუ, —
 ლიმუას ლეკურს ვერქენსი,
 კიდაშე ჭვიანს ანჯარი,
 უშულადუ დო ლექერთი,
 ჩერქულა ჰეფეშგ ნაჭკადა,
 250 წკანტი დო კუჩხის ვეგერდი.

ცირეფი ჩხეშას ურთანა,
 თოლეფი ვაგუ მაჯინეს,
 ტანსუ უზანა ზეთითუ,
 სო რენი გურქუ ვაჩინეს,
 მინშა პოპორანს ქიანას,
 მინი ფირქეფქუ დარჩინეს,
 გალუ, მუჟამსუ ნდურიათ
 კარეფი ქიმუტკვაჩინეს.
 „ლიმაშა მალართასია“,
 260 აგამემნონშე მაჩინეს.

I. 9. აქილეესი

ჩხორო წანაში კინოხი,
 მუჟამს დირზამუ ლიმუა,
 კათა ქილოცენს თიცალო,
 რდუკო ღუმუში გიმუა,
 მუჟამს მშვიდობა გეგნოლუ
 დო დაჩხირს გულურგინუა,
 დიდა გეგმანწყუნს კაბათი,
 ტანჯქირფელჯ ქელეგინუა —
 სქუას ოღურუთ ვასქიდუ,
 010 მორო სახელი დასქიდუ.

ჰოდა, შობილა ესეცა,
 დღემოკლე, მაგრამ დევგმირი,
 ერთი სასულე ქუსლში აქვს,
 ცეცხლს არანაირს დაიკლებს,
 პელაგონია მის გულში,
 ხანჯალს არ იქნევს ბრძოლაში,
 კედლიდან ბზინავს აბჯარი,
 მოუღლელი და პირბასრი,
 კოჭლი ჰეფესტოს ნაჭედი,
 250 ჰაცე და ფეხზე არ იდექ.

გავას არხევენ ცირები,
 მაგრამ ვინ არის მნახველი,
 ტანს უზილავენ ცხიმებით,
 სადღაა ველარ მიმხვდარან,
 ზოგჯერ დააქცევს ქვეყანას,
 ხან დააბერეს ფიქრებმა,
 შეკრთება, რაჟამს გაბუტვით
 კარებებს აჯახუნებენ.
 „დიდ ომშიწამოვიდესო,“
 260 აგამემნონი შეუთვლის.

I. 9. აქილეუსი

ცხრა წლის წინათ ილიონში,
 როცა ომი დაეგზნება,
 ხალხი ისე დაცვივდება,
 ვითომ ღომი გაცეხვილა,
 მშვიდობა როს მოისრება
 და ხანძრები ავარდება,
 დედა კაბით გამოაწყობს,
 ტანმა უგრძნო ყოველივე,
 სასიკვდილოდ არ ეთმობა,
 010 თუმც დარჩება სასახელო.

რე წყურგილიში ხვარჩალი
დო დოლო ნოხო გარჩალი,
ანჯარით გამორსენა დო
ხეთე მეჭკორდუ ტკარჩალი.
ხე ქაშქვილიშა ენტებუ,
ოდისე დეიმენდებუ,
„იბდათიავა ტროაშა,“
ოში ლეკური გევტებუ,
ასე ვახარენს მუთუნნი,
020 კვირკვეს კონკერშა დუთუნნი.

მოჯალაგუა ტროაში
ვაკო დო ხიოლს ღიმინჩანს,
ეში გოდირგილგ-ჯუა რე,
შურსუ ორქოშა გიმინჩანს,
ირფელს ფარაშა თირანს დო
კიღობანს ენაქვიმინჯანს,
შურო ქოიკინდუ ხეშა და
ცვაგოფაჩილო გიმინჯას,
ეგკაჩარქალუ ჭიჭეს დო
030 დუდიშა ხელეფს ქიმინჭანს.

ვაკო ნათესეშგ ფსრუა,
დიდაშგ ზისხირი უძახუ,
ზევისიშგ ორსხეთუ თეტისას
პელიაქ ძალამგ უძალუ,
ზღვაშე ეშელგ დო ისრონს
ჩელა ბაღანა მიწახუ,
ქურით უკებუდგ, მუჟამსუ
სტიქსიშგ მაქურქას დუთახუ.
ჰოდო, ქეწუკინ ლაგამსი,
040 ეგება ვეჯალაგასი.

არის წყაროთა ჩუხჩუხი,
 მოლი მოსილა ხალიჩად,
 გამოაჩენენ აბჯარს და
 მყისვე შეწყდება ტკარცალი.
 ხელი მშვილდისკენ გაურბის,
 ოდისე ყოველს მიხვდება,
 „ტროაში წავიდეთოო,“
 მტერს ასი ხმალი აართვა,
 ახლა არარა ახარებს,
 020 ზაფხულში მოუთოვია.

არ უნდა ტროის დაცემა
 და გულში მალავს სიხარულს,
 ისე ძუკნაა, თახსირი,
 ოქროზე ყიდის მეობას,
 ფულს ანაცვალებს ყველაკას
 და სკივრში აფსკერიანებს,
 თუ ამოგიდო ლაჭებში —
 გამსპინძლობს შუბლგადახსნილი,
 წაბორძიკდები და თავზე
 030 ხელებს წაიშენს მაშინვე.

მოკეთის მოსრა არ უნდა,
 სისხლი ეძახის გამჩენლის,
 ზევსის სახსნელად თეთისა
 პელიამ ფრიად ანჯღრია,
 ზღვით გამოსულმა ჭალაში
 თეთრონი შვილი დაბადა,
 ქუსლით ეკავა, როდესაც
 განბანასტიქსის ჩქერალში,
 ჰოდა, ლაგამი მოსწია:
 040 არ გაპარტახდეს იქნება.

მარა საშველი ვეცი ღო
 მაჟრამა მოძდას დინაფა,
 ვაჭარაფუდას ატრიდის
 თიშგ მტვერო გინორთინაფა,
 ხვამარდეფწკაჟა ქუძირდას
 ურუმშიშგ გინორჯინაფა,
 ვეპალუ აქილევსიში
 ნჯარიში გინონქირაფა.
 ახანგენს მუშე მანგარი,
 050 ანწგ ბოშკოჩალას განგარი!

აქილევსისუ მი უწინდგ
 ლიმუაქ მუშენგ ეტირხუ:
 „ქიხვამილესუ ელენე!“
 ღო ტროაქ ნორცხვა ქეთირღვუ,
 ჭკადუ ყბურსუ ეკოხე,
 ჩუთუქ კუჩხეფი ქეთირღუ,
 ქულა ჰეფესტოშგ ანჯარი
 მალ-მალას ყურწის მეტირხუ.
 აქილევსიშა ფულირი
 060 ყორყელშახი რე მულირი.

მუშენდა გვალო ვანდუნა,
 ლიგრიონო რე ნათილი,
 გვერდო კოლხი რე გერგეზი
 ურუმულგ უროთ ჭკადილი,
 ფაზისის ჭკუმეილგ ცუმურშე
 კიბარგ აფუნა კვათილი,
 მუმამგ ზისხირი უძახუ,
 მარა კოლხურო ზადილი.
 ვერჯინუ კოლხიშგ რკინაშა,
 070 ვენირზინგ კოლხიშგ რჩქინაშა.

მაგრამ საშველი თუ გაწყდა,
 დაღუპვა ელის მეორედ,
 არ მოსწრებოდეს ატრიდი
 მტვრად გადაქცევას ტროისა,
 შავ ხომალდებთან ენახოს
 განადგურება ურუმის,
 გამქრალა აქილევსისთვის
 რისხვათა გადაქარვება.
 აცოფებს მასზე ძლიერი,
 050 აწ ვაჟკაცობა იგლოვე!

ვინღა ეტყოდა აქილევსს
 ომი რის გამო აგორდა?!
 „მოგვტაცეს ტურფა ელენე!“
 და ტროამ ღველფში შეტოპა,
 ზის კერიასთან მჭედელი,
 ფეხს წამოითრევს ცვედანი,
 კოჭლი ჰეფესტოს აბჯარი
 ვადაში ტყდება მალი-მალ.
 აქილევსისთვის მალული
 060 ყანყრატომდეა მოსული.

არ ენდობიან ბოლომდე,
 ლიგრიონიასახელად,
 გმირი კოლხია ნახევრად,
 ბერძნული უროს ნაჭედი,
 ფაზისს ნაჭამი ტყემლისგან
 მოკვეთილი აქვთ კბილები,
 მამის ჯილაგიც ეძახის,
 თუმცა — კოლხურად ნაკმაზი.
 ვერ ძლიეს კოლხურ იარაღს,
 070 ვერ ძლიეს ცოდნას კოლხისას.

ელენზე ზისხირს ობუნა
ლო ცვერეთ გილესოფუნა,
კირიბიშის რე ფულირი
შურიშგ ნანდული გოქუნა.
თიშენგ რე კირდეთ ბჰოფუნა
ლო კანდალეფით ბობრკუნა,
შსურიშგ ტყების რე ნთხორილი,
მუთგ ერჩქინაშე მორკუნა.
შხვა რე ლიმაშინარჯული —
080 ფულირგ რე თიში სარჩული.

ატრიდის უჩქუ ხვალახე
ქურუმეფიში რჩქინათუ,
განდობილი რე მოგვეფშე
ჟი შეიანი რჩქილათუ.
„შარა ვეპალუ მუდგაცინგ
მენცრობა ვევორჩქინათუ,
კირბი ვეკითხრე ტროასუ
ჯინჯიშავავორჯგინათუ.
ვარა მისირუ ურუმი,
090 თიში ცურუ ღო ქურუმი.“

მენელაოსშო ღორონთმე
ოსურშენი რე ჩეხუა,
ემობას ზინთხი ელენექ
ოთხი ბაღანა გეხუა.
ოდისევისსგთ ნოსაშე
მორჩქ ტროაში მეხუა,
აიაქსის თუ მიდგაქი
ელენზე ვემილესუა.
უმოსო ბკვერნა ონჯლორე,
100 უბადო გეშაჯლონჯლორე!

სისხლს ღვრიან ელენეს გამო,
 ხანჯალს იქნევენ სიბრმავეთ,
 კირბიშში არის მალული
 სულის ნამდვილი სამოსი,
 მიტომ გვიჭერენ კლდეებით
 და კანდალებით გვბოჭავენ,
 დამარხულია ცხვრის ტყავზე,
 რაც გაჩენიდან გვაკლია.
 სხვა არის ომის საბაბი —
 080 ფლული ცოდნაა სარჩული.

ატრიდმა იცის მარტოკა
 ქურუმებისგან გამხელით,
 მოგვების განდობილია
 ზენაარული ბრძანებით.
 „სხვა გზა მომსპარა თუ რამე
 არ გამოვძებნეთ სახსარი,
 ვერ წავიკითხავთ კირბიშს,
 თუკი ილიონს არ მოვთხრით!
 არადა გაქრეს ურუმი —
 090 იმისი ერი და ბერი.“

მენელაოსიც ღმერთმანი
 ცოლისთვის იქნევს იარაღს,
 ამასობაში ელენეს
 ოთხი მემკვიდრე უშვია,
 თვით ოდისევსიც რძლის გამო
 აკვდება ტროის გალავანს,
 აიაქსი თუ რომელი,
 თავს სწირავს ელენესათვის.
 გვახელებს შიში შერცხვენის:
 100 ძმარი აღინე ავყიას!

ართი რე ლიმაშუ არ კვანი
ქურუმეფიშე დორცხილი:
კირბიშუ ჩინება დო ვართი —
ელენეშუ თუმა გორცხილი,
თიში სიტომბეშუ კითხირი,
თიში ცა გოკოროცხილი,
ონწეამო რდას გოკონდა
ტროაშუ კიდალა ბოცხილი.
შხვას სიროტუას უზალა,
110 მარა სი ვედილუზალა!

მუნერეფუ ვარე სხუნილი
ტროაში ეკაპანჯალო,
დიდაშუ ბეჭედი ნდღულაფე
ფარგ-ჩაჩქანო დო ანჯარო,
ვემესქილაფე ბინეხის
ტიანიეკაჭყანჭყალო,
კაპადოკიას ვედიტეს
კვიცუ დო ფაშატი განჭყალო,
ქანას იგორგოთ შქირენა,
120 ჯალეფი ვამანწკირენა.

ვაჭიშე კოჩის ღურა დო
ბარგიშე გოტამაცანა,
ნძორელი სკამანდროსისუ
ბიწკითუ გილაცაცანა,
ტერ შე გეტებულუ ანჯარსუ
გემეფსუ ენატკვაჩანა,
მეცუმე ჟინიშუ შქურინი —
მეხეფი ეკატყაცანა,
ცაშა მიანჭუ ცურელი,
130 ყბურიშუ ტუტა ქურელი.

ერთია ომის საბაზი,
 აგორებული მოგვთაგან:
 კირბიშის ცნობა და არა —
 გაყოფილი თმა ელენის,
 იმის სიღრმეში ჩაწვდომა,
 ვარსკვლავი მისით დათვლილი,
 გინდ აკვნიანად ჩაფარცხდეს
 ტროას პირქუში კედელი.
 სხვას ექადნები გაქრობით,
 110 თავად შენ აღარ დაივსო!

რა აღარ არის ნაცადი
 დასაღწავად ტროისა,
 გადადნობილა ბეჭედი
 ფარ-მახვილად და ჩაჩქანად,
 არ შერჩენია ვენახებს
 მტევანი დასაწურავი,
 არ დარჩა კაპადოკიას
 გასახედნავად ფაშატი.
 ქვეყნად ბოგინებს შიმშილი,
 120 ხეს ვერ იპოვი დასაპობს.

კაცი ვერ ასწრებს სიკვდილს და
 შემოაცლიან ტანსაცმელს,
 დამძორილ სკამანდროს ველზე
 თითის წვერებზე დადიან,
 მკვდრისგან ართმეულ იარაღს
 ჩაალაგებენ გემებში,
 გამქრალა ზენას შიმშილი —
 უზათქუნებენ მეხები,
 ზეცამდე წვდება ნაყმუვლი
 130 ნაცრძა თელილ კერიის.

ტროა დიოდე გერე დო
 უგურეთ ძგაბუნს ცხირასუ,
 სოიშახი ოდისევსიშე
 ღამაკურ გქვედიცხირასუ,
 ფირქენა ელენს თხოზუნა,
 ზინთხის დო იშენგ ძღვირასუ,
 დიოდე ალექსანდროსი
 ხარიშა ათინჯღვილანსუ,
 შვნა ხეთუ დო ნინათუ,
 140 მონტყორითუ დო რკინათუ.

ხვალახე ართი ინგარსუ,
 ოლონდაც ოშურეთიშე,
 კირდესუ მიკოჭკადულუ
 ზლოდიში ჩელა ბედიშე,
 პუტორილი რე ჯაჭვეფი,
 იძახუ: „ჰაიტ, გედგ იშე!
 ცინიშე ღელას ორზანდი,
 ზღვა გიშარცუნდუ ჭვეთიშე.
 მუქ გალოლუნი ქიმეჩი?!
 150 სარალოს მორსხა ქიმეჩი!

ჰე, აქილევსი, ბედურა,
 სი თე „სარალო“ უმოსო რგგ,
 ლეკურგ მეიძუ ბალიშო,
 ჟინცას მურიცხი გუმოსორგგ,
 ვანჭაფექ ქვინჯღ დო წვანდიშა,
 ამარგ ქირონქთგ ქუმოსოფგ,
 ქიგაჭიშუდა ეგება
 გეგე უკდება სუმო სო რგგ:
 ქურსუ, ცვასუ დო უფალსუ,
 160 უკდება სუმო უფალსუ.“

ტროა ჯერ კიდევ ფეხზეა,
 ხმიადს უგ ულოდ მოლოღნის,
 სანამდის ოდისევისგან
 გაიხიბება ფარსაგი,
 ფიქრობენ ელენს მოსდევენ,
 მზეთუნახავს და ძლინკიას,
 აქამდე ალექსანდროსი
 ამოიმწყდევდა ლაჯებში.
 ქსოვენ ხელით და ენითა,
 140 ქსოვენ მატყლით და ფოლადით.

ერთს ეტრება მარტოკა,
 ოლონდაც საიქიოდან,
 ფრიალო კლდეზე მინაჭედს
 ხალხის თეთრონი ბედისთვის,
 დაწყვეტილია ჯაჭვები,
 იძახის: „ჰაიტ, აღზევდი!
 ცეცხლს გააჩენდით ყინულით,
 ზღვა გამოგყავდა წვეთისგან.
 რა დაგემართა, მითხარი?!
 150 შვება მიეცი საბრალოს!

შე უბედურო, აქილევს,
 შენზეა თქმული ეს სიტყვა,
 ხმალი ბალიშად გიგია,
 ზეცას მთიები დამსხდარან,
 ვერ წვდები ფსკერს და კენწეროს,
 აგერ, ქირონიც მოიჭრა,
 იქნებ მოასწრო გაგება
 სათავე მთელისამების, —
 ქუსლი, შუბლი და უფალი —
 160 სამი შტო უკვდავებისა.“

გვართა მიანჭუ ხვამარდის
ზღვაპიჯმა ეშალაღირსუ,
მაჩხორაშა რე ფირსუნა,
ლიგრიონს თოლი ანირსუ,
ქირონჯ მოხორცქუ რაშითუ,
ბჟაკე ბორიას ვანირზუ,
კოჩირენი თუ აგაგა,
მინშა შქირტუ დო მინჯ ირზუ,
ქვიშას ხანტურანს კითითუ,
170 ლიმა დო რინა ქიდიტუ.

„სი ბაღანა რდი პელეესიქ,
მუჟამს ეშართუ არგოშა,
ხომ თევრენირე თეტისა,
დუდი ქიმცშეოთ სარკოშა,
მოიცუნეს ართო ცინდალი,
მი დომძახუდუ სარგოშა,
ჰერაკლეს ბრელი უბანძლე,
ანწჳ სი ენომხექ „ვარ-ქოშა,“
ა — ტკუ დო ცინდათ — ამარი,
180 სიცვერეშჳ ეონჯამალი.

ანთასი ეჩღამშვიშა
ჯაშე გემკოლუ ფურცელი,
კინჯ ღიმართანი თე ცაქჳ,
დრო რე უქვინჯე ბურწენი,
ბორჯი სინთეთუ ვეზიმე
დო ვართი ეშეყურწენი,
არძა გეურე მუშჳ დღასჯ,
მურიცხი რენჯ თუ ცურძენი.
ღორონთს უხვილუ თენეფი,
190 მუჭოთ უმბელე ცხენეფი.

ხომალდს მიელტვის ტალღები
 ნაპირზე ამოთრეულებს,
 მეცხრედ ავლებენ ფის-კუბრში,
 ლიგრიონს თვალი ენისღვის,
 რაშით მოგელავს ქირონი,
 ქარს წვერი არ ეურჩება,
 სულდგმულია თუ აჩრდილი,
 ხან ქრება, ხანაც — ინათებს,
 ხატავს ქვიშაზე სალოკით,
 170 დააგდო ომი და ყოფა.

„შენ ბავში იყავ, პელეგსი,
 როცა არგოზე ავიდა,
 იქიდან არის თეტისა,
 თავი მიაყრდნო განსაცდელს,
 როს მოგიყვანეს კნუტს ჰგავდი,
 სიკეთეს ვინ მომაგებდა?!
 ჰერაკლეც ბევრი მიწვრთნია,
 აწ შენ გასწავლი „არა-კის“,“
 ა — მტკაველი და ა — ციდა,
 180 უცოდინრობის წამშლელი.

ათასი ოცდაექვსჯერა
 ხიდან მოწყდება ფოთოლი,
 რომ დაგვიბრუნდეს კვლავ ეს ცა,
 ჟამი უძირო კასრია,
 დროს ვერ გაზომავს სინათლით
 და ვეღარც ამოისრუტავ,
 ყველა თავის ჟამს მოელის,
 ვარსკვლავია თუ ყურძენი.
 ღმერთს უმწყდევია ესენი,
 190 როგორც უბელო ცხენები.

უკულგ იჭყაფუ მორქია,
გერულაფა დო თარჩია,
მინი ისინდო მიჭვირთუ,
მინირე გვალო ჯარჯია,
მინუტგ რე ფარფალიაშო
ბჟაში მიკორთა ცვარჩია,
ნამთინე სქიბუთ მართუ რე —
დუდი-ხე-კუჩხი დვარჯია.
ართი რე წუთიშგ ნახანდა
200 დო საუკუნეშგ ნახანტა.

ჰერაკლე ჯეხვერია რდუ,
სი ცირას გუქუ წყვირთალი,
ინა ორკინუდგ ლომეფსუ,
სი სქვერგ გაჭოფე ჟღირტალი,
ერთგ-მორთი ბრელი გოგურეთ,
სოდე რე გითალგ-მითალი,
თოლი რე კოჩიშგ მაყვილუ
დო ვართი შქვილი გიდალი,
გიჩქუნა ტერიშგ მორია,
210 მარა ღურუ რე ბორია,

ნამუთ მუთუნსუ ვაჭოფე
კუნო დო გეცხირილითუ,
ირფელს აჯგვენუ ფირქეფი
შუე ურწყებე ჩხირითუ,
ლიშიშგ წკანტილი დღამუშის
ვეკიშაყარე ნჯღვილითუ,
მელენგ ჟინცაშა ვეფურნე
არწივგ დო რაში ნჭყილითუ.
ფირქიშო ვარე ხურგეფი,
220 დაჩხორეფი დო ფურკეფი.

მერე იწყება მარულა,
 თარჩიები და ჯირითი,
 ვინ ისარივით გასხლტება,
 ვინ მთლად ზანტია ბუნებით,
 წამია პეპელისათვის
 მზის მობრუნება შუბლოთეთრი,
 ზოგი დოლაბად ტრიალებს —
 თავი-ხელ-ფეხის მოსროლით.
 ერთია წუთის ნაშრომი
 200 და საუკუნის ნახატი.

ჰერაკლე იყო სულ ჯმუხი,
 შენ — ლერწამივით მოქნილი,
 ის ლომებს ერკინებოდა,
 შენ ეწეოდი ქურციკებს,
 ბევრი გასწავლეთ მიმოხვრა,
 სად შეისვლება, სად — არა,
 თვალთა კაცის სამარე
 და არა მშვილდის მოზიდვა,
 იცით მორევა დუშმანის,
 210 მაგრამ სიკვდილი ქარია,

რომელსაც ვეღარ დაიჭერ
 ხათანგებით და ხუნდებით,
 ყოველს აჯობებს ფიქრები
 ქსოვო უხილავ ჩხირებით,
 ნემსის ნაკერი ვერასდროს
 გაილარება ბლიკვებით,
 ვერ გაფრინდები ცის გაღმა
 გახედნილ რაშით, არწივით,
 ფიქრს ვერ აოკებს საზღვარი
 220 და ვეღარც კვამლი ხანძრების.

აბა, ვემართე ღორონთმა
ტკვალეფითუ დო გოდოლით,
აბა, ველანჭუქ მურიცხმა
ტკვაშე მედგუმა დო პოტოლით,
ცვილუნქუნგ, სითგ რექ ღურელი,
კისერი ბრელი გოთოლით,
ქორშუდას ირი შურდგუმა
რე ღორონთიში ცოდოლით,
თუდო ჩხვიჩხვეფო იფაჩუ,
230 ეიშე ფურცელო იქვაჩუ.

ტროაშა მუ რე გეიძუნი?!
გვერდო სქანი რე დიდაშე,
ართმა ჰერაკლექ ღოჩაჩუ,
ტვერს ქამპულაფუ კიდაშე,
ბრელგ ჯგირობუა ვოუძორგ
მუშიანიში შქვიდაშე,
თიქვთ ქაცუნუ ლეთასუ,
მა ვოგურუანდგ სქიდაშე,
სით დინაფას რექ გერნელი,
240 ღურუშე კარეფს რექ მერნელი.

გირაგადუდი: იბირი!
გირაგადუდი: ტურინი!
გირაგადუდი: ქორშუდას
ირო ჟინცაშა ფურინი!
ტერგ გიგანთხუნი თიმწკმა
გეგნოლიმინწე შქურინი,
შხვაშიოგვაჯე ვეკარღვა!
მუ რე თოლეფი წკურინი?!“
ზღვა ილენსუ დო იღანსუ,
250 კითიშე ნახაზა ჯიხასუ.

აბა, ვერ ახვალ უფალთან
 კიბეებით და გოდოლით,
 აბა, ვარსკვლავებს ვერ აწვდე
 ქნევით უგრძესი ხარისის,
 როცა კლავ იქვე შენც კვდები,
 ბევრს წაათაღეთ თავები,
 გახოვდეს ყოვლი სულდგმული
 არის მაცხოვრის განგებით,
 ქვევით ფესვებად იშლება,
 230 ზევით ფოთლებად შრიალებს.

რას ემართლები ილიონს,
 დედით შენია ნახევრად,
 ერთხელ ჰერაკლემ დალეწა,
 მტვერი აღინა გალავენებს,
 ბევრი სიკეთე არ ახსოვს
 მოყვასის დაქცევის გამო,
 ის კარგიც სტიქსმა წაიღო,
 მე ვასწავლიდი დასარჩენს,
 შენც დასდგომიხარ დალუპვას,
 240 სიკვდილის კარებს მიმდგარხარ.

გეუბნებოდი: იმღერე!
 გეუბნებოდი: იცეკვე!
 გეუბნებოდი: გახსოვდეს
 ნიდაგ ცაში აფრენა,
 როს მტერი გესხმის იმწუთას
 გადააშენე შედრკომა,
 სხვის ბუდეს ნულარ დაანგრევ!
 თვალები რისთვის მოწკურე?!“
 მოვა ტალღა და წარიტანს
 250 თითით დახატულ ციხეებს.

ცხენს რე გერდილი ქურუმი,
 კენტავრი თეშენჯ გედვალუ,
 მუსხი ჯგირჯ აფუ ნაქიმნა
 კოჩიში ნინათ ვეთვალუ,
 დიხა გურთანით მინორთე,
 ხონილი ხონილს მედვალუ,
 ეშობას დამოხუცებე
 ჩელაია დო ჩედღალუ.
 ირფელჯ მართალჯ რე ნაზოჯა:
 260 „სქუა, ლიმაშა ვაზოჯა!“

I. 10. ჰალიძონეფი

ხალიბეშუ მხარეს ოცქვანა
 რკინა, ლინჯი დო ვარჩხილით,
 ჰალიძონეფი ცხოვრენა
 თექობას ხონარჯ ბარჰყილით,
 მის რე თინეფშა მიართე
 ბირგულჯ დო მანჯაშუ კვარჩხინით,
 ქულამურს ურეფუანა
 უროს ჩხოროფა დაჩხირით.
 ლაკადას უღუნა ოხორი,
 010 თექ დიღალუანს ჯოღორი.

ართიანეფი მოცუნა,
 მდიდარირენ თუ ღარიბი,
 ნოსა ჰალიძონჯ ქორენდა,
 სინჯა იცუაფ ხალიბი,
 ართი ქარგუნსუ რკინასუ,
 მაჟრას ეშმულუ ყალიბი,
 ჰალიძონს უცორს ქაქალი,
 ხალიბეს — შურიშგკალიფი,
 რკინა დაჩხირს უვანკირე,
 020 ანგი მანგიში თანგი რე.

ქურანს შეზრდია ქურუმი,
კენტავრი ამად დაერქვა,
რამდენი კარგი უქნია
ადამიანი ვერ მოთვლის,
მიწა მოუხნავს გუთნებით,
ბელტი ბელტს მიუწვევია,
ამასობაში მოხუცდა,
მთლად თეთრია და თეთრქაშა.
სულ მართალია ნათქვამი:
260 „შვილო, ბრძოლაში ნუ შეხვალ!“

I. 10. ჰალიძონები

ხალიბეს მხარეს აქებენ
ვერცხლით, რკინით და სპილენძით,
ჰალიძონები ცხოვრობენ
იმ ალაგს ხაფხმიანები,
ამათ ვინ დაეტოლება
მუხლის და მაჯის ჭიდილში,
გრდემლზე ურტყამენ
უროებს ცხრაპირი ცეცხლის გარგარით,
ზენში აქვთ სამოსახლონი,
010 იქ დაიყფებს ქოფაკი.

ერთურთში ქორწინდებიან,
მდიდარია თუ ღარიბი
თუ რძალი ჰალიძონია,
სიძე იქნება ხალიბი,
ერთი წამახავს იარაღს,
მეორეს მოაქვს ყალიბი,
ჰალიძონია ქერქეტა,
ხალიბე — ერთობ ძვირსიტყვა,
ცეცხლი რკინას ვერ დახრუკავს,
020 ასლი დედანთან სწორია.

გეშეზაჟუნა გემეფშა,
მუჟამს დუძახნა ტროაშე,
არგუსოს გეითოფალუნა
მარტიშგ დალიას დოცაშე,
ონჯუას გითმაშინენა
ოჭმარეს შური გოკაშე,
სოიშახ წყარეფსუ გუნშულა
ლანდი იშქვიდუ ბოგაშე,
უპაჭკვალანა ცირეფი:
030 „ქუმომლითია ძიეფი!“

ანთას გემგ მაჩიხ ტროასუ,
კოლხაშე ჟირით მეულა,
ჭკადუეფგ რენაარწორო
ჩეშმანეფი დო თეულა,
გოდანერგ ნირსშე იფაჩუ
ცირეფიშგ ეკნაპეულა,
ანჯარქგ ვემიჭიშუ დო
თექ ოკო ჭკადან დღეულა.
„ჯგირო ჭკუმი დო ჯგირო შვი!“
040 მეცუნა ჭკადუ ჟიროში.

უკანტუნა დუდის დო
ულვარჯუნა ხოპისუ,
ითამდა ომბარეში რე,
თაშგ მინატრენა ცოფინსუ,
მინჭუაფუნა რაგვიშა,
ვაჭიშნასოთინგ ტყობინსუ,
ნაცალას გეჯანუდესგ
ქიშინა დიხაშგ ლოგინსუ.
ხალიბე — კისერგ ჯოლეფი
050 დო ცირშალგ ჰალიძონეფი.

აბლოტდებიან გემებზე,
 როცა უხმობენ ტროიდან,
 აგვისტოს აფავდებიან
 მარტში რომ ჩარგო მიწაში,
 სალამოს გაახსენდებათ
 დილით რომ ამოიოხრო,
 სანამ წყალს გადაივლიან
 ლანდი იხრჩობა ხიდიდან.
 უჩიჩინებენ ქალები:
 030 „მძივები მოგვიტანეთო!“

ტროას ათასი გემია,
 ორით მიდიან ესენი,
 მჭედელი გახლავს სუყველა
 თეთრონები და ყირმიზი,
 გუშინდელ ნისლში იშლება
 ქალების დანაბარები,
 ვერ მოშველეს აბჯარი
 და იქვე გამოჭედავენ.
 „კარგად ჭამე და კარგად სვი!“
 040 მოქრის მჭედელი ორასი.

აკანტურებენ თავებს და
 ხოფს დანდობილად უსვამენ,
 ვითომდა საბერველია,
 ისეთნაირად ოხრავენ,
 მიისწრაფვიან რაგვისკენ,
 ვერსად ჰპოვებენ სამალავს,
 დღემდე თივაზე ეძინათ,
 აწ მიწა ელით ლოგინად,
 მორგვის კისრიან ხალიბებს
 050 და ჰალიძონებს წყობილებს.

ქრისე ხუგეგიმოგვი რე
ოხვამე აპოლონიში,
კიდირმა მანჭანს ფრიმული
ჟითუო რჩინი ლომიში,
ტყვეთ ცუნცუ ცირა ატრიდის,
სანძლოში მელე სო მიში?!
ორქო დოზირუ, ხარგუა
კილეგოფაჩილ გჰჰონიში,
ხედვინი მისუ ვაცვერენს?!
060 კემილი ცორსუ გაკერენს.

მარა ქარაცუ ატრიდიქ,
„ტროაშა დილიმინწია,
ქრისეისისუ ვემერჩა,
ათაქ მაცვენუ კვანწია,
ნორჩალიშ გემაფართხალო,
მინ ფარჩა ქაში, მინ — ძია,
უკახლე ვემკიჯინავა,
დიზუკოლ გმუდგა გიწია,“
ქრისე მინგარს დო რაცვალანს,
070 ავრე ზღვა გილარაქვალანს.

ფარა ირკოჩშო ფარენსუ,
შხვაშო რენი თუ სქანო რე,
დექრუ მოისარეფი,
სოდეთ ჯორეფი ანორე,
გასირაფუ დო დანძორუ,
შური ველინე შხვანორე,
წყარი ვეშვინე ბურწენშე,
კითეფი ვემიჭყანორე,
დოშქურდუ ჭიჭე-დიდიქუ:
080 „აპოლოქ შქვილი ქიდრქუ.“

ქრისე ბეხრეკი მოგვია
 აპოლონ ღმერთის ტაძრისა,
 მკერდამდე წვდება თმა-წვერი
 მხცოვანი ლომის ფაფარი,
 ატრიდს ტყვედა ჰყავს ასული,
 საზღვრის გადაღმა სად მიხვალ?!
 ოქრო დაზინა, საპალნე
 მკლავგადაშლილი მუხისა,
 ძღვენი რომელს არ აბრმავებს?!
 060 ქუბს აკერატებს დაკეშილს.

მაგრამ განაგდო ატრიდმა,
 „გადიკარგეო ტროაში,
 ვერ ეღირსები ქრისეისს,
 აქ მეყოლება მწყაზარი,
 ამლაგებელი ქვეშაგთა,
 სად ფარჩას ჰპოვებს, სად — მძივსა,
 უკან ნუ მოიხედავო,
 კარგად ირწმუნე რაც გითხარ“,
 ქრისე ტირის და კანკალებს,
 070 აქეთ ზღვა გულჯავრიანობს.

ფული ყველასთვის ფხიანობს,
 სასხვისოა თუ საშენო,
 დაიჭირავენს მოისართ,
 სადაც ჯორების ჯოგია
 დაახოცინებს და მძორის
 ხრჩოლვისგან სუნთქვა იკვრება,
 წყალს ვედარ სვამენ კასრიდან,
 თითებს ვერ შლიან ნებისად,
 დაშინდა დიდი, პატარა:
 080 „აპოლომ მშვილდი მოზიდა.“

თაშე ფირქენა დო ეშობას
ფარა ქიმუჯღუნ კალქანტის,
„აკასაჩქიმო ქოთქვია,
შური იჭყანდას კარკანტის,
გეიშმორსხებაფე ცირავა
ოსქუდას ნერჩიშე კვარკვანტის,“
ჰოდო, მაკითხეთ ატრიდის
ქოზეპუნს ნინა-ლაკარტის:
„მუმას ქიმეჩი სქუავა,
090 ვარა მებტორხნა ფსუავა.“

დართინესუ დო შხვეფიში
ჩიებაშე ბორჯით ქიჭარუ,
მუჟამსუ ოდოიაში
დღალეფი გეკიჭიჭარუ,
ოხვამეს ბრელშა შეხვადეს
ცოროფაშე ლერსეფე დიჭარუ,
„კუჩხ ვეგნოდგავა ტროაშე,“
მარა ჯარეფი დიჯარუ,
მიდართ დო ქოთი გოჭვირთეს,
100 ღურუშე ლახალა ოჭირ თეს.

ქრისეისიში კიდირი
ძალამასე რე ნჯღვილირი,
აგამემნონიშე ფუჯი რდუ,
კარეშა აფუდ ხვილირი,
ოჭმარე-ონდღე-ონჯუას
ნორჩალსუ აფუდ შქვილირი,
სოდგა პეული მეჩანდუნ,
არწორო აფუდ წილირი,
აგამემნონიშე თია რე,
110 ჰეს მეგუნჯ — ოდოია რე.

ასე ფიქრობენ და აქვე
 კალქანტს მიაართვა ქრთამები,
 „ერთი საჩემო ბრძანეო,
 სული იწყებდეს ხარებას,
 დამახსნებინე შვილიო
 შვენოდეს ცეცხლთან ტრიალი,“
 ჰოდა, მკითხავმა ატრიდსაც
 გადაჰკრავნა ნაგესლი:
 „მამას მიეცი შვილიო,
 090 თორემ ფრთა დაგველეწება“.

დააბრუნეს დასხვა ამბის
 მოთხრობის ჟამიც მოაწვეს,
 რა დროსაც ოდოიასი
 დღეები დამოკლდებიან,
 ხშირად ხვდებოდნენ ტაძარში,
 ტრფიალის ლექსი ითხზებდა,
 „ფეხს ნუ გაადგამ ტროიდან“,
 მაგრამ დაჯარდნენ ჯარები,
 წავა და ქეც განგმირავენ,
 100 სიკვდილის სენი შეყრია.

ჩვენს ქრისეისას ძუძუნე
 დასრესილი აქვს ძალუმად,
 ფურია აგამემნონის
 ფარეხში გამომწყვდეული,
 დილა-შუადღე-სადამო
 ლოგინში ჰყავდა დაბმული,
 სადაც ყვავილიმოესხა
 პირწმინდად მოუკრეფია,
 გახლდათ მხევალი ატრიდის,
 110 ჰგავს ოდოია ცოტათი.

ინა უჩა რე, რიხალი,
 ენა — ჩელა დო კირიბი,
 ინეფე უროშა ქოუგუ,
 ლექერთი უღუ ქილიბი,
 ართი მიკენიშგ ხენცფე რე,
 ოსურამი დო თულამი,
 მაჟრა — შუშელი ბოშკოჩი,
 აიეტიში რჯულამი,
 ა — აპოლონიშგ ტაძარი,
 120 თუმა გიფაჩუ ტყაცალი.

ქურუმეფი დო მოგვეფი
 ქანას მუშობრათ ურთანა,
 ხენცფე მინორე, ვეზირი,
 ოქროს ვარჩხილო ხურდანა,
 ოკონანგ ზენს აგვალენა
 დო გვალას გინოგურთანა,
 მანჯაშა გუკიროკუნა
 მურიცხეფიში კურთალა,
 ქურუმეფსუ დო მოგვეფსუ,
 130 ცა უჯღუნანა ბოგეფსუ.

თენეფს აზირუ ორქო დო
 ირნერი ქუა-სადაფი,
 ბიგა უკებნა ხეშა დო
 ა — გურგინი დო ა — დაფი,
 უჩაკალუანს ხენცფესუ
 თენეფიშგ სიტყვაშგ ჭკადაფი:
 „ვადაიჯერ უდა ღვინწკუმა
 ხეთე ქერძაფი ქათაბი!“
 დო ქრისეისიქ ქიკინდუ
 140 ოდი ხურხი დო ნიკითუ.

ის შავტუხაა, ახმახი, ეს —
 თეთრონი და კრაველა,
 კაკლები წვდება მუხლამდე,
 ქლიბი ჰკიდია ცინცხალი,
 ის ხელმწიფეა მიკენის
 ცოლიანი და შვილება,
 ეს — ჭაბუკია ჯეელი
 აიეტ მეფის ჯილაგის,
 აგერ, აპოლოს ტადარი,
 120 თმა გადიშლება ველურად.

ქურუმები და მოგვები
 ატრიალებენ ქვეყანას,
 მეფე ვინღაა, ვეზირი,
 ვერცხლს გადაცვლიან ოქროზე,
 უნდათ ბარს ამთიანებენ
 და გორაკს გადაგ უთნავენ,
 მაჯაზე დაუხვევიათ,
 ხვანჯარი ვარსკვლავებისა,
 მოგვებს და მენცარ ქურუმებს
 130 ზეცა უგზავნის ბოგირებს.

მათ უგროვდებათ ოქრო და
 ყოველნაირი სადაფი,
 ხელთ უკავიათ კვერთხი და
 აგერ — გვირგვინი, ა — დაფნა,
 მიაჩაქჩაკებს ხელმწიფეს
 ამათი სიტყვის ქეჭება:
 „თუ აღარ დაგყვა მალულად
 შეასვი შხამი-სამსალა!“
 და ქრისეისიც ოდიოსს
 140 მოიხვეჭს ყელმოღერბით.

ქიმულეს ამბე ატრიდის:
 „სქანგ ხარჭას თინა ნწყუნცია,
 ძალამას გიმონს ტოტითუ,
 ჰალიძონეფცუ ნჯღუნცია,
 აიეტიში მოთა რე,
 ორქოს ვარჩხილით რჩხუნცია,
 პალოს მირქენს დო თიწუთის
 დიხაშე გურიშა ნწყუნცია.“
 ატრიდი ტუჩის იხვატუნს,
 150 გურშა დაჩხარეფს იხანტუნს.

ხეთე ქიჩინენს, ტროაშე
 ლაშქარი გეგმიფაჩუნი,
 „მართალო ცოფე ვერეხი
 ზლოდი ხუჯიშა მანჭუნი,
 ხეშა უკინებ ჰოროლი,
 ბრელი კიდირი ლარჯგუნი,
 ქაწუმინუ დო მიკორთელს
 ღვანწყეფი გეკალარჭკუნი,
 გემნონთირუნა რწკინილსუ,
 160 თოლი დო მანჯა ცინილსუ.

შური სოდგარენ აცვათუნ —
 მენცრობათ ქრისეიდაში,
 ცუჯეფს რკიაფი ასიმე
 ჩელა ჰალიძონგ დიდაში,
 წყარ შე ეშმურსუ აფსირტე
 მუთუნგ ვემიოხე შქვიდაში,
 ცვათის ქაკათუ ცვათი დო
 შარა გინწყუმუ სქიდაში.
 ბორდიშანს თოლ-უმანჯეთუ:
 170 „ცუდეშა მიდმოსვანჯეთუ.“

მიართვეს ატრიდს ამბავი:
 „შენს მხევალს იგი ხედნისო,
 შენზე მეტია აღნაგით,
 მოუძღვის ჰალიძონებსო,
 შვილი შვილია აეტის,
 ოქროს რეცხავსო ვერცხლითა,
 პალოს მოიქნევს და წამში
 მიწის გალამდე ასობსო“,
 ტუჩს იკვნეტს აგამემნონი,
 150 გულში ხანძრები გუბდება.

აგერ, დალანდავს, რადროსაც
 გამოვლენ ილიონიდან,
 „მართლაც დევ-გმირი ყოფილა,
 ხალხი ძლივს წვდება მხრებამდე“,
 ხელში უჭირავს პოროლი,
 მრავალი მკერდის გამფლეთი,
 ესვრის და მყისვე ოტებულს
 ლოყები დაეღმიჭება.
 შიგ შეათრევენ ტროაში
 160 მაჯა და თვალებგაყინულს.

სული რომ ფეთქავს ოდნავად —
 წყალობით ქრისეისისა,
 ყურში ჩაესმის კივილი
 თეთრი ჰალიძონ დედისა,
 წყლიდან ამოდის აფსირტე,
 არრაეტყობა დახრჩობის,
 წვეთს ემატება წვეთი და
 გზა გადარჩენის გახსნილა,
 აბოდებს უთავბოლოობით,
 170 „შინისკენ წამასვენეთო.“

თაქმახაონი ვარენდა
 მედეაშგ რქჩინა გოფალე,
 მორო ოჭიშგ დო კიდირი
 მელე დო მოლე გოქარე,
 თოლეფი დაუკმელებუ,
 რინაქ ქურთინუ ოფარე,
 მინშა გოკვეცუნს მურუჟო
 აკაბცხა ჭყანაშგ ცოფარე.
 ოზნახუ ქრისეიდასუ:
 180 „ქიმემჭიშევა დიდასუ!“

დოკირნა ორქო-ვარჩხილსუ,
 ლეკურეფს ქელეშვანთანა,
 ჟარნეჩგ ჰალიძონგ გეჭოფუნს,
 ჟვერეფსუ გეგნოჩართანა,
 ფულირგ კართუ გეგნულა,
 ჟარნეჩი ხოლო თართანა,
 მოთხოზნა ქრისეისა დო
 ზღვაპიჯშა გეგნოქართანა.
 უკულგ — ნიში დო ხვამარდი,
 190 ა — ჭყოლოფა დო ა — მარდი!

ფარა ირდინას ფარენსუ,
 ხეშე თოფურო ჭვეთანსუ,
 ბჟა გაკვარკვანტუ გოქარილგ
 ჩე ფიმულამი ჩე ტანსუ,
 ქრისეისა რე წირსფალი,
 თებეშგ ზეთითუ ზეთანსუ,
 ქიდიტენს საქურუმოსუ,
 ოში ჩუთუ დო ცვედანსუ,
 იხუტოლუანს ხურხიშა
 200 დო თოლეფგ ქუგუ ბურდიშა.

თუ მახონი არა ჰყავთ,
 მედეას ცოდნა გაშლილა,
 თუმცა ზურგი და გულ-მკერდი
 გაგლეჯილია ორმხრივად,
 თვალები დაბნელებულა,
 პირს მოარიდებს სიცოცხლე,
 ზოგჯერ გაკვესავს ბურანში,
 ჩნდება იმედი მორჩენის.
 მუდართ ეტყვის ქრისეისი:
 180 „მიმასწრაფეო დედასთან!“

შეკრავენ ოქრო-ვერცხლეულს,
 წელზე ხმლებს შემოირტყამენ,
 ასწევს ორმოცი ჭაბუკი,
 შამბნარებს გადაჭედავენ,
 საიდუმლო კარს გახსნიან,
 ფიცხელნი ორმოცივეცა,
 მისდევენ ქრისეისი და
 ზღვისპირას დაჯარდებიან.
 მერე — ნავი და ხომალდი,
 190 აგერ — წყალობა და მადლი!

ფული ყოველგნით ფულია,
 ხელიდან წვეთავს თაფლივით,
 მზე დასტრიალებს გაფატრულ
 თეთრ ბალანმოსილ თეთრ სხეულს,
 ქრისეისია მეურვე,
 ზილავს თებეურ ზეთებით,
 დასტოვებს ტაძარ-სამისნოს,
 იქაურ ცვედან ქურუმებს.
 მკერდში იხუტებს მომაკვდავს
 200 და ბურღს მიუგავს თვალები.

ჰალიძონეფი იბირა:
 „ოდოია დო ოდოი,
 სი ქუჩუჩელი კირიბი,
 სონჯ დინაბადი სო დოი,
 მიშო ჰკადურე ლეკური,
 ფარეფი — ჰვარა გოდოი,
 ჟინცაშე მენდულსუ ვარწყქო
 მემლუნა მუსხი ცოდოი,“
 ზლოურგა ზუმინ ანძასუ,
 210 ხოპი უკინებ არძასუ.

გემი არკვანო ოთომუ
 ოდიში ქოქა კიდირსუ,
 ჰალიძონეფი ჩენდუნან,
 ქექე ბორია იბირსუ,
 გოსარკილი რე თოლეფი,
 ფიჰვეფი იჰყანს კიდირსუ,
 ბრელით ვოუჯგუ მუმასუ —
 ხე დო კუჩხეფი ჰკირილსუ.
 წყარს მეჰვარუნა ხოპეფი
 220 დო ზუმინუნა თოკეფი.

**აფსირტე: გეში დობჰვირთით
 ქაშქვილეფით დო საგანით,
 არგონავტეფსუ მეფთხოზუთ
 უპკურილათუ აკანით,
 ეკოსქიდუნა უკახლე
 ჩელა ჟგეპურიშე კუდელი,
 კირბი რე დართინაფადლი
 ტვენგე მედეში დუდელი,
 სუმშა დიშქვიდუ ბჟალარა,
 230 ვერწყებუ არგოშე კვალარა.**

ჰალიძონები მღერიან:
 „ოდოია და ოდოი,
 შენ თხმახუჭუჭა კრაველა,
 სად გაჩენილი, სით მიხვალ?
 ვისთვის ჰედავდი ორლესულს
 და ფარებს — მუცელ გოდორას?
 ზეცის პატრონებს ხომ ხედავ,
 რა ცოდვა აგვდევნებია,“
 შეზმუის ანძებს ზღვაური,
 210 ხოფს იქნეს თითოეული.

გემი აკვანი ჰგონია
 ფარლალა მკერდს ოდისას,
 როს ყოვნდებიან მოყმენი
 მხატე ნიავი ღიღინებს,
 მთიების ჯარი ეპნევა
 საცერკალთიან ცარგვალეთს,
 ბევრით არა სჯობს აფსირტეს,
 ხელ-ფეხ წაკვეთილ მამამზეს.
 წყალს მიიწალდავს ხოფები,
 220 და ირხევიან თოკები.

**აფსირტე: გემი დავტვირთეთ
 მშვილდებითა და ისრებით,
 გზა მოვუჭერთ არგოელთ
 აუცდენელი ალაგით,
 დარჩენილია ზურგს უკან
 თეთრი ქაფების კუდები,
 უნდა ვისულთთ საწმისი
 სულელ მუდუას წაგვრილი,
 მზე სამგზის ჩაესვენება,
 230 არა ჩანს კვალი არგოსი.**

ნირსი ვიფარე ოჭმარეს
 დო ამარე ქიმიკვანწუნა,
 მორხინილი რე შქვილეფი,
 ალ-დაჩხირეფე ანჭუნა,
 მარა და მეჭო ბხირთა?!
 თოლეფე ჩილაპურს ჭაჭუნა,
 აგრე კირბიში ბჭოფუნა
 ღორთთიშე ჰიჯით ნაჯუნა,
 ფერი დაწყორე ურუმსუ,
 240 ჟითუთ გილეღვარჯუნა.

თხვაშეს გეკიბკათუთუ —
 ეგება გეკიბრიგათი,
 კირბე დო მედეა ქომჩანინგ,
 ვეკვადვალუთუ ბიგათი,
 ლეკური ქუმონჩხილაფე,
 მედეა რკიანს ოშეფსუ,
 მებკვათნა ხე დო კურხეფსუ,
 ვასისმარუნა ბოშეფსუ,
 გარიგალა რენ ფირქენა
 250 დო აფრას გიშე დუშქვესუ.

მერხიებული ორქო რე
 ლინჯიშე უშოსო ცოდები,
 ქუალთონი რიყეში,
 გოფუთქურელი ლოდეფი,
 კოჩიშე კვარჩხულთ საქვარელს
 დღას ვეგეგენა ზლოდეფი,
 მუთ ელანჭუნა ქარვასლას
 ჯარგვალეფი დო ოდეფი,
 გვიან რე კითიშე ჩამინი,
 260 ირფელშა გურე რე ჩამილი.

დილით ბუერა გადივლის
და აგურ მოირწევინ,
მოზიდულია მშვილდები,
აწ დასახანძრად მიწვდები,
მაგრამ და როგორ დაფნაცრო,
ცრემლით შევსება თვალები,
აქეთ კირბიში გვაჩერებს
უფლისგან ნაამბორალი,
ფერი ეცვლებათ ურუმებს,
240 დაფეთებულნი დარბიან.

ტაძარში შევიკრიბებით —
იქნებ როგორმე შევრიგდეთ,
კირბს და შედეას მოგვცემენ?!
კეტით არ გამოგენტებით,
თრლესულები მიმარჯვებს,
მედეა კივის ასკეცად,
აგურ, მომსხიპეს ხელ-ფეხი,
არც ესიზმრებათ ჩემს ბიჭებს,
ჰგონიათ შერიგებაა
250 და აფრას დაბლა დასწევენ.

შექლიებული ბაჯაღლოთ
სპილენძზე უფრო მდარეა,
გინდ ქვა ყოფილა რიყისა,
დახაფსებული ლოდები,
კაცის სიაფით ჩადენილს
გვიან გაიგებს ქვეყანა,
ვით შესწვდებიან ქარვასლას
ძელურები და ოდები?!
ფუჭია ცერის კბენანი,
260 მიხვედრილი ვარ გასაგისს.

ოდან გაშრა

ინებასა მნულა

II. 1. აფსირტე

დაში წირწინი დოშქირტუ,
მეჭყორდუ არგოშე კვანწინი,
თოლსუ მეთხოზუ ფაზისი
დო ამარანტა კვანწილი,
მის გოკო ანწი ენდურე?!
გური ჩქიპით რე წყანწყილი,
„დუდი მუშენი მიქექე?!“
ურუმშე ვორექე ჭყანჭყილი,
ნახაფულიში მანგურთ

010 წყარს ქენმორღვანა ხანგურთ.

საფულე ვეშელირსებუ,
ჩხომეფი გობძირძონუნა,
ის-ბორიეფი ტკილეფიშე
კიბირით გილაბრცხონუნა,
სირინოზეფიშე ღურჭული
ჰამთ თოფურით წყორუნა,
სკილა ქარიბდას არაგვუ,
შურკუნტას ეკაჭყორუნა,
მათ ბორიათუ გინოფრთექე

020 უკულე მკდეაქ ქუმორთ თექ.

ოლა მემრე

ჭაში ჩასვლა

II. 1. აფსირტე

დის შეკვივლება დაცხრება,
 შეწყდება არგოს ნანაფი,
 თვალს წარიტაცებს ფაზისი
 და ამარანტა წერწეტი,
 ვის გინდა აწი ეძღურო?!
 გული თვით მომიწურია,
 „რად წათამამდი ესოდენ?!“
 ვარ გასრესილი ურუმის,
 თითქოს ნაფოტი ვყოფილვარ,
 010 წყალში ჩამყრიან უგულოდ.

არ მეღირსება საფლაფი
 თევზის კრებული გამძვავლავს,
 ნიავი მგარცხნის კბოდეთა
 გადაკბილული კონცხებით,
 მიმღერენ სირინოზები,
 თაფლის მაგვარი ჰანგებით,
 მიენარცხება ქარიბდას
 სკილა და მწნეხენ სორციელს,
 020 მეც ქარად გადავქცეულვარ,
 მერე შედეაც მოვა იქ.

დუდშენო მითინს ვაკოდი,
აეტი ნჯარსუ ჯორგუნდუ,
„ჰელიოსიში გამნარყის
ნოსათ ჰალიძონჯ მორკუდუ,
ქო, ქორე სქუა ბელადიშე
მარბგვანჯ კილეტუ მორგუდუ,
თიში ხელუათ კონკერმა
ორქო დო ვარჩნილჯ სორგუდუ,
მარა დუდშუქო მემზიმეს!“

030 დო ანთასნერი გომსიმეს.

„ჩქიჩქი დომშუშეს დო გინი
ნორჩალშა გემთუშქვესია,
ოკოდეს მიკარტყალესკო
ცაბათიში ფსქესია,
ხეკირილჯ არამხუტუთი
ართიანს ქიმიოსქვესია,
გურგინი ქიგიოდგუ მაფეს:
„ეირჩქინდნანია მესია,“
დო აიეტიშე კორკონტის

040 ჰეული ვემიარკესია.“

იშენჯ გილეფშით ტყობასუ
დო ცოროფალა ბრჩქალუნდეს,
მოშინჯდეს ჰალიძონეფი,
ყურდეფი მიმარჩქვანუდეს,
ვართჯ ფრიქსეშე ბოშეფჯ ოკოდუ
ურუშულს იჯგარჯგალუდეს,
მარა გერჩქინდი კირბიქ დო
გოფაფრთხი მუდგა ბჩალუნდეს.
„განობჭარუე მითა მა“,

050 თქუ დო რე შურიშე ცოთამა.

თავიდან არვის უნდოდი
ცოფს მოანთხევდა აეტი,
„მემკვიდრეს ჰელიოსისა
რძლად ჰალიძონი მაკლდათ,
კი არის შვილი ბელადის,
მარჯვენასავით მშველოდა,
იმისი მუყაითობით
თქრო კოჭამდე ეყარა,
თავი ვით მომატოლესო,“
030 და ათასგვარი დაგვწამეს.

„ბავშვი დაპითვრეს და სბორი
ლოგინში შეუწვინესო,
უნდოდათ შეკედლებოდნენ
წამომავლობას უფლისას,
ხელ შეკრულ არამხუტუთი
ერთმანეთს გადააბესო,
გვირგვინი დაადგმევინეს:
გაგინდებათო მესია,
და აიეტის კენწეროს
040 ყვაფილი აღარ მოაკლეს.“

მანც ვხვდებოდით მალულად
და ტრფობა გვაშოშმინებდა,
გემწყემსავდნენ ჰალიძონები,
გვიმოყვრდებოდნენ მყუდრონი,
არ იკარებდა ფრიქსეს ძეთ,
ლაზღანდარობდნენ ურუმულს,
მაგრამ გაგვინდი კრავი და
გავფერთხე რაიც გვბოჭავდა.
„მერ ველირსები ბადიშსო,“
050 თქვა სულის ამოსანდომად.

ჰალიძონეფი რჯღგერუნა,
დიდა ჰანანი — ხანტური,
გიკგანწუანა თნწესუ,
ხონარს გეკილანს ფანდური,
მირულექ შხეფეში უმოსო,
აქილევის რექ ნანდული,
გეპკანჭუქ მამდასქუალეფს,
აიაშო რექ ხანდული.

060 აეტი შორშე რზიმუნსუ
დო შურსუ გეკორსიმუნსუ.

კირდეს მეცუნქუ კუშინით:
„მუჭო რე გუმოჭყორდია,
ჩქიპეფს გურგინი გედგინი,
მა მადუქ გვალო მორდია.“
ჯიშტის მესარუნქ ფიდოფი,
პრომეთე თქუანს: „სო რდია?
კიდირსუ ქიმასუტოლი,
შულადირგ გური მორდია.“

070 პოდო, იჭყაფუ გურაფა,
ჟინცაშა გინოტყურაფა.

ყირჭალ რე უნჩაშე არგოსი,
კიტისორე რე კიტალი,
ჭითა მელასის არჩქილე
არწორო ვითაღ-მითაღი,
ნაკიდურა რე ფრონტისი,
სქანი მანგი დო მახანა,
ოთხოლო ჯიშა გეცვინჯი,
ართათუ გილაყაყანა.

080 ფრიქსექ: „ურუმეფგ რეთია,
დო ფენდა დირთინეთია!“

ჰალიძონები გიძღვიან,
 დედა ჰანანი – ხატულა,
 გარწევენ სარწეველათი,
 ხმას ამოიღებს ფანდური,
 მირბინარ სწვათა უმაღეს,
 აქილევსი ხარ ნამდვილად,
 მაშიდაშვილებს არ სწყალობ,
 კოლხეთისთვის ხარ ნაჯაფი.
 შორიდან გზომავს აუტი
 060 და სული გაუკმენდია.

კლდეებს მიჰყვები კრუსუნით:
 რარიგად გადაშავიწყდი?!
 ჩემებს გვირგვინი დაადგი,
 მე მთლად ნათლიად მეკუთვნი.“
 თოვლს მიიკვალავ ზემორე,
 პრომეთე იტყვის: „სად იყავ?
 მო, მკერდში ჩამეხუტუნე,
 დაღლილი გული განკურნე!“
 ჰოდა, იწყება სწავლება,
 070 ზეცისკენ გადატყუება.

ყიამყრალია არგოსი,
 კიტისორეა კოტიტა,
 წითურ მელასმა გაუგო
 გასაძრომ-გამოსაძრომებს,
 ნაბლარაა ფრონტისი,
 შენი კბილა და ასაკის,
 მიყოლებული ოთხი ძმა
 გვერდიგვერდ დაყოფოჩებენ.
 ფრიქსემ „ურუმნი თუ ხართო,
 080 დაიბრუნეთო ქონება!“

ბაბუ ქიშეჩანს სგამარდის,
 ნამუთ ლეხასუ გეკოცენს,
 იხვ კოკიაშა ქაფართხანს,
 ჩილაპურეფი გეკოწენს,
 არგონავტეფი ქოძირნა,
 არგოსი ნინას გეკონწენს,
 ქეწაცუნუნა კოლხაშა,
 დიდაში კართე გეკონწეყეს,
 ინტებნა კირიბიშამო,
 090 უნდო ურუმელჯ ჯიშამო.

მედუა გეგმუცვერებუ
 იასონიში ცოროფას,
 ვეგლეფაჩუანს ურუმშო
 ნორცხვა მურიცხი კორობას,
 ქიდაგურუანს შარეფსუ,
 კირბიში მუჭო გოროფას,
 მეტყობნა თებეშე მხარეთუ,
 შარას ხართანა ჩხორო ფას.
 ქეწვოჭკირანქენ — გოსქიდნა,
 100 ასე შურს სოლო თსქიდნა.

მარა დუწერნა ჯგარი დო
 სო დართინუა ბარგილსუ,
 „თხვაპეს გებრიგათია,
 ქუმომჩინანა ქარგილსუ,
 შურდინაფილსუ უჭოფუ,
 თოლეფსუ ფორწეყექ სარკილსუ,
 ირფელს თის ქეკაწამენა —
 უპარკუსუ დო პარკილსუ.
 „გაგაი, სქანი ჯიმაშე,
 110 თოლი ეშმალუ ჯინაშე.“

სომალდს გადასცემს ბაბუა,
რომ დაიშლება ღელვისას,
ქარი გაფერთხავს კუნძულზე
ატყდება ცრემლის დენანი,
არგონავტები ნახავენ,
ენას წაიგდებს არგოსი,
წარუძღვებიან კოლხეთში,
დედას სამოსელს გახდიან,
გაიქცევიან საწმისით,
090 უნდობარ ჯიშით ურუმის.

მედეა დაბრძალებულა
ტრფიალით იასონისა,
არას დაგიდეგს მის გამო
კრეფდეს მთიების ნაკვერჩხალს,
გზებს დაასწავლის უკლებლივ
ვით მთიხელთოს საწმისი,
თებესკენ იძურწებიან,
გზებს მიხლართავენ ცხრაკეცად,
წინ რომ დავსვდები — შრებიან,
100 აწ სულსაც შეეღევიან.

თუმც ჯგარი დაუწერიათ
და სად წაიყვან გამარგლულს,
„მო, შევრიგდეთო ტაძარში“
შემომითვლიან დაქარგულს,
უსსენებელის დატყვევნილს,
თვალეები გადასარკვია,
სულ იმას დააბრალებენ,
ჩაუდენელს თუ ჩადენილს,
„გაიმე შენს ძმას, უბედურს,
110 თვალეები ცვივა ბუდიდან.“

ურუპეფიში წესი რე
 ხე გიბონანი ცოდაშე,
 ოღონდაც — ჩხე ზისხირითუ, —
 ითამჟ ვაგონუ სო დაშე,
 გორკალაფანა სქუაშე,
 გორკალაფანა მოთაშე,
 ირფელს სი ქეგკაწამენა,
 გამგაზაკვედას ოდაშე.
 მსგა მუთუნჟ გაჭირჟ მედესუ,
 120 დამაკურით რე გეტესუ.

მარა მებკვათნა ხელეფსუ
 დო მებგაგუნა კუნხეფსუ,
 წყარს მითრღვანა ჩქიმჟ ტანსუ,
 ფურე ზისხირშე გობრჩხესუ,
 ზვიგენეფი დო ღლაამეფშო
 ართო გემუან ფურხეფსუ,
 ანწჟ სო დართინე მედეას,
 მანჯა ცინი დო გურჟ ჩხესუ,
 შა, ქომჩიებუ ირფელი:
 130 მენდი სი პუნქუ კირბელი.

ეგვიბტეს ჯიჯი მიწონებ
 აქციუსითუ ნათილი,
 ეშჟ ფაეტონი ჯთხოდე
 ცხენეფჟ უცორდე ჭკადილი,
 ირო ონირზდ აეტის
 თინა ოჭიში ჭყვადილი!
 ქიმუკათინეს ბჟასუ დო
 თექ უღუნია სადილი.
 ჰელიოსიში პოლისჟ
 140 მითინი ვარზენს ტოლისჟ.

შეუსმინართა წესია,
 ცოდვისგან ხელის განბანვა,
 ოღონდაც ცხელი სისხლისგან —
 ფიქრობენ ცოდვა იზღვიეს,
 გაგატყავებენ შვილთაგან,
 შემოგაცლიან ბადიშებს,
 შენ დაგწამებენ სრულებით,
 ცხვირს გეღარ ყოფდუ შინიდან,
 სხვა არარა სჭირს შედეას,
 120 დაგსილა მათი სრიკებით.

მაგრამ მომკვეთენ ხელებს და
 ფეხებსაც მომასნიპავენ,
 წყალში ჩაყრიან ჩემს სხეულს,
 ცხელი სისხლისგან განბანილს,
 ზვიგენების და ღლაგთათვის
 ერთობ გემრიელ შეჭამადს,
 აწ ვით დაბრუნდეს შედეა
 მაჯა ცივი და გულცხელი,
 აგერ, მოგითხარ ყოველი,
 130 იმედად მყავხარ კირბული.

ეგვიპტეს ბიძა მეგულვის
 ნათლული აქციუსადა,
 ისე ეპახდნენ ფაეტონს,
 დაჭედელ ცხენებს სწყალობდა,
 ექიშებოდა აიეტს
 ის, ზურგში გადამსხვრეული!
 შეუნაპირეს მნათობს და
 იქ გაუმართავს სადილი.
 იქ ჰელიოსის ქალაქში
 140 ტოლს გელარავინ დაუდებს.

ფაეტონიში ქუჩური
 ჩსორიას მიშეხარებუ,
 ბარბალქუ ცხენეფს უწორუ,
 ღურალა მიშე ხათრებუ,
 ეკაბგ დაჩხირიშგ კუდელი
 დო რინი უდუშარდებუ,
 საპიშა დოლიმინწელე
 ცხოვრება უგუშარტებუ.
 მითინგ ველურე ხასილას,
 150 ჯიმა ხენცფალას ვაცილანს.

აიაშგ აკა მამფალი,
 სი რექ აიდიშგ მეშარე,
 შურთოთ ვაიჩქუნგ ცეთეში
 კოლხობა სქანი გეშა რე,
 ბრელგ ქომოლიშო ოსური
 გოსკუბოჭილი ჩხეშა რე,
 ნამთინე ქიშიახალე,
 ნამთინე ქიშიჯვეშარე!
 თასილი ცა დო დიხა შქას,
 160 ეგება სქუაქ გეკაშქვას.

პასიფაეშა ქიშერთი
 თექ ლაბირინთი დორხვადუ,
 ქოქა კარიშა მინილი
 ცხენი ქულა დო ორღათუ,
 ხეთე გენტებუ განთხიშე
 ძვალე ქუა დო ღორღათუ,
 ტკილი კიდელას ქათხთხი,
 ქუაშგ კირბეფი მორხვადუ.
 ხექ შურთო ქიშგალიბუდა,
 170 დორთონთი გოტიბუდა.

ქორთვი ფაქტონისა
 მზის სხივში ჩაიხლართება,
 ბორბალმა ცხენებს გაუსწრო,
 სიკვდილს ვინ მოუხატრებდა,
 კუდი მოჰყვება ცეცხლისა
 და ყოფნა გაუხარელი,
 ნილოსში გადახვეწავენ
 ცხოვრება გაუმართლებელს.
 აწ დარჩენილა არავინ,
 150 ტანტზე რომ ეცილებოდეს.

კოლხეთის ნაღდი მემკვიდრე,
 შენა ხარ, მგზავრი ჰადესის,
 სულ რომ არ ელი იმგვარად
 აია შენით იქუნებს,
 ბევრი კაცისთვის დიაცია
 გადატკიცული თეძოთა,
 ზოგი რამ მოიხსლე და
 მრავალიც მოიძველმანე,
 ცა-მიწას შორის ნათესი,
 160 ეგება შვილმა შეკრიბოს.

პასიფაესთან რომ მისვალ
 იქ ლაბირინთი დაგხვდება,
 ბჭე გაიარე კარდია
 ცხენით კოჭლი და ჯაგლაგით,
 გამოგვეცლება ღაშთაგან
 იმისი ძვალი ქვა-ყორედ,
 იარე სიში კედლებით
 ქვის კირბებს შემოეყრები,
 თუ სადმე ხელი შეაგლო,
 170 ღმერთი გიბოძებს წყალობას.

მუს ობადუდუ ჰასნიფეს,
 ჭკოლა ქომონჯი მინოსი,
 ქორძირუნსუ დო ხეთელე
 ქეთქადერკელუ მირნოსი,
 დელიბარებუ გელაზი,
 ოზალი რენ დო გინოზი,
 ფალოსით ურძლაფელასუ
 ვითიშა ქიგითწკირთი,
 მობალუნია გიწინსუ
 180 დო ქიგეიდორთუ ბიწკისუ.

გესინთორებუ წკვარამი,
 კირბიში თოლით გესანტი,
 ხეთე გეგენქუ ქულაპურს
 უროთი მუშენგ მესანდი,
 ხეთე გეგენქუ ჯორეფსუ
 რკინათუ მუშენგ კესანდი,
 ხეთე გეგენქუ მურიგო
 ითართუდი დო ლესანდი.
 ტალანს ქათხოზი ბოლოშა
 190 დო გეიშაგუქუ დოლოშა.

ლაბირინთი რე გვერშაპი,
 ჰიჯშა კუდელი მილუქუ,
 თექ მინუღირი იბორჯებ,
 ღურუ თიშენი ცვილუნცუ,
 მანგას სოფრეთინგ ვაჭვართუ,
 ირო წრიულთ გიღურცუ,
 ჟინგ ღორთინთიში ჭყოლოფა
 დღაღუფს ბორულთ ნჩხილუნცუ
 სო გოკონგ ეთექ დოქურსუ,
 200 მუჟამს შქირენას ვაგურზე.

რას ეყოფოდა პასიფეს
 ძვალკანა ქმარი მინოსი,
 შემოგხედავს და მაშინვე
 ქვეშ გაგეგება მატყლივით,
 დაფაფუკდება დოლაბი,
 მოსაზელია და ზილე,
 ფალოსით გაუძლომელი
 შენ დააგრილე ათჯერად.
 ახშიანდება, კმარათ და
 180 ივლის თითის წვერებზე.

გასინათდება უკუნი,
 კირბიში თვალით ახატე,
 მყისვე გაიგებ თუ გრდემლებს
 უროთი რისთვის მენავდი,
 მყისვე გაიგებ თუ ჯორებს,
 რკინით რაისთვის ტვირთავდი,
 მყისვე გაიგებ რარივად
 მაშვრალობდი და ბნდებოდი,
 190 ტალანს ბოლომდე მისდიე
 და გამთავნებ მდელოებს.

ლაბირინთია ურჩხული
 კუდი პირში რომ გაჩრია,
 იქ შეღწეული იბნევა,
 სიკვდილიც მიტომ ინელებს,
 სწორად ვერაფრით გაივლის,
 წრიულად დადის ნიადაგ,
 ზენაარ უფლის წყალობა
 დღეებს შტერულად აკაფავს,
 200 სადაც გინდოდეს დაქუსლე,
 ოდეს შიმშილმა გიყულოს.

პასიფე მუშაშ და რენ დო
 კინკის უჯინე კოჩისუ,
 მითინქუ ვადაჭორუნი
 ხარი გუფარუ სოჯისუ,
 უკულე ურჩხული გერჩქინდუ
 მინგარუანდეს ჭოჭისუ,
 ვადოსქილადე საგანოს
 ცირა დო ბოში მოჭიშუ,
 210 მუჭო ფთქვინე თეში ქორე ეჩო,
 ირფელე გინირთუ ნორჩო.

კირკეშა მუ დილალებუ,
 ვარა მეს გორგუ ჰეკატე,
 კინე ფაეტონშა ქიმერთი,
 შური კიდირშა ქეკატე,
 აიაშე ზისხირე ვეიშალე
 გოკონდა დუდი შეკვათე,
 მარა გურწყვილო ურჩქილი
 მუდგა გერუას დეკადე.
 220 ფირქის სქანობრათ აშენი,
 მუ გენებე მორჩქილაშენი?!

ახუჯანს უმართ-სამართი,
 ფარათნეფსუ ნჯღვერუნდუ,
 ენგიდუნიას ლურდუნი
 წურფა მურიცხეფს ჩხვერუნდუ,
 სუკის გოლოფა ხალუნდუნე
 ინა თრისუ შქერუნდუ,
 არჩქილედ არამხუტუსუ,
 მაგურაფალი ჭკვერე ცუნდუ.
 230 ტკილსეთ გაქვანთუ წყარეფი,
 მარა ვეკუცენს წარეფი.

210 პასიფე ჰაპის და არის
 ასოზე უმზერს მამაკაცს,
 როს ვერვინ დაამწყურვალა,
 ხარს გაუშალა ფესები,
 მერე ურჩხული დაბადა
 ყველას რომ ყოფა გვიტირა,
 არ დარჩენილა მხარეში
 ბიჭი და გოგო მოზრდილი,
 მთოთკე როგორც გითხარი,
 ფერფლად იქცევა ყოველი.

220 რას გამორჩები კირკესგან,
 ან რას გარგია ჰეკატე,
 სჯობს ფაეტონთან მისვიდე
 და სული მკურდზე მიაყრდნო,
 სისხლი არ წაგა კოლხური
 თუ გინდა თავიც მოაჭრა.
 მაგრამ უსმინე ბეჯითად,
 რასაც მოგიტხოვს ნიადაგ
 ფიქრში აშენე შენდარად,
 რა დაშავდება მოსმენით?!

230 მას ემარჯვება ყოველი,
 ფარაონების მწყემსია,
 ქვეყანას როცა ეძინა,
 იგი ვარსკვლავებს ჩხვერაგდა,
 მიწას გვალვა რომ შაშრაგდა,
 აშრიალებდა ჩერთებს,
 ყურს მიუგდებდა პრომეთეს,
 ჭკვიანი ჰყავდა ოსტატი.
 ზვირთი ასკდება ჰიტალოს,
 თუმც წარბი არ შეესრება.

სი დოკორობუნქ კირბის დო
 დობადონაშა გეკურქუ,
 ასე ჩაღამეფს ნტყოლირი
 ჩელა ბუცალო გეკურქუ,
 აგაფაშე ნახა ქობალი
 დობნახაფულუ ლეკურქუ,
 ღვინი ბინესზე ჭვალირი
 ურუმიშე რკინაქ გეპქურქუ,
 ლიფშის გინტირე ჭუჭყელე
 240 დო ოჯალეში წუწყელე.

სი ნანჭყოლაშე ვაშქურდა,
 აგამეპნონიშე ნაფენთა,
 ჭკუაში დაგურაფალო
 რე ღორთონთიში ნაფენდა,
 არეშუმ ვეცი ცანჭიშა
 კანეფი ვეპირთაფენდა,
 ქობკვეცნქდა — დამჯერი,
 ქოფუბჟღანქდა — ვამენდა.
 გოკონდა ქანაქ დინწალას,
 250 მინორე მუთუნს გინძალანს?!

ჰა, ქიმგაზარი ქართონშა,
 ანწი სით ოკო ქირგენი,
 კიბირშა ფარა გინძგილე —
 ზისხირე დო სორცი დირგენი,
 მა ელეპყურშუქ ლეთასუ,
 მირკანი რენე თუ კვირკვენი,
 აზონიშე ბოშის სთიშახეთ
 კირბიში ვეითდირგენი“.
 დაჩხირიშე ბარბალე ირთანსუ
 260 დო პელაგონი ღირთანსუ.

შენ შეაგროვებ კირბებს და
 ოდაბადეშიც ამოსვალ,
 ახლა ჭაობში დაფლული
 შედგები თეთრონ რქესავით,
 გუთნის ნაშობი ხშიადი
 დამანაფოტა ხანჯალმა,
 ღვინო ვენახის ნაწური
 ურუმის რკინამ შემსვრიპა,
 ნემსზე ეტევა ჭინჭარი
 და ოჯალეში ბაჯადლო.

240

შენ ნუ გაშინებს ჭრილობა
 აგაქემონის ჰოროლის,
 წყალობა არის, დიახაც,
 უფლისგან ჭკუის სასწავლოდ,
 ველარ დაახვევ აბრეშუმს
 თუ არ შეიცვლის კანს ყაჭი,
 თუ ვაკვესებდე, მერწმუნე,
 თუ ვახრჩოლებდე, არ მენდო,
 რომ შეარყიო ქვეყანაც,
 დამძალეული ვინ არის?!

250

ჰა, მიგაცილე ქართთან,
 აწი შენც უნდა ივარგო,
 კბილს გაიჩარე მონეტა —
 თუ გინდ იგლოვო თვისტომი,
 მე ვეყუდები ლეთას პირს
 აპრილია თუ აგვისტო,
 სანამ აზონის შემკვიდრეს
 არ აადღლეზდე კირიბის.“
 ცეცხლის ბორბალი ტრიალებს
 და პელაგონი ღრიალებს.

260

II. 2. ქარონი

სეს უფინუანს ქარონი,
 მუცალო ქულანს ფელუკა,
 შორშენო ორწყე მონეტას,
 ნამუთ გეშუან რე ლუკა,
 ოდი, ჩქიმცურე ქინჭევა,
 დით რექია თელუკა,
 შური ჰადესშა ქიმილი,
 მარჩხა ანდერზის ქელუგა,
 თეს უკიფინუნს მენიშე
 010 დო ოდით გეგპურს ზენიშე.

ნიშის გესუნა შურეფი
 სორციშე გოფერჩველერი,
 ჩარცხიებუნა ტანიშე
 სერხეშალიში შველერი,
 რე კუსაფი დო ზუშინი,
 ჭარკინტო გილეშქელერი,
 დუს ვარჭეებუდას სოიშახჷთ
 მაჟრაშა ვედისქელენი.
 020 „ცაღას, მუ მონკა ცოფექი,
 ლეთას ვამანწყვას ქოფექი!

მის მეგორუნქუ, ბაბაგე,
 აიდიშე ჭყელი ლაგვანსუ,
 დუდო ღოროთთი, ნამუსუთ
 მარდის ბიტათი ვაგვანსუ,
 კუბაკეფე ენოკასუნა
 კუმათ კასილი აკანსუ,
 კორიშე მაცვილუ დიფაშა
 დუდგამე გემშაჩაკანსუ.
 030 დაჩხირიშე ჭგემას ეთურე
 ეკმანწყვ მალი-მეტყურე.

II. 2. ქართნი

„ხელებს მოაქნევს ქართნი,
 მასაგით კოჭლობს ფელუკა,
 შორიდან ხედავს მონეტას,
 რომელიც ტებილი ლუკმაა,
 ოდი, იჩქარე ჩემკენო,
 ჯერ მთელი ხართ სრულებით,
 სული ჰადესში მოლაღუ,
 ძვალტყავა ანდერძს ავუგებ“,
 ამას უკივის მენავე
 010 და ოდიც ზენით ეშვება.

ნავზე ამნია სულები
 სორცისგან განძარცულები,
 მოშორებიათ ტანისგან
 შველერი ხერხემალისა,
 არის კვნესა და ზმუკუნი,
 ბორიაცივით იქროლუ,
 ნუ გეტკინება მანამდე,
 მეორედ არ განესქელო,
 ბიჭოს, რა მძიმე ყოფილხარ,
 020 ლეთას ნავი არ დაშენთქას!

ვიღას დაეძებ, შვილოსა,
 აიღის წყეულ ქვევრშია,
 მამა უფალი, რომელსაც
 პატივს წვეთით არ შიავებს,
 ძუნწები ჩაკვნესარებენ
 კვამლით გატენილ ალაგას,
 კაცის მკვლეელი კი ღადარში
 თავდაღმა ჩაყუდებულა,
 030 ცეცხლის წვიმებით ირწყვება
 ცრუბენტელა და მეჭორუ.

კანმა დო ჯუას ხარეფსუ
გულკანიშე პალო გეშქენა,
ძუძუს კავკასი სფართუნსუ
დო ბერთა-ბერთათ ფეშქენა,
სოდომიშე ნაგაფალარეფგ
სასანგარიოს თეშე გუნა,
მუჭოთ ჭუკცალი ბაღანას
ქარქაშა ჩუპას მესქენა.

იფაჟუნა დო კინეთუ,
040 ირდუნა ოსანკირეთუ.

კვარჩხიშე დონიროკენა,
მიდგათ ცოდების ორთუდეს
სანწალკეთ მოაზრებულთ
დო ჟითუოლო ცორდუდეს,
მორძგვიშე დოშაყარენა,
ნამუში ხეშე ჭყორდუდეს,
ოღონდაც ურჩქინჯელათუ
დო დუცულაფით ზორთუდეს,
ანწი გაგორე მენძელი,

050 სოდე ჭარაფუ კვენწელი.“

ოდო მარძგვანსუ მეთხოზუ,
თაშე უქანჩუანს გუპანი,
თეს ეკაძახანს კოლხაშე
ეშმაღუ შურიშე დგუპანი,
ბორჯი გაშინე კაკაბი
უგუთხუ მამდაწკუპანი,
ეკოდვალირი ამბეფქუ
ეგება ვადგარწუპანი?!

არძას მუშობრა გეჭარე დუს,
060 სანგარო შურეფს მენართუნს.

კანპას და ძუენას ლაჯებში
 გულკანის პალო გაჩრია,
 ძუძუს კაგკასი უბასრაგს
 და ბელტ-ბელტებად მოცვივა,
 სოდომის ცოდვით მოსილნი
 იმგვარად ჰგვანან საბაგელს,
 ვით ახალშობილ თაგვუნას
 ჭიბს უნასკვაგენ დათრეულს.
 სულს ვერ ითქვამენ და ისევ
 040 ჩნდებიან საკირეთისთვის.

სელმარცხნივ იბუგებიან,
 გინც ავ საქმეებს იქმოდნენ,
 სასტიკად მოაზრებულებს
 და ზეზუერად ლპებოდნენ,
 სელმარჯვნივ შეგროვებულან,
 რომელთა სულით კვდებოდნენ,
 თღონდაც უცოდინრობით
 და თავლაფიანად ეყარნენ,
 აწი მოძებნი მასპინძელს,
 050 კონწიაღს საით ეღირსა.“

ოდი მარჯვენას ენდობა,
 აქეთ ეწევა გუმანი,
 ამას მოსძახის კოლხადან
 ამომავალი სულისდგმა,
 კამკამა დროებს ისსენებს
 გაუთხოვარი მამიდის,
 დაბრალებული ამბები
 ეგება გადააქარწყლოს!
 ზედ აწერიათ თავისი,
 060 საზიზღარ სულებს მითელაგს.

გემკილაპაკუ ჭვიტეშე
 სეგოფაჩილი ძივაგა,
 „ოდის გჯქია, გოლვაფრო,
 ტყობასუ მუსხი რდი, ვაგა,
 მუშე პადიდათუ გინორთექ,
 გაითებუნია ძინაგა,
 ეგებ აიას ქაჭარე
 დო გვალო ვეშებდინაგა.—
 თოლშე მთხორცქე ზისხირი,—
 070 ქარწყექ, მუ ბედი იბცხირი!

ცოროფაქ დამაცვერუ დო
 საზრიანობა დომქონჩუ,
 ცაბათიშა ოვლარი
 არწორო კარი დომკონჭუ,
 მოლეში გიშაგორუა
 დუდო ღოროთიქ სომ ქომჩუ,
 შქერიშე თოფური ქერძაფო
 ლაკარტეფითუ მომხონჩუ.
 მუს გჯმშობუდუ ბედურას,
 080 აიაქ მუშენგ მენდურას?!

ქენმოჯინე დო ხეთელე
 ქეთმასუაფუ ბირგული,
 დინა ნწალუას ქიდიჭყანს,
 ხეშე მენტებუ ბირკული,
 ბჟა ბარჩხალია ონდლეში
 ჭიკორკული რე ჭირკული,
 არძა ბარბალი იფაჩუ
 დო შუბი მუშით ღორკუნი,
 ვაგა, მუ ცოფე ცოროფა —
 090 გოლოფირიში ჭოროფა!

გამოენთება სვრელიდან
 სელებგაშლილი დიაცი,
 ოდის გავხარო, ძვირფასო,
 ვაიშე ბევრი გზარდეთ,
 ეს რამოდენა გამხდარხარ,
 გაგსრულებია მატება,
 ეგებ აიას ეღირსო,
 არ განვქარდეთ ეგება.
 სისხლი მოსკდება თვალთაგან,
 070 სედავ, რა ბედი გარგუნე?!

ტრფიალმა დამაბრძავა და
 საზრიანობა წამართვა,
 მაღალ დმერთისკენ მაგალი
 სუყველა კარი დამიხშო,
 გარჩევა სასარგებლოსი
 უფალმა მამამ მასწავლა,
 ამავესო გესლით, სამსალით
 თაფლი ველური შქერისა.
 რაღას მერჩოდა უბედურს,
 080 აია რისთვის შემდურის?!

შემომხედავს და მაშინვე
 მომეკეცება მუნლები,
 ხმელეთი რყევას დაიწყებს,
 ხელი მოსწყდება მოაჯირს,
 მზე მოჩახჩახე შუადღის
 დაკლული ქათმის კუჭია,
 ყველა ბორბალი იშლება
 და მუნა თვისით იხრება.
 ტრფიალი ეს რა ყოფილა —
 090 ველები გადაგვალული.

ჭყონიშა ქუგუ კიდირი
 დო ფიშულეფი – ღუშუშა,
 მაზარენს კუჩხი წყვირთალი,
 შხვეფს ქოგურუნა თხუშუშა,
 „კირბიში თკონიაგა“,
 მონჭაფე უმურთუშუშა,
 „ნაშუს ურჯგინუ შურდგუმილს
 ჭვალეფი შურუდგუშუშა.“
 პრომეთეშ რჩქინა ქიფხოლე
 100 დო გურქუ ეიკინ ჟიმსოლე.

დუგოსონაფე მინდორი
 გვერშაპიშე ჩქვითი თახილი,
 დღაშუშის ქუდგორულაფე
 დრაკონი შხაპით კასილი,
 ქიფოკინდაფე კირბიში
 არამხუტუში ხაზილი,
 ამარე უკახლე ეკოპუნქ
 ხაჩილთ გიმოკვაზილი.
 ეკაყაყაღნა გორდეფი
 110 დო მუშით ხირტუ ზორტეფი.

მინჭუაფუნა არგოშა,
 ნაშუთ ცქოროშა უკირნა,
 „არგო“ კოლხობაშე თანგი რე,
 აიშახტ ბრელი უხირნა,
 სქვილე რენა ცურუმულუო,
 ღორეება შურშა უღირნა,
 ღაბაჩანა დო ტუცუნა,
 შხუ-შხუ ანთასის ბუღინა,
 უკულე მეფხვადუქ, დიორდე
 120 ღურუში კართეს მივორდე.

მუნას მიუგავს მკერდი და
 და ღომის თაველს კულული,
 მოჰყვება სწორი ფეხებით,
 სხვა თხმელასავით გვარჯლია,
 „ოქროს საწმისი უნდაო“
 მოსულა მიუდგომელთან,
 „რომელ სულდგმულმა დაჯაბნა
 ჭვბალები უსულდგმულონი“.

100 პრომეთეს რჩევა ვიანლე
 და გული ფრთონავს ზემორე.

მოგახნეგინე მინდორთი,
 დრაკონის ეშვით ნათესი,
 მიგაბიძღვე შე მისდღემში
 ასპიტი შხამით ნატენი,
 მოგატაცინე კირბიში
 არამხუტუსგან ნახაზი,
 აგერ მიყვები ფენდაფენ,
 საცოლედ გამოკვანწილი,
 ბაყაყნი მომყიყინებენ

110 და თავად სკდება ზორტები.

მიიჩქარიან არგოსკენ,
 დავთხელში რომ დაუბიათ,
 „არგო“ კოლხლყის თარგია,
 დღემდეც მრავალი უბარავთ,
 შეკრულ არიან სვანჯებით,
 თავს ურჩეგნიათ ტყუილი,
 ბაასობენ და ილხენენ,
 აფრქვევენ ათას მონმასულს.

120 მერე მივხვდები, ჯერ-ჯერად
 სიკვდილის კართან ვტრიალებ.

გერშა მიბარნა უსურეფი,
 სვითოშა – წკონდა შურეფი,
 შქაბანს რდ ჩქინი სიტომბე,
 ენეფიშ – ნაძგაშურეფი.
 ირო ღამაკის ჭკუშუნა,
 კვარჩხული ელაშუშუნა,
 გითგოჯინენა ჭიფასუ,
 ალაგეს ელაყურშუნა,
 თეშ გორძგალანა ფითუო,
 აგაგაქ ვადგოსქიდუო.

130

გემფუეს ჯიჯიშგ ცოდაქუ,
 „შეტვ ვარდასია შაფალი,
 ჟირიშ სენცფალა გვიშურსუ,
 ართ ბცუნდან თფურაფალი“,
 დურბელა ქორეს ფაეტონს,
 ჟღვინტიქ ქედუჭყუ რთხაფალი,
 დომუწუკელე თჭიში,
 ბირცხეფით ეკანჭყაფალი.
 გონინწეს შურუბუშუშა,
 ტკვალეფი უპკუდგუშუშა.

140

ოტატურაფეს დინა დო
 თლაზურაფეს ატარი,
 ნაცალას გიონჯირეს დო
 ლურშა მეუსუნეს სფატარი,
 მიდუღეს ბოშკოჩანობა,
 ცირეფიწკუმა ღვატალი,
 თენეფით ვადუბაღინეს,
 ხუნჯი უცოფრეს ტატალი,
 ქუმუკათინეს ბჟალარა
 რინაში გუშაკვათალი.

150

ცხვარი მგლებს მივაბარეთ და
 ასპიტს – ანკარა სულები,
 ჩვენი სიღრმეა შუალა,
 ამათი – ნაგვერდალები,
 მუდამ ეშმაკურს ხლართავენ,
 სიავე დაბედებიათ,
 წვრილ-წვრილად გამოგხედავენ,
 მოყურებულან ერდოზე,
 ისე გაგფცქვნიან ზეზეურ,
 130 აჩრდილიც აღარ დაგრჩება.

აგვიხდა ცოდვა ბიძიის,
 „სხვამ აღარ იყვავილოსო,
 არ თქმულა ორის მეფობა,
 ერთი გვყავდესო საფიცრად“,
 დურბელა ასვეს ფაეტონს,
 ცინგლმა დაუწყო თქრიალი,
 დაუშუწუკდა მხარ-ბეჭი,
 ფრჩხილებით გამოსარწყავი,
 გააქრეს შურუბუშუსკენ,
 140 კიბე რომ არ მიედგმება.

მთაზელვინეს მიწა და
 დაახაზვინეს თეფშები,
 თივაზე დააწვინეს და
 ძილს მიუქსიეს მკბენარი.
 წაართვეს ყმაწვილკაცობა,
 ქალიშვილებთან ტორტმანი,
 ესენიც აღარ აკმარეს,
 ხუნდი სანატრად უქციეს.
 მოუსულსწრაფეს ხვატები
 150 სიცოცხლის გამაქრობელი.

ანაზირენა ქურუმო
 ბტანიში პირამიდეფშო,
 მურიცხეფიში ხარჭალი
 ძია-ძია რე კითეფშო,
 ეჭიფორებუ კისერი
 მიკაქუნალი ჭითეფშო,
 ჭიჭელეფშო რე კაბეტი,
 ქვერსემია რე დიდეფშო,
 აშონანს რე თუ იშონანს,
 160 მენტხორილი რე ქვიშონას.

ჰოდო, გემფუეს ცოდაქი,
 სქიბუ უკახლე ირთაფუ,
 მამდა ჰასიფექი ხარიშა
 ხელეფი ქიმიღვირთაფუ,
 ღეჯიქი მიდიარ თულეფი,
 გვიგვილსუ ვაგოწყირტაფუ,
 უი მინჭუაფნა წყარეფი,
 შოლარეფს ვადოწირდაფუ,
 საფარსაკო დო ფინთეფი,
 170 იბანძლუ ლაბირინთეფი.

თექი სოჯი მაკითხანსია
 ქოქა ფუჯიშა მითუღირს,
 დემონკათუა თიშე დო
 გინს ელუნია გითუღირს.
 მოკო ცუდეშე გინობლე,
 მუს ვეგეგონე შქიდუღირს,
 დაჩხირი გარზუ, გენია
 დუცულაფითუ შქვიდუღირს.
 გურ ვეგეშიძუ მუთუნშა
 180 დო მეულ არამსუტუშა.

ახაზირებენ ქურუმად,
 ეგვიპტის პირამიდისთვის,
 ჩხრიალი ვარსკვლავებისა
 თითთათვის არის შეიფები,
 უფიწროვდება კისერი
 წითელი სამოსლისათვის,
 პატარებისთვის ზრდილია,
 დიდთათვის უშეველებელი.
 აქეთობას თუ იქითურს,
 160 ქვიშროვანებში ჩათხრილა.

ყოდა გვეწია შოდვანი,
 დოლაბი ბრუნავს უკულმა,
 პასიფე მაშიდაჩეშმა
 ხელებით ლაჯებს იფსოტნის,
 ღორმა მოცონა გოჭები,
 ვერ გამრომრწყა კვირტები,
 აღმა ისწრაფვის მდინარე
 ყინული ველარ დამდნარა,
 სასწაული და საგნებთ,
 170 ლაბირინთები იბურდვის.

იქ ხარი მთაკითხავსო
 ფურის ფიტულში შეღწეულს,
 დამაკებულა მისგან და
 ხყოს მოელისო გაისად.
 მსურს გადფიკარგო სახლიდან,
 არ კადრულობენ რანაირს,
 გენია ცეცხლში იწვება
 თაფლაფისაგან დამახერჩალს.
 გულს ველარ ვუდებს ვერაფერს
 180 და მივალ არამსუტუსკენ.

„აქტი გარი ქეთანთსუ
ზეგსი თლიმპო გვალაშე,
ინით მოფშაფუ სვაპარდი
უბადობა დო ჭყალაშე,
გეგმიტვინებუ ცოდები
ნჯარიში თაკარ ჩხანაშე,
უკვდება მის რე შიებუ
შარეფი ნაკვარჩხანაშე“.

190 თქუანს დო თეში ღვარანსუ,
ჩხოში იტყობუ დარანსუ.

ეშობას გეტირს ზიმოთი,
კირდეშე ქუა მუკპოლუ,
ჯიშტის მეთხოზუ ჯიშტეფი
დო რობუს ენირტკუპოლუ,
უჯინექ გახანგებული
გაინქ შურიშე მუქ მთლუ,
ბალანობაქ თუ დიდობაქ,
ბჟალარა გეგნიუკპოლუ.
რე ნიმფეფიში სურთქინი

200 დო ღორთნთეფიშ ტკურტკინი.

ართი თხვეწუ პრთმეთეს:
„ზეგსისუ დემორჩილია,
სი დიდა-მუშა სვაშელი
აკაბცხა ქიმარჩქილია,
სქანცურე გახანგებულშო
გარე სქუა დო ჩილია,
მეხით დობანჯუ ქიანა,
მოქონჩუ დამორჩილია.

210 შქირენა გეშნომკათინეს“,
უბოტიკუანს ათინერს.

აეტი არა მოწყდება
 ზეგსი ოლიმპოს თსეპიდან,
 სავსე აქვს ქართი სომალდი
 აგეცობა და წყევლისგან,
 გადაწეულა საწყალი
 ჯაგრის თაკარა სვატებით.
 უკვდავება ვის რგებია
 ხელუკუღმართი შარებით“,
 იტყვის და ისე იბღავლებს,
 190 თევზი დარანში იმაღვის.

აქეთ ჩოჩქოლი ატყდება,
 კლდეს ჩამოწყდება ლოდები,
 ჯიშტს ჯიშტი მიედევნება
 და ჩაინთქმება უფსკრულში,
 შეგყურებ გადარეული,
 არ იცი სულს რა ჩამოწყდა,
 ბავშვობაა თუ დიდობა,
 ჩაწკვარამდება მზიანი.
 არის ნიმფების სვართქალი
 200 და მოზღვაგება ღმერთების.

ერთი მუდართი პრთმეთეს:
 „დაჰყევი ზეგსის ნებასო,
 შენ დალოცვილო მშობლებით,
 ყური მიგდეთ მცირედი,
 შენს გამო გაბედითებულს
 არ ახსოვს შეილი და ცოლი,
 ელ-ჭეჭით მოსრა ქვეყანა,
 დალეწა შემოდგომანი.
 შიმშილით შემოგვიტია“,
 210 ეჩინება ამნაირს.

220 მათჳირა სონარს ეგკინანს,
 რაგადი ვეპიგორაფე,
 „სი სორცი ბინვი, ინასუ
 ძვალეფი თხუტორაფე,
 სი ფუჩონუნდი ჭყუნტურუს,
 ის რჩინი თხუტოლაფე,
 სქანი სახელი ქიანას
 ზეგსიშე უმოსო გოლაფე.
 მუს რე ქომაგე კათასუ,
 ირფელი კვარჩას გათასუ!“

230 იპარანებუ მასემა,
 „მონას შეჩია დარჩინი,
 სი გათინაფე ჰუსუ დო
 ურზეგენი თრქო-ვარჩინილი,
 სი დუწკონდინე სონარი
 არწორთ ეკობარჭყილი,
 სი უხვირთქინე ლაგვანშა
 ტიანი ქურით ჭყანჭყილი.
 გეგცაცი ბედიშ სეაპარდი,
 მუწკოვალაგა ნამ ართი.“

240 „ლეტაშე დოიტატურუ,
 შურ ენოიდგუმუ მტვერიშა,
 მენცრობა დოიგურუაფუ
 მოკეთეშა დო ნტერიშა,
 ლუბა შეინაშე ცთრიშა,
 ლეზვა-ჩქვალეფი — კერიშა,
 მურიცხშა სინჯი გოიდგალუ,
 ჩე გინთიქუნსუ სერიშა,
 ბობორანს მანთხა — ტვეფერე,
 მარა კვარჩინიშა ვეფერე!“

220 **სმას წამოუწევს მეორე,
 სათქმელი არ მოაკლდება,
 შენ ხორცი ჭამე, იმას კი
 გაანრეგინე ძელ-ძგალი.
 შენ ქორფას ეფერებოდი,
 მას ჩაახუტე ბებური,
 შენი სახელი ამ ქვეყნად
 აღემატება ზეგნისას.
 რასაა ხალხს რომ ქომაგობ,
 უსამად გექცევა ყოველი!“**

230 **გათარანდება მესამე,
 „მონას არგუნე ცეცხლით,
 შენ გაუმართე ზურგი და
 უმრავლე თქრო და ვერცხლი,
 შენ დაუწმინდე სმა-ბგურა,
 სულ ხრინწიანი თდითგან,
 შენ ამოუგსე ქვევრები
 ქუსლით გაჭყლეტილ მტკვნისგან.
 ბედის სომალდი აუწყვე,
 რომელი ერთი ვახსენო“.**

240 **ტალახისაგან გიზილაგს,
 სული ჩაგიდგამს მტკერისთვის,
 ბრძნული რამ დაგისწავლია,
 თანაბრად მტერ-მოყვარისთვის,
 ნეზგს რბილი ქუბა არგუნე,
 დუფი-ეშეები – კეშიას,
 სიდი გაგებამს მთიებთან,
 თეთრს გადააფენ საღამოს,
 ბობოქრობს ტკიპა მეოთხე,
 ვერ მიუფერებ აყვიას!**

მახუთა ითარანებუ:
 „უკირტე კირიბიშისუ,
 გვაღეფი გიონტირინე
 წიმთწვანდელი ლიშისუ,
 ფსუა ქუჩანე მოღურუ
 კორიშ ბივა დო ნიშისუ,
 გიჭბოლიდევა დორთონთი,
 ბედის ჭყიშუნქუ მიშისუ?“
 ჯგარჯგალანა დო ყიანა,
 მინორთელი რე ქიანა.

250

მამშვა მეშიქე ჰერმესი,
 წოხლე ეწურე ცინჩასუ,
 ჰა, მოფურინუნს არწივი,
 დიორდე ქოგუ კვინჩასუ,
 ჩხონჩხისუ თეში ძირძონუნს,
 მუჭოდგა სხული დვინჯასუ.
 „ქოთქვია ზევსის მუ ელუ,
 ეგება ფინცაქ გინჯასუ“,
 გარე რე დო დუდის ნაქუნა
 მინ კირდესუ დო მინ ჯასუ.

260

II. 3. მედეა

მარა გემკურსუ ართი დო
 მარა გემკურსუ მაჟირა,
 აფრა ტკარჩალანს ჟიმოლე
 ბორიეფითუ ნაშირა,
 ოდი ბორდიშანს, იღვერჯუ,
 ბრელშა წყურგილივაშინა,
 ფერდი აზიორე ზვამარდის
 ქურსიში მუნათქვაშინა.

ცვაშა ხე გეუძ ელხესუ —
 სარალოშე გური ველხენსუ.

010

მესუთე გაგულისდება:
 მიაკვდი თქროს საწმისსო,
 მთა დაატე, გეება
 წამახულ წვერზე ნემსისა,
 ფრთები შესასნი მომაკვდავ
 კაცის ნავსა და ხელეწოს,
 უფალი დაგივიწყნია,
 რომლის ბედსაა რომ მწყემსავ?!“
 სორსოცებუნ და ყივიან,
 250 ქვეყანა ამოყირავდა.

მეექვსე მგონი ჰერმესი
 წინ დაუდგება ჯიქურად,
 აგურ, მოფრინავს არწივი,
 შორიდან სკვინჩას გაგონებს,
 ღვიძლს ისე დაუნისკარტებს
 თითქოსდა მწიფე მსხალია,
 „თქვით ზევსს რაღა მოელის,
 ეგებ ცის კარი გახსნათ“,
 ცივ უარზეა, ხეთქავუნ
 260 თავებს ხესა და კლდე-ტინებს.

III. 3. მედეა

კვირა გაივლის ერთი და
 კვირა გაივლის მეორე,
 აფრა ტკარცალებს ზემორე
 ქარებისაგან ნაცვეთი,
 ოდის აბოდებს და ბორგავს,
 ვერ იმოვიან წყალს ბევრგზის,
 ხომალდს ებზარვის ფერდები,
 ქუსლისგან მონახეთქები,
 შუბლზე ხელს ადებს ელზე და
 010 საბრალოს გული არ ილხენს.

ხოპეფს მოთირეთ მევხენა,
შხვა გერე, სო რე დანტირუ,
ტუს იხვატგნა ბოშეფი,
ოდის დღალეფი ანკირუ,
გურშე მოხორცქუ ბირეფი,
ანთასი ჭუაშე მანქირუ,
გვართა ეთარე ხვამარდის,
გორდა კიდირი ანქილუ.

**ღურუშა ხე მის გალიბე,
020 პალიძონგ რდე თუ ხალიბე?!**

**გოკონ ერჩინდი ბჟასკუა,
მოსინიკი თუ ქართუში,
ღიშუას არძა დირგალუ,
მარა გეფაღუნს მარდუში, —
გაშინე არამხუტუშე, —
დღახუობა რე მართუში,
ჰენიოხეფი ცხენენა,
მარგაღუნს — ცაშე ნართუში.
ვენდომა ოშაყარაღო,**

030 ზოსთუე უჩქნა პარაღო.

ქიმიოდირთუნა ზღვაპიჯის,
ვარჩხილი ვაკო მითინსუ,
ვართი ფარი დო ლეკური,
შქირენა იჭყანს ძგვიტინსუ,
დუს გიმიჩანა ოდიშე,
თაშ უხაზრენა სიქიდინსუ.
ვალურ და არძას დირსხენსუ,
ოჭიში კინი გითინსუ.

ჟიროშის ეჩი მორკებე,
040 ჭყორი ჭყორულლო ქორგებე.

ხოპებს რიგ-რიგად უსხედან,
ვერ ეტევიან ჯგროდ დგანან,
ტუჩებს იკვნეტენ ბიჭები,
ოდის დღეები ინაცრვის,
აგ უგუნებენ სიმღერედს
ათას ტკივილის მალამოს,
ხომალდს ტალღები გადუვლის,
გორდა გულმკერდი უსკდება.

020 **სიკვდილს ხელს ვინდა შეავლებს,
ჰალიმონი თუ ხალიბე?!**

**ვინდა შობილხარ მზისუფილი,
მოსინიკი თუ ქართუში,
ომისას ყველა გაცვდება,
მაგრამ აღზევდეს მოზარდი, —
იხსენებს არამხუტუსგან —
დღესასწაულობს მოძრაგი,
ცხენოსნობს ჰენიოთხი და
მეგრელობს ცასთან ზიარი,
ნუ უხმობ შესაგროვებლად,
030 ცალ-ცალკე უყვართ ჰარალო.**

მიადგებიან ზღვის ნაპირს,
ვერცხლს ეკარება არავინ,
ალარც ფული და ხანჯალი,
შიმშილი იწყებს სადგისებს,
მონად ყიდიან თავის თავს,
ბატონის დახსნას ლამობენ,
თუ მორჩა, ყველას დაიხსნის,
ზურგი გასწორდეს ისევლე,
ორას მოაკლდა ოცი და

040 **ყმას ყმურად უყოჩაღია.**

კინე გეფალუნსუ მედეა
წკვერემიაში აქილე,
ხუჯშა ელურე ქურსისუ
ჭვირთგმოგამილი აქილე.

**„ტროაქ მისირუ მაჟრაშა,
ფაცუნა კარიშე მაკილე,
ჯაშცხენი გემნაკერკელეს
დო ღურუ ქუმონჭაფილე.
ფადიტეს ამბეშე მაღალუ,
050 რე ნოჩეჩი დო ნაღალუ.**

ურუშო ფარე ბირა დო
ურუშო ფარე სორუმი,
ირფელი ჩქინდე გინიდეს,
საცოდლეხა რე, გორუ მი?!
არიელთბას იცქვანა,
მუ რე წარეფი დორუმი?! —
აქილევსშო რე თქუალა,
ხექ ხელეფ ქიმიგორუნი, —
მუშო ასაღენს ალაფის,
060 ტკუ რენდა თქუანს ალაბის.

სქანგ ელხე მის რე დინაფუ,
გარა ბრისე დო ელენე?!
სით ქეკაჭიშე ლიმასუ,
სით ბრელი ქუშუცელენე,
სით ბრელშე ბრელი მოლენი
ღურუშა გეგნომელენე,
მარა განარღნა შურთთი,
მუდგასნი დიბურჯელენე,
კონკა თენა რე ჭყვადილი,
070 ცვერე ანჯარო ჭყვადილი.

კვლავ აღცენდება მედეა
 გამოღმა უკუნეთისგან,
 გვერდს აქილევსი უმშვენებს
 ისრით ქუსლგადაბასრული,
**„ტროა მთისრა მეორედ,
 არა ჰყავთ კარის დამსშობი,
 ხის ცხენი მთაგორეს და
 სიკვდილიც მოსწრაფებულა.
 ამბის მიმტანი არ არის,
 050 ნარუალია, ნაცარი.**

ურუმს არ მოსდგამს სიმღერა,
 ურუმს არ მოსდგამს სორუმი,
 ყოველი ჩვენგან გადიდეს,
 ბრალიაჲ, ვინლა გერევა?!
 ყინჩობენ არიელობას,
 რაა წარბებს რომ იღუშავ?! —
 აქილევსზეა ნათქვამი,
 ხელმა ხელები მოძებნა, —
 ალაფს თავისად ასაღებს,
 060 ციდაზე იტყვის ადლია.

ვის დაკარგვია ელისე,
 ანდა ბრისე და ელენე,
 თმს ბოლოს შენც მოუსწარი,
 შენც ბევრი წაუყიჟინე,
 შენც ბევრზე ბევრი აქეთა,
 სიკვდილში ჩააიქითე,
 მაგრამ სულაც არ ნაღვლობენ,
 რამდენიც გაიმუშაკე,
 წვერო ეს არის დავსილი,
 070 ბრმა იარაღად ნაჭედი.

უძახ ჩქინი ზისხირი,
 ურუმი ვარე გვალთუე,
 ეთოცუნს ნერჩი ჩქინობრა
 შქაბანიშე თუ ძგალთონშე,
 ირო გერეთუ ვიშეშე
 ლეკურეფიში ტყალთონშე,
 ირო მორძგვასუ იროთუდუ
 ღურალა უქვინჯალთონშე.
 ცვილირს მითინსუ ვარგულენს,
 080 სვალახე ჰექტორს ნარლულენს.

ცირეფს შქას მიშეყურშედუ
 მონწყილი დარაიათუ,
 დუს უთოპუნდ მუშელი
 გრეკეფსჯ ვარაციათუ,
 ანთასი ნოლა გინაშქუ
 პარტახნი-კარაიათუ,
 ასე ჩქინდა რე მულირი
 ყისმათი ჭარაიათუ.
 ჩელა ანჯარი დუჭკადეს,
 090 ნათესე თინათ გუჭყვადეს.

პატროკლექ ტანშა ქიგირღუ
 ლეკურ-ჩაჩქანი-თორეფი,
 ვარვალანს გერეშე ანჯარი
 ზისხირით გიმნაჭორეფი,
 თრტყაფუ მალნა ტროელეფს
 გვანიღე რენა თუ ჭკოლეფი,
 „ჩქინდე ხეს ვეჭოფუნსიან,
 ცოფენო ფალო ჭორეფი?!
 მუ ეფერს იმენდენსია,
 100 მით ჯიშას ვედინდენსია?!“

სისხლი რომ უხმობს ჩვენია,
 სულ მთლად ურუმი როდია,
 მოსდგამს ჯილაგი ჩვენებრი,
 შუაგულიდან თუ კიდით,
 სულ გშირად გამოდიოდა
 თრლესულეების ტყეთაგან,
 სულ ტრიალებდა ყოჩაღად
 უფსკერო სიკვდილეთიდან.
 მოკლულს არაფის მისტირის,
 080 მარტოკა ჰექტორს ნაღლულობს.

ასულთა შორის ვიდოდა
 მოსილი დარაბათი,
 თავს აჩვენებდა მამალი
 გრეკებს უწყინარ ვარიად,
 ბეგრი ქალაქი აქცია
 პარტახად და ნასახლარად,
 ახლა აქ ჩემთან მოსულა,
 ყისმათი ბედისწერისგან,
 მთართეს თეთრი აბჯარი,
 090 მისით ამქლაგრეს მოყვასზე.

პატროკლემ ტანზე მთირგო
 ხანჯალ-ჩაჩქანი, თორები,
 პრიალებს გშირის აბჯარი,
 სისხლისგან დანამწყურვალი,
 ქამარი ძვრებათ ტროელებს,
 ჩია არის თუ მსუქანა,
 „არ აღმართავსო ხელს ჩვენზე,
 თურმე მთლად ჭორი ყოფილა,
 ისეთ რას იმედინობს,
 100 ვინაც არ ინდობს მისიანს?!“

გამასქიდენა დო სეთე
 დუდიშა სელეფს მინჭანა,
 პატროკლე ყოფნა ყვილირი —
 ჭყონი დიოდუ ჩქინქანა,
 თშქურნა, ვარა ანჯარსუ,
 ტანიშე გეიოლინჩანა,
 მორო გერეში ღვარაფი
 ჯალეფსუ ქუმოჯინჯანა.
 გეგნოსანგებე დასქუა
 110 დო ტროაქ ღურუს ქასქუა.

ლიმას ბრელი რდუ თენერი,
 გვერდო კოლხი დო ბერძენი,
 მელე დო მოლე არჩაფდეს
 კორობა შურიშე ღერძენი,
 არძოში მანჯა ქიკინდეს,
 იშენით ქორდეს ვერწეში,
 ჰოდო, ფერ იხი გელაფე
 დიდაშა ვეშიკერძენი.
 უჭკირჭკინუანს კიბირისუ,
 120 ვენტირე ქოქა კიდირსუ.

ტროას გოთხოზუ ჰექტორი,
 ნიკი დო კუჩხი ართო რე,
 მალ-მალას მიკაჯინუაფ,
 შიშიში თოლი ფართო რე,
 ვართი ჭიშკარსუ უნჯანა,
 ცხენით სოთინი გამთორე
 ქიმნალასუ დო გოდინას,
 ლეკურე ყვინგიში მანგო რე.
 გური ჩილაპურს არყენსუ,
 130 სვალახე ჰექტორს ნარდენსუ.

გაიპეტებენ და მყისვე,
 ხელს წაიშენენ თაგებზე,
 თურმე პატროკლე მოუკლავთ —
 ჯერ ნერგი ნორჩი მუნისა,
 შიშობენ, თორემ იარაღს,
 მყისვე აყრიდნენ ტანიდან,
 თუმცაღა გპირის ღრიალი
 თხრის ხეებს ძირფესვიანად.
 გაგიჟებულა დისწული
 და ტრთა სიკვდილს შეება.

110

ბეგნია ომში ამგვარი,
 ნახევრად კოლხი-ბერძენი,
 ლერწამის მსგავსად დრიკავდა
 ორჭოფა სულის ღერძენი,
 მთიშვეს მაჯა ყოველთა,
 ისედაც იყვნენ დიდძალი,
 ჰოდა, იმგვარად აქროლდა,
 დედას ვერაფი ქომაგობს.
 კბილს აღრჭიალებს აქამდე,
 გულ-მკერდში ველარ ეტევა.

120

რბის ტრთის ირგვლივ ჰექტორი,
 ნიკაპი მუნლთან ახლთა,
 მდეგარს მოხედავს ხშირ-ხშირად,
 შიშის თვალები ფართთა,
 ბჭისკარს არაფინ გაულებს,
 ველარც მერანი დაღანდა,
 რომ მოახტეს და გაქუსლოს,
 ხმალი მოსწრაფდა კისერთან.
 წამოადუღებს ცრემლს გული,
 მარტო ჰექტორი ენადგლის.

130

მარა მიშენ რე იფხალუქ
 უხურსე სქუაშე მენდული?!
 ართ ვეკორობე ჟირიშე
 მუჟამს შინაშა გემთული,
 ქვიშას მეჭარუნს აედი,
 მუჭოთ იშქიდუ მერთული,
 მართალსუ გვართა დოლასუნს,
 ტყურა დოსქიდუ შვერთული.
 ბრელი თრომე უშუნა,
 140 დორება ელაშუშუნა.

ნთხი ქეთომრჩეს კურხიშა,
 წოხთლე ეწმაროქუდეს,
 მუნერო თკოთ იფიქრე
 დუდო დორთონთი ჯოგუდეს,
 გოკირთკილი თუმათუ
 ანგელოზეფსგ ქოგუდეს,
 აფსირტექ ქიგმოჭიშესგ ნ
 დუდიქ გენტირუ თქუდეს.
 დღურდღინით გილანჩვალანა:
 150 „გაგაი დობჩვარჩვალანა!“

უკირბიშეთუ იაზონს
 მი რე გახენცფენს მიკენსუ,
 ატრეესშა ქიმიადინდა
 დორთონთულ ადგილს მიკენსუ,
 მეფეშე მეფე რე, რიხალი,
 შხვეფეშე უმოსო ლიკვენსუ,
 თინიფიშე გილაფუცორი
 ასე უმოსო მიკვენსუ,
 მოზინდილი რე შვქილეფი,
 160 დაჩხირით გოფეშქვილეფი.

თუმცა ვილასთვის ვიდაგვი
 უყვლო შეილთა პატრონი,
 ერთ ვერ აკრიფავ ორისგან,
 როს შევალ მოგონებაში,
 წერს ქვიშროვანზე პოეტი,
 როგორ იკადრა მოგვერდი,
 მართალს ჩარეცხავს ზვირთი და
 ტყუილი რჩება ბაწრულად.
 ბევრი საფლაფი გათხარეს,
 140 სიცრუე აეტვირთებათ.

ფეხქვეშ დამიგეს ხალიჩა,
 დამიჩოქებენ წინარე,
 რარიგად უნდა იფიქრო
 თურმე ცაბათის მწყრალთბენ,
 ხუჭუჭ-ხუჭუჭი თაგებით
 ემსგავსებოდნენ ანგელოზთ,
 აფსირტე როს დაგვეწევა,
 შემოსვა დაავიწყდებათ,
 დაბოტებენ დუდღუნით: „
 150 დაგუნაცრავენო, ავაჰჰე!“

უკირიბიშოდ იაზონს
 ვინ გაამეფებს მიკენში,
 ოღონდაც ატრეფსს მიაართვას,
 მსწრაფლ მაღალ ადგილს ეწევა,
 მეფეთ მეფეა, ვეება,
 კრივში ვერაგინ ერევა,
 იმათი ფაციფუცობა,
 ახლა უფრორე მაკვირვებს,
 მოზიდულია მშვილდები,
 160 შეფოთლილები ალ-ცეცხლით.

170 **„გურგინი ქიგებდგითია
 უკვე ნეფე დო დეფალსუ, –
 თიცალო გეფუშქინუნა
 ყებურშე დოლო ეფალსუ,
 „ჭყუდათ კირბიში მობაღნა“,
 ციტუთ ოშქვანა კეფალსუ,
 მოპუნთუ მოქურჩელი,
 შური გისანტალ ეკალსუ.
 „დას შარა დუნგამეთია“
 ვეცუას უხანეთია!“**

180 **ნიშით მალურსუ აფსირტე,
 გემფუნა ცოდა ჯიჯიში,
 დით მუთუნი გამიჩქე
 თე ნარგუსელი ჯინჯიში,
 დით მუთუნი გამოფსინ
 ეთონორხილი ხინჯიში,
 დით ჩელა რე გოძიცა
 გეწკვარამელი ქვინჯიში.
 ეგრე ღვინს ქუდუნძალანა
 დო აგრე დოჭარხალანა.**

190 **გეკისერუ დო ხეთელე
 დიჭყანა ბირა-სხაპუას,
 წონლე გემსვანჯუ აფსირტე,
 ნიტე სოთინი ვაპუას,
 ზისხირი სქირაფილი რე,
 დღალეფი ნქირაფილი რე,
 ცაშ ლაკვი ქიდირკაპუანს,
 სახელი დინაფილი რე.
 ქოცაფულანა ჯიმასუ
 დო გამვარანა ჯინასუ.**

აწ დაგვიდგამსო გვირგვინი
 ჩვენს ნეფე-დედოფალისთვის,
 ისეთნაირად ცრუობენ,
 ბალახი ჰყვავის კერაზე,
 „მზითვად კირბიში გვეყოფა“,
 ღლაფს ადარებენ ჭიჭყინას,
 მოგყავართ გამოწყობილი,
 სული ყორძიკობს აღმართზე,
 „დას გზები დაგულოცოთო,
 170 ნუ იქნებათ წყეული!“

ნავით წამოვა აფსირტე,
 ცოდვა გვეწევა ბიძასი,
 არარა ვუწყი მე ჯერეთ
 ამ დაქცეული ძირისა,
 ჯერ გამეგება არარა
 მკვიდრად ჩახერხილ ხიდისა,
 ჯერ თეთრონია ღიმილი
 ჩალუსკუმებულ ფსკერისა.
 იქეთ ღვინს დააძალებენ
 180 და აკუწავენ სენჯლებით.

შეღამდება და მაშინვე
 იწყებენ ცეკვა-თამაშებს,
 წინ მისვენია აფსირტე,
 ნეტავ არ ვიყო საერთოდ,
 სისხლი გამშრალა ძარღვებში,
 დღეები განქარვებულა
 თოლია წაიმყეფარებს,
 იაგარქმნილა სახელი.
 ძმას ნაჭერ-ნაჭერ აქნიან,
 190 თან არც ყურებას მიშლიან.

200 **თოლუფი გოჩინაფე,
კითუფი გოჯირჯინაფე,
ეშქუშალირი ბორიათ
აფრეფი მოწინაფე,
კგარჩის უბადო შეძინუ
გოკონდა მოწინაფე,
შსვასუ ვართხულე გოლუა,
სარალო დუშორწკინვაფე.
გიშურთუ ინწრო გვალეფსუ,
კირდე საჭარანს ძვალეფსუ.**

210 **ვეთებუ ჩქიმი გოჯინა,
გინთძირაფა ახალშე,
„ნიტე მუ ევრჩქინდუნია“,
ქო რე ჩიება მახალშე.
ითამდა ვორდე თრინჯი
ეკორაცილი ნაღალშე,
გოწკვირინაფე წირსფალი,
ბუაში გამნარყი ბზახალშე.
ვენდებუქ ავგართზისუ,
მიძახნა ბარბაროსისუ.**

220 **მინობჰე კირბიშ სირუა,
მინობჰე ჯიშაშ ცვილუა,
სერმერთსი დო ფერეტის,
კიბირშა ქიგიშნძვილუა,
ენეფშე ირფელს ელუდა,
თხუჯნა კერძიშ ნჩხილუა,
იფხაზირებუქ მესრეთშო,
ბაღანეფ სთიშან ფთხილუა?!
გოკონ გიღართი მენცართ,
ეწვაძირუთუ გვერცალო.**

თვალები გაოგნებულა,
 თითები გასევებულა,
 თავაშვებული ქარისგან
 ავსებულია აფრები,
 ავსულს ავხორცი დართვია,
 თუ გინდა მაწიფლ-მაკიფლე,
 სხვას არასა გთხოვ, გენაცვლე,
 საბრალო გამიპატიოსნე.
 გაგდივართ ვიწრო კლდეებში,
 ძვლებს გვიფხოჭნიან ტინები.

200

არ რჩება ჩემი გასინჯვა,
 თავიდან მოთვალსელება,
 „რას გააჩენსო ნეტავი“,
 საუბარია ორსულზე,
 ვითომდა ვიყო პირუტყვი,
 გამორეკილი დელუთგან,
 გატრუნულია მოყვასი
 მზის ჩამომავალ მძახალზე,
 მინდობილი ვარ ავგაროზს,
 ყველა ბარბაროსს შეძახის.

210

მაწევს ქურდობა კირბისის,
 მაწევს მკვლელობა ძმა-ღვიძლის,
 მერმეროსსა და ფერეტის
 ვით კატა ვწვდები კბილებით,
 ყველაფერს ველი ამათგან,
 აღარ ინდობენ ნათესავს,
 მინდა წავიდე ეგვიპტეს,
 სანამდე ვწყემსო ბავშვები?!
 გინდ მენცარულად გივლია, მაინც
 გველსავით მიმზერენ.

220

**ბოდო დოსხუნუნს ურუმი
აიაშ მოჯალაგუას,
მოცილე მი რე აცგენუ,
ოდონდა გორჭალაბუას,
ტ მოღალირ გაფ სოიშახუნ
ფერაფით გოჭყალაფუანს,
მისქირუანქ დო ხეთელე
დუდისუ გოჭყალაფუანს.
ა თხვამე დო თი სერი,**

230 **ა ბადანეფიშ კისერი.**

ვედიტეს ართი კოკია,
კირდე-ტკილეფსუ მითი რე,
ცალენ ტორონჯის ჭოფუნა,
შხვაშა ხე ვემიკიდირე.
ორზოლშა ეჩიქ მიდართუ,
უკახლე ირთუნ ვითი რე,
ხონარ მითინსუ ვეკანე,
მუთუნი ვემიშქიდირე.
ოდისუ გურშენი წირღუნა,

240 ოდისუ გურშენი შქირტუნა.

ჰალიძონეფიშ მანჯღვერი
ბაია ყურშელს ქაგურუ,
ბჟაკეს ლეკურით უხოკნა,
თოლეფს გემკანჯანს მალურუ,
ევრეშე შუროთ ვეძირე
მოლე აზრიში ნაქურუ,
მართუქ ონდლე დო ონჯუა
ართიანს ქიმოსაგურუ.
მიხირთონუნა რაშეფი —

250 უკვდება ობირაშეფი.

ჰოდა, იაზრებს ურუმი
 კოლხეთის გაპარტახებას,
 ვინ ეყოლება მეტოქე,
 თღონდაც მიგასიკვდილოს,
 სანამ საგსეა ჯიქანი,
 გწველის ფერება-ფერებით,
 რქეს შეიშრობ და მაშინვე
 თაგ-ბედი დაგეწყველება.
 ა სასაფლაო, ის ღამე,
 230 აგერ, კისრები ბაგშეგების.

აღარ დატოვეს კუნძული,
 კლდე-ღრეში ვინაც არიან,
 იჭერენ ველურ მტრედიებს,
 სხვას პოულობენ ვეღარას,ჯ
 საგ ზალზე ოცი წასულა,
 უკან ათიღა ბრუნდება,
 ხმას ვეღარავინ გაიღებს,
 ვერც კადრულობენ რაიმეს.
 240 ოდის გულისთვის დნებიან,
 ოდის გულისთვის ქრებიან.

ჰალიიძონების მეგზური
 ბაიას დამსგავსებია,
 წვერს უპარსავენ მახვილით,
 თვალს გამოახელს მოკვდავი,
 იქიდან სულაც არა ჩანს
 კვალი აზრისა მცირედის,
 დრომ სისხამი და საღამო
 ერთმანეთს მიაღულაბა.
 250 მიბობოქრობენ რაშები —
 უკვდავი საგალობლები.

წყარ ილიებუ ლაგუჯის,
 თაქგ ელე რე ნაშქვიდა,
 პელაგონს მიშეფაფუნან
 ქო რე დლა-სერი მაშქვითა,
 „ურუმეფს ვემკვანჭათია, —
 მუნერი ვარე ნაშქიდა, —
 ტი დუდშა გეშახოხუნსუ
 ჭიჭე ხოლოშა მაშქვიდა.“
 ქრისეისი რე დუდალენს,
 260 თუთა ოთუთეს თუთაღენს.

II. 4. უჩადართამი

თაში რენგ თუ თეში რე,
 ნინა ტყურათ ვეშირე,
 მართალგ-ტყურა ჟირხოლო
 გოჭყოლადირგ ჯვეში რე
 დო გოშინა — ხარდანი
 ბინეხგ ცურქენელიშო,
 ფიქრიშგ ეკმახართალი
 ღურელი დო თელიშო,
 თეფერს — ჭერჭე კართამი,
 010 ქუმურს უჩადართამი.

ოდოიას ბჟაში მელე
 დოხართანსუ სიუკმელე:
 ვაკოროცხე ღურუმგ ჟინცა
 მუსხი გინომურიცხელე.
 „დლა ანთასი წანა რდგ და,
 თოლქგ ღურით დუმართუდა,
 ქრისეისით დობსქიდუქუ
 ლანდო ვარა დგმართუდა,
 ჰოდო, გვართა-გვართამი,
 020 გეფუნს უჩადართამი.

წყალი ილევა თხიერში,
 აქელე არის დამხვრჩალი,
 პელაგონში რომ ჭირვობენ
 არის დღე-ღამე მეშვიდე,
 „არ გავეკაროთ ურუმსო, —
 რანაირი არ იკადრეს, —
 ტილი თხემს შეაცოცდება,
 ცოტა ახლოს რომ მოუშვა.“
 ქრისეისია მოთავე,
 260 მთვარე მთვარეობს სამთვარეს.

II. 4. უჩაღართამი

ასეა თუ ისეა,
 ცრუს ენა არ უცვდება,
 მართალი და ტყუილი
 დავიწყნილი ძველია.
 და ხსენება — ხარდანი —
 მსხმოიარე ვენახის,
 ფიქრის გადამხლართველი
 მკვდრებისა თუ ცოცხლების.
 ამ დროს ჭრელკალთიანი
 010 მოვა უჩაღართამი.

ოდოიას მნათის მიღმა
 მიმოხლართავს უკუნეთი,
 ვერ დაითვლის სიკვდილის ცა
 რარიგ გადამთიებულა.
 „დღე ათასი წელი თუა,
 თვალი ძილით თუ შევფუთნე,
 ქრისეისით განვიკურნო
 თუნდაც ლანდად მომიბრუნდეს.“
 ჰოდა, ზვირთულ-ზვირთული
 020 მოდულს უჩაღართამი.

„ქრისე — თირი ატატია,
წორო ქიდიბღვატათია,
ჭითა-ჭითა უშქურეფი,
სერ-სერთუ ფხვატათია.
დიდაცურე ვაფშუ ხალა,
ვაფშუ ძვალიმგეშაღალა,
დოჭვე ყბურს უსქანეთუ
წვირალგ თხუმუ ნახერხალა,
უსქანეთუ ვარდა — მი?!“

030 არღუ უჩადართამი.

აღდაჩხირი ელაფედკონგ
თიშგ მანგურო იქვანთალუ,
ქარქეს ჯიშტი გელაფედკონგ
ტყებშე თეში იღვანდალუ.
ქოთგ გეშუ დო ქოთი ვაშუ,
ჩერიათუ კუდელს გარშუ,
იქარქაშუ მინგ ლეკურო,
მინგ წყურგილო იკვარკვაშუ,
ბჟა დო თუთაშგ ქართამი,

040 ართუ უჩადართამი.

ქოსხაპუ დო დოფიგურუ,
თეცალგ სხაპინგ სო დიგურუ?!
მინშა ამშვის მარყუჟანს დო
მინშა შქვითი დოთიფურუ.
მიბანძღუ ჩხანას ორო,
იგროხუ ჭყალაშორო,
თოფურს ჟღამი ეკაწყორუ,
თოლეფც ორზანს ცალაშორო,
ქაცუამგ დო ვარდამი,

050 შქირტუ უჩადართამი.

„ქრისე — თოვლი ფაფუკელა,
ერთად მოვისარეცლოთ,
ჩაწითლული ვაშლები
ვახრამუნოთ ღამ-ღამით,
დედით შობა არ მახსოვს,
ალარც ნეკნის ამოცლა,
კერიაზე უშენოდ
დანაცრულა თხმელის ხე.
უშენობით ანდა — ვინ?!
030 ზეობს უჩაღართამი.

ცეცხლის ალის ავარდნის
მსგავსად მიმოირწევა,
მორევს ზვავის დანთქმაა
მისი ტყავის გამოცვლა,
ქეც გახსოვს და ქეც — არა,
ჯარად კუდს ექსოვება,
ხან ხამლივით ქარქატებს,
ხან ლიკლიკებს რუსავით,
მზის და მთვარის გვირგვინით,
040 იძვრის უჩაღართამი.

როკავს, ხაზავს ფიგურებს,
ეს ცეკვა ვინ ასწავლა?!
ხან ექვსს ამარყუჟებს და
ხან შვიდიანს ალაღებს,
იბურღება ჩრდილში მზე,
იგრიხება წყველისებრ,
შეერევა თაფლს შხამი,
თვალებს აგზნებს ცოფიანს.
ეკლიან-ვარდიანი,
050 ქრება უჩაღართამი.

მართუ ფიქრის მიკატყობუ,
ოშქურგ გური ქუჩასანი,
ოკონგ — უჩას არჩიოლენს
დო აჩელენს უჩასანი,
ოკონგ ბჟასუ შქირიტუნსუ,
ოკონგ — ქუას ჭყილიტუნსუ,
ხირატილგ ცას ელაჭანს დო
წკირონტილსუ ხირიტუნსუ.
აკა ბიგამუჩასანი,
060 ქუკათუანდგ ხურჩასანი.

გოკვეცგ თექგ დო გელუ ხათე,
მარა შუროთ ვემუხათრუ,
გაკიროკუ წოლამგ ლარჭას,
მულუცოთანს ფურკი მარჭვას,
მინშა დიხას ქიგიაჟღარტუ,
მინგ ოდიშა მალაყარჭანს.
ყბურს დუდის უნაქუანს,
ტუტას ზისხირგ მინაფუანს
დო ჩილამურს ჩილამური
070 მინაჭვენს დო მინათუანს.

„შურხირილო მაჯინესუ,
ღორონთალა გაჩინესუ,
ულურალ შა ვენტასია
დო კარგ ქოიტკვაჩინესუ.
უფით ზანდას ლეტასია,
ნუნისი დო ხეთასია,
დიხა რდი დო დიხა იციქ —
ეგებ გეითიხენდასია“ —
თეს ეჩიებგ, მიქ დაბადუ?
080 ელურ-ბელურს ურაგადუ.

- მბრუნავ ფიქრებს ვემალვი,
 ვშიშობ მიხვდეს გასაგისს,
 უნდა — თეთრონს აშავებს
 და ათეთრებს შავოსანს,
 უნდა — აქრობს მზიანეთს,
 უნდა — წურავს რიყის ქვას,
 გარღვეულ ცას კერავს და
 გაფხრეწს ჩაწიკწიკებულს.
 ერთი ჯოხი მქონოდა
 060 ხურჩას გავაყოლებდი.
- გაკვესა და მსწრაფლ აღსდგა,
 მაგრამ სულ არ ვუხატორე,
 მრუმე ნაჭას ეხვევა,
 კვამლი ღრანჭებს მოუქცევს,
 ხან ძირს დაესნატება,
 მოღვანკალებს ხან ჩემსკენ,
 კერიას თავს ანარცხებს,
 ნაცარს სისხლი აწვეთავს,
 და ცრემლს — ცრემლი მდღულარე
 070 დააწვიმს და დაათოვს.
- „სულგაკმენდით მომზირალს
 მეუფება შეგატყვეს,
 არ წვდეს მარადისსო და
 კარიმიგჯახუნეს.
 ოფლით ზელდეს ტალახსო
 ნუნისსა და ხეთაში,
 მიწა მიწად იქეცი,
 იქნებ გაიხედნოსო.“ —
 ამას ეტყვის, ვინ დაბადა,
 080 აბდაუბდას სისინებს.

„თოლონქესუ დეკვირენი
 ორფელჳ ძვალანს ართიანსუ,
 გორდი დომწურწუგ სქანობურო
 შურდინაფილჳ ღართიანსუ,
 გორდჳ კოლონას ხუტორუნსუ,
 კოლო — ცურზენგ ჳღარ-ტიანსუ,
 ჰოდო, არძა იშენითუ
 მარდის ოგანს მარდიანსუ“,
 პიჯშა მულუძჳ კუდელი დო
 090 შხვა ღურელი, მუ თელი დო...

„სითუ ხოლო ჩქიმნერი რექ
 შხვაშა გეიძგსქანი სხოლა,
 ხეკვარჩხულო დომრთინუა
 ჳგრობუა მუდგა რლოლა,
 მილიონშა გორცხონენი
 ართშა იშენგ დგმაზლოლა, —
 ირფელს გომიჳყოლიდუა
 გიჳყოლოფე მუდგა ჳყოლა“,
 დოლოშჳ კართეთ ნაკართასუ,
 100 ოდის გვერი ღაკარტანსუ.

ნირსეფიშე ფერჩველერი
 მინაქუნა თუთარჩელა,
 ბორჯი ბორჯის მიარანწკუ
 უწყორუ დო უხარჯელა,
 დოწუწელე ბაჳაღლოთუ
 ნაგორგოთა მართუეფი,
 ნატრიშჳ თოლო გილერგინუ
 დიხა ბჳათუ ნარტუეფი.
 „დღაში ღურით დოფრთვათია,
 110 ირო ართო ვორდათია“.

„რომ შეხედო საწიერს
 ყოვლი ძვალავს ერთმანეთს,
 ბაყაყს ვწ უწნი შენებურად:
 წარწყმედილი შავჩოხა,
 კოლოს სანსლავს ვასაკა,
 კოლო — მტევნებს ყურძნისას,
 ჰოდა, მაინც სუყველა
 მადლს მიაგებს მადლიანს“,
 კუდი პირში გაჩრია,
 090 სხვა მკვდარი და თავად — მხნე...

„ჩემგვარი ხარ თავადაც,
 შენს ზადს უცხოს აბრალებ,
 ხელუკუღმა გადმიხდი,
 რა სიკეთეც მოგავო,
 რომ დაგვარცხნო ათასჯერ
 ერთხელ მაინც ჩამქოლავ —
 დაივიწყებ სრულებით
 გიწყალობო რა მადლიც,“
 მდელოს კალთით დაკალთულს,
 100 ოდის გესლავს უნასი.

ნისლებიგან გაცლილი
 მთვარიანი გვიფარავს,
 მიეწყობა ჟამს ჟამი
 სუფთა და უასაკო,
 დაწდევედბა ბაჯალოდ
 ნაშფოთვარი მორევი,
 ნატვრის თვალად დაგორავს
 მიწა მზისგან ნალბობი.
 „ძილით დღე დავხუროთო,
 110 მარად ერთად ვიყოთო“.

გეგნანირსუ გონებაქუ
 შურგ წყარცალო იქვანთალუ,
 თოლს მურიცხი ეწაკვეცანს,
 ღორონთიშე ხე ითანთალუ,
 მინშა გვერი ეწალანტუ,
 ითამგ ტყებშე იღვანდალუ,
 შარას ორწყქტაბაკელსუ —
 ბალანობა მიხანგალუ.
 ცვაჩელა დო თეულეფი,
 120 ჯაშე მოცენს პეულეფი.

წყარგ ურთანსუ წისქვილეფსუ,
 ქარმატე რე ლაზეფიშო,
 ირო შხვაშო იკვარკვანტუ,
 საწმობუნო ვაზეპე იშო,
 არდა თოლი შქირენულგ რე
 სფეროეფგ დო ხაზეფიშო,
 არდა შური შაყარელგ რე
 გრაალიში ვაზეფიშო,
 130 **„მიდგა დუდის მასქიდუნი,
 ცაბათიშო დასქიდუნი.“**

ღორონთიშე გეშგ თენა
 დო მუდგარენგ აშქურინუ,
 ეშმაკშა მუთგ მინოღვენი
 ჟინცას კართეს აშგ ქურინუ,
 „ჭკუა თიშენგ გერზიებუ
 თეშგ იდე დო თაშგ ფურინე“,
 ბარჩხალია ბჟალარონი
 ჟიდე გემწოფაშქურინე.
 კუდეღგ პიჯშა მულუკვატუ,
 140 კისერს გვერი გოკარკატუ.

დაენისლა გონი და
 სული წყლისებრ მდოვრდება,
 თვალწინ ხომლი ცრიატებს,
 უფლის ხელი კიანთებს,
 ელანდება უნასი,
 ვითომ პერანგს იხდიდეს,
 ხედავს შარას დატკეპნილს —
 სიყრმის წლები გიჟმაჟობს.
 შუბლთეთრი და კიოფა
 120 ხიდან ცვივა ფთილები.

წყალი წისქვილს ატრიალებს,
 ქარმატეა ლაზთათვის,
 მუდამ სხვისთვის დაფუსფუსებს
 თავად არცრა აბადია,
 ყველა თვალი დამშეულა
 შელამებულ ხაზებისთვის,
 ყველა სული შეკრებილა
 გრააალის ვაზებისთვის.
**„ვინც უარყოფს მეობას
 130 ეზიაროს ცაბათოს.“**

ახსენდება უფლისაგან
 და ერთგვარად შეკრთება,
 რაც ეშმაკთან მიჰქონდა
 ზეცის კარს მოაყენა,
 „ჰკუა მისთვის გებოძა,
 ჟამთა წესით იფრინო“,
 მოჩახჩახე მზის გული
 ზეზეურად ბრდღვიალებს.
 პირში გაჩრილი კუდიტ
 140 გველი ყელს მოხვევია.

„სი მაქურქა მუშო გოკო
მურიცხიშე მიკნახარცქა,
ნამშოთ ვარე ოშქაშელა,
დონი, ქვინჯობი დო ღვარძგა,
ჭვიტელეშე მუს ძირუნქუ
კოჩი ჯღალით ეკნაფარცხა,
ვარა მის რე ოზნახუქუ:
„ვადობჰვა დო ვადმამარცხა.“
ულიებუ ბარბალი რე
150 ალდაჩხირიშე ფარფალი რე.

საპონიში ბუშტეფს გუნა
მურიცხეფი კვარკვალა,
ქრისეისიქ ბრელი გიზუ
ღუმუ თეშნერგ მარკვალა,
ანთასიშა მოირჩქილუაფგ
შურიშე თენერგ ხარკვალა,
მუჟამს პიტა ენგაცვათ დო
თოლს აჰყაფუ სარკვალა“,
ზოჯუნს: „ჟირშა ვეურქია,
160 მუთუნვარშა მეურქია“.

ანგარნე დო „ვენგარავა,
პეულგ, ბჟა დო ქვიშაშენი,
ბოლოს ირფელგ წეგეკოლებგ
ჩხეთ შვენი თუ ღიჟას შვენი,
გოკონგ თოლი ორიჟინე,
გოკონგ შქვითშა მიჟაშხენი,
სოთინგ ვაიღგ ონტებელი
ღურუ მუდგა გიშაშქვენი,
ვედგენარლას ოგვაჯექუ,
170 საჩქიმოთ რე გოფაჩექუ“.

„შენ ჩქერალი რისთვის გინდა
 ვარსკვლავისგან მონაწვეტი,
 ვინც შუალა აღარ იცის,
 წელი, ფსკერი და კიდური,
 ჭუჭრუტანით რას იხილავ
 კაცი ნესტრით შეკონილი,
 ანდა ვილას ექადნები:
 ნუ მდაგავ და ნუ დამაქცევ.
 უსასრულო ბორბალია,
 150 ბრიალია ცეცხლის აღის.

საპნის ბუშტებს ემსგავსება
 ვარსკვლავები სფეროვანი,
 ცოლმა ბევრჯერ ჩაგიზილა
 ღომი ასე დაკუმტული,
 ათასგზის გაქვს მოსმენილი
 სულის ესე ხროტინები,
 ოდეს წვეთი ლიკლიკებს და
 თვალი იწყებს გადასარკვას“,
 ბრძანებს: „ორჯერ ვერ მოხვალო,
 160 არაფრისკენ მიდიხარო.“

ეცრემლვის და „ნუ ტირიო
 მზის, ფთილის და ქვიშის გამო,
 ბოლოს ყოვლი ჩაგმწარდება,
 ცხლად ინებებ თუ — ნელ-თბილად,
 გინდა თვალი აბრიალე,
 გინდა შვიდგზის იშაბათე,
 არსაით გაქვს გასაქცევი
 კვდომა რაგინდ ამოწრუპო,
 ნუ მისტირი ნავსაყუდელს,
 170 საჩემოდ ხარ გადაშლილი“.

დო ოდიქეთ გემიჟვილუ
 ძიადია უკორნელი,
 გილაღას შარაშე მტვერი,
 ღურა დღას რე მუკორნელი,
 „გონძილირიგ რექ — უწუ — შხამით,
 ვარჯერსუ და ქიმაჩამი,
 სქანგ თოლითუ ქოძირუნქუ
 ღურუქმუჭო დიმაჩანი.
 ჩქიმგ ღორონთი თაშე იჭარუ“,
 180 დიკვარკვაშე დო დეჭიჭარუ.

„სი ცოროფას უძახუქენ
 ინა ჩქიმო დინაფა რე,
 სიხალეს გიოდვანქენ,
 ინა ჩქიმო რჩინაფა რე,
 ტანწირილი გიჯოხონი,
 ინა ჩქიმო ფშინაფა რე,
 გეგნოლი დო გეგნოდინი,
 ღორონთგ ტანით გინაფა რე.“
 გვერსუ წალე ფერი გოფშა,
 190 ვაჩოდგ დუდიშე მიწაჭოფშა.

კუდელითუ გემწოდირთუ
 დო თოლეფით ლისმარანსუ,
 მარა შხამშე თქუალირი
 ცხადი რე თუ სისმარანსუ,
 ვეიშაგორგ დო ვეიშანწყუ,
 იკვანწალუ თიზმა ხანსუ,
 ვართგ ჩამინსუ უბედუ დო
 ქოთგ ლაკარტის გითმარზანსუ,
 ეშობასუ დოხელერდუ,
 200 მოლენგ რდგ და დომელენდუ.

და ოდიშაშ მოიგლიჯა
 ყელსაბამი უსანდომო,
 მიმოხაზოს გზათა მტვერი,
 სიკვდილს არის მიბჭენილი,
 „გატენილხარ — ეტყვის — შხამით,
 თუ არ გჯერა ჰა, მიკბინე,
 თავად ნახავ ყოველივეს
 სიკვდილი ვით დამეფინოს.
 ჩემი ღმერთი ასე ბრძანებს“,
 180 დაიგორგლა მუჭისხელად.

„შენ სიყვარულს რომ ეძახი,
 ეგი ჩემთვის გაქრობაა,
 განახლებას რომ დაარქმევ,
 ეგი ჩემთვის სიბერეა.
 ტანწყობილი რომ გიქვია
 ეგი ჩემთვის მსივნობაა,
 განქარდი და გადაშენდი,
 ღმერთი ტანით შეგრძნებაა.“
 გველს ერთმევა ფერი სავსე,
 190 თავაწევას ველარ ბედავს .

კუდიტ წამოიშართა და
 ავბედითი თვალით ლურსმნავს,
 მაგრამ შხამზე ნაამბობი
 ცხადია თუ სიზმარია,
 ველარ არჩევს ერთურთისგან,
 თან ირწევა მოყოყმანე,
 ველარც კბენას უბედავს და
 კიდევ ენას ალაველავებს.
 ეს არის და თავსხმაც მოვა,
 200 გაღმა იყო? გამოღმავდა.

ოთხი ნერო ეკმირთუ დო
ოთხი ნერო უკეკუანს,
ავრე დულათ მუნოწენსგნ,
ევრე ღურუს უქექუანს,
მინშა ცინუნს ჯიშტეფითუ,
მინშა კიბირს უგერგუანს,
უკულგ ართათ ეკიკათნა
დო წყურკაკას უბერგუანს,
თოლს იღულოზგ მურუქეფი,
210 თელარა დო ღურუშეფი.

„მორთგ აბა დო დობლაკარტე,
გავამორსათ სქანგ ცოროფა,
სოვრეთინი ვემენტებნა
ცათე ქიანაშგ მახორობა,
მურიცხეფო ეკიფაფჩუქგ
ღორონთიში ნაკორობა,
ჰე-მაქგ, სოთინგ ვაბდინუქუ
სქანი შხამიშგნაგოლოფა“.
ვითოსუმი დაჩხირგ ონტუ,
220 თოკიცალო იწკუმონტუ.

კინგ დანარსუ გონება დო
ბირგ ულეფგ ქეთაკიჩუ,
მის უჩქგ უკულგ ჟინ-ბორიაქ
ელურ-ბელურგ მუსხი იჩუ,
ის ოგონუდგ უჩადართამქგ
უშქურცალო ქუმურიჩუ.
ხასლას წყარი მიხვარჩალუ,
თუდო მოლი ეთოურჩუ.
„ხი“ დო „ორეს“ მიშახორუ,
230 „სო რენია?“ ქიმიგორუ.

ოთხნაირად განიყოფა
 და ოთხდარად უჩიჩინებს,
 აქეთ მდუღრით რომ ეღვრება,
 იქით სიკვდილს უმსუბუქებს,
 ზოგჯერ აზრობს ჯიშტის მსგავსად,
 ხან კბილებით ახრამუნებს,
 მერე ერთად შეიყრება
 და კოჭებში გამოთოხნის.
 იდრიკება საწიერზე
 210 ლანდი სიკვდილ-სიცოცხლისა.

„აბა, მოდი და დამგესლე,
 ვცაღო შენთან ტრფალემა,
 ველარსაით გაგვექცევა
 წუთისოფლის საბრძანისი,
 განვიბნევი მთიებზე
 შეკრებილი უფლისგან,
 ჰა, აღარსად დავიკარგო
 შენი შხამით ნახრუკი.“
 ათ-ცამეტი ცეცხლი წვავს
 220 ბაწარივით დაგრეხილს.

გონი ისევ დაებინდა
 და მუხლები მოეკეცა,
 ვინლა უწყის მერე ქარმა
 რა შტერული იჩლოფინა,
 წამდა, ძილში შხამიანმა
 ვაშლის მსგავსად ჩამოკბიჩა.
 გერდით წყარო მიჩუხჩუხებს
 და ძირს მდგლო უფენია.
 სახლობს „კი“ და „არას“ შუა,
 230 „სად არისო,“ მოიძია.

„ალბათ, გეგნოდიმინწელე,
ფიქრენს, სოთინგ ვეპალუნი,
კინგ წოხოლე ქიგეპანჯუ
ეკალგ აფუდგ ეკალუნი,
დოლოს შარეფგ დუნაბადუ,
ორტვინეფი ვეკვალუნი,
დადანჯებულგ კირდეფგ შქასუ
ქრქე მიშაფეკალუნი.
შურს გოკაშუნს ხიოლითუ
240 დო გითინუ ხიორითუ.

მარასვანჯი გეკალასუ,
ჩილამურით ლურა დართუ,
ოდიშგ ჩამინგ ვაგაბედუნგ
მუში დუდი დულაკართუ,
ამარგ კისერს გოკარკატუ,
გვერი თოლი გვირა ფალო,
ზისხირიში მაქინეთ დო
შურიშგ გიმანქირაფალო.
„მუ თოლსერი ცოფეთია,
250 ნტერი ქიცოროფეთია.

მუთუნგ ვეიშურს ჯამანგარი
არგუნეფით ბკვათათუნი,
ვარა უფალს ნდურიათუ
ცაშა ეშვაკათათუნი,
წორო ირთანს დლაშგ დო სერი,
საჭირო რე კაჭათუნი,—
ჰავა დირქენს არეშუმო
ესხირგ გეგნიჭაჭათუნი,—
ჯგირგ დო ფური ხურჯინცალო
260 ჟინს ურჩქილე წურწინცალო.“

„ალბათ, გადაშეენებულა,“
 გაუელვებს, რომ ჩანს არსად,
 კვლავ წინარე დადღლეზილა
 ასავლელი ის აღმართი,
 მდელის გზები დაუნაბდავს,
 ბოსტნები არ იმარგლება,
 დაჟანგებულ კლდეებს შუა
 გაჩრილია უფსკრულები.
 სულს მოითქვამს სიხარულით,
 240 მხრებში ლალად გაიშლება.

თუმც სიმშვიდე მოესპობა,
 დაღბობია ცრემლით ძილი,
 ოდის კბენა რომ ვერ შეძლო,
 თვისი თავი დაუგესლავს.
 აგერ, ყელზე მოხვევია
 გველი დიდრონ თვალიანი,
 სისხლის გასამყინვარებლად
 და ტკბილ სულის გასაქრობად.
 „რა ფარსაგი ყოფილხართო,
 250 შეიყვარეთ დუშმანიო.

არ გამოვა ხეკორძულა
 ნაჯახებით რომ ავჩეხოთ,
 ანდა უფალს სამდურავით
 ავაკითხოთ მაღალ სხვენზე,
 ერთად ბრუნავს დღე და ღამე,
 თავად მრუდიც საჭიროა, —
 ქარი იძვრის აბრე შუმად
 ნასესხები როს გადივლის, —
 ავი-კარგი ხურჭინივით
 260 ზენაარის სტვენას უსმენს.“

II. 5. ნოე

„ვორექ სქანი კამეში,
 ლეთაშგ ჩალამს თორსილი,
 მაჟირა გილგამეში,
 წკონდა — ლანდღვათ ფორსილი,
 წკვერემიას ქა მეფჩინგ —
 მათუ ეკომორსილი,
 ვამაგორე შხვა ნერჩი,
 მუდგა ვორდე მორსილი,
 მუდგა ვორდე მორსილი,
 010 ცვა, ნოე!

ასე ნოეს გიძახჯქვნ,
 დუდშე რჯოხოდ ზიუსუდრა,
 უთნაფიშთიმ გევდვალუნა,
 უკვდება რე სქანი ჭყურა.
 ღურელცალო ნოფსვანჯუექ
 ამშვი დლაში გინასურდა,
 ზოჯი: „დირთი ურუქშავა,
 უჯგუ სქანი ბინასურდა.“
 უჯგუნია ბინასურდა,
 020 ცვა, ნოე!

მი რე მოიღანს უკვებასუ
 ნისორი დო ბარქაშითუ?!
 „უჯგუ დირთე ურუქიშა
 ჯვეშობური ქარქაშითუ,
 უჯგუ ჩაფლა გილაშირე
 ხოჯიშგ ტყებიჯარგაშითუ,
 ურუქიში ლუდი ყურწი
 ისირია ჭარგაშითუ“,
 ისირია ჭარგაშითუ,
 030 ცვა, ნოე!

II. 5. ნოე

მე ვარ შენი კამეჩი,
 ლეთას ლამში დაფლული,
 მეორე გილგამეში,
 სუფთა მღვრიით მოცული,
 ბნელს რომ რქები ვაძგერე,
 სრულად გავაცამტვერე,
 ვერ მოვძებნი სხვა ნათელს
 რაიც ვიყო დავსილი,
 რაიც ვიყო დასილი,
 010 ჰე, ნოე!

ახლა ნოეს რომ გეძახი,
 ადრე გერქვა ზიუსუდრა,
 უთნაფიშთიმ დაგანათლეს,
 შენი წილი — უკვდავება.
 მთლად მკვდარივით დამასვენეს
 განასუდრი ექვსი დღისა:
 ბრძანე: „ურუქში დაბრუნდი,
 სჯობს რომ იყო შენს ბინაში“,
 სჯობს იყო შენს ბინაში,
 020 ჰე, ნოე!

ვინ მოგიტანს უკვდავებას
 ხონჩითა და ბარქაშებით?!
 „სჯობს დაბრუნდე ურუქშიო
 ძველებური სილალითა,
 გიჯობს ცვითო ქალამანი
 ჭრელი ხარი ლაბასიო,
 ურუქული ლუდი ყო ურწო
 ლერწმის ღერო ჭრელითაო,“
 ლერწმის ღერო ჭრელითაო,
 030 ჰე, ნოე!

უკულუ ოსურქ დირაგადუ:
 „ზღვაში ქვინჯის გეჩანსია
 უკდებაში ოდიარე.
 ღოროთგ ძალას მერჩანსია, —
 მიღეფხეკი, გემკობწილი —
 მოიკათუანს ფერგ-ჯანსია,
 ჩაირცხინუანს ჭუეფსუ ღო
 ღურუს გინოფერჩვანსია,“
 ღურუს გინოფერჩვანსია,
 040 ცვა, ნოე!

მომიღუ ღო მოფხიოლე,
 მიმწუაფუქ უკდებაშა,
 წყარსუ ტანსუ გიფხვარჩალა,
 ოდიარე გემიძ გაშა,
 უჩაღართამს ქეთუხირაფ,
 გოვტყობინუ ტკუცი-ტყაშა,
 უჩა დღასუ ერჩინელი
 ქენუტებუქ უჩა დღაშა.
 ქენუტებუქ უჩა დღაშა,
 050 ცვა, ნოე.

ლეტა რე ჩქიმგ ოდაბადე,
 ტუბუხგ რე ჩქიმგ დობადონა,
 დიო ბრელი მოთა მარდე,
 ღურუს ძალამს ქობაპტონა,
 თოლონჭესუ გოფართონა,
 მუდგა ჩელა გონთე მარდას,
 მობარგ ჟინცა დო ბარდონა
 შურიშგ მუდგა ცოთამა რდას,
 შურიშგ მუდგა ცოთამა რდას,
 060 ცვა, ნოე!

მერე ქალმა გადამიკრა:
 „ზღვათა ფსკერზე ბიბინებსო
 უკვდავების ის მცენარე,
 ღმერთი მოგცემს გამძლეობას, —
 წავხრიოკდი, ჩამოვწყვიტე —
 მოგიმატებს ფერს და ჯანსო,
 განგაშორებს ყოველ ტკივილს,
 სიკვდილს შემოგიკაფავსო“,
 სიკვდილს შემოგიკაფავსო,
 040 ჰე, ნოე!

მომაქვს და თან მოვიხარი,
 უკვდავებას მოვესწრაფი,
 წყალში ტანი გადვიბანე,
 ბალახი დევს ხაბოს პირას,
 მოუპარავს უჩაღართამს
 და უღრანში გადუშალავს,
 შავ დღესკნელში გაჩენილი
 შავ უფსკრულში ჩამაყუდა,
 შავ დღესკნელში ჩამაყუდა,
 050 ჰე, ნოე!

ტალახია ეს მამული,
 ეს სამშობლო ჭანჭრობია,
 ჯერ გამოვზრდი მრავალ ბაღიშს,
 სიკვდილს ძალუმ ვიმორჩილებ,
 თვალსაწიერს მოდიდროვნო
 რა თეთრონი უშუქიც ადგეს,
 მაბარია ცა და მიწა,
 რარიგადაც მეძრას სული,
 რარიგადაც მეძრას სული,
 060 ჰე, ნოე!

მინილ ჭერჭე არგუსოქ,
 ოძგვიბინანს მოლესი,
 ჩალამეფსუ ნარგუსელს
 გეფშუ სქანი „ორე-ხი“,
 გილერჩაფუ ხაია,
 იქარქაშუ ცირა წყუ,
 გურქუ: „ახავაია“
 დო ჩილამურქ დირანწკუ,
 ჩილამურქუ დირანწკუ,
 070 ცვა, ნოე!

ქუდუძახეს ომბოლეს,
 უჯინჯე დო ჯინჯიანს,
 ურთხელეფი მომბელეს,
 მინგ ღურუ დო მინგ — ჭვიანს,
 არგუნეფით დომფელეს,
 ფიცარეფო ირანდუ,
 ნოცელეფით მომპელეს
 დიხა, ნამუთ პირანდუ,
 დიხა, ნამუთ პირანდუ,
 080 ცვა, ნოე!

არძა ართო იფუცორუ,
 ცას მუნათა იბუძოლუ,
 ფიცარეფცუ რჭიპუნანგ დო
 ნახაფულო იფუცოლუ,
 ოჭკორიეფს სირსუნანგ დო
 მელე-მოლე ფირსუნანგ დო
 ცაშე ჭვემა მიხურჩოლუ,
 ყაზაყფი ყირზუნანგ დო
 თოლეფგ ელაღირზუნანგ დო
 090 ცვა, ნოე!

მოდგა ჭრელი აგვისტო,
 აბურძგნილა მოღმეთი,
 ჭაობებში ჩაძირულს
 მახსოვს შენი „ორე-ხი“,
 დანანავებს ლერწამი,
 დაქარქატებს რუ-ცირა,
 გულმა: „ახავაიო“
 და ცრემლი დაირაზმა,
 ცრემლეთი დაირაზმა,
 070 ჰე, ნოე!

ობლებს ჩამოუძახეს,
 უფესვოს და ფესვიანს,
 ურთხელები მოსხიპეს,
 ვინ კვდება და ვინ ღვივის,
 ნაჯახებით დააპეს,
 ირანდება ფიცრებად,
 გადახერგეს ტოტებით
 მიწა, რომ ყვავილობდა,
 მიწა, რომ ყვავილობდა,
 080 ჰე, ნოე!

ყველა ერთად დაფუსფუსებს,
 ცაში ღრუბლის გნიასია,
 მძიმე ფიცრებს მსჭვალავენ
 და ნაფოტებად ნამცეცდება,
 ჭუჭრუტანებს ამოგლესენ
 და ფისავენ ორივ მხრიდან,
 ციდან წვიმა მოთქრიალებს,
 მამაკაცნი ყლურწავენ და
 თვალი გადმოეჭაჩებათ,
 090 ჰე, ნოე!

ბალანები ჭაჭალანა,
ოსურეფი დაჭალანა,
პეტელანა თხალეფი და
გერიშგ თოლეფგ ბარჩხალანა,
ცა ფერს ვითშა ითირანსუ,
ცხენგ ცალგ ბორკით კიდირანსუ,
წკუმონტილი შურდინაფილგ
მუშგ კუდელსუ კიბირანსუ,
მუშგ კუდელსუ კიბირანსუ,
100 ცვა, ნოე!

ქუა წყარსუ მიაზაფუ,
წყარგ დაჩხირსუ მიარსაპუ,
ელგ და ვალი იკიონტუ
და ართიანს მიარზაფუ,
ჟინგ ბორია იდილონტუ,
ოში მართუ იკილოთუ,
მურსიოლუ ჯარგვალეფცუ
და ფურკამო დოყილონტუ,
ჩხე ფურკამო დოყილონტუ,
110 ცვა, ნოე!

მინორთელი ცაში ნერო
გეხუ ჩელა კიდობანი,
ირფელგ ართო მაშინენო —
მუსხი წკვარამგ მითვოფანი!
ვარა სო რე ოჭკორია
მურიცხშორო დიყურშენი,
ხელეფგ ვამწომპოტინეს და
ბღვარანქგნ რე თიშგ გურშენი,
ბღვარანქგნ რე თიშგ გურშენი,
120 ცვა, ნოე!

წიოკობენ პატარები,
 დიაცები წაწანებენ,
 თხათა არვეს პეტელია,
 მგელს თვალები გაბრწყინვია,
 ცა ფერს ათჯერ შეინაცვლებს,
 ცხენი ცალფეხ აყალყდება,
 ტანდაგრეხილ უხსენებელს
 თვისი კუდი დაუკბინავს,
 თვისი კუდი დაუკბინავს,
 100 ჰე, ნოე!

წყალს სიბი ქვა ეზილება,
 წყალი ალ-ცეცხლს ეკონება,
 დაციბრუტებს ელ-ჰეჰი და
 ხელად ერთურთს მიეგზნება,
 ზენა ქარი დაშლიგინობს,
 დაფუცურობს ასმორევი,
 ძელურს თავბრუ დაახვია
 და კვამლიან გადაყლაპა,
 ცხელ კვამლიან გადაყლაპა,
 110 ჰე, ნოე!

შებრუნებულ ზეცის მსგავსად
 დამხობილა კიდობანი,
 ყოველს რაღა გამახსენებს —
 რა ბნელეთიც ვაქვესკნელე!
 ან სადღაა ჭუჭრუტანა
 ვარსკლავივით დაივანო,
 ხელები ვერ მივუწვდინე
 და რომ ვბღავი ამაღ არის,
 ამაღ არის რომ ვღრიალებ,
 120 ჰე, ნოე!

ირინერი შურიდგემა,
ზოხო-ზოხო ეშმაცუნა,
ცალანგერეფე შხურეფწკუმა
ხიოლითუ გესხაპუნა,
დოსქილადირე იზემოთუ,
ეწმაფორუ თოლსუ კუმა,
შური სუმო ისუმოთუ,
შქას პელაგონე ეშაპუნა,
შქას პელაგონე ეშაპუნა,
130 ცვა, ნოე!

მინე ინწყუ დო მინე იფაფუ,
მინე ფიჟვცალო მინიფაფუ,
ირთუ წყარი ჩერიათუ,
ზღვას ქე შაკათ ქე რიაქუ,
მა გებძუდუ სქანე ოღალი
ჟი შეიანე სქიბუცალო,
ვამონარდუ სქანო ღალი
გეგნობრდღებე ჟიკუცალო,
გეგნობრდღებე ჟიკუცალო,
140 ცვა, ნოე!

მუჰო ორფელე ქიგიშინი
ჩქიმე დო ჩხომეფიში გარდა,
ზვიგენეფ შე იფელეკუ
კამეშე ვარი ჭყონიშე ჯა რდა,
ქიანა ჯოხო ჩქინობურო,
შონურო რე გიმე დო ლარდა,
ცაბაოთ შამუთე ეშაფრთა
შური ჩქიმით ვეგებლარდა?!
შური ჩქიმით ვეგებლარდა?!
150 ცვა, ნოე!

ყოველგვარი სულდგმულეთი,
 ცალკე-ცალკე ამოდინ,
 მგლები ცხვრების სიახლოვეს
 სიხარულით დაროკავენ,
 სხვები ზედახორაზეა,
 თვალზე კვამლი მეფარება,
 სული სამად განიყოფა,
 შუა ჩაგვდის პელაგონი,
 შუა ჩაგვდის პელაგონი,
 130 ჰე, ნოე!

იძირება ზოგი, ფთონავს,
 სხვა ფილტვივით დატივტივებს,
 ბრუნავს წყალი ჭარასავით,
 ზღვა გადიქცა მეხთათეხად,
 ქედზე მედგა შენი ტვირთი
 ზემოური დოლაბივით,
 აღარ ვნადვლობ შენტვის ღელე,
 თუ გავტოპე ჭირკის მსგავსად,
 ჭირკის მსგავსად თუ გავტოპე,
 140 ჰე, ნოე!

ყველაფერი გაიხსენე
 გარდა ჩემი და თევზების,
 ზვიგენისგან ნაფლეთდები,
 კამეჩი ხარ თუ მუხის ხე,
 ჩვენებურად ქვეყანაა,
 გიშს და ლარდას იტყვის სვანი,
 ცაბაოთთან ვით ავიდე,
 სული თუ არ გავიწინდე?!
 სული თუ არ გავიწინდე,
 150 ჰე, ნოე!

რსებას ველგდ მოფურნელი
ნინძგ ღანჯამი ყორანიშე,
გორგალს გეფხედ ცინჩაფითუ,
გინმიჯინედ ზორანიშე,
ვახოლუდუ ღურუმე შიში,
ბოდიშე მოითხუ ორანიშე,
კილობანშა ჟირშა დირთუ
მოგვეფქ ვამალორანგ იშე,
მოგვეფქ ვამალორანგ იშე,
160 ცვა, ნოე!

მურიცხეფიშე ზოდიაქოს
მორქიაქუ აცუ ძალო,
მაღეფართხალგ ტორონჯიქუ
უკულგ დიულაუცალო,
დღა გინიბლი ოშერგასი,
ეგებე სიტყაქ კოსგ ერგასი,
ეგებე კინი მერეხუას,
ეგებე კინი დოხვერგასი,
წყარს ჟიმოლე მებკიდირა,
170 ანწი ტყების ვემკიფთირა, ცვა, ნოე!

ითამე გლახაქ მისიროტუ,
მარა თასის ტყობუ კვარჩხი,
ჯგირგ რე ამშოშ ვითობრუო,
ბჟათ ბონილგ დო ცუნდით ნარჩხი,
სუმოშე ოთხონეჩგ დო ჟირი —
ფურს ოხოლუ ჩქვალა-გვარჯლი,
უჩადართამქ სუმო გეფუ,
მუჟამს თხორილს ქელაჯღანჯლი.
დუდი იშენგ გოუჭყანჭყი,
180 ცვა, ნოე!

ხსნას ველოდი მოფრენილი
 ნისკარტუნგა ყორანისგან,
 ქედზე მეჯდა მოყრანტალე,
 თითქოს მზერდა ბორანიდან,
 არ აკრთობდა კვდომის შიში,
 რიდის გამო — ბოდიშები,
 ორგზის გაშპა კიდობნისკენ,
 მოგვები ნუ გვატყუებენ,
 მოგვები ნუ გვატყუებენ,
 160 ჰე, ნოე!

ვარსკვლავების ზოლიაქო
 წაჯირითდა ცაზე ძალუმ,
 მერე მტრედი მოფრთხილდა
 გამთენიის შესადარი,
 დღე გავლიე ასერგასი:
 „იქნებ სიტყვა კაცს წაადგეს,
 იქნებ ისევ ჩამომეწყროს,
 იქნებ წარღვნა ისევ მოსკდეს?!“
 წყალს ზემორე მივჯირითობ,
 170 აწი ტყავს ვერ გამოვიცვლი, ჰე, ნოე!

ვითომ ცუდი ამომწყდარა,
 მაგრამ თესლში მკვიდრობს ავი,
 სწორი ექვსას თვრამეტია,
 ცვრის და მნათის განბანილი,
 ეშვ-ბრჭყალებით დაგვარჯღული
 სამას ოცხმოცდაორია,
 გველი სამგზის აიწვართა,
 ოდეს თხრილთან ამოჟუჟე,
 თავი მაინც გაუჭეჭე,
 180 ჰე, ნოე!

მოკო ირფელქ აწირდასუ,
 მოკო ირფელჯ კვანწილჯ რდასუ,
 მოკო თელი თელენდას დო
 ნაწილჯ ხოლო ნაწილჯ რდასუ,
 მოკო გერიშგ კიბირეფი
 სქვერიშგ ხურხის ვაცილჯდასუ,
 მოკო შური ცოროფათუ
 ართო გინმოწაწილჯ რდასუ,
 ართო გინმოწაწილჯ რდასუ,
 190 ცვა, ნოე!

ხორცამსუ დო უხორცესუ,
 ძვალამსუ დო უძვალესუ,
 შურამსუ დო უშურესუ
 დაბადება დუნძალესუ,
 მოკორობილჯ ოდაბადე
 პუხუს ქვმაგუძალესუ,
 ქაძირეს დო თი მინუტის
 ქვინჯუა გეშუყურწალესუ,
 ქვინჯუა გეშუყურწალესუ,
 200 ცვა, ნოე!

ვითომ თავისუფალჯ რექუ,
 მარა ოშუა ხართელი რექ,
 დაჩხირი დო ცინი შქასუ
 მილიონშა ნართელი რექ,
 გოღალირჯ რექ ერებამო,
 ვითომ გინოქართელი რექ,
 სვანჯუქუ დო გილაგაგა,
 ვართ ღურელჯ დო ვართჯ თელი რექ,
 ვართ ღურელჯ დო ვართ თელი რექ,
 210 ცვა, ნოე!

მინდა ყოვლი აყვავილდეს,
 მინდა ყოვლი წყობილ იყოს,
 მინდა მთელი მთლიანობდეს
 და ნაწილი ნაწილ იყოს,
 მინდა კბილი მგელ-ხარბისა
 აღარ ვნებდეს კისერს შვლისას,
 მინდა სული სიყვარულით
 იყოს გალიფლიფებული,
 იყოს გალიფლიფებული,
 190 ჰე, ნოე!

ხორციანსა და უხორცოს,
 ძვლიანსა და უძვალკანოს,
 სულიანსა და უსულოს
 დააძალეს დაბადება,
 შეკონილი საბადისი
 ზურგზე აუკოკოლავეს,
 ანახეს და იმავე წამს
 ძრომდე ამოუსვლიპინეს,
 ძრომდე ამოუსვლიპინეს,
 200 ჰე, ნოე!

ვითომ თავისუფალი ხარ,
 შეკრული ხარ მაინც ასგზის,
 ყინულსა და დადარს შორის
 გარდაქმნილხარ მილიონჯერ,
 ერთიანად მორღვეულხარ,
 გეჩვენება მოზღუდულხარ,
 წევხარ და თან ეხეტები,
 არც მკვდარი ხარ, არც — ცოცხალი,
 არც მკვდარი ხარ, არც — ცოცხალი,
 210 ჰე, ნოე!

ენდურასგნ — მის ენდურას?!
 ეგურასგნ — მის ეგურას?!
 მიონჩვალას ტყორტყოშისუ
 მილიონშა მიშნაღურა,
 მურიცხეფი იკალაფუ
 თიშგნალი დო თიშგნაღურას,
 დორზამილსუ მიადინუ,
 აღდაჩხირსუ მიშმატურას,
 აღდაჩხირსუ მიშმატურას,
 220 ცვა, ნოე!

ბონას მემნჩურგ, მარა გვართას
 მუშობრათუ გილმულუქუ,
 სონგ სინთეშე მოფურნელი
 მუ რე ჟინცას კილმუხუქუ,
 გიმაშინე მურიცხეფიშგ
 ერზამა დო შქირატუა,
 გიმაშინე არგუნეფით
 დუდეფი ში სქიროტუა.
 დუდეფი ში სქიროტუა,
 230 ცვა, ნოე!

გოკო უფალს ელანქე დო
 ეშმაკურო იკვარზალუქ,
 ბონგ მარაქუ ვეშგაგორუ,
 ქუმურქუ დო დიფარსალუქ,
 ლუდი რექ დო ჩხვიჩხვეფითუ
 ტკილი კირდეს მიკარტყალუქ,
 დინოზავრქი გეტინტილი,
 მოგვი რდინი — იბარდღალუქ,
 ერთი-მორთიქ გენგათირუ,
 240 ღერბეთიშა ვემგართინუ, ცვა ნოე!

დაემდურო, ნეტავ ვილას?!
 გაუბრაზდე ნეტავ რომელს?!
 მიაბოტებს ლიამწოვში
 მილიონჯერ გარდაცვლილი,
 ვარსკვლავები იკრიფება
 ნაყმ უვლები მისი გზებით,
 ემატება გაჩაღებულს,
 დაერთობა თაკარა ცეცხლს,
 დაერთობა თაკარა ცეცხლს,
 220 ჰე, ნოე!

მზისკენ ვცურავ, მაგრამ ტალღა
 ჩამომიტანს მისებურად,
 რომელ სხივის მოტანილი
 ზეცამ თურმე რაა მშობა?!
 მახსენდება ვარსკვლავების
 ანთება და ჩანაცრება,
 მელანდება ნაჯახებით
 მხრებისაგან თავის წაცლა,
 მხრებისაგან თავის წაცლა,
 230 ჰე, ნოე!

გინდა შეწვდე ცაბაოთს და
 ეშმაკურად იტლინკები,
 ველარ ჰპოვე გზამართალი,
 მოხვალ და მყის განქარდები,
 ლელვი ხარდა ფესვ-ბრჭყალებით,
 სალ კლდეს ჩაბლაუჭებიხარ,
 ხვლიკად იქეც დინოზავრი,
 მოგვი იყავ — გამოშტერდი.
 მიხვრა-მოხვრა შეგეცვალა,
 240 მაცხოვართან ვერ მიხვედი, ჰე, ნოე!

ვარადა მის რე ელასხაპა?!
 იძირე ღო ვერწყებელე,
 ჰავასუ რე მეკირილი,
 ირსხებე ღო ვერსხებელე,
 ფუჩხა-ფუჩხათ გერზიებუ,
 ვითომ რინა მესხებელე,
 თექ ითებუ, სო ეფუნსგნ,
 იჭყაფუ ღო მეჭყვადელე,
 იჭყაფუ ღო მეჭყვადელე,
 250 ცვა, ნოე!

ბრელგ გობარუნგ — ართი მუ რე,
 მუდგანერო ვარდე ფურე,
 მორო ვოუჩქქ მი ხანგასუ,
 ჩქიმგ ყირყინსუ მუშენ ცურე?!
 აკა მა რე დუგოსქიდი,
 ნამქვთ სქანო იხანდასუ,
 ერებამო, სკი ღო სკითი,
 წყარი სოდგა მილანდასუ,
 წყარი სოდგა მილანდასუ,
 260 ცვა, ნოე!

II. 6. აქციუსი

ხუთი მარა ძგა-ძგათ იდეს,
 მამშვას აესტრიქ ქიხვამილეს,
 პელაგონსუ ქიმშალესგნ —
 წყარეფი ში ჯიხა მილეს,
 ქუდუჩოქეს ჰელიოსის,
 ეინი ორთა დიხვამილეს,
 ჩვარჩვალერი კიდირი შა
 ზლოურეფი მიხვამილეს.
 ასე ხუჯი ერთაფუნა
 010 ღო მართუსუ გერთაფუნა.

ან ვის მიეპოტინები?!
 წინ გიდგას და ველარ ხელავ,
 პაერშია შეხვეული,
 გაღალუძს იხსნა და ვერ შველი,
 ნამცეცობით მოგცემია,
 ვითომ ყოფნა ჩაგასესხა,
 იქვე შრება, სად აღმოსკდა,
 გაჩნდება და მყისვე ქრება,
 გაჩნდება და მყისვე ქრება,
 250 ჰე, ნოე!

ბევრს რომ მწყემსავ ერთი რაა,
 რარიგადაც იყოს ფიცხი,
 თუმც არ იცის რომელ ხელმა
 ჩემს მუღარას რისთვის ითმენ?!
 ერთი მელა დაგრჩენივარ,
 ვინაც შენთვის იმუშაკოს,
 ერთიანად, ჯიშ-ჯილაგით,
 წყალი სითკენ წამიღებდეს,
 წყალი სითკენ წამიღებდეს,
 260 ჰე, ნოე!

II. 6. აქციუსი

ხუთი კვირა ნაპირ-ნაპირ
 იარეს და ავსტრიც შეხვდათ,
 პელაგონში რომ შევარდნენ —
 წყლების მთები აყირავდა,
 დაუჩოქეს მზე-ჰელიოსს,
 ზენა მადლიც მოიხვეჭეს,
 გადარუჯულ მკერდსა შიგან
 ზღვაურები მოიხვედრეს.
 ახლა მხარი აქცევიათ,
 010 რეტი ესხმით მორევისგან.

ხვამარდეფი ქეწოხვადნა
აფრა გიმოკინელეფი,
ვოუჩქუნა სონი რენა,
ურუმი თუ მინელეფი,
ობირეშის ქუმუძახნა
იხით ხუმა ძინელეფი,
კოლხობასუ გაცხადენა
ელონზე ნტინელეფი,
ქოთ „ვარი“ რე, ქოთ — „ოცია“,
020 ქიმოკუსანს ოდოია.

ქოკვეცენა: „აიეტიშგ
ბადიში რე აიასუ,
მუმა ცუნდუ ფაეტონი,
ჰანანგ ჯოხო ნაიასუ,
რკინას ეთეშგ ღულაოზუნდუ,
მუჭოთ ჰავა ხაიასუ,
აგამემონქ გოფარაქუ
ელიონიშგ დალიასუ,
სო ვორეთუ, მუ ქიანას,
030 იბერსუ თუ გალიასუ?!“

გინაძახეს თევრე შონო:
„კემიშგ ხალხი ვორეთია,
არძა ჯიხა გინვოშქვითუ
ნოჩეჩო დო ყორეთია,
რამზეს პუნა ფარაონი,
ბჟაში სქუა სწორეთია,
კოლხობასუ ჩემულენთენ,
ხომუ ვამალორენთია.“
თენეფქ ოდიშგ ობირეში,
040 ქუმუძახეს ონკირეში.

ხომალდები შემოხვდებათ
 აფრა ჩამოშვებულები,
 არ იციან ვინ არიან,
 ურუმნი თუ რა ჯურისა,
 დასჭეჭებენ ოდის ხოტბას
 ხმანავრცობებს ქარტეხილით,
 ვინაობას გაამხელენ
 ტროის გამორიდებულნი,
 არც — „უარი“, არც — „თანხმობა“,
 020 დაიკვნესებს ოღოია.

დაკვესავენ: „აიეტის
 ბაღიშია აიაში,
 მამა ჰყავდა ფაეტონი,
 დედას ჰანანს ეძახიან,
 იმნაირად გრეხდა რკინას,
 როგორც ქარი ტბათა ლერწამს,
 აგამემნონს განუგმირავს
 ელონის აღსასრულზე,
 რომელ მხარეს ვიმყოფებით,
 030 იბერსა თუ გალიაში?!

გადმოსძახეს იქითებმა:
 „კემის ხალხი გახლავართო,
 დავამსგავსეთ ყველა ციხე,
 ყორესა და ნაცარ-ტუტას,
 ფარაონად რამზესი გვყავს,
 მზის მემკვიდრე, დიახადაც:
 კოლხობას რომ ეჩემებით,
 ნეტავი ხომ არ გვატყუებთ?“
 ამათ ოდის სასიმღერო,
 040 შემოსძახეს დამდაგველი.

„აიეტიშგ მოთა რენდა
ირი კარი გონწყუმელე,
აქციუსშა ფურინელი
ნიშიქ ღუზა დონწყუ მელე,
ქარვასლაშა გეგნიცუნეს
ოდი შურიშგ ოსხუნელე,
თიშგ ჭუა დო ლახალაშო
ოშინერი დოსხუნელე,
ბორდიშანსუ: „მის ეცი სი?!“
050 ამარგ მუში ქრისეისი.

განთხის გერე ჭიჭე-დიდი,
მენცარი დო მესიაკონი,
დუდის უქანცუანა დო
მეხვალამა თეს ვაკონი,
იღვარკალნა მუნტურეფი
კიდირიშე ეშნაცონი,
თოფურით რდუ მოფშაფილი,
თიშენგ ზულანდ ეშმაკონი.
კომახეფი საქვარენა,
060 კითეფგ გილათაკარენა.

კაკუნა დო ითქვართქვალუ
დინდგი რე თუ მაჯერღვია,
ჭითა რკინათ გობონუნა,
„რინს მუშენი ვაჯერქია,
ართ ოკათნა დასტაქარეფს
პუხუამი მაჩერქია,
წურბელეფი ქიმუხუნუ —
დილიმინწანგ ღვაჭეფქია.
„მუჟამ ქუმურს საბა, გონსუ,
070 ობიშხას თუ საბატონსუ?“

„თუ აეტის ბაღიშია,
 ყველა კარი გადახსნილა,
 აქციუსთან გაფრენილი
 ნავი ლუზას ჩასცემს გაღმა,
 სასახლეში გადიყვანენ
 ოდის, სულზე უსაყვარლესს,
 მისი სენის სამკურნალოდ
 ასნაირი ილამბეზა.

წააბოდებს: „ვის ექენ შენ?!“

050 აგერ, მისი ქრისეისი.

ზეზე არის დიდ-პატარა,
 მენცარი და გულთმისანი,
 სინანულით თავს აქნევენ,
 მისახვედრი რაღა არის,
 იკლაკნება მატლის ჯარი
 ამოცლილი გულ-მკერდიდან,
 თაფლით იყო ავსებულნი,
 მიტომ ზმუნის ეშმაკობა,
 კომახები მუშაკობენ

060 და თითები ფაცურობენ.

ნაყვენ და და ითუთქება
 დინგელი თუ მრავალძარღვა,
 მარგანეციტ გადაბანენ,
 „ყოფნას რად არ უჯერებო,
 დასტაქარებს ერთი ახლავთ,
 კუზიანი კოჭლი ვინმე,
 მიაყარა წურბლები და
 მკბენარები განაძევა,

„როდის მოვა, საბა, გონზე,

070 პარასკევს თუ დღეი შაბათს?“

„ვეშხასია“ — მოჭკირუნსუ
 მახონიშგ ნამოწაფუ,
 წიწინაფილგ კიდირიშე
 ანჯარგ მითინს ვამკონწყაფუ,
 ტყების ხამუთ ქიგაჭკირანს,
 თუმა რკინას გამონჭკაფუ,
 თი კიდირშა ქრისეისიშგ
 მეტი ცირა ვამონჭაფუ.
 „ხვამელგ ძალა თოფურიში
 080 დო გოშინა ნოქურიში.“

ათეშნერო ტყირტყინუნსუ
 მარას თოლი უმკუდვალუ,
 ტყობას უსქილიდუაფუ
 გვერდო ღურელგ უმკუთვალუ,
 ეშობასუ ჭალეფგ ცურე
 ჭველონეფქუ ქუმკუტყალუ,
 თუმატკვაჩილგ ქვიშონეფი
 იშენგ ფართას მიწონტყალუ,
 „ჭყანა ვემიკათენია
 090 ჯუმაშხაშა, პატენია“.

თუთაშხასუ ქობორდიშუ,
 თოლგ გარტყაპუ თახაშხასუ,
 „სო ვორექ დო მიწკუმავა,
 დირაგადუ ჯუმაშხასუ,
 ცაშხას თუდონგ ამბე ქიჩუ,
 ურცხუნანამუმაშგ ხანსუ,
 ობიშხასგ აქციუსი
 ქურუმეფსუ ქუმაშქვანსუ,
 საბატონი გემკირულე,
 100 ვეშხას კინი ქიმკარულე.

„კვირადღასო“ — თქვა მოსხლეტით
 მახონის ნამოწაფმა,
 დაწყლულული მკერდისაგან
 ბუნის ვერვინ ახლო ხელი,
 ტყავს ხანჯალით შემოაცლის,
 თმასაც რკინას ატრუსვინებს,
 იმ მკერდამდე ქრისეისის
 მეტი ვერვინ შეწვდომია,
 „დაილოცოს თაფლის ძალა
 080 და ხსენება ნატერფალის.“

ამნაირად დადუღლუნებს
 მთელი კირით უძილარი,
 საკვირველად მოარჩინა
 სანახევროდ გარდაცვლილი,
 ამეებში ჭალიანში
 მურყანები შეიფოთლა,
 დატალღული ქვიშნარები
 ხომ ისედაც ასვენია,
 „ხუთშაბათს თუ მოკეთდება
 090 ჩემო დიდო ბატონო.“

ორშაბათს რომ წაბოდებს,
 თვალს დაახელს სამშაბათ დღეს,
 „სადღა ვარ და რომელთანო“,
 ასე მოვა ოთხშაბათი,
 ხუთშაბათ დღეს ისაუბრებს
 საიჭიოს სანახებზე,
 პარასკევზე აქციუსმა
 ქურუმები მოუგზავნა,
 გადაივლის შაბათიც და
 100 კვირას ისევ თვალს მილულავს.

დუს წუმუხე ბაბუმეჯიმა
ხოლითუ ეფშაფილი,
„მიშნალურაქ ჰადესიშე
კინი რინშა გემშანქილი,
ჯიხაცალო ეწორცუნდუ
კიღირგ რკინათ ეშმანტკილი,
დღამუმისუ ნათესეშა
ვემემჩამუ თეშ მა კილი,
ლიმა რენ და ილიმარი,
110 ტერი ჯინჯშა გეშმაცვილი.“

მიკერკელუ დღალეფი დო
იტაბაკუ მურთაგეფი,
„სი რექია საწმომხუნო,
მაჟრა გვალა ურთაქგეფი,
სქანი შიში გეგნოლასე,
დოიჩოქუნა მურდაგეფი,
მორო ჯვეშეფე ეწორცუნდეს
ვერეხი დო გურ-თაგეფი,
ხვამელგ სქანი მახალგ დიდა,
120 მუს შაყარა ვეხანდიდა?!

შურდგუმილი ბრელი ვარე
ენაულა ჰადესიშა,
ჩხონაფილეფე მომინჯუნა,
სი ღურუშე ვადეშიშა,
აიღიშე დორთინელი
რე ღორონთიშე ნაგვერდიშა,
მარა ღაბაჩე მობაღუნა,
პატი ქომცი ხათეციშა,
ქრისეისი გოჭითონდუ
130 დო ოსერშეთ გოჩიკონდუ.

ბაბუის ძმა უზის თავთან
 სისარულით ავსებულნი,
 „მონაკვდომი ჰადესიდან
 კვლავ ყოფნაში შემოიჭერ,
 ციხესავით მიგიძლოდა
 მკერდი რკინით დაღეწილი,
 სისხლ-ხორცისთვის უსაფუძვლოდ
 საყვდური ჯერ არ მითქვამს,
 ომი თუა იომე და
 110 მტერი ძრომდე ამოჟუჟე.“

მიტრიალებს დღეები და
 იბეკნება მუთაქები,
 „აწ შენა ხარ საიმედო,
 მწვერვალივით ამოდულდი,
 შენი შიში განქარულა,
 ქედს გიხრიან მუდრეგები,
 თუმც გიძლოდნენ წინაპრები
 რჩეულები გულოვნობით,
 დიდება შენს მშობელ დედას,
 120 რას მოიმკი უშრომელად?!

სულდგმულს ბევრს არ ღირსებია
 ჩასვლა საიქიოს შიგან,
 გვპატრონობენ წინაპრები,
 აწი სიკვდილს ნუ ეშიშვი,
 აიდიდან მოქცეული
 უფალია სანახევროდ,
 მაგრამ კმარა ბაასი,
 პატარძალსაც მიმიხედე,
 ქრისეისი გაწითლდება
 130 და სამხარიც გაცივდება.

ოგურუანს ხამუშგ რქიას,
ქაშქვილიში წუმინუას,
ჭყოლირგ კიდირგ ნამთინეშა
ჭიჭეს ქიდიწკუმინუანს,
უანჯარე ხელეფითუ
ჩინელგ კათას უქინუანს,
ქირიცალო ეფურინუნს,
მუჟამს კილეს დუფინუნანს,
მუჭო ირფელგ მიკაჭაბუ,
140 ნეძი ქვიჯას იკაჭაბუ.

კობრას გამორსებაფუ დო
რაში ჭუა ქაწისაფუ,
ონკირეშით დუდმოხილსუ
ხანგაცალო გაძიცაფუ,
ტყალეფიშა გემშეცუნუ
დო ხუნჯეფი მაციცაფუ,
ჯოლოკეტის ქიმშაქათუ
დო ძიგირონს გაწვიწვაფუ,
წუთი დლა რე, დლა — თუთა რე,
150 ჯამპიშგ რახი ნადუდა რე.

ბრელგ უღუნა საჩიარი
დო ქანაშის მირჩქილუანს,
ვაგორუნა გურგინეფსუ
დო ჭვემაში ქურჩინუას,
ელაქუნს დო მიკიწონენს
ბედი მუჭო ღვინჯილუას,
ხვალე რენი კიდირიშა
ქრისეისის გინჯირუანს,
კინ ქუმურს დო ილაბაჩუ,
160 სინწარეფი იკაფაჩუ.

დაასწავლის ხანჯლის ტრიალს,
 მშვილდ-ისრების აწივლებას,
 დაბასრული მკერდი მაშინ
 ოდნავ წამოუყფდება,
 შიშველ ხელით ჩინელს ბევრი
 მოყმე გაუგორებია,
 ქორის მსგავსად აფრინდება,
 როცა მკლავებს შემოიქნევს,
 ეწებება ყოველივე,
 140 ვით ნიგოზი ფილთაქვაში.

კობრას დააცდევინებს და
 რას ტკივილსაც გაასინჯებს,
 საკირეთით თავმორღვეულს
 გიჟმაჟურად ახარხარებს,
 შეივლიან უღრანებში
 და სახუნდრებს ამართვინებს,
 ძეძვიანში შეაგდებს და
 ეკალ-ბარდებს აკაწვრინებს,
 წუთი დღეა, დღე — სრული თვე,
 150 თავანკარა სასმისია.

სასაუბრო ბევრი დარჩათ,
 ყურს დაუგდებს აურაცხელს,
 არ აგდებენ მეხთატეხას
 და წვიმების ჩამოქცევას,
 გვერდით მისდევს და იხსომებს,
 ბედი რარიგ მოიხელთოს,
 როს მარტოა მკერდზე უწევს
 ქრისეისი სანეტარო,
 კვლავ მოვა და აუბნდება,
 160 გარდასული იფანტება.

„შუმერგ იონაქ დახორუ,
მუჭოთ ბეროსი იჭარუ,
ეთიქ დაგურუ სიმუგის
ქვერსემია დო ქვიჯალუ,
ეთიქ დაგურუ ნაგარსუ
ბურბუშელეფი ქვიჩალუ,
გეგნამენცარუ ქიანა —
ჯგირალა მუშენგ იჩალუ,
ჩხომ-კოჩი რდუა ხვამელი,
170 უბადო უკუწამელი.

ნიფურსუ ბრელი მიკითხირგ
მი რე ბონი დო მაგანა,
ოხორუანა შუმერსუ,
ტკილიში შარეფს დაგანა,
ჭკირუნა სანძლო თხორილეფს,
ლორონთშაგიშამანგანა,
დილმუნეფიში მენდული
ლურუშამიდაჩვანა.
დო ზისხირუნა ხელეფი,
180 მარა ქარგუნა სტელეფი.

მა მიკითხირუ ცილინდრი
გუდეაში დო ძერაში,
გემრულუაფუ ისირონს
უმბელე, ურა ჩე რაში,
დომგურუაფუ შარეფი
დოცუნა-უდუჭერაში,
ბრელშა გამრზიებ მონირზე
გურთანეფი დო ბერგეფი,
ედუბბაშისუ მიბძირე
190 ცარაბათული ნერგეფი.

იონამ შექმნა შუმერი,
 როგორც ბეროსი გვაუწყებს,
 იმან ასწავლასუმაგის
 მცირე და უშველებელი,
 ნაგარს იმანვე ასწავლა
 ბურბუ შელები ხუჭუჭა,
 გააგულთმისნა ქვეყანა —
 რატომ ფერხდება სიკეთე,
 თევზ-კაცი იყო ნეტარი,
 170 ვინ დასწამებდა უკეთურს?!

ნიფურში ბევრი მიკითხავს
 ვინ სწორია და ნამგალი,
 შუმერეთს აღაშენებენ,
 გზა გაჰყავთ ქვაფენილების,
 სასაზღვრო თხრილებს ავლებენ,
 დაუმიზნებენ უფლისკენ.
 სამოთხის ბაღის მფლობელნი
 სიკვდილში შელაგდებიან.
 სისხლში გასვრიათ ხელები,
 180 მაგრამ სტელები ამკობენ.

მე წამიკითხავს ცილინდრი
 გუდეასი და ძერისა,
 ისლნარში მიჭენებია
 უბელო რაში თეთრონი,
 დამსიწავლია შარები
 დაყოლა-არდაჯერების,
 ბევრჯერ ვაზავე მოდავე
 გუთნეული და თოხები,
 სამოთხის შიგან ვიხილე
 190 ნერგები ცარაბათული.

ვითი წანასუ ხენცვენდუ
 სახელო — ურუქაგინა,
 ჟინოსქუასუ გუმანგუ
 ომბოლი გილნაძაგვინა,
 დასქირუ ჩილამურეფი,
 შქირენა — გილნაგაგინა,
 ბერანუნისუ ქუკათუ
 სიფიში გილნაძღვაკინა.
 მოსირეს რინიშგ მაფალუ
 200 დო ყვაპუქ ქიმირდღვაბალუ.

ღურელგ წირღიშა გუთუბდეს,
 ცაშა დორთინას ელუდეს,
 ჯას ბდირიკუნდით ჩქი ხოლო
 დო წვანჯშა მემკვენწელუდეს,
 წყარეფი მიხვარჩალუდეს,
 ქუეფი მიკერკელუდეს,
 კანს ითირანდეს გვერეფი
 დო იშენგ იჭერჭელუდეს.
 ჭარა მუთუნსუ ვათირე,
 210 იღბალი ვემიკვათირე.

კოჩი მოჯგირეს ვაზოგენს,
 შხვას ნამუს ოკო ენდენი,
 რინას გიძღიშა დუხვილუ
 ემეშირენგ თუ ენთენი,
 დუდგ მაყურყაშა მითულუ
 ანთასი თოკის ენტენი,
 ფურკი მოთხოზუ უკახლე,
 ჭყანაშა ვამაფენდენი.“
 მოჭვათუნს ქრავა კითეფშე
 220 დო მოჭუმინუნს მითეფშე.

ათ წელს მეფობდა, მეტს არა,
სახელად ურუქაგინა,
მსწრაფლ გაუტოლა ბატონკაცს
ობოლი შარახვეტია,
დააშრო ცრემლის ღვარები,
შიმშილი — მობოდიალე,
მდინარეს შეუნაკადა
მწყემსების ჩამონაწველი.
მომსპარა ქვეყნის პატრონი
200 და ცოფი გამეფებულა.

მკვდარს დაჰკიდებდნენ ბაწარზე
ცაში მიქცევას ელოდნენ,
ჩვენაც დავდრეკლით ჯაიებს
წვეროზე საკონწიალოდ,
მიჩქრიალებდნენ წყარონი,
მიგორაობდნენ კენჭები,
პერანგს იცვლიდნენ გველები
და მაინც ჭრელაჭრულობდნენ.
ვერარა შეცვლის განგებას,
210 უკარებაა იღბალი

არ ზოგავს კაცი ნათესავს,
სხვას ვილას უნდა დაენდო,
ცხოვრება გამწყდევს კალათში
ზაფხულია თუ ზამთარი,
ყულფში მიძვრება თავ-კისრით,
ვინც თოკს გაეჭვა ათასგზის,
უკანს სდევს ჭვარტლი და კვამლი,
ხეირს ვერსაით პოულობს,
მოწვეთავს ქარვა თითებში
220 და მოისწრაფის მითიდან.

„დოქურგარა ქიგარღუ,
უკულღ გალათარღ გუჩხაპუ,
შური ქენუბუ კაკაბი,
ყბური ქუმაკუჩხაფუ.
რინა ქეწუდგუ წოხოლე —
ღვინი წუწეღე, უნჰყაფუ,
მარა ქეთახვიღ გვერქუ დო
ჰარკინტო ქიმაკრუნჩხაფუ.
ინაქვარღ—გილეღვარკალუნ —
230 ნაჟირუაქ რე დარგალუ.

ჰყოლოფაშე მიმაჩამალი
ოსურღ პატენი ნინ-თი რე,
ქიმწიბირგულუ რინაშო,
ანწი ჯოლეფი ინთირე,
ღურა დო თელაშე დინახლე
ოში გოლოფა ინტირე,
იშენით დუღმე იბანძლუ,
ოშშანახალაკინღ ნტკირე.
მუდგა უგვაგვე კობუსუ,
240 იშენღ ვემერჩანს ცოფუსუ.

მიდგას ოჯახი ვოვნთირუ,
რგოლი ვეკლურღვაფ ჩხვინდიშა,
გოფარაქელი ჯიხა რე,
მუთუნღ ვეგმუძუ ცხვინდიშა,
ირო იძგაბუ ცხირასუ,
კიბირღ ვეგუდგუმ ჰყინტიშა,
ფარაონი რდგნ, ემერი
მეკირილი რე პინტიშა.
პაპუ დო მუმაშე ფალუას,
250 ღდინს სქუა გევაგალუანს.

ჯერ შეაყარა ქურგარა,
 მერე გალათარ ასხურა,
 სული ჩაუსხა ანკარა,
 კერია დააგზნებინა.
 წინ გადუშალა საწუთრო —
 ღვინო ქვევრისა, ბაჯაღლო,
 მაგრამ შეუჩნდა ასპიტი
 და ბორიყით დაკრუნჩხა,
 რომ იკლაკნება მან არა,
 230 ორეულისგან დაჩლუნგდა.

წყალობის მომნიჭებელი
 ქალი ბატონი ნინ-თია,
 წამოიმართა საარსოდ,
 აწ გაითრევა მორები,
 სიკვდილ-სიცოცხლის წიაღში
 ათასი გვალვა ეტევა,
 მაინც თავიდან ღლაბუცობს,
 ასჯერ ნადაგი კვლავ იწვის.
 როგორც შეჟავდე უმწიფარს,
 240 მისგან საარსოს ნუ ელი.

ოჯახი ვინაც ათრია,
 რგოლი გაყრია ნესტოში,
 ჩამოქცეული ციხეა,
 სხვენზე არარა ეგულვის,
 სულ ილოღნება ხმიაღებს,
 ქორფას რომელი აღირსებს,
 მეუფე იყო და ეგერ,
 სუღარა შემოხვევია.
 ნაამაგს მამა-პაპისას
 250 შვილია ღღინს რომ გააცლის.

ხე ქუდე გედგუ ხეწკუმა,
 ქვარაქ — მოქონხუ ქვარათი,
 ერჯულო მირხინუდითგნ,
 აგაგათ მიოცქვარანთი,
 ფარას ფარათუ ზადილსუ
 ზოდეფო მიონწკარანთი,
 მუშენ გრე უური გოკაში?!
 ორჩინუ ვეწინწარათი,
 თეს გოგურუა, ბაბაგე,
 260 ხონილი მუშენ გ ტაბაკე?!

II. 7. ბჟაშ ნოღა

თოთი მირსიალ გ ნიშითუ,
 რა — ეტლით გილერგიალუ,
 ართი მოჭვათანს ცვინთელო
 დო მაჟრა — გილერკიალუ,
 ეკოსერელი სოფელსუ
 ტურეფი მიაკიალუ,
 კინ გ ეფალუნსუ ოხორი
 ჩხოროშშაგინატიალუ.“
 ნჭყნს კვიციცალო ბადიშის,
 010 დუღშა მუშუდვანს კვათიშის.

ტყებ დო ძვალი აქციუსი,
 მუმიას გ გ სჭირაფილი,
 დუდი გინოხოკილ აფუ,
 ბჟაკე მოჩანს წირაკილი,
 ჩელა ტოგა მიკაქუნსუ,
 კითეფ გ აფუ ღირაკილი,
 თოლიშ გ წოხლე ქვიშონა რე
 ბორიეფით ჭირაკილი.
 პირამიდეფ გ დორაბადე,
 020 ლორონთ გწკმა მორაგადე.

ხელი დასახლდა ხელთან და
 სტომაქი ევნო სტომაქით,
 რომ თავნებობდა ქაჯივით,
 აწ აჩრდილივით ცუნცრუკებს,
 ფული ფულისგან ნაკმაზი
 დაზვინულია ზოდებად,
 რის გამო ამოიოხრე,
 რომ წაგამწარდა სიბერე?!
 ამას გასწავლი შვილოსა,
 260 ნახნავი რატომ დატკეპნე?!

II. 7. შვის ქალაქი

მთვარე სრიალებს ნავით და
 მზე ეტლით დაგრილდება,
 ერთი მოწვეთავს სიყვითლით,
 მეორე — დაკრიალოსნობს,
 ჩამოლამებულ საწუთროს
 ტურები შემოსჩხავიან,
 ისევ აღსდება მამული
 ცხრაასჯერ ნატიאלები.“
 ხედნის კვიცივით შვილი შვილს,
 010 ასწავლის ყოფნის რაობას.

ძვალკანაა აქციუსი,
 ვით მუშია გამომშრალი,
 თავი გადახოტრილი აქვს
 წვერი შვენის დახვეული.
 თეთრი ტოგით შემოსილა,
 თითები მთლად მოღრეცია,
 საწიერზე ქვიშნარები
 ქარებისგან დატალღულა.
 წინ რიგია პირამიდის
 020 ცაბაოთთან მოუბარი.

„ჩქი მეფხვადით ირინერსუ
 ქართამსუ დო უქართესუ,
 ჩქი ვაჩუქით ღორონთეფი
 კართამსუ დო უკართესუ,
 მიღგაქ ტანი დომცუნესგნ
 იღბაღეფქუ მკკართესუ,
 დუს გედგ უნა ქართუშეფი,
 დღაღეფქ ხოლო გუმართესუ.
 სი დოსქიღდა — ოსირისშე
 030 დო — გურტომბა ოსურიშე.

ჰელიოსიშგ პოლი გებდგი
 ვით ბარბალი სტადიონსუ,
 მტვერგ იღანსუ შხვა ირფელსუ,
 თებესუ თუ ათიონსუ,
 ბატიცალო გიღვაზარენქ
 ქართუშამი რატიონსუ,
 კომეტეფსუ მეურცხუა
 მუმულიში ნაციონსუ,
 ჩქიმგ ხესუ რე მარდუშეფი,
 040 გონიო დო ქართუშეფი.

არამხუტუ ქოიძირუნდა
 კირდეს კირუდ ფანავიში,
 ამარანტას უძახუნა,
 ურთას — ჯაჭვი ქანა იში,
 ირფელს ზლოდშო შაყარანდუ
 მარდიელი ჭყანა თიში,
 აიდის რე ქვაქვალერი
 ემარზამუ მანათიში,
 კოჩი ლეტას მეღანჭანსუ,
 050 უკვე ღორონთს ვეღანჭასუ.

„ჩვენ მივუხვდით ყოველნაირს,
 მორღვეულს თუ შემოზღუდულს,
 ჩვენ ვაჩუქეთ მაცხოვარი
 ქუდბედსა თუ ხელმოცარულს,
 ვინც ოდნავად დაგვიჭერა
 მოუბრუნდნენ ყისმათები,
 თავზე ადგათ გვირგვინები,
 დღეებმაც ხომ გაუმართლეს?!
 შენ თუ დარჩი — უფლისაგან
 030 და — ერთგული ქალბატონით.

ჰელიოსის პოლი დავდგი
 ათ ბორბლიან სტადიონზე,
 მტვერს გაჰყვება სხვა ყოველი
 თებესა თუ ათენაში,
 ზაქებივით დავატარებ
 გვირგვინოსან აზნიანებს,
 კომეტებთან მივანასკვავ
 მამლებისგან დაყვილებულს,
 ჩემს ხელთაა მოზარდები,
 040 გონიო და ქართუშები.

არამხუტუ თუ გინახავს,
 კლდეზე ება ფანავისა,
 ამარანტას ეძახიან, ურთას —
 ჯაჭვი მრავლადაა,
 სულ ხალხისთვის აგროვებდა
 სასარგებლოს მისი ღონე,
 საიჭიოს დანაცრულა
 მანათობლის ამომყვანი,
 კაცი ტალახს მიტოპავს და
 050 უკვირს უფალს რომ ვერ წვდება.

გერგეზობას პრომეთემა
 ველეზიმე კოჩ მითინი,
 ქო, ხე დირქუ იოანაქ
 დო მოგურეს გოჭვიტინი,
 ქო, ვადაცალ გილგამეშიქ
 ხუვაასუ მოჩვიგინი,
 ქო, თეზევსის გესქილადუ
 მინოტავრიშ გოჩიკინი.
 აკა პრომეთექ დარცხუ,
 060 ცვაში ჯერღვი უგუხარცქუ.

ქო, ჰერაკლექ სხოლამ თავლა
 ავგიაში გოქვარქვაშუ,
 ქო, ჟარნეჩი ცირასქუა
 ართ დლა დო სერს დოქარქაშუ,
 ქო, ნემეიშ ცალა ჯილო
 თოკიცალო დოკვარკვაშუ,
 თეშ დამქვიდუ ანთეოსი,
 ცოდას შურქუ ვამაკაშუ,
 თის ვაპალუ მერკე ძალა,
 070 თიშ რე ნანდულ გერგეზალა.

ვარა მუ რე აქილევსიშ
 მანჯეფი დო ბოჭოკეფი,
 ორფეოსი იბირსუნი
 ეთმირზამუ კოჭობეფი,
 პრომეთეში გინაწონსუ
 თენეფ რენა კოჩობეფი,
 შხვეფი — გვალო გაბაძულა,
 ქაგროხილ ოჩოგეფი.
 თის მოწაფე უკულაში
 080 წანეფიში უკულა აში.

გმირულ საქმით არამხუტუს
 კაცთაგანი ვერ ედრება,
 კი, გაირჯა იოანი,
 დაგვასწავლა სულში ჭკრეტა,
 კი, შემუსრა გილგამეშმა
 ავი მზერა ხუვაგასი,
 კი, თეზვესმაც შეირჩინა
 მინოტავრის გახევება.
 პრომეთემლა დააწესა
 060 შუბლის ძარღვი უწყდომელი.

კი, ჰერაკლემ მრეში თავლა
 გამოწმინდა ავგიასი,
 კი, ორმოცი ქალიშვილი
 ერთ დღე-ღამეს დააგრილა,
 კი, ნემეის ავი ლომი
 მიმოგრიხა თოკის მსგავსად,
 ისე მოსრა ანთეოსი
 საწყალს სულთქმა არ აცალა,
 მას ერთს მოსდგამს სრული ძალა,
 070 აი, გმირი ჭეშმარიტი!

ან რა არის აქილევსის
 მაჯები და ბარძაყები,
 ორფეოსი როცა მღერის,
 ჩირალდნები ჩაღღებიან,
 პრომეთესთან შედარებით
 ესენია კაცუნები,
 სხვები — სულ მთლად სამოწყალო
 რქაგრეხილი ჭედილები,
 იგი კიდევ გაზრდის შეგირდს,
 080 ბევრი საუკუნის მერე.

მუშენიდა ჩუბარებუ
საღორნთო სალამოსი,
მუ ირკენდუ საშხვანოთუ
ოსქილადუ მალამოსი,
ანთასშა რე ნაჭარხალა,
ანთასშა რე განამორსი,
ანთასშა რე ნაჯღვალიკა,
ანთასშა რე დინამორსი,
იშენგ კოჩიშგ ჯგირობუას
090 ოხვეწულუ ჟინობუას.

არამხუტუთ ჩქინი ფსქე რდუ,
ჩხვიჩხვი ჰიპერიონიში,
ჭინიცალო ქიდიცუნუ
ერთი-მორთი ქირონიში,
ართგ ზისხირი მიშაფთხოზდეს,
ვორდით ართი მირონიში,
მარა დოშქურდ აიეტიქ —
„ბალუ თეში ღილონიში,“
ურუმეფი ქეთირჩქინუ
100 დო კირდესუ ქიმკანჯღვილუ.

ხომ ქორექუ ეკნაულა
ნუნისი დო ხარანიშა?!
ლაგვანეფით ნთხორილი რე
თექკირბეფი მარანიშა,
რჩქინაშენი გეგნმოცოთუ,
მემრთუმუდკო ვარა მიშა?
ავრე შხამშა მოშქურულუ,
ევრე — ხამუ ტარამიშა.
აიეტის ახანგენსუ,
110 მიდგა თიშოთ ვახანდენსუ.

იმიტომ რომ აბარია
 ზენაარი ზნეობები,
 თვით იკლებდა, სხვას აძლევდა
 სამკურნალო მალამოებს,
 ათასჯერად დაბასრულა
 ათასჯერად გამოცდილა,
 ათასჯერად დაკლანჭულა,
 ათასჯერად დანამჭრულა.
 მინც კაცის სასიკეთოს
 090 გამოსთხოვდა მაღალ უფალს.

არამხუტუ ჩვენდარია,
 ფესვი ჰიპერიონისა,
 წკნელის მსგავსად დაიურვა,
 ხასიათი ქირონისა,
 ერთი სისხლი გვემჩქეფარა,
 ერთ მირონით მოვინათლეთ,
 მაგრამ შედრკა აიეთი —
 „კმარა ამის თავნებობა,“
 ურუმები მოისყიდა
 100 და პიტალოს მიამწყვდია.

ხომ ასულხარ მწვერვალებზე
 ნუნისის და ხარანისა?!
 იქ ქვევრებით დამარხულა
 კირბიშები მარანსშიგან,
 ცოდნის გამო გამაძევა,
 მივსულიყავ ანდა ვისთან?
 აქეთ შხამი მაშინებდა,
 იქით — დანა ტარიანი.
 აეტ-მეფეს აბოჟირებს,
 110 ვინაც მისთვის არ ირჯება.

თექ ტკვაიულუ კირბიშეფი
 მითა ჟამიშგ ამბეფითუ,
 რაბადელგ რდგ კიდალეფი
 ბარჩხალია ლამპეფითუ,
 ბჟაში სინთე ენოპუნდუ
 სარკეფიში ლანდეფითუ,
 გალე პონტი პოპორანდუ
 ბორიეფი ხანგეფითუ.
 ქოძირუ დო გესანწალუ,
 120 თოლ-სინთექუ გეკანწალუ.

უმოსი რდგ ჩუალირი
 შურუბუმუმუგ ტალანეფსუ,
 ორქოეფშე ბზგ უმონჯუნდი
 ქართუშეფი ქალამეფსუ,
 ირგ კუნთხუსუ გივაშქვანდი
 სანძლოეფიშგ ალამეფსუ,
 ურთინუანდგ ჰელიოსის
 ჩხორიეფსუ ნალამეფსუ.
 თოლეფქ დართუ ზისხირითუ,
 130 ქეკმაძირუ ესხირითუ.

ჩქინი ტომბა მათალობა
 ჰელიოსზე მოშქუმალე,
 ნაცხაცხელი ფაეტონი,
 აქციუსო მოშქუმელე,
 უნჩაშგ ჯიმა აიეტიშგ,
 გური ჟღამით დოშქუმელე,
 ხოჯის ეფუჯ პასიფაექ
 დო ურჩხული დოშქუმელე,
 იუპიტერგ დუბადებუ,
 140 კირკეს დო რინგ უბადებუ.

იქელაგაკირბიშები
 უხსოვრობის იგავ-ამბით,
 კედლის წყება გადეჭედა
 მობრდღვიალე ლამპიონებს,
 შიგ ჩამყავდა მნათის შუქი
 სარკეების ბილიკებით,
 გარეთ პონტი ღვარცოფობდა
 გიჟმაჟური გრიგალებით.
 ნახა და მყის გაწიწმატდა,
 120 თვალთა შუქი დაუბნელდა.

იყო მეტი შენახული
 შურობუმუს ტალანებში,
 ოქროსაგან დაეწმანდი
 ქართუმ-გვირგვინს ჯიღაიანს,
 ყოველ კუთხეს დავასობდი
 სამანძილო ალამ-დროშას,
 მზე-ჰელიოსს ვუბრუნებდი
 სხივებს ნალებ ამოკრულებს.
 თვალთ სისხლით ამოელტო,
 130 მამასისხლად გადმეკიდა.

ჩვენი ქველი მეუფება
 ჰელიოსის წყალობაა,
 ნაპერწკალი ფაიტონი
 ცეცხლად ვიქეც — აქციუსად,
 უფროსი ძმა აიეტი,
 ერთი გულით ასჯერ წყრება,
 ხარს დანებდა პასიფაე
 და ურჩხული გაჩენილა,
 იუპიტერს შობს კირკე და
 140 სოფელს გააუბედურებს.

კოლხმო ზირი, ბაბაია,
 შხვა ირფელი გიჭყოლიდე,
 ღორონთიში ჭყოლოფუა
 დობადონათ ქიჭყოლითე,
 ასე რინა მუკი-მუკი
 პუტორუა-ჩხინჩხოლით რე,
 აიაშო გეიოპონი
 მუთ ზისხირიშე ჭყინჭყოლით რე.
 საღორონთო რე მეჭედა,
 150 მორო ირფელს დობეჭედა.

ფარაონი — ურუმულო,
 ფერ-აა რე თაქობრათუ,
 ასე გიღალღორონთენსგნ
 მალას იცი ნაკობრათუ,
 სარკოფაგის ქენიკვაკუ:
 „მადინაფუ ვაპოფრათუ!“
 ცას ქაქუნუ ტორნადოთუ,
 სამართალი ვაფობრათუ,
 თე გური რე აკა ცურენს,
 160 შხვა ირკოჩი — ლაცაფურენს.

ვოგურუა მურიცხიში
 ერზამა დო ღორთაფასუ,
 ცაშეგ ბარბალი მიკირთუნი
 ეჩლოამ შვიშეგ წკონდაფასუ,
 ჟიშეიან მანჭუაფუ
 დღასუ ველუ დონთხაფასუ,
 ოსირისიქ ქუმორთუ დო
 ერებამო მოთხაფასუ.
 ელაშუშუ ქვარა ონი,
 170 იფოფორუ ფარაონი.“

კოლხს მიხედვ, ბაბაია,
 სხვა ყოველი დაივიწყე,
 ცაბათის მოწყალეა
 მამულისთვის მოიხმარე,
 ახლა ყოფნა გარეშემო
 არის ველურ წეწვა-გლეჯით,
 კოლხეთისთვის წამომართე,
 რაიც სისხლის ჩქროლითაა.
 ღვთიურია მიჯრით წყობა,
 150 თავს მოაბამ თუმცა ყოველს.

ურუმული ფარაონი,
 ფერ-აა აქაურად,
 ახლა ვინაც დაღვთიანობს,
 მალე პარტახს ემგვანება,
 სარკოფაგში მოყუჩდება,
 „ნულარ მაქცევთ დასალუპად!“
 ცას აპყვება ტორნადოთი,
 სამართალს არ გადაუხვევთ,
 ეს გულია ერთი ყმუის,
 160 სხვა ერთობა ტაშფანდურით.

დავასწავლი ვარსკვლავების
 ანთებას და მოძრაობას,
 ცის ბორბალი შებრუნდება
 ოცდაექვსის გასრულებით,
 საზეითოდ მოსულსწრაფე
 ჩამოქცევას რას მოეღი,
 ოსირისი მოვიდა და
 ერთიანად ამოლუფხა.
 ამოჭრია კუჭი ოდენ
 170 იფხორება ფარაონი.“

დაცუნუნა ნილოსისუ
ნისორია ფელუკათუ,
ზღვაცალო რე გოფაჩილი,
ცვინთელქ მწვანე ქელუკათუ,
მონას ოში ანთასისუ
ქულეფი გელუკვათუ,
გიზი ცურე მევნირუნა,
ბორჯიქ ქვათლას ქელუქვათუ,
ჭყორიშე უფი მიგურჩინუ,
180 ჭყორიშე ზისხირე მიქურჩინუ.

ხამუშე წვანჯი ვემშელინე
ქუას ქუა გენწკარუნი,
მონაქ თოლეფე გარიჟინუ,
მუჟამს ჩხანათ გემწარუნი,
დოზღვინდუნა ხოჯიცალო.
აქციუსი გემწალუნი:
„დენარლენთუ ღორონთუმე!“
ა — მუს გილემენცარუნი,
ჭყორიშე ცოდას უყიყინანს,
190 მარა მოგვიქ მუ ქიმინას?!

„ირფელიში გამგებელი
რამზესიში ორანი რე,
ულუ კობრაშე ოცალეში,
რა დო თოთიშე ხონარი რე,
ქუაშე ვიშო მუთუნს ვარწყე,
სო მინჭუაფე სონე მარინე,
ქეწიჭოფი რუმე ფირქი
ცვაშე ჭერღვიში ლაგამითუ,
უკდებასუ ველანჭათუ
200 დაბადებე ლაგვა მითუ.

ნილოსის წყალს დაჰყვებიან
 ბრტყელფსკერიან ფელუკათი,
 გაშლილია ზღვათა მსგავსად,
 ყვითელს მწვანე შეერია
 ასიათას გამწვევ მონას
 კლდეში ქვები მოუჭრია,
 მიათრევენ გიზის მხარეს,
 ჟამი დუმას აქანავებს,
 მონის ოფლი მიგრიალებს,
 180 მონის სიხლი მიჩქაფუნებს.

დანის წვერსაც ვერ შეიტან
 ქვაზე ქვები რომ აწყვია,
 მონას თვალი შეუბრუნდა,
 ოდეს ხვატით მისავათა,
 გაშოლტავენ ხარის მსგავსად.
 აქციუსი გახელდება:
 „დაინანებთ უფლის მაღლმა!“
 აი, რეებს მეცნიერობს.
 მონის ცოდვით იდაგება,
 190 თუმცა მოგვი რას გააწყობს ?!

ყოველივეს გამგებელი
 რამზეს-მეფის სუფევაა,
 კობრა-გველის საყლო
 აქვს რა და თოთის მოძახილით,
 ლოდის იქით ვერას ამჩნევს,
 სად ისწრაფის სით მავალი,
 დაიოკე მღვრიე ფიქრი
 შუბლის ძარღვის აღვირებით,
 უკვდავებს ვერ შემწვდარა,
 200 ვინაც ლონდრედ გაჩენილა.

ევრე არხეფს მონთხორუნა
 ანთასნერი ანჯართუ,
 ნომახეფი გილერხინა
 მართახეფი შგ ღანჩალითუ,
 მულღნა ქუა ფელუკაში
 ღირწკინი დო ქვანჯალითუ,
 ჩქიჩ აფსო შე გეთოსხაპუნს
 დო მირულე კვანჭალითუ,
 სფინქსი ჩხვინშა ათიძიცანს,
 210 მუ ოხიოლგ ცათე ციცას?!

ჯოლოკეტი, ჯალამბარი,
 ურო-ფსალი, წოწინარი,
 ართგ ლოდისუ გეშედანა
 დო ოში რე ორწკინალი,
 ჭუმე იშენგ დიცვილუნა,
 ფერას ქელაქორწინანი,
 რამზესიში უკდებამა
 ქილიქეფგ რე ოძინალი.
 კუსანს დუდი მედვალირი,
 220 ჭყორი რგოლი ედვალირი.

„თაშგ ირკოჩი გენტებ-მაქგ,
 ვედიკირე ქვიშა ხეთუ,
 ენეფ ტაფეს იხალუნან,
 თქვა ოროსუ მიშახეთუ,
 ბადილო რე გინორეთელი,
 გოლა ჩქიჩქი მიშახეთუ,
 ვერეხია ტანამეფი
 ქვიშას ძიუთ გიშახეთუ,
 ჭიჭე შური გაკაშაფეთ,
 230 ვარდა ლეთა აკაფშაფეთ!

არხებს თხრიან ცოტა იქით
 ათასნაირ იარაღით,
 ნომახები რიხით დავლენ,
 მათრახების ტყლაშუნია,
 მოაქვთ ქვები ფელუკების
 ნანავით და ჭრიალითა,
 ბავშვი საშოს მოსხლეტილი
 მიკვანჭალებს უკვე გზაზე,
 სფინქსს ტუჩებში ელიმება,
 210 რა ახარებს ამ მიაუს?!

ჯოლოკეტი, ჯალამბარი,
 ურო-სოლი, ოწინარი,
 კიდევ ერთ ლოდს აიტანენ
 და ასია გასასუდრი.
 ხვალ ისედაც დახოცავენ,
 საიქიოს მსახურებად,
 რამზეს-მეფის უკვდავება
 ყლორტებს იქაც წაიმატებს.
 კვენესის მონა თავდახრილი,
 220 რგოლგაყრილი ნესტოებში.

„ასე ყველა გაგექცევათ,
 ვერ დააბამ ქვიშას ხელით,
 ამათ რომე ტაფა ხალავს,
 თქვენ ნებივრობთ ჩეროებში,
 ბერიკაცად გადაიქცა
 ბავშვი გუშინ გაჩენილი,
 როსმე ტანით ბუმბერაზნი
 ქვიშას ძლივას აჩნევიხართ,
 სული ამოათქმევინეთ,
 230 ან ჩაბეკნეთ სამარეში!

უწინქ, მარა რჩქილა სო რე?!
ჩქიმი გაღორღონთებული
დიხას კუჩხის ვოვწაწუნანს,
მეჯღუნს ნოთე მონტებული,
შუმილი რე უკდებათუ,
შხვა ლეტას რე დოტებული,
უჩა ღურუ, ქვერსემია,
ქვინჯიშა რე წკონდებული.“
შადრევანი დიქულანსუ,
240 ბოშკოჩალა თიქ ულასუ.

„გოყირჳონდუ მიკენქუ დო
თებეს ლეკურჯ ქუჭირინდუ,
შხვაშო მეტო გავამორსით
აქილევისი მუ ჳირი რდუ,
ლიმას ველუდირთითუნი,
ყბურს ფურკი მუჩილითუ,
ბრელი მონა გემოსქირეს
აფშხირებაშე ფუჩინითუ.
ლიმა მის რე გახარენსუ,
250 მოჳარხალანს მახანფესუ.

ტყეობაშე მინტებუნანჯ,
ჳყორეფი თუ ნომეფჯ რენა,
ხუნჯშე დუდი დარსხებული
ისირონიშე ლომეფჯ რენა,
არხეფიში მანთხორალი
მედესიში ტომეფჯ რენა,
ნომახეფი დუდალენა,
წყარს მერდილი ჩხომეფჯ რენა.“
ჯიმაშე ფსქესუ ქუჳყოლათუ,
260 ჳვეში ჳუა გოჳყოლადუ.

ვეტყვი, მაგრამ ვინ გიჯერებს?!
ჩემგან გაღმერთკაცებული,
არ აბიჯებს ფეხს მიწაზე,
კვარი უძღვის ანთებული,
უკვდავებით გაბანგულა,
სხვა ტალახში ჩარჩენილა,
შავსიკვდილი, უსაშველო
ფსკრამდე ჩამოწდევებულა.“
შადრევნების დგაფუნია,
240 მისი სიყრმე იმან მოსრა.

დაგვეტოლა მიკენი და
თებეს ხმალი მიუწვდინა,
სხვაზე მეტად გამოვცადეთ
აქილევსიც რა ჭირია,
როცა ომში არ მივემხრეთ,
კერას კვამლი განაშორა,
ბევრი მონა აგვაცალა
გამდიდრების აღთქმულობით.
ომი რომელს გაახარებს,
250 მიმოცელავს თანატოლებს.

ტყეობიდან რომ გარბიან,
მონები და ნომებია,
ხუნდისაგან თავდახსნილი
ისლიანის ლომებია,
ღრმა არხების გამთხრელები
მედესური ტომებია,
ნომახები თავკაცობენ,
წყალს თევზივით შეზრდილები“
ძმის ნაშიერს უწყალობა,
260 ძველი წყნა დავიწყნია

II. 8. ინჰაშა ენულა

აქილევსიში ჩაჩქანს გ
 გუ ჰელიოსიშგ ტაძარი,
 მინუტეფითგ ზიმილი
 ბინეხეფიში ცაცალი,
 იძირე თავრე ჩხორიაშგ
 დაბადება დო ხვანცალი,
 განჭუაფუდა — მუცადი,
 ერჩქინა ჯგირო ქაცალი,
 კარეფი არძა ცონარუ
 010 ბოლოშა გუდილონარუ.

ქომოლი დო ოსურიში
 გუნძწყუ არძა ოლაფარე,
 „ცვა მანგური გონიოში
 ღორონთიშა გოლაფა რე,
 მიდგას კუჩხიშგ მაჟრა კითი
 უღუ მეტი ოჩამფარე,
 რე მენცარი საღორონთო,
 შხვა ღურუშო გოლამბარე.
 ა, მორთი დო ქელმაზიმი,
 020 სი მა ცაშე ელმასიმი.

კოჩის ირფელგ ჩერცხიებუ,
 გაქუნალგ დო მადვალარი,
 ძელი ძვალშე გამოზგირტუ,
 მეცენს ორქო ნათვალარი,
 გეგნოტირხუ არძა კიბე,
 არძა რჩქინა ნატკვალარი,
 გეგმოწირდუ გოფშა ღვანწკი,
 მინატრუე ნანტკვალარი.
 სქიდუ სინთეს ცუნაფილი,
 030 შხვა რე რინა წყუნაფილი.

.II. 8. ჭაში ჩასვლა

ჰგავს ჩაჩქანს აქილევსისას
 ტადარი ჰელიოსისა,
 გაზომილია გრადუსით
 ვენახის მორჩის მაგვარი,
 მოჩანს აქედან მზის სხივის
 დაბადება და ძრაობა,
 თუ გეჩქარება დაყოვნდი,
 გაჩენა კარგად აცალე,
 ყოველი კარი არსობის
 010 უკიდურესად განუხვნა.

მამაკაცის და დიაცის
 გახსნა ყოველი საიდუმლო,
 შუბლი მსგავსი გონიოსი
 უფლისაკენ გასხლტომაა,
 ვის მეორე თითი ტერფზე
 დაპყლია აღმატებით,
 მეცნიერი არის საღმრთო,
 სხვა სიკვდილით განძარცულა,
 ა, მოდი და დამეტოლე,
 020 შენ მე ციდან მომეჩვენე.

კაცს ყოველი განშორდება,
 ჩასაცმელი-დასახური,
 ხორცი ძვლისგან აიზლიტოს,
 განქარდება რწყული ოქრო,
 გადატყდება ყველა კბოდე,
 ყველა ცოდნა გაზომილი,
 ჩამოდნება სავსე ლოყა,
 ჩაცვენილი მოგენატროს,
 რჩება ნათელს აყოლილი,
 030 სხვა ამაო სუფევაა.

ძაფე მეფძინი ქაშქვილის დო
ორჩქილარო გავაჩანგი,
მერკელე დო ჩარქალერი
კოჩი ბირათ გავამანგი,
უკულე ქუეგოციბრუტაფე,
ცაბოთის გავათანგი,
დუხვანცალე ჩალაიას დო
რინაშო ავადანკი.
ჩქი მოზნახე ართი პუნა,
040 მორთე ინჭაშა გენოიცუნა.

ქვიშონასე გიმე თხოზუ
ფოქვეში დო ტალანეფი,
კიდალეფსე სარკე ფორუნს
სუმკუნთხული ძვალამეფი,
თაქ პინტანა მუმეიფესუ,
კომახეფი ძვალამეფი,
ბარქაშეფსე ხილი გენწყუ
უწყალე დო წკალემეფი,
მანგას ხენა ჭკყორეფე ხოლო,
050 ოსვართალეფე ჟითუოლო.

სინთე ბრელი ივარვალუ
ჟიშეიან ბჟალარაში,
ვარე ხუმამე სისანდობა
სიხანგე თუ ცალარაში,
გიროზილე რე პაპირუსეფე
ჭარუობათ ნალარაში,
თაქ ამბეფი იტყობუნა
უწყარეთუ წყარალაში,
მოგვი თავრე ონჭუ კაბუს,
060 მენჭაფილს დო ულუნჭაფუს.

წავუმატე სიმი მშვილდს და
 მოსასმენად გავაჩანგე,
 ნაკლული და დაფეხვილი
 კაცი მღერით გავამრთელე,
 მერე დავაცობრუტე და
 უფალს გავუთანასწორე,
 ვუჩიჩხინე მოსულელოს
 და ყოფიერს დავუმიზნე,
 ჩვენ მფარველი ერთი გვივის,
 040 მოდი, ჭაში ჩაგიყვანო.

ქვიშროვანებს დაღმა მისდევს
 ქვაბები და ტალანები,
 სარკეები ფარავს კედლებს
 სამკუთხოვან ძგიდეებით,
 აქ მუმიებს შეახვევენ
 მძლე აღნაგის კომანები,
 მორთმეულა ხილი ხონჩით
 თესლოვანი და უთესლო,
 მიყოლებით სხედან ყმები,
 050 ზეზეურად დასაბასრი.

შუქი ბლომად მოიფრქვევა
 ზემოური მზიანეთის,
 აღარ ისმის ჩქამი ხმების
 ცოფისა თუ გიჟმაჟობის,
 დაგორგლილა პაპირუსი
 ნაწერებით დალარული,
 აქ ამბები დამალულა
 უწყლობით წყალმეტობის,
 აქედანვე წვდება მოგვი
 060 მიმხვდარსა თუ მიუხვდომელს.

გემნიყუნეს დარბაზიშა,
ქიგიონჯირეს ოდი ნარსუ,
მარმარილოშუ ტაბაკი რე
უძახუნა „ოდინარსუ,
კიფიშუ ჭიჭე მეფურკაფა
დო შურეთშა გოდინასუ,
მიკირთუნი, ტომბა რჩქინათ
ბრელი პუხა გოთინასუ,
ჩანგიშუ ჰამო მეგამა რე,
070 თოლს მერეთი ჩე ქა მარე.

აგამემნონჯ ჯიკის გეხე,
კისერჯ გითომანდარელი,
ჯალეფჯ გუჩანს მუკი-მუკი
კორკონტიშა კანტარელი.
თექ მუკობუ ძუძუეფი
მონჭირელო ყანთარელი,
არძა უჩქუ ნამუში რე,
მუსხიშა რე ტატარელი,
ოდიქ ჯგირო გიჯინუ დო
080 ელხეშუ კიდირ ქიჩინუ დო

ხელეფქ ენტუ ყორყელიშა,
მიპუროხუ ატრიდიქუ,
ვარე ცონა ჯვეშობური,
ვაჩარცხინუ ვართ რიდიქუ,
„ბირცხაშუ ხელაქ ვამაკინდუ,
მუს ვარენო მნატრენდიქუ,
აბანოსუ ქიმლმონჩხოლეს,
ჩქიმი რინქუ ადრე დიქუ,
ეგისტეში მოხვარათუ,
090 ხოჯიცალო მოღვარაფუ.

შეიყვანეს დარბაზში და
 დააწვინეს ოდი ნარზე,
 მარმარილოს ტაბიკია,
 ეძახიან „წასადინარს,“
 შებოლება კანაფისა
 გადაისვრის სასულეთში,
 მობრუნდება და ღრმა ცოდნით
 ბევრ კუზიანს გაასწორებს,
 აჟღერებენ ჩანგებს ამოდ,
 070 თვალს თეთრი რქა მოსწოლია.

ჯირკზე მჯდომელ აგამემონს
 ყელი გამოლადრული აქვს,
 გარე შემო ხეებია
 კენწერომდე აჩხოტილი,
 იქკიდია ძუძუები
 ქსოვილებით მოსალტული,
 ყველა იცის რომლისაა,
 დანაცრულა რაოდენად,
 ოდიმ თვალი მიმოავლო
 080 და მყის იცნო ელხეს მკერდი.

ყანყრატოსკენ გარბის ხელი,
 მოიკუნტა ატრევსის ძე,
 „აღარ მომსდგამს ძველი ძალა,
 ყოფნა ადრე ჩამოფქულა,
 ფრჩხილის ხელას ვერ ველირსე
 რასაც ოდენ ვნატრულობდი,
 აბანოში დაცამბასრა,
 ვისაც შვილნი ვაჩენინე,
 ეგისტორეს მოხმარებით
 090 ხარის მსგავსად ამაბლავლა.

უბაღობა ვეგოსქიდუ
 მენდი მილუ ორესტეშა,
 სი მა მეჩი ქრისეისის
 ჯვეშობური ქულნო ჩხეშა,
 ბრისეისის ვემკომნჭაფუქ,
 შხვა გომკირუდ არძა ხეშა,
 მარა ვორექ ნარგუსელი
 ქვინჯი უმკუკარწახეშა.
 ქრისეისიქ მურენია,
 100 ქოთქვი, ვამანდურენია.

„ვამანჭუა ჩქიმგ შურიშა,
 მორო ბრელი მიზინდუა,
 სი ქორძირინგ უკული რე
 უკუმელაქ გისინთუა,
 მა ელიში გამნარყისუ
 მოხერხ მეტი ისინდუა,
 ოსურიში ფარაქელსგ
 კინი გიგობიზინდუა,
 მარა ღურუ ჟირშა უწის,
 110 გითულირსუ ლიშის ყურწის.

სიკირბიშის მეგორუნდი,
 ტროა თიშენ მოჯალაგე,
 სო განტირე თესხი ჟღამი,
 ჩქიჩქუეფი გოჭალაბე,
 აკა მუჭო დიგარულე,
 დიდას დუდი ოჭყალაფე,
 საწმისეფი მა ეწომძუ,
 რას ფუჯეფი ვოჭვალაფე,
 გეგნოჩამექ ერებამო,
 120 ცუნგეფი დო ჭკვერეფამო.“

არ შერჩებათ სიავენი,
 იმედი მაქვს ორესტის,
 შენ მე მითხარ ძველებური
 თუ აქვს თქო ქრისეისის,
 ბრისეს აღარ გავეკარე,
 დავიხვიე სხვანი ხელზე,
 მაგრამ, აგერ, დავქვესკნელდი
 ფსკერში მიუკარებელში.
 რა არისო ქრისეისიმ, თქვი,
 100 არარას ვემდურები.

„ველარაფრით მოწვდა ჩემს სულს,
 თუმცა ბევრი მათრიაო,
 შენ რომ გნახე იმის შემდეგ
 გამინათდა უკუნით,
 ჰელიოსის შთამომავალს
 შუბი უკეთ მეხერხება,
 გამოფატრულს ცოლისაგან
 ისევ მიგასიკვდილებდი,
 მაგრამ კვდომა ორგ ზის უწევს
 110 ნაძრომიალს ნემსის ყუნწში.

შენ ეძებდი ოქროს საწმისს,
 ტროა მისთვის მოაოხრე,
 შხამს სად იტევ ამოდენას,
 ამოჟლიტე პატარები,
 ნეტავ, როგორ დაიძინებ,
 აწყველინე თავი დედებს,
 მე წინ მიდევს სიბრძნის წიგნი,
 რა მიწველის ფურს ზეციერს,
 წყული ხარ ეთიანად,
 120 ტლუებიო თუ ჰკვიანი.

გენგაჩაკუ ტიოზიებს,
 გენგაჩაკუ ჩალამეფსუ,
 თოლი ქვინჯუა ქუჭირინდუ
 კირდეფსუ ჩქვალამეფსუ,
 ჟინცას ლოლუნს წოლამგ ფურკი,
 ნინას ორზანს ჟღალამეფსუ,
 ორწყე მეურს ენეასი,
 მუმაშუ უფი ალამენსუ.
 ბრელი ლიმაგინატები,
 130 მეულგ ტროაშუ პინატეფი.

ჩილამურქუ ქიგათხოზუ —
 ირფელგ ვარე სიროტილი,
 კინგ გეფალუნს მუჟამ იცინ
 ნოჩეჩეფით გინოთილი,
 კინგ ქიდაშქვანს ფაშატისუ
 ჭაკი ვარყათ ჩინოდილი,
 ქიდირანწყუ ქალაქეფი
 ასე კუჩხით ჩქიროთილი.
 უმოს ქვინჯის გუმანგენსუ,
 140 აგაგეფქუ ქუმაგესუ.

იაზონსუ გაზღვარზღვუნა
 არგონავტი მაყალეფი,
 ქიტონეფი სო იპალუ,
 გევტყვიცანაკაკალეფი,
 თენა ხოლო ღოზეფი რე,
 რენა ფალო ტარკალეფი,
 სინჯას დუდშა გუმუკინსუ,
 სო რე ქვიჩა ბზაკალეფი,
 თაქ გამალეთ ვეჭულინე,
 150 თაქ მუთუნე ვეფულინე.

გადაევლო ტრიალ მინდვრებს,
 გადაევლო ჭაობნარებს,
 თვალი ფსკრამდე ჩაადევნა
 ეშვებიან ხრამეულებს,
 ზეცას მურავს კვამლეული,
 ენას აბზენს შხამიანებს,
 ხედავს მიდის ენეასი,
 ტანს უსველებს მამის ოფლი,
 მრავალ ომში გამოვლილი
 130 მიაქვს ტროის პინატები.

თვალში ცრემლი მოეძალა —
 ჯერეთ ყოვლი არ მოსრილა,
 კვლავ აყვავდეს როს იქნება
 ახლა ფერფლით დათოვლილი,
 კვლავ გააჩენს ფაშატს ჭაკი
 ვაყასაგან დანაგრილი,
 ჩამწკრივდება ქალაქები,
 ეხლა ფეხით გათელილი.
 მეტ სიღრმეებს გაუსწორებს,
 140 აჩრდილები მოაგნებენ.

იაზონს გარს ეხვევიან
 არგო გემის მეგობრები,
 სადღა არის ქიტონები,
 დგანან კაკლის ამარანი,
 ესენიც ხომ ხაზებია,
 მთლად ტიტვლებად დაშთენილან,
 სიძეს თავი დაუხრია,
 სადღაა ბზა გაფურჩქნილი,
 აქ ყ ასიდად ვერ იკოჭლებ,
 150 აქ დამალავ ველარათერს.

„ოხლასქირგ მუშენ ცვილი
 სი მართალო ორჯოყონი,
 აკასანდაღ მორსქილადუ,
 ღორონთის უჩქ მუ რჯოხონი,
 დოშანქარე, ჰელიოსიშგ
 მინდორეფი მუჭო ხონი,
 მიქ თქუ თქვანი გერგეზობა,
 რეთუ ცვაში უჯერღვონი,“
 სქუალეფიშგ ზისხირგ ფუნსუ
 160 დო წყურგილო ელაცუნსუ.

გოსქილადე ორფეოსიშგ
 არფა ფსუა ჩანაფილი,
 ბრელსუ აფუ ხარეფიშა
 დუდი მითოჩანაფილი,
 „დოცაფულეთ მუაჩქიმი
 სამოგვიროთ ჭანაფილი,
 უკოჩანეს მუ მორკითხა
 უფალგ გინორჩქვანაფილი.
 გემიცოთი თი სანდალი,
 170 კუჩხუჩაფლეთ იტანტალი!“

ვო, ქირონი, სორექ, აკა,
 სქანგ კიდირი ქუმომქიშე,
 ბრელგ ეცადი, მარა მეტი
 დორსქილადუ უოჭიშე,
 ჰერაკლე დო აქილევსი
 იძირენა გინაჯინშე,
 არამხუტუ მიწონებუ
 თენეფიში ჭიჭე ჟიშე,
 არძა გუმოლურჯოლაფე,
 180 უკულგ ძირი მუჭო ბლაფე.

„ცოლისძმა რად მოაკვდინე,
ოყლაყო შენ უტყუარად,
სანდალილა შეგჩენია,
ღმერთმა უწყის რაღა გქვია,
ამოშაქრე, ჰელიოსის
მინდვრები ვით გადახანი,
ვინ თქვა თქვენი დევგმირობა,
შუბლის ძარღვი გაგწყდომიათ,
მოდულს სისხლი შვილებისა
160 და რუებად ჩამოუღის.

გაჭედილა ორფეოსის
არფრა ფრთებით მოკაზმული,
გაუჩრია მრავალს თავი
ხორცწართმეულ ლაჯებს შიგან.
„აგიქნიათ მამაჩქიმი
სამოყრისოდ მოხმობილი,
უჯილაგოს რა მოგკითხო,
მალალ ღმერთის დამვიწყებელს.
მოიშვლიპე ის სანდალი
170 და ფეხშიშვლად იტანტალე.

ჰეი, ქირონ, სად ხარ ნეტავ,
შენი მკერდი მომისწრაფე,
ბევრს ეცადე, მაგრამ მეტი
დაგრჩენია უხერხემლოდ,
ჰერაკლე და აქილევსი
ჩანან გადასახედიდან,
არამხუტუ მეგულემა
ამათთაგან ცოტა ზემოთ,
ყველა გადამაკოცნინე,
180 მერე ნახე ვით ვთამაშობ.

ქუმოჭვირთუ კენტავრქუ დო
ოში გვალა გოჭუმინუ,
ქეწურულუ ბორიფესუ,
პელაგონი გოჩუმინუ,
მინშა წყარი ქუმლუშუმუ,
ჭვიშტარეფი ქოჩუ მინუ,
ჯიხვალი რე ლაგუჯია
პერაკლეშა ოჯუმინუ.
„სი არგოშე გუმორთინი,
190 კოჩანათ რექ გუმორთვილი!

კოჩანობაქ გამაღალუ
პრომეთეში ხუნჯიშენი,
სი ვარენო ზევსიშგარწივს
საგანეფი მუჭიშენი,
სი ვარენო ეშაუნწყი
გერეს ლისმარგ ხუჯიშენი,
სი ვარენო მორსხა მეჩი
თოლიშენ დო ცუჯიშენი.
ოსტატიში, აჰა, მარდი,
200 ვაპოფერუქ ტყურათ ნარდი.

გორესუ დო ვემიაგორეს
სოვრეთინი აქილევსშა,
მინილესუ კარეფიშა
ბრელი რაზათ ნაკილევშა,
მუთუნქ ვამახვარებესუ
თოლეფიში კვაკვილევშა,
ვარდა მუ რე მითხუედუ
ცოდათ დუდი გაგილევშა.
გოლესუ დო გოჭვართესუ,
210 ბრელი მეხი დოჩვარტესუ.

მოსულსწრაფდა კენტავრი და
 გააწივლა მთა ათასი,
 გადაუსწრო ქარტეხილებს,
 გადაცურა პელაგონი,
 ზოგჯერ ასვა წყაროს წყალი,
 ხან ჭვიშტარით დააპურა,
 გაბერილი არის აბგა
 ჰერაკლესთან წასაღები.
 შენ არგოდან რომ ჩამოხველ,
 190 ავსებულნი ხარ კაცობით.

შენ კაცობამ აგამაღლა
 პრომეთეის ხუნდის გამო,
 შენ არ არის ზევსის არწივს
 მიუსწრაფე ისრიონი,
 შენ არ არის ამოაძრე
 გმირს ლურსმანი მკერდისაგან,
 განა შენ არ უსაშველე
 მზერისა და სმენისაგან.
 აჰა, მაღლი ოსტატისა,
 200 ტყვილად აღარ გამიზრდიხარ.

ეძებეს და ვერსად ჰპოვეს
 აქილევსი ლიგრიონი,
 გაიარეს კარებები
 ბევრი რაზით დაკლიტული,
 ვერაფერი უსაშველეს
 თვალს წირპლებით ამოგლესილს,
 ანდა კიდევ რას მოსთხოვდი
 ცოდვით თავებ დაბალთულებს.
 გავარდნენ და გაისალტნენ,
 210 დაცალეწეს ბევრი მეხი.

თაქ რენია არამხუტუ დო
კენტავრქუ ქოკიდირუ,
ჯაიასუ გითოხენა ნოყღ
ვარჩქუ მოკიდირუ,
ჟირჯ ვეჩინუ, მასმა ქორი,
არწივიში ნაკიბირუ,
„მერთი, მარდი გინაგია“,
უჰამაშო ქათიბირუ.
დუდ მუკუქუ მორდიაშა,
220 გური აფუ ორგიაშა.

„ულურალო მიგორჩქუდინ,
ვაიკვენო თაქი ვორექ,
ფანავიში ტკილეფწკმა
ქუააღეფსუ ვაგივორექ,
მოცქულეფი მომშქუ ზევსიქ,
კირცხალუას ფხვადი ყორექ,
მენცარ ვორდინ მიჩქუდუ დო
მოგონუდუ ვამიბლორექ,
დასქუაში დარსხებული,
230 ცაშა ვორექ გასხებული.

ჩამირცხინუ ბორკილი დო
ჩამირცხინუ ჭკადუეფი,
მარა უკულჯ დიმაზირუ
სუმშა მეტი ჭყადუეფი,
მიკენიშა დობღერლუნა,
ქუგომცენაკატუეფი,
„კირიბიში წეკითხია“,
ზისხირითი ნარტუეფი.
გებძიცა დო გობღვარანქუ,
240 დიფა ჯიშტის მოფხარანქუ.

„აქარისო არამხუტუ“
და კენტავრი შედგა ყალყზე,
ხე-ჯაიას ძირას სხედან,
არ ჩანს ტოტი ხელსაწვდომად,
ორი ვერ ცნო, მესამე კი,
არწივისგან დანაფლეთი,
მიდი, მადლი მიაგეო,
უამესად წაიმღერა,
თავს მიადებს ნათლიმამას
220 და ორგიას მიესწრაფვის.

უსიკვდილო რომ გეგონე,
აღარ გიკვირს აქ რომ გხვდები,
ტინის კლდეზე ფანავისა,
ლოდებზე რომ აღარ ვდგავარ,
მიგ ზავნიდა ზევსი მაცნეს,
სეტყვას დავხვდი ბორესავით,
მეგონა რომ ბრძენი ვიყავ,
მოვტყუელები რას მეგონა,
ნააზატებს დის შვილისგან,
230 მერგო ცაში გასესხება.

მომაშორა ბორკილები
და მჭედლებიც მომაშორა,
თუმცა მერე დაგროვდება
სამჯერ მეტი ამოწყდომა,
მიკენს გამაქანებენ და
კატები დამესევა,
წაიკითხე კირბი შიო,
დალბობილი სისხლისაგან,
გავიცინებ დავიბლავლებ,
240 ჯიშტს მოკვალავ ნადვერდლების.

დუდის რგოლფეს მინჭირანა,
 კუჩხშა ნორცხვას ეთომრღვანა,
 „კირიბიში წეკითხია“,
 კუჩხშე დიხას ეთომღანა,
 სი ირფელი გიჩქუნია,
 ვეცურა დო ვესომხანა,
 შურსუ გეშაბწკიტონუნა,
 მუთუნვარსუ გეწომღანა.
 ბჟა ცურუშა ვემიჩინე
 250 დო ურუმშა ვენიჯინე.

ინჭაშა რაქ ენულირი,
 თავრე ძირუნქ ირფელეფსუ,
 მორთი, გოჩინებაფუა
 ჭუმენერი კირბელეფსუ,
 ენა ბუდა შაკია რე,
 მასქურცალო დირქელენსუ,
 ირიათონს ქენინჯირუ
 დო ზლოდიშო მირკელენსუ,
 ენა — ქრისტე მეურს ეკე,
 260 ა, ნანდული ჰომო ეკე!“

II. 9. ირიათონი

**ოდოია ორწყე გოღას,
 დუძახუნა გოღგოთასუ,
 ჭითა დინა ორისინანს,
 გეგონებუ ორქო თასუ,
 ეპონიღ რე ვერესჯ ჯვარი,
 გეჭკადილი ოკო რდასუ,
 ასე შიდგას ოძირანა
 ბორჯეფიში ეკორთასუ,
 მთურს ხატი გეღანიში,
 010 დღა ანთასი ჭყ ხანიში.**

თავზე რგოლებს მომიჭერენ,
 ქვეშ ნაკვერცხალს დამიგებენ,
 წაიკითხე კირბიშიო,
 ფეხქვეშ მიწას ამაცლიან,
 შენ უწყიო ყოველივე,
 ნუ ითმენ და ნურც ტინგიცობ,
 ხორციდან სულს ამომხდიან,
 წამართმევენ ველარაფერს,
 მზეს ვერ მისცემ უცოდინარს
 250 და ურუმიც გადირევა.

ჩასული ხარ თურმე ჭაში,
 აქ იხილავ ყოველივეს,
 მოიწიე და გაგაცნობ
 აწ მოსასვლელ კირბისელებს,
 ეგი ბუდა შაკიაა,
 მასქურივით დაიქროლებს,
 მარადისში დავანდება
 და ხალხისთვის ინაკლულებს,
 ეგი — ქრისტე მიდის ზევით —
 260 ა, ნამღვილი ჰომო ეკე!

II. 9. ირიათონი

**ოდოია სედავს გორას,
 გოლგოთას რომ შეარქმევენ,
 აყალოა ყვითლდ ღუის,
 გეგონება თქრო ყრია,
 აღმართულა დიდი ჯვარი,
 დაჭედილი უნდა იყოს
 ახლა ვისაც ანახებენ
 ბორჯალების შესაყართან,
 მოდის სატი ზეგინდელი,
 010 დღე ათასი საკმაო სნის.**

სინჩხე გარზუ თაკარია,
ნიტე ჭუა დაბადდანი,
ჭარუ: „მაფა ვორეჟია“,
ძირუნს: მალას განარდდანი,
გეჭკადილი კოჩიშე ღურა
ოკო წგანჯშა განადდანი,
ჭვირთუნა დო ქიმიოკუსანს:
„ელი, ლამა საბაქთანია“,
უფალს ჟინცა დოუკილე,
020 ღურათ ღურუ დოუცვილე.

მელე-მთლე ელურენა
გეჭკადილეფ ჯგარეფიშა,
ჩე ნოჭკერი ეთაკირნა
ზისნირელი ხარეფიშა,
შუროთ ვეგლეფაჩუნა
ოსურეფიშე ჭყალეფიშა,
გართ ღურუშა თშქურენა,
გართი — ჟინცაშე ჭყალეფიშა.
სიცოდილი ვოურჩქედეს,
030 ირი ქანა გოურჩუდეს.

ვეტალენდეს ცირასქუას
კართე უგულანძღაფუთ,
გადუტებნა დოკვანწილი
შარა უკუბანძღაფუთ,
გადუტებნა მართალკოჩი
გური ულუწყანწყაფუთ,
ეკიძირეს გოჭყაფილიშ
დობადონა სანწყაფუთ.
ლისმარეფსჲ თეშე ცურენა,
040 ითამ თოფურ ეშურენა.

სიცხე-პაპანაქებაა,
 ნეტავ ტკივილს იკმარებდნენ,
 „მეფე ვართ“, აწერია,
 ნახვას მალე დაინანონ,
 დაღურსმული კაცის კვდომა
 უნდა ზუსტად გაასრულონ,
 დაშუბავენ, დაიკვნესებს,
 „ელი, ლამა საბაქთანნი?“
 უფალს ზეცა გადუკეტავს,
 020 კვდომა კვდომით დაუთრგუნავს.

აქეთ-იქით შესდგომიან
 ჯვარზე მიჭედებულები,
 თეთრი ნაჭრით შეუმოსავთ
 გასისხლული ბარჯაყები,
 აღარაფრად დაგიდევენ
 დიაცების წყევლა-კრულვას,
 აღარც სიკვდილს ეშიშვიან,
 აღარც ჭკალებს ზენაარულს
 არ იცოდნენ შებრალება,
 030 ცა და ხმელი გაატყავს.

არ ტოვებდნენ სადმე ქალწულს
 უბე-კალთა შეუბილწველს,
 არ ტოვებდნენ კეთილ შარას
 მათებურად აუბურდველს,
 არ ტოვებდნენ უცოდველ კაცს
 მართალ გულის აუტკივრად,
 მოიძულეს გამჩენელის
 საწუთრისო საგემოვნო.
 ისე მზერენ სამჭვალისებს
 040 ვითომ თაფლში ცურაობენ.

თიში ფირქის კითხულენა,
„თქვანი ჭუათ ბღურუქია,
ურჩქინჯალათ გოჭირუდეს,
მუ ქიპინას ცურუქია?!
თქვანი სინჩხე სინჩხე მაფუ,
დობსქუ თქვანი ჩხურუქია,
ამარ, ჩქიმდათ მალეპურთს
თოლიში გიმოწკურუქია.“

050 ლისპარეფი იქექებუ,
თის ვარიდა სი გერგებუ.

გაბორებუ ჟირინოლო,
ლისპარეფი გავარდებუ,
მითირასუნ თკო მარა,
გოფშა თუთას ვარმართებუ,
ექი-აქო გუგონებნან
არძა სიტყვა გამართებუ,
„ნტერი ქიცოროფეთია,
ირი ჭუა ამარ თებუ.

060 კურნიში ჯუნას ლამენა დო
ჯარიში კათა ჟღამენა დო

კამათელი ისარჭალუ,
გგერი დუდშე მიღვარკალუ,
სვათა-სვალე თსურეფიშე
გურს ჩილაპურ იგვარგვალუ.
თენეფსუ რე წილუნდესუ,
თმანესუ სვილუნდესუ,
ჟითუოლო ცვილირეფსუ
უკულ სამუთ ცვილუნდესუ.
მუ ქექე რე ლისპარეფი,

070 ნიტე თრდას სისპარეფი.

050 იმის ფიქრებს კითხულობენ
 „პეკლები თქვენი სიკვდილითო,
 უვიცობით დაგმართნიათ,
 რა იღონოს უმწიფარმა?!
 თქვენი სიცხით ვისიცხები,
 თქვენს სიცივით ვიშაშრები,
 აგერ, ჩემსკენ მოისწრაფის
 თვალთა შუქის დამგსებელი.“
 მსუბუქდება სამსჭვალეები,
 მას თუ არა შენ დაგატკობს.

060 იროვ გამოშტერებულა
 ვარდად იქცნენ სამსჭვალეები,
 სავსე მთვარეს სურს მოქთევა,
 მაგრამ ველარ მოქცეულა,
 აქა-იქ რომ ყური ჰკიდეს
 ყველა სიტყვა ახდენილა,
 „მტერი იყოს გიყვებარდეთო“,
 ჰა, სრულდება ყოვლი წყლული,
 ფეხზე კოცნას ლამობენ და
 ჭარისკაცნო ბრაზობენ და

070 ინაჭება კამათელი,
 გველი ქალას განეშორა,
 ერთი მართო დედაკაცთა
 გულში ცრემლი მოთუნთუნებს.
 ამათ იყო რომ კაფავდნენ,
 რომ ამწყვდეგდნენ ბანაგებში,
 ზეზეურად აღსრულებულთ
 მერმე დანით დაცაკლავდნენ.
 რა მჩატეა სამსჭვალეები,
 სიზმრად იყოს ნეტავ ყოვლი.

„ღორთონთში უკულ დიდა რე
 ირკოჩიში უწკონდაშეში,
 ქანაში ნერჩი თინა რე,
 სინთე უთინეთ დღას ვეში.
 რინა დო ღურაშ წყურგილი,
 თიშ კიდირიში ბჟაშე შვი,
 ირფელი გურიით პირჩქილე,
 მურე სანდობა გაშეშქვი?!
 თსურსუ მარდი გინაგი,
 ეგება გირსხას თინაქი!

080

თის ტყობუ რჩქინა ნანდული
 ღორთონთიქ მუდგა ქიპინუ,
 სარანჯშე დგინდგი სეჭერუ,
 სანთელთ გილაქიპინუ,
 ცუნგა გილუდუ ცუჯეფი,
 ჟინიშო გოგირსიპინუ,
 ცვერე გილუდუ თოლეფი,
 ცხადიშო გოგირცხიპინუ.
 ირიში ჯინჯი თინა რე,
 ღორთონთში გინათინა რე.

090

გიცორდას დიდა პუნონა, —
 დაჩხირი ელიებური,
 თინა რე სქანი ინჭა დო
 თღვარღვაია ყებური.
 რკიაფით ეგორჩქინუ დო
 სგამათუ სუკი გექური,
 პატი ქოცი დო ღორთონთშე
 დღას გამორსვადუ ლეკური.
 ცოროფა მიდგაქ მიეფუ,
 მუთუნი ვეპატიებუ.

100

„მაცხოვრის შექმდეგ დედაა
 ყველაზე უსპეტაკესი,
 საწუთროს ლიბო ის არის,
 უშისოთ ნათელს ვერ ჰპოვებ,
 ყოფნის და კვდომის ბინული,
 იმის მკერდიდან ინებუ,
 ყველაკა გულით ისმინე,
 გულისყურს რისთვის ანელეებ?!
 მადლი მიაგე დედაკაცს,
 080 იქნებ მან გადაგარჩინოს.

ის მალავს ცოდნას ჭეშმარიტს
 უფალმა რაიც მოიღო,
 ფიჭის დინდგელი მოფნიკა
 და ჩამოქერწა სანთლებად,
 ყურები გქონდა დახშული,
 უფლისთვის გაგიცხოველა,
 თვალები გქონდა ბრმობილი,
 ცხადისთვის აგისინათა.
 ის არის ფესვი ყოველთა,
 090 უფლისგან გარანდულია.

გიყვარდეს დედა მოხრილი,
 ცეცხლი შრეტილი გიზგიზა,
 შენი ჭა მხოლოდ იგია,
 გაჩაღებული კერია.
 კიფილით გაუჩენისარ,
 აღმართი ლოცვით აღიე,
 პატივი ეცი და ყვთისგან
 სმალი არასდროს მოგხვდება.
 ვინც ჩირად აგდებს სიყვარულს,
 100 არარა მიეტევაება.

ჩილით თიშნერთ გიყორდას,
 მუშენდა ჭუმე დიდა რე,
 გეპკურსუ ბორჯი ჭიჭე დო
 ირი შურდგუმაშ სქიდა რე,
 ტან ქედუცუნე თინასუ,
 უოსურეთუ შქვიდა რე,
 გეკოჩანებუქ ნონტყელი,
 ჩქვალა დო ქვარა გიდარე.
 კვარჩხი მორჯგვიშე მინირთუქ,
 110 მხეცი კირიბო გინირთუქ.

დიდა დო ჩილი განძი რე
 ქანაში მათანაფალი,
 ღორთონთიშ უკულ — თინეფი
 სქან რინიშ მართინაფალი,
 თინეფ რე სქანი თხვაძე,
 სარანჯი მინანჭყაფალი,
 ქიმენდობარი თსურსუ,
 მეჭყორდუ გილაძეგაბალი.
 120 შხვანერთ ართო ლაგვა რექ,
 ღურუშო გილასაქვარენქ!

ორწყე: ტანკუნტა კათასუ,
 თშეშამსუ დო ქორსასუ,
 მინაჩაბახნა ჟირხოლო
 ნანაია დო ნოსასუ,
 მუნეფ ფაღურო ზოჯუნა,
 თსურქ სოხანე ქოსასუ,
 მუნეთ წუწელსუ ტკაბუნა,
 თსურქ ჩილაძურ მორსასუ.
 130 ითამ სქუალეფ ვარენა,
 დაჩხირშა მიაზარენა,

ცოლიც იმგვარად გიყვარდეს,
 რადგან დედაა სვალადან,
 გაიფლის უაში ცოტა და
 ყოველ სულდგმულის შველაა.
 დაჰყევი იმის ბუნებას,
 უქალოდ სრული სრჩობაა,
 ტყიური კაცად იქცევი,
 მსეცი და მუცელ გოდორა.
 ავი სიეთით აღივსო,
 110 გულმსეცი კრავად მიიქცე.

დედა და ცოლი განძია
 გამნათებელი ქვეყნისა,
 უფლის შემდგომად ისინი
 შენი ცხოვრების სვეტია.
 გახლაგან შენი ტაძარი,
 თაფლუჭი მოსახილველი,
 მიენდე ქალის ბუნებას,
 შეწყდება ფუკჭი ხეტება.
 სხვგაფრით ლონდრე ხარ ერვიან
 120 სიკვდილისათვის ფარეშობ.

ხედავს: ტანმოკლე ხალხია,
 ულვაშიანი და ქოსა,
 თრიფე ფეხით თელავენ
 გამჩენელსა და ძალუას,
 თაგად მორჭმული არიან,
 ქალები წმენდენ იატაკს,
 თაგად ზედაშეს წრუბავენ,
 ცრემლით ქსელავენ ქალები.
 ვითომ ნაშობი არ იყვნენ,
 130 ცეცხლისკენ მიაცილებენ,

კიდირეფიში ოჭგალო,
 კართეში ოხირთკალო,
 ჩენჯალეფიში ტანიში
 დიფათუ ოღირთკალო,
 ლეჩქვი ცუცნაკით აჭკუმუ,
 თუმა რე გიშასთკალო,
 სელეფი იტუტალეზუ
 ფურკიში გიშაბორკალო.
 ზისხირელ თოლით თექ მუფი,
 140 იჩაბახუნა ჩექმეფი.

ორწყე: ღერძესუ გართუნა
 ძუძუეფი დო ხართუ,
 თუმა იქვარე შქიორა,
 თოლი ირზამუ ჯღარითუ,
 რე ჩინოდუა ფუჯიში
 ლაკარტითუ დო ჯღვალითუ,
 ტორთონჯის ფსუა მეტახუ
 ოჭნახი ოჭყანჭყალითუ.
 ჰაგას ქუდუჭყაფ ღინტორი,
 150 ტიოზია რე შინდორი.

ორწყე: ღორთონთმა მებოგუნ
 დიდა ჰანანიშ ბოგა რე,
 ორწყე: ღორთონთის უკებუნ
 მედეა მამიშ კოკა რე,
 ხეს უფინუანს, „მორთია“,
 კინ თენეფიში მოგვარე,
 კირდეშე გინმოცენანინ
 სახელთ „დიდამთკა რე.“
 ჩილაპურქ დიჭყუ ტკურტკინი,
 160 რე ფსუალეფიშ სურთქინი.

დასანაცრავად ძუძუთა,
დასადაგავად კალთების,
აღვათა მსგავსი ტანების
გენით დასასრუკავად,
ტური ლუესით ეღრღნება,
თმა არის გადასაპარსი,
სელები ფერფლად ქცეულა
კვამლისგან შესაბორკავად.
სისხლიან მზერით იქ მიდი,
140 ზედ შესდგომიან ჩექმებით.

სედავს: სვეტს შემოვლებიან
ძუძუებით და ლაჯებით,
თმა იტალღება შრიალა,
თვალი ითება სიღურჯით,
ფურების დაგრილებაა
ლაკარტითა და ნესტარით,
მტრედს ფრთენი ჩამომსხვრევია
დასაწნესავი საწნახლით.
ქარს დაუწყია ღლაბუცი,
150 წინ მინდორია ტრიალი.

სედავს: უფალთან შეხიდულს
დედა ჰანანის ბონდია,
სედავს: უფალს რომ უჭირავს
მედუ მაშიდის კოკაა,
სელს უქნევს „აქეთ მოდიო“,
ისევ იმათი ჯილაგის,
რომ მიფრინავენ კლდეთაგან,
სახელად „დედამოკაა“.
ცრემლი წამოვა ნიაღვრად,
160 არის ფათქუნი ფრთებისა.

გემი მიჭვირთუ გენწყილო,
 აფრა მეთხოზუ აფრასუ,
 ანძაშა ქუგლუხუნუნა
 მაჭირხოლეფი ცაშფრასუ,
 გვერსუ დუთირუ ისარე,
 გეიშაზგილატე კაბრასუ,
 ოდი ქაჩამუ კითისუ,
 ვაძირუნს მუში ძაბრასუ.
 კინი ფიქრისუ დინტყოლუ
 170 დო ელხეთ ქიმინიკოლუ.

**ტროაშა ქიმპაზარენა
 ოჯგანჯგაია ურეპით,
 სეშე ვამტენდუ ატრიდინ, —
 ამბეფი თევრენც ურენით,
 „ირფელსუ გოფაჩუნსია,
 მიშენითუ დო მუნერით,“
 დუს ითხილანდუ უმოსო
 ეკოცუმილი ქურეფით,
 რაგადი უჩქე ქანაში,
 180 გარე მახანჯალღ ქანაში.**

ქრისე რე ჩქინი კოკია,
 თშ სტადიონი შვითიშა,
 თხვამე თექ რენ, უჯგუში
 გეცი ვეპერთდა კინ თიშა,
 თექ დომგურუაფ ფურინი
 ფსუატახილი ჩიტისა,
 იშენით მუთუნჯ ვამსხუნუდ
 მურიცხეფიში ჭვიტინშა.
 ღორონთეფიში თხვინჯუს,
 190 ჟარნეჩი კილე დობდინჩუნს.

გემები მწყობრად ილტვიან,
 აფრას აფრები მიჰყვება,
 ანძებზე დამწკრივებულან
 მერცხლები ზეცისფერანი,
 გველს შეუცვლია პერანგი,
 გამომსხლტარია კანისგან,
 ცერს უკბენს ოდი-ოდოი,
 ვერ ხედავს თავის დედაკაცს.
 კვლავ ჩაეფლობა ფიქრებში
 170 და ელხეც მოხმაურდება.

**ტრთაში მომაცილებენ
 მოფაძვალეზულ ურემით,
 რომ არ მიშეებდა ატრიტი, —
 იქაურელი ამბები თ,
 „ზადაუნსნისო ყველაფერს,
 ვისმიერთ დბა რაგვართ“,
 თავს იზღუდავდა მეტადრე,
 მიწამორღვეულ ქუსლებით,
 იცის ლაყობობა მსხვილ-მსხვილი,
 180 ქვეყნის დამქცევი არ არის.**

**ქრისუა ჩვენი კუნძული
 შვიდასი სტადიონისა,
 იქ ტაძარია იმაზე
 ვერსად იხილავ უკეთესს,
 იქ მისწავლია აფრენა
 ფრთამომტვრეული ჩიტისთვის,
 მაინც არაფერს მერჩივნა
 ჭვრეტა შორეულ მთიების.
 ღმერთების საბრძანებელში,
 190 გამქაჩავს მკლავი ორმოცი.**

ბრწიანქვ, „ვორექ ქურუმი,
 თქვა ფინი გოჭყორელეფი,
 ძიცათ ღურუნა არწორო,
 გემკომკვარჩესუ სელეფი,
 მიკენელეფი ცოფენა,
 ჭე ქახოლუდეს ჩელეფი,
 „აგამეპნონშო რდასია
 ბეული-ქურჩელეფი“,
 შურიგე, გამაქადაგა,
 200 სი რძირი თიში მათაგა.

პოდო, დობილით ჟარნეჩშა
 ართი დღა-სერიშე გონჭასგ,
 ჰერაკლეს ირო უხვა ცუნდუნ,
 სი მოთხოზუდი ხონჭკასგ,
 მარას მორლურდუ უკული,
 ჰიპნოსი თოლუფსგ კონჭანსგ,
 ვორწყექ: დოფსქიდი სქანითუ,
 მოჭოთუ ქანაშე გოჭყასგ.
 ღურსუ დო კირბის რკითხულე,
 210 სეშა სელეფი მინდლულე.

ცვა გონით გიდ კუნთხუთი,
 კურსიში კითი მაჟირა —
 ამაღალეებაშ სუკია,
 ბირა-კვარკვანტით ნაზირა,
 აპარი სქანი ინანა,
 ღურაშო ვეპინაზირა,
 ვაწონენქ გიმილ ღუმუსუ,
 ბრელი ჭუაში მაძირა,
 აპარ კიდირი ბაბაცო,
 220 გური მითინშა ვაგაცო.

200 ვწივი, „ქურუმი გახლავარ,
 თქვე ზენა გაწყრომილებო“,
 სიცილით იჭაჭებიან,
 გადამიგრიხეს ხელები,
 ყოფილან მიკენელები,
 ახლდათ თეთრონი საკმაოდ,
 „აგამეშნონის იყოსო
 კოკრები გაუშლელები“,
 ნუ მაქადაგებ, გენუკვი,
 შენ გპოვე მისი სადარი.

210 ჰოდა, მოვკალით თრმოცჯერ
 ერთი დღე-ღამის წვდომაზე,
 ჰერაკლეს ჰყავდა ახლები,
 შენ ერთით იმწყურვალედი,
 მერე სრულ კვირას გეძინა,
 ჰიზნოზი თვალებს გმანავდა,
 ვხედავ: მოვშუშდი შენითგან,
 როგორც სამყაროს შექმნისას.
 გძინავს და გარჩევ კირიბიშს,
 ხელები დნება ხელებში.

220 შუბლი გაქვს კუთხით გონით,
 მეორე თითი ფენისა –
 ზეამაღლების ბორცვია,
 სიმღერა-ცეკვით ნაკრები,
 აგერ ვარ შენი ინანა,
 ნუ ფიქრობ მოკვდინებაზე,
 ღოქს აღარ მწუნობ გაცხენვლს,
 მნახველს მრავალი კირთების,
 აგერა მკერდი ბამბისა,
 გულს ველარავის მიაპყრობ.

შარეფი გელუ გორგოთა,
 ულიებუ დო ბანძლილი,
 ცირეფი გიგასოფუნა
 რინა დო კართე ლანძლირი,
 მა შორშე მიგოყიყინა
 შური დო გური წყანწყილი,
 ორჩინუს დობშაყარანა
 ქვიშონას თუთა ქა ნწყვილი.
 სი მუთუნიშე ვენარდა,
 230 ჩიება რობუს ვენარდვა!

ბოშეფი გაში არძა დო
 აკა ვეცუაფ ჩქიშიშე,
 ბალმაშ ნოცელსუ გირჩანა,
 გოკონდა წყარსუ ქიშიშე,
 სვაპარდის ჯაშე თოლუნა,
 ინა ველობე ჭინიშე,
 დაჩხირს ნორჩსვაშე ორზანა,
 ვართ მარწკინიაშე რწკინიშე.
 მა ქუვაცუნუქ ქირეფსუ,
 240 სი დოსქიდუქუ ბირეფსუ.

ირფელ გინირთუ ნოჩეჩო,
 დოსქიდუ აკა თი ბირა,
 გეგნიფურცელუ წანეფი,
 ლიმათუ გილნაკიბირა,
 ქიმშენთხორუნა ქვიშასუ
 დღალეფი გილნატკიბირა,
 სვალახე სქანი ელხესუ
 შურიშე ცასოცშა მიკირა.
 მუ რე მარჩქილე დანჩალი?!
 250 მუ რე მათომუ ქვანჯალი?!

გზები მოგელის გნიასა,
 უსასრულო და ბურდული,
 ასულნი შემოგხვევია
 ყოთნა და კალთა შერყვნილი,
 მე შორეთიდან შეგნატრი,
 სული და გული გვეშული,
 ჟამს სიბურისას შეცაგყერის
 ქვიშრობში მთვარის ნორჩი რქა.
 შენ ნურაფერზე ინაღვლი,
 230 ნათქვამს უფსკრულში ნუ დანთქავ!

ბე გეყოლება ყველა და
 ჩემგან ერთიც არ იქნება,
 ფეხქვეშ გიგებენ ჰალმის რტოს,
 გინდა წყალდაწყალ ვიდოდუ,
 სომალდს ხეთაგან ლარაგენ,
 იმას წკნელისგან ვერ მოწნავ,
 ცეცხლს ნაკვერჩხლისგან აგზნებენ,
 და არა — ციცინათელით.
 მე ქორებს დაგემგზავრები,
 240 შენ კი ჰანგებში დარჩები.

ფერფლად იქცევა ყოველი,
 დარჩება მხოლოდ ის ჰანგი,
 წლეები გადიფურცლება
 თმებით დაკბილულები,
 მიემარსება ქვიშნარებს
 დღეები გამონაცერი,
 მარტო შენს ელხეს ერთადერთს
 სულის ნაჭერში შეისვევ.
 რაა ხმაური რომ მესმის?!
 250 რაა მელანდვის მიმოსვლა?!

მუნაფა ეკმიკვარკვაშუ,
 მუჭოთ ჩხორთფა დრაკონი,
 სი მუთუნიშე ვაზურდა,
 ჭარას სვიცაფა ვაკონი,
 თხვამეშ კარსუ გუგონჯა,
 ქუმოცენს ქანა ჭაკონი,
 ქუა დოსქიდუ ქუათუ,
 ჯა იცუაფუ ჯა კონი.
 სვალახე სი რე დითირი,
 ელხექ გითირუ თი თირი.

260

II. 10. რამზესი

„გოხინწესუ ფართო ზღვაშა
 ნიში, გემი დო ხვამარდუ,
 წყარსუ გილერსიორუნანგ
 ადრე დღახუშე მოხვამა რდუ,
 წოხლე შარა ხიორია
 აბრაგალას დუხაბანდუ,
 ათეჯგურა ძალ-კიდირი
 ამდლა რენდა, გოლა ვარდუ.“
 აქლემეფი იჩოქუნა,
 010 ბჟაშე ოხვამეს დიჯორგუნა.

„ინეფე მითინს ვედენდენა
 იყურშუნა ფიორდესსუ,
 დუდმანჯღვერო ლოკი ცუნა,
 ატარიას გიორდესსუ,
 ზვიგენს წყარსუ ქირცონუნსუ,
 შარდენი რე დიორდესსუ,
 დელფინგ გეუხანტ აფრაშა დო
 მუჭო ირკოს მიცორდესსუ!
 მუნაფაშე მეხის ცოფრენს,
 020 ვით წანარე გილაკობრენს.

ღრუბლები მოიგრაგნება,
 როგორც ცხრაკეცი დრაკონი,
 შენ ნურაფერზე შედრკები,
 განგებას კრტენა არ შევლის.
 განგაღებ კარებს ტაძრისას,
 მოჯარდეს სრული ჭაკეთი,
 ქვა კვლავ დაშთება ქვა ყუმად,
 ხე იგივე ხე იქნება.
 მარტოკა შენდა შეცვლილხარ,
 260 ელხემ მოთოვა ის თოვლი.

II. 10. რამზესი

„წაულალავთ გაშლილი ზღვით
 ნავი, გემი და ხომალდი,
 წყალში რომ დასრიალებენ,
 ადრე იყვნენ მოლოცვები,
 წინათ გზები სანაოსნო
 აბრაგობას დაუბურდავს,
 ამისთანა ძალ-ჭიდილი,
 დღეს თუ არის, გუშინ — არა“
 აქლემები იჩოქებენ,
 010 მზის ტაძარში მორეკილი.

განა ვინმეს დაინდობენ,
 ფიორდებში იმალვიან,
 ლოკი არის მესვეური,
 ობლობაში გამოზრდილი,
 წყალში ქერცლავს მამალ ზვიგენს,
 შავარდენი არის ჯერაც,
 დელფინი აქვს დახატული
 აფრაზე და როგორ გვწამდა!
 ღრუბლებისგან აჩენს ელვას,
 020 რა ხანია მეკობრეობს.

ვით წანა რე ელიონსუ
 ევრე გარზუ გეჰენია,
 ელიოსიშგ პოლგ რე თინათ
 ფრევალი თუ ეკენია,
 უონჯლორეთ ტაცალერი
 უმბელო ჯორს გეხენია,
 ითამგ ელენს თხოზუდეს დო
 ფირქის კირბი მეხენია,
 შურგ ელიშო დარსხებული,
 030 როკაპშა რე მესხებული.

სქანდა ბედის გეჰჰარაფუ
 ონაში საქვარეფი,
 ტკუცილგ რინას ჩურცხინუე
 კაკლარი დო ძაგვარეფი,
 ხვათახვალე სი მინორძუ
 დოსქეე ჩქინი აგვარეფი,
 ლეკურეფშე გეიშაჰკადე
 გურთანი დო მაგანეფი.
 მიძირუა ირგ დიხასუ,
 040 რჩქინაქ სოდგა წირდიხასუ.

მიძირუა მანტუმგ ზლოდის,
 ჰელიოსის ომარდგნა,
 ეჩით ბეჰნა ვითოსუმსუ,
 რინას ჰამას მომართგნა
 ნავლა რენა თავრეშენო,
 წყარეფს გილეხომარდგნა,
 კოს ყითუო წირუნდესუნ,
 ასე ხოლო ხომ ვართგნა?!
 ცურუეფი ქიდიცუნე
 050 დო ქიანა ქეკიცუნე.

იქით ათი წელი არის
 ტროას ცეცხლი უკიდია,
 ისიც ჰელის ქალაქია,
 მარტია თუ სექტემბერი,
 უსირცხვილოდ დატანტალებს
 ჯორს შემჯდარი ტიტლიკანა,
 ვოთომ ელენს მოსდევნ და
 ფიქრში — ოქროს საწმისია,
 სული უფლის ნაბოძები,
 030 ეშმაკს მოუხელთებია.

შენ ყისმათმა დაგაბედა
 იოანის საქმეები —
 ვერან სოფელს მოაშორო
 ძეძვები და ნარ-ეკალი,
 მარტოკა შენ დაგენათლა
 ჩვენი საწმისოს შემორაგვა,
 გამოკვერო ხმლებისაგან
 ნამგლები და სახნისები,
 ყველა მხარეს ინახულებ,
 040 სადაც ცოდნა იწინიხება.

მოიხილავ მანტუს ტომებს,
 თაყვანს სცემენ მზე-ჰელიოსს,
 ოცით წნავენ ცამეტეულს,
 ყოფნას ტკბილად მომართავენ,
 ყველა ჩვენგან წასულია,
 ნაოსნობენ კიდით-კიდე,
 კაცს სწირავდნენ ზეზეურად,
 კვლავ იგივეს ხომ არ სდევნენ?!
 ჯიუტები დაიურვე
 050 და ქვეყანა აიღვენე.

მიძირუა ანდეფისუ,
თინათ ჩქინი ნაგორა რე,
ჩხომიშგ საგანს ეკოპცუნდით,
ანდა ტკილი შქა გოლა რე,
შარა ვარე ირკოჩიში
ღულა რინა ვაგოლარე,
ჟიშეიანგ თოფურგ რენდა,
ქვინჯი — შხამიშგ მაკოლა რე,
გოფაჩილი გაკონარი!
060 ღულო ზირი გაბონარი!

მიძირუა ტიბეტისუ
ატლანტაშე ნაფალასუ,
ჯაიასუ გითოხენა
ქირქეჯგურა ფაფალასუ,
თექ მითინი ვემეთხოზუ
ნთქორუა დო რძღაფალასუ,
ვანარღენა სირჩინუეს,
ვართი — ცირაშგ ძღაბალასუ,
ქიდაგურე ხი დო ორე,
070 წკვარამეფი გუსინთორე!

ბოლოს დირთუქაიაშა,
მარა დორხვად ჩვარჩვალერი,
ვაგაშქურნას, ირი ჭუა
მოთაცალო გარჩქალენი,
ჯვეშობურო ეწკაცუნუ
ბჟაში სინთე ბარჩხალერი,
არძა ღუსუ დუკინანსუ
ბონი რენგ თუ კვარჩხალერი,
სქანგ ტიბინი ვესურებუ,
080 ირი მარდი გესურებუ.

მოიხილავ მაღალ ანდებს,
 ჩვენი აღმონაჩენია,
 თევზის ისარს მივყვებოდით,
 იქმრავალი სალი კლდეა,
 გზა არ არის ყოველ კაცის
 მრუდე ყოფა არ გალარო,
 ზემოური თაფლი თუა,
 ქვემოთ შხამზე მწარე არის,
 გაფანტული შეაგროვე!
 060 გაასწორე დაგრეხილი!

მოიხილავ ფართო ტიბეტს
 ატლანტიდის წამონაზარდს,
 ჯაიასი ძირს დასხდებიან,
 სად ფრიალო ხაბო არის,
 იქარავინ ეხარბება
 ჩახეთქვას და სიმამღრისეს,
 არვინ ნალვლობს მოხუცობას,
 აღარც — გოგოს ქალწულობას,
 შეასწავლე ჰო და არა,
 070 ბნელებს გზები გაუნათე!

ბოლოს მიხვალ აიაში,
 თუმც დაგხვდება დაბუგული,
 ნულარ შიშობ, ყველა წყლული
 ყურს დაგიგდებს ბადიშვიით,
 ძველებურად გაგიძღვება
 მზის ნათელი მოჩახჩახე,
 თავს დაგიხრის დიდ-პატარა,
 სწორია თუ უკუდმართი,
 შენი გზაა უსასრულო,
 080 ყოვლი მაღლი მოგეცხება!

მარა დიო ქიმიჭყანე,
მა — ჰაპუ და სი — ბადიში,
ჯვეშობურო გეშეჯარჯი,
შარა გეიძგ ხიფათიში,
ქრისეისის ვეჩერცხუა,
სქანგურშენი რინა თიში,
გერზამე დო იკვარკვანტუ,
მალამო რე ჩილათიში.
თინა გარზენს ირი ძალას,
090 მარდი თიში ოსურაღას!“

თუთა შქვითშა დითირუ დო
ქრისეისით ქიმკიკვალუ,
ოდოიაშგ ფართო კიდირს
ალიშფერი ქიგნადვალუ,
ხასეფგ ჩხეშას მიორღვანა,
მინგ თვალუ დო მინქ ვათვალუ,
ეწაძირე მუში ცირა,
მუჟამს თოლი ქიმკადვალუ.
ქიმაკათუ ქურუმგ ბაბუ,
100 თექ რე ღურუ დარუმფაფუ.

„რამზესიქუ თოლი გერდგუ
ოსხუნარი სასინჯოთუ,
ნუთის გარზენს ბჟაში ნახას
უკვდებაშა სახინჯოთუ,
წათეობა გეგნუჩამუ
აიასგ დახვინჯოთუ,
კა დოიგორუ — სიზოსტრატე —
მაფალობას საცინჩოთუ.
ბაბა, სოთინგ ვემუჩირთა,
110 ქეიზადინუ ე — მუ ჯგირგ თა?!“

თუმცა ჯერ ძალა მოიკრიბე,
 მე — ბაბუ და შენ — ბადიში,
 ძველებურად გამოკეთდი,
 წინ გზა გიძევს სახიფათო,
 ქრისეისის არ მოშორდე,
 შენ გულისთვის ყოფნა მისი,
 ანთებულა და ფუსფუსებს,
 მალამოა შეცდომების.
 ის განიჭებს ჯან-სიკეთეს,
 090 მაღლი იმის დიაცობას!“

მთვარე შვიდჯერ შეიცვლება
 და გაქრება ქრისეისიც,
 ოდოიას ფართო გულ-მკერდს
 აღისფერი გადელვრება,
 მხევლებს თეძო მოეპნევათ,
 ზოგს ითვლის და ზოგსაც — ვერა,
 ელანდება თვისი გოგო,
 როცა თვალი ელულება,
 მოაკითხავს მოგვი პაპა,
 100 კვდომა დაამარცხებინა.

„თვალი გკიდა რამზეს-მეფემ,
 ტკბილ სასიძოდ აგირჩია,
 უკვდავების სავალ ხიდად
 ნუთის გაძღვეს მზისგან ნაშობს,
 წათეობა მოგანიჭა,
 რომ დაბრძანდე აიაში,
 სააზატოდ დაგიძებნა
 სიზოსტრატე — ორეული.
 შვილო, ნურსად შეუცდები,
 110 ე — რა მაღლი დაგაბერტყა?!

თუთაქ მირთუ ვითოსუმშა,
თარჩიეფი ქიშილებუ,
ბრელი შარა დო აკართუ
ფოქვით გეგნიქვიშალებუ,
ოთანუანს სფინქსიშგ ოროს,
ნუთი წკუმა იშანებუ,
ჰელოსიშგ ფსქე დო ორთა
გვალო გეშეჩიშანებუ —
ართო რდანი ღორონთული —
120 ცა დო დიხა წორონთული.

წიმი პეულს მეურჩანა
ცვინთელეფით შელერდელსუ,
კაპტურითუ იჩიებუ,
სქუაცალო ქელერდესუ,
ავრე ნუთიშგ ხელეფგ ნდულუ,
ევრე რამზეს ხელენდენსუ,
ხვამარდესუ ქუმანჯღვერუ
მოლენთის თუ მელენთესუ.
დუდიგინოხოკილგაფუ,
130 შარა გეუძ ოცვილაფუ.

იწირლოლუ აქციუსი
დო კირბეფსუ უქვაჩუანს,
ნუთი ბოშის ძუძუს არზენს
დო ფიჭვეფსუ უფაჭუანს,
რამზე გულურს ეკი-დიკი,
საწმობუნოს უტკვაჩუანს,
ირფელგ გაცხადებული რე
გოკონგ ძალამგ მიკაჩუას,
ელაჩინე ოდოიას
140 დო გუხუანს სოტოიას.

მთვარე დაცხრა ცამეტჯერ და
 ჰა, შეიძლო მარულები,
 ბევრი შარა გასაყარი
 ფლოქვით გადაისილება,
 ღამეს ათევს სფინქსის ჩრდილში,
 ნუთის ნეფედ ინიშნება,
 ჰელოოსის ნაშიერი
 აწ მთლად გაჯიშიანდება —
 ერთად იყვნენ საუფლისო —
 120 ცა და მიწა განუყრელი.

წინ ყვავილებს დაუფენენ
 სულ ყვითლებად დარახტულებს,
 ლაპარაკობს კოპტურ ენით,
 ღამის შვილად გაუზრდიათ,
 აქეთ ნუთის ხელი დნება,
 იქ რამზესი შფოთიანობს,
 ხომალდის ფლოტს წაუძღოლა,
 გამოღმა თუ გაღმა წყლებში,
 თავი გადაუპარსია,
 130 წინ გზა უდევს სასისხარი.

აქციუსი წრიალებს და
 კირბიშების შრიალია,
 ნუთი პირმშოს ძუძუს აძლევს
 და წამწამებს აფახულებს,
 ბოლთასა სცემს ფარაონი,
 სამომავლოს იძრახება,
 ყოველი გაცხადებულა,
 ძანაც რომ შეინახოს,
 ზეაჰყურებს ოდოიას
 140 და უთოხნის სარეველას.

„ვით წანასუ უხვენთქუანდ
ვილუმასუ ურუმია,
ვით წანასუ უკვანწუანდ
გემეფს წყარი დურუმია,
დოჭკადესუ ჯაში ცხენი
ვერეხი დო წკურუმია,
გემნიდესუ ტროაშა დო
თოლით ქიგეწკურუნია.
ბჟა-კირბიშეფს მეგორუნდეს,
150 ნამუთ ამარგ ნწკარუნია.

აგამემნონს ქიმურჩქინი
მუში ჯიმა ეგისტორე,
კუდეღ მურგვა ჯოლორიში
ოჭნახითუ ვეგისწორე,
აბანოსუ ქემლაცვილეს,
ბირცხა ოკო გემიშორე,
ხეთის მუში დლა დუკაკი,
ანწი რინა კემიშგ ორე—
ქანაანი ქუას კვათუნს,
160 აქციუსი ჰუმუს ნათუნს.

ამარ ჩქინი ჰიჰე ფერა
პტახიშგ სქუათ მინჭუაფუ,
ირი ხალხი ჩე თენგუსი
თეშო ქიმიქინჩუაფუ,
გოკონგ ცვინთელგ ამუს რდასუ,
თეშო ქიმიჯინჯუაფუ,
უჩა ნეხუს შურო მიქ თქუ,
ირფელგ თეშო იჩუაფუ,
ვადმაცუნუნ — ვაი ცეთის!
170 დუდ მებსხუნათ აიეტის!

„ათი წელი ეჯაჯგურა
 ტროის კედელს ურუმეთი,
 ათ წელიწადს ანანავა
 ხომალდები მღვრიე წყალმა,
 გამოჭედეს ხის მერანი
 წკვარამი და ბუმბერაზი,
 შეიტანეს ელიონში
 და, ჰა, თვალიც დავსებია —
 დაეძებდნენ მზე-კირბიშებს,
 150 რომლებიც აქ ალაგია.

აგამემნონს მივუჩინე
 მისივე ძმა ეგისტორე,
 მესოფლია ძაღლის კუდი
 წნეხითაც ვერ გასწორდება,
 აბანოში გამოფატრეს
 ბრჭყალი უნდა მოიშორო,
 ხეთებს თვისი დღე ვაგემე,
 აწ სუფევა კემისაა,
 ლოდებს მიჭრის ქანაანი
 160 და კაცს ნათლავს აქციუსი.

აგერ, ჩვენი პაწა ფერა
 ქვეყნის მეფედ მოიჩქარის,
 ყველა ხალხი თეთრ-თენგუსი
 მისთვის წამოიმუხლება,
 გინდ ყვითელი ამუსია,
 მისთვის ამოიძირკვება,
 შავ ნეხუსი სულაც ვინ თქვა,
 ყოვლი მისთვის ინახება.
 ვაი იმას, ვინც არ დამყა!
 170 აეტს თავი წავაცალოთ!

გემეფიში უნჩას სი რექ,
ა — ფარი დო ა — ლეკური,
ქეწაყუნი ყუშიტეფსუ,
იმპუს ქუდვი გალე ქური,
ოდოია ეთმირზამუ,
ჭიე-ჭიეთ მალე გური,
მარა დუსუ დიხართანსუ,
ითამგ მოწონს ზალებური,
ხეს ქიგნოდვანს ლვეტე ნუთის
180 დო თოლეფსუ თი მინუტის,

ქეწმუდირთუ ქრისეისი
ნინალუათ მოქოსილი,
ოდოიაშე ცოროფათუ
გეჭენიას დოქოსილი,
მინგ ახასუ გეუბუნს კერზის,
მინგ გილულუ ქოქოსილი,
აბაშეფსუ ეთანჯირუ
ჭვემათ თოლი გოდოზილი,
ცუჩა ირთუ ოდოია,
190 თე მართალო ბოთოია!

თოფურითუ მუჭაბუნა
ჟირცუჯამი ამფორეფსუ,
სარკოფაგეფს ქაჩუქენა
ღურუეფშა ნაფორეფსუ,
ორქოთ ქარგილგ ხალიჩეფი
მაძირაფუს აბორენსუ,
ეუშქვანა აფრეფსუ დო
ჟინბორია ფოფორენსუ,
„ქუმოჭარე დღა ძიუთ სი,
200 ჩილამურენს აქციუსი.

შენ ხარ ნავის კოსალარი,
 აგერ, ფარი და მახვილი,
 ყუშიტების ჯარს წარუძებ,
 გააძევე იმპუ გარეთ.“
 ოდოია დაენტება,
 გული ნელ-ნელ უჯავრდება,
 მაგრამ თავსაც მოიზღუდავს,
 ვითომ აღთქმულს შეჰხაროდეს,
 ხელს გადაჰხვევს ქორფა ნუთის
 180 და მყის თვალწინ დაუდგება

მომამგე ქრისეისი,
 მსახურობით მოჟამული,
 ოდოიას სიყვარულით
 ცეცხლის ალში გახვეული.
 კერძს დაუსხამს ზოგჯერ ახას,
 ზოგჯერ ქოქოსს დაატარებს,
 ხან აბაშებს გაუწვება,
 წვიმით თვალი გახაზული.
 შინ ბრუნდება ოდოია,
 190 ეგი, მართლაც უგერგილო!

სანთლით გადაუბეჭდავენ
 ორყურიან ამფორებსა,
 სარკოფაგებს აჩუქებენ
 მძლე სიკვდილის შესაბოჭად, —
 ოქროცმული ხალიჩებით,
 სულელდება მოყურადე,
 აფრებს მალლა ასწევენ და
 ზენა ქარიც აფოფრდება.
 „დღეკეთილი შენ მაღირსე“,
 200 იცრემლება აქციუსი.

„მისტრალეფსუ ქენდობარი
კაკვასიში ქედეფ ცურე,
ურუმიას ქეკიტალე,
ტროა იშენგ გეტებულგ რე,
გიაცუნი ფართო წყარსგ
ანწი მარდი, ნიტე ბლურე,
თინა რე ჩქინგ შურობუმუ,
ჩქინი რინაშგ მეყბურე.“
ოდოიას სა უკებუ,

210 ართი სიტყვა ვაგ უგებუ.

წყარიშგ ნებას სი ვენირზა,
ინა ენურს ენმალიშა,
ქიდაცუნგ დო გეშაიცუნანს
თოლუნჭაფუ მწვერვალიშა,
ჟინცაშგ მელე ჟინცა ცონუ,
ვაგანტინე ელ-ვალიშა,
მარა ვორწყქ განჭუაფუ,
თესხის ტყურათ მერბალიშა.“
ქახუტულგ დო ქანგარინე,

220 ვადახუნგ დო ვაგიარინე.

ჰალიძონი ჟარნეჩგ ცუნსუნ,
გემით თისხი ქუმაცალუ
კათა ზღვასგ მეხაშილი
დო აიამუახალუ,
„გეგნაცათი აიეტი!
ენა უფალქ დგავალუ,
კოლხეთიშო გეკოჭოფი
ცაშამუდგაქ დიგალალუ.“
დოკვარკვაზეს ბაგირეფი,

230 შხუ ხონარით ნაბირეფი.

„მისტრალეების ნებას დაჰყევ,
 კავკასიის ქედებისკენ,
 ურუმიას მოიტოვებ,
 ტროა მაინც აკლებულა,
 შენ მისდიე ფართო ნაკადს,
 აწი მაღლი, გინდა მოვკვდე,
 იგი ჩვენი სულისდგმაა,
 ჩვენი ყოფნის მეცეცხლური.“
 ოდის შვილი უკავია,
 210 ერთი სიტყვაც ვერ გაიგო.

„წყლების ძალას არ ედავო,
 იგი ჩავა ჩასავალში,
 დაჰყევი და ზეაგიყვანს
 თვალუწვდენელ მწვერვალებზე,
 ზეცის მიღმა ზეცა სუფევს,
 ვერ გაცდები ელვა-ქუხილს,
 მაგრამ ვხედავ — გეჩქარება,
 ამდენს ფუჭად მაქაქანებ.“
 ჩაეკრა და ატირდება,
 220 ვერც ჯდება და ველარც დგება.

ორმოცი ჰყავს ჰალიძონი,
 გემიც ეგრე უმეგზურა,
 ზღვაოსნობით ჭიპმოჭრილი
 და აიაც შეახსენა:
 „აიეტი გააძევე!
 ეგი უფლის ბრძანებაა,
 კოლხეთისთვის შემოკრიბე
 რაც ზეცისგან გისწავლია.“
 დაახვიეს ბაგირები,
 230 მალალი ხმით მობაბანე.

„ბრელშა გეჩი: სფინქსიშე ძიცა,
 ხორ-ონთი რე, სნო თუ ონი,
 სინთე თეში გერზიებუ
 ჟინცას ტანი სო დუცონი,
 ბორჯალეფი გემკირ ულე
 ვაგაჭიშე მოჭიშონა,
 გეჭენიათ გემანგებუ
 გვალა, წყარი დო ქვიშონა.
 ქი-ენ-გი რე სარკო დუქუ,
 240 ვაიჭყოლოფანს — ვამკართ გქუ.

შუმერულო ჯოხო ასო,
 ბრუო რე დო სუ ასტი რე,
 ურიტეფით მიხაბარკუ,
 გაიგონებნო ფსუა ნთირე?!
 თოლუნჭაფუ ქარაგანი
 ლიშის წვანჯშა დიგანტირე,
 ირო დუდშა დორთინალა
 ტყურაია ნჭუაფი რე,
 დობადონაშე ფიჩუ-ფაჩუ,
 250 სფინქსის ძიცას ეკმიფაჩუ.“

მირსიოლუ ჩილამურსუ
 გემი აფრა გოფაჩილი,
 აქციუსის ხე გეგმუცენს
 ოსირისით მოქანჩილი,
 სფინქსიშე მელე პირამიდეფ
 ნირსეფით რე დოცანჩილი
 დო ქანეფი — კინოხონი
 ლიმუეფით მოპანჩილი.
 ჭვიტაფუ ულუ მესკელესუ
 260 დო ნირსეფქვით დესქელესუ

„ბევრგზის გარქვი სფინქსის ღიმი,
 უფალია, წრე თუ ონი,
 შუქი ისე მოგეცემა
 ცას ტანით ვით მინდობიხარ,
 გაირბენენ ბოჯალები,
 მოსასწრებელს ვერ მოასწრებ,
 ცეცხლის ალით გასწორდება
 ქვიშა, წყალი და მწვერვალი.
 ქვეყანაა სასწაული,
 240 არ სწყალობს განდგომილებს.

შუმერულად ჰქვია ასო,
 რვა არის და სუ ასტი-ა,
 ურიკებით მირახრახებს,
 გაგონილა ფრთა ათრიო?!
 თვალუწვდენი ქარავანი
 ნემსის წვერზე დატეულა,
 ერთ ადგილს ციბრუტდები
 უმაქნისო სულსწრაფობით.
 წუთისოფლის სივალაღე
 250 სფინქსის ღიმიში განქარდება.“

ცრემლის ჩქერში მისრიალებს
 გემი აფრა აწეული,
 მოგვეს ხელები ჩამოსცვივა
 ოსირისის მოქაჩული,
 სფინქსის იქით პირამიდებს
 ჯანლი შემოეგარსება
 და — ქვეყნები დაქცეული
 გარდახდილიომებისგან.
 უსტვენს ჩიტი მაფშალია
 260 და ნისლებიც შესქელიანდნენ.

ოდან მასმა

ზღვაზე კათა

III. 1. ელხე

ართმა ხოლო ვემკუჯინუ
ოდოიას ნუთიცურე,
სა გურიშა ქიხუტოლუ,
„გოლვაფირი, მუ ტიბუ რე,
სიზოსტრატემე ამნახანტი,
მუმაცალო უწიფუ რე,
მარა შხვაფრო გეშეჯარჯუ,
აბა, კოლხზე მუ დიგურე?!
შინას ქათხოზ ჩილამურქუ,
010 გალენქვთუ თუ შინაურქუ.

მეხვამარდეს კილეშე რქიას
აკვანწალუ ოყუჯეფი,
გემიშე ხოპი სუმ წყბა რე,
საფარსაკოთ მოხუჯეფი,
ხვალე ართი ცვინთეღენსუ,
შხვა ჭითა რე დო უჩეფი,
სუმკუნთხულო მეფურიინა
ჟინცას ტყარი კოკუჩეფი,
გილაგორუნს ცოროფილსუ,
020 რუმე რინათ გოროფილსუ.

ოდეს მასმას

ზღვის ხალხი

III. 1. კლხე

ერთხელაც არ მიუხედავს
ოდოიას ნუთის მხარეს,
შვილი გულში ჩაიხუტა,
„შემოვევლე, რა თბილია,
სიზოსტრატეს მაგვარია,
სულ მამაა უმწიფარი,
მაგრამ სხვაფრად გამოვჩორკნი,
კოლხისგან რას შეისწავლის?!
ხსოვნას ცრემლი ჩაედევნა,
010 უცხოა თუ მშობლიური.

მენიჩბეებს მკლავგარჯისას,
ერხევიან საყურენი,
სამწყებაა გემის ხოფი,
ფრიად მოსახერხებელი,
მარტო ერთი მოიყვითლებს,
სხვა შავია და წითელი,
სამკუთხოვნად მოფრინავენ
გარეული ინდურები,
გამალებით ეძებს სატრფოს,
020 მრუმე ჟამით გაწამებულს.

ქრისეისი სოთინ ვარე,
 ვართ მაჟრას დო მასუმასუ,
 ვეჩიებუ მუს მეგორუნს,
 ეგებ ხონარქ გასუმასუ,
 გეკულებუ არძა გემი,
 ქოგურაფუ ნაშუმასუ,
 ფართო ზღვაში გიშულაშა,
 მოგვის ღდინი გაშუკაზუ,
 „მუ თახსირი ცოფერენი,
 030 ხვითო მუჰო გოფერენი?!“

მუში ელხე ეწაძირე
 ანგორაშა მუშართუნი:
**იბუძოლუ შებაზარე,
 გა ორინჯის გეშარდუნი,
 ქრისეს სქუა გეშურსხებუ,
 მითქუალნა მუშა რდუნი,
 ვეცი ქანაშე გინოლაფა,
 მიდგას თენერე გიშარდუნი,
 ოდოიას გურშა ქელუს,
 040 ქუგუცენა ღურელ-თელუს.**

**ელხექი გეგმოლ გირინშე დო
 ზლოდი ძალაშე ქიგიფართხუ,
 ვარე ხუმაშე სისანდობა,
 ჯაჭვის კობა მიკიგარტყუ,
 ბოშიშე თუმა კირთნჭილი
 კიდირიშა მიკიპარტყუ,
 თე კიდირქუ წანა ვარე
 მიჩიტოლღ დო მიკიბარტყუ.
 თოლეფს ოძგვინუნანა,
 050 ცუჯეფს ოცქვირიუნანა.**

ქრისეისი არსადაა,
 არც — მეორე-მესამეზე,
 აღარ იტყვის რას დაეძებს,
 ხმა გავარდეს იქნებ გაღმით,
 მოიარა ყველა გემი,
 ღვინით თრობილს დაემგვანა,
 ფართო ზღაში გაღწევამდე,
 ქურუმს რჯული შეუკურთხა,
 „რა თახსირი ყოფილაო,
 030 სჯობს ხელში არ ჩამივარდეს?!“

თვისი ელზე ელანდება
 ოდეს მოვა ანგორაში:
**ფუთფუთებენ შებაზრენი,
 ჯორებს ბლომად იმოუშარდავთ,
 ქრისეს შვილი დაუსსნია,
 გვიაპბნია რიდას ფასად,
 აღარ ელის ერს გაქრობა,
 ვინც ამდაგვარს აღმოაცენს.
 თდის გული შეუღონდა,
 040 დაესივნენ გონწართმეულს.**

**მოწყდა ელზე ჯორიდან და
 ხალხი ფიად მიმოფანტა,
 ჩამიჩუმი აღარ ისმის,
 დაფსაკუნობს საბი ჯაჭვზე,
 ჭაბუკის თმა სუჭუჭელა,
 მკერდზე მიუკონებია,
 წელიწადიც არ იქნება,
 რაც ეს მკერდი მოჩიტულა,
 თვალებს აფაციცებენ და
 050 ყველას ყური დაუცქვიტავს.**

მუ სანი რე ვალიძენა,
გურგ მორთუმე აქილევის,
„ ა, ნანდული დაში სქუა,“
უბირუნა ოცქვაფლეშის,
ტრთას დიდი სიოლი რე,
ვაკილანა მაკილეშის,
თინეფს ქრისე მეგვათუანს
ურა ჭირსუ მაცვილეშის.
ა, ტაძარშე ქუმოფუშანს,

060 მტყერს ქიტონით ქუმოსუშანს.

ქრისეისი ვარწყე მუმას
დო სანდალქვ გელაჩართუ,
„აქტიში ბადიში რე“,
მიდგარენშე ქელაჭვათუ,
„ვა იშვ მუტი აქციუსიშვ
ქურუმალას ელანჭათუ,
მუდგა ლეკურგ ლაბარსუათ,
მუდგა ძეწკვი გელანჭათუ,—
ქეწაქუქუ ბოშვ დო ცირას, —
გოკონვ კირბი ოშო ზირას.“

070

აგრე მუმას ღურჯოლუნს დო
ეგრე ოდის ფურთონუნსუ,
გოდორეფი ეკორთენა,
ჯორი ხულსუ გუჯორუნსუ,
ცირას ხონარვ ვეკმოულუ,
„დიაჩქიში მუჭო რცუნსუ?“
ოსურეფი ფუცქინუნა,
ჩქინქი ძუძუს კუწოლუნსუ,
თოლი ენტებ ოხვამეშა,

080 დორთას ველვდ გოლანერშა.

რა ხანია არ თმობენ,
 აქილევსის მრისხანებით,
 „უეჭველი დისწულია,<“
 საქებარებს უმღერიან,
 ხართბს მთელი ილიონი,
 არ კეტავენ გადარაზულს,
 იმათ ქრისე მიუსართავს
 სასაკვდილო ჭირს უშაგესს.
 ა მოხვნიშის ტაძარიდან,
 060 მტვერს ქიტონით მოიხვეტავს.

ელხე მამას ველარ ამჩნევს
 და სანდლები მოედრიცა,
 „აიეტიხ ბადიშია,<“
 ვილაცისგან ჩაეწვეთა,
 „ვაი, ვაი, იმის მეტი,
 აქციუსის სიბრძნეს შეწვდეთ,
 რაოდენად კვეროთ ხმალი,
 წნათ ჯაჭვები რაოდენად, —
 დაუსკუბდა ქალ-ვაჟს თვალწინ, —
 070 გინდ ჰქონია ასი კირბი.“

აქეთ მამას ესვება და
 იქით თდის ეფერება,
 წაქცეულან გოდრები და
 ჯორი კეჟერს ასრამუნებს,
 ხმას არ იღებს ქალიშვილი,
 „როგორა გყავს დედაჩემი?“
 დიაცები ჩურჩულებენ,
 აღლაჭუნებს ძუძუს ჩვილი,
 ტაძარს უმზერს, გუშინდლამდე,
 080 არ ელოდა დაბრუნებას.

აგამემონს აქილეესა
 ბრისეისი მიდუღალუ,
 ენა ტროას ქაგრინუეს,
 ა, ცოროფა ითუნალუ,
 გიოხუნეს ჯოროში კეხის,
 ხასლას ქალკანტ მიპუნალუ,
 ლეობარდიში კაბა სო რე,
 ქურუმობაქ მიკუნალუ,
 ოდი გუმურს თუთაშიშე,
 090 უკვე — გურე მუდა ფიშე.

მარა მი რე გუცუნანსუ
 წიშოკინას კართეშენი,
 ტახტას გიოსვანჯუანა,
 ახა ფაი, სარკეშენი!
 მაცირიეფე შურს კაშუნა,
 ჭიჭონდუნა მარგეშენი,
 „ატრიდიში ჭაკურია
 ნებას ვერზენს წყარ გეშენი.“
 გემნიცუნეს ტაძარიშა,
 100 ბარჩხალია ბჟაცალიშა.

„მიშალაფა ნოჭირუე
 დო ზნე ოკო ჩურცხინუე,
 ჟინიში რენა თუთაშეფი,
 ოკო გუგოკურცხინუე,
 ქანას თენა მირსხელენსუ,
 მიფოჯესუ: მურსხინუე,
 ღუმასერი გებძირაფუ:
 რინშო ქუდუბურძლინუე.“
 კარსუ რაზე ქეუცოთუ,
 110 ცირეფს ლუკა გემლუცოთუ.

აგამემნონს წაუგვრია
 ბრისე აქილევისათვის,
 ესეც ტროას მიაყენეს,
 ა, ტრფიალი იქსოვება,
 შეაჯინეს ჯორის კენზე,
 მოაცილებს კალქანტ მოგვი,
 გაქრა კაბა ლეოპარდის,
 ქურუშობა გადაკუნდა,
 ოდი თუთაშს დაესნება,
 090 უკვირს თავზე რომ ადგანან.

მაგრამ სულაც ვინ გაუყვანს
 წამოწევას კალთისაგან,
 ტანტზე დაასვენებენ და
 ვაი, ბრალი სარკეების!
 არის თხვრა ქალწულების,
 ბრაზობენ მის მოხერხებას,
 „ჭაკი აგამემნონისა
 წყლის დაღევის ნებას გვართმევს.“
 შეიყვანეს სალოცავში,
 100 მოჩანჩასე მზის მაგვარში.

„ამას ბნედა სჭირვებია,
 ავზნე უნდა მოვაშორო,
 უფლისაა თუთაშები,
 გაგაფხიზლო უნდა სრულად,
 წუთისოფელს ეს დაისნის,
 ბრძანებაა: მოვარჩინო,
 სწორედ წუნელ მეზმანებია:
 სიცოცხლისთვის გაფხიანო.“
 კარს რაზები გაუყარა
 110 და წაჰგვარა ცირებს ლუკმა.

ელსა: ჩქიმი ქვეჩერე,
 მოკო ირფელჲ დეჯერე,
 თე რინაშა უმოსო
 ღურუს ვამახეჭერე.
 ვამაგორუ მინჯექ,
 ქეკმათხოზუ ჭიჭკექ,
 მინშა ბირჯღალჲ სეთუ,
 მინშა კურხი ჰიჭკექ.
 იშენჲ მენდი მიღუ,
 120 სერი ქიშირგისუ.

ეწმაფორუ თოღსუ,
 თჭკორიეფს ნკალუნს,
 მინ ხასლაშე ეითღჲ,
 მინ წონლეშე ფალუნს.
 ჭითა რენ დო ჭარგა,
 თკონ – იპირკალეუბ,
 აგინძორენს ბირცხეფს,
 ეთშიაღე ქალეფჲ.
 ბუძგურია ეცენს
 130 დო კიბირი მეცენს.

სახეს ირთანს ჭყონი,
 ქუა თღიჭინანს,
 ართი ქურსით ბქურსანს,
 მაჟრა ჭინით ბჭინანს.
 თუთაშჲ თჭკორია
 იფართანებ შქვითშა,
 მოჩოლაშა სო რე
 დუდიშჲ გინოსქიდშა.
 ჭუას იბღა-შაქი,
 140 მარა დიბღაშაკი.

ელსა: ჩემო სუჭუჭავ,
 მსურს ყოველი ირწმუნო,
 ამ საწუთროს მეტადრე
 სიკვდილი ვერ მოფხაჭნის,
 ველარ ვბოვე პატრონი,
 ჭინკა ამეკვიატა,
 გაფარჩხული ხელებით
 და პუჭურა ფეხებით.
 მაინც ვიძედიანობ,
 120 დაძე მისულსწრაფობს.

თვალში მეხირება,
 ჭუჭრუტანებს გმანავს,
 ხან გვერდიდან ფეთქავს,
 ხან წინიდან ჩნდება,
 წითელია, ჭრელი,
 უნდა – მიტკალდება,
 დაიგრძელებს ფრჩხილებს,
 ამოუდის რქები,
 აიყრება ბურბული
 130 და კბილები ცვიფა.

სახეს იცვლის მუნა,
 იღმიჭება ლოდი,
 ერთი ქუსლით მქუსლავს,
 სხვა გამწკებლავს წკებლით,
 მთვარის ჭუჭრუტანა
 ფართოვდება შვიდგზის,
 სადღა არის მოცლა
 თავის დასახსნელად!
 ტკივილს დაგძლეფ-მეთქი,
 140 მაგრამ დაგხიფათდი.

ბონდღუნა დო მორსნა
ონტებელი ჭვიტეს,
სოთინგ ქიცვათუდდა,
სინთე ართო გიტეს.
ანუბისის მეგუ,
„ფურინგ დიგურევა,
წირღის აკვენწელი,
მარა მიცურევა.“
თიშნერეფი იჩუ,
150 ბირგულგ ეთმაკიჩუ.

მინგ ისიდას მეგუ,
ნაცხაცხელო კვეცუნს,
ქუა სილიმინჯი,
გითოსუთშა ტკეცუნს.
დოშაყარე გვართათ,
ღურელი დო თელი,
გოფალუას იჭყანს
ჯიკი ფუტურელი.
„ითამ ვორდგო ჭყორი,
160 მენღის ვერზენს ჰორი.“

მეკვენწელუ ნოცელს
მაწირღიაშე ყერწო,
მიზილოკუ ქანა,
გაიპირუნთ ფერწო.
თქირცონაღგ ჩხოპო
ხამუს ოტკვაჩანა,
მუფერუანქ მაქენ,
კიდირს დოშქანჩანა.
გარკუდუკო ითამგ
170 ჩვარჩვალღი დო შქვიდა.

ბანდლავენ და ქსელენ
 გასაქცევარ ნაპრალს,
 თუ რამ კიანთებდა
 მიითვისეს შუქი,
 ანუბისის მანგი,
 „ფრენა ისწავლეთ,
 დაგკიდებო ფეხით,
 მაგრამ იყურეთ.“
 იმნაირებს ამბობს,
 150 მუსლი შეკვცება.

ხან ისიდას მოჰგაგას,
 ნაპერწკლებად კვესავს,
 გაშოტილი ლოდი
 იტკეცება ბევრგზის,
 დაგროვილა ზვირთად
 ცოცხალი და მკვდარი,
 გაფოთლებას იწყებს
 ჯირკი გამოსრული.
 „ვიოთომ მონა ვიყო,
 160 არჩას მშველის ჰორი.“

მინლართულა ტოტზე
 ყანწად ბზიკებისა,
 ხმელი იზმორება,
 ლოკოკინის მსგავსად,
 საქერეჭო თევზად
 დანებს ალაგებენ,
 დაფუტკბები-მეთქი,
 მკერდზე მოქაჩავენ.
 ვითომ არ კლებია
 170 დასრუკვა და სრჩობა.

ქვარა გიდალღ ფანდურს
ჯღვალიკეფით ჭვირთუნს,
ელახარილღ პიჯით
გოფშა თუთას რყინტუნს.
მედვალირღ მადღ დუდი,
შიში ვეფარჩაკე,
გორწყექ: ოჭკადრეშე
ჩქიმდა მალაჩაკე.
ქინჭუნდე ნიტე,
180 გემარზამუ ჭვიტე.

თშე ნახაფულს ქუჯგუ
ჯიკუტია წყარსუ,
ფუთქურეფი მორბუ
ეკორტყილი წარსუ.
ვეძირენა, მარა
ირფელს ბგინაფულე,
გორწყექ: იბწკონდებუქ,
გორწყებ: ბძინაფულე.
იბკგარტიშუქ ჯინშა,
190 გინიცალო მინშა.

„შქურინჯია ვარდი, —
უწინქ ჩქიმი დუცუ, —
ქელახედან ღანდას,
მედეს მეტი ცუნცუ.
მითინღ ვალურენ თეშე
გემკისური ღურა,
გონქირაფილღ შურეფს,
გუანთასი ჩხურა!“
ელხე, მუს რე დურზუქ,
200 მუსხი წურბელს ურზუქ?!

დიდმუცელა ფანდურს
 ბრჭყალით გადაბასრავს,
 მორღვეული პირით
 სავსე მთვარეს ყლაპავს,
 ხელი ჩავიქნიე,
 შიშს ვერ ვუძკლავდები,
 ვხედავ სამჭედლოდან
 ჩემკენ მოაბოტებ.
 ცოტას ისწრაფებდე,
 180 შუქი ამენთება.

ათას ნაფოტს სჯობნის
 წყალში ერთი ჯირკი,
 ხაფსი მოგდებია
 შეკონებულ წარბთან,
 ველარ ვაშჩნეგ, მაგრამ
 შემიგვრძნია ყოვლი,
 ვხედავ: დაგწდევდები,
 ვხედავ: ვდიდრონდები.
 190 გკუნტრუშდები ჯინზე
 ზოგჯერ სბორის მსგავსად.

„მხდალი არ იყავი, —
 ვეუბნები ჩემს თავს, —
 ისხდნენ ღობის ძირას,
 მედეას ჰყავს მეტი,
 არფინ რომ მომკვდარა,
 ისე მორჩი კვდომას,
 გასაგნებულ სულებს
 ცივი უათასე!
 200 ელხეგ, რაღას ყლურწავ,
 რამდენ წურბელს უძლებ?!”

მანჯა დუოსვანჯე,
მინქუ თილისმა რე,
რაწკას ქვგოფთსოზუ
თილი მოლისმარე.
ქუდომჭყანა ყვინგ შე
სორსუა დო ჭყარას,
„დიდი აშბე, – ფიფქრენქ,–
გაფონდურუქ ჭარას,
მუ დუძანა დღასუ,
ეგებ ოდი რდასუ?!“

210

სქანგ ნოქურიშე ხასლას
შურს სუკია მუკი,
ქიგაცუნეს თენეფქ
კიდირს მუკი-მუკი.
ბოჭოკეფიშე მანგას
იგარგალუ ცელი,
ჩამირცხინეს ძგალი,
ჩამირცხინეს ძელი.
„ეთვანჯირუქ ხაშუს,
ირფელე შვერდიაშუს!“

220

ვორწყექ: ირგალებუ
წვანჯეფი დო პიჯი,
მამანგარენს სუმა:
„გაზურდაგა, ჯიჯი!“
სეამა დიბჭყი თაქვ
დუდო დორთონთიში,
ქიგებშინი არძა
რჯულობა დო ჯიში.
ამარე ვორექ სქანი,
წყვირთალი დო სქეამი!

230

210 მაჯა დავასვენე,
 ვიცი ჯადოქრობენ,
 მწკრივად შეპოპივლის
 თვალი მოლურსმნული,
 დაშიწყებენ ქედზე
 სერხვასა და კაფვას,
 „დიდი რაბე, – ვფიქრობ, –
 არ ვემდური იღბალს,
 როგორ გუხმო ამას,
 ეგებ ოდი ერქვას?!“

220 ნაფეხურთა შენთა
 ალაგს სული ვანდე,
 შემოპეწყენენ მკერდზე
 ირგვლივ აჩრდილები,
 ზედ კანჭების სწორად
 დავარვალებს ცელი,
 მომაშორეს ხორცი,
 მომაშორეს ძვალი.
 „მკერდს მივუშვერ დანას,
 მეწყერს ყოველივე!“

230 ვხედავ: დაჩლუნგდება
 წვერონი და ფხანი,
 გამამხნევებს ხმობა:
 „ნუ გეშინის, ძია!“
 აქ დავიწყე ლოცვა
 მეტაური ღმერთის,
 გაგისხენე ყველა
 რჯულისა და ჯიშის.
 აკერა გარ შენი,
 წყობილი და მშენი!

მითინვ ვადომტებუ,
 გოკონვ – უხთო ჭკადილვ,
 გურშა ქიფსუტოლე
 ჭყელონეფი ჭყვადილვ.
 დევეკვირინვ სო რე
 კითეფი დო კილე,
 შუბარზამიშე კარი
 თოლით ქვმვიკილე.
 საფარსაკოს ველუქ,
 240 გოცუ ელურ-ბელურქ.

მელენვ მოგონუდუნ, –
 სინთე სქანდე ცოფე,
 თოფურს მოუწაწუ
 ცარგვალიში ქოფე.
 „ათო ეკმაცუნი,
 მიქანჩუანს სუმა,
 „მუს დაგარკენს ანწი
 კვარჩხიშე მინათსუმა,
 დო მათ მიბაბტალუქ,
 250 დო მათ მიბამნდალუქ.

მოლსუ ფი-ფი მეცუნქ,
 ვექანცალუ ცვათი,
 კურჩიშე ნარჩას ვორწყექ
 გოსარკილეფს ცვათი.
 ქიმკმაჯინე ართშა
 დო თექ ქუმვონგარა,
 ჯერდვიშორო ლალუნს
 გოჩართილი შარა.
 მუჭო გემფუ ირფელქ,
 260 სო ემაზადვ კირბელქ?!

აღარავის ვტოვებ,
 გნებავთ უღვთოდ ნაჭედს,
 გულში ჩავისუტე
 თსმელიანი ფინთი,
 ვხედავ, სადღაა არის
 თითები და მკლავი,
 ავსულების კარი
 თვალებით მივხურე,
 საოცრეას გელი,
 240 გასხლთა დარდუბაღა.

გაღმელად რომ ვრაცხდი, —
 შენგან მოდულს შუქი,
 ავსებულა თაფლით
 გობი ცარგვალისა,
 „აქეთ მომყევით,“
 მეჭიდება ხშობა,
 რას დაგაკლებს აწი
 ავის მოჭიდება,
 და მეც მივბენტერობ,
 250 და მეც მივბანცალობ.

მოღზე ზე-ზე მინგალ,
 არ ირხევა წვეთი,
 ვხედავ ფენის გულებს
 ზეცით გადასარკულს.
 მოვინედავ ერთხელ
 და იქ წავიტირებ,
 ფეთქავს ძარღვის მსგავსად
 გზა ნაგალი მწარე.
 ვით ამინდა ყოვლი,
 260 სად შემოვხვდი კირბელს?!

III. 2. ნუში

გინაჯინე ხვამარდიშე,
 გოშინალა კინ ირზებუ,
 უღირწყუმა ოლიმარი
 დიო კუნთხუს კინირზებუ.
 შურქუ, სქიბუთ ღარღალერქუ,
 ღორონთიშა ვემირზებუ?!
 ვარე მუში ქრისეისი
 დო ირფელი ინირსებუ.
 კირიბიშის ფურცელანცუ,
 010 ნამუთ შქაბან გურც ელაძუ.

**კარგ ვინჯამუ მაშქვითა დღას,
 გალე ბჟა რე სვიჩინია,
 თსგამეში მინალს გეჭარ,
 „სქანი დუდი ქიჩინია,“
 იჯგარჯგალნა თსურეფი,
 ბრელი ხარი ფიჩინია,
 „მუჟამ გიბტიბინუათუ
 აბოლონი ქვიჩინია?!
 ჭარხალანა ტროა ხურხამს
 020 დო ენა სო გილებურღანს?!**

**ინეფე მითინს ვედენდენა:
 ჭიჭე, დიდი, შქა ხანერსუ,
 ჩქინი ღური ღური ვარე,
 ბჟა მესქირაფე ბაღანეფსუ,
 პრიამოსი გახანგებუ:
 ეფერი მუს ახგამენსუ?!
 აგას ზეგსი გეძირაფუ,
 თიშენი რე ღაღამენსუ,
 ქეპოჭინეს ტროაშე ქართას,
 030 ამარე კარეფს სოფნა ფართას.“**

III. 2. ნუში

გაიხედავს ხომალდიდან,
 მოგონება კვლავ იგზნება,
 რა გამოლევს გარდახდილთან
 საომარს და საკამათოს?!
 დოლაბებით დაღერდილი
 სული უფალს ვერ მიეძღვნა,
 აღარა ჰყავს ქრისეისი
 და ყოველი დანისლულა.
 კირიბიშებს მიმოფურცლავს,
 010 ჩაჩნევია გულს რომელიც.

**მეშვიდე დღეს განისვენება
 ბჭენი, გარეთ მზეა გაბადრული,
 აწერია ტაძრის ზღუდეს,
 „შეიცნეთ შენი თავი,“
 ქრისეს კილაგს სადიაცო,
 ბევრი კალთა მადლიანი,
 „როდის გაგვამზიანებსო
 აბოლთნი თმა სვეული?“
 020 გვიბასრავენ მწყაზარ ტროას
 და ოდი სად ბუღრაობსო?!**

როცა ერთად გაგვუყავენ
 დიდ-პატარა-ასაკოვანს?!
 ჩვენს ძილს ძილი აღარ ჰქვია,
 დედებს ძუძუ გაშობიათ,
 ცოფს ყრის მეფე პრიაპოსი:
 იმისთანას რას ლოცავსო?!
 აგას ზევსი დაზმანვია,
 მიტომ გათამამებულა,
 მოგვამწყვდიეს ტროის ზღუდეს
 030 აგერ, ჭიშკარს შეპოლეწენ“.

ქრისეისი გორგიანსუ,
 „სონარეფი მინირითუ,
 ამშივი დღა რე ელმასიმე
 ჟინცა მუჭო იხირიტუ,
 სე თეს გედვეს მარსხებელთ,
 გეგმურსუ დო გილილიტუ,
 დით ჯგირას ვერზაფელე
 ოლიმარი ყვიყვილითუ.“
 მოგვი თეში იპოპორუ,
 040 ბერე კართეს მიკაფორუ.

„თქვათ ვაინქუნა მიშე რცუნა
 თე გოყორო ჩქინქუეფი,
 ოღონც პინტი ქვგგორღვანი...“
 დო გეკიშქუ თიჯგუეფი,
 ქოქა ხარშე მინტებუნა
 სე ბირჯღალი ჭკირჭკუეფი,
 არძა პიჯის დოლაგამე
 კიბირეფი ჭკირჭკუეფი,
 „ეკაჩვაგით ყებურეფსუ,
 050 მი გოკითხნა ლეკურეფსუ!

აქილევისიშე ელაფაშა
 ტრთა მითინს ვაკართინე,
 პრიაპოსიშე როგუნჯეფი
 სველე ჰექტორს ვაგათინე.
 თის ელურე გგერდო კოლხი
 დო რჯულიშა ვამკართინე,
 ჯაქ: ჩქიმობრა პილუნს, ვარა
 მუს დამარკენს მაკგათირე?!
 ტარშენი რე ანდაზეფი.“
 060 იწირლოლნა ანთასეფი.

- ქრისეისი შიაკივლებს:
 „ჩაიკმინდეთ ყველამ სმათ,
 ექვსი დღეა, რაც ჩამესმის
 ზეცა რარიგ იფხრიწება,
 მხსნელად ამას ჰკიდეს ხელი,
 გავა და მყის განქარდება,
 ჯერეთ ვეღარ ავზნებულა
 საომარი შრისხანებით.“
 მოგვი ისე აფოფრილა,
 040 ბავშვი კალთას უფარება.
- „თქვენც არ იცის ვისგანა გყავთ
 აბუზარი ეს დღაპები,
 თლონდ ჭინჭი მოგაყარონ...“
 და იმგვარი ამოუშვა,
 ფარღაღაღა ლაჯიდან
 ჭინკა გარბის ხელგაფარჩხვით.
 ყველა პირში აილაგმა
 კბილი დია მოკრაჭუნე.
 „დაეტიეთ კერიებთან,
 050 თქვენ ვინ გკითხავთ აბჯარისას!
- აქილევის აწყვეტამდე
 ტრთას ვერვინ წამოაქცევს,
 პრიამოსის გაუთლელებს,
 ჰექტორილა ვერ გამართავს,
 მას ემხრობმა სანახევროდ
 კოლხი და ვერ განდგომილა,
 ხემ: ჩემგვარი შკაფავს, თორემ
 ნაჯახი რას დამაკლებდა,
 ანდაზაა ტარის გამო,
 060 წრიალებენ ათასები.

070 „ჟინ ტიბინი გოკოდესდა
 კასანდრაშა გილინდესკო,
 ვარა ეპერე ლაოკონი,
 ეგება შურე გინიტესკო,
 ეგებ ორთაშე ჭყოლოფათუ
 გურფულანდო გინირთესკო,
 მა ჟიშენსუ ვარჩქილედი,
 უფალქ მუჭო მიმინჯესკო.
 ნინას ტყურათ ლასირანთუ,
 ნდურას ტყურათ მაზირანთუ!“

080 ილიონიშე კიდაწკუმა
 ანჯარეფი იტანტალუ,
 ფარსუ ფარი შიანარცხუნე,
 ყუჯიშე რჩქილა იტატარუ,
 გოჭირხილი შალიშარი
 ჟითუოლო იკანტარუ,
 ბერთა-ბერფა ზისხირეფი
 ტობაშორო იქვანთალუ,
 ოდიქ ლეკურე გეშანქილუ
 დო ლიმაშა გეშანჩვილუ.

090 ქრისეისი ეკარკიანს:
 „ჭარა გაფნო შორინელი,
 სო მეურქუ უფალიშე
 სინთეს მიშახორინელი?!
 აჰა, არძა გაკეთებეთ,
 უკორნელე დო კორინელი,
 მაღას ქუმთისგანჯუანა,
 თქვა, დორთონთი ჭყორინელი!
 ფარი ვეშუფორუაფუ,
 ჯაჭვი ვამუგორუაფუ“.

070 ცის წყალობა თუ გინდოდათ,
 მისწვიდოდით კასანდრასთან,
 ანდა, ეგერ, ლაოკოონს
 ლოცვით დაახსნევენებდით,
 იქნებ მადლი შეწეთდათ,
 ეგებ ლომად ქცეულიყვნენ,
 ყურს გუგდებდი აღმატებულს,
 უფალს რარიგად ეპატრონა.
 ენა ფუჭად აგილესავთ,
 მდურვას ფუჭად აგუნდავებთ!“

080 ილიონის გაღაგანთან
 თორ-აბჯარის ზიმშიმია,
 ფარს რომ ფარი ენარცხება,
 ყურთა სმენა მოისრება,
 შებოჭილი მეომარი
 ზეზეურად იჩხოტება,
 სისხლი დაგლურტაგებული
 ტბათა მსგავსად დამდოვრდება.
 სპალს იშიშვლებს თდოთა
 და ომშიგან შევარდება.

090 ქრისეისი მიაკივლებს:
 წერამ ხომ არ აგიტანა?!
 საით მისვალ ცაბათის
 შუქში დაბინავებული?!
 აჰა, ყველამ გაიხარეთ,
 სათნო ხართ თუ უსანდომო,
 მალე ჩამოგისვენებენ,
 თქვე ზეციერგამწყრალებო!
 მძიმე ფარს არ დაწვდომია,
 აღარც ჯაჭვი გადაუცვამს.“

ოდი უკვე მეჩართუნსუ
 მუშიანს დო შვგაშიანსუ,
 მეჩარგაზანს უთოლსინთე
 ირფელს ართიპაჟიასუ,
 ერკებული მიშაყვავუ
 ზისნირიში არშიასუ,
 ძგალეფიშა განთხებული
 უცქვირინანს შქაშიანსუ.
 ჰალიძონეფჲ ელურენა,
 100 შსვეფი ელურ-ბელურენა.

მოჯალაგეს ურუმიში
 წოსოლენი ძალიძარი,
 ტროელეფქუ შურ გოკაშეს,
 „დოსვაშედა ნალიძარი,
 ითამ რკინას ჭკადუნდკონი,
 კათა თეში დალიძარი,
 ბალუ ლიძა, მეტ რე ჭუპე
 რინშე გიშაკალიფარი.“
 110 ოდის ელხე ეწალანტუ,
 ვეპკირთინუ სვეწალათუ.

„ღურჯოლუას ელგათხოზი
 დო ჰიშენე მიჟარნეჩე,
 ჰერაკლეში ცირეფიშე
 ანწ მი ოკო გიშანერჩე,
 გოლგაფირო, ვეგშაკითხა
 ლანდღვა რინა მიშო მერჩე,
 ელხე სი რე გეიდვალუ,
 გურცუ ქუმუდიჟანერჩე,
 ეკაზარი ფერი გაშა,
 120 მის მიართე თე რიგაშა?!

100 ოდი უკვე მიითელავს
 სხვისიანს თუ თავისიანს,
 შეაღინთავს უთვალშუქო
 ყოველივეს ერთმანეთთან,
 აკლებული გახვეულა
 ცხელი სისხლის არშიაში,
 განაპირას გაღწეული
 ჭმუნვით უმზერს შვაგულისას,
 ჰალიძონი შემორტყმია,
 სსვეები აბდაუბდაობენ.

110 ამოჟლიტეს ურუმების
 მეწინავე მეომარი,
 სულს ითქვამენ ტროელეები:
 „დალოცვილი ხარ ხალიბო,
 ვითომ ჭკადი ბაწარაულს,
 ხალხი ისე დაარბილე,
 თმი კმარა, ხვალ მეტია
 სიცოცხლისგან ასაკლები!“
 ოდის ელხე ელანდება,
 ხვეწნით ველარ მოაბრუნეს.

120 „აღერსისას მოგედევნე
 და ჰიძენე იორმოცე,
 ჰერაკლეს ასულთაგან
 აწ ვინ უნდა მთიფუძნო,
 შემოგევლე, ნუღარ მკითხავ
 მღვრიე ყოფნას რისთვის გიძღვენი,
 ელხე თავად დამანათლე,
 დაკოდილ გულს ესალბუნე,
 მიმაცდილე ისეთ ფლატეს,
 აწ ვინ მივა იმდაგვართან?!“

**ატრიდისუ სი მულასუნქ
ჩქიმი ცხადი დო ლურასუ,
ი ბადიდი ქოგურაფუ
ასე კვინჩა გოლურასუ,
დღა დო სერი იბადინე
ცაკიბულიშე გორულასუ,
ნიტე ცათე გესერელი
ჭიჭე დაგინძორულასუ.“**

მეჭვირთუნა ხვამარდეფი —
130 ზღვაში უმართ-სამართეფი.

აფრეფიში ტკარჩალუა
ტორონჯისუ ქიგაშინანს,
ქურუმული წერილითუ
აქციუსმა მიდაჩინანს:
„ჩქიმი ელხექ კემეფიში
ნინალასუ ვემკაშირას?!“
ელაფირი ბორიეფი
მაფალაკას მიკარშენანს.

დოფულ: „ფთქუა ამარგ თესუ,
140 ქაირინუანთ ხვამარდეფსუ!“

დობეჭედუ, ქეთაკირ დო
პაპუცურე ქახურთქინუ,
ჰალიძონქუ მასმა კორთხო
ქრავა ლუდით მახვირთქინუ,
აპოლონიშე ოხვამესუ
ართი ცინდაქ ვახირთქინუ,
ირფელ ასე ქეთოკათაფ,
მუქუთ თეიშახ ვაღირთინუ.

ნუთი: **ქირიშე დუდაში რექ,
150 სარკოფაგიშე ჭკუდაში რექ.**

აგამეძნონს შენ ააცლი
ჩემს ცხადსა და ძილქუშობას,
ის ბებერი ემსგავსება
ახლა სკვინჩას მთიანეთის,
დღე და ღამე იმყოფინე
ცაკიბულზე ასარბენად,
ნეტავ ესე უკუნეთი
ცოტა დაასიფრქევანოს.“

130 მისხლტებიან ხომალდები —
ზღვათა უმართ-სამართები.

აფრის გადატკრიკილება
ლულუნა მტრედს გაახსენებს,
ქურუმული დანაწერით
აქციუს-მოგვს შემოუთვლის,
„ჩემი ელხე კემელების
მოვლამ აღარ მოინელოს!“
ავარდნილი ბორიონი
აფრის თოკებს აწივლებენ.

140 მალავს: „გეტყვით, აგერ ამას,
გემ-ხომალდებს მოგაყენებთ!“

დაბეჭდავს და მიანასკვავს,
წაასწრაფებს პაპის მხარეს,
ჰალიძონმა ლუდით კათხა
მესამეჯერ გაუხვითქა,
აპოლონის სალოცავში
ციდაც აღარ უხვრინვია,
ყოვლიმ ეხლა წამოუსწრო,
რაც აქამდე ვერ იბღავლა.

150 ნუთი: **იშვი ქორის თავით,
იშვი ჭურჭლით სარკოფაგის.**

ჩქინი იცი სრული პტახი
თუდონი დო ჟიშელენი,
ლუდშა შნამს გიკათუა
ღურეთ ვედიქვიშელენი,
თში პუნსუ და დო ჯიმა,
მუ რე მოლე ტიშელენი,
არძა კურხის ქუდოიდეგანს
თინეფიშა მიშელენი.
160 ნაკიდურა ვორექ სქუა,
ისიდაშა მეპჭოფ ფსუა.

მიმინოში დუდი გედგუ
არძა ჩქინი ფარაონსუ,
მარძგანიშა შარ უკებუ,
ჟიშეიან ჭარა ონსუ,
კვარჩხანიშა — სუპკუნთხული,
რინას გიშაჭვარაონსუ,
ქომოლსქუა ერგასი რე,
მარა არძა ჩალა ცუნსუ,
170 დულაფუნა წვანეთ კანი,
ეგებ კინი მიკირთანი.

ღურელს ირფელს ეშუდანა,
ხვალე გურსუ ატალენა,
ითამ რდანი ანგელოზი,
თეში ვილატატალენა,
წკვირაღჲ თოლით იჯინენა,
მუთუნ ვეთაჭვატალენა,
ლაცაფენა სენეტისუ,
კეტით ვილაკვატალენა.
180 ბასტი, არძა ფსქე ჩილით რე,
ირ უბადო გეგჩილითუ!

ჩვენი იყოს სრული პტახნი,
 ქვემოთია თუ ზემოთი,
 ლუდში უსაპი შეგირიე,
 სიკვდილის რომ არ მიესილო,
 და და ძმა მყავს ზუსტად ასი,
 რა სიკეთე ყრია ტილში,
 ყოველგანი ფეხს დაგიდებს,
 თუკი იმათ გაერევი,
 მე ვარ შვილი ნაბოლარა,
 160 ისიდას ფრთა მიგუშვირე.

თავი ადგას შევარდენის
 თითოეულ ჩვენს ფარაონს,
 მარჯვნივ რგოლი უკაფია,
 ზემოური ბედი სძალავს,
 მარცხენაში — სამკუთხედი,
 წუთისოფლის გასაწალდად,
 გაჟიშვილი ერგასია,
 მაგრამ ყველა — დამთხვეული,
 170 შეუღებავთ კანი მწვანედ,
 ეგება კვლავ შემობრუნდნენ.

მკვდარს ყველაფერს ააცლიან,
 მარტოკა გულს უტოვებენ,
 ვითომ იყვნენ ანგელოლზნი,
 ისე დავლენ ზარ-ზეიმით,
 გიმზერენ თვალ მოკიჟულნი,
 ამოღერღვა უჭირთ სიტყვის,
 თამაშობენ სენეტსა და
 დაათრევენ რამე ხელკეტს.
 180 ბასტი, ყველა ცოლით არის,
 მთაშორე ყოველ ბოროტს.

ბჟაში ნოღა ცვინთელღ ჰაპიშღ
მარჯგვანშე რე, დინაფულე,
თექ ქურუშეფღ ოსორანა
დო ღორთის გინაფულე,
კურნიშღ კითით გიშნაგორა
წყარიშორო ძინაფულე,
სვალე ინჭას ვენაჯინა,
მუ და – ირფელს ძირაფულე.
ვაგოსქიდუქ მითინიშო,
190 ნორჩალიშა მითიღღ აშო.

ისიდასუ, დიდალუფი
შსვამღ უმოსო არჩილენა,
ღვეტერია კისერითუ
თიშით გილაგარჩნილენა,
მარა ინეფღ ჩქიმღ გინაწონს
დღაკუნტა დო მარჩნი რენა, –
დუს ეგკინანს, – მუშა ფუბლა
ბაჯადლოში ნარჩნი რენა,
საქვარენა ორკიალსუ,
200 ათუსენა ორქიალსუ.

იჩიებნა, აიასუ
პირამიდეფღ ჯორგუნია,
ოღონც თირით გოქუნელი,
ჟი ცა შინათორქუნია,
თი აკანსუ ღორთთიშა
ართი ცირნდა ორკუნია,
ტკილი კირდეს რაშღ გაშნარყი
ჯაჭვით შიკობორკუნია.
ამდღა რდას დო გოკონ – ჭუშე,
210 თეგრე ურქუნ შიდამჯუშე.

მზის ქალაქი ყვითელ ჰაბის
 მარჯვნივ არის დანაფლობი,
 იქ სახლობენ ქურუმები
 და შეიგრობობ ცათამყრობელს,
 ფენის თითით შერჩეული
 გაიზრდები წყლების მსგავსად,
 ოღონდაც ჭას ნუ ჩაიხედავ,
 რადგან – ყოველს მთინილაგ,
 არაფისთვის მემეტები,
 190 შემოდგერი თბილ საბანში!

სხვაზე მეტად უჯერებან
 ღმერთ ისიდას დიაცები,
 გაღელილი ძუძუ-მეკრდით,
 მისით დაგერცხლიანობენ,
 თუმცა ყველა საჩემწილოდ
 დღემოკლე და წყალმარჩნია, –
 თავს წამოსწევს, – რისთვის ვმალთ,
 ყველა ოქროს ნარეცნია
 ჩაიდუნენ საკივლელებს,
 200 ქვეშ უსხედან მარათებს.

საუბრობენ, აიაში
 პირამიდის ჯგროთ არისო,
 ოღონდ თოვლით შემოსილი,
 ზემოთ ზეცა დანათისო,
 იმ ალაგას მაცხოვრამდე
 აკლიათ ერთი ციდა,
 ბიტალო კლდეს მიჯაჭულა
 რა-მნათობის ნაშიერი.
 დღეს იყოს და გინდა სვალე,
 210 იქ რომ წახვალ, წამიძლოლე.

220 **ჰიქსოს ვორექ დიდათუ დო
 ჰიქსოს ვორექ მუმაშენი,
 კაგკონიშე აბყარებეთ
 ულუნჭაფუ სუმაშენი,
 კემის ჩქიმდა ველაქუნე
 ფერიშე დო თუმაშენი,
 ჩქიმობრასუ გოსუტოლუქ
 ირო შურიშე დგუმაშენი.
 სქუა ვორექ ნაკიდურა,
 ოდი, უსვაშო ვაკიტურა.**

230 **ტურიშე დუდამ ანუბისი
 ღურელიში მათხილუ რე,
 ართი ვეგეპატიებუ
 სამუდამოთ მეთხილ ცურე,
 აკა სი გინქ ცათე ჩხეშა
 მუდგანერო ნატყილუ რე,
 აკა სი გინქ ონტყოლაშეს
 კურხი სოიშას ნანტყვილუ რე,
 სვალე ვამახენცფელენი,
 წირლით ქეითიბკვენწელენი.**

ქუმუჭარუ: „სქანი ელხე
 ჩქიმწკიმა რე, ბჟაში ნოლას,
 ეწადგუმუ თოფურეფი,
 მინშა ტოგა გეშამროხას,
 ჟირი ხოლო ეთურეთუ
 შხვაშე სქიბუ დო შხვაში ოღალს,
 მუჭო ფიქრენქ, გობაცისღ
 ოვლარეფი ვაშინო ღალს?!
 უმოსობას გუმანგარი,
 240 მაკოჩიას გვ მანგარი.“

ჰიქსოსი ვარ მშობელ დედით
 და მამითაც ვარ ჰიქსოსი,
 კაფკასიდან ჩამოვბარგდით
 მიუწვდომელ სმების გამო,
 კეპი მე ვერ დაძეცოლოს,
 ველარც თმით და ველარც ფერით,
 ჩემი მსგავსი ჩაგისუტე,
 მარადისი სულის დგმისთვის.
 მე ვარ შვილი ნაბოლარა,
 220 ოდი, სხვისთვის არ აღევზნო!

ტურის თავა ანუბისი
 გარდაცვლილის მცველი არის,
 ერთადერთს ვერ გაპატიებ
 სამუდამოდ მოთხოვილი,
 შენლა უწყი ეგი თეძო
 რა ხალეებით შემოსილა,
 შენლა უწყი ჭათობნარში
 ფენი რაზომ ჩაგფლობია,
 230 მარტოსული ვერ ვიშეფებ,
 ბაწრით ჩამოგეკიდები.

იწერება, „შენი ელხე მზის
 ქალაქში ჩემთან არის,
 თაფლეული მიერთმევა,
 ზოგჯერ ტოგაც გამირეცხოს,
 ჩვენ ორივე შევდგომივართ,
 სხვის ტვირთსა და სხვათა დოლაბს,
 როგორ ფიქრობ, დატბორილი
 ვერ იშოვის სავალს ღელე?!
 უფრო მთავარს გაუმაგრდი,
 240 კაცუნას ჰგავს მგლოვიარე.“

**წკონდა ტობას გეგნიბონი,
ნიტე მუ რე თელა ჩქინი?!
დიო ლეტა ჩერცხინე დო
ინჭას უკულ ენაჯინი,
შორ-შორიშე მურიცხეფსუ
გვალთ ბრელი ელგარჩქილი,
მარა მელე ვეპნოფრთუპუ,
სინთეს ტყურათ ქიმვარჩინი.
აიეტი მოკო ბპირე,**

250 **სონი მიკონ-მოკინცი რე.**

**შხვათუ მოკო მიბპირეუ,
სქანი თოლიშე ჭურჭულითუ,
ქანას სოიშახ გიანტირე
კოჩი გილაღურჭულითუ,
ეგებ ჭუპე დუცუ ბკვანა
არგუნი დო ბურჭულითუ,
მოკო ბპირე სამოსით
დუპართუნა მუ რჯულითუ.“**

ხვამარდეფი მიკვანწუნა
260 დო მურიცხეფჲ დიკვანწუნა.

III. 3. კურცხა

**„გიმილ გიმავლარქ,
ეშელ ეშმავლარქ,
დიშირ ნაბადიქ,
დიშირ თე შარვალქ,
დიშირ მადვალარქ,
დიშირ გადვალარქ,
აკა, შური ვაშირადექ
ლორონთიშო დადვალარქ.“**

010 **შური ირო შური რე,
სინჩხე რენ თუ ჩხური რე.**

წმინდა ტბაში განიბანე,
 ნეტავ რაა ჩვენი ყოფნა?!
 ჯერ ტალახი მოიშორე,
 ჭაში მერე ჩაიხედე,
 ამ გარსკვლავეკს შორ-შორიდან
 ყური ვუგდე ფრიად ბევრი,
 მაგრამ გაღმა ვერ გავედი,
 შუქს ტყუილად შევაბერდი.
 აიეტი მინდა ვნახო,
 250 იმყოფება რომელ მხარეს.

სხვებიც მინდა მოვიხილო,
 შენეული თვალის ჩინით,
 სოფელს როდის მობეზრდება
 კაცთაგანის ტაშფანდურა,
 თაგებს გვჭრიან იქნებ სვალე
 ნაჯახით და წაღდუნებით?!
 მინდა ვნახო საცხოვრისი
 მობრუნდება რარიგ რწმენით.“
 მიირწევა ხომალდები
 260 და მთიებიც ჩამწკრივდება.

III. 3. გამოღვიძება

ჩამომსვლელი ჩამოდგა,
 ამოსულა ამსვლელი,
 გაცვეთილა ნაბადი,
 გაცვეთილა შარვალი,
 ჩასაცმელი გამცვდარა,
 გასადები გამცვდარა,
 სულო შენდა არ გაცვდი,
 დასადებო უფლისთვის.“
 010 **სული მაინც სულია,**
სიცხეა თუ სიციფე.

„ოკვიკვინანს კვიკვალი,
 ონიქვინანს ნიქვალი,
 სოთინ ვარე დოტებულგ
 სინთე ენაწიკვალი.
 გოთხოზუქ ოროსი,
 უფერუანქ ბოროსი,
 ეშმა ცოფე მენდული
 მუდგას უფალგ წყორუნსი.
 შანქარი თუ ჯიმგ რე,
 020 ელხე იშენგ ჩქიმგ რე.“

აჰცნიუსი. **ოდი, სა,
 ჰალიბონეფს ახანგენქ,
 ხალიბ გოფიჟვინაფე,
 ჯვეშობურო გაღანკენქ.
 ღურუ კუნხის რხვატუნსუ,
 სისმარგ დუდის რხუტოროუნს,
 „მარა ჩქიმი ელიხე
 გურსუ მუშენ ბხუტოლუნს?!“
 კორიბანტეფგ ქიფხოლე,
 030 მუდგანერო იფხონე.**

**პირაპიდეფს ჭვირთუნა
 ჩქიმი დოგურაფილით,
 დით ხოლო ჩირთუანა,
 ხუჯი გიღარდვაფილით.
 თქვანდე ვორექ მუღირი,
 თქვანდე ვორექ სქურილი,
 ჩქიმობრათუ ქირჯიდა
 ღურუ გაცი წკურილი.
 ვეციქუდა იბალურგ,
 040 კირდეს წყარო შიკალურგ!**

„კოპწიაობს კოპწია,
გეოჩნება ოჩანი,
აღარსაით დამშთარა
შუქი წაუბილწველი,
თავს ევლები ჩეროვანს,
ეფერები შერეკილს,
ემმა დაუფლებია
უფლისაგან ხელდასხმულს,
შაქარი თუ მარილი,
020 ელხე მაინც ხომ ჩემია.“

აქცნიუსი: **ოდი, სა,
ჰალიძონებს აგიჟებ,
გაფიჟინდა ხალიბი,
გაგიცუდდა ნიშანი.
სიკვდილისგან გახრული
იკვნიტები სიზმრებით,**
„მაგრამ ჩემი ელიხე,
სულს რომ მომფონებია?!“
030 **„მე ურია ვიახლე,
ვიმარხულთ რარიგად.**

**პირაპიდეებს ჩხიბავენ
ჩემი დანასწავლებით,
ხაზავენ და კიბავენ,
ერთურთს დანდობილები,
თქვენგნითა ვარ მოსული,
წყაროდ თქვენგან აღმოვსკდი,
თუ დამყვები ნამდვილად
აგცილდება სიკვდილი,
არ გინდა და ისტუნე,
040 კლდეს წყალივით მიაკვდი!**

ტყობუ ქართაშე ბუნება
ცვალიშე ეშალაღასუ,
ობადიში ერქინდუ
ფუჯ-გინიში ხალასუ.
ცვალი გოფშა თუთა რე,
წაქა მეწენს ღალასუ.
მუჟამს ქიგიქიმინუ,
ბორჯალეფსუ ნძალანსუ.
თე რქინა თქვათ გიღუნა,
050 მარა ლური რჭისუნა.

ირფელიში გერგეზი
ეკოზგუმონჯუა რე,
ჯუა განგებაშე რე
მუშენი და ჯუა რე.
დადული დო მუშული
მუჟამს იშაყარუნა,
ეკოფშაფა თექი რე
მარა რინა ჩხვარუნა.
გადომრკებუ ზუკოლი,
060 სონ მურიცხიქ მუკოლი?!

გინქუდასუ ყებერი
ორქოს გიოქიმინანს,
ცვალი თუთას მეგვურენ,
იში — ბჟათუ რცხიშინანს,
შხვა შარეფით იგორე,
ფირქიშე დინახალეშე,
ამშეკუნთხულსუ ენოჭაბ
თოფურე თფურკალეშე.
ეგებ მეტის ბთქუანდე,
070 კუდეღს დუქვათქუანდე!

წრის ბუნება იმაღვის
 ყველის ამოყვანისას,
 საბადისი იშვება
 ფური სბორის მოგებით,
 ყველი სავსე მთვარეა,
 შრატი გზაში იღვრება,
 როცა გადიწილება,
 გადანძალავს ბორჯალებს.
 ამის ცოდნა თქვენცა გაქვთ,
 050 მაგრამ გწინხავთ ძილქუში.

ყოველივეს მძლეველი
 არის შედუღაბება,
 ძუ ბუნების წესია,
 ძუ რადგანაც მძუნობს,
 დედალი და მამალი
 როცა შეიყრებიან,
 იქვე არის სავსება,
 მაგრამ ყოფნა აფერხებთ.
 რჩევა არ დაძიკლია,
 060 სითგან მოწყდი ვარსკვლავი?!

რომ იცოდე ყვეერი
 გადაწილავს ბაჯაღლოს,
 რომ ვამსგავსე მთვარე ყველს,
 მისი მზისებრ ელვარებს,
 იპებნება სსვა გზებიც,
 ფიქრის შინაობაში,
 ექვსკუთხედში ეტევა
 თაფლუჭები საკვამლე,
 გაამბობდი უფრო მეტს
 070 კუდს რომ აქიცინებდე!

უშქურვ კვარკვალთ რე,
 ცვერბი გვარგვალთ რე,
 ცინი სარკალთ რე,
 მურიცხვ ბარბალთ რე,
 ბოლოს ირფელვ შარი რე,
 რუპე რე თუ ჯღარი რე,
 ზგუმონჯილი ქიანა
 უკდებაში წყარი რე.
 სონ ხანი რე ბრაქვალა,
 080 თე ბორია ჯაქალა.

შარიშვ ამბე ქიგეჩი,
 სუპკუნთსუშით მითქუალვ,
 ბრელი ქუა რეყეში
 ქუმუცვალთ მითქუალვ.
 მერზიებულვ ბაჯაღლო
 ტატარელი ტუტა რე,
 გურსუ გაბირჭონდიდა,
 კერძიშენი მუთა რე.
 090 ქუდომცუნე ტანი დო
 გემგვათირუ კანი დო.

ეწაცუნი ზღვაშვ კათას
 ცვალთ მენდღულაფასუ,
 დღასუ თუდო ვადანთსუქ
 გერდე მუდგა ლაფასუ,
 ჭიჭე ფერას მა მობრდუნქ
 ქანა ჟირო ლაფასუ,
 თეში დომიზგუმონჯუნს,
 მითინს ვეკარღვაფასუ.
 აბა, მუ რე მაშინი
 100 კათა ნაჭვემაშენი?!

მრგვალი არის გაშლი და
 შიშველია კერია,
 ელვარებენ მთიები,
 სლიპინაა ყინული,
 მაგრამ ბოლოს სფეროა,
 მრუშეა თუ ჭრელია,
 დაამრგვალე ხმელი და
 მხარზე წყლები ზავთდება.
 გიჩინებ აშეებს
 080 დღენიადაგ დალხენით.

სფეროს გამთ გითხარი,
 სამკუთხედზეც გაგანდე,
 მრავალი ქვა რიყისა
 ქუმელივით დაშიფქვავს,
 მიძლეული ბაჯადლო
 ნაცარია ტკეპნილი,
 გაგულისდი იქნება,
 ნათესავი შემინდობ,
 მომაცრდენი ტანი და,
 090 შეგეცვლება კანი და,

წარუქეხი ზღვათა ხალხს
 ყველის შედუღაბებით,
 ძირს არ ჩამოვარდები,
 იდგე რარიგ უფსკრულთან,
 პაწა ფერას მე გავზრდი —
 კეპი თრფერ შელებოს,
 ისე შემიდუღაბებს,
 გელარავინ დაშალოს.
 აბა სხვა რას მოგელი
 100 ნაწვიმარი ხალხისგან?!

„თაში ნამდა, ოდი, სა
ნერჩიშგ მასიროტალო,
ვახინარა მუთუნით
ბადიში-სამოთალო,
აკარდამეფქ დოსქიდას
ძვალიშგ მაზიმოთალო,
ლექერთეფქუ ეფალან
ხუმაშგ გასიმოთალო!
მუ რე ფირქით მობურცხი?!
120 ოდოია, გოკურცხი!

ოდოია გალი დო
გემისოფი მურუჟი!
მინი თუდო ღურუ დო
მინი ხოლო ღურუ ჟი,
შუროთ ვეგლეფაჟუა
გოძიგინი ძგურუში,
ა — დორჰყაფუ მართუშა
ბორჯი მიშანურუში.
მუდგანერო ვემწარენ,
130 ოკო გეგნიმენცარენ!

დიო დარსხებლეფი
დოკორობი ხვამარდის,
ნამთინიშო ვაზოგა
ირი უმართ-სამართი.
მუსხი თუთა მიკორთე
გილეძგაბნა ნამარდის,
ურუმიშო ნთირუნა
ლანჯონეფი წკამარდის.
ვავა, თქვანი ოდიშე!
140 ვავა, თიში ცოდიშე!

„ოდი, შვილო, ამგვარად,
 კერიის შესამუსრად,
 აღარაფრით დაქოქო
 ბაღიშ-საშვილიშვილო,
 დაე, დაშეთეს აკლდამა
 ძვლების ამოსახვლად,
 ჩაუქებმა იმრავლონ
 ხმათა გასავრცელებლად!
 ფიქრმა რატომ დაგზაფრა,
 120 ოდი, გამოიღვიძე!

ოდი იხუვლე,
 განიშორე ჩვენება,
 ვინ ქვემორე კვდება და
 ვინაც ზეაღსრულდება,
 ნუ გაღელვებს სრულებით
 მოტერება ძვლეშემას,
 ა დაგეწყო მორევში
 ცურვის ჟამთატრიალი.
 როგორაც არ გამწარდე
 130 უნდა გაგ ულთმისანდე!

ჯერეთ დასახსნელები,
 ამოკრიფე გემებში,
 არავისთვის დაზოგო
 ყოვლი ღონე-სახსარი,
 მერამდენე თვე არის
 დამადლებულს ლოღნიან,
 დაათრევენ იმათთვის
 თელიანებს თესლცხოველს,
 ვაი, თქვენს ოდოიას!
 140 ვაი, იმას, საბრალოს!

კოკიფესუ დუტებნა
 ჯიმაღეფი ჭვირთეფი,
 ეჩი ხოლო დაჩხირი,
 კოლხიდაში კვირდეფი,
 მუნეფიშით ულინნა
 თოფურ-წყარი-ღუმუშე,
 ჩქიმი მანჯაშე სქიდაშე,
 ჩქიმი ქვარაშე ჭკუმუშე.
 ვავა, თქვანი ოდინსუ,
 150 უდინაფე თუ ოდინსუ!

ჩქიმი ჰალიძონეფი,
 ჩქიმ გიორგი, ბურჯონა,
 ტიანეფი გორძულუ
 ცუნდით გინაღურჯოლა.
 ჩქიმი დანკი ბეთქილი,
 თამბი, ყილოს განგარდი,
 წიე, ბადრი, წვირალი
 ჩონგურიში მანგა რდი.
 დუდო ღორონთე რხინეფი,
 160 ქუმოჭარე თინეფი!

ჩქიმი ჰალიძონეფი,
 ჭიჭე შურსუ მუკინით,
 თისხის ქეწქაჩოქუთუ,
 დუს მუსხიშა დუკინით,
 სო რდუ იბაბრდღალუდი?!
 მუს რდუ იპოპტიკუდი?!
 თურმე პუხუთ მუნორღეთ
 ჯახუა დო ჯიკუტი.
 ხამუთ მიწოწვანდელო,
 170 ოდი თქვანი სანთელო!

კუნძულებზე დატოვს
 თურმე ძმები ჭვილთები,
 ცეცხლის მსგავსი ოცივე,
 საბადისის მკვიდრები,
 თავის ნებით წასულან
 ფაფლი-წყალი-ლომისთვის,
 ჩემი მაჯის საწამლოდ,
 საზრდოდ ჩემი სტომაქის.
 ვაი, თქვენს ოდოიას,
 150 ჯერაც მყოფს თუ დასაკარგს!

ჩემი ჰალიძონები,
 ჩემი გიჟი უხანე,
 საღუმანო ისრებით
 მკერდი დაანაძოძე,
 ჩემი ცქვიტი გუთანა
 და ჩუბინი კანდობა,
 თქვენი მხარში დადგომით
 მტერს არ ჰქონდა დანდობა.
 დიდი ღმერთო ლხენები,
 160 შენ მაღირსე ისენი!

ჩემი ჰალიძონეფი,
 ცოტა სული აღირსეთ,
 დაგიჩოქებთ იმდენჯერ
 თავებს ხრიდით რამდენგზის,
 სად იყო რომ ვეთრიე,
 რას არ მივედ-მოვედე,
 თურმე მხრებით მატარეთ
 ძეკერე და ჯიკუტი,
 დანით წაწვეტებული,
 170 სანთლად თქვენთვის ოდინი!

არკვანიში უკული
ართო გილამსხაპუნა,
მაყურყათუ ნაჭოფა
რაშეფიში ზღვა პუნა.
სო რექ წიე, პირქუში,
ტანს იმონჭკნდღ დაჩხირით,
ვარა სო რექ კვირია,
ხონარგ ეკობარჭყილით?!
ჰალიძონ დო ხალიბე,
180 შური გეკიბკალიფე!

სი ვარდუო მორუდი
იახსარი, ზღვაშენი?!
კობალა, სი მორუდი
ლახტიშე ცოთამაშენი.
სი ვარდუო მიმერი
ქუჯი, ცუჯით ჳინაშე?!
სი ვარდუო მიმერი,
წათე, თოლით რჩქილაშე?!
ღორონთ ქომირგებაფე!
190 არძა დუმორსხებაფე!

ჩქიმი ჩელაიეფი,
ფარაონი მორსქინანს,
მარა ბძირათ კორკონტის
მი ნამუსუ ორჯგინანს.
აქციუსით დიბგურე
ჰე გვარიანჯ მოღეფი,
გურით მუჭო ევოფშე
ქოქა თხირიშე ნოხეფი,
ეგებ რინქე დირთასუ,
200 ეგებ გემგმოდირთასუ.

რაც აკვნები დავტოვეთ
 ერთად გვიკუნტრუშია,
 ქამანდებით ნაჭერი
 ზღვა გვყავს ურა რაშების,
 სად ხარ ბიჭო, პირქუში,
 იტრუსავდი ტანს ალით,
 ანდა სად ხარ კვირია,
 ხრინწიანი შენი ხმით?!
 ჰალიძლნ და ხალიბე,
 180 სული ამომრთმეგია!

შენ არ იყო რომ მძლევედი,
 იახსარი ზღვაშიგან?!
 კოპალავ, შენ მჯობნიდი
 გატყორცნაში ლახტისა,
 შენ არ იყო რომ მძლიე
 ქუჯი, ყურით ცქერაში?!
 შენ არ იყო რომ მძლიე
 წათე თვალით სმენაში?!
 მიმსახურე უფალო!
 190 ყველა დამახსნევენე!

ჩემო თეთრგვრემანებო,
 ფარაონი მექადნის,
 მაგრამ ვნახოთ დასასრულს
 ვინლა რომელს აჯობებს,
 აქციუსმა მასწავლა,
 საკმარისად საჭირო,
 ვით ავავსო გულებით
 თხილის ფშუტე ნაჭუჭი,
 იქნებ ყოფნა მობრუნდეს,
 200 გამომადგეს იქნება.

გობჭყოლადღუ ელხე დო
ტორონჯიში ხურთქინი,
თიშგ თოლეფსუთ ვეჭოფე
ჩილამურიშგ ტკურტკინი.
სი გუბაზი, თოფურშე
სქიბუეფი მიბუნე,
სი ალერტი ოდიშო
ბჟა ხეშქაგურს გიფუნე!
ხოგაიში მინდია,

210 გიჩამგ გვერიშგ მინ თია.

ტანსუ გგომორსუთუ,
მარა ვართი ჯაშქვიდუთ,
მანთხაშა მუთ იშქვიდე
კოჩი სუმშა ნაშქვიდუ.
ირფელგ დოქვაქვალედას,
თქვანგ ჭირიში გოხოლუს,
გვერსუ ბიწკის ქიგვაშქვა
მუჟამ გეითოზოხოლუნს.
ლიუ-ლაუქ ქურაჰუ,

220 იხის გვართა მურაჰუ!

ჯიმალეფიშგ მარსხებელგ,
ოდოია, ასე რექ,
არძა ჩქიმდა წკვარემი,
ნამუთ დიო ვასერექ,
ჩქი ზღვაშგ კათას მიძახნა,
ბორიეფი ბღვენდუნა,
ართი რკინას ჭკადუნსუნ,
შხვეფი ცხენეფს ხენდუნა.
მასმა ორქოს ბეჭუნსუ,

230 მანთხა ჭუას მეჭუნსუ.

დამვიწყნია ელზე და
 მტრედის წაფათქუნება,
 მის თვალშიც არ ოკდება
 ცრემლის ნაკადულები,
 ხუტუ შენ ხომ თაფლისთვის
 მოიკიდე დოლაბი,
 გერე, შენ ხომ ჩემს გამო
 ხელზე რძე მოიდულე.
 ჰე, მინდიავ ხოგაის
 210 გველის ლუკმას მიყოფდი?!

ტანზე შემომეგარსეთ,
 ოღონდ არა ლიანად,
 მეოთხედ რას დაახრჩობ,
 კაცს სამკეცად დანახრჩობს.
 ყოვლი დანაცრულიყოს
 თქვენი ჭირის სანაცვლოდ,
 გავსრეს ცერით იქედნეს,
 ოდეს გამომზაკვრდება.
 ალიონი ფრთხილებს,
 220 ქარი ღრუბლებს მორეკავს.

ძმაკაცების დამხსნელი,
 ოღოია, ახლა ხარ,
 ყველა ჩემთან უკუნე,
 რაც არ დაღამებულხარ!
 ჩვენ ზღვის ხალხებს გვიხმობენ,
 გვიტყლაშუნებს ქარები,
 ერთი რკინას რომ ჰედავს,
 სხვები ცხენებს ხედნიან,
 მესამე წნავს ოქროებს,
 230 ტკივილს აქრობს მეოთხე.

პალიძონეფე ბჯოხონა,
კორიბანტეფე ბჯოხონა,
ტიბარენეფე ბჯოხონა,
მოხოლე თუ ზოხონა,
ჰენიოხი დო ხოლო
უმკუთვალუ ქვიშონა,
ართო გეგნომდღულათგნ,
ეკომცენა ჯიშონა.
მარა კოლხო ბჩინენა
240 დო თაშე გიმოჯინენა.

ართი იშენე ართი რე,
ჟირი იშენე ჟირი რე,
სუმი ითამე სუმი რე,
მარა ბირას ჯგირი რე.
ართშა ვემკილობერე,
ჟირშა ვემკილობერე,
სუმი ბარჯგიშე უკული
ლობერეფი ცოფერე.
გომორძგუა ღობერსუ,
250 მუჭოთ უფალ ცოფერენსუ!“

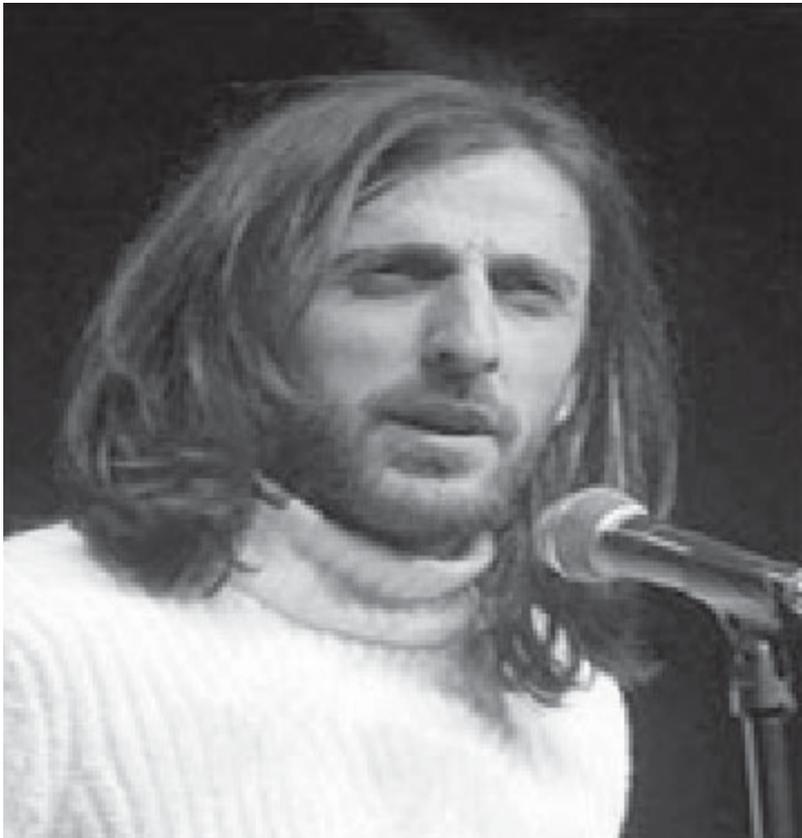
გინაღვარანს ბორიას:
„აიაშა ტკუ მეძუ,
მარა დიო ეჩხოლოს
უჩქინეთუ ცუმენსუ.
დუდი გეგმუჩამუნა
თოფური თუ წყარიშა,
თეში, ნამდა ართისუ
ვაგმუკინუ წარიშა.“
დო ხვამარდეფქ ონკირეში,
260 ქუმუძახეს ობირეში!

გვექვია ჰალიძონები,
 გვექვია კორიბანტები,
 გვექვია ტიბარენები,
 ახლონი თუ შორითა,
 ჰენიოხი და კიდევ,
 ქვიშასავით ურიცხვი,
 ერთად რომ შევდულაბდეთ,
 ჯიში გამოგვეცვლება.
 მაგრამ გვეცნობენ კოლხებად
 240 და ამგვარად გვითირავენ.

ერთი მაინც ერთია,
 ორი მაინც ორია,
 სამი ვითომ სამია,
 თუმც კარგია მღერისას,
 ერთზე ველარ მოღობავ,
 ორზე ველარ მოღობავ,
 სამი სარის მერმეა
 ღობეები რომ ქმნილა.
 დღეგრძელობა ღობეებს,
 250 როგორც ღმერთი ინებებს.

გადაბლავის ქარტეხილს:
 „მტკავლი გვიძევს აიას,
 მაგრამ ჯერეთ ოცივეს
 უჩვენობით სწყურია,
 თავი გაუყიდიათ
 წყლის და თაფლის გულისთვის,
 ისე, რომე ერთსაც კი
 წარბი არ შეუხრია.“
 და გემებმაც საკირეთის
 260 შემოსძახეს სიმღერები.

სამრადისო ESSAEY
კროტოქართულ სულიერებაზე
ჩემს ლაზ მომღერალს, ჩემს ზოლავ ბერე —
ქაზიმ ქუიუნჯუს

**„დამარხულ არს ენაი ქართული
დღემდე მეორედ მოსვლისა მისისა საწამებლად...
და ესე ენაი მძინარე არს დღესამომდე,
და სახარებასა შინა ამას ენასა ლაზარე სქვიან!“**
იოანე-ზოსიმე

**„სამეგრელოში ჩამოვედი და საქართველო
ენასე, ნამდვილი საქართველო“**
ილია ჭავჭავაძე

„ჩემთვის მეშვიდე ენა მეგრულია“
სანდრა-ელისაბედ რულოვსი

ჭუტა ქარმატი

**სქურეფე თშენამს სერსი მუშითე
მჯგეშ ემექთარი, ჭუტა ქარმატე,
თხოპეშ ღურნი დო თხოპეშ სპინათე
იქთენ უდოდგინ, ჭუტა ქარმატე.
ნე სერ დოდგითუ, ნე-თი დღაღერი,
ნაკო თფუტარის ნა უმფთქუმს შქვერი,
მითიქ ვარ ძირთმს არ დოჭკინდერი
ჩქენი სქურეფეს, ჭუტა ქარმატე.
სქურეფე თშენამ სერსი სქანითენ,
მჯგეშ ემექთარი, ჭუტა ქარმატე,
ჩქვაშენ ეიფურ, ჩქვაშენ მთიწოდურ,
სი მუთუ ვარ განჭენ, ჭუტა ქარმატე.**

დიახ, ჩემო ლაზო ძმაო, ჩემო ქაზიმ ქუიუნჯუ, ვერ ხედავ რას ამბობს ჩვენზე ყველაზე დიდი ქართველი, საქართველოს უგვირგვინო მეფე ილია ჭავჭავაძე?!

დიახ, ჩემო ლაზო ძმაო, ვერ ხედავ, ჩვენი ენა საქართველოს პირველ ლედის, ჩვენს გულთმისან რძალსაც დაუსწავლია. თურმე ნიადაგ სხვისთვის არ დაგვიდგამს ფეხი წილებზე! ჩვენთვის ყოველთვის ციციქნა, ჭუტა — ცოტა, მცირედი რომ გვრჩებოდა და სხვას მიჰქონდა

უმთავრესი მონაგარი, კი ყოფილან ფართო ქვეყანაზე ჩვენი ყოფიერების მაჯისცემის გულდათუთქულად ყურის მიმგდებლები, მარტოკა სიბრალულის გამო არა, თავზე ხელის გადასმა რომ ჰქვია, არამედ — კიდევ რალაცემების წილ მიაგებენ თურმე მადლს ჩვენს უსიკვდილობას.

აბა, მოდი, ჩემო ლაზო ძმაო, და გულდასმით გადავხედოთ ჩვენს ასავალ-დასავალს, თუ ვინ ვყოფილვართ ეზოტერიკულად, სითგან მოსულნი სანამდის მივლწეულვართ. ხომ გახსოვს X საუკუნის ბერი იოანე-ზოსიმეს თქმული რას ამბობს ჩვენს ხალინდელ დღეზე: ყოველი საიდუმლო დამარხულ არს, დაფლულია, დამალული ქართულ ენაში, გინდა ტომი გიწოდებია, გინდა — სულიერება; იმ ენით, იმ სულიერებით ხელმარჯენივ დატრიალდება მთელი ქვეყნიერება და იმ ენას ჩვენი ღვთიური წიგნით ლაზარე ჰქვიაო.

აბა, დავაკვირდეთ ჩვენს ტანწყობილ ჩონგურს რამდენი ლარი ასხია, დალოცვილს?! ოთხი ლარი, ძმაო, საიდანაც პირველი სვანურია, მეორე და მესამე — მეგრულ-ლაზური, ხოლო მეოთხე — ჩვენი საფიცარი ქართული.

შვიდი სამოთხეა ეზოტერიკულად, სამისა და ოთხის ერთიანობა, ქალისა და კაცის მთლიანობა, სამკუთხედისა და ოთხკუთხედის შეთანწყობა, იგივე სახლი, ოჯახი, პირამიდა, იგივე „დიდი დათვის თანავარსკვლავედი“; შვიდი ლაზარეა იოანე-ზოსიმეს „ქებაის“ შესაბამისად — ენა დაწუნებული, ტომი დაკნინებული, ხალხი მიძინებული და მთვლემარე, პროტოქართველობა ზოგადად, პრომეთე პოეტური ალეგორიით, რომელიც ოდესმე მოიკრებს სასიცოცხლო ძალებს და კვლავაც აღსდგება მკვდრეთით კაცობრიობის განკითხვის — განწმენდის მისიით. ლაზარე, პელაზგი, ლაზი ხომ ჩვენი საბადისის გადარჩენის მალამოა ჩემი ძმაო, ჭაზიმ ქუიუნჯუ. ასე რომ, გასაკვირი არაფერია, თუ უზენაეს ცაბათოს კოლხეთში, საქართველოში, იბერთა მახარეს გულთმისანი რძალი, მესიაკონი ნოსა მოევლინებინოს საქართველოს პირველი ლედის, ქალბატონ სანდრა-ელისაბედ რულოვის სახით საღმრთო აღთქმულობის განსასრულებლად.

სამყაროს უმთავრესი საიდუმლო სიმღერა „ოდოიაშია“ თავმოყრილი. დღევანდელი მსმენელი მას აღიქვამს, როგორც შრომის საგალობელს, მაგრამ თანამედროვე ლიბრეტო აკნინებს მის მასშტაბურობას, ვინაიდან იგი შეცვლილია, გვიანდელი პერიოდის მოთხოვნებთანაა მისადაგებულია.

შუმერულად უდუია ცხვარია, ჩემო ლაზო ძმაო, ჭედილა, ვერძი, კრავი. ქრისტიანული მსოფლმხედველობით ეს სიმბოლიკა მშვიდობის განსახიერებაა, გნებავს მამალმერთი გიწოდებია, გინდა — ქრისტე და ბუდა, ალაჰი და ზარატუსტრა, ღმერთი ღმერთია, უხილველ-მიუწვდომელი, მაგრამ გამუდმებით ჩვენს გვერდით მეხამრიდად აღმართული, ყოველთვის ჩვენს გამო თავდადებული. ასეა წრეც, ანუ სრულყოფილებას, რომელსაც „შარ“ ჰქვია შუმერულად. მოჭრილად რომ ვთქვათ, ოდღოა თამამად შეიძლება გავაგივოთ ღმერთთან, სინდისთან, წრე-სფეროსთან, სამყაროსთან.

ონი რაიონია საქართველოში, უფრო საკრალური მნიშვნელობით იგი წრეა, ამიტომაც ეწოდება ტროას მეტსახელად ილი-ონი, იგივე (ჰ) ელი-ონი — „უფლის კარიბჭე“ (თალი).

ველობზე აღმოცენებული უმეტესი ტბა წრიული აღნაგობისაა, ვინაიდან წარმოქმნილია კომეტის ჩამოვარდნის შედეგად ხმელეთის ჩაზრეტით, რომელშიც თანდათან იწრითებოდა წყალი.

თანამედროვე ქალაქი, პოლისი ბერძნულად, წრიული აღნაგობისაა, იგივე ქართა, შემოზღუდული, გამაგრებული დასახლებული პუნქტი.

ოქროს საწმისი, იგივე ოქროს სარწუმისი, „ოდღიას“ პოეტური მეტსახელია. ოქრო უმაღლესი კატეგორიის მატერიალური ფასეულობაა, ხოლო საწმისი — ცხვრის ტყავი, სარწუმისი, რომელზეც გადატანილია კაცობრიული ცოდნა. ამიტომაც მოეშურებოდნენ არგო ნავტები მის ხელში ჩასაგდებად. ამიტომაც არ ეთმობოდა იგი ლქრომრავალი კოლხეთის მითიურ მეფე აიეტს.

ოქროს საწმისს მონეტის მოჭრის სახელმწიფოებრივ აზროვნებასთან აიგივებს ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ბატონი მილორდ სიჭინავა. ხოლო პინდარე ათენელის (III ს. ქრისტემდე) რწმუნებით: **ოქროს საწმისი ეს ის კი არ გახლდათ, როგორც აქამდე გგამცნობდნენ, არამედ იგი იყო წიგნი იმის თაობაზე, თუ როგორ მიეღოთ ოქრო და ვერცხლი ქიმიის მეშვეობით.**

მრავალ წყაროში ოქროს საწმისის მნიშვნელობა უფრო გამჭვირვალედაა გადმოცემული — ძველები, ე. ი. კოლხები აღმართავდნენ წერილსვეტებს, რომლებზეც სამკუთხა ქვის დაფებს — კირბებს მიაკრავდნენ. მათზე წარწერილი იყო სამოქალაქო და რელიგიური კანონები და მათ ერთობლიობას ძირბისი ერქვათ; სხვაგან ოქროს საწმისი, კირბები, გზათა და სხელთა მაჩვენებელი ნიშნებია,

კარტოგრაფიის მნიშვნელობის შექცეული იეროგლიფები.

ქართული პოლიფონია წრესთან, კვერცხთან. მიახლოებაა თავისი მრავალხმიანობით. ხოლო — ვიზუალურად ქორეოგრაფია წრეების, ტრიალების მეშვეობით ახერხებს მის ნათელფენას სცენაზე, რომელიც წრეა თავისთავად. მეფეთა კორონაცია უძველესი ეგვიპტიდან იღებს სათავეს. შარავანდედიანები ფრესკებზე შემთხვევით როდი გამოისახებიან ოქროსფერი წრეებით. ფარაონების დაგვირგვინებას, მეფედ კურთხევას ასრულებდნენ ქართუშები, ქართები, რაც პიროვნების უფლის შვილად გამოცხადებას ნიშნავს. პოლიფონიას და ქორეოგრაფიას — იგივე „ოდოიას“ და „ხორუმს“ — შორეულ წარსულში გაცილებით მეტი ფუნქცია ენიჭებოდა, ვინაიდან მათი მეშვეობით ხდებოდა განვითარების პროცესში „ჰომო საპიენსად“ ჩამოყალიბებული ადამიანის სინქრონიზაცია.

წინა ჯირკვალი, პროსტატა, მნიშვნელოვანწილად განსაზღვრავს მამაკაცის ნიშან-თვისებებს. იგი ცხოველურ, დაოთხილ მდგომარეობაში, გაცილებით დაცული იყო ბუნებრივი საზიანო ზეგავლენებისაგან, მაგრამ მამართული სიარულის შექმნასთან ერთად, დიახაც, ამ წინა ჯირკვალს დაატყდა მრავალი სტიქია და მაშინ ქურუმებმა, იმდროინდელმა სწავლულთა კასტამ გამოიგონა პოლიფონია, ვინაიდან ადამიანის ხორხი პროსტატას გვირგვინია, და სწორედ მისი ვიბრაციით განხორციელდა ჩვენი წინაპრების გაწონასწორება. ხოლო ეს ნიშან-თვისებები შთამომავლობას რომ შეენახა, ცეკვის, როკვის ელემენტებში ჩაინერგა ტრიალები, წრიული ბრუნვები, რაც გენს ანიჭებს მეხსიერების უნარს. ამიტომაც გვეძახდნენ სვანებს, მეგრელ-ლაზებს, ქართველებს იბერიკონებს, (იბირ-ირიკე, იმლერე-იროკე) მომღერალ-მოცეკვავე ხალხს.

წრიული აღნაგობისაა ქართული კერა, ყვრბი, ყბური, რაც თავის თავად კვირბსაც ნიშნავს და ოქროს საწმისსაც. კერა სითბოს, სიცოცხლის მომნიჭებელი უმთავრესი უჯრედია ოჯახში, რომლის ფართო განზოგადებაა ქალაქია, პოლისი, ხოლო გაცილებით მეტი მასშტაბით — პლანეტა, მნათობი, ციური სხეულები. ეს ყველაფერი ჩასაიდუმლოებულია „ოდოიაში“, ოქროს საწმისში, იგივე კირიბიშში, იგივე მამალმერთთან, ცაბაოთთან. ბორბლის შექმნას ათასწლებულების ისტორია აქვს. ადამიანმა თავიდან ქვას წამოავლო ხელი. შემდგომ მან შეაერთა ჯოხი და ქვა — შექმნა შუბი. მოგვიანებით ეს შუბი გაიტყორცნა ლარაცმული ჯო-ხით. ხოლო როცა ასეთი ორი

მოხრილი მშვილდი დაეტყუა ერთი- მეორეს შეიქმნა წრე, იგივე ბორბალი, იგივე დისკო, იგივე გვირგვინ-ქართუში — შარავანდელი, იგივე კერია, იგივე კომეტის წარმოქმნილი ტბა, იგივე გამაგრებული ქალაქ-პოლისი — ქართა, იგივე პლანეტა ჩვენი — გეოიდი, რომელიც სულაც არ არის აბსოლუტური სფერო, კარტოფილს უფროა მიმგვანებული თავისი გეომეტრიული პარამეტრებით, მაგრამ წარმოადგენს შუმერების „შარს“ და ყველაფერი ეს იღუმალობს სიმღერა „ოდოიაში“, კირიბიშში, ოქროს სარწუმის-საწმისში, ხოლო უმალღესი გაგებით ქრისტეში, რაც გამოხატულია ფრაზაში „HOMO EKKE“ — აი, კაცი, აი, ეტალონი.

არსებობს წრის მიღების მოდერნიზებული ხერხები: ორი ჯოხის შეერთებით წარმოიქმნება ჯვარი და როდესაც ამისთანა ჯვარს დავატრიალებთ, თვალსაწიერზე გამოიკვეთება რვაბოლოიანი ასტრალური სხეული, რასაც ბორჯღალს ეძახდნენ კოლხები — დროის, მზის ტრაექტორიის თუ ისკვდილ-სიცოცხლის ძრავის განმსაზღვრელ დანადგარს. წრის შემოხაზვის მეთოდი მოგვიანებით უფრო დაიხვეწა. იგი ხორციელდება შეერთებული ორი ჯოხის ერთერთის გარშემო ტრიალით. ეს ჯოხი კუთხეა — ფარგალი. ამიტომაც გახლდათ პირამიდა ზესრულყოფილი წრის აბსტრაქტული ჰერმეტიკის ინსტრუმენტი ეგვიპტეში. ოდოია სკანდინავიელ ხალში ცალთვალა უმალღესი ღვთაება ოდინია. ხოლო ჟორჟ ამადუს რომანში „ტერეზა ბატისტა, თმით დამაშვრალი“ გაქვლებულია ფრაზა: „ოდოია — ძველიბერძნული ზღვაოსნური სიმღერა.“ ყველაფრის გათვალის წინებით:

ოდოია

კირიბიში

კვირბუბი

KIRBS

რუნები

კრახიხი

ორქოუ სარწუმისი

ოქროს საწმისი

კლანტარული ცოდნის

ინფორმაციული ბანკი

სამყარო ვიზუალურად ბიბლიურ ვაშლის ხეა. როგორც ტოტემზე მსხმოიარე ნაყოფი, იმნაირადაა ცარგვალი დახუნძლული ვარსკვლავებით, რომელიც თითოეული სფეროს აგებულებისაა ასტრონომიული თვალთახედვით, ხოლო გეომეტრიულად — დისკოს, მონეტის, გვირგვინის, კერიის, ოქროს საწიმისის, ქარბორბალას, „ხორუმის“, თავზე ხელის შემოსავლების, „ ოდოია“-საგალობლის სახით გადმოიცემოდა.

ბოლოდროინდელი ბიოლოგიური მონაცემებით ადამიანის გენი, ტვინის ნეირონები წესიერი ექვსკუთხედების — სექსტაგონების ჯამია. ეს გეომეტრიული წესიერი სხეული ყველაზე ოპტიმალური მიახლოებაა წრესთან. წესიერი ექვსკუთხედი მიიღება ორი ტოლგვერდა სამკუთხედის შეპირაპირებით. და, როცა მათ წვეროებს წრფეებით შევაერთებთ, მივიღებთ წესიერ ექვსკუთხედს — დავითის ვარსკვლავს, ებრაელების დროშაზე ამოტვიფრულს აზროვნების უმაღლეს კატეგორიად.

ათასწლეულების მანძილზე ჩამოყალიბებულ „Homo sapiens“-ს — მოაზროვნე ადამიანს — ორი მთავარი მახასიათებელი გამოარჩევს — პირველი შუბლის თაღის მართ კუთხესთან — 90°-თან მიახლოება, რომლითაც გამორჩეულია პროტოქართული მოდგმა — სვანები, აფხაზები და ჩერგეზები, მეგრელები და ლაზები — ქართველები ზოგადადად . ამიტომაც აცხადებს ჰეგელი თამამად: ინდოევროპული რასა ქართველებისგან იწყებაო.

მეორე მახასიათებელი მაღალგანვითარებული ადამიანისთვის გახლავთ კიდურების დაბოლოება. ადამიანის ხელის თითები 100 პროცენტით ოვალურია. მისი ცენტრია შუათითი. ტერფის მიხედვით კი ყოველი 1000 ეგზემპლარიდან მხოლოდ 1 პროცენტს გააჩნია ასეთი ვითარება. ფეხის ტერფზე ოვალური მდგომარეობა იქმნება ცერის მომდევნო თითის დაწინაურებით. მხოლოდ ასეთი ინდივიდებია ასახული შიშველი ტერფით ფრესკებზე — წმინდანები. როცა ფეხის ტერფის ოვალურობა დარღვეულია, მას წაღებით დაფარავდნენ ხოლმე და ვეტექსტურად მიგახვედრებდნენ — ჰქონდაო აქა-იქ ცთომილება. ქართველმა კაცმა ამ ნიშან-თვისებათა შენარჩუნება შეძლო სიმღერით — პრალიფონიით და ცეკვით, როკვით — ქორეოგრაფიით, ამიტომაც გვეძახდნენ იბერიკონებს. ამნაირ ინდივიდებს კოლოსალური საქმეების აღმშენებლობა შეუძლიათ, თუკი მათ დროულად მიენიშნებათ ამის თაობაზე. .

ერის ე. წ. სტალინისეულ განმარტებას — თანდათან გამოეცალა საძირკვლიდან ტერიტორიის ცნება. XXI საუკუნემ ფართოდ გაუხსნა კარები ინფორმაციულ ნაკადებს: მზე ინფორმაციას გასცემს 360°-ით. ინფორმაცია კუნძულებს შორის მიმოიცვლება ნავიგაციით, ქალაქებს შორის — ტრანსპორტით: ეტლით, მანქანით, მატარებლით, თვითმფრინავით, ელსმენით, ინტერნეტით. ინტერნეტმა ოდინდელი დანიშნულება წაჰგვარა ჩინეთის დიდ კედელს, ვინაიდან მას უკვე აღარ ძალუძს ინფორმაციული ნაკადების შეკავება. ოდინდელი ადამიანებისგან განსხვავებით, ინდივიდს ამიერიდან არ სჭირდებათ ერთ ქალაქში თავმოყრა საკუთარი მეობის შესანარჩუნებლად. ჩინური დასახლება მანჭეტენზე პატარა ჩინეთია, მაგრამა პატარა ჩინეთია კომპიუტერ ს მიმჭდარი იგივე აღმოსავლელი, გნებავთ საფნანგეთსა თუ საქართველოში, ოღონდაც არ დაკარგოს სულიერი კავშირი თავის მასაზრდოებელ კერასთან, ქალაქთან, ქვეყანასთან, საბადისთან...

ისტორიული კატაკლიზმებით პოტოქართული ჭიშ-ჭილაგი განთესილია მთელს მსოფლიოში — ირლანდია, ბასკეთი, ფერეიდანი, ლაზები, ქართული დიასპორა რუსეთში და ვინ უწყის.

თურქეთის ლაზებში, განსაკუთრებით ბოლო პერიოდში, არნახულ აღმავლობას განიცდის ეროვნული სულიერება. ეს ყველაფერი უწინარესად უკავავშირდება ქვეყნის პრეზიდენტის, ბატონ მიხეილ სააკაშვილის შორსმხედველურ პოლიტიკას. მან პირველმა ასწია ეკონომიკურ-პოლიტიკური შლაგბაუმი ჩვენი ეთნიკური მთლიანობის სანთელივით ჩამოსაქნელად.

ჩემო ლაზო, ძმაო, ჩემო ქაზიმ ქუიუნჯუ, არის რუსეთში ერთი ყირგიზი მწერალი — ჩინგიზ აითმათოვი. აქვს იმას ჩინებული რომანი — „და საუკუნეზე მეტად გრძელდებოდა დღე“. ცოდნოდა იოანე-ზოსიმეს „ქებაი...“ უფრო მოსხლეტილად იტყოდა — „წელი ათასი, ვითარცა ერთი დღე“. მასში აღწერილია ჩინელი — ჟუან-ჟუანი ტომის გონსასეირო ამბავი. თურმე ესენი, როცა კაცს ტყვედ ჩაიგდებდნენ ხელში, თავს გადაპარსავდნენ, ახლადდაკლული აქლემის ტყავს ქუდივით შემოაკერებდნენ, და დააგდებდნენ გათო კილს უდაბნოში თავარა მზეზე უჭმელ-უსმელად. გადიოდა ხანი, გაფხიკინდებოდა აქლემის ტყავი, მარწუხებივით შემოესალტებოდა კინკრისო-კეფაზე, სული და გული ეხრუკებოდა, აქეთ გადაპარსული თავიდან ამოდიოდა ახალი თმა, ტყავი არსაით უშვებდა, და ისევ

თავის ძირში ჩაესობოდა ლურსმანივით. ამისთანა, ზეზეურად ცოცხალ-მკვდარი ათასიდან ერთი თუ გადარჩებოდა, ყველაფერი ავიწყდებოდა: ქონება, ცოლი, შვილი, დედა, სამშობლოც კი. მანქურთი ერქვა ამისთანას და მისი ბატონი პირუტყვივით ატრიალებდა წაღმა-უკულმა.

საუკუნეების წინათ ბუნებით კოლხი, ბუნებით ქართველი — ლაზი, დღესაც ამაყად მოქალაქეობს თურქეთში, ჩემი ლაზო ძმაო, ჩემო ქაზიმ ქუიუნჯუ, იგი ამ საზოგადოების პირვილეგირებული ფენაა, უწინარესად თავისი გამტანიანობის, შრომისმოყვარეობისა და გარგნული იერსახის შენარჩუნების წყალობით. მართალია, თურქეთში მოსახლე ლაზებმა მიიღეს მუსულმანური სარწმუნოება, აღიარეს „ყურანის“ სურათა დოგმები, სამაგიეროდ ქორწინების ტრადიციული კანონების მკაცრი დაცვით შენარჩუნებულია მთავარი განძი კაცობრიული არსისა — ანთროპოლოგიური სრულყოფილება, სულიერი წონასწორობა. რომელია უმჯობესი, ოქროს თასებით მორთმეული წყალწყალა ღვინო, თუ თიხის ჯამებით ჩამორიგებული ზედაშე?! ამიტომაც სულით ხორცამდე შეძრულები ისმენენ ისინი შენს მიერ შესრულებულ მეგრულ საგალობლებს თუ საგოდებლებს ჩემო ლაზო ძმაო, ჩემო ქაზიმ ქუიუნჯუ. მოწიწებით თავს ვუდრეკ თქვენს დიდ ათა თურქს, თქვენს თურქხალხს ქაზიმ, ძმაო, ქაზიმ ქუიუნჯუ, რამეთუ ყელი არ გამოუბასრავთ, არც მანქურთებად გადაუქცევივართ. თუმცა ბულბულის დახრჩობა, ან ყვავად გადაკეთება იქნება საშვილიშვილო, ღვთიური საქმე?! ეს კაცობრიული ტოლერანტიზმი ესაფუძვლება კომპიუტერულ სივრცეში სამშრიფტიანი ლაზური ტექსტების — ზღაპარ-თქმულებების, მითების, პოეზიის ნიმუშების გაჩენას. სხვათა შორის ამ საიტზე:

kolkhoba.org

მეგრული ხალხური შემოქმედების ნიმუშებიცაა შეტანილი სარჩევში „მარგალური.“ დაინტერესებულ პირთათვის შემოთავაზებულია ლაზურ-მეგრული მცირე ლექსიკონი, რომლის მეშვეობით გაცილებით ადვილია საუკუნეების მანძილზე საგრძნობლად სახეცვლილი, ოდესღაც ერთხორცი მეტყველების აღქმა. ყველაფრის გათვალისწინებით, გუშინდელმა თუ სადღესო პოლიტიკურმა ალლომ მყარი საფუძველი ჩაუყარა ჩვენს სულიერ შედუღებას.

მაგრამ აქ კვლავაც უმთავრესი მისია მაინც ჩვენ გვენიჭება, ჩვენ — დიდი კოლხეთის პატარა ბაღიშებს, ჩვენ — ლაზ-მეგრულ ძმებს, ჩვენ — გუბაზ მეფის უთამომავალ თეთრგვრემან ხალხს, ჩვენ — ცისა და მიწის მაჯისცემას მიყურადებულებს, რომელთაც ხან მზის უთამომავლებს — ბჟასკუებს, ხანაც ზოლამ ბერეფეს — ზღვის შვილებს გვეძახიან ქვეყნიერების გაჩენის დღიდან.

ბუა დიდა რე ჩქიმო

ნათქვამია, წიგნებს თავიანთი ბედი აქვთო. ეს ხატოვანი ფრაზა ზედმიწევნით ესადაგება მეგრულ ხალხურ პოეზიას, ოღონდაც იმ განსხვავებით, რომ აღნიშნული დასახელების თხზულება ჯერ კიდევ ფოლკლორული მასალის დონეზეა შეკონილი, რომელიც თვინიერად უცდის გადმოქართულებას და ფართო მკითხველს.

გასაოცარი ლირიზმი, რომელიც მასში თავმოყრილი ლექსებისთვისაა დამახასიათებელი, ზედმიწევნით აღბეჭდილა კოლხურ ჰანგებში. ისინი მართლაც აჯადოებენ ადამიანებს შეუდარებელი უშუალობით, მაგრამ თავად სიტყვები, სიმღერის ცნობიერება, სიმღერის დედაზრი უცხოა მრავალთათვის, ამიტომაც — კონკრეტული შინაარსისგან დაცლილი. მსმენელს მხოლოდ მელოდიადა რჩება, რამდენადაც მასში გაცხადებულია ჭეშმარიტი ხელოვნება — დაურევებელია ფორმა, ხოლო ნაკლოვანება უწინარესად ლექსის თარგმნასთან დაკავშირებული ბარიერებია.

მეგრულ ხალხურ პოეზიას ვერა და ვერ გამოუჩნდა ისეთი სვეკურთხეული ჭირისუფალი, როგორც ბატონი დავით წერედიანი გახლავთ სვანური ლექსისთვის, ორიგინალის ადეკვატურად რომ აჟღერებს სიფრიფანა სტრიქონებს. არადა, მართლაც საცოდაობაა — ქვეყანა, სადაც მთარგმნელობითი საქმიანობა ზენიტზეა აყვანილი, აქა-იქ ლამის რომ ჩრდილავს სიტყვაკაზმული მწერლობის დედნებს; ქვეყანა, სადაც ბრეგაძისეული, ჩხენკელისეული, აჯიაშვილისეული, ნიშნიანიძისეული, მედულაშვილისეული თარგმანებით ხელახალი სული შთაბერვია ბერძნულ, ინდურ, ებრაულ, ინგლისურ, სპარსულ საგალობლებს, იაჟუჟუნასავით ხელთუქმნელი მეგრული ლირიკა მივიწყებულია, მოთმინებით ელის მაჯაშიდა შემტყვებარს, ზოგადეროვნულ, სათაყვანებელ ქართულზე რომ გააცოცხლებს დღეს თუ ხვალ-ზეგ.

თქმა იმისა, რომ მეგრული პოეზიის გადმოქართულება არ უცდიათ კალმის ოსტატებსო, სწორი არ იქნება, რადგანაც სხვადასხვა დროს,

მეტნაკლები პოეტური აღმადრენით მოხერხებულა ზოგი ნიმუშის თარგმნა. საყურადღებოა ბატონების: ხუტა ბერულავას, ნოდარ ჯალალონიას, მურმან ჯგუბურიას ამაგი ამ მიმართებით, მაგრამ ისინი უპირველესად პოეტები ბრძანდებიან, და ამდენად, მეგრული ხალხური პოეზიის ნიმუშებს საშენ მასალად იყენებენ კოლორიტის, განწყობილების შესაქმნელად. მათ პოეტურ კრებულებში წარმოდგენილი „კოლხური მოტივები“ ფართო მკითხველთათვის აღიქმება, როგორც ორიგინალური შემოქმედება, და არა — ხალხური. ესეც რომ არა, სათარგმნი ლექსების მიმართ მათი დამოკიდებულება, რამდენადმე თავისუფალია. პირველწყარო აქ საფუძველია ახალი ინტონაციებისთვის, ახალი ბგერწერისთვის, თუმცა დიდი გოეთესი არ იყოს, პოეზიის თარგმნა მთვარის შუქის ლარნაკში მოწყდევის მცდელობაა — ვარდი, რომელიც მინის ხუფქვეშ მოთავსებულა, გხიბლავს და სურნელს არ გამოსცემს.

უსათუოდ შექების ღირსია მეგრული ხალხური პოეზიის შედევრების ბათუ დანელიასეული თარგმანები, რომელიც კრებულ „ეგრისში“ გამოქვეყნდა 1986 წელს, მაგრამ მასში დაბეჭდილი რამდენიმე თვალსაჩინო ნიმუშში მხოლოდ პრელუდიაა, ალბათ, ამ მართლაცდა ხალას გრძნობათა ოკეანის წარმოჩინების გზაზე:

ხოჯგორია

მელე-მოლე გვალა რენგ დო
შქას ეშმურცუ წკონდაწყარი,
თე წყარიში ოშუმუშუა,
ხოჯ გილურცუ დიდი ქამი.
ჭითა ჩხომი გილანჩურუნც,
ქალე პიცე მიკირთუ,
ხოჯის კუდეღც ქოჟგერგთნცენ,
ხოჯი ჭითათ გინირთუ,
ხოჯს გორუნცუ ხოჯგორია,
გილურცუ დო გილენგარს.
ნირსის მეთხოზ ჭითა ხოჯი,
წიფურცე ქალეფს მიოგანს,
ირემიში ქაშე ღობერს
მიორე დო მიონგარს.

ხარიძენია

მიღელავს წყალი მთებს შუა
და ცივზე ცივი არი,
და წყურვილს იკლავს იმ წყლითა
დიდრქებიანი ხარი.
ამ წყალში თევზი დაცურავს
თევზი წითელი არი,
ხარს კუდით გაუდგაფუნებს
და გაწითლდება ხარი.
ხარს ველარ იცნობს პატრონი,
თევზი გაჰყვება ჩქერებს,
ხარს ეძებს ხარიძენია,
ეძებს და ტირის მერე.
ნისლს მისდევს ხარი წითელი,
რქებს უჯახუნებს წიფლებს,
ირმის რქის ღობეს მიადგა
და ცას ბლავილით იკლებს.

მეგრული ხალხური პოეზიის სათავეებს კოლხეთის მითიური დიდებით მოსილ ხანასთან მივყავართ უცილობლად, სადაც მზე, მთვარე და ვარსკვლავები უკვდავი ღვთაებებია:

ბჟა დიდა რე ჩქიმი,	მზე დედაა ჩემი,
თუთა — მუმა ჩქიმი,	მთვარე — მამაჩემი,
ხვიჩა-ხვიჩა მურიცხეფი, —	გაბადრული ვარსკვლავები —
და ღო ჯიმა ჩქიმი.	და და ძმაა ჩემი.

ამბობს მეგრელი მეღეჭე და როდესაც იგი ტოლფასად აისახება სალიტერატურო ენაზე, გამონათდება სრულიად საქართველოსთვის — უკვე პირველწყაროს ასავალ-დასავალი არც გახსენდება.

ბედნიერია ხევსურული, ფშავური პოეზია, რადგანაც დედაქართულის მეზობლობაში მორაკრაკებენ ისინი.

„იქნება ვეფხვის დედაი ჩემზე მწარედა სტირისაო“, — იტყვის ერთი... „ბოლოს სთქვეს, ჟამი გავალის, კარ განიღების თავადო,“ — ბრძანებს მეორე და გულიც აღმაფრენით ძგერს.

ანდა რაოდენი სიხარული მოგეძალება „ირინოლას“, „თამბის“, „ბილებას“ პოეტურ სიმალეებს ზიარებულს?!

თამბი

— საით მიდისარ თეთრო თამბი?
 — მთაში მივდივარ სანადიროდ.
 — მთაში ვეფხვია, თეთრო თამბი,
 ბევრი წასულა, ვერ მოსულა.
 არ დაიშალა თეთრმა თამბიმ,
 შიში გულში არ გაიტარა:
 — მკლაფი რად მინდა მოუღლედი,
 მშვილდი რად მინდა მოუსრედი,
 ხმალი რად მინდა ჯავარდნისა,
 ახალმთვარობას გაჭედელი...
 ცისა და მიწის შესაყართან,
 დღისა და ღამის შესაყართან,
 მზისა და მთვარის შესაყართან
 თამბი და ვეფხვი შეიყარნენ...
 ტორი ჩამოჰკრა ზოლიანმა,

ჯაჭვე-აბჯარი ჩამოახსია.

– ტანი რად მინდა მოხატული,
თუკი ნახტომი ამიცდება!
მაშინ გახელდა თეთრი თაბში,
ხმალი დაჰკრა, მძიმედ დადრიკა.
ვეფხვის ზმორება სასიკვდილო
მდინარეს ჰგავდა ადიდებულს...

– ფიცხი ყოფილხარ ზოლიანო,
მოყმე ყოფილხარ უშიშარი,
მე ავთვალდი რისთვის მეგონე,
მოხატული ტანი გქონია,
ეკლიანი რისთვის მეგონე,
ატლასივით ბეწვი გქონია,
მოუქნელი რისთვის მეგონე
ელვასავით ტორი გქონია.
ნეტავი შენ არ მომეკალი,
მაშაჩეში შემომკვდომოდა,
ნეტავი შენ არ მომეკალი,
ალაღი ძმა შემომკვდომოდა,
ნეტავი შენ არ მომეკალი,
ღვიძლი შეიღი შემომკვდომოდა,
ნეტავი შენ არ მომეკალი,
ან შენთან ერთად მოვმეკვდარიყავ.

ეს ლექსი უნებურად ორ ბალადს გაგვანსენებს ქართული ხალხური პოეზიიდან — მოყმე-ვეფხვისას თუ ყივჩაღის ვნებათაღლეღვას მუხრანის გზის სამძღვართან:

ლექსი ვეფხვისა და მოყმისა

მოყმემა პირშიშეელამა,
შიბნ გაიარნა კლდისანი.
მთინადირნა, დალახნა,
ბილიკნი ჭიუნისანი,
შამახდეს კლდისა თავზედა
ხორონი ჯიხვებისანი,
ჯიხვსა თოფ დახკრა ბესრენსა,
ჭალას ჯახნ იქნეს რქისანი.

შაღვარდა ვეფხვსა ნაწოლსა,
 დრონ იყვნენ შუადმისანი.
 ვეფხვი რო წამოუფრინდა,
 თვალნი არისხნა ხთისანი.
 შაიბნეს ვეფხვი, მოყმეი,
 მაშინ დაიძრნეს მიწანი,
 კლდეები ჩამაინგრივნეს,
 შტონ დაილეწნეს ტყისანი,
 დრო აღარ დარჩა მოყმესა,
 ხანნი რომ ჰქონდეს ცდისანი.
 ფარსა უფარებს, ვერ ჰფარავს,
 ვეფხვნი ჩქარნია კლდისანი,
 გაზით გაართვნა კალთანი,
 ჯაჭვისა, ჯაჭვშანისანი.
 მოყმეშაც ხელში იყარნა,
 ვადანი თავის ხმლისანი,
 მაშინ გაუჭრა ფრანგულმა,
 დრონ იყვნენ წაქცევისანი.
 ვეფხვი კლდეთ გადაეკიდა,
 ჩამოაწითნა ქვიშანი.
 თავად კლდის თავზე შემოწვა
 მოყმე სულამამდინარი,
 ქვიშას მიჰღებავს წითლადა
 სისხლი ზედ ჩამამდინარი.
 ვინ ეტყვის მაგის დედასა,
 კარს უსხდეს ქადაგ-მკითხავნი,—
 „უერთოდ კი არ ისარჯნეს
 ჩვენ მონადირის ისარნი!“
 იარებოდა დედაი
 ტირილით, თვალცრემლიანი:
 „ჩემ შვილს გზად ვეფხვი შაჰყრია
 გაჯაფრებული, ტიალი,
 ჩემს შვილს — ხმლით, იმას — ტოტითა
 დღე დაუღამდათ მზიანი.
 არც ვეფხვი იყო ჯაბანი,
 არც ჩემ შვილ შახვდა ჭკვიანი,
 იმათ დახოცეს ერთურთი,
 არ დარჩეს სირცხვილიანი“—

ტირილით წყლულებს უხვევდა
ვეფხვის კლანჭითა დაჭრილსა,—
„შვილო, არ მოჰკვდი, შენ გძინავ,
დაქანცული ხარ ჯაფითა,
ეს შენი ჯაჭვის კალთები
ტიალმა როგორ დაფლითა?
შენც იმის საფერ ყოფილხარ,
ხმალი ქნევაში გაგიცვდა.
არც იმან მოგცა მეტი დრო,
აღარც შენ დააცალია,
ვეღარც შენ დაიფარიე
შენ ხელთ ნაჭერი ფარია,
ვეღარცა ვეფხვმა ტოტები, —
ხმალმა დაკუწა ძვალია.
მაგის მეტს აღარ გიტირებ,
შენ არ ხარ სატირალია.
ლაშქარში, მეკობარშია
არ იყავ საწუნარია!
მშვიდობით, ჯგარი გეწეროს,
ეგეც სამარის კარია,
ერთ შვილ სომ მაინც გაგზარდე
ვეფხვებთან მეომარია“.
ხან ვეფხვი, ხან თაგის შვილი
ელანდებოდა მძინარსა,
ხან ვეფხვი ვითომ იმის შვილს
ტანზეით აპყრის რკინასა,
ხან კიდევ იმისი შვილი
ვეფხვს გადააგლეჯს ყირასა.
აი, ამ სიზმრებს სედაფდის,
გამაუღვიძის მტირალსა.
ხან იფიქრებდა, უდედოდ
გაზდა ვინა თქვა შვილისა,
იქნება ვეფხვის დედაი
ჩემზე მწარედა სტირისა,
წავიდე, მეც იქ მივიდე,
სამძიმარ უთხრა ჭირისა,

**ისიც მიაპობს აპბებსა,
მეც უთხრა ჩემი შეილისა,
იმახაც ბრალი ექნების
უწყალოდ ხელით დაჭრილისა.**

არანაკლებ შთამბეჭდავია უცხოტომელ ხიზანთან ქართველი კაც-ის დამოკიდებულება:

**ჩემი უამოქმედებითი მივლინებანი
სამშობლოში გობლაობით იწყება**

ოცი წლის შემდეგ ვუბრუნდები ჩემი სულიერი მამის — ილია ჭავჭავაძის ყვარლის მთებს; ორაგულის გასულსწრაფებით ვუბრუნდები აუზღვრეველ კახეთს — ქართველი კაცის ქცევის ბარომეტრს შინ თუ გარეთ, ჭირსა თუ ლხინში და მაინც ჩემი შემოქმედებითი მივლინება სამშობლოში გოგლაობით იწყება: გაგაძეების სამასი წლის აკვნისკენ, მირზაანში, ფიროსმანის ფერების ოაზისისკენ, ხორნაბუჯის ცათამბჯენი ციტადელისკენ, ელიას პეშვისტოლა ტბისკენ, შირაქის ზამთრის საძოვრების ვრცეულობისკენ, სადაც კავკასიური ნაგაზებით გარემოცული ორლულიანით გამოვენთები ხოლმე ლილისფერ კურდღლებს;

მე იქ გოგოს შემაძლევენი — უბატონო ქიზიყის დედოფალს; მე იქ, ლაგოდების ნაკრძალში, თუშური ქუდით მისვამს ნამუსიანი რქაწითელი; მე იქ, „ზავოტობაზე“, ძმადნაფიცი თემურ ჩალაბაშვილი მიხსენებია და სრული კვირა დავუტყვევებოვართ ჯაგარა კახელებს; მე იქ, ბატონი ლადო მრელაშვილის იყალთოელი ბიჭები შემომფეთებთან ღობე-ყორეში მომავლის იმედად; მე იქ დიდი ნიკო ყოჩიაშვილის ალაზნის ველის სიხასხასეს მოვუნუსხივარ და კამბეჩოვანის მოთენთილობა გადამდებია; მე იქ, სულიკო პავლიაშვილის კაკაბეთში, მთისხელა ქვევრების ბუყბუყისათვის მიმიყურადებია დიდება ანას თითისტარის მოუსვენრობის ფონზე; და მაინც, ნამდვილ საქართველოსკენ ჩემი შემობრუნება, ბავშვივით მიხარია, გოგლაობით რომ იწყება.

ადრეც მიფიქრია გიორგი ლეონიძის ფენომენზე. მისი ფერწერული სულის მდულარებას განსაკუთრებული სიმძაფრით წარმოაჩენს თენგიზ აბულაძის „ნატურის ხე“. დიახ, ფერწერულია, სკულპტურასავით ნაძერწი გიორგი ლეონიძის პოეტური ხედვა, ბალადათა მიმართება ლექსის მშენებლობისას და მაინც „ყოჩაღის პაემანი“ განსხვავებულია,

ღვთაებრივ რემინისცენციათა ბაჯაღლო პირმშო. ჰეშმარიტი ხელოვანის თხზულებას ოდეს ასევე მაღალი რანგის კინემატოგრაფის ხელი შეეხება, მყისვე გაყოველთაედება აქამდისაც გენიალური ქმნილება. ასე იყო აკუტაგავასა და კუროსავას თანამშრომლობა „უსიერ ტყეშითა“ და „რასომინით“; ასეთი გახლდათ ჭაბუა ამირეჯიბისა და გიგა ლორთქიფანიძის შემოქმედებითი ტანდემურობა „დათა თუთაშხიათი“; ასეთი გამოდგება გიორგი ლეონიძისა და თენგიზ აბულაძის დანათესავება „ნატვრის ხეთი“.

მე, აი, ახლახან, გუშინ თუ გუშინწინ, დავძობილებივარ მსცოვან სტილისტს, აწ ნეტარხსენებულ დიმიტრი გულისაშვილს, რომელსაც თავის დროზე „ნატვრის ხე“ ურედაქტორებია. სიტყვათმშენებლობის მეტრს მრავალი იდუმალება გაუზიარებია ჩემთვის ვერბალურ ცდომილებათა ასალაგმავად და მანც მესად, მეთასედ „ყივჩალის პაემანს“ ვუკირკიტებ, ყივჩალის ათასწლოვან აღსარებას, ყივჩალის სულის შემადრწუნებელ მედიტაციას:

ყივჩალის პაემანი

... ერთი მეც გადავუქნიე,
წვერიმც ვუწვდინე მიწასა...

მუხრანული

ყორღანებიდან გნოლი აფრინდა,
ყაბარდოს ველი გადაიარა,
ისევ აღვსდექი!
მუხრანის ბოლოს
ჩასაფრებული ვსინჯავ იარაღს.
ქსანზედ, არაგვზედ ისევ ჰყვავიან
სოდაბუნები თავთუხებისა,
შენი ტუჩებიც ისე ტკბილია,
როგორც ბადაგი დადუღებისას.
ხოხობას ვნახე, მიწურვილ იყო
როცა ზაფხული რუსთაველისა,
ნეტამც ბადაგი არ დაძეულია
და იმ დღეს ხმალი არ აძეულესა!
ტრაპალ და ტრაპალ გამოგედევნე,
შეპოვამტყერე გზები ტრიალი,

მცხეთას გუმტვრიე საკეტურები,
 ვლევწე ტაძრები კელაპტრიანი!
 მაგრამ თვითონაც დაილეწება,
 დაბადებულა ვინც კი ყიფჩაღად,
 მუზარადიან შენს ქმარს შემოვსვდი,
 თავი შუაზე გადამიჩნა!
 მოდი, მომხვიე სელი ჭრილობას,
 ველარა გხედავ, სისხლით ვიცლები...
 როგორც საძროხე ქვაბს თხშივარი,
 ქართლის ხეობებს ასდით ნისლები.
 მოდი!
 გეძახი ათას წლის მერე,
 დამნაცროს ელვამ შენი ტანისა;
 ვარდის ფურცლობის ნიშანი არი
 და დრო ახალი პაემანისა!..

ეს ლექსი 1928 წლით თარიღდება. ამ დროისათვის უკვე არსებობს ყიფჩაღის თემატიკაზე „მუხრანული“, ოდეს ცოლ-ქმარს გადამთიელი ავტორლილება — დავით მეფისგან წვეული დამხმარე ძალა:

მუხრანული

შემოქეყარა ყიფჩაღი
 სამძღვარს მუხრანის გზისასა,
 პური მთხოვა და ვაჭმეი
 გურჩევდი თავთუნისასა,
 ხორცი მთხოვა და ვაჭმეი
 გურჩევდი ხოსობისასა,
 ღვინო მთხოვა და ვაჭმეი
 გურჩევდი ბადაგისასა,
 წყალი მთხოვა და ვაჭმეი
 გურჩევდი წყართს წყლისასა,
 ცოლი მთხოვა და ვერ მივეც
 მიმყავდა სიდედრისასა.
 ანკი ცოლს როგორ მივცემდი
 შეილსა გაზრდილსა სხვისასა.
 სელი მოხვიე, აკოცა,
 მოზიდნა ნაწნავს თმისასა.

**შესტირა საბრალო ქალმა:
„ვაი ცოლს ცუდის ყმისასა“,
მეც გულმა ველარ გამიძლო,
მოვზიდე ვადას ხმლისასა,
უძალვე იმან დამასწრო,
ელვასა ჰგვანდა ცისასა.
მაგრამ დაუცთა მუხანათს,
ვენაცვლე მადლსა ღვთისასა,
ახლა მე შემოგუქნივე,
ვენდე მადლს ლაშრის ჯვრისასა.
გაგჭერი ცხენი და კაცი,
წვერიც მომიხვდა ქვიშასა,
არ იყო ღირსი, მოშორდა
ცქერას ნათელის მზისასა.
აქეთ მე ვკვდები, იქით ის,
ქალი წაგიდა სხვისასა.**

წყალს მოითხოვს და დაამწყურვალევენ; პურს მოითხოვს და დააპურებენ; ღვინოს მოითხოვს და ასმევენ; ქალს მოითხოვს და აქ გაუბედითდება სურვილების ქორო თავხედს. ან კი ცოლს როგორ დაუთმობდა ვაჟკაცი თავნება მოძალადეს?

ხალხური ლექსით ქართველი ფალავანი ფლეგმა გამოდის, ურემი შეშით ძლივს რომ გათარანდება. სანამ ყივჩაღი გიშრის თმაში არ წვდება მის ღედაკაცს და თანამეცხედრის ტუჩებს არ დაუკოცნის, გული ველარ აუხანძრდება;

ჰოდა, რაჟამს დიაცი შესძახებს: „ვაი, ცოლს ცუდის ქმრისასაო“, აღენტება ქართველი მამრი, გასჭრის კაცსა და ცხენს □და არა პირიქით, როგორც ეს დედანშია — ცხენს და კაცს), ხმლის წვერს ქვიშას უწვდენს; აქეთ ქართველი მხედარი კვდება, იქით — მოხდომილი ყივჩაღი, ქალი კი წავა სხვისას □და არა ძმისას, როგორც ამას ქართველი ქალის რეპუტაციის გადასარჩენად ვაშალაშინებთ ხოლმე ზოგ რედაქციაში). დიახ, წავა სხვისას, ვინაიდან დახარბებული ყივჩაღიცა და მეპატრონე ქმარიც, ორივე უღირსია მისი გოროზი კდემამოსილებისა.

დიდი გიორგი ლეონიძის ეპიკურ სულს ვედარაფრით შეეხებოდა აკუტავავას ჩინებული ნოველა — „უსიერ ტყეში“, მით უფრო — კუროსავას „რასომინი“, რომელმაც ლამის გადაატრიალა კაზმული სიტყვიერება ობიექტური რეალიზმის უგულუბელყოფის თვალსაზრისით. ეს თემა არსებულთან შედარებით მეტ სივრცეს მოითხოვს და აქ ოდენ ვიტყვადი

იმას, რომ „მუხრანულითა“ და „ყვიჩადის პაემანით“ დანახულია მოვლენის მრავალპრიზმული გადმოცემის პერსპექტივა. ნოველა „უსიერ ტყეში“ ჩვენი შემთხვევის იდენტურია.

ულრანში ცხენზე ამხედრებული ცოლი მიჰყავს სამურაის □მეფის ჯარისკაცი), რომელიც კოლიზიის თვისებისამებრ ყაჩაღს შემოეფეთება. დიახაც, ქალის ნიადაგზე გაიმართება ხელჩართული ბრძოლა და გაკოჭილი სამურაის თვალწინ ყაჩაღი ნამუსს ახდის ავაზასავით მოხელეთებულ დედაკაცს. მაგრამ მთავარი ფასეულობა აქ დატრიალებული სცენისა, სხვა გახლავთ, ვინაიდან არაორდინალურია გარდახდილი ამბის მოწოდების წახნაგები სასამართლოზე: ყაჩაღი, დედაკაცი, სიტუაციას შესწრებული გლეხი თუ თავად სამურაის სული, ლამის ურთიერთ გამომრიცხავად გადმოსცემენ აწ გარდასულ კონკრეტულ სინამდვილეს.

საქმე ის არის, რომ ამ მიკრო-ტრაგედიის თითოეული პერსონაჟი თავის სასარგებლოდ ასურათხატებს ვითარებას, როგორც ეს ბიბლიის კარიბჭიდან გვეუწყება: რა დროს ხეცნობადის ნაყოფნაჰამ ადამს უფალი გამოეცხადება, ეს უკანასკნელი ევას გადააბრალებს ცდუნებას, ხოლო თავად ქალი — ძირს დანარცხებულ სათანაელს, ეშმაკეულ ძალას.

ქეშმარიტად, თითოეული სუბიექტურად, მიკერძოებით აპროექტებს სინამდვილეში ობიექტურად მომხდარ ამბავს.

ქალის თქმით, როდესაც გაკოჭილი ქმრის წინაშე ნამუსახდილია იგი, მამაკაცებს შესთავაზებს ორთაბრძოლაში გაარკვიონ უპირატესობა: ვინც გამარჯვებული დარჩება, შეურაცხყოფილი ქალიც იმას გაჰყვება ცოლად და თავდაჯერებული მტკიცებით, დიახაც, ყაჩაღს შემოკვდომია მოძალადისგან ვერდამცავი მეუღლე;

ყაჩაღის მონათხრობით სამურაის მკვლეელი ბუნებაში არ იქებნება, რადგანაც დიაცმა წუთიერი გამარჯვებული მოძალადე ამჯობინა საუკუნო თანამეცხედრეს. ყაჩაღი წიხლისკვრით მიაგდებს ქალს ბამბუკის კოჭებთან, ბორკილს შეუხსნის მეტოქეს და თავისუფლებას მიანიჭებს;

ხოლო სამურაის მონაყოლით, დედაკაცის მოღალატური საქციელის შემხედვარე, თვითონვე მოისწრაფებს სიცოცხლეს;

არის მეოთხე მთხრობელი, უსიერში გატრუნული გლეხი, ვითომცდა ობიექტური სინამდვილის დამადასტურებელი განზომილება, თუმცაღა მას სამურაის ცოლის დანა აღმოაჩნდება კუროსავას „რასომინის“ მიხედვით და აქაც განქარდება სიწრფელის მომენტი.

როგორც ჩანს, პოეტური სიდიადის წყალობით თუ იგივე უფლის ძალისხმევით, დამოუკიდებლად მისულან ლეონიძე და აკუტაგავა ლამის თანაზომიერ მსოფლგანცდამდე: **შეუძლებელია ზედმიწევნით მართალი იყოს მოვლენის მხოლოდ ერთი მხარე და მეორეს იოტი-**

სოდენადაც არ მოეპოვებოდეს ზეციურთან პირის გასამართლებელი მოტივაციები.

ქართველი მხედარი გულგრილია თავისი ქალბატონის მშვენიერებისადმი, ვინაიდან მეპატრონეა, მფლობელი, საგანძურის სრული ხელმწიფე, ამიტომაც ჭირს მისი აფეთქება, ამძვინვარება, როცა ყივჩაღი დანატრებულა ამ წყაროს, მშვიერი და მწყურვალა ბადაგივით ნეტარი მღვდრის სიშორე-მიუწვდომლობით.

დასასრულ, კვლავაც ავმჩატდები ყმაწვილური გახელებით, კვლავაც ოცი წლის წინანდელი სიფიცხით მივეხსნები სულიერი მამის — დიდი ილიას საუფლოს — ჩემს აუმღვრეველ კახეთს, ჩვენი ურყევობისა და ძელქვასავით უდრეკლობის გარანტს დროსა და სივრცეში; და მაინც, ჩემი შემოქმედებითი მივლინება სამშობლოში გოგლაობით იწყება.

ბილუბა

**ამბავი არის გასაკვირი,
დიდი ხეები უვლიან ფერხულს.
ამაზე უფრო საკვირველს ვხედავ,
ჭიანჭველები აგებენ ციხეს.
ამაზე უფრო საკვირველს ვხედავ,
დასეირნობენ თევზები მინდვრად.
ამაზე უფრო საკვირველს ვხედავ,
ზურგზე უნაგირს ადგამენ პროხებს.
ამაზე უფრო საკვირველს ვხედავ,
მაღალ ხეებზე შემსხდარან მწყურები.
ამაზე უფრო საკვირველს ვხედავ,
ყარაულთბენ კატები ერბოს.
ამაზე უფრო საკვირველს ვხედავ,
მეცხვარეებად დამდგარან მგლები.
ამაზე უფრო საკვირველს ვხედავ,
თხას მისდგომია მატყლისთვის ცხვარი.
ამაზე უფრო საკვირველს ვხედავ,
ეჭიდებიან თაგვები დათვებს.
ამაზე უფრო საკვირველს ვხედავ,
ჩიტინ-ჩითრა იტაცებს ორბებს.
ამაზე უფრო საკვირველს ვხედავ,
ერთი ნიბლია ამარცხებს ლაშქარს.**

**ამაზე უფრო საკვირველს ვხედავ,
მდინარე აღმა მიედინება.
ამაზე უფრო საკვირველს ვხედავ,
მზე დასაგლეითი ამოდის ცაზე.
ამაზე უფრო საკვირველს ვხედავ,
უსიტყვოდ სხედან დედაკაცები.**

მეგრული ხელთუქმნელი ლირიკა კი სავალალოდ დედაქართულის-
თვის დახურულია.

ვაი, შური, საყვარელი,
ღურა მუში მამარდა რე,
რინაშე ნება ქორდასჯნი,
ქიანა მუში მათართა რე.

ვაი, სულე, სანატრელო,
ჩემთვის სიკვდილია ნანა,
ყოფნის უფლება რომ იყოს,
რა ვრცელია ეს ქვეყანა?!

დაიკვნესებს მეგრელი კაცი და ენობრივი ბარიერის გამო უჭირს გა-
იგოს სრულიად საქართველომ, რომ ეს ამონათქვამი ყველასთვის მახლობე-
ლი, ადამიანურზე ადამიანური ჩივილია სისხლგამწარებული მოკვდავისა;
რომ ეს საყვედურია ქვეყნის, საწუთროს მისამართით. ოღონდ მოვუფრთ-
ხილდეთ ერთმანეთს, ნუ მოვუშხამავთ წუთისოფელს და ყველა დავეტე-
ვით ამ უკიდევანო მიწაზეო, გვამაღლებს ლექსის მორალი.

მეგრული ხალხური პოეზიის თვითმყოფადობა, დიახაც, რომ ღირსია პრო-
ფესიონალი მთარგმნელების ყურადღებისა და სამართლიანობის აღდგე-
ნასთან ერთად, ეს ყოველივე გადაუდებელი ეროვნული საქმეც არის ამავდ-
როულად; ამის დასტურად გამოდგება ბოლშევიკების მიერ ოცდაშვიდი
წლის ასაკში დახვრეტილი დანიელ ფიფიას, ქეშმარიტად გენიალური ლექ-
სი „ბორჯი“, რომელიც ქართულად დრო-ჟამს ნიშნავს და რომელში ჩაღრ-
მავებაც ცოტათი სხვანაირად ჩაგვახედებს სულში— ქართველობის ნასახი
თუ ღვივის ჩვენს წიაღში, განზე გადაგვადებინებს ამბიციებს, ერთად-
ერთობის ავადსახსენებელ ილუზიებს და გვამოქმედებს ისე, როგორც
ამას ძარღვდაწვეტილი მამული გვიყიჟინებს განწირულის ხმით:

ბორჯი

ბორჯი, ირფელჷ სი გობარუ,
ულირგ, რენგ დო მუმაალი,
სო რე ბორჯი სი ვაქოფექ,
სო ვემიონე სქანი ნალი?

ღრო-შამი

ბორჯი, შენ ერთს გაბარია,
აწმყო-წარსულ-მომავალი,
ბორჯი, სადღა არ ყოფილხარ
სად არ სუფევს შენი კვალი?!

ოტობანია

მოსიოლუქ უმუხარცქო ,
ირო ართინერო მალი,
სი გიჩქ სო მი ჩილათე დო
სო მის უღუ ნაინალი.

მოსრილებ უსასრულოდ,
დღენიდაგ ფხიზლად მალი,
შენდა უწყი, ვინ სად შეცდა,
ვის სადლა აქეს სამართალი.

მური

სი რშუ თინა, მუთი ვაშუ,
მითინც ცა დო დიხა შქასუ,
სი უჯინედ სარიკოს—
ბჟაშე დიხაშე მოხარცქასუ.

ცარგვალსა და ხმელეთს შუა,
დგახარ ხსოვნის ნიშანსვეტად,
შენ გიხილავს მზისგან მიწის
საარაკო ჩამოწყვეტა.

სი ვარენო გიჯინუნი
დიხაშე პირველ დორთაფაშა,
სი გიჯინუ პირველ სერშა,
პირველ დლაში გოთანაშა.

ერთადერთი შენ უმზერდი
დედამიწის ფეხის ადგმას,
შენ უმზერდი პირველ ღამის
პირველი დღის სულში დანთქმას.

სი მითინცუ პატის ვაცე,
სამართალი გიღუ თინუ,
ხვალე ართი — სქანიწკალა
ხანდა მითინც ვაუდინუ.

ბორჯი, ერთმა უწყი მხოლოდ,
უღირსს კარგი რად არ ჰქვია,
ამიტომაც ჭერეთ შენთან
გარჯა არვის დაკარგვია.

კოჩი მუში მოჯგირესუ
ჯადო ქუას ოყოთანს,
უბადოში ცქვაფა უჩქუ,
ჯგირს თხოზუ დო ოგორანს,

ვაგლახ, კაცი თავის მოყვასს,
ხან სიტყვით კლავს, ხანაც — ქვითა,
აუგს მიწყვი განადიდებს,
მართალს აშთობს განკიცხვითა.

ირგ კოჩე ფირქენს მუ ორთუნი
შხვა კოჩიში უჯგუშისგ,
ბორჯის ვაუჩქ მეფერაფა —
არძას არზენს მუშუშისგ.

ბევრს ჰგონია მისი ღვაწლი,
გადაწონის ნათელს მზისას,
ბორჯს არ უყვარს მოფერება,
ყველას უზღავს თავთავისას.

აქ ასეა. ცოტა ზემოთ ხომ გახსოვთ როგორ არის გააზრებული წუთისოფელი ლაზურ შედევერში „ჭუტა ქარმატე?!“ (პატარა წისქვილი). პროტოიბერიელთათვის მართლაც წისქვილია ეს საწუთრო, რომელიც სხვისთვის ფქვავს და საკუთარი თავისთვის ყოველთვის ბოგანოა, დუხჭირი. დაგვეთანხმებით, ამისთანა ლექსებს მოკლებული ქართული ხალხური პოეზიას რულფასოვნად წარსდგება განაცვილი ზებული მსოფლიოს წინაშე?!

818

მეგრული ლექსების გადმოქართულებისას ხშირად ვცდილობ ორიგინალის არათუ ზომისა და რიტმის, არამედ რითმითა სისტემის შექ-

ლებისდაგვარად შენარჩუნებასაც, რაც ზოგჯერ აძნელებს შინაარსის ადეკვატურ გადმოცემას, თუმცა უმთავრესი მიღწეულია — გარეშე თვალი მათ შორის სხვაობას ძნელად თუ შეამჩნევს; მოკლედ, დიდის ძალისხმევა გვმართებს ყველას, რათა საფუძველი ჩავუყაროთ სინთეზურ, ყოვლისმომცველ, ეროვნულ ანთოლოგიას, ლექსიკო-გრაფიას, ფსიქიკას.

მართა მწერლები და პოეტები ამ საშვილიშვილო საქმეს ვერ გავწვდებით. საჭიროა შეთანხმებული მოქმედება — ერთ ბირთვად უნდა შევიკრათ ენათმეცნიერებიც, პედაგოგებიც, შემოქმედებითი ინტელიგენციაც, რათა ახლებურად გავიაზროთ ქართველი მოზარდის, ზოგადად საქართველოს ხვალისდელი დღე; რათა ბოლოს და ბოლოს სამართალმა პური ჭამოს და დაწყობითისთვის თუ ვერა, დამამთავრებელი კლასებისთვის მაინც შემუშავდეს ერთიანი დედაქართულის პროგრამა, სადაც მეგრულ-სვანურ-ლაზურსაც სათანადო ყურადღება დაეთმობა, როგორც მშობლიური დედაენის მასაზრდოებელ უმრეტ წყაროებს.

დროა ჩვენმა ახალგაზრდობამ სრულყოფილად თუ ვერა, საყველპუროდ მაინც იცოდეს ექვმიუტანელი ჭეშმარიტება, რომ სვანურის, მეგრულ-ლაზურისა და ქართლურის საერთო ენა პროტობერიულია; რომ ათასწლეულებს მიღმა ეს სამი ერთარსი კუთხე მსგავსი სინტაქსითა და სიტყვებით მეტყველებდა; რომ მართალია, ჟამთა სიავემ შეძლო ერთიანი ენის განტოტვა, დაშორიშორება, მარამ ისიც ხომ გვსმენია, მდინარის გასხლტომილი ტოტები ოდესმე როგორ შეიყრებიან ხოლმე, რათა უფრო ენერგიულად გაუტიონ ამბოხებული ზღვისკენ?! დროა იცოდნენ ქართველმა ასულებმა და ჭაბუკებმა, რომ **„ლაქუცი“** კოლხური წარმოშობისაა, ვინაიდან „ლაკ“ ჭანურში ძაღლს ნიშნავს, „ლაკვი“ მეგრულში — ლეკვს; აქედან გამომდინარე — „ლაქუცი“ — „ლაკისმიერ“, ძაღლისმიერ საქციელს.

მეცხრამეტე საუკუნის მეორე ნახევარში ფრიად გავრცელებული სიტყვა იყო **„რუსეთუმე“**, რომელიც რუსული ორიენტაციის, რუსოფილადამიანს გამოხატავდა ირონიულად. ეს სიტყვაც მეგრული წარმომავლობისაა, რადგან მხოლოდ მეგრულში მოგვეპოვება გრამატიკული ფორმა — „ლორონთუმე“ — ღმერთმანი, „შურუმე“ — სულის მადლმა, და მათი მიმსგავსებით — „რუსეთუმე“, ანუ რუსეთს გეფიცები.

მეგრულის გაუთვალისწინებლად ვერაფრით აიხსნება დაბა **„წყნეთის“** სახელი, რადგან „წყნეთი“ სხვა არაფერია თუ არა მუხრანი. მეგრულში მუხაა ჭყონი. ჭყონდიდი, ჭყონდიდელი, დიდმუხას, დიდ-მუხელს ნიშნავს. შესაბამისად თანდათან ტრანსფორმაციით მივიღეთ ჭყნეთი, წყნეთი და წყნეთი.

სულ მეგრული წარმოშობისაა აჭარა-გურიაში, იმერეთში, რაჭა-

ლეჩხუმში არსებული ტოპონიმური ერთეულები: **ჯინანჯირი** — ციხისძირი, **ჯუშაბათი** — ძმეთი, **ოჭილაური** — საჭილაიო, **ჭყვიში**, **ჭყვიშიაური**, **ჭანიეთი**, **გუბაზოული**, **კინტრიში**, **ონჭიკეთი**, **ონჯოსეთი**, **ოჯინჯი**, **ონტიფარი**, **ტყობენია** — სამალვისი, **ჩხოუში** — საძროხისი, **ჯარგვალი** — ძელური, **ოჭივარი**, **ორაგვე**, **ოკრიბა**, **მუსური**, **ჯიშისტარო**, **სოჯალია**, **ოსუნელე**, **ოყვალეთი**, **ოფინსეთი**, **ოფურეში**, **თოფურიათი**, **იმნათი**, **ჭანჭათი**, **ჩოჩხათი**, **ჯონჯუათი**, **ოცხანა**, **ონჯალეთი**, **ოკვარე** — საყვავე, **სუჭითა**, **ჭვითირი**, **წყალტუბო** — თბილწყარო, **ჯამპანა** — ბულოეთი, **საზანო**, **მორბეგ-უთი** და ა.შ. სალიტერატურო ქართულში დამკვიდრებულ ფორმათაგან დამახასიათებელია **სერობა** — ვახშობა, **ორჭოფი** — ორის დამჭერი, ორს შუა მოყოფმანე, იჩქითი, **ბადიში** — მამადიდი, **კინთი** — ძროხის ცურის თითი, **ბურდო** — ჩირგვი, **დურგი** — თიხის ქილა, **ბიგა** — ორკაპა ჯოხი, **თანაქა** — თუნუქის ფირფიტა, **ქართა** — ბაკი, **ბოგა** — მცირე ხიდი, **ბორკილი** — ბორკი მეგრულში ფეხს ნიშნავს, კაშკაში — **კაკაჩისგან** მომდინარეობს, მთვარის ძალით გაჩახჩახებულის ტოლფასია; **ონსომელი** — ჩხომი თევზია მეგრულში, **ჯაჭვი** — ძეწკვი, **მარყუყი**, **გიდელი**, **ისინდი**, **მანინჯი**; **ლაყური** — რაც ყურისთვის განკუთვნილს ეფარდება; **მარულა**, **მოლაღური** — მელღღვია, **მარჩხი**, **ჩაღა**, **ოჯინჯალე**, **ურდული**, **საჯალური** — ხარის შესაბორკად განკუთვნილი და კიდევ ვინ მოსთვლის.

ახლა ეს სიტყვები ისე შეიწოვა, ისე შეისისხლხორცა ზოგადეროვნულმა ფსიქიკამ, რომ მისი მეგრული წარმოშობა აზრადაც არავის მოუვა; რა, გაემდიდრდით ყველა ენობრვი თვალსაზრისით, თუ გავლარობდით, დაჭჩაჩნაკდით?! სასაცილოა, სატირალი რომ არ იყოს. ესწავლობთ გერმანულს, ინგლისურს, ფრანგულს, იტალიურს, თურქულს, სპარსულს, წარმოიდგინეთ, თვით ესპერანტოსაც კი და ჩვენი სისხლხორცი ძირების — მეგრულ-სვანურის შეთვისება გვეთაკილება, ურომლისოდ სრულყოფილად ველარაფრით ვიქართველებთ, ვინაიდან, როგორც ადრე აღვნიშნეთ, ქართველობა ყველაფრის ერთიანობას, ანუ მათემატიკის ენაზე ქართულს პლუს კახელი, პლუს იმერელი, პლუს გურული, პლუს მეგრელი, პლუს სვანი, მოკლედ, უკლებლივ ყველას ჯამს გულისხმობს; ასე რომ, ჩვენ, დიხაც, გვმართებს ცოტათი გაქართვლება, ცოტათი გაკახელება, ცოტათი გაგურვლება, ცოტათი გამეგრელება, ცოტათი გასვანება, ანუ ცოტათი გაყოველკუთხეობა, გაიმერამერლობა, რათა სრულფასოვან ქართველებად ვიქცეთ. ასე რომ, ვფიქრობ, უკმეხობაში არ ჩამომერთმევა მოკრძალებული განაცხადი: **ქართული ხალხური პოეზიის თუნდაც შედარებით სრული ანთოლოგიის გამოცემა კვლავაც საშური საქმეა და მისი**

**წარმოსახვა მეგრულ-ლაზურ-სვანური ნიმუშების შეუჯერებლად
ნებაყოფლობითი თვითგანპარცვის ტოლფასია-მეთქი.**

ახლა საკუთრივ იმის თაობაზე თუ რას წარმოადგენს თავად მეგრული პოეზია და რა საუნჯე-განძით აპირებს იგი ზოგადქართული სულიერების ოკეანის აღვსებას. მეგრული პოეზიის მკვლევარები მუშათა საუფლოს კოლხურ ჭირნახულს პრეისტორიულ წარსულში გადაისვრიან ხოლმე და რაღაც საკრალურ მნიშვნელობასაც კი ანიჭებენ. მაგალითისათვის: **ბუა დიდა რე ჩქიმი, თუთა — მუმა ჩქიმი, სვინა-სვინა მურიცხეფი — და დო ჯიმა ჩქიმიო**, როცა მედიტაციობს მეგრელი ჭყორი, აქ უსათუოდ ვარსკვლავთმრიცხველის თუ მოგვისსამყაროთმცოდნეობის შეფეხს ალაჟვარდებენ; მეტიც შესაქმის ნოტარიულ დოკუმენტად წარმოსახვენ ამ ოთხსტროფულს, როგორც ეს ზოგ ეზოტერიკს სწადია იოანე ზოსიმეს „ქებაით“ გაბრუებულს. ფილოსოფიურს მიაკერებენ ხოლმე მსჯელობისას პოეტს, როცა საგნის არსს, დროის თუ მატერიის რაობაზე გააფანტალებს თავს, რაც წმინდა სისხლის გულუბრყვილობაა. თავად „ბორჯიც“ კი, მეგრული პოეზიის მწვერვალი რომაა, მასალის კლასიფიკაციისას სისულელეა ფილოსოფიური აზროვნების კატეგორიაში მოვქციოთ და ამ სიმალლიდან ვაშენოთ მერმე ჯუჯა ქობახეზი თუ ისლთი ნახური ჯარგვლები. ყოველივე, რაც პოეტის ერთგვარი დაფიქრებაა სამყაროს აგებულებაზე, ფილოსოფოსობას სულაც არ ნიშნავს. სად ფილოსოფია და სად — პოეზია. შეუთავსებელი ცნებებია ჰეგელის სწავლებით. ასევე სასაცილოდ მეჩვენება ფრაზა: **ბარათაშვილის ფილოსოფიური ლირიკაო**. რაოდენ შეურაცხმყოფელია ეს სიტყვა, ამ მართლაც აბსოლუტური ჭეშმარიტების წვდომის მდომელი მეცნიერებისა! რა ესაქმება ფილოსოფიას იმ მიწიერებასთან, როცა ნაპოლეონს სამარე ევიწროება თუ სული ბოროტი მოხმობილია პოეტის წინამძღვრად? ან ობოლი სულის საბრალლობა როგორ მიესადაგება ფილოსოფიურ განზომილებებს, რომელიც სულის არსებობაშია შეეჭვებული საერთოდ?! ამაზე მეტი ინფანტილიზმი გავიწყობა? მაშინ რა ქნან „დუინური ელეგიების“ ავტორმა? გოეთემ? დანტემ? მოვლენისადმი ფიქრიანი მიდგომები სულაც არ ნიშნავს ფილოსოფიურ აზროვნებას. ცხოვრების რაობაზე დაფიქრება დამახასიათებელი შენაკადია ხელოვნების ნებისმიერი ჟანრისთვის, მაგრამ ძნელია მათგან ფილოსოფოსთა ნატურის გამოძერწვა. სამყაროს, ადამიანის არსის თაობაზე, ვერც ჩვენი გუშინდელი მელექსენი იუბნებენ „გილგამეშის“ ეპოსის შემოქმედზე მეტადრე. უმჯობესია პოეტებმა მუშათა საუფლოს მიეხედოთ, პლატონთა ყბაში ხელმეორედ ჩავარდნა თუ არ მოგვწადინებია. ნუ აღვემატებთ რწმენის ხარისხით რომის პაპს, და გავაგრძელოთ მსჯელობა იმ მიმართულებით, რომ მოშაირესთვის სულაც არ

არის აუცილებელი ფოლოსოფიური გაფხორილობა, **აქაოდა, შემომსუდეთ, რათდენ ჩაკვირულვარ სამყაროსეულ მჭვრეტელობაშიო.** ამის შესახებ თქმულა მწუხარე სახის რაინდის საუფლოდან მთელის სარკაზმით, მეტიც — რამდე-ნადაც პოეტურია შემოქმედი, იმდენად განწრეტილი ზედმეტი ფილომანიური კეკლუცობებისაგან.

— **სომ სედავთ, რა ბიჭიცა ვარ, მთელი თავით აღგემატებით, ვინაიდან საგანთა ბუნებას მეტადრე განვჭვრეტ!**

— **არა მე უფრო დიდი მოასტრონომო პოეტი ვარ, ურანიას განსრით!**

— **გეკადრებათ, მე გენეტიკურ სლართებში ნაძრომიდალვარ ფრიად, დაფნები ჩქარა!**

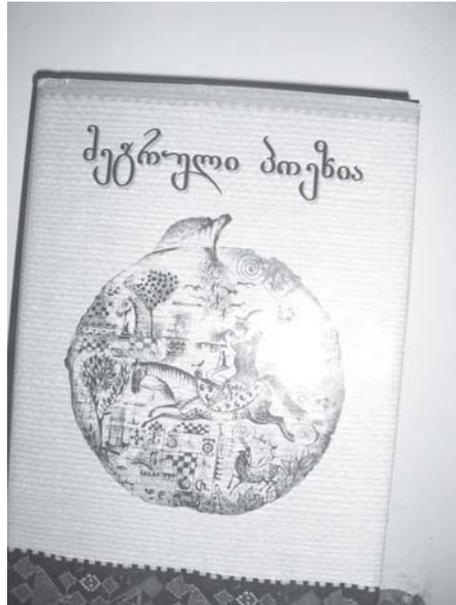
იჭინთება პირველიც, მეორეცა და მესამეც, მაგრამ ყველას ავიწყდება, რომ პოეტი უმთავრესად პოეზიით ფასდება, როგორც ამას ჩინებულად ახერხებს ღვთაებრივი ჰომეროსი: არც ზედმეტი მოყბედლობით გაბეზრებს თავს და აღარც გამიზნული მღუმარებით გიწვრილმანებს სულს. მოუღლეელი ქარავანივით ჯიუტად მიემართება ქვიშისტოლასახეების უდაბნოეთში და ხასიათების საპალნეებით დაჯორგილი აქლემებით მიემართება უკვდავებისაკენ. ეს იშვიათი გამონათებაა. **არა განსწავლელობის მტკიცება**, (ამტკიცებს, ის, რომელმაც არაფერი იცის), **არამედ ხასიათების და სიტუაციათა დაურევება პოეტური ხერხების მართლზომიერი გამოყენებით.** ფორმულასავით გამომდის. **პოეტისთვის ლექსისაც სოფრისის ძირითადი საშენი მასალა სიტყვაა, რითმისა და რიტმის აქსეკსუარებით და არაფითარ შემთხვევაში კათედრალუბიდან საკუთარი უმწეობის მენტორული წარმოჩენა.** ამ თვალსაზრისით თუ განვიხილავთ მეგრულ ხალხურ პოეზიას, უამრავი მშვენიერი რუ და ბინული წამოკამკამდება ლირიკის სახით, რაც ძირითადად შეყვარებულის წაგვრით თუ სიშორით შეჭირვებული სულის კვილია. ეს არ არის მისტიკური სასოწარკვეთა, არამედ თვალამღვრეული დაღონებაა, ოდესმე რომ ამოირწყება ქუსლში ჩარჩენილი ეკალივით. **თუ ნანა, ჰოუ ნანათ,** ასდევნებია კოლხის სულიერებას განუყრელ რეფრენად, იავარქნილი მამულეთის ექო და სადაც უნდა რანდავდეს პოეტი სტრიქონს, უზენაესის, სამშობლოს, დედის თუ სატრფოს სახიერების მოსახელთებლად დამიზნებულს, ყველგან **ჰოუ ნანად** აელანდება, **ჰოუ ნანად** აეგზიანება დაწდევებული მელანქოლიის უტყუარ დასტურად.

ჰოუნანა

უკიდურესად ყირმიზი, უკიდურესად ქართველი, უკიდურესად კოლხი, უკიდურესად მკვევრმეტყველი, გუბაზის დროინდელი ფარტაზის კვალობაზე, უკიდურესად ჩემი გოგი. მშვიდობიანი სოხუმის დღეებს ვიხსენებ. მე ვინმე გოლუბის მტრედებს ვუტრიალებ. — ბრეზენტის მოსასხამიან ნაოფიცრალს, რომელიც სიბერის მიდასებულ წუთებს ცისიერი ჩიტების მოვლა-პატრონობით იხანგრძლივებს. აქ ამესვეტება მოულოდნელ ნატვრასავით ჩვენი გოგი, გოგი ბუკია. ზღვის სანაპიროსკენ დავეშვებით, სადაც დამსვენებლების სიმრავლეა და ქვიშაში მოხარშული ყავის მძაფრი სურნელი. საიდანღაც ლუდი გამოიჩითება, ზორბლის არაყიც დაიდებს პატივს... სოსოსი, — მოწოწნიკი კონსტანტინესებურად.

გასაოცარი მეხსიერების პატრონია. მაკითხებს ლექსებს. დახარბებული სმენით გამოირჩევა.

მერე გავუტევთ ბიძაჩემისკენ — პაატა ფეტელავასკენ. იგი საბავშვო ტურიზმის მესვეურია აფხაზეთში და იქაური იდილიით გვარიანად მოვიჯერებთ გულს.

ვგონებ მეოთხე კურსელი ვარ, პრაქტიკანტი. მომდევნო დღესაც გაიკვანძება ჩვენი ბილიკები.

ახლა ჟურნალისტი რამაზ კუპრავა — ოლიონორა და ძმები კალანდიების წვერგაბებლილი შუალა რენე შემოემატება ამ ამქარს. პოეზია, ხემსი და ცეცხლოვანი წყალი. უკვე თავად გახლავთ სუფრის სადავეების სრული მექარაენე. მაგნიტივით მიუზიდავს ჩემი სტრიქონები. უცდომელი ინტონაციით გადმოსცემს ტაეპებს. სცენის ბევრ ოსტატს შეშურდება მისი შეუდარებელი ტემბრი და სუნთქვის წონასწორობა. თითქოს ამ საქმისათვის დაბადებულა. შემდგომ დავეკარგებით ერთმანეთს კვირებით, თვეებით, წლებით. უნივერსიტეტის დასკვნითი შტუდირება მაინც ზოოპარკის კიდესთან მიკოსებულ ლუდხანაში მთავრდება, ან კიდევ — ზემელურ „ობლებში“. ამიერიდან მისი ზეპირი პოეზიის ანთოლოგია გაცილებით ტევადია, დახვეწილი და უკიდურესად ესთეტიკური: ვაჟა, „ლექსი ვეფხისა და მოყმისა“, ედგარ ალან პოს

„ყორანი“... მხოლოდ ფასეული, მხოლოდ ობოლი მარგალიტივით ხელიხელსაგომანებელი. ფოთოლცვენას ფოთოლცვენა მიედევნება. აწ მძიმე წყალწყვის ხომალდია, სათანადო ნაპირი რომ არ გააჩნია. ტანმძიმე ლაინერია ჩვენი მინიატურის გმირი, ასაფრენი ბილიკები გადახნულ მინდვრებად რომ შემოსალტვია.

კარდიოლოგიურ პრობლემებს მიმინოსავით შემართული გაუძალიანდება და კუდით ქვას ასროლინებს. მისთვის უჩვეულო წესრიგის არტახებში მოექცევა — ძირს ნარკოტიკი და ალკოჰოლი! გაუმარჯოს პოეზიას! რედუტ-კალეში განვმარტოვდებით ერთხელ. გავისხენებთ აქაურ თვითნაბად კუნძულს ხობის წყლის შესართავთან, რომლის ტერიტორიას ტერმინალის ბრჭყვიალა ნავთობსაცავები ჩაენაცვლება. ვსხედვართ დანით აჭრელებულ მერხზე. ზღვაურისათვის მიგვიშვერია შუბლი. ლივლივებს პირთამდე ალიფლიფებული მდინარე. გარინდულია. ჩამავალ მზეს მისჩერებია მზისფერი კაცი. მერმე მომიტრიალდება თვინიერი მზერით.

— იცი, გური — მეტყვის ჩვეული შემპარავი ხმით — შენ გაგიმართლა, ძმაო, შენ მიაგენი მეგრული სულის უმთავრეს ძარღვს. ეს განუზომელი სევდაა საუკუნეების მანძილზე უჩუმრად რომ მოჟონავს ჩვენი

არსებიდან. ერთ ფრაზაში ეტევა ყოველივე — ჰოუნანა ჰქვია ამას და, აგერ, ამ მდინარის ტანივით მოთენთილი კამკამით უერთდება დედასამ-შობლოს. არაფერს ვაჭარბებ. შენ ნამდვილად მიაგენი ამ საგანძურს. მდიდარი გეტქმის გონიერი კაცის თვალსაწიერიდან, თუმცა კი დალაყუნებ ნიავივით ქესეტა. ჰოუნანა ატომური ენერგიისაა, ბიჭო! შეეშვი ყველაფერს. აგერ, ჩირგვებთან მკუთავ მაშვს ხომ ხედავ, რითაა ვითომ როკფელერზე ღარიბი?! მოიღერე ყელი და მინებდი უზენაეს ხმას. ეს ერთგვარი ბედისწერაც არის ჭირიმე. ჩემს გოდერძის უნდოდა მეგრული ლექსების წიგნის გამოცემა. მეც შემიჩიჩინეს რამდენიმე ზის, მაგრამ საორლობო ყოფამ ყოველთვის ხელიდან დამისხლტომია. ჰოდა, იმის თქმა მინდოდა, ეს ყულევი, ეს ტერმინალი, ეს დევნილობა, ეს ყოველდღიური რუტინა, ზედმეტი ბარგია ჰოუნანასათვის, ზეცი-ერმა რომ მიგვანიშნა. რას აპირებ ახლა? მოვა მანქანა, თუ აქვე გა-ათევ ღამეს?

— მანქანა არის, — ძლივს ამოვღერღავ ერთანად მონუსხული, — შენ თუ წერ რამეს?! ან იქნებ საგულდაგულოდ გვიმაღავ?!

— ვინ იცის გური, ვინ იცის! ჩემისთანა კაცის ცხოვრება ერთი კამკამა ჰოუნანაა, გნებავს ღარნაკი გიწოდებია მინდვრის ყვავილებით დაზ-ნეჭილი, ან კიდევ — ვარსკვლავების მარადიული ციმციმი თავად უმე-ტოქო იმანუელ კანტსაც რომ აცვიფრებს და ზნეობრივი კანონები—საწუთროს მეტი სიმძაფრით მოქანდაკე. აგერ, შენი ბატია ჯულუხიძეც (ზაზა კირთაძე). ე, ბიჭო, სად გარბიხარ?! არის უამრავი დაუსრულებელი განცდა — **ჩქიმე ქანაში მაფშალია, შხვაშე ქანაში ვაფურინა**. კიდევ რამ დენი სტრიქონი ფარფატებს აქ, — გულთან მიიდებს ხელს, ოცნებაში ორაგულივით ავუყვები ხობის წყლის მდინარებას და ჟამგამძლე ქვირითივით მოვამრავლებ ხვალ იქნება თუ ზეგ.

მეგობრის უკანასკნელ დღეებში გამოვა პოლიგრაფიულად სრულ ყოფილი „მეგრული პოეზია“,“ შეუდარებელი ქველმოქმედი ძმის, გოდერძი ბუკიას ხელდასხმით. უბრალოდ გოგი ვერ მოასწრებს ხელის შევლებას, რომელსაც ათწლეულებია უჩინარი სვეტივით მიაშენებდა ცისკენ — მარადიული სამყაროს გულთმისან მესაიდუმლოედ.

***

წინდებულ წიგნს „პოუნანას“ დავარქმევ სახელად — კოლხური სამოქალაქო რეგალიებისა თუ საკრალური ცოდნის შემნახავ სალაროს, ბიბლიას, ვედებს, ყურანს.

ამ ლექსებს ვერც ჩასტუმრებს უწოდებ, ვეღარც — რობაიებს და ტანა-ხაიკუებს, თუმცა აზრისა და მოცულობის იშვიათი ტევადობით ენათესავენ კიდევ მათ. შაირის ნახევარი სრულიად საკმარისია ამ უმაგალითო ჯადო-მომნუსხველობისათვის. გაიელვებს ციციანთელასავით, იგივე მარწკინაიას მსგავსად, აიყოლიებს თანატოლების ამაღლას და ვარსკვლავიან ცას შეუნათესავენს დედასაქართველოსკენ წამოდინებული კოლხური სინამდვილის ბინდისპირულს.

***

მა წვალეზას ვორექუნნი,
თიშა გური მის აჩინე,
თიცალი რე ჩქიმი გური,
ითამ ყბურს მიშაჭინე.

***

მე რომ გასაჭირში ვარ,
იმას ვინლა მიუხვდება
ისეთია ჩემი გული,
ვითომ კერიას უმზერდე.

***

აია რე, ბაია რე,
ბაიაშე წორი თანაფა რე,
ქირსე რე დო კალანდა რე,
წყაქურთხია — დიდი დლა რე.

***

აიაა, ბაიაა,
ბაიას სწორზე აღდგომაა,
ქრისტეშობა და კალანდაა,
წყალკურთხევა დიდი დლეა.

***

მესიშე ჭვემა ორქო რენ დო
ივანობაშე — ვარჩხილია,
კვირკეშე ჭვემა დულა რენ დო
არგუსოში — დაჩხირია.

***

მაისის წვიმა ოქროა და
ივნისისა — ვერცხლი,
ივლისის წვიმა მდულარეა
და აგვისტოსი — ცეცხლი.

***

ქოსხაპე ძღაბე, დოფიგურე,
თეცალე სხაპუა სო დიგურე,
აშო ქიმხვარჩალე, ვარა,
ეგებ გვალო დოგიდურე.

***

იცეკვე გოგოვ და იკუნტრუშე,
ამისთანა ცეკვა საიდან ისწავლე,
აქეთ მოგოგმანდი, თვარა,
იქნებ სულაც მოგიკვდე.

***	***
საყვარელი მიწორდასია, ნანა, ჩქიმე თის ოკო დინორდასია, ნანა, კუჩხის ოკო მიბონდასია, ნანა, ხურხის ოკო მიჯუნდასია, ნანა.	შეყვარებული მიყვარდესო, ნანა, ჩემს ოჯახში უნდა ტრიალებდესო, ნანა, ფეხებს უნდა მბანდესო, ნანა ყელს უნდა მიკოცნიდესო, ნანა.
***	***
სქანგ დო ჩქიმი ყოროფასუ, აშენტირე დიდი გვალა, ი გვალაშა გინილინე, უკულე მუ ბქიმიან ვარა.	შენსა და ჩემს სიყვარულში ჩაეტევა დიდი გორა, იმა გორაკს გადაივლი მერე რა (ჭირი) ვქნა თორემ.
***	***
ცირა მუჭო ოსვისინა ეგებ გშურო ვარწანდე, იშენე ქიგორლუაფუდა სოდგა მიოკვანწანდე.	გოგო, როგორ ინაზები, იქნებ სულაც არ გწამდე, მაინც თავზე შემოგვევლე, სითყენ წალერწამწამდე.
***	***
გოლას ქუა მიკოძუნი, ზენიშე გიორგინაფალი, ძღაბის თოლი ელაძუნი, ბოშიშე გოდინაფალი.	მთაზე ქვა რომ აკოსია, ბარში ჩასაგორებელი, გოგო თვალს რომ აგრიალებს, ყმაწვილკაცის დასაღუბი.
***	***
ვაი, შური, საყვარელი, მუ კოჩი რე შაყარელი, აკას ფერი ვეგნოძუნი, ჩქიმე ცოროფილე ვაშარენი.	ვაი, სულე, საყვარელო, ხალხია შეკრებლილი, ფერი ერთსაც აღარ ადევს რომ არა ჩანს ჩემი სატრფო
***	***
გური შეწუხებულე მათუ, შური აკოკორობილი, ნიტე ართო ქოპუანი, მა დო ჩქიმი ცოროფილი.	გული შეწუხებული მაქვს, სული — ამომდინარი, ნეტავ ერთად გვამყოფა მე და ჩემი შეყვარებული.

***

ცაცხუს ჯინს გითვობეჭე,
ბორია მიქაქალუანს,
ცოროფილიშგ ნარაგადა,
გურცუ მიცხვანტალუანს.

***

ოჩხომესი ჩხომი ბჭოფი,
ოქულეს ღაჭაჭია,
ბოშეფს ქუენურცხონაფუნა,
საარშიყო ფაჭაჭია

***

სქან ცოროფა მილუანს,
ცუდეს ვამორინუას,
სითუ მიგოცოთანსუ ღო
მათი მუმოდინუანს.

***

მა ღო ჩქიმი მაჭუალი,
წორო ვორდით ამჭუანი,
ასეთ ვაფშუ სოდე დობდვი,
ნამ ხვარჩინგ ღო ნამ ჩუანი.

***

ჭიჭე ორქო ქოპუას,
ჯიბეს ქელმოკვაკუას,
მუმ მამალას მიმეშორი,
ნიტე შურო ვაპუას.

***

ტანი მშვენიერი გილუ,
ულა გიჩქუ სი სქვეერიში,
ჭირი ქობლოლამუდასუ
სქანი ჩელა კისერიში.

***

ცაცხვის ძირას ვზივარ (და)
მიქიქინებს ნიავი,
შეყვარებულის ნამბობი
კაკალ გულში მოუსვენრობს.

***

სათევზაოში თევზი დავიჭირე,
ჯილეებში კიბორჩხალა,
ბიჭებს გადაუვარცხნიათ,
სააშიკო ქოჩრები.

***

შენი სიყვარული დამივლის
შინ არაფრით მაჩერებს,
შენც დაგლუპავს (იცოდე) და
მეც დამაქვესკენელებს

***

მე და ჩემი დამნაცრავი
ერთად ვიყავით ამ დილით,
ახლაც არ მახსოვს სად დავდგი
რომელი ჩოგანი და რომელი ქვაბი.

***

პატარა ოქრო მქნა
ჯიბეში ჩამასკუპნა,
რა მალისად მომშორდი,
ნეტავი სულ არ მამყოფა.

***

ტანი მშვენიერი გაქვს
სიარული იცი შენ შველისა,
ჭირი შემომყროდეს
შენი თეთრონი ყელისა.

***

მახა, მა სქანოთ კირიბი ვორდა,
ირი გაჭირებაში გალუაფარი,
მახა, მა სქანოთ სანთელი ვორდა,
ხატიშგ წოხოლე ონდლულაფარი.

***

მახა, მე შენთვის კრავი ვიყო
ყოველი გასაჭირის შესაწირი,
მახა, მე შენთვის სანთელი ვიყო,
ხატის წინარე დასაღვენთი

***

თიზმა გიძიკინუდას,
მა სი მუზმა მონგარე,
თქვან გურ დაქეჭებდას
მუსხით ჩქიმი მონკარე.

***

იმდენი გეცინოს
მე შენ რამდენიც მატირე,
თქვენი გული ამჩატებულებიყოს,
რამდენადაც ჩემი შიძიმეა.

***

სინჩხე მაფუ, ჩხურუ მაფუ,
ლუმა ვადომრულუაფუ,
მუშენია, ბკითხენტუ და
გური გიშამქუნუაფუ.

***

მესიცხება, მამცივნებს,
წუხელ არ მიძინია,
რატომაო თუკი მკითხავთ
გული გადამიყოლებია.

***

ვო, ბჟა, ვო, თუთა,
ვო, ჩქიმი თამურია,
წყარი რჩაო, ღვინი რჩაო,
წყარიშგ მოლე დოირჩაო,
ვო, ბჟა, ვო, თუთა.

***

ჰო, მზევე, ჰო, მთვარევე,
ჰოი, ჩემო თამურია,
წყალი გასვა, ღვინო გასვა,
წლების გაღმა გაგიშალო ლოგინი?!
ჰო, მზევე, ჰო, მთვარევე.

ხედავთ, ოთხსტრიქონიანობა დაირღვა. ეს კანონიკური ახირებულობა თქვენი მონა-მორჩილისეულია, თორემ ზოგი მათგანი სამ-ოთხ ტაეპში ტკეპნის მიწას, ერთსა და იმავეს ღიღინებს გაფუჭებულ ფირფიტასავით. ჩვენ მიგვინიჭებია კონცენტრირებული მიზანსწრაფულობა. თავად სტრიქონის ოდენობა ლექსში გულუბრყვილობაა ახირებულ მათემატიკურ შეზღუდებს დავუქვემდებაროთ. სონეტის არტახები გასაგებია პოეტური ჭურჭლის მნიშვნელობით. იგივე ითქმის ტრიოლეტებზე, კანცონებზე, სხვა კანონიკურ სალექსო ფორმებზე, მაგრამ მეგრული ხალხური პოეზია ჯერ ხომ პირველყოფილი მშვენიერებით იფშვენეტს თვალებს, თვითნაბადი ბრწყინვალეობით თავმომწონეობს ოსტატის წინაშე, რომელსაც სულ მა-

ლე პიგმალიონის სხეულის სამშვენისად გადაადნობს შემოქმედი იგი. და
თუ ამ კუთხით კვლავაც გავაგრძელებთ კვლევა-ძიებებს მეგრული ფოლ-
კლორის კონტურების დასადგენად, ერთობ მოზრდილი ულუფა შემოგვე-
გებება სულის საღაღობოდ და სათრეველად.

***

ვოჯანუქ ჩქიმჯ ჯარგვალს,
კარჯ კილერო, უმინჯურო,
ქუმორთ ჟირი მაჭირხოლქგ,
ღურჭუღესუ მხიარულო.
ქიგმაშინჯ ცოროფილქგ,
გურქ მიმაჭუ უგემურო,
ცუღეს თეშგ მიღემგარქგ,
მუჭო ჩქგჩქი უძუძურო.
დობღური და დომინგარი,
გომიტახი საფულე,
სქანი ჭიჭე კუჩხეფითუ,
დიხა ქიმნოჭაპულე.

***

სერი რე დო ჩე გოლას,
ამარჯ გურქუ გეკოლას,
ჩქიმო თუთა ვათუთენს,
ორთუმელშა მეხოლას,
ცოროფილცუ ქუგურე,
დუღშა მუთუნ ველოლას.

***

ვარდისუ დო ქუჭელესუ,
წორო ნოდვედესუ ბინა,
ვარდის ჯუნა ქოხვადუღდა,
ქუჭელესუ — მიკოჯინა?
ჟირიხოლო მაფალუ რე
განგებაში ენარჩქინა,
მუშგ ნაგორა მუს ცუნსგნი,
ბედნიერი ორე თინა.

***

ვწევარ ჩემს ძელურში,
კარდახშული, უპატრონო
მოფრინდა ორი მერცხალი,
იჭიკჭიკეს მხიარულად.
გამახსენდა შეყვარებული,
გული მომეწვა უსიამოდ
სახლში ისე ესტირივარ,
როგორც ჩვილი უძუძური.
თოკი მოგკვდე დამიტირე,
გამითხარე სამარე,
შენი პაწა ფეხებით,
მიწა დამატკეპნე (ზედ).

***

ღამეა და თეთრ მთაზე
აგერ, გული ამოვარდეს,
ჩემთვის მთვარე არ მთვარობს,
სასთუმალთან მეახლოს.
შეყვარებულს ვამსგავსე,
თავს არაფერი აუხიროს.

***

ვარდსა და ჭინჭარს
რთად ჰქონოდათ ბინა,
ვარდს ალერსი თუ ხვდებოდა
ჭინჭარს — შემოხედვაც არა?!
ორივე მოყვავილეა
განგებისგან დანაბადი,
თავისი გამორჩეული რომ მიჰყავს
ბედნიერებაა, დიხაც.

***

ირი ქიანა დომილებუ,
ზესქვიშგ სქუა — მარვეშენი,
ბოში დუდი მუს მორწონსუ,
ჩე ქილა დო ღარტიშენი,
თინათ შხვასუ უჩუქებუ,
მუში უურის მარდიშენი.

***

ყოველი ქვეყანა მომივლია,
შაშვის შვილი — მარვეს გამო,
ბიჭო თავი რისთვის მოგაქვს
თეთრ მასრის და ჩოხის გამო,
ისიც სხვას რომ უჩუქნია,
თავისი სულის სამადლოდ.

***

იშო ძღაბი დიკონით,
ჯამკაკალი კიკონით,
თქვა ბოშეფსგ მი მერჩანა,
ბადიდეფი დიგორით.
დუდი ტყურათ მოიღუნა,
მოკონით დო მიკონით,
ორთუმელშახე ქეთიდვით,
სისმარეფსუ დიჯონით,
ვარა დუსუ მეხვარით დო
დროშე მიდტირჯონით.

***

გოგოვ, იქით გაიწიევ,
კიკნეთ თუთის ნაყოფი,
თავი ტყუილად მოგაქვთ,
მიხვრა-მოხვრით, იერით,
თავქვეშ ხელი ამოიდვით,
შემყუდროვდით სიზმრებში,
ან რამეფრად თავს უშველეთ,
დროზე გადატლიკინდით.

***

ართი ჯღორი ქობუნსუ,
გერშა უგუნაფოლე,
მიდგარენქგ გომიზაკვუ,
ქომიჭკუმუნს ნათოლე.
კიბირს ორისინუანს,
ხორცი მეუნჭაფოლე,
ბების ღუმუვემნაზუე,
ბაბუს ჩოგანჯვათოლე,
ოში ვერსი მიდებუნჯდო
სინჯას გემნუჯათოლე.

***

ერთი ძალი მაბადია,
ნაფეხური მგელს უგავს,
ვინ ტიალმა გამიჩხიბა
მოინელა ავთვალმა.
კბილებს დააბზიანებს და
მივუსწრაფებ შეჭამადს,
ბებოს ღომი ვერ უზელავს,
ბაბუ ჩოგანს ველარ თლის,
ასი ვერსი ვავთრიე და
სიძეს ვუბედნიერე.

***

სინჯა მურსია, მოზოჯუნსია,
სინჯაშგ ნაბადი მოქოსუნსია.
სინჯაშგ ცხენია, ჭკოლა რენია,
ონანგერია — ხანტურელია.

***

სიძე მოდისო, მობრძანდებო,
სიძის ნაბადი მოითრევაო,
სიძის ცხენიო ერთობ მჭლეაო,
უნაგირიო — მოხატულიო.

დიანთელია რაგადანცია:
— სინჯას მუ ბჩათგ მა ლურელია.
მუანთელია რაგადანცია:
— ტარან ბჩათგ დო მუში წვენია.
ცირა თეესი რაგადანცია:
— თხა დუცვილათგ ამუსერია,
ჩქიმი ქომონჯი ნაგურეფი რე,
აფიცერი რე, მაიერია.
პაპუ ყებურშა მეჩოჩუნსია:
— სინჯაშგ ოშმეში მოჭვამ მუნსია.

სიდერი ამას ლაპარაკობსო:
— სიძეს რით დავხვდეთ, მე სამიწეო,
სიმამრი ამას ლაპარაკობსო:
— ტარანი ჭამოს თავის წვენითო.
ასული ამას ლაპარაკობსო:
— თხა დავუკლათო ამაღმეო,
ჩემი მეუღლე ნასწავლი გახლავთ,
ოფიცერია, მაიორიო.
ბაბუ ბუხრისკენ მიჩერჩეტობსო:
— სიძის უღვაში კრუხის უკანალს!

***

ართე ცოროფილგ მათ ქობუნსუ,
გურშა მიხუტოლუნსუ,
მა სოთინი მიდაბრთი და,
შხვასუ ქიმიჭანუნსუ,
ჩქიმგ საფულეს ტახუნდანი,
თითგ ოხვარუ თხორუასუ,
ქიანას ოსურქგოჭყორდუ და,
თიმწკმა ქუმომგორუნსუ.

***

ერთი სატროფო მენაც მყავს,
კაკალ გულში ჩამიკონებს,
თუკი სადმე გავეშურე,
ვინმე ტიალს უხმობს მყისვე.
ოდეს თხრიდნენ ჩემს სამარეს,
ისიც ხელებს მიაშველებს,
თუკი ქვეყნად ქალი გაწყდა,
მომიკითხავს მხოლოდ მაშინ.

***

აშო ბოში, ცალაია,
სი ჩქიმგ ოქღვარტალაია,
სქანგ მენდულუცუ მუშო მოკო,
ქარვასლა დო სარაია,
სი სქანგ ნაბადგ მალეჯუმე,
მა მალევენუ დარაია,
ვართგ ზოთონჯი მეცილებნა,
ვართგ კვირკეში ჩხანაია.

***

აქეთ, ბიჭო, შფოთისთავო,
შენ ჩემო ტანშხვართო,
შენს მოიმედეს რისთვის მინდა
ქარვასლა და ბოხმანი,
შენ შენი ნაბადი წამოიყოლე,
მე მექნება დარაია,
არც ზამთარი დაგვაკლებს რამეს,
არალრც ივლისის ხვატი.

***

ვოისარაიდა, ვარალო,
სი მართალო სარალო,
ჩქიმი დუდი ქიმერჩას,
ლურიშგ მიოსვარალო.

***

ვოისარადა ვარალო,
შენ ნამდვილად საბრალოვ,
ჩემი თავი გაღირსა
ძილის მისათლეღად.

სი ღობჭვი დო სი ღობხალი,
სი რე მომიკიონტე,
ირკოჩე თესუ მირაგადგ:
თე ცოროფა მიოტე.
მარა ენა ვემმატებე,
შური მიდგუ დიოდე,
მალას ქომიძირუდას,
ხასლას ელმაფიორდე.

შენ დამწვი და შენ დამდაგე,
შენ დამასხი თავს რეტი,
ყველა ამას მეუბნება
ეს სიყვარული დააგდე.
მაგრამ ამას ვერ ვეხსნები,
სული მიდგას სანამდის,,
(ნეტავ) მალე მენახოს
გვერდით დაფოფინებდე.

ვგონებ ემარა კრიალოსნის მარცვლა. სანამ ჩვენს თითებს ქარვის სიყვით-
ლე მისძალებია, შედარებით გულწამლები სტრიქონებისაკენ გადავეშვათ.

***

ჩქიმი ცოდა უღუდასუ,
მიდგაშე დაჩხირე მა ბჭუნსგნი,
ნანა, მუში მანწარა რე,
გიცორსუ დო ვარცუნსგნი,
ხოლო უფრაშე თინა ორე,
ელუქუ დო ვამურსგნი.
გვალო დუდიშ ოჯილარი,
კისერს ნტყოლუნს ხამუსგნი —
შხვამ ცებურს რე მიკოსქვილი,
მოჭვაცალო ვალუნსგნი,
კანკაღეშა ტუს იხვატუნს,
თოფურ ხვადუდ ნამუსგნი,
არკვანს ძალით უკვანწუნს,
მუშოთ იჩილამურსგნი.

***

ჩემი ცოდვა ჰქონოდეს,
ვისი ცეცხლიც მე მდაგავს,
დედა, რაოდენ მწარეა,
გიყვარდეს და აღარ გყავდეს,
კიდევ უარესი ის არის,
რომ ელი და აღარ მოდის,
სულაც თავის მოსაკლავი,
ყელში დანას რომ დაფლავს.—
სხვის კერას ხარ მიჯაჭვული,
კრუხივით რომ ქოთქოთებს,
შიგადაშიგ ტუჩებს იკვინტს,
თაფლი ხვდებოდა რომელსაც,
აკვანს ძალით მიმოარწევს,
თავისთვის იცრემლება.

***

მუჟამს იხი შერენსგ დო
ზღვა დო გვალას აკათუნი,
მეხი კირდეს ონდლულუნს
დო ზღვას კართე აკართუნი.
მუჟამს კონკა დიხას წაწუ,
რობუს ნოცორგ აკარდუნი,
მუჟამს ქუა ზღვას ენოძუ,
შონური დო ლაკადური.
მუჟამს სქუა ეირჩქინდუ დო

***

როცა ქარი გიჟმაჟობს და
ზღვას და კლდეებს შეერევა,
მეხი კლდეებს ადნობს
და ზღვას კალთები ეკეცება,
როცა კენწერო მიწამდე დახრილა,
უფსკრულს პირი ა ამოქოლება,
როცა ლოდი ზღვაში აგდია,
სვანეთისა და მთიანეთის,
როცა შვილი გიჩნდება და

ლიმუაშოთ ვაგარდუნი,
 მუჟამს ჟინცა ჟინცა ვარე,
 თუთას მურიცხვ ვაქარგუნი,
 მუჟამს თოღეფვ ჩილამურიშ
 ძიაძიათ მახარგუნი,
 მუჟამს დიდაქ ვამანთხორ დო
 მუჟამს მუმაქ ვამარგუნი,
 სი სო რგორა მა თე დროსვ,
 ვარა ხუჯვ მუთვ ვამართუნი,
 ხუცვ თიმწკუმა მისქვამენქო,
 მუჟამს რინაქ გამათუნი?!

***

ირფელვ მოსალოდნელი რე
 კოც ღურაშა მოხვადას,
 მარა ოკო ვაშქურნას დო
 ქომოლურო დოხვადას,
 ცხენვ თოხარიკვ ქორცუნსვ და
 საღარვ რდას დო ნოღა რდას,
 თუღო რობუ ეთგობდას,
 ოღონს ჟიშე ბოგა რდას,
 ჩხორო ღურუ რძირძონდას,
 ოღონს თელა გოხვარდას,
 ცროფილი ქორცუნსუ და
 შარა ჩალამ-თორსა რდას,
 დუცუ ჰკუა ქორდასვ დო
 თუმაშენი ქორსა რდას.

***

მუჟამიშა უჩა ბედი,
 მა თაშვ გილამცუნანქუნი,
 უკულვ რენო მაკეთენქვინ,
 ხესი ქეშგოღინუქუნი.
 მუს გიჩირთი ქომიზოჯი,
 მუს რე გიღმონდურუქუნი,
 ჰკვერშე ხვადუ პატიება,
 მეჩირთასი ცურუქუნი.
 აკა მუთუნ ჯგირ ქომუჩი,

ომისათვის აღარ გეზრდება,
 როცა ზეცა ზეცა არ არის
 მთვარეს ვარსკლავი არ ქარგავს,
 როცა თვალები ცრემლის
 მძივებისგან იტვირთება.
 როცა დედა ვერ დავმარხე,
 როცა მამა ვერ ვიგლოვე,
 შენ სად გეძებო მე ასეთ დროს,
 ან მხარი როგორ არ ამექცევა,
 მხარს მაშინლა დამიმშვენებ,
 როცა ყოფნამ მომითავა?!

***

ყველაფერი მოსალოდნელია
 კაცს სიკვდილამდე შეემთხვეს,
 მაგრამ უნდა არ შეშინდეს
 და ვაჟკაცურად დახვდეს.
 ცხენი თოხარიკი იყოს და
 გინდ საღარი იყოს, გინდა ნოღა,
 ქვემოთ უფსკრული გეფინოს,
 ოღონდაც ზემოდან ხიდი გედგას.
 ცხრა სიკვდილი გძიძგნიდეს,
 ოღონდაც სიცოცხლე გწყალობდეს,
 თუკი შეფარებული გაგაჩნია,
 გზა გნებავს ტალახიანი გედოს,
 თავში ჰკუა იყოს და
 თმისა მხრივ მელოტი იყოს.

***

როდემდინა შავო ბედო,
 ასრერიგად მატარებ,
 შემდეგაა ამაშენებ
 ხელში როს ჩაგადნები.
 ბრძანე, იქნებ ვერ მიგიხვდი,
 ნეტავ რაღას მემდური,
 ჰკვიანისგან ხვდება პატიება
 რომ შეეშალოს უცოდინარს.
 ერთი რაიმე კარგი მომეცი,

ბ უ რ ი ო ტ ო ბ ა ნ ი ა

უსამართო ვარეჭუდა,
ქომუჩი დო მიდამილი,
ჯგირო ვემიბხვარენქუნდა.
მიმაჩამალგ, მიდმაღალარგ
ეგებ შხვა დო შხვა რეჭუდა,
ჟირიხლოქ დომილური,
ჩქიმო აკა ვარეჭუდა.

უსამართლო რომ არ იყო,
მომეცი და კვლავ წამართვი,
კარგად თუ ვერ მოვიხმარე.
მომნიჭებელ, წამრთმეველი
იქნებ სხვადასხვა იყო,
ორივე ნუ მომიკვდებით
ჩემთვის ერთიც რომ არ იყო.

***

ნათქუელგ რე ყორანი ყორანს
თოლს დღას ველუღანსია,
ჯოღორგ ჯოღორიშგ ტყებისუ
ვასვატუნსუ დღასია.
ხუც ქიმეჩანს ჯიმა ჯიმას
და ქელუღორთ დასია,
მარა ჩქიმო მითინ ვარე,
ქიბშქვიდუდე წყარსია.
ართგ ძვალგ მიშაბძგ უბედური,
ბრალგ ვოულუ შხვასია,
თისგთ გეიშამღანდანინი,
გომჩურუნდი ზღვასია.

***

თქმულა: ყორანი ყორანს
თვალს არასდროს ამოთხრისო,
ძალლი ძალლის ტყავს
აღარასდროს დაგლეჯსო,
მხარს მისცემსო ძმა ძმას,
და ამოუდგება დასო,
მაგრამ ჩემთვის არავინაა,
რომ ვიხრჩობოდე წყალში.
ერთი ძვალი მაქვს უბედური
ბრალი არა აქვს სხვას,
იმასაც რომ ამომაცლიდნენ,
გადავცურავდი ზღვას.

ჭამა მადაში მოდის. შევჩერდეთ თუ განვაგრძობთ სვლა მეგრული ხალხური პოეზიის სიანკარისკენ? ორიოდე შტრიხიც დაგვრჩა წარმოსაჩენი და იმედია, თვინიერი, უკეთ, გულისხმიერი მკითხველი, ამასაც მოგვიტევენს. გვიხსენებია ამ ლექსებისათვის დამახასიათებელი მოტორული საზომი შაირია, მაგრამ თავად შაირობას, კაფიაობას ერთ-ერთი წამყვანი ძალა ასაზრდოებს სხეულის სხარტულობის წარმოსაჩენად — ენამოსწრებუ ლეება შეწყვილებია პოეტურ აღმაფრენას, სიტყვისგების ფენომენს. რითმებით კენჭაობა და ბწყარებით ფარიკაობა ანაპერწყლებს ჩვენამდე მოღწეულ ნიმუშებს:

მაყარე

— დუდმაყარე გოხოლუქ,
საბაია ბარღეფული,
ხვალე მობრთინჯ ვაიჩქუდას,
ართო ვორეთ არყებული.

მაყარი

— მეწინავე მაყარი ვარ
საბაია ბარღებელი,
ნუ გგონია მარტო მოველ,
ერთიანად გეახელით.

მენძელი

— ვითი ხოჯი დოიცივლით დო
ხოლო ვარე ბაღებული.
არძა ართათ მუს მიშით,
დუდგ რჯოფუნა არდებული.

მასპინძელი

— ათი ხარი დავკალი და
კიდევ არაა კმარებული,
ერთიანად რომ მესტუმრეთ,
თავაგდებული ბრძანებულხართ.

ქვერი

— მუში დროს საჭირო რე,
ქოთჯ დაჩხირი, ქოთი სპიჩკა,
ვარა სქვერი ქოიძირუნო,
რჩინჯ გერიში მუნაქინჩა,
ხუმლა ცვალი ქოჯოფენო,
უკიბირეშე მიკნასქინჩა,
მაფშალიათ ვეგმოდორთუ
გიჩქუდასუ გოლურ სკვინჩა.

ქვერი

— თავის დროზე საჭიროა
კიდევ ცეცხლი, კიდევ ასანთი,
ანდა შველი ვის უნახავს
ბებერი მგლის დანაგლეჯი.
ხმელი ყველი სად სმენილა
უკბილოსგან მონაკბეჩი,
იადონად ვერ ივარგებს
რომ იცოდე მთის სკვიჩა.

კაბა

— სპიჩკა-დაჩხირჯ საჭირო რენ,
ენა მის რე ვაუჩქუნი,
რჩინუ გერქუ, ბირგულამქუ,
ქომძირჯ სქვერი დოქინჩუნი,
ხუმლა ცვალი უკიბირექ —
დალიბორჯ დო დოსქინჩუნი,
გოლურჯ კვინჩაქ მაფშალია —
ოჭოფუ დო დოჩიჩუნი.

კაბა

— ასანთ-ცეცხლი რომ გვჭირია
ეს რომელმა აღარ უწყის,
ბებერი მგლის, მუხლიანის,
მახსოვს შველი დანაგლეჯი.
ხმელი ყველი უკბილოსგან
დარბილებულ-ჩანაკბეჩი,
მთის სკვიჩა იადონი —
რომ შეიპყრო და დაჩინჩლა.

აღბათ, მისახვედრებელია, საუბარი საითკენაც მიმყავს. იტყვიან ხოლმე:
ფოლკლორიო, ხალხური პოეზიაო, იმას კი ვივიწყებთ, რომ ამ კრები-

თობის, ამ ამორფული ინდივიდუალობის შემმუსვრელი გაურკვევლობის მიღმა, კაშკაშებენ ვარსკვლავებივით რეალური პიროვნებანი, რომელთაც მერე და მერე წუთისოფლის მსახვრალი ხელი დიდის მონდომებით მოაყრის ხოლმე დავიწყების ხენეშ ქვიშა-ხერგილებს. კაკა ყვანია ისეთივე საღსალამათი პიროვნებაა მეგრული პოეზიისათვის, როგორც — იაკობ აკობია, ლადი სალაყია, დიდი დანიელ ფიფია, თუ სულაც ახლახან აღმოცენებული მათი შთამომავლობა. ავტორობის წინასწარ დავიწყებისთვის განწირულ სტრიქონებს გულმოდგინებით დაჰფოფინებენ ისინი და წამითაც არ ეპუებიან ბორჯალთა მომაკვდინებელ ჩაქუჩებს სამზეოზე ამოტივტივების ჟამს. ეს ხალხი ძალზე ცოტაა, სხვადასხვა ხელწერის, სხვადასხვა ტემპერამენტის თუ პოეტური ბიოგრაფიის:

მურთაზ ჩახაგა ღვთიურ გზას გაჰყვა, ეპისკოპოსია, იოანე-იონად წოდებული, მაგრამ უფაქიზესი ლირიკით იმთავითვე მოხიბლა პოეზიის მოყვარული ათასობით გული. ხალხური წილიდან ამონაზარდია მისი სიმღერა, შაირის დიაპაზონის და მაინც კონტრაპუნქტივით ცვლადი დოდან დომდე.

შუკო ჯიქია პროფესიონალი პოეტია. რომანის ავტორი. სიტყვის ძარღვიან მაჯისცემას დადარაჯებული, საკუთარი კუთხე-კუნჭულის მეციხოვნე და, ალბათ, შეუდარებელიც სხარტულებით, კაფიებთ, ფუნაგორიებითა თუ ფერწერული მიმართებით სტრიქონ-სტრიქონ. ჩვენც გავშიარებივართ ერთიმეორეს სიჭარმაცის წლებში, რომელსაც სანახევროდ მაინც იხილავთ „ოქროს საწმისის“ წინდებულ გამოცემაში. აქ დამატებით შეიძლება გაცხადდეს, რომ შუკო ჯიქია თავისი პოეტური პლასტიტით დანიელ ფიფიას პირდაპირი ჩამომავალია, ამ მართლაცდა თვითნაბადი პოეტის შეუდარებელი პოპულიზატორი და თავადაც იშვიათად გამოგვიძერწავს ხოლმე ოქროსხმულ სტრიქონებს.

ლაშა გახარია წერილის დასაწყისში დაბეჭდილი „ხოჯგორიას“ ავტორის, კაპიტონის, ვაჟია, პოეზიის მადლსა და სიჯიუტეს დაჭიდებული მოთმინებით. ცაბაოთთან მარკინალი იაკობივით გააქვს წუთისოფელი და მაინც კმაყოფილია, ნეტარი, ვინაიდან დარწმუნებულია: ვერაფრით შემოვიდოდა ჩვენში დუ ფუ, ბო ძი უი, ხე ჯი ჯანი, ჰაფეზი, პუშკინი, ლონგფელო, თუ სხვანი და სხვანი, რომ არა მთარგმნელობითი პრაქტიკა; ლექსის გადატანა ერთი ენიდან მეორეზე ფრიად უმადური შრომაა ათადან და ბაბადან მოყოლებული (თვალ-საჩინოების მიზნით ამას ქვემოთ „ოქროს საწმისის“ ერთ-ერთი ლექსის, „მშვილდ-ისრის“, თარგმანით გაგიაშკარავებთ უფრო ხელშესახებად), აქსიომაა: არსებობს დიდი და პატარა ენის ბაჯაღლო პოეტი და მათ შორის სასწორის პინის მერყობას სრულებით ვერ დაეჭომაგება მილიარდზე მეტი ჩინეთი თუ მილიონზე

ნაკლები სამეგრელო; მარ- თლაც, საცოდაობაა გენიოსებს შორის საზღვრის დადგენა მათი ლიტერატურული მემკვიდრეობით. გენია ყველგან გენიაა. უდაბნოშიც ძალუმს მას ძალუმად იხეთქოს მიკროოაზისის შესაქმნელად. და ცოტაა განა ყოველივე გრანდიოზული ხრიოკი ქვიშის დაოკების გზაზე?

ლაშა გახარია ტელეფონიდან მიკითხავს ხოლმე სულისშემძვრელ სტრიქონებს. ამას წინათ პოეზიის საღამო გამართა უნივერსიტეტის 93-ე აუდიტორიაში, ჩვენი პოეტური ნათლობის კათედრიდან, მაგრამ ვირწმუნე, ძუძუნეზე მას გაცილებით მეტის გაკეთება შეუძლია, რომ არა ზოგადეროვნული მწერლობის შიში: **შესუდეთ, ქართული ენის მოდალატე! ქართული ენის მტერი!** ეს განცდა თითქმის ყველა დამწყებ თუ დაბეზრებულ პოეტს თრგუნავს ჩვენი კუთხიდან, მხოლოდ თქვენს მონა-მორჩილს გადაულახავს იგი სამშობლოს უსაზღვრო სიყვარულით გულანთებულს; იმის რწმენით, რომ ჩინელისთვის, არაბისთვის თუ ბრიტანელისთვის უმნიშვნელოა რომელი კუთხის კილოკავით იფერციაგებს მისთვის სათარგმნელი მასალა: ქართლურით, კახურით, ფშავ-ხევსურულით, სვანურით თუ სულაც — მეგრულით; მთავარია, რომ ეს პროდუქცია მსოფლიო ბაზარზე „ქართულის“, დიახ, „ქართულის“ იმიჯით გავა, როგორც ეს აქამდე მოხდენილა ჩვენი ფოლკლორული ანსამბლების ჩადოქრობით. მსოფლიო მაყურებლისთვის განურჩეველია „ლილეოს“, „ოდოიას“, „მრავალქამიერის“, „ხასანბეგურას“, თუ „კრიმანჭულის“ სიტყვიერი ბაზისი. მისთვის თავად უანკარესი დედაქართულიც დახურულია. ერთადერთი პოლიფონიის შეუდარებელი ჰარმონიულობით მონუსხულა და პარალელს თუ ვავლებთ დასახელებულ ფენომენტთან, აქ ოდენ ადგილი შეეცვლება თავად პოეტურობის მადლს, თავად სიტყვის გენიის თავისებურებებს, რომელიც მათემატიკური სიზუსტით გადადის ერთი ენიდან მეორეში ჰომეროსის ჰეგზამეტრული აზროვნების შესატყვისად. ამიტომაც მიმაჩნია პოეზიამ მეტი ყურადღება უნდა დაუთმოს თავად პოეტურობას, ხორცის ამოტანას გულიდან; ეს უმთავრესია ლექსისთვის, ვინაიდან გნებავთ უიშვიათესი რიტმისა და რითმის ჯეჯიმები, ბრდღუნად უვარგისი ჩიტის ბადალია თარგმნისას. ესეც რომ არა, გასათვალისწინებელია ბალადათა საშვილიშვილო ტრადიცია და ვაჟას განუმეორებელი პალიტრა: ეპიკური მასალის შეწნეხვა ლირიზმთან. ამდენი იმისთვისაც გვისაუბრია პოეტ ლაშა გახარიას ინდივიდუალურ სულთაფენაზე, რომ კარგა ხანია იგი ეპიკურ პოემას ეჭიდება, თანაც — მეგრულით, ესოდენ ჯვარცმულით და თავგადაკლულით ზოგადეროვნული ცნობიერების დასამკვიდრებლად. რამდენჯერმე შევეხმიანები ტელეფონით. სასურველი ნიმუშების მოპოვებას ვცდილობ. იმედია, სანთელ-

საკმეველი თავის გზას ეწევა; და კიდევ ჩემს ხელთ არსებული **თენგიზ ფეტყლაგას** და **გვანჯი სიჭინავას** სტრიქონები. აჰა, პოეტური საქმოს ხუთეული სამეგრელოდან, გიგანტი კოლხეთის ნაწყვეტი შურობუმუ-დან, რომელსაც ბალავრობის უპრეცედენტო ფუნქცია უკისრია უკვდავი საქართველოს მშენებლობის გზაზე, თუმცა უმჯობესია თავად ავტორებს დაუვადოთ ყური:

მ უ რ თ ა ზ ჩ ა ხ ა მ ა

***

დიისერგ უსერეთ,
ცა გიორე ონგარე დღას,
ქარე იმბარს დო ფურცელეფს,
ევრე-ავრე ოფართხანს.
გოვალე თოლონჭეს,
ცაქ გიხირიტ საბჟალეს,
შქურნაფილე ტორონჯეფე
გვალა გეგნიტკარჩალეს.
სო იდი დო სო ფურინი,
სო იდი დო სო ფურინი,
ქარწყქ მუჭო დობღურინი,
ნიტე ღურელე ქოპუნინი.
გურქ ეკომცუ ქუმუცალო,
თოლეფქ ემაფშე ვალუას,
მუ გურზუ დო მუ მუცადუ
ჩხანაშე გითოფალუას.

***

დაღამდა უღამოდ
ცა დანათის გლოვის ჟამს,
ქარი ქოლავს და ფოთლებს
აქეთ-იქით მიმოყრის.
გაიელვა თვალსაწიერზე,
ცა გაირღვა სამზეოში,
დამფრთხალმა მტრედებმა,
მთაზე გადაიტკრიციალეს.
სად წახველ და სად გაფრინდი,
სად წახველ და სად გაფრინდი,
ხედავ რარიგად მოგიკვდი,
ნეტავ მართლაც მკვდარი ვიყო.
გული დაიფშვნა ქუმელივით,
თვალი ამევსო ელ-ჭექით,
რა გაუძლებს და რა მოუცდის,
დარის გამოფოთლებას.

ლ ა შ ა ბ ა ხ ა რ ი ა

ი რ ი ა თ ო ნ ი

სა-ოჰმარეს ზესქვე გილახე,
სა-ონჯუას — მეღადღური,
სქანე ოსქვებურქ ვამათქუნი,
კოჩქ თაშე მუჭო ალაბღური?!

რტო-დილაზე შაშვი ზის,
რტო-საღამოზე — მოღადღური,
შენი საკადრისი რომ ვერ ვთქვი,
კაცი ასრერიგად როგორ მოკვდი?!

ვართ მასჭურო ეშმოღ შურქუ,
ქიგნორქუე თუმასგნი:
სქანგ უჯგუშო მის უჩქ, ცაშა
მუ მეულუ კუმასგნი...

არც მასჭურად ამომხდა სული,
გადაგიქროლო თმაზე,
შენზე უკეთ ვინლა უწყის
რანი მიაქვს ზეცად კვამლს...

ნარღიშგ ეს გილაჯონგქ
პირსელიში მუმულჯგუა,
გინაჯია სამარგალოს —
ჯგირობუას უკუჩხუა.
ირკოჩიში მენძელი რექ,
გონჯღორუ სუმარუა,
ნჭყოლირგ გურიშგ ლეცერი რექ
ღურუს ცურუს უვარუა.

ნადვლის რტოზე დავანებულხარ
ნათლიმამის მამალივით,
განაკივლები სამეგრელოს —
საკეთეს მეკვლეობ.
ყველასი მასპინძელი ხარ,
გეხამუშება სტუმრობა,
დაჭრილი გულის მალამო ხარ,
სიკვდილს სუროს უკუაყრი.

სქანგ წყურგილეფგ ვამკოროცხ,
ჩხორო რე, ვარ... ვითოჩხორო,
გურშე მუთი მორფუნცუნი —
თის მეუხეხექ ქვიტორგ ჩხომო.
ანწგ ვარენო ქომკითხენქ და
ქიგლულგ, ქიგლებლანთირუქ...
ოში ქიანა მიბლი, მარა
ნამთინიშა ვამთირუქ.

შენი წყაროები არ დამითვლია,
ცხრა არის თუ ცხრამეტი,
გულიდან რაც აღმოსკდება —
იმას ვეკვირ ქვირით-თევზად.
აწი თუკი მომიკითხავ,
დავალ და დავეთრევი,
ასი ქვეყანა მოვლიე,
ერთზეც არ გამიცვლიხარ.

რუმე სერიშგ ლანდღვე თოლც
თუთაქ სინთე ქალაჭვალგ,
ჭველეფქ ნირსი გეგნირცხონეს,
მურიცხეფი იჭვარჭვალგ
ჭილამგნეძიქ გამკოლგ დო
სურუმ ქუას გიკაჭალგ,
აურე ხობწყარგ მოშინთანც,
ეურე მაფერგ მიკვაჭალგ.

მრუმე ღამის მღვრიე თვალს
მთვარემ შუქი ჩაწველა,
თქმელამ ნისლი გადივარცხნა,
ციმციმებენ მთიები,
ჩამოვარდა კაკალი
და სიბჭვაზე გაკროლდა,
აქეთ ქშუის ხობწყალი,
იქით როკავს მაფერი.

სოფელც კამაცალო ლურცგ
ელვოჯინექ აკანგ ცას,
წიწინაფილგ ჩაფლა ლულის
ბერწულგ ათაკარკაცანც.

სოფელი თვლემს კამასავით,
ზეავხედავ ცის თავანს,
ლელვებს გადამწიფებულთ
ბროწეული შესცინის.

ლტობანი

თუთარჩელა მუნმოქუნცუ,
თოღმეთხოზნაკვაცას;
დია, მუ რე თე ბუნება —
ირფელცემუქო დაკვანწანს?!

თუთარჩელა მახურავს და
თვალი მისდევს დანაკვესს,
ნეტავ რაა ეს ბუნება —
ვით დააწყობს ყოვლიარს?!

ბური

ლანჯეფი დო თხუმუეფი
ოჯალეშით გონაბადე,
მალას მაჭარგგობორდიშანც —
ბრელგბორულიშგმორაგადე,
გედგ შქირენი, თე ტაბაკი
ჯგირგდო სქვამით მორაბადე;
გაკოკურცხითგჯიმალეფი,
დომხვამითი ოდაბადე!

თელეები და მურყანები
ოჯალეშით დანაბდულა,
დაბოდებს მალე მაჭარს —
დაბევრ შტერულს ირატრატებს.
წამოდექი შიმშილო და
ტაბლაგაავსე პირთამდე,
გაიღვიძეთ ძმობილებო,
დამილოცეთ საბადისი.

თენარდუო ჩქიმჯსიზმარი —
თოღც აღმაფაფუდუნნი,
ტყაშგმაფაშინირსი თუმა
ანთას ფათი ფართხუნდუნნი,
ოჩოკოჩიშგჩილამური
ირფელც უჩათ დაფუნდუნნი,
დიაჩქიმიშგწირწინუა
სოფელც აკმოკათუნდუნნი?!

ეგი იყო ჩემი ზმანა
თვალში რომ მიცრიატებდა,
ტყაშ მათათა ნისლ-დალალი
რომ მხლართავდა ათასკეცად,
ოჩოკოჩის ცრემლის ღვარი
შავად თხვრიდა ყოველივეს,
დედაჩემის შეკვივლება
თავს უყრიდა დიდ-პატარას.

ბაღანობას ლაკვანჩირემც
ართიანცგქიმვოჩინჩხოლანდი,
ნოცეცხელი გოცენდგნი —
თიზმა ფარას იფხონანდი,
უკულგ ბზოჯენდგ დიდ დადია —
ორქო-ვარჩხილს გიფხომანდი
დო თეჯგუა ჭყოლოფაშენგ,
ღორონთგ, მარდის გიჯღონანდი...

ბავშვობისას მუგუზლებით
ერთურთს შევუჩინჩინებდი,
ნაპერწკლები რაც ცვიოდა
ვინატრიდი ფულს იმოდენს,
მერე ვიყავ დიდ-თავადი —
ოქრო-ვერცხლში ვბანაობდი
და ამგვარი წყალობისთვის
ვუმაღლოდი მაღალ უფალს.

642

მარა ირფელც ტყურა ცოფედ —
ზღვაშა გინორღვაფილგქვიშა,
მუთუნც ვაგნორ ზებუედუ
უგამაგაშგ ჭარკონტიშა..

თუმც ყოფილა სულ ტყუილი —
ზღვაში გადაყრილი ქვიშა,
თურმე ვერრა განაძლება
უთავბოლო ბორიაყბს

ათაშგ შქირენგ-ცუმენულქუ
დლუდგ ქიმიბლი შქაბორჯიშა,
ჯიშტის გინოჭარუედგ —
ჩხე ყებურიშგ ნაბორდიშა!

ათხას მუთი გერჭარუნი,
თინა ცოფე კოჩიშგ ბედი;
სკანგ დაჩხირსი ვაკარზანც
შხვაშგ კვეცი დო შხვაშგ აბედი.
ულუს ათვადვარკალუქი
ალმარჩქილე მეჭეჭეთი,
ამდღარგ დღაშა ჩქიმგ მურიცხის
ვამკოლაფუ აკა ჭვეთი.

მარა იშენგ გურგ მიძახუ,
შური ხოლო წგმე ჯღონც,
ჩქიმგ ოხვამურგ ჯვეშგ ლავგანი
ათუყურშუ ბირჯღალგ ჭყონც.
ბირგულც ჭყანა აშარზუნი,
დუნჯარებუ ოჩო კოც,
აგაფას ეკვოსქუქ დო
წგმე ბედი მემიჯღონც.

გოლა ფანდურც ქიგუბარდლე
„ოდოია“ ქიგვობირი,
შორს მალაღურქ ქიმიოთვალგ,
გობიბრონდი, შურგ მიფხირი.
ჯვეშგ ორკოლი ქიფხვამილე,
ქინვოდაფი ხერკეს ღვინი,
ღურელეფცი შურგ ქუშინე,
თელგ დო ღურელგ ქიგიბშინი.

ასე მშიერ-მწყურვალემ
თავი მოვიტანე შუალამემდე,
თურმე ჯიშტზე წერილყო
ცხელ კერიის ნაბოდვარი.

მხარზე რაიც გაწერია,
ის ყოფილა კაცის ბედი,
შენს ცეცხლს ვეღარდაავზნობს
სხვისი კვესი და აბედი.
ულელს ველოდილები,
ჩამესმება ალქაჯური,
დღევანდლამდე ჩამს ვარსკვლავს
წვეთიც აღარ დაკლებია..

მაგრამ მაინც გული მერჩის
სულიც კიდევ წინამძღვრობს,
ჩემი სალოცავი ძველი ქვევრი
შეყუყუვია გაბარჯღულ მუხას
მუხლში ძალი რომ ავზნია,
შეშურებია ოჩოკოჩის,
კავს ვარ გამოკვანძული და
ბედს წინარე ვმეგზურობ.

გუშინ ფანდური ვაქღარუნე,
„ოდოია“ დავამღერე,
შორიდან მოლალურმა დაიქვითინა,
გავშეშდი და სული გავკვამინდე.
ძველი კოკა ავიტაცე,
ჩამოვღებე ხაპით ღვინო,
მკვდრების სული მოვიხსენე,
ცოცხალი და მკვდარი გავიხსენე.

გიორგი სიძინაშა

თხუმე

თხმელა

ჯიმაცალო საიმენდო,
 საცოროფო თხუმე,
 ვამთასგქ, ვამირგგქ,
 სქანით ქუმოირთუმე.
 ჩქინო ვარე თავადიში
 მონალე ჭყონი.
 სი ორექ ჭყორეფქუმა
 მართალი დო ბონი.
 არძა ჩქიმი გაჭირება
 სქანდა მიკომპონგ,
 სქანგ იმენდით ფთასუნუქე დო
 სქანგ იმენდით ფხონგ.
 ჩქიმი შური ქოთომცალო,
 სქანგ ცას გილამცონგ.
 თხუმუშე ღანდა,
 თხუმუშე ბოგა,
 თხუმუშე დიშქა,
 თხუმუშე ოდა,
 თხუმუშე ქვინჯე,
 თხუმუშე კუბო...
 სი ორექე ჩქიმი მინჯე,
 დიხაშე ჟი დო
 დიხაშე თუდო.
 ჯიმაცალო საიმენდო
 საცოროფო თხუმე,
 ვამთასგქ, ვამირგგქ,
 სქანით ქუმოირთუმე.

ძმასავით საიმედოვ,
 სასიყვარულო თხმელავ,
 არ მითესიხარ, არ მიმარგლიხარ,
 შენითვე მოსულხარ.
 ჩვენთვის არაა თავადის
 მომსამსახურე მუხა,
 შენა ხარ მუხასთან
 მართალი და სწორი.
 ყველა ჩემი გასაჭირი
 შენთვის ამიყუდებია,
 შენი იმედით ვთესავ და
 შენი იმედით ვხნავ.
 ჩემი სული ქათამივით,
 შენს ქანდარაზე ზის.
 თხმელის ღობე,
 თხმელის ბოგირი,
 თხმელის შეშა,
 თხმელის ოდა,
 თხმელის როდინი,
 თხმელის კუბო...
 შენა ხარ ჩემი პატრონი
 მიწის ზევით და
 მიწის ქვევით
 ძმასავით საიმედოვ,
 სავარელო თხმელავ,
 არ დამითესიხარ, არ მითოხნიხარ,
 შენითვე მოსულხარ.

თენგიზ ფეტულაშვილი

ფანდური

ვო, ფანდური, ფანდური,
სქანგ ტანგ ნამგ ტყას ჩანდუნი,
მახობია ჯაშქვიდუ,
კისერს გითოიფშანდუნი.

ვო, ფანდური, ფანდური,
სქანგ ტანგ ნამგ ტყას ჩანდუნი,
ნამგ ბორია გიქინძუანგდ,
კაბას ეკკოლანდუნი.

ეჰეჰეი, ფანდური,
ტყა ხომ ქორთხილანდუნი,
ამდლა ჩქიმგ ხე გითხობვახუ,
უკვდებაში მანგური.

სქანგ გოლვაფრო ფანდური,
გიჟორს ხინტურ-ხანტური,
საქორთუოს ქიგნაქუნი,
სქანგ ჭუეფიშგ შქართუნი.

ფანდური

ჰე, ფანდურო, ფანდურო,
შენი ტანი რომელ ტყეში ხარობდა
ხემხრჩობელა მცოცავი
ყელს რომ ამომივსებდა.

ჰე, ფანდურო, ფანდურო,
შენი ტანი რომელ ტყეში ხარობდა
რომელი ქარი გწეწავდა,
კაბას რომ აგხდიდა.

ეჰეჰეი, ფანდურო,
ტყე ხომ გმეურვეობდა,
დღეს ჩემი ხელი გეხვევა
უკვდავების მაგვარი.

შენ შემოგველე ფანდურო,
გიყვარს მიეთ-მოეთი,
საქართველოს გადაფარე,
შენი ტკივილების საბანი.

შუპო ჯიშია

კუჩხბა

ღუმა გიმასისმარგ:
შალკო ჭიქიას ცუნდეს,
შეფა ქორდგ ქონწყუმილგ დო
მოინალეფი ცუნდეს.

ფართას რდგ არძა კარი,
არძა გინალ-მინალგ,
მუდგარენს ელუდეს დო
მეჭყადილგ რდგ ნინალგ.

ბელობა

წუხელის დამესიზმრა
შალიკო ჭიქიას სახლში,
სეფრა იყო გაშლილი
და მწდეები ჰყავდათ.

ფართოდ იყო ყველა კარი,
ყველა გასასვლელ-შესასვლელი,
რალაცას ელოდნენ და
შემწყდარიყო მომსახურება.

მინჯ ღობერშე გინმიჯინედ
ლო მინჯ შარას ქიგლარდგ,
ხოთო ქიფჩინჯ, ღულუნჯ ქიფჩინჯ,
თურმე გერდგნ გიგლა რდგ.

ვინ ღობიდან იმზირებოდა
და ვინ გზაზე იდგა,
ხოთო ვიცანი, ღულუნჯ ვიცანი,
თურმე რომ იდგა გიგლა ყოფილიყო.

თუღოლეშე იჯინედეს,
თეურეშე ელუდეს,
ბუხუტი ღო ამერანჯ
ართიანს ელურდეს.

თავქვემორე იმზირებოდნენ
იქიდან მოელოდნენ,
ბუხუტი და ამირანი
ერთმანეთს ამოსდგომოდნენ.

ჟცვას შეფას მიდგარენეფქ
გეტახეს ღაჭალჯ,
მუკოჯინინჯ — არგუნამო
კიმოქ გეგნიკვანჭალჯ.

ჟეცრად სეფაში ვილაცებმა
ატეხეს კამათი,
რომ მივხედე — ნაჯახიანად
კიმოც გამოკვანჭალდა.

შალიკოშე კარშე ჭიჭე თუღო
ქორშუნანდა, ოსქი რდგ,
ეთეიშა ქიმერთუნჯ
კიმოქ ხოლო გოსქიდგ.

შალიკოს ჭიშკრის ჟცოტა ქვემოთ,
თუკი გახსოვთ საღორე იყო,
იქობამდის რომ მივიდა,
კიმოც კიდევ გაშეშდა.

მაშქურინ ღო მუდგა რდუნჯ
ქეიშმაკურცხინ თეფერს,
ვიშო ვეგეპუნაფუთუ,
სისმარქ ვაგმათებეს

შემეშინდა და რაც იყო
გამომედვიდა ამ დროს,
იქით აღარ გავყოლილვართ,
სიზმარი ვერ გავლიეთ.

ღო ნაძირეფ სისმარჯ რდგნი,
მარდგ მეუჯღუნჯ ღორონთს,
კინი ქიგნუოჯინ ჩქიმი განს ღო
არდა გეგნობკოროცხი.

და ნანახი სიზმარი რომ იყო
მადლი შევწირე უფალს,
კვლავ გადავხედე ჩემს მხარეს
და ყველა გადავთვალე.

ჟკულჯ ფორქეფქ მიდამიღჯ ღო
მიმაჭვევ ართო გურქუ,
ბრელს ეფშა აფგ მალაზა ღო
ენებს ბრელი ურკუ.

მერე ფიქრებმა წამიღეს და
დამეთუთქა ერთობ გული,
ბევრს სავსე აქვს ნალია და
ამათ ბევრი უკლიათ.

ირკოც მეჩასჯ ღო ვარა,
ვართჯ მითინშო ვარდას,
ათე ფიქრეფს ვორდინ თეში
ქუგმოთანდგ ფართას...

ყველას მისცემოდეს, ანდა,
ნურც ვინმესთვის იქნება,
ამ ფიქრებში რომ ვიყავი
თავზე ფართოდ დამათენდა.

გოთანდგ დო გოთანა რე,
ამდლა რე კუჩხა,
ლორონთი, მითინს ვემიარკა
მუში თია ფუჩხა!

გათენდა და დილა არის,
დღეს ბედობის დღეა,
ღმერთო, არვის მოაკლო
მისთვის კუთვნილი ლუკმა!

უჩა სისმარგ ჩეთ ეფუნსგ,
არძას ჩეთგ გეუჯონი,
ცაშა მუშული ქიგმუხუნე,
ხასლას დადული ქელუჯონი!

შავი სიზმარი თეთრად ცხადდება,
ყველას თეთრად აუხდინე,
ქანდარაზე მამალი დაუმკვიდრე,
გვერდით დედალი დაუვანე!

აი, მეგრული პოეზიის არე-მიდამოს მიახლოებითი სურათი.

სიყვარული, სატრფიალო მოტივები აქ წამყვანი თემაა, მთავარი ძარღვი, თუმცა საყოფაცხოვრებო ინტონაციები კვლავაც ტოლისდამდები ფენომენია! ალეგორიული მიმართებით, ქვეყნის ბედუკუღმართობას მეტყველებენ ჩელა, ქედდაკორძებული ხარები თუ კამეჩები; მაფშალია კვლავაც უღელქვეშ გმინავს, იმ უღელს, სხვისთვის მთოხნელ და სხვისთვის გამმორედებელ სესიას წითლად რომ გადაუღებავენ; კოლექტივის მუხუდოს ძველებურად იციცქნება ინგირთან ჩაცუცქული კურდღელი, ნიადაგ რომ უარობს, თუმცა აქა-იქ საჯაროდ დაიღრიალებს კიდევ ყსიდად; მეგრელი მესიტყვე ქვეყნის მაჯისძვერასაა მიწყვი მიყურადებული, ზარების დამრისხებელია უკეთესი მერმისისათვის, თუმცა სოციალური ფონი პოეზიის მასულდგმულეებელ ლიბოდ მოშლილია ესთეტიკის მკვლევარ მეტრებთან, არისტოტელესთან, პორაციუსთან, ჰეგელთან.

რიტმის ერთსახოვნობის ფერხულში მდიდარია მეგრული ლექსის რითმის არსენალი.

„ვარდა თიშა, —
ელაზღვარდალიშა“;

ანდა მისთვის —
წასაშხვართებლისთვის;

„მუჟამს მოულგ საბა გონსუ —
ეესხასუ თუ საბატონსუ“;

როდის მოეგები საბა, გონს
კვირას თუ შაბათს;

„ქუაკათი —
ჯა ბხორხი დო ქუა ბკვათი“;

შევერიე —
ხე ვხერხე და ქვა ვქერი;

„დოპუბტორი ხეთ ომბალე,
ხეთეხლო ქეთეომბალე“;
„ მუჭო ქოგუქეკოს ილია,
სი იშგ მიკოქოსილია“.

დავპუტე ხელით ომბალო,
ხელად წავაყირავე;
როგორ ჰგავხარ კაცს ილიავ,
შე მართლა გასაქრობო.

„— ჭიჭე ცირა, მაჭირხოლი, ხინკი მუშენ ვახინკოლი? — დოფხინკოლინჯ დომიჭვეს, ვაფხინკოლინჯ — მომინჭეს;“

„— პატარა გოგოვ, მერცხალო, ფიჩხი რისთვის არ დაამტვირე? — რომ დავამტვირე, დამიწვეს, რომ არ დავამტვირე, დამცხეს;“

— სი მახუტი, ნანა, სჭუა, დო მა თაქი გიღურჭულა, ქარწყქე თურქი მუჭო მიხვენჯგვ, მუმასქანიშე ნაბურჭულა.“

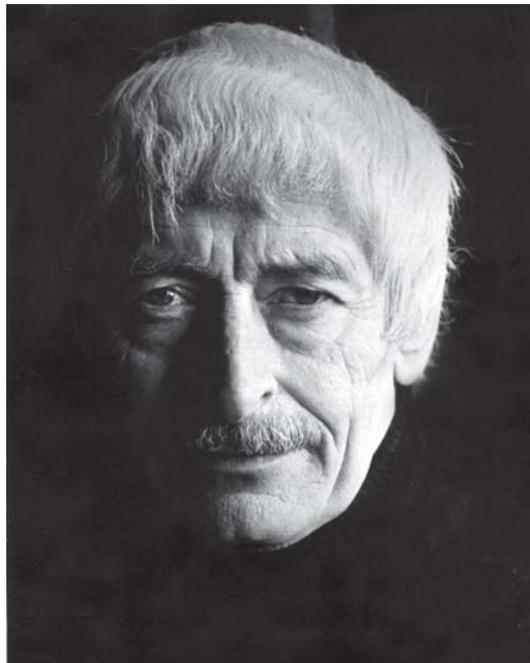
„— ჩამეკონე, ნანა, შვილო და მე აქვე გიგალობებ, ხედავ, თურქი რარე კოჭლობს მამაშენის დანაწალდი.“

შორს გაგვექცა საუბარი. მეგრული პოეზია, დიხაც, ხელდაუკარებელი ჰუმუსია ახალ გენიათათვის. ასე რომ, ყველაფრის გათვალისწინებით უფლებამოსილად მივიჩნეოთ თავი მოკრძალებით წარმომედგინა ლექსების საკმაოდ მოზრდილი კრებული, რომელიც საბოლოო იერსახით ავტორის მიდასების მერმე წარმოჩინდება მთელი სისავსით; მანამდე კი წვეთ-წვეთობით თუ ნაკად-ნაკად ჯიუტი შეუპოვრობით მღოვრდება იგი სულის ხმიანების კვალობაზე.

***

განმარტებებს მოითხოვს თარგმანთან დაკავშირებული თავისებურებაც: ჩემი პირველი პოეტური კრებული „გვიმარა“ (გვიმრა. 1996 წ.) ორენოვენია, ბილინგვა, მაგრამ იქ გადმოქართულებულ მეგრულ ლექსებს თარგმანი ნაკლებად ეთქმით, უფრო თავისუფალი მიდგომა ტექსტისადმი და, ბუნებრივია, იშვიათ გამონაკლისს თუ არ ჩავაგდებთ სათვალავში, („**მშვილდ-ისარი**“ გვ. 15), დედნის ადეკვატური გადმოცემა ველარა ფრით მომიხერხდა, დამოუკიდებელი ნაწარმოები გამომივიდა. მაგრამ, რადგანაც ერთხელ ამნაირი ფორმით შეგვითავაზებია საზოგადოებისათვის, ხელუხლებლად ვტოვებ, როგორც რელიკვიას, ხოლო შემდგომ შექმნილებს — პწკარედულად. მათი შედარებით სრულყოფილი აქლერება პოეტური ტრადიციებით გამორჩეულ სალიტერატურო ქართულსა თუ მსოფლიო ენებზე, დაწდევებული მომავლის პრერო გატივია. სხვა განსაკუთრებული არაფერი მომხდარა ამ ათწლეულს მეგრულ პოეზიაში. ეგ არის, რომ ომიკო ქანთარის „ჩე რაში დო თუთარჩელა“ (თეთრი მერანი და მთვარიანი) ვერ მოვიპოვე თქვენვის გასაზიარებლად და კიდევ — ოთხმოციანი წლების ჩინებული პოეტის, ბატონ ვახტანგ ხარჩილავს ლირიკული მეცადი-ნეობანი, რომელიც სალიტერატურო ენასთან თანამიმდევრულად აზავებს მეგრულ სიტყვებსა და სტრიქონებს, მაგრამ ჯერ მივყვით სათქმელის მდინარებს.

პოეტი, რომელიც სამეზრელოში
საქართველოს ვერ ხედავს
ანუ ვეზუვმა ენა ამოიღბა

„იმნაირი მარტია და იმნაირი ამინდი... ძაღლიშვილი ვიყო, თუ ვიცოდე რა მინდა.“ — ჩივის გაუხარელი დროებით ძარღვებამილილი პოეტი ტერენტი გრანელის გახსენებაზე და, ვფიქრობ, 26 მაისისთვის, საქართველოს განთავისუფლების უაღლუმო, მობუზული თარიღისთვის გათვლილ, „ლიტერატურულ საქართველოში“ განუკითხავად ხელგამილილ „პოეტურ“ პუბლიკაციას ბატონ მურმან ლებანიძისას, შეუძლებელია უკეთესი უვერტიურა მიუსადაგო, გამოაგნებლად თავზარდამცემს, დიახაც, ისეთი რეტისდამსხმელს სწორედ, თავის დროზე ვაჟა-ფშაველას რომ შეძრავს აკაკის შემოძახილი: „ენას გიწუნებ ფშაველო“-ო.

სად მარგალიტების მთესველის გენია და სად გური ოტობაიას უბადრუკი სუფევა?! მით უფრო, როცა ყვედრება-განჩინების აღრესატი პიროვნება კი არა, შენი კუთხე-საძვალეთია, მაგრამ თავზარი მაინც თავზარია — უთვალავჯერ უსამართლოდ ნაჯიჯგნ სამეგრელოს აწ კაკალ გულში ლახვარიც ჩასობია და ეჯაჯგურე რამდენიც გინდა გაფეხვილი ორღესულის ამოძრობას!

მგოსანი მურმან ლებანიძე, რომელიც მთელი შეგნებული ცხოვრება ხელმწიფის ნავში ჩაჯდომას გაუბოდა; ტრუბადური, რომელიც სიციქემდე ეთაყვანება მაღალ სვანეთს — „ხალდეს ჭაღებში ჯისვების აფრენას“; მეჭანგე, რომელიც თრთოლვით შესცქერის იმერეთის „უფლის ცრემლის ყავრიდან დაბადლებს“ და კარზე ბოქლომდადებულ რაჭას ურჩევნია; მეღექსე დედულეთს რომ შეჭხარის — **პატარა სეობიდან, პატარა ნაკადული, პატარა წისქვილის ლაჯებში გამოძვრება**“; პოეტი, რომელიც ელოცება თუშებს, „ტანად დიდებს, სიტყვაძვირებს და გულით მდიდრებს“; მოშიარე, ვინაც ეხოტბება ქართლს, ამაშუკეთის წიაღიდან ამოზრდილი ფიალახმლიანი დედით სრულიად საქართველოსა; მომღერალი, რომელიც ებაბანება კახეთის „შავად მოშიშვლებულ მუხებს“ და მის „ძილში აბოდებულ გუება ქვევრებს“, ხორუმებით მომართულა საქართველოს მარადიული სიფხიზლის სიმფონიისთვის, „აჭარა და გურიის ბრძოლებით მოპოვებული“ გადასახედიდან; ლამის საქართველოს თითოეულ კუთხე-კუნჭულს წვდება კოლორიტული ჩანგის პოლიფონიით, ის კი არა — შორეთსაც, სადაც „ტურასავით ჩაყუნცული ქოხქვემოთ, ჭრეულ არყის ხეზე ბიჭს გოგო მიუყუდება და კრიახებს გარმონიკა“; ლამის შეუძვრეს სულში უფროს ძმას:

**„პოი, რუსეთო! გირეგია უთუოდ რვალი!
ხალხო უბრალოვ, ხალხო გამძლევე! ამტანო ხალხო!
მაინტერესებს, კიდევ ერთხელ მოგაგლო თვალი,
რასა იქმ?! როგორ მიგდის საქმე? მოვსულვარ განხო“.**

იბაგუნებს მკერდზე მუშტს, სამეგრელოსთვის, მეგრელისთვის ორადორჯერ გაიმეტებს ტკბილ-მწარე კინკილა სტრიქონს — სავარცხელ-სამართებელს, ალერს-წყრომას, — ვეზუვმა ენა ამოიდგა:

1971 წელი:

ქართლ-კახეთად, იმერეთად,
სამეგრელოდ, გურიად,
ვისაც ჩვენი გაყოფა...
და გათიშვა სწყურია,
ან ჭკვიანი მტერი არის,
ან უგნური მოყვარე,
ამიტომაც, სადაც წავწვდი,
ერთიანად მოვთხარე.
მიყვარს — მტკვარი,
მიყვარს — ქსანი,
ტეხური და ენგური!
მიყვარს — „ლილე“
მიყვარს — „ლალე“,
მიყვარს — „ჩელა“
მეგრული...
მაგრამ ყველას მირჩევნია
ერთ დიდ მუშტად შეკრული,
რა თქმა უნდა, საქართველო —
ვიყოს მისი ერთგული!..

1999 წელი:

ვით დედა-მტკვართან ჭორთსს
და ენგურს,
რიონს და ტეხურს, იორს
და არაგვს,
აგრეთვე ენას, — ქართულთან
მეგრულს,
ხმა ამოიღოს, უფლება არ აქვს...
თქვენ დუშმანს სიტყვა
უქციეთ საქმედ,
თქვენ სხვა აღძრით თქვენს
მარტივ გლეხში:
ვაი სირცხვილო, რუსთველი
თარგმნეთ, —
მიჯღარე-მოჯღარკეთ
ქართული ლექსი.

ხედავთ, როგორი დებრესია განუცდია პოეტის სულს ამ 28 წელიწადში?! თუკი სიჭარმაგეში საქართველოს კუხთეებად გამთიშველ „ჭკვიან მტერს“ და „უგნურ მოყვარეს“ მოთხრის, ამოძირკვავს ერთიანად, ახლა თავად ერთ-ერთ კუთხეს მოსდგომია: ჩაცემულია ხანჯალი კაკალ გულში! დიახ, კაკალ გულში, ვინაიდან ჯერ საწერ მაგიდასთან შეგროვდება ეს მარაზმული სამსალა, მრავალგზის გაიფერება და გაირანდება, ალბათ. შემდგომ კომპიუტერზე აიკრიფება, ჩასწორ-ჩამოსწორდება მორიელივით დაღლაკნილი. მერმე მრავალ უგრძნობელ ხელს თუ დახუჭულ თვალს გამოივლის „ლიტერატურულ საქართველოში“ და ასე, მოწმენდილ ცაზე მეხის გავარდნასავით, კაკალ გულში სატევრად გაეხივება ეგზეკუციების წყებათაგან ძლივს სულმოთქმულ სამეგრელოს — ვეზუვმა ენა ამოიღდა! ბედი უნდა, სამუდამოდ ჩაეწერო კუთხის მეხსიერებაში!

ბრალდებაცაა და ბრალდებაც:
უფლება არ აქვს ქართულთან მეგრულმა ხმა ამოიღოსო, ხმა აღიმაღლოსო, ანუ მეორე სახელმწიფო ენა შექმნასო, გახლიჩოს საქართველო ორ სახელმწიფოდო! ხომ არის ყოველივე გულსალბუნი სამშობლოს ერთიანობისთვის ჯვარცმული სამეგრელოსთვის?! მაგრამ მორიგ ბრალდებასთან ყოველივე ნაკმაზია:

თქვენ მტერს სიტყვა საქმედ უქციეთო, თქვენ სხვა — მოღალატე, ქვეყნის დამამხობელი აღძრით თქვენს მარტივ გლეხშიო. გამოდის, რომ ორგული ხარ, გამცემი, მტერზე საძაგელი, შარბათში შხამს რომ უწყვეთებ ძმას, ნიადაგ მიწას აცლი ფეხქვეშ, დღედაღამ მისი დამხობის ცდაში ხარ, იგივე კენი — აბელისთვის და აქედან გამომდინარე, მოსათხრელი, ჩასაქოლი, გასანადგურებელი. აი, ათწლეულობით მდუმარე ვეზუვის ავულკანების ქვეტექსტი! საბუთად კი მეგრელოფობ პოეტს არძინბას მოსყიდული შანაგების თუ ერგას წელს მიღმა ჟვანიების მეგრულად ნათარგმნი „ვეფხის ტყაოსანი“ მოუშველებია, როგორც მეორე სახელმწიფოებრიობის ფარული განაცხადის თითიდან გამოწოვილი „სამხილი მასალა“ და საქართველოს დამამხობელი ფენომენის „გამოაშკარავებასაც“ წინ აღარაფერი დაუდგება.

პოეტი ათწლეულობით თურმე შემთხვევით არ იკმენდდა ხმას, შემთხვევით არ უხუჭავდა თვალებს და არ უხშობდა ყურთასმენას ცოტნეებს თუ ქუჩებს, გუბაზებს თუ ჭყონდიდელთ, აიეტებსა თუ ფარტაზებს, იოანე მარუშიძეს ბოლოს და ბოლოს — ერთიანი საქართველოს შემოქმედს, შემდულაბებელს.

მეგრელები, აიეტ მეფის დროსაც ჟღერტულებდნენ თავიანთ კილოზე და სულხან-საბას პერიოდშიც, იმ დიდი მწიგნობარი ორბელიანისა, რომელსაც თურმე თვინიერ ქართულისა ვერცერთი ენა მოეწურთნა,

თუმცა პოლიგლოტობითაც რომ საჩინებელიყო, ლუდოვიკო მეთოთ-მეტესთან სახელმწიფო მისიით მიმავალს, კახური ანეკდოტისა არ იყოს, გამოადგებოდა რო?!

ადგილობრივ მოსახლეობას საყველპურო მეგრულით რომ ვერ გამოესაუბრება, გაძარცვავენ, დააყჩაღებენ, როგორც „უცხოელს“, და ბუნებრივია, რეაქციაც არ დააყოვნებს: **„ქღურტული – მეგრულია მრუდი ლაპარაკი“**-ო, დასჯის მთელ კუთხეს სამი-ოთხი ყაბალახიანი აბრაგისგან ვნებული „ქართლის ელჩი“.

დიდხანს ვეძებე „მან“-ზე მეგრელების ასავალ-დასავალი, მაგრამ ქართული სიტყვის მებალავრე ეთნიკურ დონეზეც კი არ დავაფიქსირებ „სიტყვის კონაში“ — „ქღურტულით“ მოგვისტუმრებს! აურაცხელი ენის მწყემსს ცოდნოდა ორი ღერი მეგრული, რომლის ქვიტიკირითაა აშენებული ღვთაებრივი ღედაენის მრავალზე მრავალი სიტყვა, ხომ ჩინებულად მოიზღუდავდა თავს და ჩვენც აგვაშორებდა ტრაგიკომიკურ სიტუაციას!

მეგრელები ილიას დროსაც ქღურტულებდნენ თავიანთ კილოზე, ცაიშის სიახლოვეს, გნებავთ ზუგდიდ-ქალაქში, მაგრამ იონა მეუნარგიას თუ რაფიელ ერისთავის მუნიციპალური სამსახურის მოხელე თავადაზნაურობის გარდა, ვეჭვობ ვინმე შეპასუხებოდა საქართველოს უგვირგვინო მეფეს, არათუ თავანკარა, თუნდაც „მიჯღარკულ-მოჯღარკული“ ქართულით, თუმცა გენიოსის საშვილიშვილო სიტყვა სადავეს აიწყვეტს:

— სამეგრელოში მოვედი და საქართველო ვნახე, ნამდვილი საქართველო, — დაიუკვდავებს თავს კუთხის მიუკერძოებელ ფსიქიკაში.

მთელი საუკუნე ატომური ენერჯით იმუშავა და მუშაობს ეს ლაკონური ფრაზა. მოამზიანა და ამზიანებს ისტორიული უკულმართობით ჩაწყვარამებული მეგრელის გულის კუნაპეტ არეებს და მიუხედავად რუსეთის ცარიზმის გიგანტური მანქანის იმპერიული ხრიკებისა, ველარაფრით შეძლებს ამ სხივის ჩაქრობას, ველარაფრით ახერხებს მეგრელი „მარტივი გლეხის“ სულის ჩამობნელებას თვითიზოლაციისთვის თუ თვითლიკვიდაციისათვის. ჰოდა, დედაქალაქის ტოლფარდოვნად მოლაპარაკე სადადიანოს პირობებში, უფალ პოეტს გენიათაგან განსხვავებით სმენა დაღატობს: სამეგრელოში ვერ ხედავს ან არ სურს დაინახოს საქართველო. აქვე ინტერეს მოკლებული არ არის, თუ „ქართულთან მეგრულის ხმის არ ამოღების“ სინდრომი რანაირ ზეგავლენას მოახდენს თურქეთში მცხოვრებ მილიონობით ლაზზე, რომლებიც ეს-ეს არის ჩვილივით შედგომიან ეროვნული თვითშეგნების გზას, საუკუნის წინანდელი მეგრელებივით ენას ვერ ატრიალებენ ქართულად და მხოლოდ სამეგრელოს კატალიზატორო-

ბით შეგვიძლია ზოგადეროვნულს, ზოგადქართულს ვაზიაროთ დროთა ვითარებაში, საითკენაც ქვეშეცნეულად ილტვიან ისინი; შიგადაშიგ პერიოდიკასაც გამოსცემენ „სქანი ნენა — ოგნი“-ს — იგივე დედა-ენას, ლათინური შრიფტით და მეგრელისთვის ხელმისაწვდომი ლაზურით. რა, მსტოვარი გვაკლია თუ ჯაშუში?! ხომ დაუდებენ მათ წინ სათანადო სამსახურები პოეტის მკრეხელურ სიტყვებს: შეხედეთ, მეგრელებს არ ინდობენ ქართველები და ლაზებს ტიკი-ტომარად ვინ ჩაგაგდებთო. როცა მეგრელები, სამეგრელო მოთხრილია, ლაზისთვის ხომ მთლად მუნჯობაა მისჯილი მესამე ათასწლეულის აბსტრაქტულ საქართველოშიო.

ბედი არ გინდა? ვეზუვი ენას ამოიდგამს — მოძებნის პოეტი საქართველოს გადარჩენის ფორმულას — **„აგრეთვე ენას, — ქართულთან მეგრულს, — ხმის ამოდების უფლება არ აქვს!“**

სათავეს კი უფრო ადრე დაუდებენ საქართველოს სახელმწიფოებრიობას, ვიდრე ამას გუშინწინ ქუჯი და ფარნაოზი მოიმოქმედებენ, ინდოევროპულ ნიაღვრამდე, მეხუთე, მეოთხე ათასწლეულში, მაგრამ ამისი აღიარების გვეშინია, ძლივძლივობით საქართველოს სახელმწიფოებრიობის 3 000 წლის იუბილის გადახდას ვჯერდებით, იმის შიშით, არიქა, კოლხეთის პრიმატის დაწინაურებით, თვით საქართველოს პრიორიტეტი არ დაგვეჩრდილოსო და იყნებენ კიდევ მოხერხებულად ჩვენს უნიათობას მეზობელი ერები, როცა აბორიგენებს დამპყრობლად გვაცხადებენ ჩამოთესილინი. ამისთანა უმეცრება გაგონილა? როგორ შეიძლება შვილიშვილმა პეპერაზე უარი თქვას, ან კენწერომ — ფესვებსა და მდინარის შესართავმა — სათავეზე? რალა იქნება იტალიის არსებობა, რომანულ მემკვიდრეობაზე ზურგშექცევი? ქართული კი, კოლხურის მეშვეობით, რომს, რომულუსის ქვეყანას, ენეასის სამწყოს, პაპად შეჭფერის ხნოვანების მიხედვით. გავატანოთ, ბატონებო, წყალს და მეწყერს ჩვენი წარმართული საუნჯეები, ავადმყოფური გონება შეზღუდულობით?! დაჯერდეთ მოციცქნულს?! ჩვენ ხომ გამოუსწორებელი ფანტიაშვილები მოვევლინეთ გმირი წინაპრების ნაამაგარს?!

ზღვის ცნება სამშობლოს სიმბოლოს მოიაზრებს თავისთავში, რომელიც ათასი შენაკადით მძლავრობს, ათასი ხილული თუ მიწისქვეშა დინებით აღივსება. მერე თავის სტიქიაში აბუყბუყებს, აბორგებს ენგურების და ჭოროხთა, რიონების და ტეხურათა, არაგვებისა და იორთა, ალაზნების და მტკვართა განსხვავებულ მსწრაფველობებს, წყალწყებს, ჰიდროშემადგენლობებს და მღელვარება-დაწდევებით ჩამოინაკვთება ზოგადეროვნულში.

აქ ჩამოთვლილ თუ სხვა მდინარეთაგან ყველას გააჩნია მორალური უფლება განაცხადოს: „ზღვა ჩემიაო“, როგორც რიგითი მოკვდავი დაეჩემება ხოლმე სამშობლოს სიყვარულს, მაგრამ არც ერთ მათგანს ეპატი-

ება დაიყრანტალოს: „ზღვა — ეს მე ვარო!“ ზღვა ყველასია, თითოეულის მეცადინეობით თუ მუშაკობით შექმნილი; მართალია, განსხვავებულია მათი წვლილი ამ პონტოთმშენებლობაში, თუმცა ყველაზე დომინანტურსაც კი არა აქვს, როგორც იურიდიული, ისე ზნეობრივი უფლება „ხმა აღიმალლოს“:

— მე ვილაპარაკებ ნიადაგ და შენ გაილურსეო.

ამისი პრეროგატივა ერთადერთი — ზღვას მინიჭებია და ისიც მაშინ, როცა მისკენ მსწრაფველ მდინარეს სხვა წყალსატევისკენ მიმართულებას შეუცვლიან. ჩვენი მაგალითი კი უნიკუმია: მთელი შინაგანი ფასეულობებით მიილტვი დედამამშობლოსკენ, დედაქართულისკენ, სიტყვათმპყრობელი მანქანა კი შლაგბაუმებით ჩაგიკეტავს გზასავალს, ამოდ აწყდები ყრუ კედლებს, გეუბნება:

— ნურც ჩემში შემოხვალ და ნულარც იღვართქაფებო! ერთხელ და სამუდამოდ დაივიწყე საკუთარი მეობა, ზოგადად იქეციო! არ არის საჭირო საქართველოს ერთიანობისთვის დამლუპველი მეორე ენა, უარყვი შენი მეგრული ზოგადეროვნულის სასარგებლოდო! — ეს სათქმელი, ბოლოს და ბოლოს უნდა თქმულიყო! ჩვენც მრავლად ვიმტრევთ თავს მისი უმტკიენეულო გადაჭრისათვის, მაგრამ ყველაფერზე რიგისობის მიხედვით.

როგორ, საკუთარ თავში ვტბევდებით, ჩვენ, მეგრელები, სამეგრელო, მთელის, ზღვის, საქართველოს საზიანოდ, ოდეს მის „დუშმანს სიტყვას საქმედ გადვუქცევთ“, თუ სახელმწიფო მანქანა ძალად ქმნის სამეგრელოს პრობლემას დედაქართულში მისი შემონაკადების მიზანმიმართული შეფერხებით?! თუკი ჩონგურის რომელიღაც სიმი გამწყდარა, მნიშვნელობა არა აქვს პირველია თუ მეოთხე, დარღვეულია ინსტრუმენტის მთლიანობა, ხელყოფილია მისი ბუნებითი პოლიფონიურობა, და უკვე ჩონგური არა ხარ. ასე რომ, ახალი ფსიქოლოგიური ტრაგედიისთვის ნუ შევადრწუნებთ სრულიად საქართველოს ვეზუვის მარაზმული ამომთქნარებით.

საქართველო, ქართველი, ზღვა, ჩონგურის დარად ათადან და ბაბადან მოყოლებული კრებსით განზომილებად განიხილებოდა ჩვენში, ანუ ცოტა ქართლელად, ცოტა კახელად, ცოტა იმერლად, ცოტა გურულად, ცოტა მეგრელად — მოკლედ, სხვადასხვა ეთნიკური ნაკადით შეჯერებულ განუყოფელ სხეულად და გაუგებარია, რისთვის არ უნდა ამოედებოდეს ხმა მეგრულს, სამეგრელოს — მდინარეს, ქართულის, საქართველოს — ზღვის, ერთ-ერთი შემქნელთაგანის დონეზე?!

აქ ნაწილსა და მთელს შორის ტოლობის დასმა უმეცარი ბრალდებაა. როგორ შეიძლება ცალკეული განსაკუთრებულს გავუთანაბროთ, რო-

ცა პირიქითაა საქმე, კონკრეტული სისხლხორცეულად მ ი ე ლ ტ ვ ის ზო-
გადის სრულყოფილებას, მისი გამბასრავი და შემკონავი ძალაა?!

როგორ შეიძლება საძირე დაუპირისპირდეს ნამყენ ვარჯს? აქ, დრო-
ჟამისგან გამოჯანდაკებული შტამბიდან ამოხეთქავს ხოლმე ყრუ რტო,
აშრილდება თავს ზემოთ, ცათა წიალ ომახიანად გატყორცნილი და-ძმა
ტოტების უკვდავებით მთვრალი, გაბრუებული; იგი ფესვების სიახლოვი-
დან თვალცრემლიანი ეფერება მისივე წილიდან გაზღვავებული შიმა-
ლების ძლევა მოსილებას, ჩვენს შემთხვევაში — სახელმწიფოებრიობას, და
დედაქართულთან, დედასაქართველოსთან ამგვარი მიმართების მეგრულს,
სამეგრელოს, **თქვენ დუშმანს სიტყვა საქმედ უქციეთო**, ყამასავით გა-
უტარო კაკალ გულში, ან უგრძნობელი უნდა იყო, მამაბაპური სისხლ-
ძარღვებისგან ატროფირებული, ან სალოსი ვინმე, ნებსით თუ უნებლიეთ
მტრის წისქვილის ღარში წყლის მიმწვები ძალუმად; ან კიდევ აქამდე სა-
ძულველი მენიხბეობა-აფროსნობის გამო ზურგ შექცეული ერის ყუ-
რადლების მოხვეჭის მდომელი სამეგრელოს დანაშაულებრივი ამოხრით:

— შემომხედეთ, როგორი მეციხოვნე გყოლივართ?! ხომ აღმოგიჩი-
ნეთ ვერაგი მტერი, „ვეფხის ტყაოსნის“ მთარგმნელი მეგრელების, სამეგ-
რელოს სახითო; თქვენ, ისედაც ვიცი არ ამიხირდებით ერთიანი საქართვე-
ლოსთვის გულდამწვარს, — ეუბნება ვეზუვი პოეტი ქარაგმულად და-
ნარჩენ საქართველოს, — მეგრელებს კი თუნდაც კისერი უტეხიათ, იყუ-
ფონ, რამდენიც უნდათო, — იბღვირება!

აი, „ვაი სირცხვილოს“ ზუსტი მისამართი! მამებთან შვილებს იშვი-
ათად შეშლიათ! მათი კონსერვატიზმი დაიძლევა ბოლოს და ბოლოს
პროგრესულით. ამას თერგდალეულების ბობოქარი ეპოქაც ადასტუ-
რებს: ქართული ენა დიდი ილიას გაწაღდული გზით წარიმართა, ხალ-
ხურ სადინარში მჩქეფარე, სალონურის და მაღალფარდოვანის
ნაცვლად. ეს ისტორიული მომენტი იყო ჩვენს ცხოვრებაში. დაახლოებით
იგივე სიტუაციაა ამჟერადაც, ოღონდ სხვა პრიზმით, სხვა ასპექტით:

ჩვენ, თვალნათელი საქართველოს, მავანთაგან ლამის გერებად შერა-
ცხული შვილები — მეგრელები, თავს ვიკლავთ ერთიანი საქართველოსთ-
ვის, გამუდმებით ოფლს ვიდენტ კბილთაგან მისი გაუბზარავი მთლიანო-
ბისთვის, თავად ვუსწორდებით ხოლმე რუსთველის თუ გალაკტიო-
ნის მთარგმნელებს, □ თუმცა საუკუნის დამდეგს მეგრულ ენაზე „ვეფხის
ტყაოსნის“ თარგმნამ, გარკვეული დადებითი როლი შეასრულა შოთას
თავანკარა ქართულის „მარტივ გლეხში“ გასათავისებლად, როგორც
შინაარსობრივი, ისე — საკუთრივ ქართულის შესწავლის თვალსაზ-
რისით, ვინაიდან ბილინგვური, ორენოვანი დამოკიდებულებით

ზედმიწვევით გაცნობიერდა „მარტივ გლეხში“ გენიალური პოემა). ყველაფერს ვაკეთებთ თვითნაბად დანიელ ფიფიას თუ სხვათა პოეტური მემკვიდრეობის, იგივე ფოლკლორის, სრულიად საქართველოს ერთიან ფსიქიკაში დასაწდევებლად; ხმალამოდებული ვიბრძვით მონოლითური ენისთვის, სახელმწიფოსთვის, მაგრამ როდესაც მეგრულის, ლაზურის, სვანურის ზოგადქართულში შეუფერხებელი შემონაკადების თაობაზე საკითხი წამოიჭრება, მყისვე ყრუ კედლები აღიმართება ხოლმე. საუბარი ეგება ენის ლექსიკურ მარაგს და არა მის გრამატიზაციას.

დღეს საქართველოში არსებული დიალექტიკური ლექსიკის მისაღებ ერთეულთა სალიტერატურო ქართულთან შესინთეზებით ჩვენი სიტყვიერების ასოთხმეტიათასიდან, სულ ცოტა მილიონამდე გაზრდაა შესაძლებელი და, დიახაც, სწორედ აქედან, ამ მომენტიდან, ჩაეყრება საფუძველი ეგოისტური ხელისკვრებით დანაწევრებული ჩვენი კუთხეების ვერბალურ დაახლოებას, უფრო ფართო და ტევადი ზოგადეროვნული ცნობიერების ჩამოსაყალიბებლად. ასეა ბუნებაშიც: ცალმხრივი რეაქცია, ცალმხრივი შეერთება-შერწყმა არ არსებობს. სინთეზის დროს ხომ ცაბათის სასწორით მიმდინარეობს ფასეულობათა გონიერი გაცვლა-გამოცვლა, ახალი განზომილების შექმნა ორი ან მეტი ერთეულიდან საუკეთესო თვისებების ამოკრეფა-შედუღებებით?! ასეთია ცხოვრების დიალექტიკა ნებისმიერ სფეროში.

ქართველურ ენათა სინთეზური ლექსიკონი ჩვენი შეხედულებით მოიაზრება, როგორც ვეზუვი-პოეტის ამომთქნარებისთვის ნიადაგის გამომცლელი პატროფილია; ნებისმიერი შინაგანი უთანხმოების მომწესრიგებელი ნაწილსა და მთელს შორის; როგორც რამდენადმე მოფოლხვებული საქართველოსთვის მონოლითურ სხეულად შემკრავი რეფორმა ორიათასის მიწურულს, სამიათასის კარიბჭესთან. ამისი უგულებელყოფა, იგნორირება გვარნაცვალის გარდა, რომელ ჭკუათმყოფელ ქართველს მოაფიქრდება? მაგალითისთვის, ზოგადეროვნულ სიტყვებს: „სამშობლო“, „მამული“, არც მეტი, არც — ნაკლები, უბრალო სინონიმებად ჩაუმწყკრივდება: სვანური „ლარდა“, ლაზური „დობადონა“, მეგრული „ოდაბადე“, „შურობუძე“, „თბადიში“ და ორსიტყვიანი ქართული მსწრაფლ შვიდსიტყვიანად გადაიქცევა.

ბიბლიაში ერთი დაკარგული ცხვრის გამო ფარას მიატოვევენ ხოლმე, ჩვენ კი აურაცხელი განთესილი ქართული სიტყვის დაბინავებას მოვითხოვთ ზოგადეროვნულ ლექსიკონში, რომელიც ჩვენი სულიერი შედუღებების საწინდარია ორიათასის დასალიერს და სამიათასის კარიბჭესთან! ყოფილიყო ილია, ამ პრობლემას მეტი სითამამით მოეგვლე-

ბოდა, მაგრამ მომავლის იმედით სულდგმულობს ერი! ყოველივე ამის შემდეგ, ბრძანეთ, ღვთის გულისთვის, შეიძლება როყოდ შესძახო სამეგრელოს, მეგრელს: **დუშმანთათვის, სიტყვის საქმედ მქცეველნი ხართო?!** ამგვარი მკრეხელობის გამო სამორინეებში ძლეული კი არა, დიდგორიდან მოშარავანდედებულიც კი გაიკიცხება ბიბლიური მეცხრე ცნების უმართებულო ა მოქარქაშებისათვის! ახლა ზოგადეროვნული, ქართველურ სიტყვათა განმარტებითი, სინთეზური ლექსიკონი რომ გვქონდეს ხელთ, დავის საგანი დროსა და სივრცეში გაქრება საერთოდ:

„**სამშობლო** — მამული, ლარდა, დობადონა, ოდაბადე, შურობუმუ.

1. ქვეყანა, მხარე, სადაც დაიბადა ადამიანი და რომლის მოქალაქეც ის გვევლინება“...

„**ქალიშვილი** — გოგო, დინა, კულანი, ძლაბი, ცირა, ოსურსქუა.

1. ადამიანის შვილი მღედრობითი სქესისა, — ასული. 2. ახალგაზრდა გაუთხოვარი ქალი, — ქალწული“.

რაც შეეხება პოეტის გვარის ძირს „ლებან“, სინთეზური აზროვნების პირობებში შეიძენს სრულყოფილ შინაარსს, ვინაიდან ჯერჯერობით მხოლოდ საბასებურად აიხსნება იგი: „ლებანი“ — ნიგვზის გულის ნახევარი“ — იგივე ცალი, ორმოცდაათი პროცენტი მათემატიკურად. არ არის სახარბიელო „ერთ დიდ მუშტად შეკრული“ სამშობლოს მოწადინე პოეტისთვის, მით უფრო „ცალ“ მსაზღვრელად თუ მოებმება, ვთქვათ და სააზროვნო აპარატს კაცისას, მაგრამ ყველასთვის სასიკეთოდ მისი გვარის ეტიმოლოგია სხვანაირად აელვარდება დასახელებული აბსტრაქტული ლექსიკონით; სადაც „ლება“ ღელვად წარმოჩინდება მოთხრილი ენით, იგივე ბობოქრობა, დაუდგრომლობა, ასე რომ ახასიათებს მისი შემოქმედების ჭარმაგულ პერიოდს, ქედუხრელს, ჭიქა არყის სამართლიანად დამამსახურებელს საქართველოს ნებისმიერი კუთხეში სამეგრელოსთან ერთად; რომ „გასწევდა და პურს უწვდიდნენ ჩანგსა და თარში, ხალხის ღვინოსა სვამდა, ხალხის შვილი ხალხადვე დარჩენილი.“

აი, ამ საუნჯეთა წარუშლელი ხსომიერების გამო არ ავყვები ზოგზოგის ფეხისხმას, რადგანაც სრულიად საქართველოს ინტერესების საჭიროებიდან, ვისურვებდი მსცოვანი პოეტის ფენიქსივით ფერფლიდან აღდგომას, სულიერ გაჭაბუკებას და აქვე წერილს ვამთავრებ ერთერთი მეგრული ლექსით (ქა-შქვილი დო ქა-საგანი — მშვილდ-ისარი, იხ. გვ. 22-23). პოეტურ თარგმანთან ერთად. ორიგინალს დედუღეთში აქა-იქ მღერიან, თარგმანი კი უთვალავჯერ დაბეჭდილა ჩვენი ჟარნალგაზეთების ფურცლებზე. პირველი — ჩონგურზე ცერის ათამაშებას გა-

უჩენია, მეორე — რუდუნებით გადმოქართულებას, გახედნვას სამშობლოს თემშარაზე სათოხარიკაოდ, და როგორია „მიჯდარკულ-მოჯდარკული“ სხეულიდან ზოგადქართულში გადმოსული ფორმა-შინაარსი — ქვევამ ხედვარე, გამბზარავი, ქვეყნის დამამხობელ გრძნობათა აღმძვრელი „მარტივ გლეხში“ თუ მრავალტანჯული დედასაქართველოს აღზევებისთვის, მისი გალავნების ურყევობისთვის ნიადაგ მომართული, გულისხმიერი მკითხველისთვის მიგვინდია განსასჯელად.

P. S.

კი, ბატონ თამაზ წიფწივადის „ძვირფასი თანამემამულეებისადმი“ გულშიჩამწვდომი მიმართვა „ლიტერატურული საქართველოს“ მორიგ ნომერში, ერთგვარ შვებას მოჰგვრის სრულიად საქართველოს, და მასთან ერთად, ცხადია, გათარანებულ სამეგრელოსაც, მაგრამ კვირიდან კვირამდე — ჩვენი კუთხისთვის ლამის ამ ბიბლიურ საუკუნეში, ხომ ჰქონდა საშუალება პოეტს მსგავსი ნაბიჯი გადაედგა? რა, რომელი ტელეკომპანია, ტელეარხი, მას-მედიის საშუალებანი დაუჭერდა მალამო-სიტყვას:

— ჩემო თვალნათელნო, ლექსი კონკრეტულ ადამიანებს ეძღვნებოდა და არა — მთელს კუთხესო; თუმცა, როგორც სანდო წყაროებიდან ირკვევა, ეს აფორიაქებული კვირა, ყველა ოპონენტის ერთად მოსტუმრების საბაბით მდუმარებს თურმე.

მართალია, ბატონი თამაზ წიფწივადე ნაწილობრივ განმუხტავს სიტუაციას, როდესაც განზოგადოებულ ბრალდებას უკიდურესობამდე შეავიწროვებს რედაქციის მიერ უგულვებელყოფილი ლექსის სათაურის რეანიმაციით, მაგრამ „ხმის ამოღებისა“ და „ხმის აღმადღების“ დაცაცხანებას, როგორც ჩანს, არაფერი ეშველება.

რა ვქნათ, პირის დაღების გვეშინოდეს და მელოდიის დონეზე ვილინოთ გულში: „ჩელა“, „სისა ტურა“, „კუჩხი ბედნიერი“ თუ „ოდოია?“ მე ზემოთ მივუთითე სინთეზური საქართველოს აშენების გზებზე ენათმეცნიერული პოზიციიდანაც, რომლის უებარი საშუალება „ქართველურ ენათა განმარტებითი სინთეზური ლექსიკონის“ გამოცემა — პროტოქართული თუ სადღეისო ნებისმიერი ფონემის სალიტერატურო სიტყვის სინონიმად განთავსება.

რაც შეეხება სამაისო პუბლიკაციაში გაფანტულ სხვა მოტივებს „ქილიკომანის“ პროფილით, შედარებით უღრუბლო დღეს განიხსრიკება მეტის გამოწვლილვით.

არის ჰუმანის უმბროპების ღრო
ღს
არის ჰვანთა სროლის ჟამი

დიდხანს მარილებს თავს ბატონი მურმან ლებანიძე ჩემო ლაზო, ძმაო, ჩემო ქაზიმ ქუიუნჯუ. არც მე ვაკვლები სიტყვაკაზმულ პაემანებს. მოგვიანებით დაბეჭდავს პასუხს, ყველა თავდამსხმელს ერთად მოისტუმრებს. რამდენადმე ანგარიშგასაწევი ოპონაცია მხოლოდ ჩემს მიმართა და კიდეც — ბატონი ინდიკო კვეკვესკირისადმი.

პასუხად ოპონენტებს,
რომლებიც ჰვანს (თუ ჰუმანს, ბ. ო.) ისვრიან
(„ვეფხისტყაოსანი“ — „წიკრი და
ჯგიჯგიტია“ არ არის!!! ფრაგმენტები)

„... გური ოტობაია — მშვენიერად ფლერს, რაც თქვენს გემოვნებაზე მეტყველებს, — ბევრად სჯობს ფეტულაფას... გიმადლით წიგნს და გულთბილ წარწერას... ენერგიული და თავისებურია თქვენი პროზა, ოღონდ მე თქვენ ქართველი მწერალი შეგონეთ და ყოველმხრივ მეტისმეტად მეგრული მწერალი ყოფილხართ... რაიც სამორინეებს ეხება, რისი ხსენება გაზეთში გინებუბიათ, — ამას მიშველაძის გასაგონად ვამბობ, — იქ, ძირითადად, მამაცი კაცები დადიან, გრაფომანები ვერ ბედავენ სამორინეში შესვლას...“

„ რაც შეეხება პათეტიკურ კითხვას — „რა ვუყვით მეგრულ ენას“? — დაგემაყოფილდეთ მისი სვედრით, თუ საქართველო და ქართველობა გეწვია, შინასასაუბრო მისი საბატო და საყვარელი ფუნქციით, გაფითართო იგი შესაძლებლობის ფარგლებში, როგორც ამას ინდიკო კვეკვესკირი და გური ოტობაია სწადიან თავიანთი ეტიმოლოგიური თუ ლექსიკოგრაფიული ძიებებით. ოღონდ, — ზოგ-ზოგის გასაგონად, როგორც ზემოთ ითქვა, — ცოტა უფრო ზრდილობიანად — მურმან ლებანიძემ თქვენზე უკეთ იცის თავისი გვარის ეტიმოლოგია, თუ დაინტერესდა, არც თქვენი გვარებისა შეეშლება“!

ბატონი მურმანის წერილიდან ჩვენ ამ ორად ორ ფრაგმენტს დავსჯერდით, ვინაიდან მასალის სრული გადმობეჭდვა შორს წაგვიყვანდა. და კიდეც ერთსაც დავამატებთ პოეტის ადრეული წიგნიდან:

ცოტნას — გაგვიღველს

„— ხომ არ წამოხვალ შენ ჩვენთან თქვენი?—
 იქ, ჩვენს ტაბლასთან, ანაზღად გკითხვს,
 ფუჰ! აგვერიე კამერი ლომში
 და... ჩვენს საძოვში ჩაგრიცხეთ იმ დღეს.
 კაცად გიცნეთ და გაგნათლეთ ტომში,
 გატეხე პური, ასწიე ჭიქაც.
 მართალი იყო ერთი სპა ორში.
 შენ — კუდს იქნევდი აქაც და იქაც.
 სველი გაქვს ლანჩა სიგლახის ტბორში, —
 აწ შენი გზები სხვაგვარად მიდის:
 იუდას გერცხლი მოგართვეს სონჩით.
 შუა ჩაგვიდის მდინარე — მოგრიით,
 ჩატეხილია ბურჯები ხიდის!“

ცხადია, ვერ გამაჩუმებს პოეტის გაუმართლებელი თავის მართლებანი, თუნდაც ნათელში იყოს. ჩვენ სივრცეებში ვართ თანაბარი და ასევე დროშიც თანაბარი გვეთქმის, ვინაიდან მწერლობისთვის არ არსებობს დავიწყებული წარსული, უხილავი მომავალი თუ ბეცი დღევანდლობა; მწერლობა სამივე დროს ერთარსში აღუღაბებს აზრის ნათელს და ცნობიერების ზედაშეს. იქიდან, იმ სამგანზომილებიანი კრონოსიდან, ესიტყვება ცაბაოს, ერს თუ საკუთარ სინდისს და აქ კავშირი ურღვევია ყველა პარამეტრით.

დიდი აკაკიც ენობრივი ზოგადეროვნული ჩარჩოების მოდარაჯეა და ერთდროულად კომპენსაციებსაც არ იშურებს მაღალი რანგის ხელოვანის წინაშე:

აკაკი წერეთელი

ენას გიწუნებ ფშაგვლო,
 მგოსანო მაღალ მთისათ,
 თუმც კი გვითესავ მარგალიტს!..
 მკითხველიც იმას მკისათ!

**ჯერ არ ვყოფილვარ ფშავეთში,
 მაგრამ კი ვიცნობ ცნობითა:
 შენ დამინატე ის მხარე
 ფშაურის ჭკუა-გრძობითა.
 და რაც არ გადმოვიცია
 მის შეგნებაზე ენითა,
 მე თვითონ მივხვდი ყველაფერს,
 შენთანვე აღმაფრენითა.
 ვიცი, რომ ფშაველის სოფელი
 წმინდაა, მაღალ მთისაო,
 ენა – მეტყველი სიპართლის,
 გულ-მკერდი – ფოლადისო.
 წინეთ რომ ხმალი უჭრიდათ,
 სადღეისოდ სჭრის კალაში...
 გადაეც ბარის მგოსნისგან
 მთიელებს ძმური სალაში.**

თანადროულ ვითარებას ვაჟა ჩინებულად პასუხობს და ვგონებ ეს პასუხი ქრესტომატიულია ნებისმიერი ენობრივი პოზიციისთვის შინ თუ გარეთ:

ვაჟა-ფშაველა

დაგვიანებული პასუხი აბაქის

„ენას გიწუნებფშაველო,
 მგოსანო მაღალ მთისაო,
 თუმც კი გვითესავ მარგალიტს,
 მკითხველიც იმას მკისაო“

**ბევრი ვიფიქრე ძალიან,
 თუ რა პასუხი გაშეცა
 შენთვის, მხცოვანო პოეტო;
 დღეცა ვფიქრობდი, დაშეცა.**

როს დაგაპირე სიტყვის თქმა,
 უცებ თავზარი დაშეცა:
 სიტყვა, მოსული სათქმელად,
 ენიდან მომწყდა, გაშექცა.
 დაგლონებულვარ ძალიან,
 თითქოს სანღ-კარი დაშექცა.
 რაო? რა ღმერთი გაშიწყრა
 მარგალიტების მფლობელსა,
 რომ თავის უშნო ენითა
 ვერას ვაგონებ მშობელსა?!
 ბუღბუღლისათვის გალობა
 დაუწუნია რომელსა?
 მარგალიტების მფლობელი
 ენასა სმარობს ღონედა;
 და როცა მარგალიტს სთესავს
 ან თუ ააგებს ყორედა,
 მაინც ის არი, რაც არი,
 ჭორები მოაშორეთა!
 იქნებ მე, ჩემმა ენამა,
 სამშობლო დაგაღონეთა?
 ფრთები შეგაკვეცეთ ოცნებას,
 დაგამხეთ, დაგამონეთა?
 უვარგისობის მიზეზი
 ფშავლობა არის სწორედა.
 მოძღვნილი არის მთის მიერ,
 ჩამოტანილი ქარისა,
 რატომ არ ჰგუობს, არ ვიცი,
 ამ ჰანგს ბუნება ბარისა?!
 აქაც სომ ქართველები ვართ,
 ყვაფილი აქაც ჰყვაფისა.
 ნატად ჰყავ, სალოცავ ნატად,
 მთიელთ სამშობლო თავისა.
 და ენა მთისა სიმტკიცით
 მსგავსია კლდისა სალისა;
 იქნებ აკლია, არ ვიცი,
 ამ ლომს სინაზე ქალისა?
 ამისთვის დასაგმობია
 და წასაღები წყალისა?!

კაცი მეტყველი, მგრძობელი,
 ცხოვლად ამხელი თვალისა,
 ამგვარის აბის მოწამე,
 შეგდრკე, დაგმუნჯდე ღამისა.
 მაინც წინ მივალ, მაინცა,
 არ მეშინია შარისა.
 გულს მისვენია ხატადა
 ენა მთისა და ბარისა.
 მე არც ერთ კილოს არ ვწუნობ,
 თუა ქართულის გვარისა.
 მოთაყვანე ვარ ყოვლისა
 იმათ ტკბილის და მწარისა.
 სხვა რამ მაშინებს, ისა ვსთქვათ,
 დამსშობი მზის და მთვარისა,
 სამშობლოს დამამსობელი
 და გამომჯრელი კარისა...
 სჯობს, რომ იმაზე ვიტყვით,
 მუდამ მთქმელი ვარ ამისა...
 ნუ შეგაშინებსთ, არ გაგნებსთ
 მთიდან ყვირილი ხარისა.

მოგვიანებით გავეცნობი ეთერ თათარაიძის პოეზიისადმი მიძღვნილ
 მურმან ლებანიძისეულ ლექსს. აქაც სადავი სიტუაციაა. ამ ჩინებული
 მესიტყვის სტრიქონიც ლიტერატურული გარანდების შემთხვევაში
 ხელაღებით ჰკარგავს თავის მომხიბვლელობას, თავის ზღაპრულ ელფერს
 და პროზაულობის უნიათო ორლობეში ენარცხება თავ- კისერ-ფეხიანა:

მურმან ლებანიძე

ეთერ თათარაიძეს

თათარაიძის
 პატარა ქალო,
 შენ შენი გული
 პოეზიის ცეცხლს მიეც უშრეტს,
 თავდავიწყებით
 შენ შენსას ჰგალობ —

ისარე, შვილო,
 ესახელე ჩვენს ბედგრულ თუშეთს!
 ჩიტუნას ჰგავსარ
 პაწაწუნას, რომელიც სჭყვივის
 და გაჩქარებით
 ათასნაირ ტკბილ სმას გამოსცემს:
 ტირილ-წუნილთან
 სისარულიც შენს სმაში სჭყვივის,
 გაოცებულხარ –
 გაოცება შენი შაოცებს.
 შენ არ გეწყინოს,
 არ თქვა: რჩევა ადვილად ითქმის!
 მე შენ ერთს გკადრებ
 არას გეტყვი მრავალსართულად:
 შიგდაშიგ, შვილო,
 ეგ ყვაავილი თუშური სიტყვის!
 სთქვი უფრო ნათლად,
 ცოტა უფრო მთავარ-ქართულად!
 სსვა რა გირჩიო?
 გახარებას ლექსით გვპირდები –
 „ჩემ დედო“ უთხარ
 დედას მთავარს,
 ვინაც შევიგრძნო!
 სომ მოგვეწონა
 დაქსივილი შენგნით ჩითუბი?!
 სომ მოგეფერა
 საქართველო როგორც შეიძლო?!
 თავდავიწყებით
 შენ შენსას ჰგალობ...
 მადლი შენს გამჩენს,
 შენს გამომცემ ქორბუდა თუშეთს!
 თათარაიძის
 პატარა ქალო,
 გვირილას შენსას
 ბერიკაცი იმედით უჭვრეტს!

თუმცა ჩვენი ეთერა თავისნათქვამაა, ლაზო ძმობილო და არ მოიშ-
 ლის ლექსების ამოკენესებას თუშურად, აღარ მოიშლის პოეტო ბასა,

ვინაიდან, საკმარისია მან ლიტერატურული სტილის არტახებში გამო-
ატაროს სტრიქონები, რომ მერმე ვერასდროს განაწრფელოს საჯეჯიმო
ძაფები გაუხუნარის ფერჭვირვა ლებით:

**ცას მთვარის ნალ აკრავს,
თვალ რომ არვინ დახკრავს,
კერაის პირ ფიქრნასევ
ღართ ხმელ ფალავთ ჩახკრავს.
უცბად მოსისინებულ
სიო სეთ მხარს გახკრავს...
ცას მთვარის ნალ აკრავს,
თვალს ვერავინ დახკრავს.**

გვეცოტავება? სხვა ვინებოთ:

**ჩემკინ მოსასვლელ უენ გზას
ნარი-დ ეკალ ახვიავ,
შენკინ მოსასვლელ ჩემ გზას
სამოს აცვი თალხიან...
ჩემ გზასაც თალხ გასცვეთი,
შენიმ გზას ქეპენ ჩახხიან.**

მარტო ფორმა „ნარი-დ“ რად ღირს, ეს ხომ ენის ზეიმი, გამოაცლის
ქართულ პოეზიას ეთერ თათარაიდის ჭვირვალეზას და იგი დაემსგავსება
ბუხარს, რომელსაც გვარიანად გათარანებული მუგუზალი გამოა-
რიდეს. კიდეც ხომ არ ამოგვებერტყა გული ერთგზისა?

**სიყოთლად მაქე ქარ-წვიმის
მიწ-მოწეწილ კარავ,
თავზე მადგას უთენებ
ღამე მრუმი-დ წკვარამ,
დღეებ მიმდის ვარშიან
ჩემდ სილაღის მჩქმალავ.**

ჰოდა, რა ქნას ეთერ-ღაიმა, როცა:

**აღარ მოგაქე იების
ცვარმონაბკურ კონებ,**

**აღარ აქვის სადარდელს
გასასვლელა ფონებ,
შენ გულ გამოგყინვია
მე გულ შქცევი თონედ.**

მაინც რა განძლიადა „გასასვლელა ფონებ?!“
მოკლედ, ველარ თავსდება ერთმანეთში პოეტი მგოსანი და პოეტი
ვეზირი.
კიდევ რანაირად მეტადრე „მთავარ-ქართულად?!“ ასე?

**აღარ მოგაქვს იების
ცვარნაბკურები კონები,
აღარ ეტყობა სადარდელს
გადასასვლელი ფონები,
შენ გული გამოგყინვია,
ჩემში — გიზგიზებს თონები.**

პოეზიის საიდუმლო კი სულ სხვაგან არის, ჩემთავმკვდარო, ქაზიმ
ქუიუნჯუ! დიახაც, იქ, რომელიც ეწირება აკაკი წერეთლის, თუ მურმან
ლევანიძის ლექსისადმი პატრიოტულ დამოკიდებულებებს. არადა, ჰეგელი
ცხადლივ მიანიშნებს „ესთეტიკაში“, რომ პოეზია განთავისუფლებული უნდა
იყოს ნებისმიერი პოლიტიკური უღლისგან. მთელი საიდუმლოც
ცნობიერების ნაკადთანაა, ვინაიდან ერთადერთი პოეზია ექვემდებარება
ქვეშეცნეულ შინაგან ხმას და აქ ზედნაშენი ფასეულობა, ნასწავლი
გამოცდილება უმაქნისია.

მყავს მე ერთი უხერხული ოპონენტი-თანამოკალმე, მაგრამ იმ
დალოცვილს, საკუთარ პოეზიაში რომც არაფერი განეხორციელებ-
ბინა, გალაკტიონის ბეწო ლექსის თარგმანითაც იუკვდავებდა:

გალაკტიონ ტაბიკი

ჰამლეტის ქნარით

**ამათა მთლად ცხოვრება,
დრტენვის წუთისოფელია,
წადი... წადი მონასტერში,
მონასტერში, ოფელია!**

**ტკბილი ნანა სულს უთხარი,
უბედობა ხატს აჩვენე,
დაბაშერალი სული, გული,
მონასტერში მოასვენე!
მაშ, შორს მტკერი, შორს, შორს მიწა! —
ის ცის უარყოფელია,
წადი...წადი მონასტერში!
მონასტერში, ოფელია!..**

ცათე ქიანა, ცათე რინა,
გვალო პოტიკე ცოფენია,
მეუ.. მეუ მონასტერშა,
მონასტერშა, ოფელია!
უბედობა ხატის ქეჩი,
გურც დაჩხირი დუბარბანჯე,
შულადირი შურჯ დო გური
მონასტერსუ ქემასვანჯე!
ცაშე ვარიაშე მორაგადე
მუშო გოკო სოფელია...
მეუ... მეუ მონასტერშა,
მონასტერშა, ოფელია!..

ენდე ჩემს გემოვნებას და გამოცდილებას, ლაზო ძმაო. ამ შემთხვევაში გალაკტი-ონს 20-25 პროცენტით აღემატება ჩვენი ოპონენტის თარგმანი: მოუხეშავია ქართულ ვარიანტში „**დრტკინვის**“, „**შორს შორს მიწა, შორს შორს მიწა**“, თარგმანი გაცილებით მოქნილია და ელასტიკური, თანაც ლექსი 99 პროცენტით მისდევს დედანს. მაგრამ ამისთანა პროცესებს სრულიად სამართლიანად გმობს ბატონი მურმან ლებანიძე, ვინაიდან მეგრული ლექსის აღზევებაში იგი ხედავს საქართველოს დაქუცმაცების რეალობას და ქვეყნის მონოლითურობის სადარაჯოზე მდგომს, როცა სამშობლოს მთლიანებას საფრთხე შეემუქრება, პოეტური აღმაფრენები არაფერში ეპიტნავენა. მოკლედ, როგორც კი პატროფილური დამოკიდებულება იჩენს პოეზიაში თავს, ლექსსაც გავწირავთ და ველარც ქვეყნის ერთსხეულებას მივალწევთ. არადა, ჩინელისათვის სულ ერთია საიდან გადააჩინელებს ოფელიას, ქართულიდან თუ მეგრულიდან. მსგავს სიტუაციაში მეც მურმან ლებანიძის პოზიცია დამიკავებია ჩემო ქაზიმ ქუიუნჯუ, და თანაც — წარბის შეუხრეღად, მაგრამ წუთისოფელი გულმავიწყა თურმე:

„უშაგაცი მსაჯულის მანტიით“

(ამონარიდი ბელეტრისტული
მატიანედან „სუფევა“, ტ. I. გვ. 462-463.
„ერთი ბელეტრისტის ტრიბუნა“, თბ., 2007 წ.)

„...რაც შეეხება ნარიმან იაშაღაშვილის „ტორონჯს“, ეს მართლაც მრავალი ეჭვის აღმძვრელი უნიკალური შემთხვევაა. დავიჯერო, რომანებისა და პიესების ავტორი ნართ კოლხარი, იმდენად გულუბრიყვილოა, რომ საჩოთირო საქციელს ჭკუა ვერ დაატანოს?! ან ვის მიუბოძებია მასთვის უფლება, გნებავთ — იურიდიული, გნებავთ — მორალური, ჯერ კიდევ დაურეგისტრირებული გაზეთი მისთვის აბსოლუტურად უცნობი საზოგადოების ყრილობას მიუძღვნას! დაგუშვებთ, როგორც თვითონ ასახუთებს, კეთილისმყოფელობამ მოამოქმედებინა ყოველივე, მაგრამ სომ უნდა მაუწყო პატრონს, ვინემ ჩემი სახელით საჯაროდ გამომაჭენებდე?! როგორც ჩანს, უფალი კოლეგა მაცდუნებელ პოპულარობას დახარბდა და ლოქოს დაჭერაში გაუწაფავ ბონდოიაზე (ანკესზე ჭიაყლის ნაცვლად პურის ნამცეცი წამოუცვამს) ყბულობას გადაგვაცოლა.

დაგეონკრეტები: ადრეც უჩუქნია ჩემთვის ნართ კოლხარს მოთხრობების მომცრო კრებული — საინტერესო პასაჟებით, მსუბუქი იუმორით შეკონილი ორენოვანი წიგნი, მაგრამ აშკარა მაფალუისტური ნიშნით ცხებული: პროგრესულია ის, რაც მთელი სკენ ისწრაფის და არა — პირიქით. როცა ჩვენ მეგრულიდან ქართულად ვთარგმნით, მამულს ერთ თაველად შეგკონავთ სოლმე, მაგრამ თუ უკუშეკცვადია ეს პროცესი, გამუხრუჭებთ სინთეზური საქართველოს შექმნას. ვგულისხმობ პროზაული ნაწარმოების მეგრულ ენაზე შეთხზვის ტენდენციას. ჰა და ჰა, პოეზია მოსათმენია სადღაც, მელოდიის, სიმღერის დედაა. ლექსს თავისი უბადლო კანონები ახლავს, თავისი მეტრიკა და ინტონაციები, განუმეორებელი პოეტური სასკები, მინანქრული სისადავე (რითაც განთქმულია საერთოდ მეგრული პოეზია), მშვენიერების ავტონომია, დამოუკიდებელ სხეულებრიობას რომ ანიჭებს, და ამგვარად — არსებობის იურიდიულ უფლებასაც, მაგრამ ისეთი რა გავგჭირვებია, ორლობის საყველბურთ ლაყაფი დედაქართულზე ვერ

გამართოთ?! აქ ტოსკანური და პროვანსული გამოცდილების მოშველიება არაფრად წაგვადგება. ნუთუ სამაგალითოდ ვერ იკმარებს ვაჟას შემოქმედებითი გენია: აკაკის დაწუნებულ კილოზე მარგალიტების მთესველი მგოსანი, შეუდარებლად ანკარაზე ანკარა სალიტერატურო ქართულით რომ ქმნის შგლის ნუკრის, ბესრეკი წიფლის, მაღალი მთების სულისშემძვრელ ტრაგედიებს?!

ჩემი მიზანი სულაც არ არის ნართ კოლხარის გაკილვა ან გულის დაწყვეტა. მიფუთითუბ უბრალოდ, რომ მისთვისაც და ერისთვისაც აჯობებს თავისი პროზა ქართულ სიმეზზე ააფლეროს, ხოლო მეგრულ ზღაპრებს თუ გვითარგმნის ბრეგაძეებისა და ჩხენკელების სწიფოსილებით, მადლობის მეტი არაფერი გვეთქმის. ან მოსათმენია განა კერიის „პოეტებს“ შორის „ვეფხის ტყაოსნის“ მეგრულად თარგმნაში გამართული გაცხსოვებელი ჯიბრი?! საჭირო ყოფილიყო ვერაგინ დამასწრებდა ამ საქმეს! ის კი არა საკუთარი პოეზიაც მოვბოჭე, (აქა-იქ რომ იმღერება კიდეც), საერთო საქმის სასარგებლოდ. აბა, დაფუკვირდეთ, ვინ უმართაგს სელს შანაგას გაითარგმანის სოლიდურ ტირაჟიან საუცხოო გამოცემას? არაფრით დამიჯერებთ, თვით საქართველოს დაუძინებელი მტერი, გლადისლაგ არძინბა!

„ვეფხის ტყაოსნის“ რუსთველზე უკეთესად ვერაგინ დაწერს, ვერც ცხონებული კაკა ჟვანია და ველარც – უორდრო-

ბი, ნუცუბიძე თუ თქვენი მონა-მორჩილი გური თტობაია! მეგრელებისათვის კი იმაზე მეტი ბედნიერება რა უნდა იყოს, ორიგინალში რომ ძალგვიძს ამ მართლაც და უკვდავი ქმნილების ადეკვატური აღქმა?!

მახსოვს, ერთხელ, გამომცემლობა „სამშობლოს“ დერეფანში გაზეთ „ტორონჯს“ მისხუნებს ნართ კოლხარი და წარმოდგინეთ, თანამშრომლობასაც კი შეპოშთაგაზეხს. მე თავაზიანად მოუცლელობას მოვიმიზეზეხ, რაც თანამოსაუბრეს არ ეჭაშნიკება და უფრო ღირსეულად წარმომიჩენს თავს:

– გინესის წიგნში ვარ შეტანილიო, – გამყნდობა. გაგიოცებ, როგორ-მეთქი?

– როგორ და 78 საათში (მომიტევოს ადრესატმა, დროს თუ ზუსტად ვერ ვასახელებ), რომანი დაგწერო.

თვალებს დაგჭყეტ:

– მწერალი თუ გუთქმის, შენ, ძმობილო! მე საწყალი ათი წელიწადია ჩემს „სიცოცხლემისჯილებს“ ვეჯაჯგურები და ჯერაც ვერ გამიმართავს რიგიანად-მეთქი.

ბევრი რომ არ გაგაგრძელოთ, ნართ კოლხარის სტახანოგური ტემპით წერა რა ჩემი სადარდებელია, მისი ნამოქმედარის გამო ტალახს რომ არ შესროდნენ.“

წაეკითხა ოჯახაშენებულს და მერმე ნაკლებად მოიქნევედა, ალბათ, ხარისხს ჩემი ტოტებისკენ, მაგრამ ეს საკითხი ბოლომდე ამოწურვას მოითხოვს და მომიტევებს ძმობილო ისედაც დამაშვრალი თვინიერება შენი.

ახლაც, სადაც არის, შემოვევლე სულხან-საბას ძვლებს, რომელიც მეგრულს ფრინველთა ჟღურტულს უწოდებს საქართველოს გადასარჩენად საფრანგეთისკენ მიმავალი და ჭანებისაგან გაქურდული;

ახლაც, სადაც არის, შემოვევლე ლებანიძის ჯერაც ნელ-თბილს ხელს, რომელიც მიჯლარკ-მოჯლარკეთ ქართული ლექსიო, შემოგვძახებს სახელმწიფოს მთლიანობას მოდარაჯე ვეზირის პოზიციიდან. ერთიცა და მეორეც ამ შემთხვევაში პალადინის, პატრიოტის გადასახედიდან განიხილავს პოეზიას და არაფერში არგია რომელიმეს საქვეყნო საქმეებიდან განთესილი სტრიქონი, მაგრამ რა ქნას თავად პოეზიამ?!

სამოცდაათიანი წლები მახსენდება, ჩემო ლაზო ძმაო, ჩემო ქაზიმ ქუიუნჯუ. ხიდისთავი. კალანდაძეების ილილიური ოჯახი ჩოხატაურის რაიონში და იქ გატარებული 72 საათი. ქალბატონ ანას ორმოცდაათ წლისთავთან დაკავშირებით ტელევიზიის ლიტერატურულ გადაცემათარედაქცია სიუჟეტს ამზადებს და როგორც პრაქტიკანტი მეც იქ

მოვხვდები გადამღებ ჯგუფთან ერთად. ეს პერიოდი მურმანი ჩემთვის პოეტური ალქიმის მეტრია, მეტიც, ქურუმი. მივსერირობთ გუბაზოულის პირას, ვბანაობთ, ვთევზაობთ, აქა-იქ ლირიკის პრობლემებსაც გადავწვდებით. ჩემს რამდენიმე ლექსს მაჯას გაუსინჯავს ბატონი მურმანი. პირუთვნელია.

— დუენდე აკლიაო, — მეტყვის. — თარგმანს ჰგავს სადღაცო, — დაუნდობელია. იმ წუთას მამალი ინდაურივით აფხორილი, მოგვიანებით გავიცნობიერებ მგოსნის რჩევებს და საერთოდ გავანადგურებ ნაწვალბე ლექსებს. აი, სწორედ ამ მომენტიდან მივებარები მეგრული პოეზიის აკრძალულ ხილს, უკეთ დახურულ თემას — შიშით, რიდით: არიქა, ქვეყნის დამამხობელი და მოლაღატე არ მიწოდონ-მეთქი, და როგორც გზადაგზა იხილავთ, თავი ჭირსა არ დამალავს; ვერ შეიწყნარებს ერთმანეთს ლექსისადმი ორგვარი დამოკიდებულება: საკუთრივ პოეზია და პატრიოტიზმი. აი, ყველაფრის ანი და ჰოე, ზოლამ ბერე.

მეგობრული შეხმინება გაზეთი „მაფშალიისა“ და ლექსების კრებულ „მეგრული პოეზიის“ გამომცემლებს

მიუხედავად ამდენი წლის გასვლისა, ახლაც იგივეს გამეორება გვიწევს ბატონების: რამაზ კუპრავს თუ „მეგრული პოეზიის“ გამომცემლების მისამართით, რასაც ნარო კოლხარს მივუთითებდი. კოკასადმი თქმული არაფრით შეისმინა ლიტრამ!

მეგრულენოვანი გაზეთი „მაფშალია“ (ბულბული) 12-გვერდიანია. მისი ქრონომეტრაჟი ორთვიურია. პერიოდიკა პოეტების და მწერლების ორგანოდ აცხადებს თავისთავს. პრემიულად წამძღვარებულია დევიზი:

„გაკვირტულიყავი, გაფურჩქნილიყავი“.

სარედაქციო მიმართვის სანაცვლოდ შემოთავაზებულია გრიგოლ რობაქიძის რომელიღაცა სიტყვის ფრაგმენტი, რომლის თანახმად მწერალი იმის მომხრეც გახლავთ, რომ მეგრული მწერლობა აყვავდეს. ეგერ არ არის პროვანსული ფრანგულის გვერდით?! ამით ქართული არაფერს წააგებს, პირიქით მოიგებს კიდევცო. იგი შეიძლება საყოველთაოდ გადაიქცეს ქართულისათვის. სვანურზეც იგივე ითქმისო. (რობაქიძის სულის მოგვიტევენს, ალბათ, ფრაზის მეგრულიდან გადმოქართულების გამო).

პირველსავე გვერდზე განთავსებულია ნიჭიერებით დატენილი პოეტის, დანიელ ფიფიას, სტრიქონები პოემიდან: „ბულათია“.

გაზეთში სოლიდურადაა წარმოდგენილი პოეტები: ლაშა გახარია, ალიო ქობალია, რინოს კვარაცხელია, რამაზ კუპრავა.

დაბეჭდილია ერნესტ ჰემინგუეის ნოველა „ინდიელების სოფელი“.

სბოს კუნტრუშისმაგვარი მგონია გ. ქარჩავას ინფორმაციული ლიფსიტები.

მთავარი სულისკვეთება მაინც რედაქტორის (ბ-ნ რამაზ კუპრავა) მიმართვა-წერილსა — „ოსურპატონეფი დო პატონეფი“ და ესეშია ჩაქსოვილი — „კოლხური (მეგრული) ენა კოლხური ენაა, კოლხური ქართულის უფროსი ძმა-ენაა“. დასახელებული პუბლიკაცია გაზეთის 3 გვერდზეა განთავსებული და ჩვენი საუბარიც ფაქტობრივად მის გარშემო გაიშლება.

ავტორი ორიგინალურად იშველიებს ნიკო მარის, აკად. სერგი ჭიჭიას, შალვა ნუცუბიძის და პროფ. აკაკი ურუშაძის ერთობლივ კონცეფციას იმის თაობაზე, რომ ეტიმოლოგია „სამეგრელო“ მომდინარეობს „არგ“ ძირიდან, მისგან იწარმოება „არაგვი“, „არგვეთა“, „ენგური“ და ა.შ.

აკად. თამაზ გამყრელიძის კაპიტალური ნაშრომიც იგივე დასტურდება.

ყოველივე თამამად დაასკვნენებს რედაქტორს, რომ იქნებ პირინის არაგულია და არაგო (ლუი არაგონი) აქედან წარმოსდგებაო.

ავტორს აქამდე გამოჰყოლია პოეტ მურმან ლებანიძის წამიძახებული

სტროქონი-სამსალა ქართული ლექსის მიჯღარკ-მოჯღერკვის თაობაზე. იგი დაუბრუნდა დასკვნებისას, როცა ქართულის შემნახავ და გადამრჩენელ ენად მის უფროს ძმა-ენას, კოლხურს, მეგრულს ასახელებს.

ღია კარების მტვრევა კოლხური ტოპონიმების ძიება, არა მხოლოდ დასავლეთ, თვით — აღმოსავლეთ საქართველოშიც. ებრაელებმაც დიდხანს მალეს თავიანთი ბიბლიური წიგნების წარომავლობა, მთლად ორიგინალურად წარმოგვიჩინდნენ მას ლამის 26 საუკუნე, მაგრამ, აი, გაითხარა შუამდინარეთის დიხაგუძუბები და დაიწყეს თიხის ფირფიტებმა ღაღადისი: თურმე ყველაფრის სათავე შუმერია, შავთმიანთა მოდგმა, რომლებიც ჩრდილოეთიდან სამხრეთში დამკვიდრებულან (კავკასიიდან თუ ინდის აუზიდან). ჰოდა, თვალსა და ხელს შუა გაირკვევა, რომ ებრაელ ხალხს ჯერ აქადურ ენაზე უთარგმნია წარღვნის მითოლოგია, შემდგომ — ბაბილონურზე, ბოლოს სემიტურად აუმეტყველებია ეს პასაჟები და ცივი წყალი გადაესხმება „დაბადების“ ორიგინალობას. მაგრამ ამ მეტამორფოზისათვის, ამ მწიგნობრობისთვისაც უდიდესი მადლობა უნდა შევიწიროთ მათ.

აქ სულაც არ კნინდება ებრაელი ხალხის როლი. მკვდრეთით აღსდგა შუმერთა გენიალურობის მისტერია და თანაც ებრაელი მოგვების მიერ ჩაწერილი ბიბლიური სიუჟეტებით.

ვთქვათ და ნოეს კიდობნის პარამეტრებით მივიღეთ დედამიწაზე მომხდარი კატასტროფის სურათი, როცა 12-10 ათასი წლის წინათ ჩვენს პლანეტას ასტეროიდი დაცემია, 38° გადაუხრია მისი ღერძი და სულ რაღაც ერთი ბრუნით გაახანგრძლივებულა დღე-ღამის რაოდენობა წელიწადში, ასე შემდეგ და ასე შემდეგ. ყოველივეთი იმისი დამტკიცება გვწადია, ლაზო ძმობილო, რომ იესოს ქრისტეს თქმულისამებრ: **არარაი დარჩეს დაფარულ.**

ისტორიული სინამდვილისათვის თვალში ნაცრის შეყრაა ლეონტი მროველის ჩმახები ქართველური ტომების გენეოლოგიის თაობაზე, თითქოს ჩვენი ეთნარქი ქართლოსია, რომლის უფროსი ძმაა ჰაოსი და ა.შ. ეს ხომ ისტორიული კუდაბზიკობაა! სადღაა არიან ქართლოსი და ჰაოსი, როცა კოლხი ტომები ზეობდნენ ჩვენს ერამდე ოთიხი ათასი წლის წინათ?! ისტორია არაფერს დაკარგავს, იოტისოდენასაც. მოდის ახალი ტექნოლოგიები და ფრჩხილისოდანა ექსპონატიითაც თავის უფლად დადგინდება გიგანტი იმპერიების კონტურები.

ჩვენ სხვა რამ გვადარდებს, სხვა რამ მოითხოვს დაფიქრებას და კოლექტიურ სამსჯავროზე გამოტანას, როგორც ეს მოხდა 15 საუკუნის წინათ, გუბაზ მეფის ვერაგული მკვლელობის დროს.

როგორ, რანაირად მოვექცეთ ქართველურ ენებში წარმოქმნილ სიტუაციას, როცა ერთდროულად გვაქვს ერთი სამწერლობო (საკუთრივ

ქართული) და სამი შინაურობაში სახმარი ენა — სვანური (300 000 მომხმარებელი), მეგრული — (1 მილიონი მომხმარებელი) და ლაზური — (3-4 მილიონი მომხმარებელი). რა ღონისძიებები უნდა გავატაროთ ერის მამებმა, ფარტაზებმა და აიეტებმა, რომ ეს დაქსაქული ეთნოფსიკა გავამრთლიანოთ?!

სალიტერატურო ქართული მუშაობს ფერეიდანში. საკმარისია ქართული ანბანის შეტანა მათ ცნობიერებაში, რომ ისინი დედაქართულზე მწიგნობრობას დაიწყებენ. მაგრამ როგორ მოვექცეთ ამ დედა ქართულს ლაზების მიმართებაში, როცა მათ აბსოლუტურად არ ესმით მისი, როცა ისინი ქართულ ეთნოსთან ურთიერთობის მეგრული ენით ამჯობინებენ — მეგრული და ლაზური 60-70 პროცენტით ენათესავენა ერთმანეთს. დაშორების მკვეთრი ხაზებია სვანურში, როგორც ქართულის ისე მეგრულ-ლაზურის მისამართით.

რა ვქნათ, რა გზას დავადგეთ?! სალიტერატურო ქართულს 40-50 პროცენტამდე ნასესხობები კვებავს უცხოური ლექსიკიდან — სპარსულიდან, თურქულიდან, არაბულიდან, ბერძნულიდან, რომაულიდან, რუსულიდან, სომხურიდან და ა.შ.

სად არის გამოსავალი?! ამ სიტუაციის დაძლევის საუკეთესო სახსარ-ღონედ მე ქართველურ ენათა სინთეზური ლექსიკონის შექმნა დავასახელებ თავის დროზე, სადაც მაგალითად, სალიტერატურო „სამშობლოს“, „მაშულის“ სინონიმებად ერთ ბუდეში განვათავსე სვანური „ლარდა“, ლაზური „დობადონა“ და მეგრული „ოდებადე“, „ობადიში“, „შურობუმუ“. ამნაირი ლექსიკონის შექმნით ჩვენ ერთი-ორად გავაიოლებდით საქმეს, გავაიოლებთ ლაზების ქართის ტომის ხალხთან დაკონტაქტებას, ფერეიდნელების დალაპარაკებას ლაზებთან, დანარჩენი ხომ ისედაც ვემუსაიფება ერთურთს დედაქართულით?!

პოეზია ენის ძრავაა, ჩემო ლაზო ძმაო, ჩემო ქაზიმ ქუიუნჯუ, ენის სული და გული, ამიტომაც მისი წარმოება მეგრულად, სვანურად, ლაზურად, საჭირო და ეროვნულ საქმედ მიმაჩნია, როგორც ქართულის გამაჯანსაღებელ- გამაძლიერებელი საშუალება. არაფერია დასამალი, რომ სალიტერატურო ქართული III-X საუკუნეებში ჩამოყალიბდა მეგრული ენის საფუძველზე, ქართველის მეტყველების გრამატიზაციის მეშვეობით. ამას უსწრებდა ქუჯისა და ფარნავაზის კოალიცია, რომელმაც ქრისტემდე 284 წელს გამოაქვეყნა ქართული ასომთავრული. სულაც არ არის გამორიცხული, რომ იგი რამდენადმე ჩამოჰგავდეს შემგერულ თიხის ფირფიტებზე წარწერილ წარღვნის მითოლოგიას, რომელიც ებრაელი მწიგნობრების მეშვეობით შემოსულა ჩვენში. არ არის გამორიცხული, რომ ქართული ასომთავრული კარგად დავიწყ-

ებული კოლხური კირბებია, კირიბიშები! აკი, კორიბანტები კალი-გრაფებად იწოდებიან ბერძნულ წყაროებში; ქართუშები აკურთხებდნენ ფარაონებს ტახტისმტეებად, აღასრულებდნენ საკრალურ წეს-ჩვეულებებს, ხოლო კოლხიტები აპატიოსნებდნენ მათ ნეშტებს სამუდამო სასუფეველისათვის მუმიების სახით.

განა შემთხვევით მოუხრიდა ქედს ფარნავაზ მეფეს ქუჯი, ქართის, ქართუშების წარმომადგენელს, ანუ ხელდასმულების დესპანს, ვისაც გამოქვაბულში განძეული უხილავს, ანუ დაფარულ ცოდნას დაწაფებია. ეს განდობილთათვის უზენაესთან ზიარებაა, ცაბაოთთან წილისყრა. ანუ III-X საუკუნეებში უკვე მოხდა ქართველი ერის, საქართველოს ფორმირება, რამაც მე-12 საუკუნეში „ვეფხისტყაოსნით“ დაიქუხა.

ახლა, როგორ გინდა ამ პროცესის უკან მობრუნება?! დღეს ჰომეროსს ახალ ბერძნულზე კითხულობს ელინელი. ძველბერძნული მოკვდა, წიგნიერი ენაა. მისი რესტავრაცია არანაირ ძალ-ღონეს ხელეწიფება უკვე. იგივე ითქმის ლათინურზე. მანაც გენეზისი განიცადა და იტალიურში განსულიერდა. ქართულმა გამოიარა სვანურ-მეგრული პლასტების პერიოდი და ფორმირდა სახელმწიფო ენად.

ვინც სერიოზულად ფიქრობს, რომ მეგრულ ენაზე ამეტყველდება სრულიად საქართველო, აბსურდია, უტოპია. ჩვენ ლაზური, მეგრული, გვჭირდება და დაგვჭირდება მომავალშიც ქართული ენის ასაფხიანებლად, განსაწმენდად, დასაწდევებლად. მეგრული მეტყველების დავანება, შენაკადება ქართულში არანაირად მოასწავებს მის გაქრობას. ნაწილის არსებობა მთელში არ ნიშნავს ნაწილის იავარქნას. შესაძლოა იგი საზოგადოდ არ ბრწყინავდეს, არ ელვარებდეს, მაგრამ აშენებდეს მამულიშვილურ გალავნებს. სახელმწიფოებრივად მომართული ადამიანი სხვანაირად ვერც მოიაზრებს. ლაზო, ძმობილო, ჩემო ქაზიმ ქუიუნჯუ, ამიტომაც მივუტევე მე შეძახილები სულხან-საბას, აკაკის, ლებანიძეს სახელმწიფოებრივი პოზიციიდან. სალექსო ფირმების არსებობა ამ ენებში უზალთუნებად შემოადწევს ზოგადეროვნულ ცნობიერებაში. ამისთვისაც გამოვცემ აქამდე ლექსების ორენოვან წიგნს — მეგრული ტექსტებითა და პოეტური თუ ბჭკარედული ქართული თარგმანითურთ. სხვანაირად გამაღიზიანებელია მეგრული პოეზია დანარჩენი საქართველოსათვის. კაცობრიობის მომავ- ალს ვერავინ დასაზღვრავს III ათასწლეულის მიწურულისთვის, მაგრამ ენობრივი თვალსაზრისით ერთი დომინანტური ენა რომ იქნება მთელს მსოფლიოში, ამას მტიცებები არ სჭირდება. რომელ სკალაზე აღმოჩნდება ამ პერიოდში ქართველური ენები?! ეყოფათ კი მათ ძალისხმევა არსებობისთვის ბრძოლაში თავის გადასარჩენად?! რა შემთხვევაში შეიძლება პროზი-

ციები დათმოს ქართულმა რომელიმე ქართველური ენის წინაშე?! აქ საკითხი მარტივად დგას.

სანამ ქართულ საზოგადოებას ხელთ არ აღმოაჩნდება „ვეფხისტყაოსანზე“ მაღალმხატვრული ნაწარმოები, ქართულ ენას პირველობას ვერავინ წაართმევს.

საკმარისი იყო მეტი პოეტური აღმაფრენა დაბერტყვოდა მხრებზე ვაჟას, ერთ, მონოლითურ სხეულად შეეკრა თავისი შემოქმედება მინდიას გარშემო, რომ მთელი საქართველო ფშავურ კილო-კავზე აუბნებოდა. ფშაველა ვერ გადაეგლო რუსთაველის დაძლეულ ესთეტიკურ თამასას და ვაგრძელებთ კიდევ მისი ფსიქოლოგიით ცხოვრებას. სხვანაირად წარმართა ვირგილიუსისა და დანტეს ბედი, როცა ალიგიერმა ფლორენციულ დიალექტზე აახმოვანა „ღვთაებრივი კომედიის“ ბნელხვეულები და გადაწონა ენეასის საგა. საკმარისია ქართულ სინამდვილეში დაიბადოს ახალი გენიოსი, გნებავთ — სვანურ ენაზე, გნებავთ — მეგრულ-ლაზურზე, რომ მომავლაში საგრძნობლად გადაისინჯება დღეს დომინანტური ქართულის პოზიციები. ამ მიმართებით მისასაღმებელია მცდელობები ორიგინალური ნაწარმოების შექმნის თვალსაწიერით და არა — ერნესტების თუ სხვათა თარგმანზე კბილებიდან ოფლის მოდენა.

არის სხვა ნიუანსებიც, რომელთა ფრჩხილების გახსნას აქ არ შევუდგები, მაგრამ გაცხადების ღირსია ერთი ფაქტიც — ჩინებულად დასტამბული „მეგრული პოეზია“. მის გამომცემელ ხალხს მე წიგნის სათაურად „პოუნანა“ შევთავაზე, მაგრამ მათ „მეგრული პოეზია“ ინებეს და აღასრულეს კიდევ. ისინი ორიგინალების დაბეჭდვით შემოიფარგლნენ. ჩემეული პოზიცია ბჭკარედული თარგმანების თანხლების თაობაზე არ გათვალის წინებულა.

წიგნი დაიწყო დაინიელ ფიფიას „ბორჯით“ და დასრულდა გური ოტობაიას „გვიმარათი“. ამისთვის მაღლობის მეტი არაფერი გვეთქმის. აქვე აღმოჩნდა, რომ მაინც და მაინც ჩემი ლექსები გამოიტენა კომპიუტერული ლაფსუსებით. კორექტურა სხვა ნიმუშებშიცაა გაპარული, მაგრამ შეცდომების გასწორების ფურცელი მარტო ჩემს ლექსებს აახლეს.

„მაფშალია“ საერთოდ არ ცნობს პოეტ გური ოტობაიას, რომელმაც პირველმა გამოსცა მეგრული ლექსების წიგნი „გვიმარა“(1976 წ.), თუმცა თქვენი მონამორჩილი ლაზო ძმობილო, ტაბიძის ღვთაებრივ ინტუიციას უფრო ენდობა მომავლის მსაჯულად, სადაც ზოდვიითაა დაფორმატებული უტყუარი ცნება: „როგორც ერთია ქვეყანა მთელი,

„გვიმარას“ ხელმეორე დაბადება

ზუგდიდში გახლდით ამას წინათ. არის იქ ერთი ჩინებული ყმაწვილი, ლოტბარი ბესო ჭითანავა. კაი ხანია ვმეგობრობთ. დიდ საქმეებს აკეთებს. ჩვენი ბავშვები ჩაიყვანა საფრანგეთში. მერე იქაურებს რამდენიმე ათეული ჩვენი ხალხური სიმღერა დაასწავლა. ფრანგული ათვისა საამისოდ. ჰოდა, ეს ყმაწვილკაცი მკლავს გამომდებს მერიასთან და მეუბნება:

- იქნებ ათიოდე წუთი დამითმო!
- ოცი იყოს-მეთქი.

დავუყვებით რუსთაველის პროსპექტს.

იქ, თომა ლოლუას რესტორანთან პატარა სტუდია ხქონია. შემოდგება შიგნით. ფორტეპიანოს ხუფს ახდის და ყოვლად შეუმზადებელი ჩემს „გვიმარას“ არ დაუკრავს, კაცო! ის ქრუანტელი დღემდე არ მომცილებია.

სპილოს როდი დაუბიჯებია ჩემთვის ყურებზე. გიტარასასაც ვაჩხაკუნებ აქა-იქ მოყვარულის დონეზე. საკუთარ ლექსებსაც ვახშიანებ ზოგჯერ ხალხური ნიმუშების მხარდამხარ, მაგრამ ბესო ჭითანავასეული ვერსია მართლაც მოულოდნელია. თითქოს სრულიად საქართველოს ინტონაცია შეუკრებია ოჯახაშენებულს, თვით აფხაზურის ამქრობით.

მორჩება სიმღერას და მომაჩერდება თვალეში. გაოგნებული ვუყურებ. სიტყვა ვერ დამიძრავს. მერე ჩავუხვევთ სადღაც და გამოვ-ტყვრებით გვარიანად. იქიდან მოყოლებული მრავალ ნიუანსს შეიძენს „გვიმარა“ — დაიხვეწება, დაწვევდება, ბოლოს პროფესიონალი მუსიკოსის, ქალბატონ ნონა კანკიას ხელშიც გაივლის და მთლად კლასიკურ სიმაღლეებს ეზიარება.

დიახ, თავიანთი ბედი აქვთ წიგნებს. ვფიქრობ, „ჰოუნანაც“ მათი ყიდისაა. მომდევნო წლებშიც არაერთგზის გამოიცემა იგი, ჩემო ლაზო ძმაო, ჩემო ქაზიმ ქუიუნჯუ და ყოველ ახალ ჯერობაზე განსხვავებული რეპერტუარითა და პოეტური ლაბორატორიით წარსდგება მკითხველის წინაშე. დასტურად ამას წინათ მოსკოვში ნათლიმამა ვახტანგ მიშველისადმი ფაქსით გაგზავნილ წერილს გაახლებ:

მეგობარი

მეგობარს ადვილია ვერ იკნობა
სხვისს უფრო სურვილია
თუ შეგობა

წერილი ნათლიმამას

„ვახტანგ, მორდია, როგორ მომენატრე ძვირფასო, როდის გაეძღვები შენთან ლაბაჩით? როდის მოვიჭამ გულს შენთან სერობით? წავიდა ცხოვრების ლამაზი წლები და ის ყმაწვილკაცი გულადი ფეტველავა, აწ საკმაოდ მოზრდილი ულუფა გური ოტობაიაა მაცილისათვის თუ ზეციერისთვის. თერთმეტ თხზულებას გავასრულებ უშენობისას. ვამთავრებ ტრილოგია „სიცოცხლემისჯილების“ III წიგნს. ხოლო ლექსების ამ კრებულს ბოლო წუთამდე, ალბათ, როგორმე ჩამოვმარცვლავ კრიალოსანის მსგავსად. მასალა ნედლია და ლამის გაუკორექტურებელს რომ გიგზავნი, მომიტევე — დიდი წიგნის მცირე ნაწილია იგი ოდენ. ვიმედოვნებ, დაგვაცლის უფალი ლელოს ღირსეულად გატანას. მათი თარგმანით თავს არ შევიწუხებ, სულ ერთია, მაინც არ გამომდის. გეხსომება ერთი სამურზაყანოელი თარგმანის ყსმათი, წეკო რომ „ზაკაშტანილ“ — ჩატენა ჩიბუხში, რანაირად უთხრა მერმე მოსამართლეს ბრალდებულის თავანკარა მეგრულით გაწამებულმა?!

— თეჭ მუშენჯ ვეგეზიკონდია! — იქ რატომ არ დასიკვდილდიო. მოკლედ, ასეა ჩემი საქმეც, ვახტანგ, ძვირფასო. რუსისთვის რა მნიშვნელობა აქვს, საიდან გადაიღებს გური ოტობაიას ლექსს, მეგრულიდან თუ ქართულიდან? რაც შეეხება უეროვნო, უმამო პასპორტის მფლობელ ქართველს, კეთილი ინებოს, ინგლისურის ჩქაროსნული მეთოდებით სწავლას რომ მიკვდომია, ერთი მეგრელებსაც მოგვხედოს ადამიანურად! რა თვალში ვეპატარავებით?! ბოლოს და ბოლოს მიბაძონ ჩვენს გულთმისან რძალს, ჩვენს მესიაკონ ნოსას, საქართველოს პირველ ლედის, ქალბატონ სანდრა ელისაბედ რულოვსს, რომელიც ნამდვილი ოტობაიელივით გემუსაიფება მეგრულად: „**ჩქიმ დიანთელჯ ჯგირ ოსურ რე**“ — ჩემი დედამთილი კარგი ქალი არისო, (იგულისხმება სიკეთის განსახიერება ქალბატონი, პროფესორი გიული ალასანია). მოსკოვისაკენ ვედარაფრით დავიძარი, ძვირფასო! რის ვაივავლახით (5000 ლარი) თარგმნილ რომან-ტრიადა „სიცოცხლემის ჯილებს“ ვერანაირად ჩამოვყვი ცნობილი უსახსრო ბის გამო. ჰოდა, ძირით ქუთათურმა რედაქტორმა, ბატონმა ალექსანდრე ებანოიძემაც ვერ უჭირისუფლა უპატრონო რომანს. შეეხმიანე ერთ შენებური რუსულით. დიდ საქმეებს შეჭიდებია ჭეშმარიტი მამულიშვილის კვალობაზე და იმ აურაცხელ საპალნეს იქნებ მცირედი ჩემიც წარუმატოს?!

P. S.

ვახტანგ, ძვირფასო, მერწმუნე, სულ რაღაც სამ-ოთხ წელიწადში შენს გური ოტობაიას უფრო გაიცნობს მოუცლელი მსოფლიო! მორჩა, ის უკვე ფიჭასავით სავსეა ბოლომდე, როგორც ჩემი მასწავლებელი, ცხონებული პაპაჩემია — ნადიაკენარი ფერშალი — ბიქტორ ფეტელავა.

ერთხელ, სექტემბრის მიწურულს, აივანზე გამოსულ პატარას მეუბნება ბაბუა, ჯოხით ლელვის ტოტს მოიწვდენს, გაფცქვნის (გოფერჩველანს) დავარსკვლავებულს, მაჭმევს და ისე:

— ეს ჩემია ლელვია, მოუფრთხილდი, სხვამ არავინ ჭამოსო.

გადის რამდენიმე დღე და ახლა უმცროსი ბიძა მიადგება იმ ტოტს. მოიწვდენს და დაიწყებს დაცვარული ლელვის „ყულიტუას“ — ყლაპვას. მე ვის ვახსოვარ. აქ ვებრდღენები ფეხებში წითურ ბიძია შაქროს, შალვა ფეტელავას:

— ეგ ბაბუასია-მეთქი.

იცინის, მაგრამ კბილებს რომ ჩავასობ ბარძაყში, „იკადრებს“

ჩამოშორებას. ცალი ხელით ქეჩოში მწვდება და ისე მომაპროწიალებს ზალისკენ. მრავალკუთხა მაგიდაზე დავარსკვლავებული ლედვებით პირამდე სავსე ვედრო დგას. იქვეა მომცრო გრაფინით არაყი ტუჩების მოსაწმენ დად თუ ყელის ჩასაკოკლოზინებლად

— კულო, ვისთვის დავკრიფე ამ დილა უთენია ეს ჩაფლა ლეღვი, თუ იცი? — გაოგნებული თავს ვაქნევ აქეთ-იქით გაურკვევლობის ნიშნად. — შენთვის დავკრიფე, კულო, მაგრამ ბაბუაშენი ბიქტორი გლუბავს ნიკოიას დროინდელი ცხოვრების წესებით. აბა, დააკვირი, საყვარელო, როგორ შეიძლება მხოლოდ შენი იყოს რაიმე, გნებავს ლეღვის ხე. ეგ ხომ გაქანებული ეგოიზმია. ეს ლეღვის ხე ჩემიაო, აუჩემებია ბაბუაშენ ბიქტორს და თომასაც სხვათა შორის. ორივე ტყუის, საყვარელო. ეს სიტყვები შენთვის კი არა ჩემთვისაა განკუთვნილი... „ჯერ-ჯერობით აქ მე ვარ ოჯახის უფროსიო“, ამბობს ამით ალექსევიჩი. მერე და ართმევს ვინმე? კულო, საყვარელო, ადამიანებს სიტყვა „ჩემი“ ღუბავთ, რადგანაც „ჩემი“ ცხოველისთვისაა დამახასიათებელი და ამნაირ კაცში უფლისთვის ადგილი არ რჩება. „ჩემიაო“ იძახი ლეღვზე და წუხელ მოლალურების ხუთი წყება ისე გამოაძლო, ლოგინში მხარიც არ შეგიცვლიათ შენ და ბაბუაშენ ბიქტორს. იგივეს აკეთებდნენ ამ დილაადრიან ქვექვერია შაშვები, ჩემი ახირება რომ არა. შეხედე რუსთაველი როგორ გვასწავლის: **„რასაცა გასცემ შენია, რაც არა — დაკარგულია“**. რომელია ახლა უფრო დიდი, ბაბუაშენი თუ რუსთაველი?

— ბაბუა, — ვიტყვი უშურველედ.

— ჰოდა, არსად დაგეკარგოს! ჭამე ეგ ლეღვი და ტუჩები არყით მოიწმინდე მერე, თორემ მალულია დაგაჩნდება და სკოლაში გოგონები დაგიწუნებენ. — ამნაირი სიტყვებით დამემშვიდობება.

მოგვიანებით მივხვდები ვინ უფრო მეტი დიაპაზონისაა კაცურ-კაცობის ნამუსიან გზაზე — ბიქტორ ფეტელავა თუ მამფალი რუსთაველი. ერთსაც გავარკვევ უცილობლად, რომ ბიძაჩემ შალვას რუსთაველის სიტყვები მთლად ზუსტად ვერ მოუშველებია მაშინ. შოთასთნ ის სტრიქონები ამგვარადაა: **„რასაცა გასცემ შენია, რას არა — დაკარგულია“**, მაგრამ ერთი ცხადია, რომ იმთავითვე ორი განსხვავებული ხელწერა მიუჩორდება მაღალ ზეცაში გადაწვეტილ ჩემს ბედისწერას.

— შენგან დიდი კაცი დადგება. ადამიანში მთავარზე მთავარი პასუხისმგებლობის გრძობააო, — მასწავლის ბაბუა ბიქტორი. გაიხსენებს ქუთაისის სასულიერო სემინარიაში როგორ გამოცდიდა

აღსაზრდელებს ხუცესი ვერცხლის მონეტებით, ლოგინში უყრიდა თურმე მოსწავლეებს. ვინც არ დააბრუნებდა ტექნიკურად მოიშორებდნენ. მარცხენა მხარზე კოცნა უყვარდა ცხონებულ ბიჭტორ ფეტელავას.

— ენა თიშენგ, ბაბაგე, ნამდა, ნებისმიერი ადამიანი გაორებულია, მარჯვენა მხარზე უფალი აზის და მარცხენაზე — სატანა. როცა მის ეშმა-კეულ მხარეს აკოცებ, ესე იგი შენი ღმერთი გადაგყავს იქ და ბელზებელს აძეგებ მისგანო.

ზღაპრებისა რა მოგახსენო, მაგრამ ამ სიშორიდან მხარზე მიამბორია ბაბუაჩემის კვალობაზე, ვახტანგ, ძვირფასო, და ერთხელაც, გთხოვ, უმორჩილესად, შენი თავანკარა რუსულით შეეხმიანო იმ ხელმწიფის ტოლ ქუთაისელს და უთვისტომო კაცის იერი ჩამომრეცხე სახიდან. ესეც ჭისმაგვარ საქართველოს ფსკერში ჩავარდნილი გური ოტობაიას ხმა.

მარად შენი,
გური ოტობაია

ჩემო ლაზო, ძმაო, ჩემო ქაზიმ ქუიუნჯუ,
სხვას ბავიხსენებ — ყრმობის ღროინდელს

„ვინ დამაწყველა თითქოსდა ყოფითი ნამცეცების მექარავენობა, გამახარიების კერიასავით მიდაისებული მათი დაუსრულებელი ჩქამი და მდუმარება?!“

ცეროდენა ბიძაშვილი, ჩემი ჯილაგი, ზაზა ფეტელავა, ახლაც მებლაუქება ორბორტიანი, ყორნისფერი პიჯაკის კიდეზე პაწუა თითებით. ეგზიუპერის უფლისწულის ტყუპისცალია. ბიძებთან ვეღარ გავჩერებულვარ, მამიდაშვილებთან გადალამებაზე ხომ ფიქრიც ზედმეტია. იდაყვდაყრდნობილი ლურსმნისმაგვარი თვალებით უცდის ჩემი ორგების დასრულებას ტყემლის არაყთან. გნებავს თავი დაგმძიმებია, გნებავს მუხლი დაგბანდვია დიონისეს ბალზამებით, არაფრით ეთმობი სხვისი საბანლეებისთვის.

— ჯინჯ ცუდეს ოკო გისერუე, — ძირეულ სახლში უნდა გაითენოო, მეტიტინება ნიადაგ.

ჭადრაკის დალაქავებულ არენათი მეპაექრება. ღრანჭი მოქცევია „ცხენს“; მეფეს და დედოფალს გვირგვინები წავგვრია, მაგრამ შეუპოვა-

რია ზაზას ჟინ-წადილი. დაუთმობ? მიხვდება და ატირდება. მოუგებ? უფრო რე ამოესკვნება გული. დილით მაგიდის ჩოგბურთით შეეცდება შელახული ღირსების აღდგენას. დაჭიმული ბაღიდან ხოტორა თავილა მოუჩანს, ბიჭტორ ფეტელას კინკრისო, როცა ქუთაისის სასულიერო სემინარიაში მნათე ვერცხლის წვრილი ფულით გამოცდის მისი სულის მზვობრობას.

წამოფრენილ პლასტმასტის ბურთს ჩოგანს უმიზნებს, მაგრამ ეშმაკურად მოჭრილი, როგორც კი დაბზრიალდება და ორიენტაციას შეიცვლის ათწლეულობით გაწაფულობის კვალობაზე, მიწაზე დავარდნილი ცრემლს გადმოყრის კვლავაც. არა, დათმობით ვერ აფხიანდება ჩემი ჯილაგის სული. რაც მეტი იქნება მომთხოვნელობა, მით უფრო გაიზრდება მონდომებაც. უპირატესობას როდი ვუმტკიცებ ცეროდენას, მისთვის უკეთესია ეტალონში არ შეეჭვდეს, მისაბაძი არ გაუბედიოდეს, იდეალი არ გაუცამტვერდეს ჩემი სახით. მოვებოტებთ შუალამე მეფორიებისგან, ჯაბუებისგან, შამათაებისგან თუ გელენავებისგან. ჯვარს დასვამენ ნახშირით ბიჭტორის ალი-კვალ შუბლზე, ავსულებმა რომ არ გათვალონ, მაგრამ თხისჩლიქებანნი რას დაგვაკლებენ ზენაარის აურათი გარემოსილებს?! ანგლობის იშტაზე მოვსულვარ:

**სი ყოყილი ჩქმი ზაზა,
ბატიცალი გილაკვასა,
მუსხი ოცთი აჭუანო,
ღუმანური გინაკასა?!**

**შე დლაბუნა ჩემო ზაზა,
ზაქეთი რომ დაქენტრუმობ
თქვი რამდენი გაისროლე
წუხანდელი დანატენი?!**

— სხვანაირად თქვი, სხვანაირად თქვი! — გამომიწევს ყელს ბაკულია თითებით.

— კეთილი, — დავიბოხებ ხმას:

**სი ყოყირო წიე ზაზა,
ქოლით რექი გინათფასა,
მინგ მარგაღვ ძიბბ დოიცადურუ
მინგ—რუსი დო მინგ— აფსაზა.**

**შე დლაბუნა ბიჭო ზაზა,
ქორფლით რომ ხარ დაბენტილია,
სოფვერ მეგრულს უქაქუნებ
ხან—რუსსა და ხანაც—აფსაზს.**

დავასრულებ კაფიას და მყისვე დამაცხრება.

— ჰო. მართლა, — მეტყვის ფეხის შენელებით, — ცოლს რომ მოიყვან, ჩვენთან დასვი!

— მერე სად გაქვს შენ უჭრაჭუნო საწოლი?

მ
შ
რ
ი

- როგორ არა, შარშანწინ არ გაამზითვეს ღელა?!
- მაშინ ხვალვე მომიგვრია პატარძალი და ეგ არის.
- ასე ჩქარა საიდან? — ამომხედავს მთვარიანში.
- აი, თუნდაც ფოფო.
- ფუფუ, ფოფო კიბირ რისალო? — ფუი, ფოფო კბილებ-გადმოლყრილო.
- ცალიჩახე რომ იყოს?
- მაგას არა უშავს რა, მაგრამ მაინც ვარდიშას შვილიშვილია. შენ მზეთუნახავი უნდა ჩამოიყვანო, აი, იქიდან, იქიდან, ხელმწიფის ქალიშვილი. სხვაზე თქვი რა, ლექსი...
- მაინც რომელზე?
- ვთქვათ და მიხოზე.

**მისო რექო ჯაბუა,
ჩუანს გიგორჩხაფუა,
ნაჭკადუშა მიდაიქუნა,
ჭაკის დიგონჭყაფუა.**

**მისო სარ ჯაბუა,
ქვაბებს გაგარეცხვინებ,
ნაჭკადუში წაგიყვან,
ჭაკ ცხენს გაგახედნინებ.**

— ჰა-ჰა-ჰა-ჰა, — ტყვარცალებს ზაზა, — კიდევ, კიდევ მითხარი, ბოჩიაზე.

**ბოჩო რექო მეფორია,
წიე, მუჭო გებორია,
ქვარა ეთეშე გიბიზანსუ,
ვითომც რყინტკო ჩხე ბორია.**

**ბოჩია სარ მეფორია,
ბიჭო როგორ გასულელდი,
იმოდენა მუცელი გაქვს
თითქოს ყლაპე ცხელიქარი.**

— ჰა-ჰა-ჰა-ჰა, — ზეიმობს ნაბოლარა ფეტელავას სული, — კიდევ თქვი, ტუკულიზე.
— ტუკული სათამაშო სახელია, მურთაზე არ ჯობია?
— იყოს მურთაზე, — მყაბულდება ხელად.

**თე შამათა მურთაზე,
განთხის ეთეშე ურთანს,
მეძირქ მალას ეიოფშანს
ბაბუშეშიშო კურთას.**

**ეს შამათაგა მურთაში,
ბარძაყს ისე ატრიალებს,
მგონი მალე აავსებს
ბაბუამისისთვის ნიფხავს.**

...მოახლათორთებს შაქრო როგორღაც ჩეჩმას. კარი ჩამოკიდებულ-
ლია, გვერდითა კედლები— მიჭედებული, ჯერი უკანაზეა. საკაკუტე
ლურსმანს აწვალებს თითებში წითური ბიძაჩემი.

— მაგი რისთვის გინდა, სადუმოვკე აილე! — ჭკუას ასწავლის ბაბუა
ბიქტორი აივნიდან.

— ეტკინება? — ქირქილებს შაქრო ბიძია.

— გადაჭერი ქე მაინც, თორემ დახეთქავს ფიცარს.

— ქონს წავუსვამ!

— გადაქლიბე, კაცო!

— კარგი, მასე ვიზამ, — ყაბულდება ნაბოლარა ფეტელავა. სინამ-
დვილეში ყურს არ ათხოვებს ბაბუაჩემის შეგონებას. დაადღეზს
ლურსმანს და მტკაველზე გამოაშვერინებს წამახულ წვერს.

— ალექსევიჩ, ნახე, როგორია?

ბიქტორ პაპა ხენეშით წამოიმართება. ხომ უნდა შეუფასოს შვილს
ნახელავი? გამოადირწკინებს ტუალეტის კარს, მოათვალიერებს შიდა
სივრცეს. გამოშვერილი ლურსმანი უხსენებლის კენტი ლაკარტივით ეცე-
მა თვალში.

— ეგ რაღაა, ბიჭო, ტვინს მიანთხევს მთვრალი კაცი, — ბრაზობს
ბაბუა.

— გეკადრება, ალექსევიჩ, შენი ცილინდრის ჩამოსაკიდია.

მეცადინეობის ჟამს ზაურ ელიავას მოუხმობს ბიძაჩემი. ზაური რამ-
დენიმე წლით ეუმცროსება. შემოიშველიებს ზვინზე ჩემს ამოყვანაში,
მერმე ხელს გაუწოდებს ამოსამაღლებლად და სანახევროდ რომ
ამოიყვანს, ჩამოაზლართანებს ძირს სევერიანის უმცროს ვაჟს. მე კი ამ-
გვარი დიალოგით მაბიაბრუებს:

— სტალინი გირჩენია თუ ლენინი?

— სტალინი, — ვიტყვი მიამიტად.

— სტალინს წვერი რომ არა აქვს?

— მაშინ — ლენინი, — არ ვცხრები მე.

— ლენინს თმა რომ გასცვენია?!

— აბა, რომელი? — ვერ ვმაღავ გაოცებას.

— ბაბუაშენი ბიჭო, ბაბუაშენი.

— რომელი, ბიქტორი თუ თომა?

— შენ ამოარჩიე.

— ბიქტორი! — მოვჭკრი გვარიანი ყოყმანის შემდეგ.

— ბიქტორს რომ ბუზინი უყვარს.

— აბა, თომა.

— თომას რომ ჩუქინი ემარჯვება?

შაქროს ხასიათის სიბასრე მრავლად გააკაფვინებს გზას ცხოვრებაში. ორმოცდაათი წლისას შეეძინება პაპაჩემს, თითქმის შვილიშვილად ერგება. ამიტომაც მარტოკას უხდება ლელოს გატანა. ორ უმაღლეს სასწავლებელს დაამთავრებს მიყოლებით, უთვისტომო, ურეპეტიტორო, უფულო, (ახლა უეროვნობა და უმამრობაც დაემატება), მაგრამ თავის თავში დარწმუნებული. წარბს ვერ შეახრევინებ ჩხუბისას; უსულგულო ლექტორებს მისაღებ გამოცდებზე თვალებს გადმოაკარკვლინებს ყელში წაჭკერით. სამართლიანია. სარძლოებს მზითვით და მზეთუნახაობით არ დაეძებს, მთავარია ერთმანეთი სწამდეთ ახალგაზრდებსო. არც მძიმე სამუშაოს დაუფრთხება დევნილობის ჟამს, მაგრამ ჯერ ხავერდოვანი წლებია.

— ჰი-ჰი-ჰი-ჰი, — მდულარებს ზაზა ფეტელავა. ხვალ უკვე მთელს სოფელს მოსდებს კაფიას მამიდაშვილებზე.

ფეხაწყობით მოვაბიჯებთ.

— ვისი ღორინი გირჩევნია, ბიქტორ ბაბუისა თუ ლადასი? — ველადავები გზადაგზა წითური მამის ოდინდელი იერნაცვალ სიტყვებით.

- ბიქტორის, — მიბასუხებს პიჯაკის კიდეს ჩაბლაუჭებული.
- ბიქტორი რომ ბუღინაა? — დაუუდინჯდები მე.
- მაშინ ლადასი, — მეტიტინება ვერცხლისწყალი ფესვი.
- ლადა რომ ჩუღინაა?! — ვებირქუშები განუყრელ თანამგზავრს.
- აბა, ვისი? — უსაგნოა ცნობისწადილი.
- ღორინი არც მამაშენისაა ვინმეზე ნაკლები, — მივახვედრებ ქარაგმას.

ისევ მეჭვლიმება ჭაჭა.

— ეგენი იქით იყოს. შევრიგდეთ, — ცაცს* ჩამოვართმევთ ერთმანეთს, — აბა, მაგარზე მაგარი იქნები, თუკი მიხვდები რომელი სჯობია, ხრუშოვი თუ ბრეჟნევი?

- ხრუშოვი! — მომიგებს მკვირცხლად.
- ხრუშოვი, რომ ქონიანი ღორია? — ვეკამათები ყასიდად.
- მაშინ, ბრეჟნევი! — მომახლის სხარტად.
- ბრეჟნევი რომ ბალნიანი გორილაა?! — დავასკვნი და უწყინარ მუშტს კვლავაც მომიბაგუნებს ქამარს ზემოთ, თირკმელთან. ხელში ავიტაცებ. მხარზე დამაყრდნობს თავს. მივირწევით უხმოდ და ვიდრე პაპისეულ ძველისძველ ჭიშკარს გადავცდებოდეთ, ძილისგან ამჩატდება მოხელთებული ჯიმ-ჯილაგის სიახლოვით უსაზღვროდ ბედნიერი.

ცა იყო ცაზე ბევრად მაღალი

უფლის საჩუქარს უფრო ჰგავდა ყოველივე, ვიდრე კაცთაგან ხელქმნილ საოცრებას. ნანახმა მოლოდინს ბევრად გადააჭარბა: განათლების, კულტურისა და სულიერების აღორძინების საერთაშორისო საქველმოქმედო ფონდ „ხობის“ (პრეზიდენტი — გოდერძი ბუკია) მიერ გამართულმა ხობის III საერთაშორისო ფესტივალმა — „სიმღერა სამეგრელოზე“ მსოფლიო მეგრულად აამღერა. სიყვარულისა და სიხარულის, ცამდე აწვართული გახარების მზე მცხუნვარებდა კოლხეთში. ღურღულა მანათობლის ქვეშ ნარნარჰანგობდნენ: „ჰარირა“, „სი ქოულუ ბატა“, „ვაგიჭორქო მა“, „ჩელა“, „ვარადო“, „ოდოია“, „ცირა“, „ბალის ვორდი“ და კიდევ მრავალი ნიმუში მეგრული სიმღერისა. თითქოსდა დუმდა კოლხეთს მიყურადებული სამყარო და მითაჟამიდან გამონანავებული ბგერადები სულსა და შინაგანობაში ამწვერვალდნენ უკვდავებას შემარადისებულ საოცრებებს მეგრელთა.

ცა იყო ცაზე ბევრად მაღალი, მზე იყო მზეზე უფრო მცხუნვარე, სულს ეცვა „ჩელას“ თეთრი სამოსი და „ჰარირას“ ჰანგი — მძვინვარე... ყველაფერი იცინოდა და ბრდღვიალებდა, გახარება დანანავებდა ეზო-ეზო, კარდაკარ, ყველაფერს ეზეიმებოდა, ყველას უყვარდა და გულის დღე იღვა ხობში.

***

ფესტივალი „სიმღერა სამეგრელოზე“ 2003 წლიდან ყოველ ორ წელიწადში ერთხელ ტარდება. ფესტივალი სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქის ლოცვა-კურთხევით, საპრეზიდენტო პროგრამის

ფარგლებში ხორციელდება და მიზნად ისახავს ქართული ხალხური მუსიკალური საგანძურის მოძიება-აღდგენასა და პოპულარიზაციას.

ფესტივალზე, სამეგრელოს უნიკალურ ფოლკლორთან ერთად, დიდი ადგილი დაეთმო თანამედროვე ქართულ ესტრადას. ზურაბ სოტკილავას საიუბილეო საღამო კი, თუ შეიძლება ითქვას, გახლდათ ნამდვილი საოპერო შოუ. დისკოთეკის მოყვარულებს საშუალება ჰქონდათ შეხვედროდნენ და მოესმინათ ირაკლი ფირცხალავას, დათო ხუჯაძის,

ჯგუფ „დიანამტისა“ და ესტრადის სხვა პოპულარული მომღერლებისათვის. ფესტივალი 2 ივნისს, 14 საათზე სამეგრელოს ფოლკლორის 7 უნიკალური გამოკვლევისა და 9 აუდიო-კომპაქტდისკის წარდგენით გაიხსნა. საზოგადოებას წარედგინა „ქართული ხალხური სიმღერის ოსტატები — სამეგრელო“-ს სამტომეულის გადამუშავებული ვარიანტი და ამ სერიის მე-4 ტომი, ასევე ვლადიმერ გეგეჭკორის „ქართული ხალხური სიმღერის მოამაგენი“, ანზორ ერქომაიშვილის წიგნი „ქართული ფონოჩანაწერები უცხოეთში“ (კატალოგი), ზურაბ სოტკილავას ბრწყინვალედ გამოცემული საიუბილეო ბუკლეტი, ჩინებულად დასტამებული ლექსების წიგნი „მეგრული პოეზია“ და ფესტივალის ალმანახი. ფესტივალის მონაწილეებმა ასევე იხილეს, ხელახლა გამოცემული კომპაქტდისკი „პარირა“, მეგრული სიმღერების სხვა შედეგებიც. ამავე დღეს, 16 საათზე ხობის ცენტრში გაიხსნა მეგრული სიმღერის პატრიარქის ძუკუ ლოლუას სახელობის ქართული ხალხური სიმღერების მუზეუმი — „სამეგრელო“, სადაც გამოიფინა უნიკალური ექსპონატები, მოეწყო ხმის ჩამწერი სტუდია. საღამოს 20 საათზე ხეთის თეატრონში ფოლკლორული გუნდების კონცერტზე საქართველოს, კანადის, ნორვეგიის, რუსეთის, ამერიკის შეერთებული შტატების, საფრანგეთის, თურქეთის და სხვა ქვეყნების ფოლკლორულმა გუნდებმა და ანსამბლებმა შეასრულეს სიმღერები უნიკალური მეგრული სასიმღერო საგანძურიდან. 3 ივნისს ძირითადი

ლონისძიება ზურაბ სოტკილავას საიუბილეო საღამო გახლდათ, რომელიც 16 საათზე ხობის თეატრში შედგა. დიდ ხელოვანთან ერთად სცენაზე იმდერეს ელენე ობრაზცოვამ, მაყალა ქასრაშვილმა, პაატა ბურჭულაძემ და მსოფლიოში აღიარებულმა სხვა ოსტატებმა. იუბილართან ერთად მეგრული სიმღერა შეასრულა საქართველოს პიროველმა ლედიმ, ქალბატონმა სანდრა -ელისაბედ რულოვსმა.

საღამოს სხვა ღისრსშესანიშნავ სტუმრებთან ერთად ესწრებოდნენ საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქი ილია II და საქართველოს პრეზიდენტი ბატონი მიხეილ სააკაშვილი. 20 საათზე ხეთის თეატრონმა გალაკონცერტს უმასპინძლა, სადაც ქართული ესტრადის ცნობილი სახეების მიერ შესრულდა სპეციალურად ამ ფესტივალისთვის დაწერილი და კონკურსით შერჩეული ახალი სიმღერები. 21 საათზე ხობის სტადიონზე ახალგაზრდებისათვის უცხოეთში მოღვაწე ქართველმა საესტრადო ვარსკვლავებმა დისკოთეკა გამართეს და ... უფლის საჩუქარს უფრო ჰგავდა ყოველივე, ვიდრე ხელნაქმნს კაცისას. ლამაზ დღესასწაულს აკლდა ამ ფესტივალის ერთ-ერთი დამფუძნებელი, ყველა სტუმრისთვის უშურველი მასპინძელი, ნიჭიერებით გამორჩეული პუბლიცისტი და კეთილგულოვანი კოლხი — გოგი ბუკია. ეს დღეები ულამაზეს მოგონებად შევა ხობის ისტორიაში. ამასთან ხობელები და არა მარტო ისინი, პანთეონისათვის ვერ ელევინ ამ დაუვიწყარ წუთებს და სჯერათ — ეს დიდებული საქმე მომავალში უფრო ფრთაშესხმით ალივილივდება კოლხეთის ცაზე! უამრავი ადამიანის სახელით მადლობას ვუხდით საერთაშორისო საქველმოქმედო ფონდ „ხობის“ პრეზიდენტს, საქართველოს პარლამენტის წევრს, ბატონ გოდერძი ბუკიას, ჩვენი რაიონის მკვიდრს, ბიზნესმენს ბატონ მერაბ ჭოჭუას, ბიზნესმენს ბატონ ვანო ჩხარტიშვილს, ქართული კულტურის დაჯიჯგულ ჭყონს — ბერმუხა ანზორ ერქომაიშვილს, ამ ღონისძიების ერთ-ერთ სულისჩამდგმელს, ბატონ

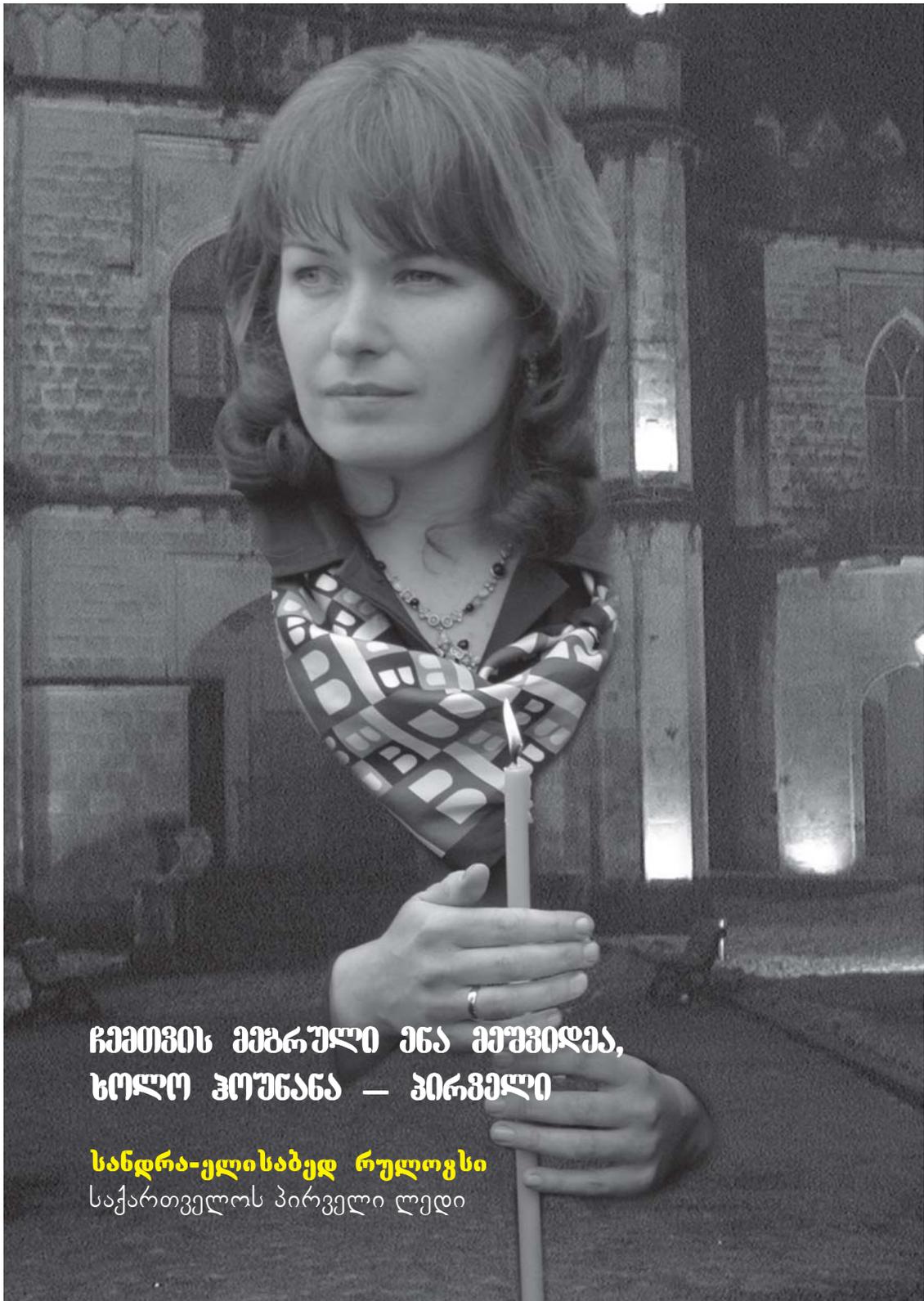

ზურაბ ერქვანიას, ყველას, ყველას, სტუმრებს, მასპინძლებს. უდიდეს მადლობას ვწირავთ საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქს, უწმინდესსა და უნეტარეს ილია II-ს, საქართველოს პრეზიდენტს, ბატონ მიხეილ სააკაშვილს და გვჯერა — უფლის შეწევნით ორ წელიწადში კვლავ იმცხუნვარებს კოლხური მზე და კვლავ იქნება ცა ცაზე მაღალი, იქ, ღვთისმშობლის კვართის მფლობელი მონასტრის სამყაროში, ჩვენს ლამაზ ხობში! მრავალჯამიერ! **(ლაშა გვასალია).**

P. S.

გავა რამდენიმე თვე და ჩვენ საქართველოს პირველ ლედის ყურნალ „კირიბიშის“ საახალწლო ნომერს მივუძღვნით წინმომლოდინე ფოტოთი. ეს ბადრი ვადაჭკორიასეული, ჰოლანდიაში, კუნძულ ტექსელზე ქართველების საფლავებთან სანთლით მლოცველი ქალბატონი სანდრას გამოსახულებაა ოჯახთან ერთად, რომელსაც მონდომებით შევამონტაჟებთ დადიანების სასახლესთან და მივიღებთ ადამიანი-სამეგრელოს, ადამიანი-მხარის ერთგვარ სიმბიოზს.

— შერწყმულივით არისო, იტყვიან. ნამდვილად არაფერი შეეშლებათ, ვინაიდან, დიახაც, შედუღებებულა უკვე რულოვსხეს სული კოლხეთთან, საქართველოსთან. აკი, ამ დღეებში ჩვენი ქვეყნის მოქალაქეც გახდება იგი და ორ ქურანაზე ჯდომის ბრალდებებსაც ნიადაგი გამოეცლება.

**ჩემთვის მუხრული ენა მუხვიდა,
ხოლო ჰოუნანა — პირველი**

სანდრა-ელისაბედ რულოვსი
საქართველოს პირველი ლედი

მოხეტიალე წერილები

წერილი, ბარათი, უსტარი... მრავალნაირია იგი – სამკუთხა, ღია, დახურული და ვინ მოთვლის. ჩვენი შემთხვევა განსაკუთრებულია, რადგანაც ადრესატამდე გერაფრით მიღწეულა, ავტორთან ერთად სექციალობს ღამის წელიწადია.

თქვენო აღმატებულებავ,
სასიხარულო იყო ჩემთვის ცნობა იმის თაობაზე, რომ ჩვენი ჟურნალი ოპერატიულად გადმოგცეს. ბევრი ვეცადეთ საამისოდ, მაგრამ თქვენს საბრძანისს ვერანაირად მივუღეჭით, ოფისი „სოკო“ რემონტზე ყოფილა, თქვენი ოჯახის დაცვამ თავი დაიზღვია, კანცელარიაში წაგვიყრუეს და ა.შ.

ჟურნალი „კირბისი“ „ვარდების რევილუციის“ ასაკისაა. სულ სამადსამი ნომერია გამოსული, და სამივე სხვადასხვა არხით გავუგზავნეთ ქვეყნის პრეზიდენტს, ბატონ მიხეილს, მაგრამ მის გარშემო ისეთი აზრგაუმტარი ჯავშანი აღმოცენდა კანცელარიული სამსახურის სახით, ალბათ, აკადემიკოს ფრიდონ თოდუას რადიოლოგიის ინსტიტუტის ულტრა-იისფერ სხივებს გაუძნელდება იქ გაღწევა. მქონდა საშუალება ერთხელ ქალბატონ გიული ალასანიასთვის გადამეცა იგი, როცა ონკოლოგიის ეროვნულ ცენტრში ახლდა დედას. ეგ იყო და ეგ. ამით დასრულდა ჩვენი ჟურნალის გამოცემის პირველი ეტაპი. ჩემი შუათანა ასულის, თექვსმეტი წლის ანის, უკურნელ სენს 17 თვე ამაოდ ვეძებთ. დავმარცხდით უთანასწორო ბრძოლაში და შლეგივით ვიბორილეთ ერთ ხანს, თუმცა ადამიანი ყველაფერს აიტანს თურმე და მორიგი ნომერიც მწუხარების გაქარვების ერთგვარ საშუალებად მომევიღინა.

თქვენი მშვენიერი წიგნისადმი მიძღვნილი ჩემეული წერილი-ესსე გაცილებით ადრე გამოქვეყნდებოდა, რომ არა ქართული ბუნების მიკერძობითი სიფრთხილე: ნახევარ ხმაზე დამღერება ურჩევნია უმეტესს **„მომეტებული ხომ არ არის პოზიცია ესპეციტარი?!“** და ვითომ სიტყვის თავისუფლებისათვის ხმალშემართული პერიოდიკანი, (საჭიროების ჟამს სათითაოდ დასახელდება), დროს დამაკარგვინებენ იწილობიწილოთი, თუმცა არაფერია, მოსასვლელ დილას ვერანაირად დააკეპენ ფლატენი და კონცხები კლდეთა.

ქალბატონო, სანდრა, წიგნი, რომელსაც სახსოვრად გადმოგცემენ, გასულ წელსაა დასტამბული წინსწრებული თარიღით, თორემ

მქონდა წაკითხული თქვენი თხზულება, მისგან ამონარიდ ფრაზას უცილობლად ვაახლებდი ეპიგრაფად: „ჩემთვის მეგრული ენა მეშვიდეა“. „იდეალისტის ნაამბობი“ დაგვიანებით ჩამივარდა ხელში, ქალბატონ მანანა კარტოზიას ვენათხოვრე. უკვე არსად იყიდება. დაიტაცა ხალხმა. ასეთი რამ იშვიათია. ჩანს, სანთელ-საკმეველი თავის გზას არ კარგავს. (ისე კი, სულითა და გულით ვისურვებდი ერთ ეგზემპლარს პირველი ლედის სამახსოვრო წარწერითურთ და სავიზიტო ბარათს აუცილებლობის შემთხვევაში შეუფერხებელი სატელეფონო ზარისათვის).

ქალბატონო სანდრა, ორიათასის მიწურულს პირველმა მე დავიწყებდი ფრიად პრესტიჟული სარიალის გამოცემა: „ნობელის პრემიის ლაურეატები“. რუსებმა მოგვიანებით ამიბეს მხარი, და ცნობილი მოვლენებით შეჭირვებულს, უკვე მეორე წიგნის გამოცემისას გადამასწრეს კიდევ. ცოტაც და გაიტაცეს ქალაქი სტამბოგან, პიპერინფლაცია ხომ მთლად გაგვიფუჩეჩა სახელმწიფოსგან აღებული სესხი, (თავადაც გვარიანი ყუყუჩი გამოვდექი, როგორც ბიზნესმენი, ფულის კონვერტაცია ვერ მოვიფიქრე), და ცხონებული გურამ ფანჯიკიძის ხელშეწყობით წამოწყებული ფხიანი საქმე ჩამიფლავდა.

რომან-ტრიადა „სიცოცხლემისჯილების“ ორი წიგნის ავტორი ვარ. პირველი „ჟინი“ — რუსულად თარგმნილია და სადღაც ჟურნალ დრუჟბა ნაროდოვ“-შია დაკონსერვებული. დასრულებული მაქვს ბელეტ-

რისტული მათიანე „სუფევის“ ექსტომეული, რომლის ეპიცენტრი „ვარდების რევოლუცია“ და მისი სულისჩამდგმელი ტანდემი — სამეგრელო-სააკაშვილია (ცხადია, კოლეგა-წინამორბედების ტოლერანტული ასახვის ფონზე). ესეც იგივე დღეშია. ბანკები სესხების გაღებას გაუბრბან. თუ ოქრო-ვერცხლი, უძრავ-მოძრავი ქონება არ გაგაჩნია, დელიკატურად გამოგისტუმრებენ უკან. შევქმენი კინოსცენარი. აქაც ყინულზე მიწერილი აღთქმულობებია. აი, რა მიზეზით აგვიანდება ლამის თვენახევრის წინათ გამოსაცემად მომზადებულ ჩვენს ჟურნალს.

ჩამოყალიბებული მაქვს ზოგადკაცობრიული მნიშვნელობის პროექტი „გვიმრა.“ მისი ძირითადი მიზანია ფენომენური ნიჭიერების ბავშვების ამოცნობა, დაკვალიანება და ცხოვრების ასპარეზზე გამოყვანა. (ყოველ 1000 ინდივიდში 1 გენიოსი ურევია, რომელმაც არაფერი უწყის თავისი უნიკალური უნარების შესახებ). ჭერ-ჭერობით ვერც ამ თემშარაზე ვხედავ რაიმე პერსპექტივას. საუნივერსიტეტო გარდაქმნების ღირიჟორი ბატონი გიორგი ხუბუა თითქოს მოხიბ-ლულია მისით, მაგრამ დრო გარბის და ოსს-ის მრჩეველთა საბჭო ვერანაირად იკრიბება ჩემი ერთსაათიანი მოხსენების მოსასმენად. პატარა ილბლიანობის შემთხვევაში ეს პროექტი უსასყიდლოდ გადაეცემა ჰოლანდიელ ხალხს ფაშიზმთან ბრძოლაში თავდადებული ქართველების ესოდენი დაფასებისათვის; და ისრაელს — 26-საუკუნოვანი უმაგალითო თანაანსებობის დანახვა-აღიარების გამო.

ისევ ეპიკურ ტილოზე მუშაობით გამაქვს საწუთრო. „ოდოია“ ჩემი უკანსკნელი ლიტერატურული სარბიელია. სხვათა შორის ამ პოემაში სკანდინავიელი ხალხის ისტორია 700-600 წლითაა გადატანილი მითოლოგიურ წარსულში, იგივე ნორვეგიელების, დანიელების, ბელგიელების (ჩემი პოტენციური მითოსური წინაპრები: პაპაჩემის გადმოცემით ჩვენ ხე-ტყის დამამზადებელი და ფეტრის ქულების მეწარმე ფეტერების შთამომავლები ვართ თითქოს), ჰოლანდიელების, ირლანდიელების, ისლანდიელების — ვიკინგების ცხოვრება ზოგადად.

თქვენი „ოდინ“ და ჩვენი „ოდოია“ ერთი და იგივე პიროვნებაა დასახელებული ეპოსის მიხედვით, აიეტ მეფის შვილიშვილი, აფსირტესა და ჰალიძონების ბელადის ასულის — ჰანანის ვაჟი შვილი.

ამ პიროვნებას ჰომეროსიც მოიხსენიებს თავის უევედავ „ილიადაში“ — „ჰალიძონები ეპისტროფოსს, ოდიოსს მოჰყვნენ, ვერცხლის შორეულ საბადოდან: (ხ) ალიბეს მხრიდან.“ ჩემს პოემაში ოდინ-ოდოია ფრიგის, საგასა და რინდას მეუღლეა, ლოკის დამამარცხებელი, იდგარასილზე (იფანი) ცხრა დღე-ღამეს თავის ჩამომხრჩობი მისნობის დასაუფლებლად, თვალი ამომღები სიბრძნის წყაროს დასაუფლებლად — ასე შემდეგ და ასე შემდეგ. ფონემა „ოდი“ ღმერთის იდენტურია ბერძნულ-კოლხურში. „უდუია“ მსუქანი ცხვარია შუმერულში, იგივე ოქროს საწმისი, სამყარო- ისეული ინფორმაციის დამტვეი ბანკი. ჟორჟ ამადუს რომანში „ტერეზა ბატისტა, უსტავშია ვოევატ“ ამნაირ ფრაზას შემოგვაშველებს: „ოდოია — დრეენო იბერიისკაია პესნია,“ ასე რომ ტყუილად როდი გაიძახის ჩვენი პრეზიდენტი: ქართველები ძველთუძველესი ევროპელები ვართო.

ქალბატონო, სანდრა, როგორ მინდოდა მეგრული სიმღერების რიგით III ფორუმს ხობის რაიონში ხელდამშვენებული ვსტუმრებოდი, ჩემი ჟურნალი ჩამეტანა იქ ხალხში დასარიგებლად, ყოველნაირად შეკული ჩვენი მესიაკონი ნოსა რაღაც მისხალი სხივითაც გამეცისკროვნებინა, მაგრამ არის მეგრულში ამნაირი გამოთქმა: **ამსურ ცათე მოჭყუდუსუ მუშ სისქვაჲე გოჭყუდუნსია** — ამალამ ამ პატარძალსო თვისი ემხი გამზითავსო. მართალია, თავიდანვე ვიცოდი, რომ ჩვენი ქვეყნის ისტორიის მან-ძილზე პირველად მეგრული „ჰოუნანათი“ ამღერდებოდი ჭკვიანი რძალი, მაგრამ ჟურნალის გამოცემა ჩამეფუშა ცნობილი მიზეზებით და მხრებ-აწურული ველარ ჩამოველ. (ამიტომაც ვესესხები ზემორე მეგობრის ინფორმაციას გოდერძი ბუკიას ფესტივალზე.) იმით მაინც ვინუგეშებდი თავს, რომ სახელდახელოდ დაისტამბა „მეგრული პოეზია“ მაღალ პოლიგრაფიულ დონეზე და ჩემი ლექსების გაცნობა ასე თუ ისე მოხერ-ხდებოდა, თუმცა კვლავაც გავწბილდი. კი, დასკვნით აკორდად ამ

კრებულში გური ოტობაიას ლექსებია წარმოდგენილი, მაგრამ აურაცხელი საგანგებო კორექტურული შეცდომით გაჭედილი (ამას მოწმობს თანდართული „შეცდომების გასწორება,“ რომელიც საგანგებოდ ჩემი სტრიქონებისთვისაა გამოგონილი და არა საერთოდ მრავალკორექტურული წიგნისათვის) და დავლონდები. განგებ თუ უნებლიეთ?!

ყველაფერმა ამან მაფიქრებინა, ხომ არ დადგა დრო ჩვენმა ჩინებულმა ქალბატონმა „გვიმარა“ იმღეროს-მეთქი, მომავალ ფესტივალამდე, წელსვე თუ გაისად. ჩემეული ტექსტის მუსიკა ეკუთვნით ბესიკ ჭითანავას და იური მაკალათიას. მართლაც იშვიათი სიძლიერის საგალობელია, სრულიად საქართველოს ჰიმნი, სადიდებელი. პროექტის მიხედვით აქ სამეგრელოს სასოწარკვეთას ტენორი ზურაბ სოტკილავა განასახიერებს; გადაულახავ წინალობას, იგივე ბეთოჰვენისეულ V სიმფონიის ბედისწერასავით კარზე მოკაკუნებას, ედგარ ალან პოს ყორანის დაყრანტალებას „Memento mori“-ს აქცენტებით — ბარიტონი პაატა ბურჭულაძე, ხოლო კოლხეთის წვას, მის იმედს და ხვალინდელ პერსპექტივას — თქვენ ქალბატონო, სანდრა.

მე გოცებულები ვარ თქვენი მრავალმხრივი ტალანტით. ასეთი რამ მარგალიტის თვისებაა მხოლოდ. მილიონ ნიჟარაში ერთი ქვიშის მარ-

ცვალი მოხვედრა განგების წყალობით დიდღელვისას, დაიხურება ის ნიჟარა და ასწლეულების მერმე ჩაუმქრალ ნათლად აღმოცენდება. მეგრული „ჰოუნანას“ უწრფელესი კაეშანი თქვენშიც იტრიალებს აწ და მარადის. ახლა ყველასა და ყველაფერზე გაცეცხლებულმა თავიდან დავუტრიალდი ლექსების წიგნს. მოვიშველიე თქვენეულ ფრაზა ეპიგრაფად, რომელიც მოგვიანებით მოვიხელთე და მორჩა. ამიერიდან ეს წიგნი ამ აფრის ტკაცუნით გავა გაშლილ ზღვაზე — **„ჩემთვის მეშვიდე ენა მეგრულია, ხოლო ჰოუნანა — პირველი“.**

შვიდი რასაც ნიშნავს ეზოტერიკულად ახსნას არ საჭიროებს თქვენთან, ვინაიდან შვიდი იგივე სამ-ოთხეა, სამისა და ოთხის — კაც-ქალისა და საზოგადოების ერთობლიობა.

ვუბრუნდები ავტოგარაჟად ქცეულ დუმბაძის მოედანს მუხიანში. ვუბრუნდები ფიტულივით აჩონჩხილ, არაშენდად სახელდებულ ჩემს საცხოვრისს. შევეტევი ბეტონის კედლებში. კომპიუტერის პროგრამა გაფუჭებია ბიჭს. შევხარი ქალ-ვაჟს და ჩემი შორეული ანის ხელით შესრულებულ ნახატებს. მალე ეს იდილიაც წამეგვრება. გავერიდები თბილისს, ვინაიდან დავრწმუნდები მითვალთვალევენ ჭერიდან, მოპირდაპირე კორპუსიდან. უფალი დიდია. ყველგან მსუფვევი ცაბაოთი გფარავდეთ, ქალბატონო, სანდრა. ისე როგორ გამწირავს უფალი, ერთხელ მაინც ვერ მოვახერხო თქვენთან შეხვედრა?!

ორქოშ სარწუმისი — ოქროს საწუმისი

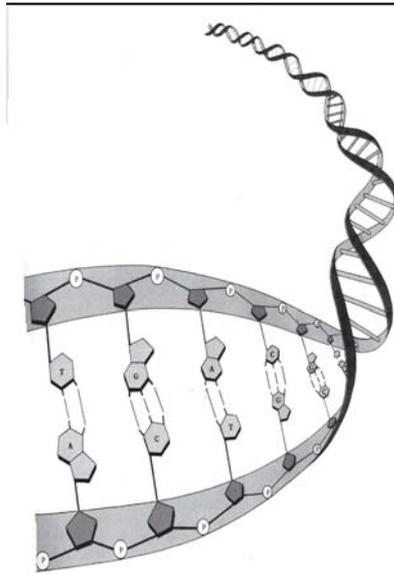
„ოქროს საწუმისი იგივე ოქროს სარწუმისია, ცოდნის სათავე, ფილოსოფიური ქვა, კირბები მარტივად, კირიბიში — კრავისა. იგი თავის დროზე ტროას ცხენის ფუნქციასაც კი შეასრულებს პროტოიბერიულ საიდუმლოებათა მოხელთების გზაზე.“

1	8	2	9	3	10	4	11	5	12	6	13	7
2	9	3	10	4	11	5	12	6	13	7	1	8
3	10	4	11	5	12	6	13	7	1	8	2	9
4	11	5	12	6	13	7	1	8	2	9	3	10
5	12	6	13	7	1	8	2	9	3	10	4	11
6	13	7	1	8	2	9	3	10	4	11	5	12
7	1	8	2	9	3	10	4	11	5	12	6	13
8	2	9	3	10	4	11	5	12	6	13	7	1
9	3	10	4	11	5	12	6	13	7	1	8	2
10	4	11	5	12	6	13	7	1	8	2	9	3
11	5	12	6	13	7	1	8	2	9	3	10	4
12	6	13	7	1	8	2	9	3	10	4	11	5
13	7	1	8	2	9	3	10	4	11	5	12	6
1	8	2	9	3	10	4	11	5	12	6	13	7
2	9	3	10	4	11	5	12	6	13	7	1	8
3	10	4	11	5	12	6	13	7	1	8	2	9
4	11	5	12	6	13	7	1	8	2	9	3	10
5	12	6	13	7	1	8	2	9	3	10	4	11
6	13	7	1	8	2	9	3	10	4	11	5	12
7	1	8	2	9	3	10	4	11	5	12	6	13
8	2	9	3	10	4	11	5	12	6	13	7	1
9	3	10	4	11	5	12	6	13	7	1	8	2
10	4	11	5	12	6	13	7	1	8	2	9	3
11	5	12	6	13	7	1	8	2	9	3	10	4
12	6	13	7	1	8	2	9	3	10	4	11	5
13	7	1	8	2	9	3	10	4	11	5	12	6

1	8	2	9	3	10	4	11	5	12	6	13	7
2	9	3	10	4	11	5	12	6	13	7	1	8
3	10	4	11	5	12	6	13	7	1	8	2	9
4	11	5	12	6	13	7	1	8	2	9	3	10
5	12	6	13	7	1	8	2	9	3	10	4	11
6	13	7	1	8	2	9	3	10	4	11	5	12
7	1	8	2	9	3	10	4	11	5	12	6	13
8	2	9	3	10	4	11	5	12	6	13	7	1
9	3	10	4	11	5	12	6	13	7	1	8	2
10	4	11	5	12	6	13	7	1	8	2	9	3
11	5	12	6	13	7	1	8	2	9	3	10	4
12	6	13	7	1	8	2	9	3	10	4	11	5
13	7	1	8	2	9	3	10	4	11	5	12	6
1	8	2	9	3	10	4	11	5	12	6	13	7
2	9	3	10	4	11	5	12	6	13	7	1	8
3	10	4	11	5	12	6	13	7	1	8	2	9
4	11	5	12	6	13	7	1	8	2	9	3	10
5	12	6	13	7	1	8	2	9	3	10	4	11
6	13	7	1	8	2	9	3	10	4	11	5	12
7	1	8	2	9	3	10	4	11	5	12	6	13
8	2	9	3	10	4	11	5	12	6	13	7	1
9	3	10	4	11	5	12	6	13	7	1	8	2
10	4	11	5	12	6	13	7	1	8	2	9	3
11	5	12	6	13	7	1	8	2	9	3	10	4
12	6	13	7	1	8	2	9	3	10	4	11	5
13	7	1	8	2	9	3	10	4	11	5	12	6

საქართველო დროსა და სივრცეში ლუმერული, იგივე ატლანტიდური ცივილიზაციის ერთ-ერთი მემკვიდრე ქვეყანაა, ქურუმთა და მოგვთა სამკვიდრობელი, მარგალების — თიხის ფირფიტებზე ცოდნის, ასო-ნიშანთა დამრგველი ხალხის სამყარო, რომელ სიბრძნესაც ველარაფრით დაუფლებია შორეული აზიიდან მოსული ინდო-ევროპული რასა.

ამისთვისაც ტყუპისცალი და-ძმა, ფრიქსე და ჰელე გრძნეულ, ოქროს მატყლიან ცხვარზე ამხედრდებიან და კოლხეთისკენ გამოეშურებიან. ჰელე ლტოლვილობისას ჯადოსნური ვერძიდან ჩამოვარდება და ზღვაში დაიხრჩობა. ამიტომაც ეწოდება ჰელესპონტი დარდანელის ზღვას, ხოლო ფრიქსეს დიდის პატივით მიიღებენ კოლხები, როგორც ჯადოსნური ტოტემის პატრონს. გრძნეულ ვერძს ჰელიოს-ღმერთს შესწირავენ მსხვერპლად, ხორცს თავად ინებებენ, ოქროცურვილ ტყავს კი საკრალურ მუხაზე ჩამოჰკიდებენ, რომელსაც ზამთარ-ზაფხულ დრაკონი იცავს. ოქროს ვერძი და ტროას ცხენი ამ შემთხვევაში ეკვივალენტური ცნებებია — მოწინააღმდეგის დამარცხების სახსარ-საშუალება, ვერაგობა, ხრიკი. გაივლის რამდენიმე წელიწადი და ახლა ბერძენთა სხვა ნაკადი მოადგება კოლხეთს, რომლებიც ამას წინათ ნაჩუქარი ოქროს ვერძის დაბრუნებას მოითხოვენ. გასაოცარი ფაქტია, ჯერ ძღვნად მიურთმევიათ იგი და აწ უკან მიაქვთ თავიანთი არმადანი. მოტივაცია ბუნდოვანია, მაგრამ აქ ამოსაცნობი არაფერია, ვინაიდან ჯადოსნური ვერძის ტყავი უკვე სტრატეგიული მნიშვნელობის საგანძურია, რომელზეც კოლხებს

- I. 1 : 13 = 0, 076 923
- II. 2 : 13 = 0, 153 846
- III. 3 : 13 = 0, 230 769
- IV. 4 : 13 = 0, 307 692
- V. 5 : 13 = 0, 384 615
- VI. 6 : 13 = 0, 461 538
- VII. 7 : 13 = 0, 538 461
- VIII. 8 : 13 = 0, 615 384
- IX. 9 : 13 = 0, 692 307
- X. 10 : 13 = 0, 769 230
- XI. 11 : 13 = 0, 846 153
- XII. 12 : 13 = 0, 923 076
- XIII. 13 : 13 = 1

თავიანთ საკრალური ცოდნა გადაუტანიათ და ოქროს სარწუმისად, ოქროს საწმისად, ეტალონად გადაუქცევიათ — აქამდე არსებული ყოველი სიბრძნის ჩანაწერად, კაცობრიული ინფორმაციის სრულ ბანკად და ბუნებრივია, ასეთ საგანძურს რომელი ხელისუფალი შეეღევა, აიეტ-მეფემ რომ დათმოს?!

ბერძნები მედეას მეშვეობით მოახერხებენ კოლხეთიდან ოქროს საწმისის (სარწუმისის) გატაცებას, თუმცა საიდუმლო წერილს წამკითხავი სჭირდება, ხელდასხმული, განდობილი. აკი ბერძნულ წყაროებში შავით თეთ- რზე წერია: **ოქროს საწმისი ეს ის კი არ გახლდათ, როგორც აქამდე გვამცნობდნენ, არამედ იგი იყო წიგნი იმის თაობაზე, თუ როგორ მიეღოთ ოქრო და ვერცხლი ქიმიის მეშვეობითო.** ცოტა მეზობ ლობაში ოქროს საწმისის მნიშვნელობა უფრო გამჭვირვალედაა გადმოცემული — ძველები, ე.ი. კოლხები, აღმართავდნენ წერილ-სვეტებს, რომლებზეც სამკუთხა ქვის დაფებს — კირბებს მიაკრავდნენ. მათზე წარწერილი იყო სამოქალაქო და რელიგიური კანონები და მათ ერთობლიობას ძირბისი ერქვათ; სხვაგან ოქროს საწმისი, კირბები, იგივე გზათა და სმელთა მარგნებელი ნიშნებია, კარტოგრაფიის მნიშვნელობის შემცველი იეროგლიფები.

ყველაფრის გათვალისწინებით, ოქროს საწმისი დაახლოებით ისეთივე სიძლიერის სტრატეგიული იარაღია იმდროინდელი კოლხეთისათვის,

როგორც სადღეისოდ — წყალბადის ატომური ბომბი ამერიკის შეერთებული შტატებისათვის და გასაგებია, აიეტ-მეფის თავგამოდება მის გადასარჩენად, თუმცა ოქროს საწმისი მოხელეთებულა უკვე ბერძნების მიერ და მათი სწავლულები ამაოდ უკირკიტებენ ზედ წარწერილი ფორმულების გაშიფვრვას. აი, ამ მომენტიდან იწყება კიდევ ტროას ომი. ილიონი, ვილუშა ხეთური წყაროებით, ამ შემთხვევაში პროტობერული სივრცეა, რომელსაც დაახლოებით 13 ათასი მეომარი იცავს. შემოეწყობა ამ ქალაქსახელმწიფოს ბერძენთა 130-ათასიანი ლაშქარი აგამემნონის მეთაურობით და 10 წლის მანძილზე ვერაფერს დააკლებენ, ვინაიდან კოლხური იარაღი იბრძვის იქ — რკინა, ფოლადი — სპილენძის წინააღმდეგ.

პალიძონები ეპისტროფოსს, ოდიოსს მოპყვნენ, ვერცხლის შორეულ საბადოდან, ხალიბეს მხრიდანო, კკითხულობთ „ილიადაში“. მეექვსე სიმღერაში კი აგამემნონი პოროლით განგმირავს ოტებულ, გაქცეულ, გოლიათ ოდიოსს — იგივე ოდოიას, ოდის. ოდიოსი და ოდოია იდენტური ფონემებია. „უდუია“ ხომ ცხვარია შუმერულად?! კოლხეთს გააჩნია იმდროინდელი დანარჩენი მსოფლიოს დამთრგუნავი ფოლადი და ოქრო, იმიტომაცაა სიძულვილი დაბალგანვითარებული ხალხებისათვის.

ჰომეროსის პოემის შესატყვისად ხის ცხენის შეგზავნით გაიხსნება ილიონის კარიბჭე და მიმოლეწავენ ბერძნები პროტოქართულ ქალაქსახელმწიფოს, მაგრამ ოქროს საწმისის საიდუმლოს გასაღები მაინც ვერაფრით იძებნება. არავინ უწყის ამის თაობაზე: არც პრიამოს მეფემ, არც — მედეამ, თვით აიეტმაც კი. ამისი ყველა ძაფი და მარჯვალე თავს იყრის უმთავრეს ქურუმ ამირანთან, იგივე პრომეთესთან თუ არამხუტუსთან. და აი, ამდენი ზიგზაგის შემდეგ, ბერძნები მოულოდნელად მოულოდნელობებიან კავკასიონის ქედზე მიჯაჭვულ მისანს, რომელსაც დღემოსწრება ზევსის არწივი უკორტნიდა ღვიძლს; რომელსაც, როგორც კი ჭაჭვი შეუთხელდებოდა, საკუთარი მჭედლები ახალს მოარგებდნენ, რამეთუ მათი მესია — პრომეთე კაცობრიული ინფორმაციის სრული ბანკის ერთადერთი მფლობელია მთელს სამზეოში. იციან ამის თაობაზე ბერძნებმა და ჰერაკლეს მეშვეობით მონობის ჭაჭვისაგან ახსნიან კიდევ ამირანს, რის შემდეგ მითები შემადრწუნებლად მდუმარებენ. სავარაუდოა, რომ პრომეთე არ გასცემს ატლანტიდელების, იგივე ლუმერული ცივილიზაციის საკრალურ ცოდნას, ვინაიდან უბირს, დაბალი განვითარებისრასას არ უნდა მიენიჭოს განუსაზღვრელი ძალა (იარაღი), რათა მისი მოხმარების უცოდინარმა ქვეყნიერება არ დააქციოს. მაინც რა საიდუმლოებაზე საუბარი?! ამოსავალი პუნქტი გენიალური ებრაელების დროშაზე გამოსახული დავითის ვასკვლავია — ორი სამკუთხედის

შეპირაპირებით მიღებული ექვსქიმიანი გეომეტრიული სხეული, იგივე სრულყოფილი ადამიანის სიმბოლო. ეს იდეალი სკულპტურულად პირამიდაშია არეკლილი; კალენდრულად — მაიას ცივილიზაციის ცოლკინში; პალეოგრაფიულად — პროტოიბერიულ კირიბიში — ოქროს საწმისსა და ასომთავრულში; კირბი პირამიდის მეოთხედია, 25 პროცენტი. ხოლო 4 კირბის ერთობლიობა კრავს პირამიდას, ანუ სრულფასოვან უფალს. ცოდნა იმის თაობაზე, თუ რატომ შედგება ადამიანის ტვინის ნეირონები წესიერი ექვსკუთხედების — სექსტაგონების ბადისაგან, ან რისთვის ენათესავენა აღნაგობით იგი ფუტკარის ფიჭას, სამარეში ჩაუტანია პრომეთე-ამირან-არამხუტუ-აბრსკილ-ნასრენ ჟაკეს-მჰერ-ფჰარმათს — ღვთიური ცეცხლის მოპოვების ზოგადკავასიურ გმირს. ეპოსის მიზანია ცივილურმა მსოფლიომ გული გაუხსნას პროტოიბერიელების ბორგნულ ბიოგრაფიას და ვიზუ-ალური მასალების მოშველიებით: ადამიანის ნეშტის ხარის ტყავში გახვევაა ეს, ნორჩი ხის მოღრეკა და მიცვალბულის ზედ ჩამოკიდება — ღვთაება მზისადმი ძე-ხორციელის მიძღვნის იმიტაცია; ეგვიპტის პირამიდების წვეროებს მობმული ტორნადობით ფარაონის სულის ცად ამალღების ინსცენირება, თუ სიმღერა „ოდოიას“ ათასწლოვანი ტრანსფორმაციით — ბრძოლის სიმღერის შრომის ჰიმნად გარდასახვის სემანტიკით, ნათელფენის მცდელობა ადამიანის ზოგადკაცობრიულ მისწრაფების გასაცნობიერებლად — გემზე წევს დაჭრილი ოდოია და ამ საგალობლის ფონზე მოჩანან სამჭედლოები, გავარვარებული ორპირა ცულები, მათი შიშინი წყლით სავსე გობებში, მათი ელვარება ხელჩართულ ბრძოლებში. ორომტრიალს დროთა ვითარებაში ნელინელ შრომის ჰეროიკა ენაცვლება — იმავე სამჭედლოში სხვა თაობა წალდს, ნაჯახს და თოხს კვერავენ; მოგვიანებით ომის სიმღერა თანდათან შრომის ხოტბაში ტრანსფორმირდება. ეპოსი „ოდოია“ ცოლკინის, დავითის ვარსკვლავის, პირა-მიდების, ოქროს სარწმისის — რწმენის წიგნის — ოქროს საწმისის ერთობლიობით ცდილობს უხსოვრობის დროინდელი ფასეულობების რესტავრაციას, რომელიც 12 ათასი წლის წინათ ერთ ღამეში დაქვესკნელებულა დედამიწაზე მომხდარი კატასტროფით, როცა ასტეროიდი დაცემია პლანეტას ჩვენსას და მისი ღერძი **38** გრადუსით გადახრილა. ეს ყველაფერი ასახულია ნოეს კიდობანის პარამეტრებში — **144 X 24 X 14, 4** (სიგრძე — **300** წყრთა, სიგანე — **50**, სიმაღლე — **30**; წყრთა ტოლია

48 სანტიმეტრის) = 49 766,4 : 13 = 38 28 1,8 461 538 და მიანიშნებს დედამიწელების გარდახდილი ტრაგედიის ასტრონო- მიულ სურათს, რომელიც წარდგენს სახითაა ბიბლიაში გაფორმებული. ასეა თუ ისე ლექსების წინდებული წიგნი — „ოქროს საწმისი“ კიდევ გვარიან ხანს იჩინდრიკებს დუნიაზე, ოსტატის ნაცად ხელებს მიჩერებული; კიდევ მრავალ სტრიქონს შეიმყუდროებს ფრთებქვეშ, სანამ არქიტექტო- ნიკურად უზადო იერსახეს შეიძენდეს; ვინემ, „წამო, შეჩერდიო,“ დაილულლულდეს მთელი პლანეტის გასაგონად ღვთაებ რივი მეგრულით: რომ ცაბაოთთან იაკობისეული ჭიდილი დასრულდებულა; რომ უფალთან შერკინება წარსულს ჩაბარებულა; რომ „**ვტოვებთ სხულებს და ვისევთ ცისკენ**“ (შუკო ჭიქია).

ერთ ღაპვირკვამასაც ბაბანდოზ
ჩემო ლაზო მამო, ჩემო მახიმ მუიუნჯუ —
მეექვსე აბრეპატი

1978 წლის 5 ნოემბერს დაბა საბურიოში, ენგურძესის მიწისქვეშა სადგურის სამანქანო დარბაზში ჩაირთვება I აგრეგატი და საქართველოს მიიღებს ენგურძესის პირველ ელექტროენერგიას 260 ათასი კილოვატსაათის ოდენობით..

1978 წლის 15 დეკემბერს, ანუ პირველი აგრეგატის ამუშავების მე-40-ე დღეს ენგურძესის მიწისქვეშა პიდროელექტრო სადგურის II აგრეგატი ამოქმედდება და მისი სიმძლავრე მიაღწევს 520 ათას კილოვატსაათს.

1978 წლის 30 დეკემბერს, ზუსტად 15 დღის შემდეგ, ექსპლუატაციაში შევა ენგურძესის III აგრეგატი და უკვე მისი სიმძლავრე გაუტოლდება 780 ათას კილოვატსაათ ენერგიას.

1979 წლის 15 დეკემბერს ლამის წლისთავზე მწყობრში ჩააყენებენ ენგურძესის მიწისქვეშა სადგურის IV აგრეგატს და ელექტროენერგიის გამომუშავება 1040 ათას კილოვატსაათამდე გაიზრდება.

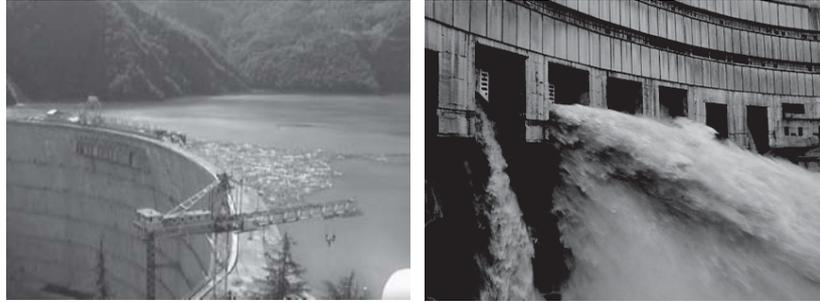
1980 წლის 6 ნოემბერს ამუშავდება ენგურძესის მიწისქვეშა სადგურის V აგრეგატი და უკვე მისი სიმძლავრე განიზომება 1300. 0 ათასი კილოვატსაათი ელექტროენერგიით, ანუ როგორც ენერგეტიკოსები იტყვიან სოლმე დადგმული სიმძლავრით. მაგრამ რას უნდა ნიშნავდეს VI აგრეგატი, როცა იგი პრაქტიკულად განთავსებული არ არის ენგურძესის მიწისქვეშა სადგურის დარბაზში?!

გასაოცარი და ლამის დაუჯერებელი თანხვედრა შევნიშნე მაიას ტომში აღმოჩენილ ფირფიტა ცოლკინს, ენგურჭესის მიწისქვეშა სადგურსა და პოემა „ოდოიას“ შორის. პირვლი ორი, ცხადია, ჩემგან დამოუკიდებლად დაპრექტდა ათასწლეულების თუ ათწლეულების მიღმა, მაგრამ თავად ამ პოემის კოორდინატებიც მისდა უნებურად რომ წარიმართა აწგაცხადებული განზომილებებით?

უკვე დაბეჯითებით შეგვიძლია ვაღიაროთ, რომ მაიას ცივილიზაცია, კანიბალური აცკეტების რასა, აღიგვება მიწის პირისაგან, მაგრამ გადარჩება მხოლოდ და მხოლოდ მატრიცა, ლოგოსი ამ ცივილიზაციის წარმართველ ძალად, რომელთაც კაციჭამიობამდე დაიყვანეს ციური სხეულების თაყვანისცემა, მზის კულტი ბოლოსდაბოლოს და ემსხვერპლებიან კიდევ ამ გონდახშულობას პროპორციით $12\ 000\ 000:400=0$. ეს ხომ პარადოქსულია. ოთხასმა ავაზაკმა კეთი რომ აიღოს და დილიდან საღამომდე ურახუნს თავში 12 მილიონს ადამიანს, თითოეულს ხელის 30 000 მოქნევა მოუწევს და კიდურის ამდენივე უკუქცევა. გადარჩა ცოლკინი. გადარჩა დედამიწისეული ცოდნა სამყაროს აგებულების შეასახებ, რომელსაც ხულიო არგუელისი მაია-I-ს მიაწერს, ცად რომ ამალღება დედამიწის სინქრონიზაციის შემდეგ; რომელიც გენის სტრუქტურაა და სამყაროს მიკროსქემა, მოდელი და ა.შ.

ჩემთვის მეტნაკლებად ცნობილია ენგურჭესის დამპროექტებელი ხალხის ვინაობა, რომელთაც მის ენერგეტიკულ სიმძლავრეს ყველასთვის უჩინარი ეზოტერიკული მნიშვნელობა მიანიჭეს, არაორდინალური გაქანების ინჟინერები — ირაკლი ამირეჯიბი, ალექსანდრე ლოსაბერიძე და სანდრო მენაბდე — სწორედ მათი ინტელექტის წყალობით შექმნილია ენგურჭესის ენერგეტიკულ ხუთქიმიანი ვარსკვლავი, ხუთ-მოქმედებიანი ა ტრაგედია, იგივე პენტაგრამა, დაბა საბერიოს მიწისქვეშეთში, მაგრამ ამავდროულად, ცხადია, ისიც, რომ მათ მაინცდამაინც „26“ აიღეს საწყის ელემენტად, გაორმაგებული 13; „26“, რომლის

შესატყვისია ცის თალის სრული მობრუნება. ეზოტერიკულად თუ ვიმსჯელებთ, ენგურჰესის დადგმული სიმძლავრე 1 300 000 კილოვატი, ცის თალის 5 სრული შემობრუნების ტოლფარდია და ზედმიწევნით აცხადებს დაფარული ცოდნის რანგს, დონეს. ეზოტერიკული, საკრალური სიდიდე ცოლკინში მიიღწევა 13 + 7 X 13, რაც 260-ს ტოლია. მსგავსი დამოკიდებულებაა ჰომეროსის „ილიადა“-ში, სადაც 13 000 ტროელს 130 000 ბერძენი ებრძვის.

აღორძინების ეპოქის უდიდესი პროექტი დანტე ალიგიერი „ღვთაებრივ კომედიას“ წერს 130 სტრიქონიანი თავებით, და მათი რაოდენობა ელემენტარული არითმეტიკით 13 ათასია.

ენგურჰესში ეს სიმბოლიკა მიღწეულია $260 \times 5 = 1300$. იგივე მიმართებაა პოემა „ოდოიაშიც“, სადაც თითოეული თავის სტრიქონების რაოდენობა 2600 და საბოლოო ჯამში უდრის 13000 — $(260 \times 10 \times 5)$. არა, ბატონებო, ამისთანა დამთხვევები ნაკლებად იცის სამყარომ.

დაილუპა მაიას ცივილიზაცია, მაგრამ ავგაროზივით გადარჩა ცოლკინი, რომლის საძირკველზე აღმოცენდა დღევანდელი სამხრეთამერიკული სახელმწიფოები — ჩილე, კოლუმბია.

მშობლიურ ფლორენციაში გაიხიზნა რომში სიკვდილის განაჩენ-გამოტანილი დანტე, რათა ლათინური ენის ბატონობის პირობებში მშობლიურ იტალიკურზე აეჟღერებინა კაცობრიობის უდიდესი სულიერი დრამა და თანამდროვეთაგან დაფნის გვირგვინით შემკულიყო სიცოცხლეშივე. განადურდა ქართულ-აფხაზური თანაარსებობა, მაგრამ გადარჩა ენგურჰესი და დარწმუნებული ვარ კვლავაც ენგურჰესი ააღორძინებს ახალ, სრულიად განსხვავებულ ქართულ-აფხაზური ერთობლივი სახელმწიფოს გულისძგერას.

დაემხო გური ოტობაიას პიროვნული იდილია, ზიგ-ზაგიანი ბელეტრისტიკითა და რიმიანობაითი, მაგრამ, დიახაც, დედის დარწმუნებული აკნიდან შეთვისებული „ჰოუნანათი“ აღსდგება ფერფლიდან მისი

დახანძრული სული და მაინც რა უნდა იყოს საბერიოს მიწის- ქვეშეთში არარსებული VI აგრეგატი, სათაურშივე რომ გამოვიტანეთ ბურუსით მოცული სათქმელის ლოცმანად?!

მთელი საიდუმლოებაც აქ არის, ქაზიმ, კმობილო. სანამ ახლა უშუალოდ აქ გაცხადებული თავსატეხის პასუხი შეპოპითაგაზებია, ჯერ იქნებ თვალი გადაგავლოთ თავად VI აგრეგატის შექმნის პერიპეტიებს ფამ-სივრცეში და მერე უფრო სელშესახებად ჩამოგაყალიბებთ სათქმელს ბატონ ლემზან მებონიასთან.

კაჯგჷლი სიტყვიერების დაქლეული
და გადასასჭრელი პრობლემები

(ამონარიდი ბელეტრისტული მატთანედან „სუფევა“, ტომი VI).

— თეორიას მხოლოდ უბირი გაუბრის, ბეცი. ესთეტიკის პრობლემები ხელისგულზეა დალაგებული არისტოტელეს, პორაციუსის, ჰეგელის ნაშრომებში და მაინც ერთ ასპექტზე მსჯელობა თანადროულად მიგვაჩნია, კონკრეტულად კი მკითხველის დასწრების ეფექტის საკითხი თხზულებაში. ფსიქოლოგებს შეუნიშნავთ, რომ მკითხველის თანაგრძნობა გმირის სულიერი ძვრებისადმი გაცილებით შთამბეჭდავია, როცა ეს ჯოჯოხეთი უშუალოდ მისი შინაგანი სამყაროდან მომდინარეობს; მწერლისეული ჩარევებით კი არ იხატება, არამედ თავად პერსონაჟის თვითგვემიდანაა არეკლილი. ავტორის უმთავრესი საფიქრალი ამ გზაზე ყოველთვის იყო, არის და იქნება დროის, ადგილისა და მოქმედების ერთიანრობის პრობლემა. არისტოტელე ამიტომაც ანიჭებს უპირატესობას ტრაგედიას პოემასთან შედარებით, ვინაიდან ტრაგედია გაცილებით სხმული ნაწარმოებია. ჰომეროსს ამ მიმართებით უამრავი პრობლემის გადაჭრა მოუხდა. მან პირველმა მოახერხა სივრცისა და დროის დამორჩილება გმირის სულიერი მღელვარების გარშემო. ბრმა

უილიამ ფოლკნერი რამდენადმე დააწდევეს „ულისესეულ“ აწლილობებს, თუმცა გრანდიოზული, მონუმენტური სულიერება ძველებურად იგვიანებს. ეპიკური დამოკიდებულება სამყაროსადმი, პოეზიის ინსტრუმენტებით ასახული სინამდვილე და მწერლის გარედან შემოტანილი საზრისი — მედიუმის ვითარება, გარდახდილია. ახლა მიმდინარეობს პროცესი ზედმეტი პერსონაჟის ამოსაგდებად მკითხველსა და გმირს შორის, ანუ საბოლოოდ უნდა აორთქლდეს მთხრობელის ნატურა და ეს ფუნქცია უშუალოდ გმირს უნდა გადაელოცოს, რათა დასწრების უკეთესი ეფექტი მივიღოთ.

„ხმარი და მძვინვარების“ დამოკიდებულება ობიექტური რეალობისადმი ამას ცხადად ადასტურებს. მასში სუბიექტური პერსონაჟის გვერდით ობიექტურიც იხატება განსხვავების წარმოსაჩენად. ეს მწერლის ხელწერაა შინაგანის წარუშლელიობისა და გარეგანის მომაკვდინებელი ერთფეროვნების შესადარებლად. ჩვენ, კვენტინ ჟომპსონის შინაგანი მღელვარებით შეძრულებს, ავტორი დაუნდობლად გადაგვისვრის ჯეისონის საყველპურო ცხოვრების შმორში და ამიერიდან ვერაფრით ველევით გმირისეულ მონოლოგებს, ზედმიწევნით გააზრებულთ თუ მისდა უნებურად ქვეცნობიერს. კაზმული სიტყვიერება ახლა ამ მოურჩენელ დილემასაა შეჭიდებული. კინემატოგრაფი თან-

აედმა მარადუჭკნობ „ილიადაში“ ყველაფერი აქილევსის რისხვას დაუჭვემ-
დებარა და არა — უშუალოდ ტროის ორომტრიალის ჩვენებას.

**— გამოდის რომ დანარჩენი მწერლები ტყუილად აწვალდებდნენ
კალამს, როცა ლამის ნატურალისტურად ქმნიდნენ სხვადასხვა
ომების ამსახველ ბატალიურ სცენებს არსებული სინამდვილის
გადმოსაცემად.**

— სრული სიმართლეა, ბატონო ლევან, თქვენ გაცილებით მეტი იცით
ლიტერატურის თეორიაზე, ვინემ ჩვენმა თავმომწონე მწერლებმა. ამ
ასპექტით ჰომეროსთან ახლოსაც ვერ მივლენ მისი უმცროსი თანა-
მოკალმენი — სერვანტესი, ტოლსტოი, გამსახურდია, განსაკუთრებით
„ომსა და მშვიდობას“ თუ „დავით აღმაშენებელს“ ვგულისხმობ. ჰომე-
როსთან პოემის მასალა მოწოდებულია დისკოს პრინციპით; ეს
გახლავთ წრიული აზროვნება. ნაწარმოები დაყოფილია 24 ნაწილად,
სადაც I თავს XXIV შეესაბამება, II-ს — XXIII და ა.შ. ანუ ჰომე-
როსმა პირველმა მოახერხა კაზმული სიტყვიერების ფორმულის დონეზე
აყვანა და ფუჭი მეცადინეობაა მსოფლიოს ასი საუკეთესო მწერლის
გამოსავლენად შეკრებილი გაზეთიკების მუშაკობა, როცა ისინი
პლანეტის № 1 მწერლად სერვანტესს შერაცხავენ ლამის ერთხმად,
ხოლო ჰომეროსი ათეულში ძლივს მოიაზრება. დიახაც, ერთადერთი
ჰომეროსი მოახერხებს ფორმა-შინაარსის დაურევებს — ადგილის,
დროისა და მოქმედების მონოლითურობის გადაწყვეტას, მაგრამ მისი
დამოკიდებულება გმირისადმი დამკვირვებლურია, მიკროსკოპით მისჩე-
რებია აქილევსის რისხვის მიზეზებს და უზალთუნებად ალაგებს პასაჟებს,
ფრაგმენტებს ერთმთლიანის გადმოსაცემად.

დანტემდე ეპიკური გმირისადმი დამოკიდებულება მკითხველსა და
მოქმედ პირს შორის კვლავაც დამკვირვებლურია. მხოლოდ რენესანსი,
მხოლოდ მისი ალამდარი ალიგიერი მოახერხებს ამ ბარიერის დაძლევას
და პიროვნულ პრიზმაში გარდატეხს გარემომცველ სამყაროს, გნებავთ,
ქრისტიანულ სამფენოვან გარსში მოქცეულს (ჯოჯოხეთი, სალხინებელი,
სამოთხე). XIX, განსაკუთრებით XX საუკუნე წყურვილით გათანგული
აქლემის მსგავსად დაეწაფება ამ ლიტერატურულ მიდგომებს, მაგრამ
„ილიადას“ ადეკვატური ნაწარმოების შექმნა ჯერხანობით ვერავის
მოუხერხდება. აყალიბებენ თეორიებს, დოქტრინებს გმირის სულიერ
ძვრებზე უზნაძეები, ფროიდები, შტაინერები, თუმცა დღესდღეობით
კვლავაც ხელთა გვაქვს ჯოისის რებუსული კომენტარები შექსპირის
„ჰამლეტსა“ და „ოდისეაზე“, სადაც შვილი თავგადაკლული დაეძებს
მშობელ მამას.

დათან ამკვიდრებს გარდახდილი სინამდვილის გადმოცემის მეთოდებსა და საშუალებებს პარალელ-ლური მონტაჟით, შავ-თეთრი კადრებით და სხვ. ბუნებრივია, „ბათა ქექიას“ გმირისეული თხრობის სტილი ვერაფრით გადაწყვეტდა ამ საკითხს; ვერც ზურიკელას ხბოსავით კუნტრუ-შობები და ველარც ოთარ ჭილაძის ენერგიული თხრობა თუ ოთარ ჩხეიძის ფრაზის მაგიას ჩაბლაუჭებული პროზა.

ახლებს ხომ კონცეფცია საერთოდ არ გააჩნიათ. ისინი თავპირის-მტვრევით გამოგირბენენ სახელდახელო პურეულს. ეგ არის და ეგ. არ მოეპოვება სერიოზული პლატფორმა დღევანდელ ლიტერატურულ პროცესს, ვინაიდან ჭიუტი უმეცრებით უგულვებელყოფს თეორიულ მემკვიდრეობას და სალოსის სიკერპით განზე მოისვრის ახალი ეპოქის მოთხოვნებს, მით უფრო, როცა ი ნფორმაციულმა ნაკადმა წარღვნა-სავით გადაუარა მონუმენტურ მიდგომებს თემისადმი. უპირატესობა მიანიჭა იაპონურ ლაკონიზმს ხელოვნებაში (ხაიკუ, ტანკა), აკუტაგავას მომჭირნე სტილს განცდათა დასინთეზებისას.

ეს არქიტექტონიკური მოთხოვნები, თუმცა გმირი კვლავაც უღიმ-ლამოა, თითებიდან გამოწოვილი, ან სულაც ნიველირებული, ეპოქის არაადეკვატური ქუჩური ვნებათაღელვიდან შემოხეტებულია და არამც

და არამც — დოქტორ ფაუსტუსის ყაიდის, ათასი ფილოსოფიითა და კონფესიით გონებაარეული, აურაცხელი პლასტიკა და ინფორმაციული ნაკადით გაჭერებული, ჩინეთის დიდი კედლით გათიშული დანარჩენი მსოფლიოსაგან, ნაწილ-მთელის გახლეჩის პროდუქტი, საზოგადოებისა და ინდივიდის გათიშვის საგანი.

გლობალიზაციისა და პატრიოტიზმის უკომპრომისო ცივმა ომმა, ადვილმოსალოდნელია, უფრო მცხუნვარე ბატალიები წარმოშვას ხვალ-ზეგ მასშტაბური ტერორიზმის პერსპექტივით, როცა ვინმე ჭკუადა თესლილის ხელში წყალბადის ბომბი აჭყვიტინდებოდესა დასაკლავი გოჭივით. აი, ეს სივრცეები და რეალობები განზე მოუტოვებია ჩვენეულ სიტყვაკაზმულობას, ანუ დანარჩენი მსოფლიოს ლიტერატურულ ხელგარჯილობებს. ამას მიუთითებს ვინმე მეორდობე თურქ მწერალ ორხან პამუკისადმი ამას წინათ მიბოძებული ნობელის პრემიაც. დიახ, გლობალური შიმშილია ფასეული თხზულების შექმნის თემშარაზე, ვინაიდან იგნორირებულია თეორიის ტრადიციები და გაცნობიერებული არ არის თანამედროვე მსოფლიოს ფსიქოლოგიური ვითარება. ამისთანა მდგომარეობაში, რამდენიც უნდა შემოგვთავაზოს მორჩილადემ ბელეტრისტული პესტიციდები რვეულების სახით თუ ბულადემ და სხვათა გამოწმენდილი იწილობიწილო, სრული ხელმოცარვები მოგვევლინება შედეგად, რომლის უმთავრესი მიზეზი ტრადიციის ნიველირებაა.

გარემომცველი სამყაროსადმი სინთეზურმა დამოკიდებლებამ კულმინაციას 2900-2800 წლის წინათ მიაღწია „ილიადას“ სახით და დანტემდე იგი ზვავის სისწრაფით მიექანებოდა უგემოვნების უფსკრულისაკენ. მხოლოდ ალიგიერმა მოახერხა სუბიექტურად ექცია გარემომცველი სამყარო, საკუთარ მეობაში აღმოცენებინა ზადი და სრულყოფილი. მაგრამ შემდგომ და შემდგომ კვლავაც გაგრძელდა ლაბორატორიული დაკვირვებანი ასახვის ობიექტისადმი. რაც შეეხება სადღეისო პროცესებს, ხომ იოტისოდენად არ ახლავს დრამა. იგი გამოწურულია ვნებებისაგან, ზერელე სიუჟეტურ „რგო-ლებსა“ და ფაბულურ კვანძებს ეპოტინება, როცა ოკეანეთა გრიალი ნემსის წვეროზეა დასატევი. ამ მოთხონებისაკენ პროზის მოუხეშავი სხეულით ვედარ ივლის კაზმული სიტყვიერება. კვლავაც ფორმულასავით ტევადი პოეზიის უმართსამართი ამოტივტივდება თვალსაწიერზე ადრე თუ გვიან, ოღონდ არა მთხრობელის უძვლო ენით დამათრახებული, არამედ ისევ გმირის სულიერ ძვრებში აფეთქებული, ისევ პერსონაჟის ინდივიდუალურ გარსში მოთუშული და ახალი ხელ-წერის დამსაზღვრავი.

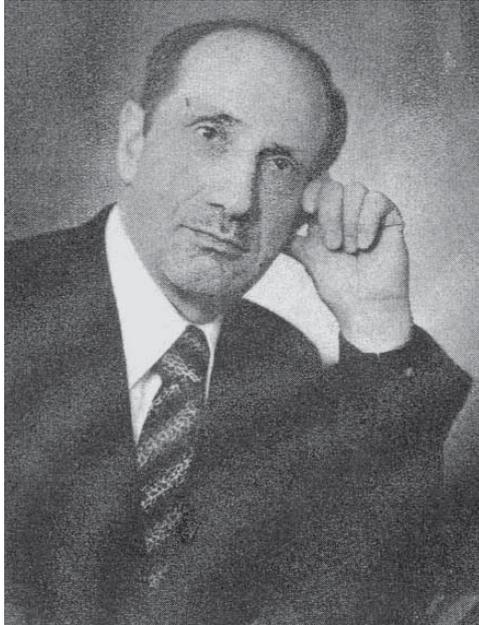
აბსურდულია მეტრის პოზიციიდან მსოფლიოს ლიტერატურული პროცესების შეფასება, მით უფრო — თანამედროვესი, როცა იუნესკოს მონაცემებით ყოველწლიურად ათასობით რომანი ქვეყნდება და იქიდან მხროლოდ თითო-ოროლას თუ მიაღვენებ მზერას. იქნებ ვინმე გენიოსს უკვე გადაწყვეტილიც ჰქონდეს ჩვენეული პრეტენზიები თანამედროვე კაზმული სიტყვიერებისადმი, მაგრამ ამგვარი ვითარებაც პრობლემას ვერ მოხსნის, რამეთუ საზოგადოება გუშინდლის ნასუფრალით იცოხნება, მეორად ძველმანებში გაუყრია ბარძაყები და ლიტერატურული ცხოვრება მსოფლიო დუდილში ვერაფრით იგრძნობს თავს არათუ ზვიგენის, უბრალო ლიტესიტას მდგომარეობაში, ენობრივი ბარიერების გამო. ეს შლაგბაუმები ზოგიერთებისათვის თუნდაც რომ ალაგდეს, არ კმარა მოცემული სიკვლე, გნებავთ მათუსალას ხანსვიანობა, თვალის დახამხამებაში აგყრის იარაღს სისხლსავსე წამების დამცინცლავი ჟამი, იგივე ცხოვრება, წუთისოფელი, საწუთრო რომ ჰქვია სახელად.

ეპიკური მიმართება გმირისადმი გადაზრდილია სუბიექტურ მთხრობელობაში, ანუ ამოგდებულია მკითხველსა და გმირს შორის ეკალივით აღმოცენებული მწერალი-კომენტატორი. პერსონაჟი ახლა თავად ეტიკტიკება მისი სულიერი ძვრების მოდარაჯე მომხმარებელს, მაგრამ სავალალოდ კვლავინდებურად ნაკლებად შეინიშნება ჰომეროსივით განსწავლული ხელოვანი, რომელიც ბრმა აედევით შეადუღებდა კაცობრიულ ყოფიერებას, ერთ პიროვანებაში, ერთ ცნობიერში, ერთ ჭირთათმენაში.

სტუმრად ჰქონდიდელ ჭურუმთან

ყველაფერს გადამფარავია მარტვილის ეროვნულ მუზეუმში განცდილი წუთები. ოთხმოცი წლის ბერმუხა გივი ელიავა ჭარმაგული აღტკინებით გვწინამძღვრობს ექსპონატების ხომლეულისკენ. თხელია და სალეს ქვასავით დაღეული. ჰკვიანი თვალები წყალთაგან ნაცად ქვიშასავით დაშთენილა ხორცის ფსკერზე და სულის კარიბჭესთან. გაუბზარავი ხმით წარმოგვიჩენს საჭყონდიდოს არეალში მოძიებულ ნიმუშებს: დინოზავრების პრეისტორიული ნაფეხური დაუტყვევებია გაქვავებულ ლავას თუ მაგმას. ნიამორის, იგივე გარეთხას წარმოუდგენლად უშველებელ ფიტულს საარაკო რქები ჩამოზიდვია.

წარმოჩენილია ანტიკური ხანა. მასალები, ფასდაუდებელი მასალები ათასწლოვანი სამაროვანებიდან და მაინც მარტვილის ეროვნული მუზეუმის ინდივიდუალობა, შეუდარებელი თავისთავადობა და ქართუ-

ლი სულიერების ტრამპლინი ოცდამეერთე საუკუნეში, ესოდენ სასურველი კირბეზია — მრავალგზის დაფიქსირებული ისტორიოგრაფთაგან, ცივილიზაციის გარიჟრაჟის ჟამინდელი ჭადა ქვეები, დაუდგრომელი ადამიანის რულუნებით ნატვიფრი, ნაკაწრი ბიოგრაფია. მრავლისმეტყველი ნაოჭები, ღარები და ხაზები, ვინ იცის, რა შინაარსს, რა საიდუმლოებას ლულულულებენ შთამომავლობისათვის?!

ათი მონოგრაფია ცნობილი მიზეზების წყალობით ვერაფრით დაძრულა მეცნიერის საწერი მაგიდიდან. ისტორიის მეცნიერებათა კანდიდატს გასრულებული სადოქტორო დისერტაციის აპრობაციისთვის ვერანაირად მოუცლია. ჩანთქმულია კირბეზში, ჩაკარგული, დილა-სისხამისას რომ სჩვევია ტაბაკონის მთას შეჯანღიანება, იმგვარად. დინჯი და იშვიათი მთხრობელია კინოკამერის წინაშე. ექსპონატებს დაძარღული ხელით ალაგებს მაგიდაზე. ჩესუჩის ნაჭრის კოლხური ქუდი უნახვევებს მაღალ შუბლს. ოდნავ წამოზრდილი წვერის მოსაპარსად სადალაქოში წასვლას არ ინებებს — მზე მიიჩქარის დასალიერისკენ, ადამიანის ცხოვრებაც ხომ მოსწრებაა ჟამსაწუთრისო ელესსა და მელესს შორის?! ვენურ სკამზე მოკალათებულს თავზე ვადგავარ ერთი კვადრატული მეტრის სივრცეში ათასწლეულების ბობოქრობაა, აურაცხელი თაობის მღელვარება და

ზემსწრაფველობა სათავიდან შესართავისაკენ.

მსცოვანი მეცნიერის საათნახევრიან საუბარს რამდენადმე თუ შეკუმშავთ ბელეტრისტული კანონზომიერებით, დაახლოებით ამგვარი ტექსტის გამოძერწვა მოხერხდება:

— კოლხები, ეგრისელები იდეოგრამული დამწერლობის ავტორები არიან, — პირწავარდნილი მოგვივით ხყვება ბერძენულზე ჰყონდიდელი, — იდეოგრამული და კარტოგრამის კულტურა, დიახაც, აქ, ეგრისში, კოლხეთში, უფრო სწორად წინა აზიის ამ რეგიონში, ქარდების, ქალდების, ხალდების ქვეყანაში წარმოიშვა, ჯერ კიდევ წარმართობის უადრეს ეპოქაში: ვარსკვლავთმრიცხველი ქურუმები ხომ ციურ სხეულთა ხატებით თვლიდნან და კითხულობდნენ აზრებს, გამოთქმებს, იქნებ — ბეგრებსაც, — ფრთხილია მეცნიერი, — უფრო მეტად — მეტყველების მცირე ნაწილის გამოსახატავად. ეს მოვლენა შეინიშნება სამყაროს ყოვლად განვითარებულ ცენტრში, შორხანად და უფრო გვიანაც.

ბატონი ივანე ჯავახიშვილი წერდა: **ქართული დამწერლობა გაცილებით ძველია და მისი დასაწყისი შორეულ წარსულში ინთქმება, მცირე აზიასა და გუშინდელ საბერძნეთში უაზრობაა გეპიოთო. თვით ქართული ანბანის მოსაზრებობა ისეთია, რომ ის შეუძლებელია წარმართობის ხანისა არ იყოსო, რაც უხსოვრობის დროინდელის, მითაქამინდელის ტოლფარდია მეცნიერული ქვეტექსტით, მინიშნებით.**

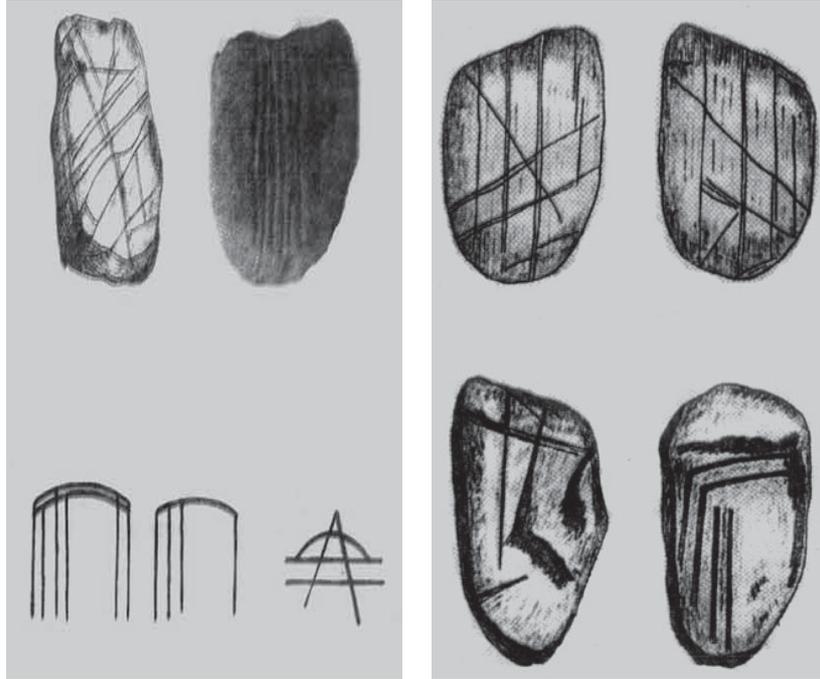
ბუმბერაზი მეცნიერის ასეთი გამონათქვამი, სტიმულია ჩვენთვის მოკრძალებით განვავითაროთ წამოწეული ხიპოთეზა, მით უფრო, როცა საამისოდ ხელშესახები მასალა უხვად წარმოიჩინდება. მცირე აზია, განსაკუთრებით ქალდების, ხალდების ქვეყნების და მერე შედარებით განვითარებული ცივილიზაცია კოლხეთის სახით ასეთი დამწერლობის პირველი საწყისი ნიშნების ინიციატორია უეჭველად, რაც მოგვიანებით უფრო დასრულებულ-დახვეწილ ფორმებშიც გამოიხატა; ეს იმაზე მეტყველებს, რომ აბორიგენი ქართული მოსახლეობა აქ იწყებს თავისი ცივილიზაციის ამოსავალს, აქ ვითარდება და სახიერდება. ამ დასკვნის გამბედაობას მრავალი მეცნიერის გამომხატურება კვებავს, — უმწიკვლო თვალებით ამოგვხედავს დეაწლმოსილი მეცნიერი, კონკრეტულად გაუარბის, მოკრძალებულია, თუმცა ჩვენ ხომ წაკითხული გვაქვს მარტივლის ეროვნული მუზეუმის ალბომების სერიალი, სადაც შავით თეთრზეა მითითებული: „ავტორის (გ. ელიავას) დასკვნა, „რომ ჩვენს ხალხს, ქართველებს, ქართველ ხალხს გვართონული წყობილება ადგილზე გაუვლია, აქვე უცხოვრია, უვითარებია თავისი ცხოვრება, შეუქმნია სოფლები და ქალაქები, თავისი დიდი

კულტურა და ასე მოსულა დღემდე,“ ამგვარი მოსაზრება ქართველთა შესახებ დიდი ხანია ჩვენს სამეცნიერო ლიტერატურაში გამოთქმულია და გაზიარებული. გ. ელიავას მასალები კიდევ უფრო ამაგრებს ამ მოსაზრებას“.

ეს სიტყვები აკადემიკოსის წევრ-კორესპონდენტ შოთა მესხიას ეკუთვნის, ხოლო აკადემიკოსი ნიკო ბერძენიშვილი თანაკუთხელ მეცნიერზე გაცილებით გულუხვია, არ შეინანებს მისთვის იმედისმომცემ ნაპერწკალს: **„აგტორს ეტყობა კვლევის ნიჭი და დაკვირვების უნარი. მისი მეცნიერული დასკვნები სწორია, რაც იმის საწინდარია, რომ აგტორი საჭირო მეცნიერული სკოლის გაგლით ჩვენი სამშობლოს ერთ-ერთი სასარგებლო მკვლევარი გახდება“.** აი, ამას გულისხმობს ბატონი გივი ელიავას ფრაზა: **„ამ დასკვნის გამბედაობას მრავალი მეცნიერის გამოსმაურება კვებავსო.“**

დიახ, ცოდნით სავსე, სიბრძნით დატენილი მოკრძალებულია, ხოლო ზერეღე და ფშუტა — ხმაურიან უნიჭობას ამოფარებული თავკერძა.

— ჩვენ ჩვენს ადრეულ წერილებში, შრომებსა და შემდგომ დასკვნებში აქ ქართველი ხალხის აბორიგენობის საკითხს ვუჭერდით მხარს და ჩვენი მასალებით ვამტკიცებდით, რომ ამ აბორიგენ ქართი-ქალდი-ხალდი ხალხს დამწერლობის პირველი ცდები ძალიან ადრე დაუწყია. წარმართ ქურუმებს, მოგვებს ასტრალური სხეულების მოხაზულობის საიდუმლო მეტყველი ნიშან-ხატებით გამოუსახავთ, ციურ სხეულთა საკმაოდ ცნობილი და აღიარებული ხატები: — ჩვენთან მზე და მთავრე, მათი ხატები, ხატობრივი ნიშნები — კრიპტოგრამა იყო პირველი ასო, ბგერა, იგი ჯვარსა და მთვარის დისკოშია გამოხატული სვასტიკისა და ოვალის სახით, რომელთაც ბრუნვის გამოსახატავად ქიმები ხქონდა, რაც გვიან განსხვავდა, მოშორდა და დარჩა ჯვრისა და ოვალის გამოსახულება ხატ-ფიბულების სახით. მასში ჩანს, თავიდანვე აზრი იყო ჩადებული ბგერის გამოსარჩევი, საიდუმლო წაკითხვისა და გამოსახვის, მეტყველების უდავო პირველი ნიშნები. ამრიგად, ციურ სხეულთა ვარსკვლავური (მურიცხთა), — ბატონი გივი წამიერად ყოვნდება, თვალეი კირბების ექსპონატების ვრცეულობაში დანთქმია. უნებურად „მურიცხს“ ზოგადქართულ „ურიცხვს“ ვუკავშირებ, როგორც უთვალავის, აურაცხელის სიმბოლოს, მაგრამ ამის გამოთქმის დრო და საშუალება წარმეტაცება, ვინაიდან მსწრაფლ გადააბამს ახალ მოსაზრებას დახანებულ წინადადებას, — გამოსახულებები საიდუმლო მეტყველების უტყუარი მოწმენი გახდნენ. ისინი იქნებ ბგერებს გამოხატავდნენ, შემდეგ კრიპტოგრამული გამოსახულებანი კოდად დაიდეს, ციურ სხეულთა სახელობით გამოსარჩევად, აზრის გამოსახატავად. ეს ქურუმთა საიდუმლო დამწერ-

ლობის დასაწყისი გახლდათ.

უდავოა, მათ უფრო გვიან სხვა საშუალებებიც ხქონდათ გამოყენებული, როცა ისინი მრევლის, მორწმუნეთა საერთო დამწერლობად იქცა. საიდუმლო გაიშიფრა, ნიშნები გამარტივდა, გახშირდა და თანდათანობით იდეოგრაფული დამწერლობის საფუძვლები შეიქმნა. ასე, ადამიანის გონებრივ განვითარებას მოხყვა ეს სასწაული, განსაკუთრებით ბგერითი გამოთქმა დადგა დღის წესრიგში — ხატ-ხაზულებით.

ამისთვის ქვა ან ხვინჭკა ორივე მხარეზე სწორდება, პრიალდება და ამ გასწორებულ, გაპრიალებულ პირზე იხაზება, იჭრება ეს ხატ-გამოსახულებანი, კრიპტოგრამებით კოდირებული იდეოგრაფული ნაწერები. იგი გამოხატავს მეტყველებასაც და გეოგრაფიულ მისანიშნებსაც. იწყება კარტოგრაფული მონაცემების ამოხაზვა, იქმნება კირბები, რაზედაც ცნობა მოგვცა აპოლონიოს როდოსელმა თავის „არგონავტიკაში:“ **კოლხებს უნახული აქვთ თავიანთი მამებისაგან დანაწერი კირბები, სადაც წყლისა და ხმელეთის ყველა საზღვარია მეზღვა-**

ურთაოვის ნაჩვენები. იგი იხაზებოდა ქვაზე, ძვალზე, ტყავზე, ლოკოკინათა ქერეჭებზე, თევზის გაპრიალებულ ძვლებზე და ასე შემდეგ.

ამ დროის პირველყოფილი ადამიანი ყოველგვარ საშუალებას მიმართავდა თავისი აზრის წერილობით გამოსახატავად. სანამ იგი იდეოგრამას პირდაპირ არ მიაღწავდა; სანამ არ შეიქმნა კირბები ქვიშა-ქვებზე, კირბები ჭადა-ქვებზე, ხვინჭკებზე, სხვა მაგარ საშუალებებზე და მათგან დამზადებულ ფირფიტებზე. იგი დამწერლობის ადრეული ფორმა იყო, უფრო განვითარებული და სრულყოფილი, იმ ასტრალურ ხატთა შემდეგ. მასში ჩაერთო კრიპტოგრამები, როგორც კოდები; ეს დამწერლობა ადრეულია, წარმართობის უძველესი პერიოდისა და იგი ასტრალურ ღვთაებათა ბგერითი გამოსახვის შემდეგ ყველაზე ზოგადია და დეტალურადაა გამონახული დამწერლობაამეტყველებული ფორმები, ნიშნები. უფრო გვიან მასში ჩაერთო კრიპტოგრამები, როგორც კოდები, როგორც სახეობრივი გასაღებები. — ჭყონდიდელი მეცნიერი სათითაოდ უახლოებს კინო-კამერის ობიექტივს ხელისგულისოდენა საკრალურ ქვეს მოსაზრების დასადასტურებლად. მუზეუმის ათიოდენ ნამშრომელი კი მონდომებით ფუსფუსებს სათადარიგო მაგიდასთან, ვენახის კიდეზე, რომელიც ამ ცა და მიწასავით უხსოვრობისდროინდელია, მითაყამინდელი. სახელითაც გამოხატავს მომშენებლის ვინაობას, „ნოვა“ ხქვია. აქედან ბიბლიურ ნოემდე ხომ ერთი ნაბიჯია? სუფრაზე მიყოლებით ჩნდება ცხელ-ცხელი ხაჭაპურები, დოქებით ღვინო. ოსშივარი ასდის მოხარულ ხორცს, მაგრამ საამისოდ არც ნერწყვი გვემეტება და აღარც — მზერა, — ეს კრიპტოგრამები, კოდებად გამოყენებული სახეები, ჩვენს ხელთ არსებულ იდეოგრამულ მასალებში მრავლადაა წარმოდგენილი. ეტყობა მაშინ სრულ გაბატონებულ ფორმას წარმოადგენდა. შემდეგ მას მოსდევს, ან მასში ჩართულია ვრცელი ხაზულები, იდეოგრამული დამწერლობის ნიშნები. ხშირად სტრიქონებად წარმოდგენილიც კი, თუნდაც ქანდაკება „მესეფი“.

მუშტისხელა ძლივს არის დასახელებული ქანდაკება. დიდი შემოქმედებითი ენერჯიაა ჩაქსოვილი მასში. ვერტიკალურად კაცღვთაებაა, ხორიზონტალურად — თევზღვთაება, ხოლო ზურგზე — იდეოგრამა, და ერთხელაც ეხმაურება ადრინდელ მოსაზრებას წმინდა იოანის თაობაზე, რომელიც უშუალოდ ასწავლის მიწათმოქმედებას, დამწერლობას, მშენებლობას, განმანათლებლად მოველინება მესოპოტამიას.

განა იგივეს არ გვიდასტურებს ნუნისის ვეშაპი, თუ ახალი აღთქმა? ანალიზისთვის, დასკვნებისთვის დროს არ გვიტოვებს ჭყონდიდელი ბერძენი. უმაგალითო ტემპრით აშენებს და ლარავს სასურველ ციტადელს ქართული ეზოტერიის საყრდენად. დარწმუნებული ვარ, როგორც კი ამ

ნიმუშებს იხილავენ ბატონები: ალექსანდრე ჩუბინიძე, გივი ალაზნისპირელი, ხამლეტ წულაია, ზურაბ ქაფიანიძე, ჯერ ერთი, შვების ცრემლი ხომ მოერევათ, და ჩაუვარდებთ ხელთ?! — კოცნა-კოცნით გაღევენ, როგორც ქართული სულიერების ნამცეცში არეკლილ უსასრულობას.

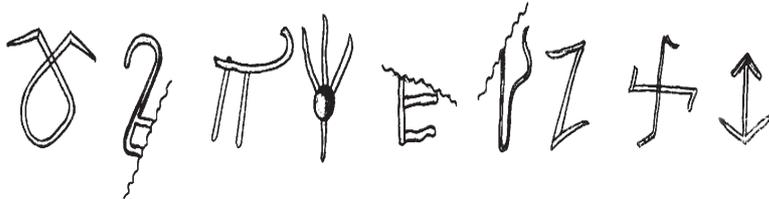
— ასეთი ხაზები ხვინჭკებსა და ჭადა ქვებზე ამოტვიფრულია არა ბუნებრივი ღარებით, — რუდუნებით მიუყვება თავის აღმართს მარტვილის ეროვნული მუზეუმის მხცოვანი დირექტორი, — არამედ — ხელით ამოღარვით და მიუთითებს მიმართულებას, მდგომარეობას, გავრცელებას, მასშტაბებს.

მსგავსი ნიმუშები ჩვენს ფონდში მრავალია და ახალ-ახალი ექსპონატები კვლავაც ჩნდება ალანიას გადან, ლეხანდარაოდან, კოტორიდან, ვედიკარის ნოჯიხუდან, აბედითის დიხაზურგადან, ნახუნაოდან. ესენი პირველი კირბებია, იდეოგრამები და კარტოგრამები. მათგან გამორჩევა შეიძლება აზრიანი, მეტყველი ხაზებისა. ასეა თუ ისე, კოლხეთში იყო დამწერლობის პირველი ნიშნები, რაზედაც ასე ხაზგასმით ვპოულობთ ცნობებს ანტიკურ წყაროებში, — უძირო თვალებით ამოგვხედავს უხუცესი გივი ელიავა — მათ შორის ხეროდოტესთან, ხომეროსთან, არგონავტებთან, თუნდაც — აპოლონიოს როდოსელთან. ეს პირობითი ნიშნებია, იმ კრიპტოგრამების შემდეგ მათთან ერთად და მათი მეშვეობით კოდირებული. ეს პიქტოგრამები შესანიშნავი მაგალითებია, თუნდაც ასო პიქტოგრამა — **Ⴀ** აქ პიქტოგრამა ნახევარი ოვალით გამოხატავს მთავრის ღვთაებას და ასო-ანბანიც სწორედ მისით დაიწყო იმ საიდუმლო ანბანწერაში. შემდეგ მზის გამოსახულება, მისი მბრუნავი სხეულისვასტიკა არის ასო ნიშანი **Ⴁ**— **Ⴂ**. ეს ნიშანი მარტვილის მონასტრის ჩრდილოეთის შიდა კედელზე, სვეტის ფარზე მოხატულობაშია მოცემული გვიან. ასევე, გვიან, ეტყობა ამ კრიპტოგრამასთან გრაფემას ქიმები მოშორდა და **Ⴃ** ჯვარის ხატ-სალოცავად დარჩა. მსგავსი ხატვებულა ჩვენ ვიპოვეთ კურზუში, აპოლონ ახალაიას ეზოში, ჭილაიების ყოფილ საცხოვრისზე, სამაროვანში ათეულ ცალობით და ასე შემდეგ. ამრიგად, ესენი ადრეული აზრადებული ნიშნებია. მათგან სწრაფსაწერად იდეოგრამების შემუშავება შემდგომი ეტაპია. ეს სახალხო, საზოგადო დამწერლობის დასაწყისია. იგი მოსიარულეთათვის გზის საჩვენებლად და აზრის საამბობადაა გათვალისწინებული. — მზის სიმბოლოდ ჯვრის, უკეთ სვასტიკის წარმოჩენის ბატონი გივი ელიავასეული კონცეფცია არახალია, ვინაიდან, მბრუნავი ჯვარი ეზოტერიკული ტრადიციით დედამიწელების უმთავრესი მნათობის ხატია. ბორჯღაღიჯ ხომ ამას მიუთითებს, სადაც თითოეული ხაზი, ქიმიანად 35 გრადუსს შეესაბამება და საბოლოოდ ვლებულობთ სრულ წრეს, 360 გრადუსს. ამის თაობაზე ადრეც გვითქვამს

და შემდგომშიც დავაწდევებთ აზრს რამდენადმე, მაგრამ არსებითი ის გახლავთ, რომ მეცნიერი შეუპოვრად მიუყვება დამწერლობის შექმნის ციკაბობებს. ვენურ სკამზე აღარული სხეული ნაცადი კავალერისტივით წამითაც არ შეუტოკდება ათასწლეულებზე გადაჭირითებისას. ხელები კი მოგეცა ლხენა, ქარგავენ და ახარატებენ ათას ფორმა-შინაარსს, უთვალავ, აურაცხელ ნასკვსა და მოხრილობას. ხმაც შესატყვისი ტონლობით ეცვლება. ხელები და ბგერები ჰარმონიულად ძერწავენ ბატონი გივი ელიავას სულიერებას; და პოეტის თვალთ შეხედო, მისი სხეული ლოდებით ამოხერგილ მდინარის კალაპოტს მოგაგონებს ფიგურალურად, სადაც სული, ტემპერამენტი მათზე გაფიცებით მოჩქაფუნე გაათმაგებული თერგია.

განვითარდა და დარჩა ჯვრისა და ოვალის გამოსახულება ხატფიბულეების სახით. დრო გადის, სწრაფი და უფრო აზრიანი წერის საჭიროება დგება, — განაგრძობს მეცნიერი, — იდეოგრამაში ახალი აზრი ჩაიტოტება, ახალი სული ჩაიღვრება, იგი იქცევა ასო-ბგერად, რაც თვალსაჩინოდაა გამოხატული ურნებზე, ქვეზე. ამის სამაგალითოდ შეგვიძლია წარმოვადგინოთ კუფტინის მიერ ქვემო გომში ნაპოვნი ურნები, რასაც ხშირად იმოწმებდა და ანბანის პირველ არსებად, რეალურ სახეობად მიიჩნევდა აკადემიკოსი ამირანაშვილი:

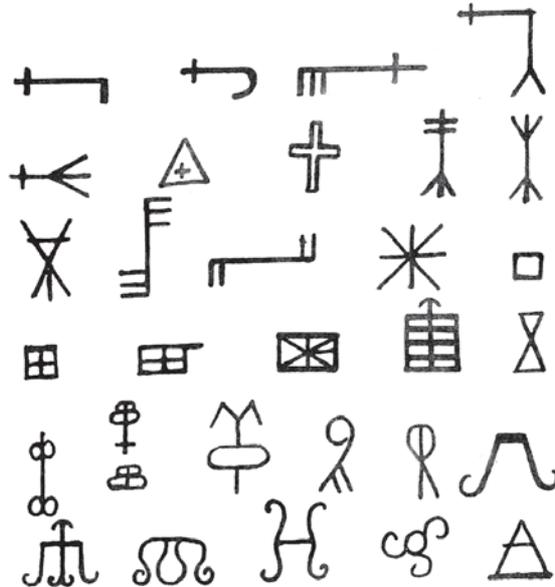
— ასეთი ასო-ნიშნები შემდეგ ყოფით საგნებზეც ვლინდება. გრიგოლ შენგელიას ნაპოვნი ძელის ლარტყულები კრიპტოგრამებია სურათებად გარდაქმნილი, თუნდაც მასზე ასახული ქალის ფიგურა ან დაჩოქილი მანდილოსნის მუხლისთავები და სხვა. იგი ნაპოვნია „ჯოლორიში ღალუში“ — ძალის ღელეში, ჩხოროწყუში, — განმარტება ფართო აუდიტორიისთვისაა უფრო განკუთვნილი, ვიდრე — ჩვენთვის და კიდევ სმენა გაფაციცებული კინო-ოპერატორისათვის, ქანდელი დათო იაკობაძის მისამართით, — იგი ჩხოროწყუს მუზეუმში ინახება, გამოქვეყნებულია „ჩხოროწყუს რაიონის ტოპონიმიკურ კატალოგში“ და უფრო მეტი, ჩვენს მასალებშიც ურევია. ჩვენ ვიპოვეთ სენაკში, ისულას მასალებში, ურნები, რომელთა კედელი ასეთივე ხაზობრივი ნიშნებითაა დამშვენებული. ესენი თავდაპირველი ხაზობრივი ასო-ნიშნებია, რომელიც იდეოგრამიდან ამოვიდა, ადამიანმა თავის ყველაზე საჭირო ნივთზე — ურნებზე და ცხოველის ტანზე — ცხენთან დალის სახით ღერბად ამოტვიფრა და ეს ყველაფერზე აუცილებელი და საჭირო ცხოველის საკუთრებად მიიწინა, რაც ბატონ სერგი მაკალათიას დამოწმებული აქვს წიგნში „სამეგრელოს ისტორია და ეთნოგრაფია“, — მსგავს მოსაზრებას ვხვდებით მეცნიერ ბეჟან კილანავასთანაც. მასალები მართლაც წლობით გროვდებო-

და გაცილებით გაბედული დასკვნებისთვის, მაგრამ მივუგდოთ ყური მსცოვან მეგზურს: — რასაკვირველია, ეს დალი, ღერბი, შემდეგ არ შეცვლილა და მოგვიანებით რამდენადმე განვითარებული ასომთავრული და მხედრული ასონიშნებიც კი გამოიყენებულა. ასე რომ, მისი მოხმარების ხორიზონტი უფრო გვიან ძალაშია და ვრცელდება საქარ-თველოს კილით კიდემდე. ქართულმა ანბანმა იმ უძველესი დროიდან განიცადა სახეობრივი სრულყოფა. კირბებიდან ამოვიდა ასომთავრული, მრგვლოვანი ანბანი. შემდეგ იგი ნუსხური დამწერლობით განსხვავდა, ხოლო გვიან, თანდათანობით მხედრული დამწერლობით განსხეულდა.

აქ, ამასთან ერთად, სხვა რამეცაა ყურადსაღები: იმ უძველეს დროში, ანბანის წარმოქმნის პირველ ეტაპზე, ჩვენგან გასულმა პელაზგებმა, კორინთოში თან წაიღეს ეს ნიშნები და გამოიყენეს კიდეც. მისი ერთ-ერთი ეგზემპლარი ქვის ზოდი, რომელზეც არის ორხაზოვანი ასო-ნიშანი — ბჭკარი, **B** ხაზობრივი ნიშნიან წარწერების ადეკვატურია. იგი ნაპოვნია ისევ ჩხოროწყუში და ინახება რაიონის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმში. იგი ერთეულია, მაგრამ არა იმპორტული: აქ არის დამზადებული, განსახლებამდე, ამ თარ-გუდაზე არსებული კერიდან. ვფიქრობ, რომ ეს ძველსამყოფი, სადაც ამნაირი ქვების ფილების მოპოვება შეიძლება მუხურში, ხაბუმეში, ოსინდალეს ფერდობებზე, ხობწყარის ნაპირებზე, უფრო და უფრო დაადასტურებს პელაზგთა უძველესი განსახლების საპოლემიკო საკითხს.

კორინთული **B** ნიშნით წარწერიანი ლოდები, ქვები აღწერილი აქვს ჩედევიკს წიგნში: „მიკენური სამყარო“. ესეც უცილობლად მეტყველი ფაქტია და ჩვენს მოსაზრებას ემთხვევა, რომ იბერიული ტომები ხმელთაშუა ზღვის აუზში გასულან, აბორიგენი მოსახლეობის ნაწილს ადგილზე, ახალ საცხოვრისზე გააქვს ცივილიზაციის აქაური, საკუთარი მონაპოვარი, იყენებს და ავრცელებს მას. იქნებ ასე გახჭონდათ ნიშნიანი დამწერლობა ეტრუსკებსაც და ბასკებსაც, — რაოდენ ნიშნობლივია ჩემთვის ამწუთას ბატონი გივი ელიავას ფრაზა. მყისვე ამოტივტივდება ჩემში ინდოევროპელებისგან შევიწროვებული ბასკების

თუ ირლანდიელების საწუთრო, ჩვენი ცხოვრების მსგავსდუხჭირი, ნი-
ადაგ რომ გვანამცეცებდა მომხდური, გვაჭეჭყავდა და მიგვაგლესდა
ხოლმე კავკასიონის მთაგრეხილს ზევისის არწივისგან ღვიძლდაკორტ-
ნილ ამირანსავით?! — ამდენად, აქედან გატანილია მეტყველება, დამ-
წერლობა, ყოფითი ელემენტები, ტოპონიმია, არქიტექტურა და ბო-
ლოს — ცოდნა თარ-გულაზე, ხსოვნა თარ-გულაზე; აქედან გაიტანეს
და შეინახეს დიდხანს, იქნებ დღემდე, რასაც ადასტურებს ენობრივი
მასალა, ტოპონიმია, ეთნიკური ელემენტები. ესეც მომავლის შესწავ-
ლის ობიექტი უნდა გახდეს. რასაკვირველია, მე ვიცნობ საწინააღმ-
დეგო აზრებსაც, ზოგჯერ კარდინალურად განსხვავებულსაც, მაგრამ
**ყველაზე სასიფათო და მადეზორიენტირებელი ლეონტი პრო-
ველის მიერ ქართული ანბანის ფარნავაზის დროს შექმნის
ნიპოთეზა მიმანია. იგი- საფუძველს მოკლებულია თუნდაც
იმ პარტივი მიზეზის გამო, რომ ჩვენს წელთა აღრიცხვამდე
284 წელს ქართული ანბანის შექმნა ყოვლად შეუძლებელია;
ამ დროისათვის ქართველებს უკვე გააჩნდათ რამდენიმე ათას-
წლოვანი ანბანი. იგი ეტყობა ადრე იყო სპარებაში და ელი-
ნისტური ლიტერატურის კორიფეები: სეროდოტე, აპოლონიოს
როდოსელი, მას ხელშესახებად იცნობდნენ.**

ასევე ვერაფრით გავიზიარებ ბატონი კორნელი კეკელიძის დაბეჭი-
თებულ მტკიცებებს ქართული ანბანის გვიან წარმოშობის თაობაზე;
სომხურ ანბანთან ურთიერთობა და მაშტოცის მიერ ქართველთათვის
ანბანის შექმნა ხომ ტენდენციურზე ტენდენციურია, თითებიდან გა-
მოწოვილი განგებცდომილება. ყოველივე უკვე კარგად ცნობილი თვალ-
საჩინო მასალების წინააღმდეგ მეტყველებს, შავით ნაკერ თეთრს ხგავს,
უხეირო მამლის ქურდს, რომელსაც სასაცილოდ ამხელს იდლიიდან
გამოჩრილი ნამგალა კუდი. არც ბერძნულს, აღარც ლათინურს და
სომხურს ხმა არ ამოეღებათ ქართული ალფაბეტის ორიგინალობის
წინაშე. ათასწლეულების წიალიდან კოლხურმა კირბებმა ენა ამოიდ-
გეს. ჯერ კიდევ ახალფეხადგმული ჩვილის დონეზე ტიტინებენ ისინი, ენას
იჩლექენ, ბორძიკებენ, ენაბრგვილობენ ჯერხანობით, მაგრამ გაივლის
წლები, წამოჩიტდებიან ჩვენი კირბები და ილიასი არ იყოს დაიწყებენ
ქვები ლაღადისს. ნიმუშს ნიმუში მიემატება, ექსპონატს — ექსპონატი,
დაჭაბუკლებიან, დაჭარმაგდებიან და ადრე თუ გვიან უსათუოდ ამეტ-
ყველდებიან იოანე ზოსიმეს საკრალური სიტყვებით: „ყოველი საიდუმ-
ლო ამასა ენასა (ენა — ერი, ეთნოსი, **ზ. გამსახურდიას მისედეით,**
გ. თ.) შინა დამარხულ არს.“

ძიება, მუდმივი ძიება, ახალი აღმოჩენები, ახალი სიტყვა არქეოლოგი-
აში, ეთნოგრაფიასა და ენთამეცნიერებაში ამ დამარხულ საიდუმლოს
საბოლოოდ დაადგენს. იქნებ იგი წინააზიის ცივილიზაციის — „რატომ
სრულიად დედამიწის არა?“ მივაგებებ ფიქრებში მხცოვან მეცნიერს, —
სულიერი ეპიცენტრის გახსნისა და გაშიფვრის საშუალება გახდეს და ეს
იქნება ნამდვილი სასწაული, იგივე სარწმუნისი, ჩუბინიძისეულად, ოქ-
როს საწმისი, ფენიქსივით მკვდრეთით აღმსდგარი მთელი კაცობრიო-
ბისათვის! — ამგვარად ასრულებს საუბარს ჩვენი მეგზური და მეკვლე,
ესოდენ გახმაურებული კირბების ერთადერთი მეციხოვნე იდუმალი
ჭყონდიდის ცისქვეშეთში და კოლხისთვის ნიშანდობლივი თავაზიანობით
სახელდახელო სუფრისკენ მიგვიძღვის.

ასეთი განსხეულება ქართული ანბანის უდიდეს მახასიათებელს წარ-
მოადგენს, რაც თვალსაჩინო მოვლენად მიიჩნევა. და რადგანაც კვლავ
ვაც გრძელდება „ოქროს საწმისის“, იგივე, „დაწუნებული ლოდის“,
„ქრისტეს კვართის“ თუ კირბების გარშემო დისკუსია, ერთ მოსაზრება-
საც შემოგთავაზებთ, ოღონდ უკვე ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტო-
რის სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებელი ავტორეფერატიდან. ბატონი
მილორდ სიჭინავას ყურადღებას ამახვილებს ფონემა „ორინჯ“-ზე,
„ორენჯ“-ზე, „ქართა“-ზე, რომელთაგან პირველი ორი შინაური პირუ-

ტყვისა და რინა-ცხოვრების — ყოფიერების სემანტიკისაა. ქართაში კი იგი ხედავს „ქა ართო“-ს, „ერთად თავმოყრილ რქოსან პირუტყვს.“

ნაშრომში ორიგინალურად საბუთდება, რომ შრომის საზოგადოებრივი დანაწილების, წარმოებისა და გაცვლის შემდგომ განვითარებას, წესით უნდა მოხყოლოდა შრომის საშუალებათა პროგრესიც.

ამ თვალსაზრისით, ბუღას, კურატს, ფართო გაგებით მენახირობას, ადგილი უნდა დაეთმო უფრო წვრილ საყოველთაო ეკვივალენტზე, ვერძისათვის, კრავისათვის, კირიბისათვის. ბუღა ეცემა, იგი გადაიზრდება ხარში — გამწევი ძალის შინაარსში, თვინიერ მუშა-პირუტყვში, რომელიც შემდგომ უფრო იხვეწება, რაფინირდება და საბოლოოდ ჩამოყალიბდება ცხვრის ფარაში, „ცხვრის ფულში“.

ავტორმა ეტყობა თვალი ვერ მიაღწენა ესპანეთის სინამდვილეს, სადაც გახლებული ხარების დესფილირება (მოკვდინება) მისმიერ წამოწეული ვერსიის ერთგვარი გამოძახილია.

მთელი ესპანეთის მოსახლეობაში, განსაკუთრებით იბერიული წარმოშობის ესპანეთში, ასრერიგად ძვალ-რბილში გამჭდარი ტორო, ხარის დაცემის, მესაქონლეობის გზის დაცლაა მეცხვარეობისათვის, როგორც უფრო მოქნილი სასაქონლო-ფულადი ურთიერთობისათვის, ვაჭრობის აღორძინებისათვის, რამაც გამოიწვია „ხალხთა მასების საკმაო დიდი გადაადგილებანი დედამიწაზე“, და მწიფდება დასკვნის წინაპირობას: „ცხვარმა ერთგვარად გადაანაწილა კაცობრიობა დედამიწაზე.“

ავტორი ავითარებს თეზას პრომეთესა და ზევსის ურთიერთდამოკიდებულების თაობაზეც, რაც საქართველოში ოქროს მონეტის აღმოცენების პრელუდიაა, წინარე სურათი. „ოქროს საწმისი მითებში: ტყავი ოქროს ვერძისა, ანუ ბრტყელი, მზის ფორმის, ოქროს მონეტა — ერთ-ერთი პირველი ოქროს მონეტა დედამიწაზე — მისი სავსებით ადეკვატური და ფრიად ამალღებული სახელწოდებით — მანათი უდავოდ მომდინარეობს, ცნებიდან „ნათება“, და უკავშირდება მზესა და მის ბრწყინვალეობას.

აიეტი მზის ბერძნული ღმერთის — ხელიოსის შვილია. იქნება აქ გადაიკვეთოს ბ-ნ მ. სიჭინავასა და „გრაალელების“ პოსტულატები, მით უფრო, რომ ბეოტიის ქალაქ ორქომენიდან ორქო-ოქროს მეგრულად, მენი — მანეთს ეხმანება), მოუსავლიანობისა და შიმშილის გამო ფრიქსე ჩამოიყვანს ხერმესის — ვაჭრობის ღმერთის მიერ ოქროცურვილ ვერძს, რომელიც მოგვიანებით ზევსს შეეწირება ტყავის სახით, ანუ იგივე დაბრტყლებულ ოქროდ, ფულის ეტალონად, და როგორც მატრიცა, ნიმუში ჩამოეკიდება ომის ღმერთის, არესის, წმინდა ჭალის

ერთ დიდ მუხაზე, ცეცხლისმფრქვეველი დრაკონის სადარაჯოდ.

რაც შეეხება ბერძენთა ლაშქრობას კოლხეთში ოქროს საწმისის მოსატაცებლად, სულაც არაფრისმთქმელია საგნობრივად, ფეტიშის დონეზე, თუკი არ დავუშვებთ იმ კანონთა ერთობლიობის თვისებას, რაც მონეტარულ სისტემას, ფულად-სასაქონლო ურთიერთობას ახასიათებს საერთოდ, და ადრეულ ჩვენეულ ვერსიას: **ოქროს საწმისი სიბძნის-მეტყველი წიგნია**, ბერძენი ავტორების ტირადებზე დანდობით — **ოქროს საწმისი, იგივე კირბი, კირბიში, კრაგისა, მატერიალური ცოდნა-ფორმულაა იმის თაობაზე, თუ როგორ მოგვემოგვინა ოქრო ქიმიის მეშვეობით**, ფრიად საინტერესოდ წახნაგდება ბ-ნ მ. სიჭინავას წიად- სვლებით: ოქროს საწმისი — ოქროს მონეტის ეტალონია, ფალიბი, მატრიცა და, ალბათ, ამ მონეტარულ სისტემასთან დაკავშირებული უამრავი წვრილმან-მსხვილმანი პრობლემა, მიღწეული ცხვრის ფართით, ცხვრით, როგორც ამ ცხვრის ღირებულების ტოლფასი. თუკი აქამდე ცხვარი ასრულებდა მონეტის როლს, აწი კოლხმა, (**ჰალიდონები ებისტროფოსს, ოდიოსს მოსყვანენ, ვერცხლის შორეულ საბადოდან, (ხალიბეს მხრიდან**“), ანუ იმ ქვეყნიდან სადაც მეტალურგია დულდა და გადმოდულდა, ოქროს მონეტის ფალიბში მოქცევა იოტისოდენად არ გაუჭირდებოდათ. და თუ დავენდობით ბ-ნ მ. სიჭინავასეულ დასკვნებს: „ფული აუცილებელია მონეტარული მიმოქცევისა და მისი სახელმწიფოებრივი მოწესრიგების სისტემის ნორმალური ფუნქციონირებისათვის. — განსჯისათვის რჩება თავისი კულისხელა — **კოლხური ებოქის განვითარება ლეგენდარული აიეტის ებოქაში, თითქოსდა, მართლაც მიმდინარეობს. როგორც ჩანს, ფულის უკვე საკმაოდ ფორმირებული მონეტარული მიმოქცევისა და, შესაბამისად, ასევე მიმოქცევაში სხვა ლითონებით □ან კიდევ რაიმე სხვა საშუალებით) ოქროს მონეტის შენაცვლების ბაზაზე, რომელიც უსასტიკეს სახელ- მწიფობრივ მოწესრიგებაზეა დამყარებული.**“

ქართველებს ბერძენები „გიორგიოსებს“ გვიწოდებდნენ, მიწის დამმუშავებლებს, იგივე მარგალებს, დამრგველებს პრიმიტიული შეხედულებით. „გი“ მიწაა ბერძნულად, „ქი“ — შუმერულად, „გიმ“ — სვანურად. „ან“ — ცაა შუმერულად, „ქი-ანა“ — ქვეყანა მეგრულად. გიორგიოსი ფაქტობრივად მარგალის, დამრგველის ვულგარული ვერსიაა, გამოძახილი იმ ჰემმარიტი ფუნქციისა, რასაც მწიგნობარი, ასოების თიხის ფირფიტებზე, ურნებზე, პაპირუსებზე, კირბიშიზე, ოქროს სარწმუნის-საწმისზე დამრგველი ტომი აწარმოებდა.

ბევრს ვეზიანები უნდა ნათელს,
ჩემო ლაზო, ჩემო, ჩემო ჭაჭი ჩუნიუნჯუ,
თავდაც 33-ე წელიწადს აღსრულდა ჩრისტესავით.
თურმე რაოდენ ჭეშმარიტია გაცხობარი ჩვენი:
ღიან, არარაი ღარჩხ დაფარულ!

— ბატონო, ლაშა, ჩემთვის სასამთონო იყო საქართველოს პრეზიდენტობის კანდიდატის, ბატონ მისეილ სააკაშვილის შესვენდრა ს. ჯანაშიას სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის კოლექტივთან და იქ გაუღებელი ინფორმაცია, რომ მართლაც განის გათხრებში აღმოჩენილი ერთი ექსპონატი მთელს ლუგრს გადაწონის. დამანისელი „HOMO GEORGIKUS“-ით ჩვენ კავკასია პირველი ადამიანის აკვნად გამოვაცხადეთ. ამ თვალსაზრისით რა მნიშვნელობისაა ცაიშის არქეოლოგიური გათხრები?

— აღსანიშნავია, რომ მართლაც საქართველოს ტერიტორიაზე ძალიან განვითარებული ვართ არაერთი უნიკალური აღმოჩენით. როგორც თქვენ შენიშნავთ: დმანისის, ვანის, საირხის, ითხვისის, თრიალეთის, შულავერის და ა.შ. არქეოლოგიურ მონაპოვრებზე ბოლო სამი წელიწადია მთელი მსოფლიო ლაპარაკობს. მათ შორის, ერთ-ერთი ფლაგმანია ცაიშის არქეოლოგიური ექსპედიცია, რომელმაც ქრისტემდე VIII-VII ს. სრულიად უნიკალური არტეფაქტები (ხელოვნების ნიმუშები, რედ.) მოიპოვა, კერძოდ — გამოვლინდა მასალები, რომლებიც ასახავენ საქართველოსა და ევროპის ურთიერთობის პირველ ნაბიჯებს. ანუ მაშინდელი დასავლური ქართული ტომების, კოლხების უშუალო კავშირს ეგეოსურ ცივილიზაციასთან.

— ამ ასპექტით საინტერესოა ბატონ რისმაგ გორდუზიანის გამოკვლევა მედიტერიანული სამყაროზე. სიტყვიერ მასალაზე დაყრდნობით გამოვლენილია კოლხურ-ბერძნული ცივილიზაციების სერიოზული კონტაქტები.

— ნიშანდობლივია, რომ კუნძულ სამოსზე აღმოჩნდა ბავშვჩახუტებული მხედარი ქალის ქანდაკება. მსგავსი ტიპის სკულპტურა მოპოვებულია აგრეთვე კონტინენტურ საბერძნეთში, რომელიც ძვ. წ. აღ. VII ს. თარიღდება. იგი ცაიშის სამაროვანის №1 სამარხში მოპოვებული მასალების სინქრონულია. კუნძულ სამოსზე ამ იდოლის (ქანდაკების, რედ.) აღმოჩენისთანავე გამოითქვა ვარაუდი, რომ იგი ეკუთვნის კოლხურ სამყაროს. შემდომში ეს მოსაზრება ამერიკელმა მეცნიერმა გარი ვოიაცისმაც დაადასტურა. ცაიშის გათხრებში ამ ქანდაკების მსგავსი 8

ეგზემპლარი გამოვლინდაანუ მთვარის დღეს ხარის დაკვლა იკრძალება — ვაშინერს — არეგების. აქვე ერთ მეგრულ სენტინციასაც გავამახვილებ თქვენს ყურადღებას: **თუთა ახლი, დორონთი სი გუმახარი**, — მთვარე ახალი, უფალო შენ გამახარე! ეს ხალხური გამოთქმა ნათლად მიუთითებს კოლხების რელიგიურ წარმოდგენასა და მითორიტულზე. ასევე ეთნოგრაფიულ ასპექტში საინტერესოა შემდგომი ფრთიანი ფრაზა: **ჯგეშიშ ძვალი თკო ვარკაღანდას** წინაპრის ძვალი უნდა კრიალებდეს. ცაიშის სამაროვანში აღმოჩენილი ოსტოლოგიური მასალა აშკარად მიუთითებს მის საგანგებო გაწმენდასა და პატივით ჩასვენებაზე.

— **ერთი წუთით, საკრალური ხარის ამბავს მინდა მივუბრუნდეთ, კონკრეტულად კი იმას, რომ მთელი შუშური, ეგვიპტე დიდი ფურის პირშია, ამასთან ჩემთვის გამაოგნებელია აშკარად პროტოქართული ტომის — ბასკების დამოკიდებულება ხარისადმი, ლამის სატად მინეული ცხოველის ბარბაროსული დესფილირება — დაცაკვლა.**

— კოლხურ სინამდვილეში მხოლოდ ხარის ქანდაკებები გვხვდება. მათ შორის ერთი ფურიც არ ფიქსირდება. ეს კიდევ ერთხელ უსვამს ხაზს მამრობითი სქესის პრიორიტეტს, ხარი ხომ მთვარის წმინდა ცხოველია კოლხურში: **თუთა — მუმა ჩქიმი**. რაც შეეხება ფურის კულტს უშემერულ-

ეგვიპტურსა თუ ესპანელების კორიდაზე, უეჭველად ინდოევროპელების გამარჯვების სიმბოლიკაა პროტობერიულ სივრცესთან.

– ჩინებული ფაქტია, მაგრამ ამ საკრალურ რიტუალს ახლავს ფრიად შორსმიმავალი ეზოტერიკა. კოლხებს ხეზე მხოლოდ მამაკაცის ნეშტი ჰქონდათ. ქალისას ქვევრში კრძალავდნენ. ამ ამადლებით მამაკაცი ჰელიოს-დემერთისკენ აიწეოდა, იმნაირად, როგორც ფარაონების ცად ამადლება ხდებოდა ტონადოებით, ანუ პირამიდის წვეროს გამობშული ქარბორბალებით.

– კოლხები მიწას და ცეცხლს მიიჩნევდნენ წმინდა სტიქიად. ამიტომაც ადამიანის პირდაპირ მიწაში მიბარება მკრეხელობად მიაჩნდათ. მისი ნეშტის გაპათიონება ამიტომაც ხდებოდა ცეცხლის მეშვეობით, ანუ მზის სიმბოლოთი. ამ მხრივ ნიშანდობლივია ჩვენს მიერ აღმოჩენილი, დინამიკაში მოცემული სვასტიკიანი საკიდები. სვასტიკა შუმერულ-ეგვიპტური წარმოდგენით მზის სიმბოლოს ასახავდა. აგრეთვე მასში ხდებოდა სამყაროს ოთხი მხარის ინიციაცია. თავად მეფე აიეტიც ხომ ჰელიოსის შვილი გახლდათ.

– გათხრების ორგანიზაციულ მხარეზე რას გვეტყვით?! ცაიშში სომ ეს ექსპედიცია ორ წელიწადში რიგით მკორეა?

— ცაიშში პირველად საძიებო-სადაზვერვო შურფი (თხრილი, რედ.) გავლებულ იქნა 2001 წელს არქეოლოგიური კვლევის ცენტრის მოვლინებული ექსპედიციის მიერ, რომელსაც ხელმძღვანელობდა ბატონი რევაზ პაპუაშვილი. 2005 წელს უკვე დაიწყო კომპლექსური სამუშაოები ზუგდიდის რაიონის გამგეობისა და უშუალოდ ბატონ ალექსანდრე ქობალიას შემწეობით. ექსპედიცია შედგებოდა 6 სპეციალისტისაგან. მათ ხალისით ეხმარებოდნენ ადგილობრივი მაცხოვრებლები. ცაიშის სამაროვნის №1 კოლექტიური ორმო-სამარხის შესწავლა ზუსტად 30 კალენდარულ დღეში დასრულდა. გათხრები ფინანსურად უზრუნველყო (5 000 ლარი) ზუგდიდის გამგეობამ. როგორც აღვნიშნეთ, ამ გათხრებმა უნიკალური ექსპონატები გამოავლინა, რამაც არსებითად განაპირობა ცაიშში შემდგომი არქეოლოგიური კვლევა-ძიება.

— **მაინც რა არქეოლოგიურ ფასეულობებზე საუბარი?!**

— სპეციალისტების მიერ ერთხმად აღიარებულია, რომ ცაიშში აღმოჩენილი ოქრომჭედლობის ნიმუშები ქართული კულტურული მემკვიდრეობის შედევრებია. მართლაც გასაოცარია კოლხი საზოგადოების დახვეწილი და გეომეტრიულად სრულყოფილი აზროვნება. გამოვყოფდი ტოლგვერდა სამკუთხედის ფორმის სამკაულებს,

რომლებზეც გეომეტრიული ფიგურებია გამოსახული, მათ შორის უნიკალურია სამკუთხედში ჩახაზული წრე, სადაც დაცულია ამ სხეულების ზუსტი პარამეტრები. თავად ეს სიმბოლოები ხალხთა წარმოდგენაში სრულყოფილებას გამოხატავდა.

– მებადება აზრი, რომ კოლხეთი-შუშერი-ეგვიპტე ცივილიზაციის ერთიანი ჯაჭვის ორგანული რგოლებია.

– მეტსაც გეტყვით, მოპოვებული მასალები უდავოდ ადასტურებენ, რომ კოლხური სამყარო იზოლაციონიზმით არ არის შებოჭილი. მას მჭიდრო ურთიერთობა აქვს გარე სამყაროსთან. კერძოდ, ჩვენს მიერ მოპოვებული ბრინჯაოს გრავირებული სარტყელი იწოდებოდა ცენტრალურ ამიერ-კავკასიურად. ცაიშის გათხრებმა დაადასტურა რომ ყოველივე წმინდა კოლხური ფენომენია. კონკრეტულად, მასზე გამოსახული ორნამენტები მხოლოდ კოლხურ მასალებზე გვხვდება. გამომდინარე აქედან აშკარაა მათი იმპორტი მცირე აზიასა და მახლობელ აღმოსავლეთში. აქვე შეიძლება ითქვას, რომ ცაიშის სამაროვანის №2 სამარხი-აკლდამის შესწავლისას, რომელიც ქრისტემდე X-IX ს. თარიღდება, გამოვლენილია ეგვიპტური იმპორტის ნიმუშები — ცხოველსახოვანი ანთროპომორფული ქანდაკებები და ასევე სირია-პალესტინიდან შემოტანილი მინის ჩიტის მინიატურული სკულპტუ-

რები. აქედანვე შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ ეგვიპტესა და კოლხეთს შორის გარკვეული სავაჭრო ურთიერთობა არსებობდა ფინიკიელების შუამავლობით. ამდენად, მაშინდელ ცივილიზაციებს შორის ხელშესახები რგოლი იკვრება. ახლა ორიოდ სიტყვით იმის შესახებაც, თუ ვინ იყვნენ ეს ხალხები: შუმერები, ეგვიპტელები, კოლხები... ცაიშის სამარხში დაახლოებით 800-ამდე მიცვალბულია ჩასვენებელი. ისინი წარმოადგენენ საზოგადოების საშუალო ფენას. უდავოდ ნათელია, რომ მათ დაგროვილი აქვთ გარკვეული სიმდიდრე, როგრიცაა: ძვირფასი მეტალებისაგან დამზადებული სამკაულები. ბუნებრივია, დოვლათის შექმნა შეუძლებელი იყო სამეფო ორგანიზაციის გარეშე. მით უმეტეს, აქ წარმოდგენილი მასალების უმეტესობა წმინ- და ლოკალური ხასიათისაა და მეტად თვითმყოფად კულტურას ასახავს. თუკი გავითვალისწინებთ იმასაც, რომ ამ პერიოდში ჰყავის ურარტული, ასურული კულტურები, და ამავე დროს ჩრდილოეთიდან ხდება კიმერიელებისა და სკვითების შემოტევა, კოლხეთის ცენტრალურ ნაწილში მათი გავლენის არანაირი კვალი იძებნება. მისახვედრებელია, რომ მათ წინააღმდეგობას უწყევს მეტად ორგანიზებული ძალა, რომელიც შესაძლოა ცენტრალიზებული სამეფო ხელ-ისუფლება იყო.

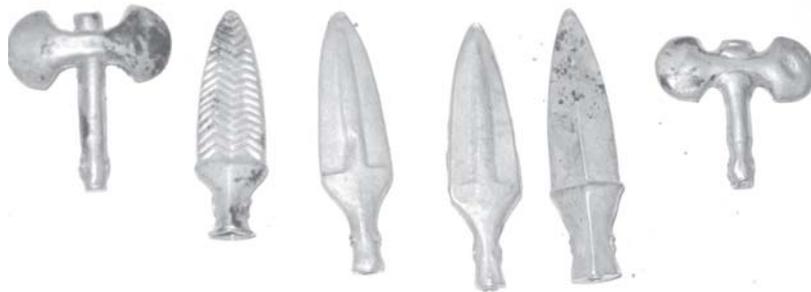
– კოლხეთთან, საქართველოსთან დაკავშირებული ყველა ბილიკი ოქროს საწმისთან და ამირანის მითთან იყრის თავს, ანუ რკინის გამოდნობის და მონეტარულ სისტემის შექმნის საიდ-

უმლოსთან. რა შეიძლება ითქვას ამის თაობაზე ცაიშის არქეოლოგიური მესაღების მიხედვით?

— ჩვენს მიერ აღმოჩენილ იქნა კერამიკის სასმისი, რომელიც ოქროს საწმისის იდენტურია, ცაიშის ძველი ხომ იმ პერიოდისაა, როდესაც რკინა ოქროზე უფრო ფასობს. და მართლაც, ჩანს, თუ როგორ ინტენსი-ურად აძევენ ბრინჯაოს რკინა, შემდგომ — ფოლადი. და არსებობს მოსაზრება, რომ ბერძნების კოლხეთში შემოსვლის მთავარი მიზანი სწორედ რკინის მოპოვების საიდუმლოს გატანა იყო. როგორც ისტორი-ული, ლიტერატურული თუ არქეოლოგიური მასალები მოწმობენ, რომ მათ ეს ჩინებულად მოახერხეს. ცაიშის ორივე სამაროვანი საინტერესოა სხვა ასპექტითაც, კერძოდ — ოსტეოლოგიური თვალსაზრისით. მისით თვალსაჩინოდ ხერხდება კოლხების ანთროპოლოგიური ჰაბიტუსი. მათი ძირითადი ნაწილი საშუა-ლო სიმაღლისაა. სამარხში გვხვდება, როგორც ბავ-შვების, ასევე — მოზრდილების ჩონჩხები. მეტად საინტერესოა, რომ რამდენიმე თავის ქალაზე აღმოჩნდა აშკარა სამედიცინო ჩარევის კვალი. ბერძნული გად-მოცემებით კოლხი მედეა ხომ მედიცინის ფუძემდებელია.

— **არის წყაროები, რომლის მიხედვით კოლხიტები აბატი-ოსნებდნენ ფარაონთა ნეშტებს. მათ მუმიფიცირების ჩინებულ სპეციალისტებად იხსენიებენ. ამასთან, ქართუშები, ქართის ტომის წინაპრები ახდენდნენ ფარაონების კორონაციას. მათგან მომდინარეობს ანტიკური „როფორა სამართო ავირფინის სინონიმი.“**

— ამისი სამხილი მასალა კოლხეთში ჯერ-ჯერობით არ არსებობს. შესაძლოა სხვა ექსპედიციებმა გამოავლინონ მსგავსი რამ, მაგრამ დღესდღეობით მოვლენებს ვერ გადავუსწრებთ და უმჯობესია არსე-ბულზე ვისაუბროთ. ექსპედიციამ მოიპოვა საკრალური მნიშვნელობის სკულპტურული ქანდაკებები, ბრინჯაოს ვერძის, ხარის, ძაღლის და მითოლოგიურ სიუჟეტებზე გამოძერწილი ფიგურები. ძველი წარ-მოდგენით ხარი მთვარის წმინდა ცხოველად მიიჩნეოდა, რამეთუ მისი რქის მოყვანილობა ახალი მთვარის სიმბოლური ასახვა იყო. დღესაც მთის წინა სამეგრელოში თუთაშხას, ანუ მთვარის დღეს ხარის დაკვლა იკრძალება — ვაშინერს — არეგების. აქვე ერთ მეგრულ სენტეინციაზეც გავამახვილებ თქვენს ყურადღებას: **თუთა ახლი, დორონთი სი გუმასარი**, — მთვარე ახალი, უფალო შენ გამახარე! ეს ხალხური გამოთქმა ნათლად მიუთითებს კოლხების რელიგიურ წარმოდგენასა და მითორიტულზე. ასევე ეთნოგრაფიულ ასპექტში საინტერესოა შემდგომი ფრთიანი ფრაზა: **ჯგუშიშ ძვალი ოკო ვარკალანდას** — წინაპრის ძვალი უნდა კრიალებდეს. ცაიშის სამაროვანში აღმოჩენილი ოსტოლოგიური მასალა აშკარად მიუთითებს მის საგანგებო გაწმენდასა და პატივით ჩასვენებაზე.

— **ერთი წუთით, საკრალური ხარის ამბავს მინდა მივუბრუნდეთ, კონკრეტულად კი იმას, რომ მთელი შუემური, ეგვიპტე დიდი ფურის**

ბირშთა, ამასთან ჩემთვის გამაოგნებელია აშკარად პროტოქართული ტომის – ბასკების დამოკიდებულება ხარისადში, ლამის ხატად მიჩნეული ცხოველის ბარბაროსული დესფილირება – დაცაკვლა.

— კოლხურ სინამდვილეში მხოლოდ ხარის ქანდა-კებები გვხვდება. მათ შორის ერთი ფურცი არ ფიქ-სირდება. ეს კიდევ ერთხელ უსვამს ხაზს მამრობითი სქესის პრიორიტეტს, ხარი ხომ მთვარის წმინდა ცხოველია კოლხურში: **თუთა — მუშა ჩქიმი.** რაც შეეხება ფურის კულტს შუმერულ-ეგვიპტურსა თუ ესპანე-ლების კორიდაზე, უეჭველად ინდო-ევროპელების გამ-არჯვების სიმბოლიკაა პროტოიბერიულ სივრცესთან.— **საინტერესო საკითხი ჩამოაგდეთ. არის გერანიაში ერთი თქვენი კოლეგა, ბატონი ჯონი აფაქიძე. ამას წინათ გაზეთ „თბილისის უნივერსიტეტში“ გამოქვეყნდა მისი ფრიად საინ-ტერესო სტატია ტროას გათხრებზე. რამდენად ესმიათ ცაიშის მასალები ილიონის პერიოდს?**

— სამწუხაროდ, ცაიშის გათხრების ფონზე ამ მიმართებით რაიმე კონკრეტული მოსაზრების გამოთქმა ძნელია, ვინაიდან ქრონოლოგიური სხვაობა საკმაოდ დიდია — 500-600 წელიწადი. თუმცა ეს მომ-ენტი სულაც არ აკნინებს ცაიშის გათხრების მნიშვნელობას. ამ მასალებითაც მშვენივრად შეიძლება ოქრომრავალი კოლხეთის განჭვრეტა. მით უმეტეს, რომ აქ მოპოვებული ოქრომჭედლობის ნიმუშები საქართველოში ერთ-ერთი უპირველესია, რომლის ეთნიკური ატრიბუცია ხერხდება. ჩვენი სამარხების მასალებით მყარად შეიძლება დავასკვნათ შემდეგი: კოლხეთი ჯერ კიდევ ძლიერი სახელმწიფო წარმონაქმნია, რომელსაც კონკურენციას ვერ უწევნ ხეთ-ები და ურარტუელები. ამასთან კოლხური ოქრო, ვერცხლი, რკინა, ფოლადი ჯერაც უმეტოქოა მის გეო-პოლიტიკურ არეალში.

— **მარტვილის მუზეუმში, ცხონებული გივი ელიაგასთან მისაუბრია კირბებზე, ხვინჭა ქვებზე, რისი დამადატურებელი მასალები დღესაც ინახება ჭყონდიდში. ძნელად დასაჯერებელია, იმ ექსპონატების ბატონი გივისეული დათარიღების მეთოდი — 80-70 ათასი წელი.**

— სამწუხაროდ შეიძლება გულლიად ითქვას, სამუზეუმო, არქეო-ლოგიური საქმიანობა საქართველოში ჯერაც არ არის სახელმწი-ფოებრივ დონეზე აყვანილი. ნაკლებია ლიტერატურა, ექსპონატების დესკრიპცია...

— **ბიბლიოგრაფია ლიტერატურულად.**

— დიახ. ამასთან ძალზე უმნიშვნელოა არქეოლოგიური მასალების რაიმე სახის ენციკლოპედიურ გამოცემაში თავმოყრა. მაგრამ შეინიშნება

ცხოველი ინტერესი სახელმწიფოს მხრიდან, რაც შეიძლება მეტი ყურადღება დაეთმოს ჩვენი გმირული წარსულის ამსახველი მასალების გამომზეურებას. სახელმწიფო პოლიტიკის პრიორიტეტი ტურიზმის განვითარებაა, და ამ ფონზე, ბუნებრივია, მატერიალური კულტურის ძეგლების მოვლა-პატრონობა, წარმოჩენა, მათი პოპულარიზაცია გზამკვლევებით, გაცილებით ფართო ხასიათს მიიღებს ახლო მომავალში. რაც შეეხება ცაიშის გათხრების მასალებს, ამჟამად მიმდინარეობს საინფორმაციო ხასიათის ბუკლეტის გამოცემა. მოგვიანებით იგი, ალბათ, ასახვას პპოვებს უფრო მონუმენტურ ნაშრომში. ჩვენ ზემოთ გაკვრით შევხებით ტროას პერიოდს, ბატონ ჯონი აფაქიდის ფენომენს. ის უცხოეთში მოღვაწე ნიჭიერი არქეოლოგია, მაგრამ როგორ უჩვეულოდაც მოგვიჩვენოთ, არის ტენდენციები, როცა თვალსაჩინო სპეციალისტები აქეთ ჩამოდიან საქართველოში, იმ მიწა-წყალზე, სადაც კაცობრიობის შორეული წარსული მოუთმენლად ელის ახალ-ახალ აღმოჩენებს. უცხოელი სპეციალისტებში ეს ინტერესი დღითი დღე იზრდება.

(დასტურ, დღეს ბ-ნი ჯ. აფაქიძე აფხაზეთის უნივერსიტეტის რექტორია. რედ). ამისი ბრწყინვალე ნიმუშია დმანისის საერთაშორისო არქეოლოგიური ექსპედიცია.

— **ბატონო, ლაშა, უეჭველად დადგა დრო მთელს პლანეტაზე, როცა არქეოლოგიის განხილვა საკუთრივ არქეოლოგიით უკვე აშკარა კარნაკეტილობაა; როცა უამრავი საბუნებისმეტყველო დარგის შემთხვევლიება სხვანაირ რეგისტრში წარმოაჩენს კაცობრიობის გარდასულ პერიოდებს, როგორცაა: რადიოლოგია, ბიოსოციო-ეკოგარემოს დადგენა.**

— აბსოლუტურად გეთანხმებით, სამყარო მთლიანია. არქეოლოგების მიერ მოპოვებული მასალებით სხვადასხვა სპეციალისტებს საშუალება ეძლევათ წამოაყენონ სპეციფიკური ინტერპრეტაციები, ეს იქნება პალეონტოლოგიაში, ანთროპოლოგიაში, მედიცინასა თუ სხვაგან. კომპიუტერის აღმოჩენამ დიდი შესაძლებლობები შეუქმნა მეცნიერებს მჭიდრო კონტაქტებისათვის. ინტერნეტის მეშვეობით დღეს თავისუფლად შეიძლება პოლიტიკური საზღვრების გადალახვა ათსობით კოლომეტრით, ანუ მეცნიერება გვევლინება სრულიად კაცობრიობის და არა რომელიმე ქვეყნის მუზეუმის თუ კერძო კოლექციონერის საკუთრებად. ცაიშის გათხრებმა ჩვენ ნათლად დაგვანახა ეს პერსპექტივები. ამასთან ცაიშის გათხრებმა წამოაყენა წინაპირობა, რომ არქეოლოგიური კვლევა-ძიება ფართოდ გაიშალოს კოლხეთში. დაგეგმილია სოფელ რიყის ტერიტორიაზე ანტიკური ხანის ძეგლის გამოკვლევა, რომელიც წინასწარი ვარაუდით საბერძნეთისა და კოლხეთის ურთიერთობის ელინისტურ პერიოდს

მოიცავს, იმ სანატრელ ხანას, როცა სავაჭრო თუ კულტურული კავშირები ზენიტშია. ბერძნებს ამ დროს კოლხეთიდან გააქვთ ბზა, კანაფი, თაფლი, გემის საშენი მასალები. პროექტები უამრავია: ნავარაუდევია საძიებო-სადაზვერვო ექსპედიცია მოეწყოს მთელი სამეგრელოს მასშტაბით, რამეთუ აუცილებელია შეიქმნას მათზე საინფორმაციო ბანკი. არ არის გამორიცხული კვლევა-ძიების არეალში მოექცეს სვანეთი, რადგანაც დაბლობისა და ბარის ტერიტორია მაინც მდინარეების წარმონაქმნი სივრცეა — იგივე მწვანე სამკუთხედი. ალბათ, უახლოეს ხანებში განახლდება ერგეტის დაკონსერვებული სამაროვნები, ამასთან გვანტერესებს კოლხური ნამოსახლარების შესწავლა, რომლებიც ინტენსიურადაა წარმოდგენილი დიხაგუძებზე. შემძლია გამოვყო სოფელ ორულში პერტიებისა და წურწუმიების დიხაგუძები, სადაც აშკარაა რამდენიმე კულტურული ფენის არსებობა ბრინჯაოს ხანიდან მოყოლებული ანტიკურ პერიოდამდე. ბოლოსთვის შემოვინახე ფრიად საინტერესო ფაქტი — ცაიშის სამაროვანის ზედა ტერასაზე მდინარემ ჩამორეცხა ფერდობი, სადაც გამოვლინდა ინტენსიური კულტურული ფენა. თამამი ვარაუდით შეიძლება იგი ნაქალაქარიც იყოს, ვინაიდან ცაიშში აღმოჩენილი მასალების სიმრავლე და ტექნოლოგია საქალაქო ცხოვრებისთვისაა დამახასიათებელი.

— გუთანხმებით, ადრეულ პერიოდში ნებისმიერი დასახლება თბილ წყლებთან აღმოცენდებოდა ხოლმე — ტიბულისთან (დღევანდელი თბილისი, რედ.), ტიბეტში, წყალტუბოში...

— ცაიში ამისი ნათელი მაგალითია. თბილი გოგირდოვანი წყალი აიოლებდა ადრეული ეპოქის მოსახლეობის სასიცოცხლო ინტერესებს. ამასთან იგი სტრატეგიულად გამორჩეულ ადგილასაა და ქმნის მეტალურგიის განვითარების წინაპირობას. ერთ რამეში მყარად ვარ და რწმუნებული, რომ ცაიშის ტერიტორია ზოგადკაცობრიული მნიშვნელობის კიდევ მრავალ სიურპრიზს შემოგვთავაზებს ახლო მომავალში.

„ნაბადი“ და ნაბადელელები

მე ორმაგად გავიხარე „ნაბადის“ კომპაქტური კოლექტივის სპექტაკლით, საკუთრივ ჩვენი გმირული ფოლკლორის ხალასი გადმოცემის უნარით ღვთაებრივ „საფერავთან“ და სატკბარუნებელთან ერთად, მეორეს მხრივ იმ მოზომილი საკრალური, ეზოტერიკული მნიშვნელობის მასალის მოშველიებით — სლაიდებით, შუქჩრდილებით, რომელიც იოტის ოდენადაც არ ამძიმებს ქორეოგრაფიის რიტმს, ფონად, ლაიტმოტივად გასდევს მთელს წარმოდ

გენას. ყველაფერთან ერთად, ჩვენ ორნაირი შედეგი მოგვიხვეჭავს ერთდროულად — ესტეტიკურ ტკბობასაც ვანიჭებით მაყურებელს და აქვე დაფარულ ცოდნასაც ვაზიარებთ სამყაროს აგებულებაზე, „ჰომო საპიენსის“ ბიოგრაფიაზე, მკიდროდ ვაახლოებთ სასიამოვნოს სასარგებლოსთან.

კოსმოსიდან მომავალი მზის ენერგია ცილინდრის ფორმით ჩამოეცემა დედამიწას და ატრიალებს ამ ქაბრში. დედამიწაზე აღმოცენებული ხე — რომელიც სიცოცხლის ჩასახვის, ჰუმუსში ენერგიის გადმოსვლის ვიზუალური სატია — ჯაია, ნატურის ხე, დიახაც, ცილინდრის ფორმისაა. ამ საკრალურ ხეს, ამ უკვდავების მცერანეს, გეომეტრიულად იმეორებენ შუემრები დამწერლობით, კოლხები — სვეტებზე აღმართული სამკუთხა ქვის დაფებით — სამანძილო კირბებით. ეგვიპტელები — პირამიდებით — ღვთიური ენერგიის ადამიანში გადმოსვლისა და მარადისში დაგანების მონუმენტური სატით. ნებისმიერი დონის ცივილიზაცია, რომელიც შესაძლოა იყო ჩვენს ცნობიერებაზე და იქნება ჩვენი კაცობრიული შექმნების მიძინების შემდეგ, ვერაფრით გაექცევა ამ კანონზომიერებას. აცტეკების მოსახლეობა თავიანთ ქურუმებიანად ისე ამოუყუეს კორტესელებმა, რომ მათთვის არაფერი უკითხავთ, არც კი ისურვეს ევროპელებმა კაციჭამია ველურების სულიერებაში ჩახედვა. დაიწვა, ცეცხლმა მოიცვა ათასობით ინფორმაციის შემცველი დოკუმენტი, მაგრამ „ცოლკინი“ მაინც გადარჩა. გადარჩა ტაძრები — შვიდი საფეხურითა და 13 ქონგურით, რომლის სიმაღლე 91 მეტრია. ამ მარადიული ინფორმაციის წართმევა შეუძლებელია, ვინაიდან, იგი ფორმულაა, ნებისმიერი ჩაღრმავებული გონების პროდუქტი.

„ნაბადის“ ცეკვები ეთნოგრაფიულ სამკაულზე ბად მოეჩვენება საგნის არსში ნაკლებად ჩახედულს, არადა, იგი ასახავს ქრისტეს ამალღების მისტერიას, უფრო ადრინდელს, პრომეთეს მჯაჭვის საიდუმლოს, ნახაზების ფორმით, ქორეოგრაფიისა და პოლიფონიის პლასტიკის ენით გადმოცემულს — მუმის გულხელდაკრეფილი პოზა, ფარაონის სარტულაო ალკაზმულობა: გადაჯვარედინებული სკიპტრა და გონიო გახლავთ — ცად ამალღების თადარიგი. არა სიკვდილი, არამედ გარდაცვალება, წამიერიდან საუკუნოში მარადიული სიცოცხლით გადასვლა. დაახლოებით მსგავსი შინაარსი ექსოვება ნეფე-პატარძლის მექორწილეთა გადაჯვარედინებული ყამების ქვეშ გამოტარებს თუ თავად ქართულ ცეკვას, როცა ასული და ძე მოწიწებით შეუკავშირებენ მკლავებს ერთურთს. ვისაც შენახული ჰქონდა „ცოლკინი“, დავითის ვარსკვლავი და ასომთავრული,

ჯანის — 35-ე ასო-ნიშანი სიმბოლოთი, დაუბრკოლებლად მოგზაურობდა დროსა და სივრცეში.

„ნაბადელების“ ყამას შუმერულ სატევარში უდევს სათავე, რომლის ვადაზე რგოლებით სამკუთხედია ამოტვიფრული. სამკუთხედის აღნაგობისაა თავად კოლხური ორპირა ცულიც. ეს საიდუმლოება გააზრებული ჰქონდათ ჩრდილოელ დრუიდებსაც — სკანდინავიელი ხალხის ქურუმებს. ისინი ხეების შემწვობით წინასწარმეტყველებდნენ ადამიანის ბედ-იღბალზე. სინამდვილეში კი ხე — ჯაია (სანსკრიტულად), იგდარასილი (სკანდინავიურად, რომელზეც 9 დღე-ღამეს თავს ჩამოიხრჩობს მათი უზენაესი ღვთაება ოდინი, რათა მისნობას ეზიაროს. ამ უშველებელ იფანს იგრის მზიდველსაც ეძახიან, იგრი ოდინის მეტსახელია), — ჯა, ანუ სიცოცხლის სათავე ბიბლიის მიხედვით (ხე-ხალა — შობაა მეგრულში, აქვე ხე ქალიშვილის, მდედრობითი სქესის გამსაზღვრელია კოლხურ-სლავურში), დაკავშირებულია გაჩენის მისტერიასთან. ამ ყველაფრის თაობაზე მინიშნებით, სიმბოლოებით მსჯელობს ქალბატონ ნინო ტურაბელაძის სტილიზებული ფოლკლორული სპექტაკლი. ჩვენ „ნაბადელებს“ ვერ მოვსთხოვთ თავიანთი ჩინებული სპექტაკლი რაღაც ეთნომეცნიერულ კლიპს დაამსგავსონ, სადაც სცენა სრულიად გაუგებარი რეკვიზიტებით გადაიტვირთება, მაგრამ ზომიერების დაცვით, ბევრი სასიკეთო სლაიდის ჩამონტაჟებით, შესაძლებელი გამხდარა წარმოდგენას მეტი სიღრმე მინიჭებოდა.

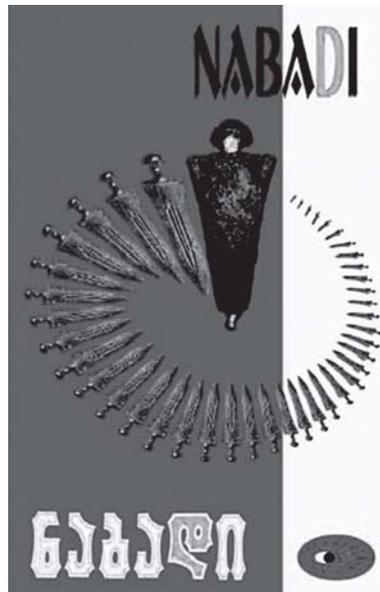
ეკრანზე მზის შუქის ციდან დაშვების მომენტი, ტანაშოლტილი ხის გამოსახულების ჩვენება, ღვთიური ჩასახვის მისტერიაა სალვადორ დალის მიხედვითაც. ხოლო მათი გრაფიკული გაფორმება, გვაძლევს დავითის ვარსკვლავს გეომეტრიულად, პირამიდას — არქიტექტურულად, ხეს, მის ვარჯს, მის გაშლილობას კენწეროდან შტამბამდე — ბოტანიკურად. ეს საიდუმლოებანი იცოდნენ დრუიდებმაც, ქართუშებმაც, კოლხიტებმაც, რომლითაც ადასრულებდნენ სარიტუალო სამსახურს შუმერსა თუ ეგვიპტეში.

ციდან ღვთიური შუქის, ანუ უფლის ძალმოსილების გადმოსვლის მისტერიას გამოხატავს „ნაბადის“ ლოგოც — ცერზე შემდგარი ნაბდოსანი ხანჯლების წრეში. ეს კომპოზიცია სამყაროს იდენტურია შინაარსით და შეესაბამება დავითის ვარსკვლავის ნახევარს, ყამას მიმსგავსებული ნაბდოსანი უფლის ცადამაღლების სიმბოლიკაა. ჩვენ ზემორე ბევრი ვისაუბრეთ ეზოტერიკულ პრობლემებზე, მაგრამ კონგენიალური თავად ცერზე შემდგარი „ნაბადელის“ ყამების წრეში მომწყვდევია. ეს იგივე კავკასიური ცარცის წრეა ანუ იგივე „შარ“ — შუმერულად. „ნაბადის“ ლოგო იკვებება ქართული ლახტით, ვეფხისა

* ჰ ო უ ნ ა ნ ა

და მოყმის ორთაბრძოლით ელგუჯა ამაშუკელის სკულპტურის (1985) შინაარსიდან.. ხელოვანს გააჩნია ინტუიტიური იმპულსი ამ ცოდნის გადმოცემის გზაზე. მას ხშირადუჩინარი ძალა უბიძგებს ხოლმე ქეშმარიტების არეალისკენ, რადგანაც ქეშმარიტება უმოკლესი გზაა ნამდვილი ცოდნისკენ. „ნაბადელებიც“ ამ განწყობილებით სულდგმულობენ. წრე და სამკუთხედი ფარაონის საკრალური რეგალიებია. შევხედოთ ტუტ-ანხ-ამონის აღკაზმულობას. ჩვენთვის თვალში საცემი გახდება კობრას — სიბრძნის სიმბოლოს თავსამკაული და წრე-

გური
ოტობანია

სამკუთხედის სკიპტრათა გადაჯვარედინება, რაც მიუთითებს ორი ურთიერთგამომრიცხავი სიდიდის შეთავსებას, ფლობას. აი, ეს მომენტია ჩაქსოვილი „ნაბადის“ მიკროსხეულშიც.

გრანდიოზული ზერეღვა. იგი მიჩრებულია მონუმენტურ შთაბეჭდილებებს. როცა გაავეებული ოკეანის ცისკიბულებს უმზერ, შენი გონება ვერ იცლის ნაფოტის უმწეო ბედისწერისათვის, მაგრამ „ნაბადელებს“ არ ეპატიებათ ამ ნაფოტის უგულებელყოფა, მისი არსებობის იგნორირება, რამეთუ ისინი ამ ნაფოტის გამომწეურებისთვის, ამ დეტალის განსულიერებისთვის მოვლენილან ცისქვეშეთში. სხვას არცერთ ქართულ ფოლკლორულ ანსამბლი ჩაღრმავებულა დღემდე ეზოტერიკაში.

თავისი მიკროორგანიზმის წყალობით მხოლოდ „ნაბადის“ პრეროგატივაა ამ მისიის აღსრულება, ანუ — ჭიქაში ქარტეხილების დატრიალება.

შეუძლებელია „ნაბადი“ და „სუხიშვილები“ ერთ სიბრტყეზე განვიხილოთ, თუმცა ორივე ანსამბლი მსგავსი რეპერტუარითაა აღჭურვილი. რასაც „სუხიშვილები“ პანორამით, სივრცით, გრანდიოზულობით აღწევენ მაყურებელში. „ნაბადი“ კი კონვენიალურად ახერხებს მცირეში, დეტალების სიბასრით, დეტალების სიფიცხით. ამიტომაც,

გადამეტებულს არაფერს ვიტყვი თუ ამ პატარა არენა-სცენის მსახიობები განსაკუთრებული ოსტა-ტებით გამოირჩეოდნენ თავიანთი მრავალრიცხოვანი კოლეგისაგან. ქორეოგრაფიული შტრიხებისადმი, დეტალებისადმი მათი მიდგომები გაცილებით ენერგიულია. ანსამბლის ნებისმიერი წევრი, დიახაც, ამ სამკაულებით ნუსხავს მაყურებელს, როგორც მიკროსკოპის ქვეშ შეგორებული წვეთის ელვარება მეცნიერის თვალს. ჩვენ სხვაგანაც გვითქვამს და აქაც გავიმეორებთ, რომ სტილიტზებული ფოლკლორის თეატრი „ნაბადი“ თავისთავში ახორციელებს იბერიკონს, ანუ სიმღერას — როკვით.

თავდაპირველად, როცა ჯერ კიდევ „მოაზროვნე ადამიანი“ ვეღურ მდგომარეობაში იმყოფებოდა, ანუ დაოთხილი იბრაოდა არსებო-

ბისათვის, ნელ-ნელა ჩაესახა მას როკვა-სიმღერის ტრადიციები. ამ მომენტს ეთნოგრაფები რიტუალურსაც უწოდებენ. პირველყოფილ ტომებში დღესაც შეინიშნება ამა თუ იმ გამარჯვების საზეიმო განწყობილებით აღნიშვნის მოთხოვნილება. ყველა დაწინაურებულ რასას განთვითარების მსგავსი ფაზა უნდა გაეულო წესით.

მართალია, „ნაბადის“ რეპერტუარი მკვიდრად ინახავს ამ საილუმლოს, მაგრამ ძირისძირამდე ჯერაც ვერ გაუცნობიერებია საკუთარ წილში მფეთქავი განძის სიდიადე. როკვა-სიმღერა მეგრულში „იბირ-ირიკვა“, იბერიკა, იბერიოკონი. ჩვენ ხომ მართლაც ერთდროულად ვართ იბერებიც, ქართებიც, კოლხებიც, მარგალებიც (სიტყვის თინის ფირიფიტებზე ლერწმის ღეროთი დამრგველი ხალხი), ანუ ეს ეტიმოლოგიები უფლის ხელისგულზე მოგოგმანე ერთი ბრილიანტის სხვადასხვა წახნაგია, ე. ი. იბერია, იბერიკა თავისი ასტრალურობით მომღერალ-მოცეკვავე ხალხის ერთიანობაა. მაგრამ რა არის თავად ცეკვა-სიმღერა?! განა შეიძლება ეს ნიშან-თვისება პოფესიად გაეხადა საზოგადოებას?! და აქ „ნაბადის“ სპექტაკლის ვიზუალური მინიშნებები უფრო ხელშესახები რომ იყოს ფართო მკითხველისათვის, ეზოტერიკულ კომენტარებს გავბედავ:

„ჰომო გეორგიკუსი“ დმანისის არქეოლოგიური სივრციდან ორი მილიონი წლის წინათ გამოეყო ცხოველურ მდგომარეობას. ეს ანთროპოლოგიური ეგზემპლარი შეაღებურია აფრიკელ და ჩინურ ჰომოლოგიებს შორის. ამ დროის ადამიანი უკვე ფეხზე მოსიარულეა. გამართული სიარული მას გამოუმუშავდა მდებრთან ზეზეური სექსუალური კავშირის შედეგად. ამიტომაც დარქმევია „ჰომო ერექტუსი.“ ორ ფეხზე დგომის ჩვევამ დროის უმოკლეს მონაკვეთში გადაასწავფერა ადამიანი. მისი დაქანებული შუბლი საგრძობლად (65-70⁰) მიაუსლოვდა მართ კუთხეს, გონიოს. განუვითარდა ფილტვები, იმატა ჟანგბადის მოცულობამ აორტაში, ურომლისოდაც ტვინი სრული ყამირია, უდაბნო. და აი, ამ მომენტიდან, ადამიანი აკეთებს არნახულ ნახტომს ანთროპოლოგიურად – 50 000 წელიწადში „ჰომო საპიენსი“ ხდება.

ჩვენ ბიოლოგიიდან ვიცით, რომ თთხეხის წინა ჯირკვავალი ფრიად მიმყუდროებულ მდგომა რეობაშია, იგი მოქცეულია მართ კუთხეში და მაქსიმალურად დაცული ბუნებრივი მოვლენებისაგან – ქარი, წვიმა, სიცივე, სიცხე, მაგრამ როცა გაიმართება ადამიანი და ორ ფეხზე დაიწყებს სიარულს, პრისტატიტი მოუშიშვლდება და ყველა უბედურებაც აქედან დაატყდება თავზე, თუძვა კი არნახულად დაწინაურებულა დროსა და სივრცეში. აი, აქ იმარჯვებს უჩინარი ხელი, იგივე ქურუმებისა და მოგვების კლანი იწყებს მათ გაჯანსაღებას ცეკვა-სიმღერით, იბერიკონით, იბირ-ირიკეთი, იმღერე-იცეკვეთი, რადგანაც სორნი, ანა-

ტომის მიხედვით წინა ჯირკვალის გვირგვინია. პოლიფონიით სდება ინდივიდუულის ჰარმონიზაცია, გაწონასწორება, ხოლო ცეკვით, წრებრუნვებით საშვილიშვილოდ მათი დამაგრება. რასაც ებრაელები ახლო ქორწინებებით – ინდრინდით აღწევდნენ, ქართველები ტრიალითა და სიმღერით ახორციელებდნენ. და ოდეს ამ ნიშან-თვისებათა კომპლექტი შორი ქორწინებებით გადაეცემოდა თაობებს, უფრო სრულყოფილი და ამბავიერი სდებოდა. ამიტომაც შესძახებს ჰეგელი: ევროპეიდული რასა ქართველებისგან მოდისო. მაგრამ ჩვენმა ქურუმებმა ჯერ კიდევ არ იციან ცეკვა-სიმღერის მთავარი დანიშნულება. ამისი ცოდნა არც „ნაბადელებს“ მოეთხოვებათ და აღარც – „სუნიშვილებს“ (დიდი სცენის ამ დიდებულ კოლექტივს), მაგრამ სამხატვრო სელმძღვანელი, ქალბატონი ნინო ტურაბელიძე მკაცრი მსაჯულია, შორეული ათასწლეულებიდან აღმოაცენებს ქართლოსიანთა დასილულ ისტორიას და პლასტიკის ენაზე ანიჭებს ძეგლის მნიშვნელობას. ამ იბერიკონის ძირითადი მიზანი კი ფილტვებში ჭარბი ფანგბადის შეგზავნაა.

ჩვენი საზოგადოების 95 პროცენტი მუცლით სუნთქავს. მათი ფილტვის მხოლოდ 30–40 პროცენტი ფანგბადით სავსე, დანარჩენში მომაკვდინებელ მასად ჩაბუდებულა ნახშიროქსიდები. „ჰომო საბიენსის“ მთავარი დაბრკოლება ფანგბადის უკმარისობაა. ადამიანი თვეობით უძლებს შიშინის, ათეული დღით იტანს უწყლობას, მაგრამ საკმარისია მის ორგანიზმს ხუთიოდე წუთით შეუწყდეს ფანგბადის მიწოდება, რომ იგი მოკვდება. ფილტვების სრული მოცულობით მსუნთქავი ინდივიდის ტვინის უჯრედები სამჯერ მეტ ფანგბადს მოიხმარს, ვინემ – რიგითის. ამიტომაც არის მომღერალი და მოცეკვავე ხალხი განსაკუთრებულად ჯანმრთელი, განსაკუთრებულად დღევრძელი.

აი, ამ პროფილაქტიკურ სასწავლებს ემსახურება „ნაბადის“ ჩინებული სპექტაკლი. მათ მშვენივრად უწყინან ამის თაობაზე და ბუნებრივია, მეტის პასუხისმგებლობით ეკიდებიან ათასწლეულების ბურუსით მოცულ მისტერიებს, რათა ზოგადკაცობრიული მნიშვნელობა მიენიჭოს ერთი შეხედვით თითქოსდა უწყინარ ფოლკლორულ წარმოდგენას; რათა საშვილიშვილო მისია იტვირთოს და ხელოვანებისა და მეცნიერების შერწყმით, პირველმა დანერგოს დრამატურგია ქორეოგრაფიაში.

ჩემთვის, როგორც ეზოტერიკული და ესთეტიკური სიღრმეების მკვლევარისათვის, ღიმილის მომგვრელია ფოლკლორში შრომითი ტრადიციების წარმოჩენა. იყო პერიოდი, როცა სცენა-სცენა პუტაფდნენ ჩაის ჭილის ქუდიანი ქორეოგრაფები, კრეფდნენ ვაზის მტკვანებს,

მანდარინს, ჩენაგდნენ შეშას და ასე შექმდებოდა. ამას ნომ დღესაც დიდი ექსტაზით მისდევენ ნახევრად გელურ ტომებში. ხელოვნება მიბაძვავა პლატონის სწავლებით, მაგრამ არა მთლად შრომითი ტრადიციების ასლად გადმოიღება. ქალაქური მოტოგები, ტაკარაცუკელი ქალების მიმსგავსებით ქოლგების ტრიალი, ჭინახსულის სონჩებით ჩამოტარება, არახალია. ხელოვნება სიმბოლოებით აზროვნებაა და ამას ზედ- მიწევნით მისდევს სპექტაკლის მაგისტრალური ხაზი – ქართველი კაცის ბიოგრაფია, საქართველოს თავგადასავალი. ექვს ათასწლიანი ისტორიის რეტროსპექტივა, ბუნებრივია, მსოფლიო ქორეოგრაფიული და პოლიფონიური არსენალით ძნელია სრულფასოვნად წარმოაჩინო, ამიტომაც გაძნდარა საჭირო მონათესავე დარგების – კინოლენტის, ე. წ. „რგოლების“, სლადების შემოშველიება პრეისტორიული თუ შედარებით ახლო წარსულის გასაცოცხლებლად. ეკრანი და სცენა სინქრონულად მოძრაობს, ხშირად შეიწვევება კიდევ მიჯაჭვული ამირანის, ოქროს საწმისის, არგონავტებისა და მედეას მითოსური წახნაგები რეალურ დროსთან, თუქცა ერის ბიოგრაფიას, ცხადია, 90 წუთში ვერ ჩატევ, მაგრამ ცოტაა განა ქვეყნის საკვანძო ეტაპების გაცოცხლებით გარკვეული ინტერესი აღუძრა უცხო ქვეყნის მოქალაქეს?! ამ თვალსაზრისით ქალბატონ ნინო ტურაბელიძის წარმოდგენა, შეიძლება თამამად ითქვას, პიონერია სამამულო ქორეოგრაფიაში. კი, სხვათა კონცერტებზეც გაივლევებს აქა-იქ შთაბეჭდავი პეიზაჟები და პანორამები, საქართველოს ხედები ექსპრესიის გასაძლიერებლად, მაგრამ „ნაბადისათვის“ სცენის და ეკრანის შერწყმა კონცეფციაა, სტილი, ხელწერა და ამ არენაზე მეტოქედ ჯერ-ჯერობით არავინ გამოადგება.

იშვიათია „ნაბადის“ პოლიფონიაც. აქ ძალზე მწირი შტრიხებითაა მოტანილი შედარებით ახალგაზრდა სიმღერები, სამაგიეროდ, მეტი დოზითაა მოწოდებული პრეისტორიული, წარმართული, რამეთუ სპექტაკლის მიზანიც ხომ ოდინდელის, მითების დროინდელი რეგალიების წარმოჩენაა?! პირველ რიგში „ლილეო“ — მზის საგალობელია განფენილი; ფინალს „ოლოია“ — ოქროს საწმისის ჰიმნი ავირგვინებს, წარმოდგენის ექსპოზიცია, კვანძი, კვანძის გახსნა აშენებულია „ჩაკრულოთი“, „კვირიათი“, „ხასან-ბეგურათი“, „კრიმანჭულით“ და თანამიმდევრულადაა გაცოცხლებული ჩვენი წარსულის უსასრულო ხანძრებით შერეული სახე, რისი წყალობით მთელი სპექტაკლი იკითხება როგორც გადაშლილი წიგნი, როგორც ულოსავით შეკრული დრამა.

ქალბატონ ნინო ტურაბელიძის ესთეტიკური საჩუქარი სრულ- ებით მოულოდნელი აღმოჩნდა ჩემთვის, ვინაიდან ჩვენი ქორეოგრაფია

სიყრმიდანვე გაჯერებულა დაშტამპული ტრადიციით, დოგმებით, სტემატურობით, დაზუთხული ნახაზებით და რიტმიკით. აქ კი ლამის თავდაყირა შეტრიალებულა ათასგზის ნანახგანცდილი. ვერ ვიფიქრებდი თითქოსდა ფრაგმენტული, თითქოსდა მოზაიკური სურათებით შინაგანი გრანდიოზულობით შეკრული მონოლითის შეკვრას მოახერხებდა ვინმე. მაგრამ ეს უკვე მოხდენილია დროსა და სივრცეში — ეზოტერიკა, მაგია, მართლმადიდებლური სამსახოვნება, ჩაწნულია ერთმანეთში წარმოდგენის პირველივე წუთიდან და მონუსხული მასურებული ხელახლა იბადება, კათარზისი ეუფლება მის სმოგიან სულს — დიადი განწმენდა.

„ნაბადის“ თეატრის სივრცის შეკუმშულობა, მისი ატომური ენერგია, დიახაც, ნაბდისგაშლა არენაზე ამ საარაკო საქმეს ემსახურება ორიგინალური ხელწერის დასამკვიდრებლად. როგორც ჩანს, გაცილებით შორეულ სირვეცეებს უმიზნებს კოლექტივი. წარმოდგენის დასაწყისი თუ ფინალი ამ სულისკვეთებითაა გაჯერებული. წარმოდგენა თანდათან იკუმშება, გადაიქცევა ცერზე შემდგარ ნაბდოსნად, იგივე ყამად, აღიმართება სრულყოფილი ადამიანის ხატად და კოსმოსური ხომალდით გაიჭრება ზეფირებში.

ჩვენ ცის შვილები ვართ. მზე დედაა ჩემიო, ამბობს ქართველი და სულის შემძვრელია სპექტაკლის აქცენტები ქართული ცის ნოსტალგიაზე. სპექტაკლის მუსიკალური ფონი „ლილეოთი“ იხსნება, მზის სხივის ციდან დაშვების მისტერიით, სამკუთხედით, ტანაშოლტილი მუხის გამოსახულებით, ჩიჩილაკით და ცერზე შემდგარი ნაბდოსნით. ფინალისას კი ეკრანზე გამოისახება სვანური კოშკები, კავკასიონის მარად-თოვლიანი მწვერვალები, პირამიდები... კვლავაც ცერზე შემდგარი ნაბდოსანი, რომლებიც გამსჭვალავენ ერთურთს და მივიღებთ დავითის ვარსკვლავს — კაცობრიული გონის სიმბოლოს.

ჩვენებმა ათასწლეულების მიღმა იცოდნენ, რომ ფუტკრის ფიჭა, ადამიანის გენები თუ ტვინის ნეირონები წესიერი ექვსკუთხედის — სექსტაგონის აღნაგობისაა. ამის თაობაზე, ეტყობა არ უფიქრიათ „ნაბადელებს,“ მაგრამ დარწმუნებული ვართ, სულ რაღაც ათიოდე სათა ნალო სლაიდის მოძიებაც არ გაუჭირდება მათ სპექტაკლის სრულ-ყოფილი იერის დასაფინალეზლად. ისევ ხორუმის წრეები, ისევ ფერხული, ისევ წრეები ნაბდით, წრეები ხანჯლებით. მერამდენედ გაესმება ხაზი შთამბეჭდავ დეტალებს, თითის წვერებზე დგომებს. გაივლის ასტრონომიული ოთხმოცდაათი წუთი და მასურებელის ფიქრი თავქუდმოგლეჯილი გარბის რუსთაველის პროსპექტიდან ვაშინ-გტონისაკენ თუ ლონდონისკენ, ეიფელის კოშკისკენ თუ ჩინეთის დიდი კედლისკენ, რათა რაც შეიძლება ჩქარა ჩაიტანოს იქ სიზმარივით ახდენილი ზღაპრის სიცხადე. სხვა კოლექტივს საქართველოში დღესდღეობით ნაკლებად ძალუმს მსგავსი მისტერიის

აღსრულება. კვერცხივით შეკრული „ნაბადი“ სწორედ რომ ამისთვის მოვლენია ქვეყნიერებას. ჰანგის, პლასტიკისა და დეკორაციის ურთიერთ-შეხამებით მიღწეულია არნახული ესთეტიკური ეფექტი, რაც შეუძლებელია ვიწრო პატროფი-ლიით დავსაზღვროთ, ვინაიდან იგი ზედმიწევნით პლანეტარული განზომილებისაა და თავისი ატომური მუხტით ზოგად კაცობრიულ იდეალების სამსახურში დანთქმულა მშვენიერ-ამაღლებულის თუ ტრგიკულ-კომიკურის წარმოსაჩენად.

„ოღონა“ — ქველიბერიული
ზღვანოსური სიმღერა

პომეროსი ეწინამძღვრება ყველას, ვისაც ეპიკური ტილოებისთვის მოუცლია. მრავალზე მრავალ ბურუსით მოცულ სივრცეს და ისტორიას აერთიანებს იგი და თუ შლიმანის ღვთაებრივ ინტუიციით მომადლებული ადამიანი ჩაუკვირდება „ხელოვნების ნორმად და ნიმუშად“ აღიარებულ მის შრეებს, არაერთი აღმოჩენა გველოდება მომავალშიც. ზომეროსის პომეებთან დაკავშირებული საკითხები დიდებულადაა გაშუქებული ჩვენი სასიქადულო მეცნიერის, ბატონ რისმაგ გორდეზიანის მონოგრაფიებში, სადაც უამრავი საერთო-საზიარო ფასეულობებია დაფიქსირებული ბერძნულ-კოლხური ცხოვრებიდან. უფრო მეტიც, მედიტერიანული ხანა, დიახაც, მათი თანაარსებობის ეკვივალენტურია, რაც ნათლად მიუთითებს წინარებერძნულისა და ქართველურის ნათესაობას; რომ აქილევის რისხვა არ არის მხოლოდ და მხოლოდ პიროვნული ამბიციების შედეგი, მას უფრო მნიშვნელოვანი ფაბულა ესაძირკვლება — კონკრეტულად კი ის, რომ ფეხმარდი აქილევის წინარებერძნული საზოგადოების ტიპური წარმომადგენელია; რომ იგი გრეკებს — ძველი ცივილიზაციის დამპყრობს საბოტაჟს უცხადებს ტროას იავარქმნაში; ამით აქილევის სიცოცხლეს უხანგრძლივებს თავის მოდგმას, თავის სისხლსა და ხორცს; მისი სიმპათიები ცხრა წელიწადს ყოყმანებს, ცხრა წელიწადს ითრევს ფეხს ილიონის კედლების დასაღწავად, მაგრამ როგორც კი საკუთარი აბჯრით აღჭურვილ ძმაკაც პატროკლეს, სიცოცხლეს მოუსწრაფებს ხექტორი, აქილევის მძვინვარე ლომს დაემსგავსება, უკვე დისწულის მიმართაა ხელი აღმართული და ფაქტობრივად ტროის დამხობა მისი ბურჯის — ხექტორის მოკვდინებით მიინიშნება; თუმცა ვიტყვდი, რომ ილიონის ათწლიანი ომი აისბერგისებურად აურაცხელ საინტერესო მოტივსაც ითავსებს, რასაც მხოლოდ ვარაუდის, ხიპოთეზის მნიშვნელობას ვანიჭებთ.

პომეროსის პომეების ქრესტომათიული განხილვისთვის ამჟამად არც დროა და აღარც — სივრცე. ვიმეორებ, სრულიად კონკრეტულ ფაქტს — ტროას ათწლიანი ომის ნიუანსებს დავსჯერდები-მეთქი. სხვა

მომენტების გაშიფრვას წერილების მთელი ოკეანე მიეძღვნა, ასე რომ, უმჯობესია, პირდაპირ ხომალდების კატალოგს ჩავუკვირდეთ, რომელიც ერთგვარი პასპორტია ამ დაუსრულებელ ორომტრიალში ჩათრეული ქვეყნებისა და ხალხებისა.

სიტყვასიტყვით თარგმანში ასეა: „ხოლო ჰალიძონებს ოდიოსი და ეპისტროფოსი მოუძღოდნენ შორეული ალიბედან, სადაც ვერცხლის სამშობლო არის.“

მეექვსე ქებაში აგამემნონი პოროლით განგმირავს ჰალიძონების ოტებულ (გაქცეულ) გოლიათ მეთაურს, ოდიოსს. მოგვიანებით ამ სტრატიკონებს ჩინებულად გადმოაქართულებს ბატონი რომან მიმინოშვილი — **„ჰალიძონები ეპისტროფოსს, ოდიოსს მოჰყვნენ, ვერცხლის შორეულ საბადოდან, ალიბეს მხრიდან.“** მოხმობილი ციტატა სრულიად საკმარისია ჩვენეული მოსაზრების გასაშლელად. ალიბე, იგივე ხალიბე, შემთხვევით რომ არ მოხსენიებულა „ილიადაში“, უდავოა. „ხალიბიუმ“ ხომ რკინას ნიშნავს ბერძნულად?! ხალიბები კი ვინ იყვნენ თუ არა კოლხები?! ან სად დაირწა ამირანის მითი — ცეცხლის მოთვინიერების საგა, პრო-მეთეოსის, ანუ პრო-მითის, წინარე მითის, ძველი ამბის სახელით რომ გავრცელებულა მერმე მთელს მცირე აზიაში?! (პრომეთე წინასწარმეტყველს ნიშნავს ბერძნულად; ხოლო სანსკრიტულში პრომათუსა გახლავთ ცეცხლის გაჩენის მოწყობილობა — ნახვრეტიანი დაფა შიგ მოტრიალე წკირით). ანდა სად ბრდღვინავენ აიეტის რკინისჩლიქება ხარები?! რკინის გამოდნობის საიდუმლო, როგორც ოქროს მოპოვებისა, ისევ და ისევ კოლხებს უკავშირდება უმთავრესად. დღეს ამის შესახებ არავინ კამათობს. მივუბრუნდეთ ზემოთ ხსენებულ სტროფს — ხოლო ჰალიძონებს ოდიოსი და ეპისტროფოსი მოუძღოდნენ, შორეული ალიბედან, სადაც ვერცხლის სამშობლო არისო. რატომ მაინცდამაინც ვერცხლის საბადოებს ასხენებს ხომეროსი და არა აია-ქვეყანა, საიდანაც ოქროს საწმისი, ანუ ოქროს მოპოვების ტექნოლოგია წარწერილ ცხვრის ტყავს (კირბები) მოიტაცებენ არგონავტები რაღაც ოცდაათიოდე წლის წინათ?!

ჩვენ არაფერი ვიცით თუ რას აკეთებენ ჰალიძონები და მათი გოლიათი მეთაური ოდიოსი ტროას ომში ცხრა წელიწადს. ამის თაობაზე „ილიადა“ სდუმს. გასაღები ისევ და ისევ მოხმობილ სტროფშია. ბერძნების გაერთიანებული ლაშქარი ცხრა წელიწადს ვერ დაამხობს ათჯერ მცირერიცხოვან ტროელებს, იგივე ზღვის ხალხს — კოლხეთს შეხიდებულ მხარეს.

1067 (საკრალური 9-ის წამატების შექმნევაში ვლკებულობთ ეპოტერიკულ ციფრს — 076 — 1-ის 13 გაყოფის პირველ წევრს — 0, 076 923. 076 13 პარამონიულად დანაწევრების სურათია. სამყაროისეული განზომილების უფლისეულ და მაცილისეულ

განზომილებად — სადაღ უფლისეული 7-ია, ხოლო ეშმაკისეული 6. უფალმა 6 დღე-ღამე მთანდომა სამყაროს შექმნას. ზიქურატების ქონგურები სასწორის ორივე უღელზე ექვს-ექვსი საფეხურით მაღლდება მეშვიდეძდე — უზენაეს სუბსტანციამდე — ცაბათამდე.)

ხომალდით მოსდგომიან ბერძნები ტროას. თითოეულში 120 მეომარი ეტევა. ესე იგი დაახლოებით 130 ათასი კაცისთვის მოუყრია თავი ილიონის წასალეკად ბერძნების გაერთიანებული ლაშქრის მეფეს — აგამემნონს. ბერძენი ყოყლოჩინობს სპილენძის იარაღით, როცა ნახსენებია ხალიბები, რკინის, ფოლადის მესაიდუმლე ხალხი. ამ უზარმაზარ გაერთიანებაში ვითომ მხოლოდ მეომრის ფუნქცია ეკისრებოდათ მუჭა ხალიძონებს?! ჩვენი ვარაუდით ხალიძონები, ანუ კოლხები იარაღის გამოსაჭედად უნდა ჩამოსულიყვნენ ტროაში, ისინი პროფესიონალი მჭედლები უნდა ყოფილიყვნენ წესით. მათი მჭედლებად ჩამოყვანა ტროაში უსათუოდ ომის მასშტაბებს უნდა განეპირობებინა, ვინაიდან ამხელა მანძილზე კოლხეთიდან იარაღის ტრანსპორტირება ვერ მოხერხდებოდა ოპტიმალურად და რეგულარულად. მით უმეტეს ალყაშემორტყმულ ქალაქში. ჩანს, ჰალიძონები თავიანთ გოლიათ მეფესთან, ოდიოსთან, ერთად ბრძოლაში მხოლოდ ომის მიწურულს ჩაბმულან ფიზიკურად, როცა ტროა სისხლისგან დაწრეტილია, როცა უკვე თითოეული ადამიანი ჯარისკაცია — მჭედელი იქნება ეს თუ გუთნისდელა. აბა, დააკვირდით, როგორ მოკურცხლავს აგამემნონს შეფეთებული ხალიძონების გოლიათი მეფე ოდიოსი. მისთვის ომი, ხმლების ტრიალი, უცხობა. ეს იგულისხმება სტრიქონებს შორის. მაშ, სად მივყავართ მსჯელობას?! კოლხები ტროელების მხარეზე არიან ოდიოსის მეთაურობით, იმ ოდიოსისა, რომელიც აიეტის შვილიშვილების ხნოვანებისაა. არგონავტები, მართალია, რაღაც სამიოდე ათეული წლის წინათ კოლხებს მოსტაცებენ ოქროს საწმისს, რომელზეც ამ იშვიათი ლითონის მოპოვების წესებია წარწერილი, მაგრამ რკინის გამოდნობის საიდუმლო ჯერ კიდევ ერის წიაღში ინახება. ასე რომ, ვარაუდიდან გამომდინარე, შეიძლება დავასკვნათ, — ჰალიძონები და მათი გოლიათი მეფე ოდიოსი მჭედლებად ჩასულან ტროაში; ამიტომაც ვერ ამარცხებენ ათჯერ მრავალრიცხოვანი ბერძნები ილიონს — ზღვა ხალხის კოალიციას, რადგანაც კოლხური იარაღი იბრძვის იქ.

მოგვიანებით, როცა ამ გაერთიანებას გაუჭირდება, თვით მჭედლებიც იძულებულნი ხდებიან ორომტრიალში ჩაებან. ბევრი რომ არ ვავარძელოთ, კოლხეთი იმ დროისთვის მაღალგანვითარებული იარაღით მოვაჭრე ქვეყანაა. კოლხები მიაგნებენ ფოლადის გამოდნობის საიდუმლოებას და განუდგებიან ხვანა-თესვას, მესაქონლეობას. ხელს აიღებენ მამა-პაპური ღვინის წარმოებაზე. იარაღია პურიც, ღვინოც, უზ-

რუნველი ცხოვრებაც, არქილოქეს ლექსისა არ იყოს და გადაგვარდება კოლხი. აუხდება კალიმაქეს წყევლა: ამომწყდარიყოს მათი ჯიმ-ჯილაგი, რკინა რომ ამოიღეს მიწიდან. არ გახარებულყვენ მისგან იარაღის გამომჭედლეები ადამიანი საკუთარ სახეს დაჰკარგავს. აღრე მიწათმოქმედებს, იგივე გეორგიებს, შავ ჭირად მოველინებათ ეს სიბრძნე, შავ ჭირად და დაღუპვად. განა მხოლოდ ოქროს საწმისის დაკარგვა?! არა და არა! უმთავრესად იარაღით ვაჭრობა მოსრავს კოლხეთს. ასე რომ, საკუთარი აღარაფერი დარჩება, ლამის აღიგავება მიწის პირისაგან. მოკლედ, გაბღენძილ ოდიოსს, როგორც კი საკუთარი ხელით გამოწართობილ ჰოროლს ბეჭებშუა გაუტარებენ, მაშინდა მიხვდება თუ რა ყოფილა სხვათა წაკიდება-წასისინება, რა ყოფილა ომი, რომლითაც მისი მოდგმა სულდგმულობდა აქამდე, მაგრამ თითზე კბენა უკვე გვიანია. ეგერ, სულთმობრძავი გდია ბრძოლის ველზე და მის ლიბრგადაკრულ მზერაში გარბის თვით ტრაოში დატრიალებული საცოდაობა, ათასების ტრაგედია, ათასების ვაება-უბედურება:

ვერავინ იხიერებს ამ ომით, ვერც ხალხთა მეფე აგამემნონი, ბაგაში დაბმული მოზვერივით რომ დაკლავენ აბანოში მეუღლე კლიტემნესტრა და მისი კურო ეგისტე; ვერც ფეხმარდი აქილევსი, ვერც ზუზმო-ელვარე ჰექტორი, ვერც ჰკუაულევი ოდისევსი, წლობით რომ ახეტიალებს მერმე ბედისწერა ხიფათიანი გზებით ოჯახს მოწყვეტილს; მით უფრო — გაფხორილი ოდიოსი. ეს ყველაფერი დღესავით ნათელია, მაგრამ ვინ არის თავად გოლიათად შერაცხული ოდიოსი, ჰალიძონების წინამძღოლი მეფე, მისივე ახოვნების მეტოქეს — აგამემნონს შეფეთებულ კურდღელივით რომ მოკურცხლავს?!

ძნელია ახლა გაარკვიო, რა სწადია ჰომეროსს, აგამემნონის მრისხანებისა და ძლიერების დახატვა თუ იარაღის ვაჭრობით ზნეობადაცემული ოდიოსის დაკნინება.

ოდიოსი, ოდიოსი... ნუთუ ჩვენ გაგვიძნელდება პარალელის გავლება ამ სიტყვასთან?! ბერძნული ტრანსკრიპცია ქართული სახელის პარალელურ ფორმებს უთუოდ ინახავს ერის მეხსიერებაში. გვაქვს ქუთაისი — ქუთაია. ქვაბულს ნიშნავს იგი მეცნიერების ენაზე, გამოლრუნტულს. ქუთაისი — ქუთაია, ქუთაია და უცებ განათდება გონება: ოდიოსი — ოდი... სკანდინავიური „ოდინ“, კოლხური „ოდოია“.

მაინც რას ნიშნავს ეს ძველკოლხური სიმღერა?! დღეს იგი მუსიკათმცოდნეობაში შრომის ჰიმნადაა აღიარებული. ჩავეკითხები მრავალ სპეციალისტს: ჟვანიებს, ჭოხონელიძეებს, გონაშვილებს, მაგრამ ისინი სხვაგვარ ინტერპრეტაციას გამორიცხავენ. მართალია, ერთხმად ადასტურებენ, რომ „ოდოია“ წარმართული საგალობელიაო, მაგრამ მაინც-

დამინც შრომის, გამარგვლის, გამოროდების საგალობელიო. მე კი ვიტყვი, თუკი „ოდოიას“ სინქრონულად, „ოდოიას“ თანშეწყობით თოხი იქნია მუშაკაცმა, სვრელის ბოლომდე სულს ვერ მიატანს. „ოდოიას“ მეტრიკა, ინტონაცია, გადასვლები, ხეროიკა კარდინალურადაა გამიჯნული ძალისძალით შრომას მიტმასნილ შინაარსისგან. არიან მეცნიერები, რომლებიც ოდოიას კულტს სვანურ ვობს — ნაყოფიერების წარმართულ ღვთაებას უკავშირებენ, მაგრამ ესეც ნაკლებად სარწმუნო მეჩვენება. რაც შეეხება ამ სიმღერაში დაფიქსირებულ სტრიქონებს — „ბერგის მურქი გიგოია“ — ანუ თოხს მოუქნიე გიგოია, გუშინ წინდელი პოეტომანიის შედეგი უფროა, ვინემ პირვანდელი, რამეთუ ადრინდელ ტექსტს ქრისტიანობა, როგორც მას საერთოდ სჩვევია, პირწმინდად წაშლის, დასტოვებს მხოლოდ მელოდიას, მუსიკას და შემდგომ ხალხის ფანტაზია, რადგანაც უკეთესს ვერაფერს შეუნაცვლებს — თოხს მოუქნიე გიგოიათი შეავსებს. შრომის სიმღერად გარდაისახება ბრძოლის ჰიმნი. კასტრირებული მამალი წიწილების ჩეკას მიხყოფს ხელს.

კიდევ ერთი ფაქტის გამო ვერ დავუშვებ სიმღერა „ოდოიას“ შრომის სიმბოლოდ, რადგანაც იქ სტროფებსა და სტროფებს შუა არის პასაჟები, რომელიც რაღაცნაირად სვანური ზარის ელფერს დაიკრავს; მიუხედავად იმისა, რომ შრომის ყაიდაზეა მოქცეული, მისამღერი — ვოი, ვოი, გლოვის ატრიბუტი რომაა, ყრუმაც იცის. მაშ, როგორ ჩაეტევა ერთ ცნებაში მწუხარება და აღმაფრენა, ომი და მშვიდობა, შრომა და სისხლისღვრა?! წლების მანძილზე ბრძოლის სიმღერა რომ შრომის ხასიათს შეიძენს, აქ უჩვეულო არაფერია. პირიქით, ომებით დაქცეული წუთისოფლის განუხრელი ლტოლვაა სიმშვიდისკენ; ეს ადამიანის, ხალხების საერთო განწყობილებაა მათი მმართველი ძალებისგან განსხვავებით. ასე რომ, უშუალოდ „ოდოიას“ გაიგივება შრომის საკულტო სიმღერასთან შეძენილი თვისებაა, ხელმეორედ მონათლულს ხგავს, ძველის თანდათან გარდაქმნის შედეგია და სხვა არაფერი.

თუკი დავუშვებთ, რომ ოდოისი და ოდოია იდენტური პიროვნებებია, ყველაფერი კალაპოტში ჩადგება. უკვე სრულიად ნათელი ხდება, რომ იგი ოდოიას უკვდავსაყოფად დამღერებულ-დაკვნესებული ოდაა და ამით წრედიც შეიკვრება. იმდროინდელი პოეტები ხომ უტყუარ სარკესავით აირეკლავენ მომხდარ ფაქტებს, აკი, ვახსენეთ, შლიმანის ფენომენალური ალლო, რომელიც სწორედ დასახელებული პოემებზე დაყრდნობით მიაკვლევს ტროას, და აგამემნონის ოქროს ნილაბსაც კი აღმოუჩინს კაცობრიობას.

მაშ, რატომ არ უნდა ვენდოთ ჰომეროსის სტროფებს, როცა იგი აცხადებს: **ხოლო ჰალიძონებს ოდიოსი (ოდოია) და ეპისტროფოსი**

მოუძღვდნენ შორეული ალიბედან (ხალიბედან), სადაც ვერცხლის სამშობლო არისო?! რისთვის სჭირდება ჰომეროსს ხალიბეს ხსენება? მხოლოდ გეოგრაფიული არეალის მოსანიშნად?! ეგრე რომ ყოფილიყო ხალიბეს ნაცვლად უფრო ცნობილ ფაქტს — ოქროს საწმისის აია-ქვეყანას მოიშველიებდა, მაგრამ, როგორც ჩანს, აქ უფრო სიღრმისეულ მოვლენასთან გვაქვს საქმე. ჩვენ თუ დავუშვებთ, რომ სიმღერა „ოდოია“ შრომის კი არა ჰალიძონების გოლიათი მეფის — ოდოია-ოდოსის უკვდავსაყოფად შექმნილი ჰიმნია, მაშინ იქ გამქრალი სიტყვები შეიძლება სხვანაირად წარმოგვიდგეს: აჰა, მომაკვდავ ოდოიას მრავალხოფიანი ხომალდით სამშობლოსკენ მოაქროლებენ ჰალიძონები და სასოწარკვეთილნი უმღერენ:

**ოდოლო ოდოია დო ოდოია,
სადაც არის აიას ჭადარა
მწვერვალებიც გამოჩნდება.
ვისთვის ჭედავდი მახვილს და მუზარადს?
არ ჯობდა ტუბილი ღვინო გეწურა,
სამშობლოსთვის მიგუნებაო?**

ეჰ, ვერგილიუსისხელა კალმოსანი სჭირდება ამ განძეულის წარმოჩენას, ვერგილიუსისა, რომელიც ლათინთა ტომს „ენეიდას“ სახით სიკვდილ-სიცოცხლის სწორუპოვარ საგალობელს დაუტოვებს; იმ ენეასისა, იავარქმნილ ტროას რომ გამოარიდებს თვის ჯილაგს და რომულუსის შთამომავლობას ჩაუყრის საფუძველს. ეს ყველაფერი მწერლის საასპარეზო სივრცეა, მომავალი თაობებისათვის ნაცარშიგახვეულ დადარივით შენახული მასალა; ჩვენ კი ისღა დაგვრჩენია ერთხელაც ფოკუსში მოვუყაროთ თავი სათქმელს:

ხომეროსი ჩვეული ქვეტექსტებით მიგვანიშნებს კოლხეთის სრულ დამხობას, იმის გამო, რომ იარაღით მოვაჭრეა, ახალ-ახალი ომის მიზეზი, წამქეზებელი და რადგანაც საკუთარი მოწოდებისთვის — გეორგიანობისთვის, ანბანთმსახურებისთვის, მოჰანგეობისათვის უღალატია, გოლიათი ოდოიას დაცემით გვაუწყებს კოლხეთის მითოსური დიდების საუკუნო ჩასვენებას.

ცხადია, ყოველივე თქმული ემიჯნება მეცნიერულ პრეტენზიებს, ვარაუდის პირმშო უფროა, მწერლის ინტუიციას დამყარებული, და რაც მთავარია, სწორუპოვარი მარონისა არ იყოს, ცოცხალ მასალას წარმოაჩენს ტროასდროინდელი საქართველოს ყოფიერების ამსახველი ფართო ტილოს შესაქმნელად. არის ხომეროსთან რიცხვი ათის გაშიფრვის ჩემეული ვერსიაც, ათისა — ყოველ ნაბიჯზე რომ გვხვდება „ილიადასა“ თუ „ოდისეას“ ფურცლებზე, როგორც ღვთაებრივი, რო-

გორც საკრალური სავსება, თუმცა ამჯერად სათქმელი ბატონ ბორის გოგიას გამოხმაურებით დავასრულოთ:

„გური ოტობაიას წერილში მოკლედაა მიმოიხილული ღრმად არ-ქაული, ოდინდელი საქართველოს, კერძოდ — კოლხეთისა და წინა-ბერძენული კულტურების ურთიერთობანი, რომელსაც ეხება ჰომე-როსი თავის თხზულებებში და ჩვენთვის განსაკუთრებულ ინტერესს წარმოადგენს.

მწერალი გაცნობია ბატონ რისმაგ გორდეზიანის ფუნდამენტურ და მსოფლიო მნიშვნელობის ნაშრომებს, სადაც თვალნათლივთაა განხილული წინაბერძენული და კოლხურ-იბერიულ კულტურების ურთი-ერთობათა დამაკავშირებელი რამდენიმე საკითხი, ინტერპრეტირებუ-ლი მეცნიერული კუთხით. ამასთანავე მწერალი, თავისი საკუთარი თვალ-თახედვისა და მწერლური ალღოს მეშვეობით ცდილობს გააცოცხლოს და გააშუქოს ზოგიერთი ბუნდოვანი კვანძი. მაგალითად „ალიბუ“, რა-საც მასთან ერთად სხვა მეცნიერებიც აიგივებენ ხალიბუსთან, ხალიბი-უმთან, რკინის მწარმოებლებთან, მერკინეებთან და ძველი ელადის ენა-ზე, ჰომეროსის პოემებზე დაყრდნობით, არა მარტო ხალხს — ხალიბებს, არამედ მხარესაც, ქვეყანასაც, ხალიბების — რკინის მრეწველობის ქვეყა-ნას უწოდებენ. მე სრულიად ვეთანხმები მწერლის მცდელობას, თუნ-დაც იმის გამო, წინა პლანზე წამოსწია საკუთარი ქვეყნის ისტორიული წარსულის რამდენიმე საკითხი ქართველი მოსახლეობისა, განსაკუთრე-ბით ქართველი ახალგაზრდობის ყურადღების მიქცევის მიზნით, რამაც შეიძლება დააინტერესოს ბევრი მათგანი და გავხდეთ მონაწილე მთელი ამ უძველესი და ურთულესი პრობლემების სრულიად ახლებური შეს-წავლისა და გაანალიზების მომსწრენი, რაც უსათუოდ ხელს შეუწყობს არა მარტო საბერძენეთთან, არამედ მრავალ სხვა ქვეყანასთან მეგობრუ-ლი ურთიერთობის დამყარებას, ვინაიდან წინაბერძენული და ძველბერძ-ენული, კრეტამიკენური, ეგეოსური, ეტრუსკული, შუმერული, პროტო-ხეთური და ხეთური, პელასგური, მცირეაზიური, სამხრეთ-ამერიკული, ძველი ინდური და სხვა კულტურების საოცარ ურთიერთკავშირს ავლენ-ენ. დღეს არსებულ მრავალ ათეულ სახელმწიფოსთან უძველეს კულ-ტურულ ურთიერთობათა და მეგობრულ დამოკიდებულებათა პერს-პექტივები უნდა გაიხსნას, რაც ხელს შეუწყობს ხალხთა მშვიდობას და ურთიერთგაგების განმტკიცებას და გაფართოებას.

ახლა კი, რაც შეეხება უძველეს — ოდინდელ — არქაული დროის სიმღერას „ოდოია“. მწერლებს და პოეტებს აქვთ რაღაც განსაკუთრე-ბული ალღო ინტუიციური წინათგრძნობისა და არც ბატონი გური

ოტობაია დალატობს ამ საკითხს. პირადად მეც ვგრძნობდი ყოველთვის, რომ „ოდოია“ არ იყო შრომის სიმღერა. მისი რიტმი სრულებით არ შეესაბამება შრომას, განსაკუთრებით თოხნის პროცედურას, რადგანაც ამ უნიკალური სიმღერის ტემპით თოხნა შეუძლებელია და წარმოქმნის შრომისა და სწორი, ნორმალური სუნთქვის შეუსაბამობას.

ასეთი სიმღერითა და შრომით ერთდროულად დაიხრჩობა, ალბათ, ადამიანი, ან სრულად გაჩერებულმა, თოხის ტარზე დაყრდნობილმა უნდა შეასრულოს. ამ შემთხვევაში კი ეს არაა შრომის სიმღერა.

მე ვეთანხმები ბატონ გურის, რომ „ოდოიას“ სიტყვები, ალბათ, სრულებით არ შეესაბამება იმ უძველეს ფორმას და ხალხში შემორჩენილი საოცრად ტკბილი და ხარმონიული მელოდიის აღსადგენად მავანმა სპეციალურად შეარჩია გარკვეულ სიტყვათა რაღაც თანაწყობა.

ბატონო, გური, თქვენც ჩემსავით, ალბათ, ცრემლნარევი ღიმილით უყურებდით პირველ ქართველ ფეხბურთელებზე ფოთში გადაღებულ ფილმ „პირველი მერცხალის“ ნაწილს, სადაც მაღალი კლასისა და საკმაოდ გამოცდილმა ინგლისელებმა გამანადგურებელი ანგარიშით დამარცხეს დამწყები ქართველი ფეხბურთელები და ეს ბიჭები ტალახში ამოსვრილები, ერთ მუშტად შეკრული ქართული გენი, ინგლისელების მიერ შესრულებულ ხოტბას თავისებურად როგორ შეუწყობენ სიმღერას და ქართული ჰიმნის დონეზე აჰყავთ. დაბოლოს, მინდა კვანძი გაეხსნა და დიდად გასახარი სიურპრიზი შემოგთავაზოთ: 1975 წლის ნოემბერ-დეკემბრის „ინოსტრანაია ლიტერატურა“-ში დაბეჭდილია ჟორჟ ამადუს რომანი სათაურით: **„ტერეზა ბატისტა, უსტავშია ვოევატ“**, სადაც ნაწარმოების ერთ-ერთ ნაწილში მართლდება თქვენი და ჩემი დაკვირვებები (გნებავთ მოსაზრებები), სიმღერა „ოდოიას“ შესახებ, რაც დაახლოებით ასეთი სიტყვებითაა გადმოცემული: **ოდოია – დრეგნობერიისკაია მორსკაია პესნია**. სამწუხაროდ, მე არასოდეს ვეკუთვნიდი იმ ადამიანთა კატეგორიას, რომ მივლინებით, ან ტურისტად მაინც ჩავსულიყავი ბრაზილიაში და გამომეკვლია ჩემთვის ასე უაღრესად საინტერესო მასალა, თუნდაც ჟორჟ ამადუს საარქივო მასალებში მაინც. დიდია ჩემი ცდუნება და, ალბათ, თქვენც მსგავსი ცდუნებით აგანთეთ. მე ვესაუბრე რუსთაველ ლოტბარს, რომელიც „მიონის“ გუნდს ხელმძღვანელობდა „ოდოიას“ შესწავლისას. ეს შარშან შემოდგომით იყო. სამწუხაროდ მისი გვარი არ მახსოვს. იგი განცვიფრებული იყო ჩემი ვარაუდით და მეხვეწებოდა იქნებ შევძლოთ ძველი (ნამდვილი) სიტყვების აღდგენაო. თითქოს მეც ეს არ მსურდეს.“

აღსრულდა! ლაზარე აღდგინებულია!

მოანე-ზოხივე (X ს.)

ქებადი და დიდებანი ქართულისა ენისადი

დამარხულ არს ენაი ქართული დღემდე მეორედ მოსვლისა მისისა საწამებლად, რაითა, ყოველსა ენასა ღმერთმან ამხილოს ამითენითა.

და ესე ენაი მძინარე არს დღესამომდე, და სახარებასა შინა **ამას ენასა ლაზარე სქვიან!**

და ახალმან ნინო მოაქცია და ხელენე დედოფალმან, ესე არიან ორნი დანი, ვითარცა მარიამ და მართაი,

და მეგობრობაი ამისთ ვის თქუა, ვითარმედ **ყოველი საიდუმლო ამასა ენასა შინა დამარხულ არს.**

და **ოთხისა დღისა მკუდარი** ამისთვის თქუა დავით წინას წარმეტყუელმან რამეთუ „**წელი ათასი – ვითარცა ერთი დღეი**“,

და სახარებასა შინა ქართულსა თავსა ხოლო მათჰესსა წილი ზის, რომელ ასო არს და იტყვის ყოვლად ოთხ-ათასსა მარაგსა,

და ესე არს **ოთხი დღე**, და **ოთხისა დღისა მკუდარი**, ამისთვის მისთანავე **დაფლული** სიკუდილითა ნათლისღებითა უფლისაითა,

და ესე ენაი შემკული და კურთხეული სახელითა უფლისაითა, მდაბალი და დაწუნებული, მოელის დღესა მას მეორედ მოსვლისა უფლისა,

და სასწაულად ესე აქუს: ოთხმეოც-და-ათოთხმეტი წელი უმეტესსხუათაენათა ქრისტეს მოსვლითგან დღესამომდე.

და ესე ყოველი, რომელი წერილ არს, მოწამედ წარმოგიტხარ, ესე წილი ანბანისაი.

ფესტოსის დისკო გახსნილია!

(17 წლის დაუღალავი ინტელექტუალური შრომის შედეგად
საიდუმლოებით მოცულ ფირფიტას კრეტადან უფლის კარნახით
ერთ ლამეში გაშიფრავს მათემტიკოსი **გია დ. კვაშილავა**
giakvashilava @ yaho. com)

ავტორი

აია, ჭაბუკნო, გამწმენდელნო დაფარული ტაძრისანო,
(ლაბირინთი)
აია ჭაბუკნო, სადარნო
გამწმენდელნო დედის კარის,
დაფარეთ თაღი გადვთიურებულნო!
ქვეყნის სიმაღლისანნო, (სიცოცხლის ძალნო)
წინააგალო კორიბანტნო,
(მფარველნო ანგელოზნო)
ქვეყნის სიმტკიცენნო (შემწენო)
პქმენით დაფარული ტაძარი, (ლაბირინთი)
ქვეყნის სიმტკიცენნო (შემწენო)
მარადმაგაღნო კორიბანტნო,
(მფარველნო ანგელოზნო)
გარდაპქმენით აიას სიცოცხლე ყველნაირად.
შუაღამის მთვარით განათებულნო,
დედის ქვეყანა მუდამ დაფარეთო,
დაახსნით ხელნი ბრუნეა-ფარეა სხივოსანნო ფარაგნო,
ოჯახის ფუძის, ჯიშის სვლა-ბრუნვის
განამწმენდელნო.

დასასრული.

რამპრსი

ოჯახის წყაროვ, სულო მშობელო,
მოდგმის ნენანავ,
ააყვავე სუთი შტო, მშეენი,
ჯიშის სიწმინდით, ახლით ნარშემოსილი
ერთო ძლიერთ შტოვ,
ოჯახის წმინდავ ძლიერთ,
თაურთ სუთი შტოისა,
მფარველ სხივოსანთ ნანადმერთო, (დედაღმერთო)
წინამძღოლო,
ხანგძელ ჰყავ დედის ტაძარი (სპილენძისა),
მაყვავებელი თარხონთ,
ნათულო ჰეფესტოთ, (ოსტატლვთაებაო)
მდნობელო წინამძღოლო,
განმწმენდელსხივოსანთ,
დაფარეთ მისი მოგიზგიზე სასახლე, —
ჩვენთ მჭედელო,
ახლით მოსილო მთვარისნაირთ.

დასასრული

ავაბეშეფე | მაზიხე | გრიხემფე ნენე
 ქენქეფერგე |
 ავაბეშეფე | ნეშკარე | მაზიხეფერგე |
 ფერქე კაერგანა |
 ქენგაგრგერქენფერგე |
 ქაშქქეფერგე |
 წეშემლო გარფენქენცო
 ქაშქქე ქეფერგე |
 რეჩხო | გრიხემფენქენფერგე |
 ქაშქქე ქეფერგე |
 გკეშმაგლო | გარფენქენცო |
 შექფაჟ | აგაშრგერგერგე |
 თეფაცმაჟ | ნეკაცფერგე |
 ხდღქენე | ფერგთწაქენე |
 ჩხოთამაფერგე |
 სკაჯგლჯგლჯე | თეშწალჯგე | ფერგთაფა |
 გაშმაზიხეფერგე |

ლგა

თეშწთ | ნეშერგსკალე |
 თერგენენანა |
 თეგაფაგენქე | ხეშთეცაჯგე |
 ფაგართე | თეშწათე | ნეგათე
 ნერგსკაქენე |
 ცარშთეცაჯგლჯგე |
 თეშწაჯგლჯე | ჩხეხეჯგლჯე | ხეშთეცაჯგე |
 მაქქენქე | ჩხოფაგერგენანა |
 მაზიხეჯგე | გაეხა | ნეოფაფალჯგე
 მაჯაჯანქენე | თაქაქეცო |
 ნეთაფათე | ნეხომფენე |
 გამაზიხეთა | ჩხოფაჯმაზიხე |
 მეშგარეხა | ფერგოფაჩხო | ქერგნეგე
 ჩქეშრემფერგე | ნეთეწაქენე |
 თეთაგეფერგე |

ლგა

ფესტოსის ღისკოს“ ლექსიკონი
მათემატიკოს ბია კვაშილავას მიხედვით

ლინჯი (მეგრ.) — სპილენძი

ნანა (მეგრ.) — დედა

ნე — მდებრობითი სქესის ნიშანი

ნეოფაფალენჯი — დედის სპილენძის

(შესაკრებელი) ადგილი

ოლუ (მეგრ.) — საფალი გზა;

ULU ინდოევროპულად არის — ტრიალი,
ბრუნვა

ორონე (ძვ. მეგრ.) — ღმერთი

ოფაფალი (მეგრ.) — ბევრი ხალხის

შესარებელი

ფურაქი (მეგრ.) — ცუცხლი (კვამლი, გ.ო.)

ჩხოფა (ლ.ზ.) — სიცხე

ჩხომოლაფა (ლ.ზ.) — ბრწყინვა

ჩხორია (მეგრ.) — სსიფი

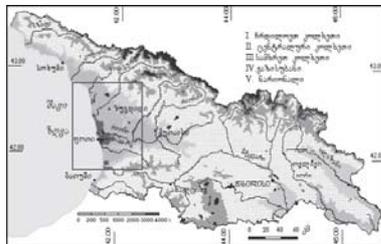
ჩხონა / ჩხანა (მეგრ.) — მზე (მზიანი დარი, გ.ო.)

ჩხოფა ორონე ნანა — გაბრწყინებულ /

გასხიფოსნებული დედა ღმერთი

ლვა (მეგრ.) — დამორჩილიშ დალია,

შემოდგომის დასასრული, მიწურული (გ. ო.)

„ფესტოსის დისკო“ 1908 წლის 3 ივლისს იტალიელმა არქეოლოგმა ლუიჯი პერნიემ კუნძულ კრეტაზე საარქეოლოგო ქალაქ ფესტოსში აღმოაჩინა. იგი დათარიღებულია ძვ. წ. აღ. 1850-1600 წლებით და წარმოადგენს თიხის ფირფიტას, რომლის დიამეტრიც დაახლოებით 16 სანტიმეტრია. ამჟამად დისკო საბერძნეთში, კრეტის მთავარ პორტ-ქალაქ ჰერაკლიონის არქეოლოგიის მუზეუმში ინახება. (III გალერეა, 41-ე ყუთი, № EP-1358).

1992 წელს გლადიკაგკაზში 1880 წელს აგებულ შენობაში იპოვეს „ფესტოსის“ დისკოს მსგავსი თიხის ფირფიტის ფრაგმენტი (დიამეტრი 10 სმ.), რომლის შესახებაც გლადიკაგ კუნძუცოვმა მეცნიერული გამოკვლევა გამოაქვეყნა.

დისკოს მსოფლიოში გამოჩენილი მეცნიერები: სერ არტურ ევანსი, ელ კობერი, ინგლისელი არქიტექტორი მაიკლ გენტრისი (რომელმაც გაშიფრა მიკენური ბერძნული, ანუ B საზოგადოება) და სხვები იკვლევდნენ. განსაკუთრებით აღსანიშნავია ავსტრიელი მოყვარული ენათმეცნიერის ჰერბერტ ძეხის შიბოთეზა „ფესტოსის დისკოს“ საგარაუდო ენის თაობაზე. მან 1988 წელს ბუდაპეშტში, ეირენის კომიტეტის მე-18 საერთაშორისო კონგრესზე განაცხადა, რომ „ფესტოსის დისკოს“ წარწერის ენა **მაროულია**.

ასავალ-დასავალი, 2006 წლის 13-19 ნოემბერი, №46, (636)

ფესტოსის დისკოზე ამოტვიფრულია 61 სიტყვა და 244 ნახატ-ნიშანი, რომელიც ფირფიტის ორივე მხარეზე ოქროს ყალიბით არის დაბეჭდილი. ეს ტექსტი გია კვაშილაგამ მის მიერ შემუშავებული მათემატიკური მეთოდებით წაიკითხა, რომლის შედეგადაც იგი ადასტურებს რომ:

1. კოლხი კორიბანტების (ალბათ, კირიბანტების, გ.ო.) მიერ შექმნილი „კირიბის“, „კირიბის“ ანუ წერილ-ფირფიტის — „ფესტოსის დისკოს“ წარწერის ენა ქართველურია.

2. კირბებზე ამოკვეთილ წარწერას „კირიბიში“ ეწოდება, სიტყვის ფუძეა კირიბი, რაც მეგრულად კრავს ნიშნავს. იგივე ფუძისგან ნაწარმოებია სიტყვა „დოკირობუა“, რაც მეგრულად ამოტვიფრას, ამობეჭდვას ნიშნავს.

გია კვაშილავას მტკიცებით დისკოზე აღბეჭდილი ნახატ-ნიშნები „კოლხური ოქროდამწერ-ლობაა“.244 ნახატ-ნიშანი, რომელიც ფირფიტის ორივე მხარეზე ოქროს ყალიბით არის დაბეჭდილი. ეს ტექსტი გია კვაშილავამ მის მიერ შემუშავებული მათემატიკური მეთოდებით წაიკითხა, რომლის შედეგადაც იგი ადასტურებს რომ:

1. კოლხი კორიბანტების (ალბათ, კირიბანტების, გ.ო.) მიერ შექმნილი „კირიბის“, „კირიბის“ ანუ წერილ-ფირფიტის — „ფესტოსის დისკოს“ წარწერის ენა ქართველურია.

P. S.

„ფესტოსის დისკოს“ გაშიფრვა ბატონ გია კვაშილავას მიერ, ხელშესახებად ადასტურებს ფილოსოფიაში ფუნდამენტურად დამკვიდრებულ აზრს: ევროპეიდული რასა ქართველებისგან იწყება (პეგელი). რაც შეეხება იოანე ზოსიმე „ქებას“ მიხედვით ქართული ცივილიზაციის ასაკად გახმავანებულ 4000 წელს, აშკარა მათემატიკური ცდომილებაა, ამ ცდომილებას თავად ბატონი გია კვაშილავაც ავტომატიურად იმეორებს, ვინაიდან, როდესაც ზოსიმე მოლვაწეობდა, მაშინ X საუკუნე იყო (1000 წელიწადი) ქრისტეს აქეთ, და იმ ხანად ნათქვამი ოთხი დღისა მკვდარი, ანუ ოთხიათასი წლის მიძინებული ეთნოსი, დღეს უნდა აღვიქვათ, როგორც 5 000 წლის ცივილიზაცია (3000 + 2000 = 5 000). მართლაც, გასაკვირი არაფერია, ვინაიდან, ქართული ცივილიზაცია უნდა ყოფილიყო დანარჩენი მსოფლიოს მკვებავი ქურუმულ-ეზოტერიკული ცენტრი, მომთაბარე წარმართულ ტომთა შემოსევებისაგან მკვიდრად დაცული ადგილი. გაშლილ ველზე მესოპოტამიასა და ეგვიპტეში ამისი მიღწევა შეუძლებელი იყო. კოლხური კირბები, სამკუთხა დაფებზე წარწერილი კანონები, წერილსვეტები, შუმერული სამკუთხედებით შეკრული დამწერლობა და ეგვიპტური პირამიდების ტრიპტიქი ამისი ნათელი დასტურია. დიახ, სათავე, პირველყარო ცივილიზაციათა კოხეთია, აია-ქვეყანა, ქართლოსიანთა ნერჩი **(გური ოტობაია)**.

აღსრულდა ჩემო ლაზო, ძმაო, ჩემო ზოლაშ ბერე, ჩემო ქაზიმ ქუიუნჯუ, 4000 წელიწადი გამოცისკროვდა მიბურუსებული ჩვენი თვალსაწიერიდან, ჩვენი ხალიბების და ჰალიძონების, ჩვენი კარდუხების და პენიოხების, ჩვენი პელაზგების და კორიბანტების, ჩვენი მარგალებისა და ქართუშების — ზოგადად პ როტოქართული მოდგმის —

ზღვა ხალხის სულიერების სივრცე.

ვინმე თევზაკი იოანი ერითრიის ზღვიდან გადმოვა მესოპოტამიის სამხრეთით და ადგილობრივ ველურ ტომებს განანათლებს დამწერლობით, მიწათქმომედებით, რკინის გამოდნობის საიდუმლოებით, როკვით და გალობით, ან მოახდენს მათ სინქრონიზაციას, გაწონასწორებას, ჰარმონიაში მოიყვანს ერთმანეთის მოჭიშპე ძალებს, შეათავსებს შეუთავსებლებს.

პროტოქართული ჯიშ-ჯილაგის მისია, დიახაც, შეუთავსებელ განზომილებათა შათსება გახლდათ პლანეტარული მასშტაბით. ჩვენს მოკლე ეპისტოლეში უფრო შთაბეჭდავად გამიჭირდა ბელეტრისტულ მატთანე „სუფევაში“, ამ გიგანტურ ექვსწიგნეულში გაფანტული მტკიცებულებების მეტადრე შეკუმშვა, სულ ეს მომიხერხდა ათწლეულობით ნარუდუნალის გამოწურვით, მაგრამ ვინაიდან მთელი სამყარო კონტინუუმი — სამერთვიანი დრო, აწმყო-წარსულ-მომავლის ჯამი და ვაჟის თქმისამებრ, ნებისმიერი აღძრული ბგერა, მოძრაობა, ფერი, რაკი მკვიდრად შაუნახია ჰაერს, ანუ სამუდამოდ აღბეჭდილა ბორჯალის გონსასიერო ფირზე, სხვა რა უფლება გვაქვს ერთხელაც არ დავვესხხოთ ჩვენი მასულდგმულებელი მაცხოვრის ნაბრძნობს: **არარაი დარჩეს დაფარულ!**

ასე რომ, ჩემო ლაზო ძმაო, ჩემო ქაზიმ ქუიუნჯუ, თუ გინდა ჯვარს ეცვი, თუ გინდა ჯოჯოხეთში გადავარდნილხარ, მაინც ვერაფრის დებით გაექ-ცევი ბედისმწერალს — ეს ყველაფერი სამყაროს შინაგანი კარნახითაა, უფრო სწორად უფლისეული ზემთაგონებით და არა მხოლოდ საკუთარი ავტონომიის მოპოვების ეგოისტური სურვილით — დიდებული ლათინურის ზეობის პირ ჟამს ტოსკანურ კილოზე ამღერდება კაჩიოს ბიჭი, ალიგიერი დანტე და საკაცობრიო ტრაგედიებს დააზოდებს „ღვთაებრივი კომედიის“ სახით. იტალიური ენაც ფაქტობრივად ამ მომენტიდან აიდგამს ფეხს რენესანსის სარბიელზე.

რა გაეწყობა, მსგავსი ტკბილ-მწარე ყისმათი დაბედებია პოეზიის მამფალ რაბინდრანათ თაგორსაც, როცა ლამის მილიარდიან ინდოეთს ციცქნა ბენგალიელების (30 მილიონი) ენაზე უწერს „მეზალეს“ თუ „გიტანჯალს.“

ვერარას მოიმოქმედებ, ამნაირი მოქროლევები დასჩემებია პროვანსულზე აკენესებულ მისტრალს შუაგულ საფრანგეთში.

რას ილონებ, რომელ საკირეთში გადავარდები ფშავურ კილო-კავზე ხარივით აბლავლებული ვაჟა-ფშაველას შემხედვარე?!

რას იზამ, ამდაგვირია შეუდარებელი ეთერ-დაის ოქროლილები პირველყოფილი თუშეთიდან.

თავს ზემოთ ძალა არ არის — ამისთანა გახლავთ გური ოტობაიას შემოქმედებითი სვეც, რომანებს, ესეებს სალიტერატურო ქართულით თხზავს, ჩემო ლაზო ძმაო, მაგრამ უნს მიერ სრულიად კოლხეთის საქვეთინოდ შემძრავ ჰოუნანას, დასაბამისეული მეგრულით და გვეიმედება, რომ პირუთვნელი დრო-ჟამი მეტის ლმობიერებით განსჯის ყოველივეს, რამეთუ **თავდაპირველად იყო სიტყვა და სიტყვა იგი იყო ღმერთისა თანა და სიტყვა იყო ღმერთი იგი** — კირიბიში — ორქოშვ სარწუმისი — რწმენის წიგნი — ოქროს საწმისი — ჰოუნანა. ... აქვთ წიგნებს თავიანთი ბედი, ჩემო ლაზო, ძმაო, ჩემო ზოლამ ბერე, ჩემო ქაზიმ ქუიუნჯუ — ასეთია უცილობლად ჩვენი ნაგოლ-გოთარი „ჰოუნანაც“.

26. 05. 2008 წ.

სახელთა საძიებელი,
ზენიზვნები და კომენტარები
(ანბანური თანამიმდევრობით)

აბაშა — ეთიოპია.

აბსრკილი — აფხაზური ეპოსის გმირი, შვა ქალწულმა, გლეჯს გვიმრებს, ციდან ყრის ცეცხლით სავსე ტოპრაკებს, ებძვის ბოროტ ძალებს და ღმერთ ანცვას, კავკასიის პრომეთე.

აგამეშნონი — ტროის, ზღვა ხალხის წინააღმდეგ მებრძოლი ბერძნების გაერთიანებული ლაშქრის მხედართმთავარი, ატრევსის ძე, მენელაოსის ძმა, არგოსის მფლობელი, რომლის დედაქალაქი იყო მიკენი; აგა — ქიშის პირველი დინასტიის ბოლო მმართველი, უშუმერული ეპიკური პოემის პერსონაჟი.

ათიონი, ათონი — მზის დისკო; აქ — ქალაქი ათენი.

აგვება — ელადის მეფე, მისი საჯინბოები ოცდაათი წლის მანძილზე არ სუფთავდებოდა, ქვეყანა შეაწუხა ამაზრზენმა სუნმა. გაწმინდა პერაკლემ ერთ დღე-ღამეში.

აგსტრი — სამხრეთის ქარი.

აია — კოლხეთი, აიაია, აიეტის სამეფო; მისი ეპითეტია „ტიტ-ური“; იგი მიჩნეულია რამსეს II — სესოსტრისის დასახლებულად.

აიაქსი — ოილევის ძე, ტროას ომის ბერძენი გმირი.

აიდი — ჰადესი, საიქიო.

აიეტი — კოლხეთის მეფე, ჰელიოსის ძე, ქალკიოპეს, აფსირტესა და მედეას მამა, ფაეთონტის — აქციუსის ძმა.

აიეტსე — აიეტის ასული, აქ — ქალკიოპე.

ალანი — ოსი.

ალექსანდროსი — ტროას მეფის პრიამოსის და ჰეკაბეს ძე, ელენე მშვენიერის მომტაცებელი, პარისი.

ამირანტა — ამირანმთა, იგივე ამირანის ქური.

ამირანი — ქართული ეპოსის გმირი, დალისა და მონადირე დარჯელანის ძე, ღმერთის მიერ კავკასიონზე მიჯაჭვული ადამიანთათვის ღვთიური ცეცხლის მიწაზე ჩამოტანის გამო.

ამუს — ყვითელი რასა, დაბალი კატეგორიის ხალხი ეგვიპტეში.

ამფორა — ვაზების ტიპის ორყურიანი მსხვილი ჭურჭელი.

ანტეოსი — უძლეველი გმირი, ლიბიის ხელისუფალი, პოსეიდონისა და გეას ძე, პერაკლემ მიწას მოწყვეტილი ჰაერში დაახრჩო.

ანისტორესია — ისტორიის დავიწყება, საკუთარი მეობის თანდათანობითი წაშლა.

ანდები — მათა სისტემა სამხ. ამერიკის კონტინენტზე.

ანცვა — აფხაზების უზენაესი ღვთაება; ან — ცაა შუმერში.

აპალაჩი — მათა სისტემა ჩრდ. ამერიკის კონტინენტზე.

აპოლონი — ზევსისა და ლეტოს ძე, ხელოვნების მფარველი, ბერძნული პანთეონის უბრწყინვალესი ღვთაება. მისი ტაძარის შესასვლელზე ამოტვიფრული იყო: „შეიცან თავი შენი.“

არამხუტუ — ერემხუტუ, ბერძნული პრომეთეს ძველკოლხური დედანი; ერენი ქალაქია შუმერში, ხოლო უთუ — მზის ღვთაება.

არაში — აფხ. მერანი, რაში.

არგო — 50 ნიჩბიანი სწრაფი ხომალდი, რომლითაც ბერძნებმა იასონის მეთაურობით ოქროს საწმისი მოიტაცეს.

არგონავტები — ხომალდ „არგოს“ მეზღვაურები.

არგოსი — ფრიქსესა და ქალკიოპეს ძე, აიეტის შვილიშვილი.

არიადნა — მინოსისა და პასიფაეს ასული, შეუწყარდა თეზეესს, მოიტაცა კიდევ, მაგრამ ბოლოს დიონისეს დაუთმო, სანაცვლოდ შეერთო მისი და ფედრა.

არტავაზდი — სომხური ეპოსის გმირი, პაიკის შთამომავალი.

ასი — ასუ შუმერულში რვიანია, იგივე ღმერთის სიმბოლო; ეთიოპიის დედოფალი.

ატლანტიდა — მითიური კუნძული, რომელიც წყალში დაიძირა დედამიწაზე მომხდარი სტიქიური უბედურებისაგან. სოლონის ამ ცნობას ეგვიპტელი ქურუმების გადმოცემაკვებავს.

ატრიდი — ატრევის ძე, აგამემნონი.

აფროდიტა — ზღვის ქაფისგან შობილი, ზევსისა და დიონეს ასული, სრულყოფილი ქალური სილამაზის ეტალონი.

აფსირტე — აიეტისა და ნიმფა ასტეროდის ძე, ქალკიოპესა და მედეას ძმა, კოლხები სილამაზის გამო ბიძამისის მსგავსად ფაეთონტად მიმართავდნენ.

აქილეუსი — პელევსისა და ნიმფა თეტისას ძე, ტროას ომის გმირი, მოკლავს ორთაბრძოლაში გამოწვეულ ჰექტორს; განგმირავს პარისი ქუსლში ნატყორცნი ისრით, მედეას ქმარი საიქიოში.

აქციუსი — ჰელიოპოლისის დამაარსებელი, ბენ-ბენის ტაძრის მთავარი ქურუმი; კირკე ფაზის. ელის, პასიფაე — მინოსის დედოფლისა და აიეტ მეფის ძმა.

აშლატინა — დევის სახელია ამირანის ეპოსში.

აპრიმანი — ბოროტი საწყისი ირანელთა უზენაესი ღმერთის — აპურა მაზდას მიხედვით.

ასა — მეომარი, ი გივე ბეს; მთვარის სინონიმი.

ბაირონი ჯორჯ ნოულ გორდონ — ინგლისელი პოეტი (1788-1824) მისი მდიდარი ლიტერატურული მემკვიდრეობიდან გამორჩეულია: „შილიონის

პატიმარი“ (1816), „მანფრედი“ (1817), „ჩაილდ ჰაროლდის მოგზაურობა“ (1812-18).

ბაშლიმი — ვაინახების მყინვარწვერი.

ბეატრიჩა — ბეატრიჩე, დანტე ალიგიერის გენიალური პოემის, „ღვთაებრივი კომედიის“ უმთავრესი სუბსტანცია უფლისკენ მიმავალ გზაზე.

ბერანუნი — ევფრატი, აქადურად — ფურათუ.

ბეროსი — ბაბილონელი მემატიანე ძვ. წ. აღ. (350-280).

ბორჯღალი — დრო-ჟამი. ბორჯღალი იგივე შუმერული სვასტიკაა, მზის მოძრაობის რვაბოლოიანი ნიშანი. დღემდე არსებული 7-ბოლო-იანი ეროვნული ბორჯღალი ეროვნული გრაფიკოსების ცდომილებაა.

ბო ძიუი — ტანის ხანის ჩინელი პოეტი (772-846).

ბრისკიდა — აქილევსის მხევალი, რომელსაც წაართმევს ტროის წინააღმდეგ საბერძნეთის გაერთიანებული ლაშქრის მხედართმთავარი აგამემონი.

ბუდა შაკაა მუნი — სხივოსილი, ერთ-ერთი გადმოცემით იგი გაუტამის ტომის მეფის შვილია (625-544 ან 550-480).

გალათურა — წყალი ცხოველი

გალია — მთლიანობაში განიყოფა სამ ნაწილად; ერთში ცხოვრობენ ბელგიელები, მეორეში აქვითანელები, მესამეში — კელტები. აქ — დღევანდელი საფრანგეთი.

გელეები — ირლანდიელების წინაპრები.

გილგამეში — შუმერული ეპოსის გმირი, ღმერთ-კაცი, რომელიც უკვდავებას ეძებდა.

გრახალი — ჯადოსნური ფიალა, პარციფალი

გუდუას ცილინდრული წარწერები — ენერგიული ენის სამშენებლო საქმიანობის წარწერა.

დავითი — ისრაელის გამაძლიერებელი, შურდულით მოკლა ფილისტიმელთა გოლიათი მეფე, მეფსალმუნე; ქრისტე მისი დინასტიის მესიაა.

დანტე ალიგიერი — ალონძინების ხანის იტალიელი პოეტი (1265-1321) უკვდავებას სიცოცხლეშივე ეზიარება პოემა „კომე-დიით“ (1307-21), ღვთაებრივი მოგვიანებით წაუმატეს მისმა ამხანაგებმა.

დარჯელანი — მონადირე, რომელიც დალის შეეუღლა და გაუჩნდათ დევგმირი ამირანი — ადამიანთათვის ღვთიური ცეცხლის ჩამომტანი ციდან.

დიღმუში — შუმერების სამოთხე, რომელსაც ოთხი მდინარე კვებას; დიღმუნი — მზის ამოსვლის მხარის ქვეყანა.

დუქე — ქმნადობის დარბაზი, სადაც სული ჩაედგა პირველ კაცსა და ქალს.

ეგვიპტე — „პტა-ს სულის კედელი“, ქვეყანა, სადაც ეთაყვანებიან ღმერთ პტა-ს, ისინი თავიანთ ქვეყანას „კემეტს“ „პტა-კემეთ“ ანუ „შავ ქვეყანას“ ეძახდნენ, განსხვავებით უდაბნოსაგან, რომელსაც „ღეშე-რეტ“ — „წითელი ქვეყანა“ ჰქვია.

ეგისტორე — ეგისტე, მიკენის მეფის თიესტეს და მისივე ასულის პელოპეას ძე; ეგისტე გამზრდელ ატრევესს მოაკლავს, მერე დაუახ-ლოვდება აგამემნონის ცოლს კლიტემნესტრას და მოღალატურად აბაზანაში ხარივით დაკლავენ ტროის ათწლიანი ომიდან გამარჯვებულად დაბრუნებულს.

ედუბაში — ფირფიტათა სახლი „ერთხელ, დიდი ხნის წინათ...“ — ასე იწოდება შუმერული პოემები.

ეგრიპიდე — ბერძენი ტრაგიკოსი, ძვ. წ. აღ. (480-404) „მედეას“ ავტორი.

ესონი — ესონი, იასონის მამა.

ელენე — ზევსის და ნემეზიდას ასული, მშვენიერი ქალის განსახიერება.

ელი — უფალი, ღმერთი, ცაბაოთი; დინგირ — ღვთაება შუმერულად, თენგირ — ღმერთი თურქულად.

ელიონი — ილიონი, ტროა.

ელიოსის პოლი — ჰელიოსის პოლი, მზის ღვთაების ქალაქი.

ემეში — შუმერ. ზაფხული.

ენეასი — ანქიზეს და აფროდიტე ძე, კრეუზას ქმარი, ტროას ომის გმირი, ლათინების კანონიერი წინაპარი.

ენტენი — შუმერ. ზამთარი.

ეპისტროფთ — ეპისტროფოსი, ტროას ომში მონაწილე კოლხების ლაშქარის ერთ-ერთი მხედართმთავარი.

ეაინასი — ჩეჩენ-ინგუში.

ეილუშა, ეილუ — ილიონი, ტროა ხეთურად.

ეულკანი — რომაელების ჰეფესტო, ცეცხლისა და მჭედლობის ღმერთი.

ზარატუსტრა — ირანელების ზოროასტრიზმის დამაარსებელი.

ზეესი — ბერძნების უზენაესი ღმერთი, კრონოსისა და რეას ძე.

ზიუსუდრა — ქურუმი შუმერში, რომელიც უკვდავებას ეზიარება.

თებე — ბერძენთა უძველესი ქალაქი ბეოტიაში; აქ — ეგვიპტური თებე — ტა-აპე — „პარამხანა“ ნილოსის ველზე.

თეზეუსი — ათენის მეფის ეგეოსის და ეთრას ძე, ბერძნების ეროვნული მერვე გმირი ჰერაკლეს შემდეგ, აპოლონს უძღვნა თეზისი — თმის კულუღი, მოიტაცა არიადნე, მაგრამ მასზე დანიშნულ დიონისეს დაუთმო.

ზოდამ ბერე — ლაზ. ზღვის შვილი

თენგუს — თეთრი რასა.

თეტისა — ნერევისა და ღორიდას ასული, პელევის მეუღლე, აქილეუსის დედა, „ვერცხლის ფეხებანიმფა.“

თოთი — თჰოთს, თჰოუთს, თუთა, მთვარე. ქართულში ძველ ეგვიპტეში ეძახდნენ მთვარის ქართას, წრეს. ქართულში იყო ფარაონის სახელზე შემოვლელი წრე, როგორც განსაკუთრებულის, გამორჩეულის აღმნიშვნელი და მფარველი. ქართა ქართულში შემორავებული ადგილია, ბაკი, ქალაქი, გამაგრებული პუნქტი. ტროაც ქართა იყო ერთგვარი. ხოლო ქართველი — ყველაფერი ამის შემცნობელი, წარმართველი და მესიაა.

- თურფალი** — ნართების ეპოსში ზღაპრული ცხენი.
- იდა** — მტაცებელი ფრინველი ნართების ეპოსში.
- იბერია** — იბ — ცეკვა. იბერია, ბერიკა.
- იასონი** — ესონისა და ალკიმედეს ძე.
- იესო** — ქრისტე, ნაზარეთელი, განკაცებული და ჯვარზე გასული ადამიანთათვის, სიკვდილითა სიკვდილის დამორგუნველი.
- ილიონი** — ტროა.
- იმპუ** — ანუბისი, არარა.
- იოანე-ზოსიმე** — ავტორი მესიანისტური ძეგლისა „ქებაი და დიდებაი ქართულისა ენისაი“, X ს. ბერი.
- იონა, იოანი** — „იონი ბრძენი“ ბეროსის, III საუკუნის ბაბილონელი ისტროკოსის მიხედვით, მითიური არსება — თევზკაცი, რომელიც გამოჩნდა ერიტირის ზღვაში წარღვნის დღეებში; რამდენიმე დღის შემდეგ მობრუნდა, ადამიანები დაასახლა ზღვის ნაპირას, ასწავლა წერა-კითხვა, ხელოსნობა, მიწათმოქმედება, ქალაქის მშენებლობა, ტაძრების აგება.
- იოჰანი ვოლფგანგ გოეთე** — გერმანელი პოეტი (1749-1832) სახელი გაითქვა ეპიკური ტილოთი „ფაუსტი“ (1808-31).
- იუბიტური** — მზის სისტემის მეხუთე პლანეტა.
- კა** — ადამიანის ორეული სული.
- კალქანტი** — ბერძენი მისანი, მარჩიელი
- კემი** — „კემეტ“ შავი ქვეყანა, ეგვიპტის სინონიმი.
- კენტაური** — ცხენ-კაცი.
- კირკე** — ჰელიოსის და პერსეს ასული, აიეტისა და ჰეკატეს გრძნე-ული და. მას თავისი ეტლით მამა ჰისპერიაში გადაიყვანს.
- კიტისორე** — ფრიქსესა და ქალკიოპეს ძე.
- კესანა** — დონ კიხოტი, ესპანელი მწერლის მიგელ დე სავადრა სერვანტესის (1547-1616) ამავე სახელწოდების გენიალური რომანის (1605-15) გმირის სახელი მოგზაურ რაინდად კურთხევამდე.
- კოლოზანი** — კუნძული პალიასტომის ტბაში.
- კოლხი** — ფაზისოსის ძე, ჰელიოსის შვილიშვილი; აქ — აია; კოლხიტები ფარაონებს აპატიონებენ რომან „ფარაონში“.
- კორინთო** — საბერძნეთის ქალაქი.
- კრონიდი** — კრონოსის ძე, ზევსი.
- ლაბირინთი** — მითიური ხელოვანისა და გამომგონებლის მიერ აშენებული კუნძულ კრეტის მეფის მინოსის სასახლე. მისი ოთახები ისე განელაგებინა ხუროთმოძღვარს, რომ შიგ შეღწეული ადამიანი უკან ვერ იგნებდა გზას. თეზევსმა არიადნეს მოცემული დედალოსის ძაფის გორგალით შეძლო იქ შესვლა, მინოტავრის მოკვდინება და უკან დაბრუნება.
- ლაზარე** — დარისა და ავდრის წარმართული ღვთაება; „სახარებაში“ —

მარიამისა და მართას ძმა, რომელიც მოკვდა და იესომ გააცოცხლა. აქ — ლაზეთი, კოლხეთი, საქართველო ზოგადად.

ლაზები — კოლხური ტომი, ამჟამად ცხოვრობენ აჭარასა და თურქეთის ტერიტორიაზე.

ლატინი — ლათინი.

ლეო — დავიწყების მდინარე ბერძნულ მითოლოგიაში. „ლეტეფ“ — მორწყვაა ეგვიპტურად, ლეტა ტალახია მეგრულში.

ლიგრიონი — აქილევსი, „უჭმელი“.

ლირნესი — მიზიაში, ბრიზიედას ქმრის სატახტო ქალაქი, დაანგრია აქილევსმა.

ლოკი — ცეცხლის დემონი, ცბიერი, მუხანათი, ბიულეისტის ძმა, ქვეყნიერების დასასრულის ღმერთი, ოდინის საპირისპირო ძალა; .

მათე — „სახარების“, ოთხთავის ერთ-ერთი ავტორი.

მაია — ჰერმესის დედა; ჯადოქრული გარდასახვის უნარი ინდურ მითებში; ატლანტისა და პლეიონეს ასული; აქ — მექსიკელ ინდიელთა ცივილიზებული ტომი; მათი უმთავრესი სალოცავი ტაძარია იუკატანი.

მანცხვარკარი — მაცხოვრის კარი, ეკლესია ზუგდიდში

მარგალი — კოლხური ტომის, მეგრელის, თვითსახელწოდება.

მარიამი — ღვთისმშობელი, იესო ქრისტეს დედა.

მართა — ლაზარეს და „სახარების“ მიხედვით

მარსი — მეოთხე პლანეტა მზის სისტემაში, მარიხი, მისი ზედაპირი რკინის ქანგულითაა დაფარული, მოჩანს წითლად; ამიტომაც უკავშირებენ ომების ბერძნულ ღმერთს არესს. მარსი რომის დამაარსებლების რომულუსისა და რემუსის მამაა

მარონი პუბლიუს ვერგილიუსი — ავტორი პოემისა „ენეიდა“ (70-19) ქრისტემდე.

მაუი — ცეცხლის ღვთაება პოლინეზიაში, „ოკეანიის პრომეთე“.

მაქაინი — ასკლეპიოსისა და ეპიონეს ძე, ტროას ომის მონაწილე, უბადლო დასტაქარი, პარისის დაჭრილს ნესტორი გადაარჩენს. თურმე მისი სამარის მიწის შეხებაც კი სნეულებს კურნავდა.

მედეა — აიეტის გრძნეული ასული, ქალკიოპესა და აფსირტეს და, იასონის მეუღლე

მედესი, მედესელები — ჰერაკლეოპოლისის მკვიდრნი, მათ გერბზე გამოხატული იყო დელფინი და წინარე ხე.

მელასი — ფრიქსეს და ქალკიოპეს ძე, აიეტის შვილიშვილი.

მემფისი — „მენფემ“ კობტურად მეფეა. აქედან მემფისი — მეფეთა რეზიდენცია.

მენელაოსი — სპარტას მეფე, ატრევსის უმცროსი შვილი, აგამემნონის ძმა, ელენე მშვენიერის ქმარი, ასულ ჰერმიონეს მამა

მერკური — მზის სისტემის პირველი პლანეტა

მესისი — არარატი.

მიკენი — ქალაქი საბერძნეთში, აგამემნონის სამფლობელო.

მინოსი — ზევსისა და ევროპეს ძე, პასიფაეს ქმარი, არიადნეს, ფედრას, დეკალიონის, ანდროგეოსის, ევრომედონტის, ქრისეს, ნეფთა-ლიონის მამა, რადამანთოსისა და სარპედონის ძმა.

მინოტავრი — „მინოსის ხარი“, კაცის ტანიანი და ხარის თავიანი ურჩხული, რომელიც პოსეიდონის ხართან შეწყვილებულმა პასეფაემ შვა. ლაბირინთში დაბმული მინოტავრი ქალ-ვაჟებით იკვებებოდა. მოაკვდინათ ზევსმა კომბლით.

მისტრალი — ქარი.

მპერი — სომხური ეპოსის გმირი.

ნაგარ — დურგალი უმერულად.

ნართები — კავკასიური ტომები, „ნართი“ განაყარია მეგრულში

ნასრენ უაკე — ყაბარდოელების პრომეთე.

ნასჩოუ — კავკასიური ტომი.

ნეპტუნი — ლათინების ზღვის ღვთაება, ბერძნებისათვის — პოუსიდონი; აქ — მზის სიტემის მერვე პლანეტა.

ნესსუ — შავები, ნუბიელები. დაბალი კატეგორიის ხალხი. უმადლესი რანგის ადამიანებად ეგვიპტელებს მიაჩნდათ ფარაონების მასალა, იგივე ღმერთების ცომი — კემის ხალხი.

ნილოსი — ხაპი, „დიდი ჰაპი“; „ეგვიპტე ნილოსის წყალობა“ ჰეროდოტეს მიხედვით

ნინ-თი — თი — ნეკი, **ნინ-თი** — სიცოცხლის მომცემი ქალქათონი „შენთვის მიშობია ქალღმერთი ნინ-თი“.

ნინო — ქრისტიანობის მქადაგებელი და გამავრცელებელი საქართველოში (IV ს. 30-იან წ.) წარმოშობით კაპადოკიელი ბერძენი, ვაზის ჯვრით მოაქცევს წარმართ ქართველებს.

ნიფური — დიდი მთის, ენლილის საწმინდარი ადგილია.

ნიში — ფარაონების ციური ნავი. **ნუ-მტ** — ნავი, ოსირისის პერსონალური საღვთო ხომალდი. აქ საყურადღებოა ქართული „ნიშატი“-სა და „ნეშტი“-ს თანხედრობა ზემოთ მოხმობილთან.

ნოე — ნეთ — ნოე, ნოი, ციური ძროხის იპოსტასი, იგივე კილობანი და სამყაროს გადარჩენა ბიბლიური ვერსიით.

ნომასეები — ვინც არხებს თხრიდა ძველ ეგვიპტეში, ნომების მმართველი, სეპატი — ეგვიპტურად.

ნომები — ეგვიპტის ოლქის ტომები.

ნუსი — რამსეს II ასული, ოდოიას მეუღლე; ქალღმერთი. ძროხის სახეს იღებდა და შობდა მზეს. ახალშობილი მზე იყო ოქროს ხბო. ეს გადმოღებულია ებრაელების მიერ ოქროს ხბოს გამოძერწვის სცენაში მოსეს ქანაანისკენ მსვლელობის ყამს. ამასთან ნიშანდობლივია, რომ „მზეს“ მეგრულში „ბჟა“ ჰქვია, აგრეთვე — ძროხის რძესაც. ნოთე — სინათ ლეა მეგრულში.

ნუნისი — ნუნ — წყლის ქაოსი. ნუნ წყალია შუმერში. გვაქვს საქართველოში საკულტო ადგილი ნუნისი ბერთაკლდეზე, ლიხის ქედი; იგი მეთოთხმეტე ასონიშანია ასომთავრულში გრაფემით — **ნ**.

ოდი, ოდიოსი, ოდოია — აიეტის შვილიშვილი, აფსირტესა და ჰალიძონების მთავრის ასულის, ჰანანის ძე.

ოდისე — ოდისეესი, ითაკას მეფე, კლიტემნესტრას ქმარი, ცბიერების განსახიერება.

ონი — ჰელიოპოლისი ბერძნულად. ონი მზის საკულტო ქალაქია საქართველოში. შუმერში მას შეესაბამება ნიფური. ჩინეთში — ტიბეტი. „ტი“ იგივე „ონი“ მეგრულში — ცური, რაც გაიგივებულია მზის სიმბოლიკასთან, ხოლო „ბეთ“ — სახლი ებრაულად — **ღ**.

ორფეოსი — ორფეესი, თრაკიელი მგოსანი, ოქროს საწმისის მოსატაცებლად კოლხეთში მოლაშქრე არგონავტი.

ორქოშენი — ქალაქი ბეოტიაში.

ოსირისი — ფსირილთა, მკვდართა ღმერთი. „შენი არსი ოსირის, უფრო ბნელია, ვიდრე ნებისმიერი სხვა ღმერთის არსი.“ წკვარამი. უმაღლესი კატეგორიის შავეთი.

ოჩოპინტრე — მეგრ. ვაცკაცი, ოჩოპინტრე, ოჩოკოჩი, კენტავრის ნაირსახეობა.

პალიასტომი — ტბა დას. საქართველოში.

პარისი — ალექსანდროსი, ტროას მეფის პრიამოსის ძე, ელენე მშვენიერის ქმარი, ჰექტორის ძმა.

პასიფაე — კრეტის მეფის მინოსის მეუღლე, ჰელიოსისა და პერსეიდას ასული, კირკეს, ჰეკატესა და აიეტის და, ანდროგეას, მინოტავრის (ეყოლა პოსეიდონის ხარისაგან) ფედრასა და არიადნეს დედა.

პატროკლე — მენეტეოსის და სთენელეს ძე, ტროას ომის მონაწილე, აქილევსის მეგობარი, მოკლა ჰექტორმა.

პელია — პელეესი, პელაზგური ტომის — მირმიდონელების ბელადი, ფთიის მეფე, რომლისგან ზღვის ქალღმერთ თეტისასთან შეეძინება აქილევსი — ტროას ომის გმირი.

პერუნი — ჰეჰა-ქუხილის ღმერთი ძველ სლავებში.

პირამიდა — მონუმენტური არქიტექტურული ნაგებობა, ფარაონების უკვდავსაყოფი აკლდამა

პოლინეზია — კუნძულები წყნარი ოკეანის ცენტრალურ ნაწილში: ტონგი, ჰავაი, ტუვალუ, ტიკელაუ, სამოა და სხვ. ვულკანურ-მარჯნული წარმოშობისა, მთიანი, ცეცხლოვან მიწსაც უწოდებენ.

პრიაპე, პრიაპოსი — ტროას მეფე, ჰექტორის, პარისისა და კასანდრას მამა.

პრომეთე — ჰიპერიონის, იპერიონის შვილი, ფანავის კლდეზეა მიჯაჭვული კოდორის ხეობაში.

პტა-სი — „პტა“ ეგვიპტის სახელმძღვანელო ლმერთია, „ხი“ უამრავი პრიზმით — შობაა, რაც მთლიანობაში „პტა ლმერთის ნაშობს“ ნიშნავს.

რა — მაჯეთ (დღე) მესქეთ (ღამე), მზის ღვთაება, ამონ-რას საღვთო ცხორველია ვერძი.

რამზეს II — ეგვიპტის ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი ფარა-ონი, „დიდ რამსესად“ წოდებული (1290-1223) ილაშქრა კოლხეთში, ოქროს საწმისის მოტაცებისა და ტროის დაცემის შემდეგ.

როკაპი — კუდიანი, ავსული დედაკაცი ქართულ ფოლკლორში.

რუსთაველი — შოთა რუსთაველი რენესანსის გენიალური პოეტი, რომლის კალამს ეკუთვნის უკვდავი პოემა „ვეფხისტყაოსანი“.

სა — იგივე ეგვიპტურად, რაც Son, შვილი, ძე თუ ასული.

საბა — კუზიანი მკურნალი აქციუსის კარზე.

სათა — ფრინველი, ჩიტი ავარიულში.

სამოსიო — სამეზობლო

სარკოფაგი — „სარკო“ სასწაულია მეგრულში, „ფაგი“ ჭამაა ბერძნულად. სარკოფაგი შესაძლებელია გაიშიფროს, როგორც სასწაულის მჭამელი, სასწაულის შემნახველი, ფარონის მუმის საცავი.

სასრიყა — ოსური ეპოსის გმირი, პრომეთეს ნაირსახეობა.

სახელგ ხოლო უშქურნაფუ ბჯოსო! — სახელიც ხომ უშიშარი მჭვია! — იგულისხმება გური ოტობაიას საპასპორტო სახელი გულადი (რედ.).

სიელა — ნართების უზენაესი ღვთაება.

სიმუგ — მჭედელი შუმერულად.

სიფა — მწყემსი შუმერში.

სკამანდროსი — მდ. ტროის ველზე, სიყვითლის გამო ქსანთოსსაც ეძახდნენ, შიგ ჩავარდნილი ცხვრის საწმისი იღებებოდა.

სკვიტები — სკვიტევის, ჰერაკლესა და ექიდნეს ძე, რომელიც მიჩნეულია ძველი აზიური მომთაბარე სკვიტების მითიური ტომების წინაპრად, აღმართავდნენ ყორღანებს; მათი მონათესავე ტომები იყვნენ სარმატები, რომელთაგან წარმოსდგნენ ალანები და ირანული წარმოშობის ოსები.

სკილა — ზღვის ურჩხული; აქვს 12 ფეხი და 6 გველური თავ-კისერი.

სმირნა — ქალაქი დას. თურქეთის ტერიტორიაზე. დაარსდა II ათასწლეულში, ბერძენ-ეოლიელთა კოლონია. დაანგრია ლიდის მეფე ალექტემ. მოგვიანებით ეწოდა იზმირი.

სნო — წრე; შუმერ „მარ“.

სომეხი, სომხეთი — არმენი, არმენია მათ ეწოდათ მერვე საუკუნიდან არაბების მიერ ქრისტეს აქვთ, იგივე ჰაიასტანი.

სპარტა — ლაკედემონი, ქ. პელოპონესში. ტირეტეოსი სპარ-ტელეებს ჰერაკლეს შთამომავლებად მიიჩნევს; ელენე მშვენეირის სამშობლო.

სპილო — ბატონ ოთარ ჭითანავას მეტსახელი (რედ.).

სოდომი — ბიბლიაში ორ ქალაქს იორდანეს შესართავთან, სოდომს და

გომორს, გარყვნილობა-ზნედაცემულობისათვის, ღმერთი აწვიმებს წუნწუმას და ცეცხლს, ცოცხალი არავენ გადარჩება ლოთის გარდა.

სტიქი — ქვესკნელის საზარელი მდინარე, რომელიც შვიდგზის უვლის ჰადესს.

სუ ასტ — სანსკრიტულში „სიკეთე არს“, სვასტიკა, ბორჯღალი.

სფინქსი — „მუღმივი“, იდუმალებით მოცული დემონური არსება, ლომის ტანისა და კაცის თავის ქვის მონუმენტური ქანდაკება, ძალაუფლების უზენაესობისა და ფარაონების დაცვის სიმბოლო.

ტაბაკონა — ალქაჯების თავშესაფარი ადგილი ურთის მთაზე დას. საქართველოში.

ტიბეტი — „ტიბ“ თბილია მეგრულში, აგრეთვე ტიბეტი შესაძლოა გაიმიფროს, როგორც „ტი-ბეთ“, — ცური-სახლი, მაწოვარი დედა — ალმა მატერ, მეგრულ-ებრაულად.

ტორნადო — ქარბორბალა, ბორიაცი აფრიკის კონტინენტზე.

ტროა — ილიონი, ზღვა ხალხის პოლიტიკური და რელიგიური ცენტრი.

უინაფიშიში — ზიუსუდრას მეტსახელი შუმერში, უკვდავებას მიღწეული ერთადერთი ძეხორციელი.

უუა — ფჰარმათის დამტყვევებელი ნართების ეპოსში.

ურანი — მეშვიდე პლანეტა მზის სისტემაში.

ურთა — მთა დას. საქართველოში.

ურია — ებრაელი.

ურიტი — ეტლი ეგვიპტურად.

ურუმი — კოლხები ურუმებს ეძახდნენ დაბალი განვითარების ხალხს, როგორც მოგვიანებით ელინები დანარჩენ მსოფლიოს — ბარბაროსებს.

ურუქი — დღევანდელი ვარქა.

ურუქაგინა — ხალხის ქომაგი, არამხუტუს წინამორბედი.

ურადარაბი — მეგრ. შაფროხიანი, გველი.

ფაეტონი — ფაეთონი, ჰელიოსის და კლიმენეს ძე, მამას მისივე ეტლით გასეირნებას სთხოვს. ფიცხი ცხენები გაიტაცებენ ფაეტონს. ქვეყნიერება რომ არ მოისრას, ჰელიოსი იძულებულია ეტლს მეხი სტყორცნოს და შვილთან ერთად გაანადგუროს.

ფაზისი — კოლხეთის უმთავრესი მდინარე, რიონი.

ფალოსი — ნაყოფიერების ღვთაება, „დეფუს-ფალიკუს“ — ღმერთი-ასო და „ლონგა-იონი“ — საშო.

ფანავი — ერთ-ერთი ვერსიით მთა კოდორის ხეობაში, რომელ- ზედაც მიჯაჭვული იყო პრომეთე.

ფარაონი — ეგვიპტის მეფე. სიკვდილის შემდეგ ფარაონი ღმერთად იქცეოდა.

ფაუსტი — იოჰან ვოლფგანგ გოეთეს ამავე სახელწოდების თხზულების გმირი.

ფერ-აა — პერ-აა — „სახლი დიდი.“ აქედან ბერძნულის მეშვეობით „ფარაონი“.

ფირდოუსი — ჰაქიმ აბუ ლ-ყასიმ ტუსი (934/940—1020-1030) სპარსულ-ტაჯიკური პოეზიის უდიდესი წარმომადგენელი. დაიბადა ქ. ტაბარანის მახლობლად ტუსის ოლქში, ხორასანი. ავტორი მონუმენტური ეპიკური ტილოსი „შაჰ-ნამე“ (მეფეთა წიგნი).

ფრიქსე — ათამანტისა და ნეფელეს ძე, ჰელეს ძმა. ათამანტი მოკვდავ ინოს შეირთავს. ის კი გერებს შეიძულეებს. მოსყიდული ორაკულს დაი-მოწმებს და ღმერთი ფრიქსეს შეწირვას ითხოვს, იცრუებს. ბიჭუნას მიიყვანენ საკურთხეველთან, მაგრამ ამ დროს ნეფელე ღრუბლებს შემოახვევს, ოქროს საწმისიან ვერძს მიჰგვრის და კოლხეთისკენ გაისტუმრებს. ჰელე გზაში დაიღუპება, ხოლო ფრიქსეს აიეტი საკუთარ ასულს, ქალკიოპეს მიათხოვებს ცოლად; არგოსის, მელასის, ფრონ. ტისისა და კიტისორეს მამა.

ფრონტისი — ფრიქსეს და ქალკიოპეს ერთ-ერთი ვაჟი.

ფხარმათი — ნართების, ვაინახელების ეპოსის გმირი, კავკასიელი პრომეთე.

ქალკიოპე — აიეტის უფროსი ქალიშვილი, მედეასა და აფსირტეს და, ფრიქსეს მეუღლე.

ქარიბდა — მესინის სრუტეში სკილას საპირისპირო მხარეს მობინადრე ზღვის ურჩხული

ქარმატე — ლაზ. წისქვილი.

ქარონი — ერებოსისა და ნიქსის ძე, ქვესკნელის ბებერი მენავე, მიცვალებულების სულელები გადაჰყავდა ნავით ანგარებიანს.

ქი-ენ-გი — შუამდინარეთის ტერიტორია. მეფეთა სიების მიხედვით შუმერის უძველეს ქ. ერიდუში პირველად დაეშვა ციდან სამეფო ხელისუფლება. შუამდინარეთში წარღვნა 7 დღე-ღამეს გრძელდებოდა. აქადურის მიხედვით 12 დღე-ღამეს, ებრაელებმა 150 დღე-ღამემდე გაჭიმეს.

ქირონი — ბრძენი კენტავრი, ჰერაკლეს, იაზონისა და აქილეესის მასწავლებელი

ქრისე — აპოლონის ტაძრის ქურუმი, ქრისეისის მამა; აგრეთვე — ამ სახელწოდების კუნძული და ნავსადგური ტროაში.

ქრისეისი — აპოლონის ტაძრის ქურუმ ქრისეს ასული, იგივე ელხე.

ქრისტე — იესო ნაზარეველი, სიკვდილითა სიკვდილის დამთრგუნველი.

ქურგარა — მტვერი მოილო; ქური — აიდი, შეორლი (ძვ. ებრ.) საიჭიო. მკვდარ სხეულს სამსჭვალზე კი დებდნენ, კოლხები ნორჩ ხეებს მოდრეკდნენ და ხარის ტყავში გახვეულ მამაკაცის ნეშტს მზისკენ ასწევდნენ ხოლმე. როცა ხორცი ძვალს განეშორებოდა, ძვალს კარგად გაწმენდნენ და აკლდამაში ჩააწყოვნენ. დედაკაცს ქვევში მარხავდნენ. აქედან კარგად ჩანს კოლხურში მამრის პრივილეგიები. ისინი ხარს განადიდებდნენ, რომლის რქა გაიგივებული იყო ახალ მთვარესთან. წმინდა ფური ეგვიპტურში მათი მაწოვარი დედაა.

ესპანელები ბრძოლა ხართან ასახავს პროტოქართული სივრცის დაურკვებას ინდო ევროპულის მიერ.

დიღლა — კავკასიური ტომი.

ყებური — ებრაელი.

ყურმა — ამირანის ძალი.

ყუმიტები — ეთიოპური ტომი.

შარაშხე — შარაშიების, შერვაშიძეების ასული

შექსიური უჯლიამ — ინგლისელი დრამატურგი და პოეტი (1564-1616) მისი გამორჩეული ტრაგედიებია: „ჰამლეტი“ (1601), „ოტელო“ (1604), „მეფე ლირი“ (1605).

შტაინერი რუდოლფ — გერმანელი ფილოსოფოსი, მისტიკოსი და ანტროსოფიის დამაარსებელი (1861-1925) იგი ატლანტიდას ლუმერულ ცივილიზაციად ნათლავს.

შუმერი — ლერწმის მეუფე მიწა, შავთმიანების მოდგმა, საიდანაც წარმოიშვა ქვეყნიერების პირველი ცივილიზაცია.

შურუბუშუ — მღვიმე დას. საქართველოში.

ჩინელი, ჩინეთი — ქვეყანა აზიაში, ზოგი ვერსიით ცივილიზაციის აკვანი.

ცარაბათუ — სამოთხის ხე შუმერში.

ცაცი — ხელის ჩამორთმევის პომპეზური ფორმა გვიანდელ სამეგრელოში. ჭერ სალოკს და ნეკს შეახებდნენ ერთმანეთს, შემდეგ ცერებს, ბოლოს გაშლიდნენ ხელისგულს და ისე ჩაეზდრასტებოდნენ.

ცერბერი — კერბერი, ტიფონისა და ექიდნეს ნაშიერი, ჰადესის სამთავიანი და გველის ფაფრიანი ძალი.

ცილიკინი — მაიას ცივილიზაციის მთვარის კალენდარი, რომელიც შედგება 260 ელემენტისაგან (**13 X 7 X 20**).

ქერათა სტელა — ვანათუმას საბრძოლო ამბებია აღწერილი.

ძიქვა — მეგრ. შვარვალი

წათე — ფარაონის ნაცვალი ეგვიპტის სახელმწიფოში.

ხაიამი თმარ — დიას ალ-ადინ აბუ ლ-ფათჰ იბნ იბრაჰიმ ნიშაბური (1048-1122) სპარსულ-ტაჯიკური პოეზიის უდიდესი წარმომადგენელი. წერდა არაბულ ენაზე ტრაქტატებს მეცნიერების სხვადასხვა დარგზე. ფილოსოფიაში აგრძელებდა არისტოტელესა და იბნ სინას იდეებს.

ხალიბუ, ხალიბუბი — პირველი მეტალურგი ქართველური ტომი.

ხაში — „დიდი ჰაბი“, ნილოსის სინონიმი.

ხარანი — ძველი ქალაქი ჩრდ. მესოპოტამიაში; საკრალური ადგილი რიკოთის უღელტეხილზე.

ხეთა — სოფელი ხობის რაიონში.

ხეთები, ხეთური — სახელმწიფო მცირე აზიაში.

ხორი — ოსირისის ძე, რომელსაც ქართულს დაადგამს თავზე თოთი;

შემოქართული, შემოგალავნებული. ხორ-ონთი— დორ-ონ-თი. „ხორ“ რას შვილია. მერეთში ხორს თავს დაესხმება სეტი. ბოლოს სძლევს ხორი. O-მერეთის „ღ-მერეთი“-დ, ღმერთად წაკითხვა გვიანდელი აპერიოდისაა.

ხუეაგა — ურჩხული შუმერულ მითოლოგიაში.

ჯაია — ნატურის ხე სანსკრიტულად; ჯად — ჯა, ხე, იგივე ფალსი, იმედის ხეა შუმერულში; ჯა — ხეა მეგრულში; ოხორჯა დიასახლისია ლაზურში; ქალიშვილის გვარს „ხე“ ემატება მეგრულში — მაგ.: „ჰალიძონხე“, რაც ნაყოფიერების სიმბოლიკასთანაა დაკავშირებული.

ჰადესი — კრონოსისა და რეას შვილი, „შავეთის ზევსი;“ აქ — საიქიოს სამეფო.

ჰალიძონები — კოლხური ტომები, რომლებიც მეტალურგიას მისდევდნენ ხალიძების მსგავსად.

ჰანანი — ჰალიძონების ბელადის ქალიშვილი, ოდოიას დედა.

ჰარპიები — ფრთოსანი მტაცებელი ურჩხულები: კელენო, აელო და ოკიპეტე.

ჰეატე — პერსეს და ჰელიოსის ასული, აიეტისა და კირკეს და.

ჰელიოსი — ელი, ღმერთი. „ელოი, ელოი, ლამა საბაქთანია — უფალო ჩემო, უფალო ჩემო, რისთვის დამიტევებ მე.“ ელ-ოჰიმ, ელია, ელინი, ჰ ელენე, ელ დო ვალი, უმაღლეს სუბსტანციასთან დაკავშირებული განზომილებებია.

ჰერაკლე — ზევისისა და ალკმენეს ძე, ჩაიდინა თორმეტი გმირობა, მამის უკითხვად მონობის ბორკილებისაგან ახსნა კავკასიონზე მიჯაჭვული პრომეთე.

ჰესიონე — ტროას უნდო მეფის ლაომედონტის მშვენიერი ასული, პრიამოსისა და ასტიოქეს და. მსხვერპლშეწირვისაგან იხსნის ჰერაკლე, მაგრამ სანაცვლოდ ვერ მიიღებს აღთქმულ გასამრჯელოს — რაშებს. გაიმართება ბრძოლა. ჰერაკლე ტროაში პირველად შეჭრილ ეაკის ძეს, პელევსის ძმას, ტელამონს ცოლად მისცემს ჰესიონეს.

ჰეფე — ჰეფესტო, მჭედლობისა და ცეცხლის ღმერთი საბერძნეთში. ჩანს, ქალაქი ფესტოსი მის სახელს უკავშირდება.

ჰიპალია — მთათა სისტემა აზიის კონტინენტზე.

ჰომეროსი — კაცობრიობის უდიდესი პოეტი, ბრმა აედი, რომლის პოემებს — „ილიადას“ და „ოდისეას“ ხელოვნების ნიმუშად მიიჩნევენ ესთეტიკოსები, IX-VIII ს. ძვ.წ. აღ.

ჰუმმ, ჰუმუ — ადამიანი, კაცი, მუშია, წინაპარი; „რემეჩ“ — ადამიანი — ეგვიპტელის სინონიმი.

სარჩევნი

ძირბი	პირველი
	(ლექსები)
ქართულ-ლაზური ანბანი —	04
ჭიჭე ფარა — პაწა ფული —	006-007
გეფრჩქინექ უჩხონჩხე — გავჩენილვარ უჯიგრო —	008-009
შურიშლაფა — სულთახდომა —	010-011
ნანაია — დედო —	012-013
მაფშალია —	014-015
დებჯერა?! — დავიჯერო?! —	016-017
ქაზიმ ქუიუნჯუს —	018-019
ჯარშა ვაზარენთ უკლაშე ჯიმას —	
ჯარში ვაცილებთ ნაბოლარა მმას —	020-021
ქა-შქვილი დო ქა საგანი — მშვილდ-ისარი —	022-023
დამორჩილი — შემოდგომა —	024-025
პოი, ბირა, მაჭუალი! — პოი, მწველო სიმღერებო! —	026-027
გვიმარა — გვიმარა —	028-029
გურშა ქომიხუტოლეთ — გულში ჩამიხუტუნეთ —	032-033
კვინჩა — სკვინჩა —	034-035
ცათე ძლაბი — ეს გოგონა —	036-037
სისმარი — სიზმარი —	038-039
ბალანობა გიმაშინე ჩქინი —	
სილმაწვილე მახსენდება ჩვენი —	040-041
ელხე —	042-043
თე გურცალო... — ამ გულივით... —	044-045
აკა მუშენ ვემირულექ?! —	
რად არ მორბი, სანატრელო?! —	046-047
მალას მორთი! — ჩქარა მოდი! —	048-049
თოლგ ბწყურადა... — თვალს თუ ვხუჯავ... —	050-051
ნერჩი — ფუძის ანგელოზი —	052-053
მამლა — მამილა —	054-055
ძიკვა —	056-057
არდა —	058-059
ჭიჭა ხარჩილა — ჭიჭა ხარჩილავა —	060-061
წყონდა ვორექ... — ანკარა ვარ... —	062-063
სახიოლო — სამხიარულო —	064-065
გესერელ ბორჯიშე ობირეში —	
შელამებული ჟამის სიმღერა —	066-067
ოღიარე — ბალახი —	068-069
ეჩლოშქვითი ჩილამური — ოცდაშვიდი ცრემლი —	074-075
ქეჭეთობა — ჭიკოკონა —	076-077
სონგ ხანი რე — რა ხანია —	078-079
გემცადიაშე ჭიანა — მომიცდიდეს ქვეყანა —	080-081
ზანური ნანაია — ზანური იავნანა —	082-083
ხაჯალური —	086-087
სონეტი ბუტუტის — სონეტი ჭიანჭველას —	090-091
სონეტი როკის — სონეტი ძელქვას —	092-093
სონეტი ლანდაფას — სონეტი მოლანდებას —	094-095

სონეტი ელულას — სონეტი დასავალს — **096-097**
 სონეტი ეკოთანას — სონეტი შემოთენებას — **098-099**
 სონეტი ქაზიმ ქუიუნჯუს — **100-101**
 სანდრა-ელისაბედ რულოვსს — **102-103**
პირბი ვეორა
 (ბალადები)
 დადია — **106-107**
 პაპანწყვილი — **114-115**
 ხუმუშგ ქური — ხუმუს ქუსლი — **130-131**
პირბი ვესავე
 (პოემა)
 ოშქარ ანდერზი — შუალა ანდერძი — **150-151**
პირბი ვეოთხა
 (ეპოსი)
ოღოია — **192-193**
 მიძღვნა — **192-193**
 ოდა პირველი. დუდიშ გოქყოლადა — ანისტორესია — **196-197**
 ოდა მეორე. ინჭაშა ენულა. — ჭაში ჩასვლა — **370-371**
 ოდა მესამე. ზღვაშ კათა — ზღვის ხალხი — **544-545**
 სამარადისო **Essaey** პროტოქართულ
 სულიერებაზე ჩემს ლაზ მომღერალს,
 ჩემს ზოლამ ბერე ქაზიმ ქუიუნჯუს — **596**
 ბჟა დიდა რე ჩქიმი — **605**
 ჩემი შემოქმედებითი მივილინება
 სამშობლოში გოგლაობით იწყება — **611**
 ჰოუნანა — **623**
 პოეტი, რომელიც სამეგრელოში საქართველოს ვერ ხედავს,
 ანუ ვეზუვა ენა ამოიდგა — **649**
 შუაეკაცი მსაჯულის მანტიით — **669**
 მეგობრული შეხმიანება გაზეთ
 „მაფშალიისა“ და ლექსების კრებულ „მეგრული
 პოეზიის გამომცემლებს — **672**
 „გვიმარას“ ხელმეორედ დაბადება — **679**
 წერილი ნათლიმამას — **681**
 სხვას გავიხსენებ — ყრობის დროინდელს — **684**
 ცა იყო ცაზე ბევრად მაღალი (ლაშა გვასალია) — **689**
 მოხეტიალე წერილები — **694**
 ორქოშ სარწუმისი — ოქროს საწმისი — **699**
 მეექვსე აგრეგატი — **704**
 კაზმული სიტყვიერების დაძლეული და
 გადასაჭრელი პრობლემები — **707**
 სტუმრად ჭყონდიდელ ქურუმთან — **712**
 დიახ, არარაი დარჩეს დაფარულ — **725**
 „ნაბადი“ და ნაბადელები — **735**
 „ოდოია“ — ძველიბერიული სიმღერა — **744**
 ქება და დიდებაი ქართულსა ენისაი
 (იოანე-ზოსიმე, X ს.) **752**
 ფესტოსის დისკო გახსნილია! — **753**
 სახელთა საძიებელი, შენიშვნები და კომენტარები — **757**
 სარჩევი — **766**

გური თტობაია

ჰოუნანა

პოეზია

ერთტოვეული

რედაქტორი: ნანა ხუფენია

კორექტურა: მარი შატალავა
კომპიუტერული მომსახურება: კოკა შატალავა
პოლიგრაფიული უზრუნველყოფა:
შ.პ.ს. „საპარტოველოს მაცნე“
ტირაჟი: 2 000
ფასი 20 ლარი

თბილისი
2008

გური ოთბაია

Guri Otobaia

1952

1952

დავით გიორგიანი „საქართველოს პრესა“ (1983)
„საბჭოთავი“ (1983)
„საბჭო“ (1983)
„საბჭო“ (1983)
„საბჭო“ (1983)
„საბჭო“ (1983)
„საბჭო“ (1983)
„საბჭო“ (1983)

He has already published
Poems "Soviet" (1983)
Novels:
"Vladimir" (1983)
"Kobak" (1983)
"Lovers' Lane" (1983)
Religious translation "Suffer
Me to remain" (1983)

GURI OTOBAIA

HOUNANA

Megrelian Poetry